

De curis egritudinum particularium noni Almansoris practica uberrima / Blasii Astarii de curis febrium ... Cesaris Landulphi de curis earundem ... Sebastiani Aquilani Tractatus de morbo gallico ... Eiusdem questio de febre sanguinis.

Contributors

Gatinaria, Marco

Astarii, Blasii. De curis febrium.

Landulfo, Cesare, active 15th century. De curis earundem

Aquilano, Sebastiano, -1543. De morbo gallico.

Aquilano, Sebastiano, -1543. De febre sanguinis.

Publication/Creation

Lyons : S. Bevilaqua for V. de Portonariis, 1506.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wyvnabsf>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

— Gatinarie —









Bibliotheca
M. Hyacinthi Theodori Baron,
Antiqui Facultatis Medicinæ
Parisiensis Decani, nec non
Castrorum Regis & Exercituum
Proto medici.

Flor: JORNACI - 1644

TR 2497

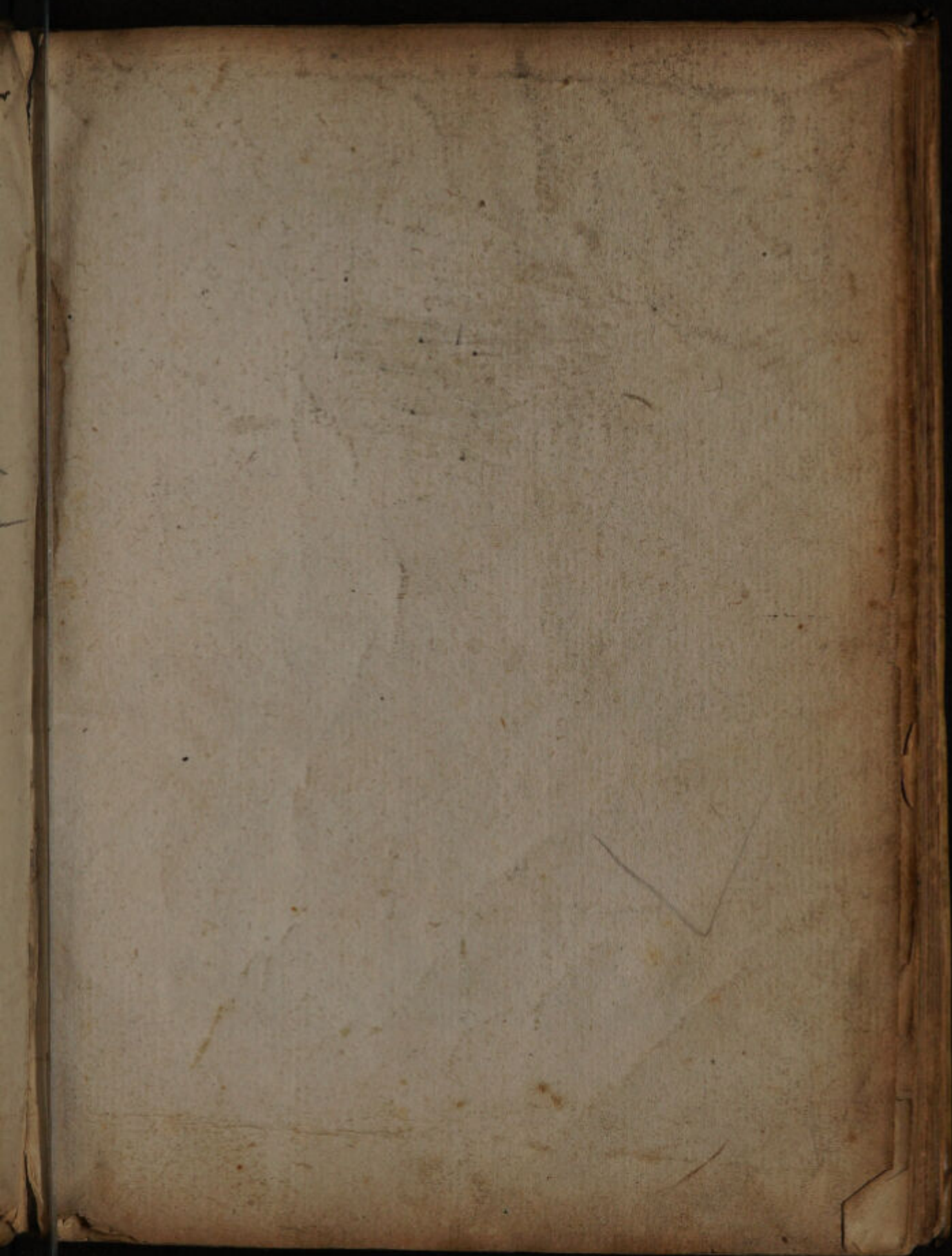
2696. / R

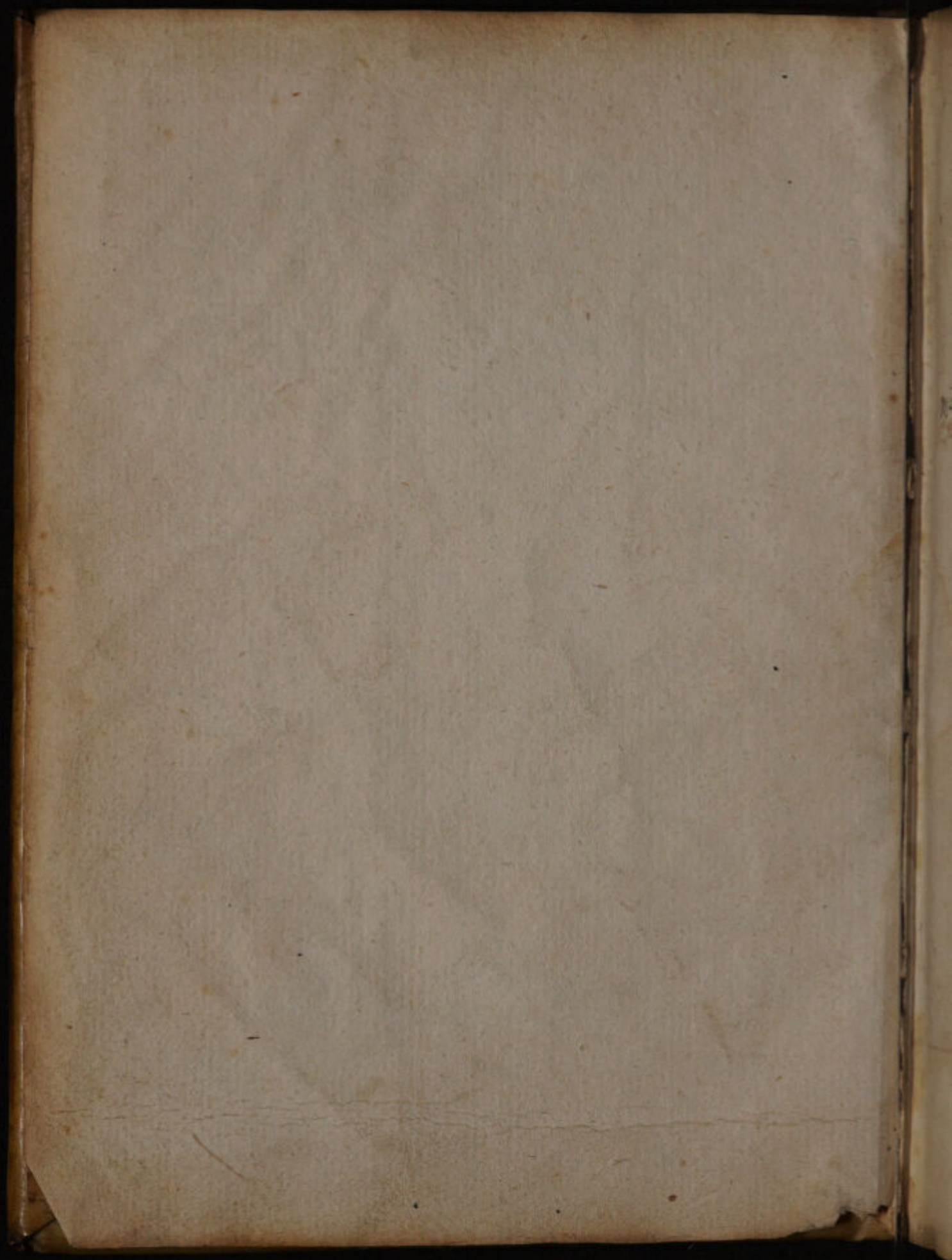
anv

A. XXVIII. Gat

C 17

Hyacinthi





41832

Marci Batinarie de curis egritudinū

particularium noni Almanforis Practica vberima.
 Blasij Astarh. de curis Februm libellus utilis.
 Celsus Zandulphi de curis earundem opusculum.
 Sebastiani Aquilani Tractatus de morbo Gallico celeberrimus.
 Eiusdem questio de febre sanguinis.

Cum gratia et priuilegio.

Ma *Joēs Baptista* *liberarius* *Genet. M.D.*



1506. 29. oct.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
1892
JAN 10 1892
JAN 10 1892
JAN 10 1892

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY



Sode sanguinee.

Marci Satinariae tēpestate nostra Doctoris integerrimi. Medicinā probatissimā & publice in Ticinēsi academia omni studio ac diligentia Cullij veluti eloquentia q̄ preclare Bonum Almanfous exponētis curandi morbos eiusdē opus domino fauente feliciter incipit.



Quia sode sanguinee ex dictis Rasis & Aui. sex principalib⁹ perficiuntur intentionibus. Quarum prima ē debita regiminis administratio. Secūda abscissio causae cum flobotomia quam laudauit Rasis cum dixit ex cephalica. Tertia capitis confortatio ne recipiat san. ad ipsum fluentem. Quarta sangui. rectificatio. Quinta resolutio residui remanentis post euacuationes: & hoc insinuat Rasis quando dixit vt administrēt semina altee. Sexta intentio & vltima est remotio male qualitatis derelictae.

Prima intentio completur in debita administratione sex rerum non naturalium. Incipiendo ergo ab aere debet aer eligi ad frigidum declinans maxime tēpore estatis. Debet ergo eger situari in camera frigida: & prohibeatur ingressus radiorum solariū in dicta camera & alia quaecunq; habent aerem calefacere etiam frequentia hominum. Et vbi aer non resperiretur naturaliter: artificialiter fiat irrorando cameram cum aqua frigida. ro. & viola. sternendo etiam ramos arborū & herbarum in frigidantium: & vtiliter in gentari vt aer in frigidetur. In cibo autem et potu debet vitare vinum & bibere aquam coctam cum ordeo: & vbi nō possit vinum dimittere bibat tale quod sit debile & clarum & sit bene limphatum. vtatur etiam cibariis fri. vt herbis frig. puta endiuia curcubita: alterentur etiaz cibaria cum frig. vt succovae acerbe arā ciorum limonum aceto. &c. & dimittant aromata calida. Quiescat etiam & non

moueatur fortibus motibus nec etiā nimium vigilet sed dormiat. dimittat etiā reliqua q̄ habet calefacere ex sex reb⁹ nō naturalibus. dimittat coitum licet superfluus in frigidetur. caueat ab ira & furore & reliquis calefacere potentibus. letetur. &c. Et hec de regimine sufficiant.

Secunda intentio completur cū flobotomia si fuerit nimia plenitudo a basilica vel nigra lateris contrarij. vbi non tāta lateris eiusdem vel a cephalica opposita vel eiusdem lateris secundum tuum iudicium respectu habito ad plenitudinem. & de huiusmodi ordine vide Auicē. prima tertij capitulo aureo. Cum materiam euacuare volumus &c. non pretermittendo canon. postea quarta primi. capitulo de flobotomia materie cano. de lenitione ven. precedente flobotomia.

Tertia intentio completur confortando caput cum sipticis in frigi. & constrigentibus ne membra capitis recipiant sangui. fluentem. Pro qua intentione laudatur oleum rosa. & acetum conquisata & applicata in forma embroce vel ephitimatiss intingēdo pannum lineum in dicto oleo vel aceto & applicando capiti. quod si ex capite calido calefiat renouetur. competit etiam aqua rosa. si mul cum aceto & oleo. & debent ista applicari cum sua actuali frigiditate & vbi oportet etiam debent in frigidari. De portione vero olei aceti & aque ad inuicē dubitat Senti. communis tamen dosis est vt sit duplum olei: aque: subduplū vero aceti verbigratia. Re. olei. ro. aque ro. ana. 3. iij. aceti. 3. j. s. misce. Vel. Re. olei rosa. 3. j. aque rosa. 3. iij. aceti. 3. ij. secundum q̄ vis maiorem vel minorem penetrationem. Ad idem conueniunt aque plantagi. semperuine lactuce solatri &c vel eorum succi. Sed in administratione talium ephitimatū vel embrocationū sunt aliqui canon. obseruandi. Primus q̄ debent radi capilli ne prohibeāt operationem medicinarum. Secundus q̄ talia ponantur in anteriori parte capitis quia est rarior posteriori: & ex confectis

Sode sanguinee.

quenti facilius penetrant medicamina. Tertius qd caput debet circumdari coto vel lana vel panno lineo circumcirca ad modum corone: ne liquores decurrant p faciem infirmi ex quo infirmus fastidiat

Notandum qd sunt aliqui casus in qbus administratio istorum repercussiuorum non est tuta regulariter operando. In feb. enim non competunt iuxta casu. Aut. qui dicit qd sodaz cal. multiplicat vsus epithimatum &c. & hoc vapores retinendo: tamen aliquando coacte hoc nō obstante faceremus vbi dolor esset vehemens pferens virtutem. Secundus casus est vbi materia sit totaliter fluxa: qz compingunt & constipant materiā. Tertius vbi a capite descenderet reumatism^{us} cal. qz talia constringendo exprimūt materias & sunt causa maioris fluxus

Quarta intentio cōplect primo aliquādo solutionem ven. Sed dubitaret aliquis cum non peccet nisi san. qui nō educitur solutione quare ergo administrat in hac intentione ven. solo. Dicendum qd stante sang. abundantia inflammatur sang. & huiusmodi subtile conuertitur in colem^{um} & spissum in melancoliam etiam inflammatur colera naturalis existens in corpore & merito istius debet dari colere solutiuum. et ad hanc intentionem administrabat Rasis mirabolanos citri. nam ipsi euacuant coleram & sunt fri. & seci. administrat etiam pruna & tamarindos sic ordinando. R. prunorum & tamarindorum ana. ʒ. j. decoquantur in sufficienti quantitate aque cui addatur mirabo. citri. s. p. ʒ. j. & hoc dando mirabola. in substantia. in infusio. do mirabo. ʒ. ij. vel ij. ʒ.

Nota tamen qd regulariter operando prius dī. precedere digestio vt quarta primi de regulis cōmunibus solu. ven. & vomitui & prima quarti capitulo de curapu. in generali. & Hippo. prima affori. digestiua medicari &c. Et licet Rasis non explicauerit nihilominus fieri debet: ipse enim vt breuiloquus pretermisit notum ex libris principiorum. Et vsualia digestiua quibus practici communiter vtuntur

sunt siru. aceto. s. vio. de endi. ro. de succo aceto. de agresta Si fortius volumus est sirupus de granatis. Si fortius de limonibus. adhuc fortius de acetositate citri. Quod si non sit multa caliditas detur sirupus aceto. s. cū siru. de endi. cum aquis proportionalibus habentibus virtutem colere digestiua vt aqua endiuie. lactuce acetosis. planta. cico. lupulorum. buglo. etiam aqua conuenit licet non sit fri. sed temperata ad cor confortandum.

Nota pro omnibus siru. digestiuis qd apud communiter practicanes communis dosis siru. est. ʒ. j. ʒ. & aque communis dosis debet esse dupla ad siru. puta. ʒ. ij. est ergo totum aggregatum. ʒ. iij. ʒ. licet possit dari plus & minus: immo potest dari vsqz ad. ʒ. vi. puta. ʒ. ij. siru. & ʒ. iij. aquarum vt in iuvene fortis compositionis vbi peccet multa materia. componeremus ergo in proposito sirupuz digestiuum sic. R. sirup. aceto. s. ʒ. j. siru. de endi. ʒ. ʒ. aquarum aceto. endi. & bug. an. ʒ. j. misce pro siru. In principio ergo sode sanguinee dabo sirupos infrigidantes & stipticantes simul verbigratia sirupum acetosum ros. de succo aceto. de granatis quia habent virtutem stipt. & infri. ingrossant enīz bec san. & immobilitant & ideo competunt a principio. Vbi vero materia sit fluxa dabo sirupuz acetosuz de endi. qz non habet multā stipticitatē.

Nota etiam quod communiter datur sirupus. per quattuor vel quinque dies secundum resistentiam materie sue digestionī. Nota etiam qd sirupus acetosus non est tante stipticitatis sicut sirupus de succo acetose: quia in acetoso miscetur multa quantitas aque que nō miscetur in illo de succo acetose que etiam de se est herba multum stiptica. Digesta materia eam euacuamus cuz euacuatius appropriatis colere. Et vsualia sūt electuariū rosa. Mes. electuariū de succo rosato Nicolai. diaprunis solutiuum etiam Nicolai. & bec tenent cōfecta & in qbusdā locis tenet cōfectuz ele

Sode colericæ.

etnarium de psilio scilicet ianue. **¶** De
dicine in forma solida pillulari sunt usu
alia ista scilicet pillule auree et aggrega
tiue. Dosis electuarioꝝ ʒa. 3. iij. vsq; ad
liij. et raro pertransitur hec dosi nisi in
corporibus expertis et maxime robustis
vbi iam compertū est qd ad hac dosi nō
solutur in quibus aliquādo audemus
vsq; ad ʒ. i. ascendere: vt ego qui dedi vxo
ri magnifici Petri comitis bondini cui
dedi ʒ. iij. et parum operabatur. etiam in
hospitali in aliquibus rusticis maxime
de valle tellina quia sunt robustissime
complexionis. Dosis vero pillularū est
ʒa. 3. i. vsq; ad ʒ. iij. faciendo pillulas qn
q. Et hec digestiua et solutiua sunt vsua
lia et per hec cōpletur hec intētio que est
rectificatio san. qz sanguine subtili exi
stente proportionabilr colerā purgam.
¶ Quinta intentio que est resolutio resi
dui remanentis quod non potuit eradi
cari cōpletur administrando aliqua res
solutiua calefacientia. Et in hac inten
tione valēt primo semine altee q parum
declinant ad caliditatē decoquendo in
sufficiente quantitate aque: postea appli
cando more emplastri capiti addēdo flo
res camomille melliloti et fenugreci: vn
guendo etiā caput cū oleo camomilino.
¶ Sexta et vltima intentio que est remo
tio male cōplexionis remanētis comple
tur cum infrigidantibus cuz sit cali. Ad
hanc intentionē laudatur mucilago psl
lij quod in exteriori parte est intense fri
giditatis: in interiori nō est calidissimū
vesificatiuum et cauterizatiuum: et ideo
mucilago debet fieri ex semine psllij inte
gri non ex corticati. et hoc est satis vulga
re remedium et notū. debet ergo hec mus
cilago capiti applicari. et ad idem valet
aqua ro. et acetum aqua plan. solatri ace
tose infundendo pannos in huiusmodi
aquis. valerent etiam succi ponendo sus
pra caput. conuenit etiam optime inun
ctio ex oleo ro. et reliqua butusmodi. Et
cum his sex intentionibus completur cu
ra sode sanguinee quare etc.

¶ Cura sode colericæ.



M hac etiam cura sex coll
guntur intentiones. prima
debitum regimen. secūda di
gestio. tertia euacuatio. q̄rta
repercussio. quinta diuersio
maxime humore fluente ad caput. sexta
remotio male complexionis calide et sicc
ce derelictæ in capite.

¶ Prima intentio completur per infri. et
humectantia. et in hac non est sermo pro
longandus quia iam satis patet ex cura
predicta: hoc vno addito qd in hac debēt
remedia infri. esse fortia cū colera sit cali
dior sang. debent etiam esse humida cuz
colera sit sicca. sang. vero humidus.

¶ Secunda intentio que est digestio per
ficatur per digerētia de quibus habitus
est sermo capitulo predicto in qua inten
tione. §. digestionis. est aduertendum an
umor digerendus sit in fluxu: quia tūc
simul digerendo debet fieri stiplicatio vt
prohibeatur fluxus cū aquis et sirupis
ad hoc valentibus vt aqua acetosa ro
sa. etc.

¶ Nota qd vt habetur ex canonibus ge
neralibus hec intētio digestionis est po
nenda in actu practico dummodo nō sit
materia furiosa nec dolor intensissimus
merito cuius dubitetur de prostratione
virtutis nec materia incipiat facere apo
stema: quia vbi hec fierent et essent non
esset prolongandū in digestionē: sed esset
cito succurrendū materie euacuatione.

¶ Tertia intētio q̄ est etiā cōplect p soluti
ua. Usualia et domestica solutiua in ma
teria colerica sunt hec. Primo. R. mira
bo. citri. ʒ. ʒ. infundant in decoctiōe quā
nominabimus: deinde scā infusi. suffi
cienti tpe fiat eoz expressio cui addatur
zuc. paruz ne sit gustui horribilis. et hoc
vbi non addeffet feb.

¶ Decoctio. R. tamarindoz. ʒ. i. fiat de
coctio in sufficiente quantitate aque. ta
marindi sunt dactili indi. tamar idēz est
qd dactilus. vsuale etiam est reubarba.
vel in substantia vel in infusio. In sub
stantia dosis est ʒa. 3. i. vsq; ad ʒ. i. ʒ. in in
fusio. vsq; ad ʒ. iij. In substantia. R. reu
bar. electi. s. p. ʒ. i. ʒ. dissoluatur in aqua
endi. q. s. cui addatur. ʒ. i. siru. violati et

Sode flegmatice

fiat potio. In infusio. sicut sumitur ex **A**des. capitulo de reubar. sic preparatur **R**e. reubar. electi minutum incisi. 3. ij. in fundantur in aqua endi. q. s. cui addatur spice parum et vini albi odouferi parum dimittatur in infusio. per ho. x. postea fortis fiat expressio cui addatur oia priu. non s. 3. ij. misce et fiat potio. posses etiam admiscere de aliquo alio electuario solutiuo minuendo tamen dosim reubarbari.

Solutiuo vsualia in forma pillulari sunt sicut pillule auree; pillule aggregatiue soluant enim colera licet aggregatiue educant etiam humorem flegmaticum grossum vt colligitur ex **A**desue in antidotario.

Nota etiam ex casu. generalibus qd vbi colera etiam sanguini mixta competeret flobotomea. et assu farnaci exhibitionez. et hoc voluit Auicenna in isto capitulo cum dixit. Incipe a flobotomia. nec debz esse copiosa sicut in sanguinea.

Quarta intentio completur per ea que re percutiunt et a principio dz poni in opere quando materia est in fluxu. Et hic recordare casu. supra positorum in cura sode sanguinee. et vsuale remedium est positum hic a **R**asi scilicet aqua rosata. et acetum conuassata simul et oleum rosatum.

Quinta intentio completur per ea que diuertunt vt parua floboto. oppositi lateris fricationes extremitatum et balnea et laudat. Auicenna de mente Artbesagri appositionem ventosarum super spatulas. et hoc in omni materia cum scarificatione ne loci illius ponendo sal et oleum post scarificationem ne consolidetur sed apertus maneat.

Sexta intentio et vltima completur per remouentia malam complexionem qualia sunt alterantia vt embroce fri. et odorata. frigi. que magis placent Sen qd localia quoniam localia prohibent exitum vaporu ex cerebro et capite toto. Et vsuale est aqua cum aceto embrocata et odorata; etiam aqua rosata. trahendo per nates.

Nota tamen qd quandoqz ista omnia non sufficiunt; et tunc coacti ex veementia doloris oportet nos venire ad narcotica; tamen vsus istorum est maxime suspectus; et non debet ad ea audere nisi cum cautela et in casu desperationis maxime in passionibus istis cerebralibus propter duas causas. Prima membri principalis cuius influxus est necessarius super toto. Secunda quia cerebrum fri. est complexioni. Et narcotica sunt huiusmodi et ideo Auicenna in cura fluxus absolute facit nos cantos dicens. Vidimus qui supposuit sibi collirium ex opio et mortuus est.

Nota etiam ne sis audax in administratione narcoticoru. vidi enim. in quadam nobili muliere que cum stetisset per plures dies qd non dormierat medici creuerunt vt sibi supponeretur collirium quoddam longum opiatum quod fit cum filo comuni appeso vt extrahi possit ad libitum; que cum supposuisset statim cepit dormire; medici autem preceperunt ancillis vt cum incepisset dormire extraherent illud collirium; que omittentes ipsum et non extrahentes taliter profundata est in somno qd nunqz euigilata est immo perpetuo dormit quare etc.

Cura sode flegmatice.



In hac cura colligunt quinque intentiones quarum prima est debita regiminis administratio. secunda digestio. tertia euacuatio. quarta diuersio. quinta resolutio residui remanentis et cerebri confortatio.

Prima intentio completur per administrationem sex rerum non naturalium calefa. et exiccantium cum materia flegmatica sit fri. et humida. Eligendus est ergo aer cal. et sic. et si sit tps hiemale eligatur camera cal. et accedat ignis in ea qd per ipsum exiccant vapores hu. fiat et

Gode flegmatice.

Insuffumigatio in ipsa camera ex cal. puthure cinnamomo gario. &c. In cibo etiam & potu eligantur cibaria cal. alterando ea cum pipere cinnamo. & inzibere gario si. & reliquis huiusmodi. dimittantur fri. acetosa ut arancij limones acetum agresta &c. In potu bibat vinum maxime post euacuationem de quo dubium est apud Sen. Utatur forti exercitio & forti exiccatione potenti etiam calore vigilijs ieiunio & reliquis calefacere potentibus et exiccare.

¶ Secunda intentio que est digestio quam licet Rasis dimiserit ut breuiloquus tamamen presupponit complere per ea que incidunt & subtiliant cum humor flegmaticus peccet in viscositate & grossitie. Et usualia digestiua flegmatis sunt sicut mel rosa. oximel. s. compositum & squilliticum quod est forte incisuum quo utimur ubi materia est multum viscosa. fortiora istis sunt siru. de duobus & de quinque radici. & sirup. de sticados.

¶ Nota quod in administratione istorum digestiuorum debemus semper incipere a debiliore tendendo ad fortiora. & hic casus debet esse vniuersalis in omni opere medici. fortia enim subtiliatiua a principio nocerent magis materiam extendendo quam iuuarent digerendo. debemus ergo in huiusmodi digestionibus incipere a melle rosa. vel oximelle simp. ut. R. melis rosati colati. 3. s. oximellis simp. 3. vj. cum. 3. iij. aquarum capitalium que sunt aqua maiorane saluie betonice isopi &c. dicemus ergo aquarum betonice saluie & buglo. ad cor confortandum an. 3. s. misce & continuare siru. istos. v. vel. vj. diebus quoniam flegma est difficilis digestionis. facta itaque aliqua digestionem cum leuibus huiusmodi fiat aliquas leuis materie minoratio: deinde iterum digeramus: & tunc uti poterimus fortioribus. dabimus ergo siru. de duobus radici. vel de quinque cum oximelle composito & si fortius cum oximel. squillitico cum siru. de sticados. verbigratia.

¶ Recipe siru. de duobus radi. 3. s. oximellis compositi. 3. s. aquarum betonice saluie & isopi. an. 3. s. misce. fortius. R. siru. de sticados oximellis. squillitici an. 3. vj. aquarum saluie & isopi an. 3. s. misce.

¶ Tertia intentio que est euacuatio duplex est. quedam eradicativa. & quedam minoratiua: quia materia flegmatica est difficilis euacuationis debemus a principio minuere postea eradicare. Usualia quibus practici communiter utuntur sunt vel in forma pillularum vel electuarij. Pillule sunt duplices. quedam facilis solutionis sine custodia: quedam difficilis euacuationis & cum custodia.

¶ Sine custodia sunt pillule de biera sim. vel de biera magna. elefagine assaie ret quas ponit Auic. in capitulo illo. Cum materiam euacuare volumus &c. pillule masticine et alio nomine pillule. Marliani dicuntur Papie & Mediolani quia ipse fuit qui posuit eas in usu. et iste pillule sine custodia possunt dari ante materiei digestionem: & communiter dantur in itinere lecti. Et ex istis posset quis istis indigens accipere omni hebdomada ut in cal. dolore capitis in paratis labi in egritudines cerebrales materiales & dantur communiter ex ipsis. 3. ij. vel 3. s. agaricus etiam tro. potest inter has pillulas numerari miscendo cum predictis pillulis verbigratia. Recipe pillularum mastici. agari. tro. an. 3. s. fiant pillule tres.

¶ Cum custodia vero sunt pillule cochie Rasis de agari. fetide. Del. & possumus ipsas dare cum agari. trocif. dosis istarum fortium est usque ad. 3. iij. & hanc non pertranscunt communiter operantes. datur enim. 3. s. vel. 6. vel. 3. ij. cum per se dantur.

¶ Nota quod iste pillule cochie Rasis & alie similes ut fetide non debent a principio administrari sed in primis debemus uti leuibus ut sine custodia: licet Rasis dicat in principio intelligitur enim in principio eradicatiue euacuationis non minoratiue que ut visum est primo debet fieri. dosis etiam posita Rasis non est

Gode flegmaticē.

conueniens, sunt enī 3. ḡ. 3. f. et adhuc plus nostra enim metas non tantum tollat, ut si fortis solutiui quales sunt he pillule.

Solutiua in forma electuariorū vsualia sunt diafenicon. **Def.** que alio nomine confectio de dactylis nominatur electuarium indum; licet diafenicon magis competat in materia grossa mixta ex flegmate et colera; indum vero solum in flegmatica. **Dosis** electuariorum est vsq; ad 3. f. licet in cumanis regionibus vsq; ad 3. j. et hoc ex regionum diuersitate.

Nota q; quandoq; practici consueuerūt dare pillulas cum electuarijs in portione: ut bigratia. **R.** pillularum cochiarum. 3. ij. electuarij indi. 3. ij. misce. et cum d. capitali. q. s. fiat potio. **Decoctio** capitalis. **Recipe** saluie maiorane beto. stica dos isopi foliorum lauri añ. **℞. j.** fiat decoctio in sufficienti q̃titate aque. verum tamen pillularum administratio in forma solida magis laudatur ab Auicenna. capitulo illo. Cum materiam etc. q; cum materia debet trahi a longinquo eo q; non potest fieri in breui tempore: conuenientius est administrare pillulas que longam trahant moram in stomacho q̃ portionem que cito labitur ut patet.

Nota etiam q; q; hec intentio euacuationis non potest per euacuationes factas ex solutiuis et si plures fiant reiterationes complete perfici quin semper remaneat aliqua reliquie materie: idcirco necesse sunt aliquae alie particulares euacuationes que in capite varie esse possunt ut sternutatoria caputpurgia gargarismata masticatoria. Iste tamen particulas res euacuationes sequi debent et non precedere vles q; existente repletione nocerent cum huiusmodi sint calefactiua: traherent enim magis q̃ euacuarent: et sic agitando et dilatando humorem valde nocerent. **Vsualia** sternutatoria sunt ut primo modo fiat cum aliqua re pungente in naso et etiam piper. fortius autem est conditi qd apud nos non habet: loco eius uti mur eleboro albo. **Caputpurgia** vsualia primo domesticum et leue est aqua maiorane deinde succus foliorum sicile facta residua et succus radicis eius: fortiora autem succus arthanite. **Masticatorium**

vsuale est ut masticetur mastix et retineatur in ore. **Gargarismata** possunt fieri ex solutiuis distemperando aliquod solutiuum in aliquo liquore ut siru. vel aqua etiam siru. ipsi cum habeant vim solutiui. et decoctiones disponendo fin debetum estimatiuum iudicium.

Nota tamen q; gargarismata et masticatoria sunt verenda in paratis catarro plurimum et ad egritudines pectorales ut habetur ab Aui. c. illo. Cum materiam euacuare volumus etc.

Quarta intentio est diuersio que a principio maxime ponitur in actu practico cum humores ab alijs membris fluant ad caput. et hec intentio completur per ea que trahunt deorsum ut clisteria suppositoria fricationes spatularum et extremitatum: et retentio extremitatum in aqua calida maxime in qua decocte sint res capitales que dicte sunt. **Clisteria** debent esse aliquantulum acria ut possint trahere materiam flegmaticam et esset conueniens tale. **Recipe** decoctionis capitalis. 3. x. vel lib. j. hierepigre Sal. 3. f. cassie fistule. 3. f. zuchari rubei. 3. se. olei camomille. 3. ij. misce. pro clisteri: et quia ista non sunt multum solutiua potest poni salis communis. 3. ij. ad stimulandum. **Decoctio** capitalis supra iam descripta est. **clisteria** acuta et fortia habebis in. c. de apoplessia epilepsia et subeth. **Suppositoria** etiam fiant. **Leue** autem et vsuale sit ex sale communi cum melle p̃m in p̃sifato. Si fortiora velis ponantur solutiua ista habebis ut videbis. **Competunt** etiam in hac intentione ventose posite super spatulas de quibus dicit Auicenna de mente Artbesagri q; conueniunt in omni materia.

Quinta et vltima intentio completur per ea que resoluunt reliquias materiarum que remanserunt et cerebrum confortant. et ista vel sunt interius applicata vel exterius. De interius applicatis vsualia que tenentur confecta sunt sicut diamuscum dul. et amarum. **Dosis** est. 3. ij. et est **Def.** Et ad idem valet plirisarcoticon Nicolai **dosis** est eadem que supra. Et in hac intentione laudat Auicenna, ut semel in hebdomoda admini-

Sode per communitatem. 50. pri.

stref tiriace vel metridati. 3. s. et est in usu et debet dari in auroa per septem horas an cibum ut Cōciliator tractatu de venenis. Sed superius administrata pñt dari per horas duas ante prandiu. Cōuenit etiā confectio diacori et acorus cōditus et est satis forte et v3 a proprietate et pōt dari du3 ista sumuntur in potu ali qua ex aquis capitalibus. s. salua maiorana sticados beto et c. De exteri appli catis sunt vt inunctides vel embroce vel empla vel alia localia vt odoramēta sac culi et reliqua inungimus cum oleis vt Rasis cum oleo sambucino qd non est in usu. sed loco eius vtimur oleo anetino et camomillino etiā Rasis p fortiori pos suit oleum de been qd nō est in usu: s3. lo co eius vtimur oleo de costo de lilio de spica de ruta. Laudat etiā Rasis eufor bium et castoreum sed ad ista non aude mus quia fortiora sunt et supra membrū principale nō est apponendum aliquid de quo sit ambigendum vt quarta primi De odoramentis laudat Rasis algaliā et est confectio aromatica qua tñ non vti mur: sed loco eius vtimur alijs aromati bus calefacientibus. Et practici cōiter vtuntur pomo sic ordinato. Re. maiora ne sticados gario. cinamomi et c. añ. ptes equales cū cera fiat pomum: pōt etiā ad di aliquid de musco. Si vis epithimata et embrocas accipe saluiā maioranā sti cados folia lauri cinamomi gario. et fac bullire in ligiulo et cū actuali caliditate embroca caput vel epithima vel fomen ta. sacculi etiam ex rebus capitalibus ex iam dictis. faciēdo pulueres et ponendo in sacculo facto ex sindone carmesino et capiti apponere.

¶ Nota tamen qd hora administratiōis horum omniū debet esse stomacho vacuo ne ex calefactione fiat tractus vaporum etiam fumorum caput replentium.

¶ Nota etiā qd intentio hec vltima fuit aggregata ex resolutione et cerebri cōfor tatione qd habet pteritatem in hoc casu quia materia est frigida et ex pñti egritu do frigida. vñ ea que resoluunt cum sint cali. hñt etiam confortare corrumpendo malam complexionem fri. quod non po tuit fieri in colerica vt patet manifeste in

telligenti quare et c.

¶ Finis cure Sode flegmatice.

¶ Cura sode per communitatem.



In hac cura sunt due pñcia pales intentiones. prima est ad membrum mandans. se cunda ad mēbrum recipiens scilicet caput.

¶ Prima intentio completur p diuersam dispositionem et egritudinem mem bri cōcantis de quibus habebitur in se quentibus. et quia ex cōmunicantibus maxime est stomachus: ideo de eo exem plicauit Rasis. et hoc in dispositione qua stomachus est vacuus quia. s. tempo re famis: potest enim ad stomachum flue re colera que effumans ad caput facit so dam: ideo Rasis succurrit cum cibo et al terantibus fri. stip. que omnia sunt vsua lia vt panis infusus in vino granatoru3 vel agresta.

¶ Secunda intentio completur p duas particulares intentiones. Prima anteq cerebrum receperit multum confortādo euz stip. ne recipiat. Secda vertitur ad no cumentum impressum vt si sit mala com pto fri. alteref cum cal. iam dictis. si. cal. cum fri. quare. et c.

¶ Cura sode ex nimia mora in sole.



In hac cura sunt tres intensio nes.

¶ Prima remotio cause pro hibendo ipsum sub radijs so lis morari.

¶ Secunda est regiminis rectificatio qd habitet locum frigi. et prohibeat ab ap propinquatione ad ignem.

¶ Tertia vertitur ad malam complexio nem cal. impressam ipsam remouendo cū infrigidantibus supra nominatis in cu ra sode colerice administrando de aqua rosata oleo et aceto et caput liniendo qua re et c.

Scotomie & vertiginis.

¶ Cura scotomie & vertiginis.

No queramus in hac cura
velz an egritudo actu infe
ret sic qd corp⁹ sit actu egruz
et isti debetur curatio. vel ta
le corpus non est actu verti
ginosum sed aptum faciliter in vertiginē
labi et dicitur neutrum decidentie et isti
debetur preseruatio. In regimine curati
uo sicut dicit Rassis primo continentis.
debet primo inuestigari causa qua cogni
ta cura est abscissio eius cum ista sit cura
morbi dependentis vt habetur a Sal. ter
tio tegni vbi dicit. Oportet vnamquam
qz causam abscindere prius. Debemus
enim considerare si causa sit ab extrinse
co occurrens vt fortis motus: circungis
rationis intuitio: rerum impetuose gira
taruz: ebrietas et reliqua huiusmodi. Si
causa sit nimius motus quiescat. Si in
tuitio rerum motarum desinat aspicere
Si crapula et ebrietas cura ē vt euomat
vel clisterizet et stomachus mundificetur
fiant etiā fricationes et alia que diuertāt
a capite. Si causa sit intrinseca vt nimi
motus spirituum debet quiescere et stare
in loco obscuro et nō in lucido: quia lux
agitat et commouet spirit⁹. Et in hac cu
ra etiam competunt quecunqz in frigidā
tia habentia immobilitare spiritus vt
sunt sirupi et aque infrigi. Sirupi sunt
vt ro. de granatis de ribes de cito. etiam
zucharam rosatum vt dando eius. 3. f.
cum aqua rosata. lactuce plan. et c. In re
gimine preseruatiue debemus attendere
ad abscissionem cause si causa est sangui
nea cum sctobotomia et hoc diuersimod
desecundum diuersitatem capitis et cor
dis vt habetur ex cura sode san. Si cau
sa sit flegmatica vel alius humor p pur
gationem illius humoris cum euacuati
uis proprijs curatur vt habetur capitu
lis de soda. licet Rassis soluz posuerit cu
ram san. et flegmatica tanquam sepius
contingentis: quia hi humores magis
in caliditate abundant. Alia intentio in
hac cura est repulsio et est fienda a prin
cipio dum humores sunt in fluxu deinde
intendamus ad spiritus quietationē po

stea ad confortationem cerebri et male cō
plexionis remotionem cum rebus supra
nominatis fm complexionis varietatē
quare et c.

¶ Cura frenesis.



No sunt in hac cura funda
menta notanda. Primuz est
qd prohibeatur augmentum
siue completūz apostema
tis: et hoc vbi occurramus a
principio. Secundum quod resoluatur
quod iam fluxum est et in istis tota cura
confistit neqz est tardandum in remedijs.
Hec enim egritudo est de pacutis et est se
uorum accidentiuz: succurrendū est ergo
statim a prin. iubente Hippo. Qrta affor.
vbi habet. Medicari in valde acutis et c.
Sunt etiam remedia a prin. fortia admi
nistranda sicut idēz Hippo. prima affor.
illo. Ad vltimas egritudines et c. Vbi autē
hec egritudo sit cōfirmata vana et cassa
est medicorum operatio.

¶ Primum fundamentū perficitur quin
qz principalibus intentionibus. prima
est debita regiminis administratio. scda
diuersio. tertia repercussio. quarta effio.
quinta rectificatio san. et humorum.

¶ Prima intentio completur in debita
administratione. 6. rerum nō naturalium
Primo in dieta. dāda enim est subtilis
dieta vt in hoc cap. precipit Rassis dādo
aquam ordeī siue ptisanam colatam vel
non colatam. Hodiernis tamen tempo
ribus non est in vsu ita subtilis dieta. si
enim hodiernis temporibus solam aquā
or. darem⁹ infames essemus vulgo et vbi
infirmus periret nobis ascriberetur: ta
men etiam quia istis temporibus corpora
non sunt ita robusta sicut antiquitus
etiam quia sumus vstati in maiori cibi
assumptione qd esset consuetudo apud ve
teres: vnde Aui. tertia primi cap. de regi
mine eius qd comeditur et bibitur. dicit
homines debere esse contentos vna ciba
tione in die: vel vbi sint debiles vna ciba
tione die vna alia die duab⁹: sic qd in duo
bus diebus ter comedat. Solent tamen
practici istis temporibus dare ex farre si
ue farina ordeī coquendo in aqua et hec

quattuor primis diebus ponēdo in ipsa de succo granatorum de agresta succo limonum &c. vt merito istorū bu. conspētur & coarctentur ne ad caput possint fluere. Alie etiam res nō naturales debent ad fri. declinare. aer etiam alteret ad fri. accidentaliter: tamē si possibile sit eligatur naturaliter tēperat⁹ qui alteretur cū infrigidatib⁹ leuis frigiditatis vt aqua ro. & aceto cameram irrorare.

¶ Secunda intentio est diuersio que cōpletur p multa ingenia. Primū ē flo. facimus enim primo flobotomiam cephalice. & hoc vbi non sit totius magna repletio: qz tunc primo facerem⁹ flo. saphe ne deinde basilice vt in illo ca. Cum materiam euacuare &c. fuit declaratum. De flo. tñ est communis dubitatio maxime mota a Sen. an in omni frenesi vera competat flo. tenet enim Sen. qz non l3 vt in pluribus cōpetat adducit ad hoc duas rationes. Prima qz stat materiam fre. cē colericā puta sanguini non mixtam que per san. euacuationē posset furere. Secūda quia non in omni herissipilla cōpetit flo. &c. Matthæus tamen gradi tenet oppositum: & hoc vbi virtus consentiat nec secundum eum Sen. rōnes concludūt qz flo. sit multorum gratia. primo euacuationis. secūdo diuersionis. tertio preferuationis. quarto tērationis. Ad ergo flo. euacuatiua non sit fienda nisi sanguine peccante vel colera san. mixta tamē alijs intentionib⁹ fieri potest nullo predictorū existente. Gratia preferuationis vt a sanitate preferuetur. gratia tērationis vt si quis dubitaret de lepra videre si san. sit infectus. vel in mīlia ad cognoscendū melancoliam. videre si in san. sit aliqua adustio: & ideo in oī casu si non euacuatiua tamen alie competunt. nam semp nō est quin in frenesi propter maximum dolorem panniculorū cerebri qui sunt maxime sensitiui attrahat san. & alij humores: ideo semper est bonum flobotomare sicut in fractura cranei facim⁹ flo. diuersuam. qz locus dolorosus traheret materiam & fieret apostema: & ideo semper bonum est facere floboto. Ad primam ergo rationem de humorum colericorum

ebullitione dicit qz verum est qz euacuatiua copiosa illud faceret nō tamen diuersa sua modica & pseruatiua & licet fiat alia qua inflamatio tamē magis est iuuamētum de phibitione apostematis qz sit illud nocumentum de modica inflammatione. ¶ Nota qz Auten. laudat flo. copiosam nisi sit aliquod forte prohibens ad insinuandum tātum esse flobotomie necessitatem qz quamuis sit aliquod prohibens est tamē fienda dum tale pibens non sit forte. hec enim cura irregularis ē & coacta. habemus ex casu. generalib⁹ qz ta primi. ca. de flo. qz ven. repleto non debet fieri flo. tamen quia hec indicatio est debilis non propter hoc desisteremus a flo. quoniam differre in talibus esset malum ppter morbi seuitatem. dubium effret qz si tanto tempore tardarem⁹ qz to cib⁹ stomachū exiret ne materia tota flueret et fieret complementū apostematis quod maxime verendum est & timorosum. sit etiam diuersio cū vētosis in spatulis & cum fortibus ligaturis in adiutorijs brachiorū & in coris ēt cum fricationibus. Ad idēz etiam facit euacuatio diuersua cum solu. In colerica daremus solutiūz declinans magis ad lenitionē. Ubi tamen corpus esset valde robustum adeoqz non pateretur a lenitiuo darem⁹ solutiū forte. Usualia solutiua colere in forma electuarij sunt electuarium de succo ro. elm ro. diapiunis solutiū. Dosis eorū est a. 3. iij. vsqz ad. liij. In forma pillulari sunt pillule auree aggregatiue. Dosis est a. 3. j. vsqz ad. 3. iij. Competunt et clisteria lenitiua & fortia solutiua. Lenitiuum clistere tale est. R. maluarum matrum vio. violarum & ordei ana. Ad. j. si at decoctio de qua accipiātur 3. x. vel li. j. cui addatur cassie fistule. 3. j. f. zuchari 3. j. olei violati. 3. iij. sal. communis. 3. ij. misce. & fiat clistere. Acutuz clistere fieret vbi isti loco cassie poneretur aliquod solutiūz: puta de electuarijs supradictis scilicet diapiunis solutiui. 3. ij. vel. iij.

¶ Tertia intentio qz est repussio completur cū embrocis isr. icirca caput. & i hac intentiōe laudauit Rasis embrocationē factam ex orodino. i. ex mixtiōe facta ex

Frenesis

aceto oleo ro. & aqua ro. et vj fm quosdā
vt aqua ros. ad alia sit proportio dupla
verbigratia. Rē. aque ro. 3. viij. olei ro. et
aceti ah. 3. ij. mis. fm. alios vero vt olum
trium aliud sit subduplum ad reliquum
verbigratia. Rē. aque ro. 3. viij. olei ro. 3.
liij. aceti. 3. ij. misce. Laudant etiā in hac
intentione vt ponantur panni in dicto
liquore madefacti cum actuali sui frigi
ditate super collū inuoluant vt stringāt
vias per quas fluit san. & alij humores
ad caput et ingrossent materias fluentes
Cōuenit ēt vt dicti pāni madefiāt i aq̄s
fri. stip. sicut aque ro. plan. solatri. & de
bent isti pāni frequenter renouari vt for
tior fiat refrigeratio. Conueniunt etiam
odoramenta rerū fri. vt odorare campbo
ram & acetuz ponere etiā ad intra nares
de aqua plan. solatri semperuine etiā ad
intra aures & oleū rosatū.

Quarta intentio est euacuatio per flo.
vbi materia sit san. si vero cole. post dige
stionem per farmaciā posset vbi vige
ret necessitas aū digestionē fieri pp egris
tudinis seuitatem; & hoc cum his que di
cta sunt in intentione diuersiōis in for
ma electuarij vel pillularū.

Quinta intentio que est humorum re
ctificatio complect ea q̄ hñt hu. coarcta
re vt in frigidatā stip. ingrossando restri
gendo etiam vias. Et ad hanc intentio
nem faciunt cibi in frigidati & stip. vt fa
cti ex granis & pasta in frigida. cum vino
granatorum & cito. de agresta limonuz
arancioruz. Etiā laudantur medicine in
fri. vt aque & sirupi. Usualis siru. est iste.
Rē. sir. ro. 3. j. siru. de granatis. 3. f. aqua
rum solatri plan. & bug. ah. 3. j. mis. & de
bent administrari de mane & post cenaz
vt cum vapouribus cibi caput petant

Secundum fundamentum quod erat
ad hoc q̄ factum est complex per duas
intentiones. prima est resolutio & con
sumptio materie fluxe. secunda correctio
accidentium.

Prima intentio completur primo per
euacuationem appropriataz ad materiā
apostematē faciendo euacuationem cū
mira. vel cū reu. vñ cū pillul dictis capitu
lo de solidationibus. & istud magis con

uenit deinde si aliquid remansit resolu
cum localibus positis supra caput tem
perate tamen cal. & ad hoc valet colum
bus per medium scissus & euisceratus cū
actuali caliditate supra caput possit. Et
catulus pulmo arietis & reliqua dicta
in capitulo de melancolia.

Secunda intentio completur per duo
secundum q̄ duo sunt accidentia. s. inflā
tia vigiliarum & materie retētio. Ad pri
mum inuas cum somniferis. Et ad hanc
intentionē laudant oīa somnifera. Auic.
tamen vituperauit opium maxime si vir
tus non sit fortis. In forti autē exhibet lz
paruz; multum enim in hoc capitulo mi
nuit opium. Et est locus notandus quē
Matheus gradi adduxit cum fuisset vo
catus ad curam cuiusdam qui patiebat
fluxum disintericum & propter dolorem
decreuerant medici exhibere opium vel
filonium vel egetheaz; & iam cōcluserāt
ponere opium. tamē superueniens Mat
theus gradi dixit se nolle consentire qz
cum in patiente virtus est debilis ex tali
opio periculum erat de totali caloris ex
tinctione cum etiā esset etate senex & ad
duxit presentem textum. Timet etiā Aui.
ad extra applicare nisi virtus sit fortis
& in isto virtus est debilis etiam adminis
tratur ad intra. Adduxit etiā textū ali
um in capitulo de cura fluxus absolute
decimasexta; tertij vbi loquens Auice.
de opio dixit. Et quocunq̄ modo sit non
administretur ei cui virtus est debilis.

Usualia tamē somni prouocatiua sunt
siru. de papauere & vnguentum populeō
& sunt satis domestica. siru. etiam viola.
cum aqua lactuce. est enim viola narco
tica vt Mes. capitulo proprio

Secundum accidens erat vrine reten
tio Ad quod opponimus cum vrinam
prouocantibus vt cum inunctione olei
scorpionum facta in pectine circa regio
nem vesice; & cū fomentatione facta ex
paritaria decocta & moie emplastri ill
loco applicata. Oleū scorpionum valet
a proprietate. conuenit etiam titillatio
facta cum digitis in radice virge prope
anum quare; &c.

Apoplexie.

i

Cura apoplexie.

Qta q̄ hec cura est multum difficilis. ē eñ egritudo hec pessima ex qua difficilime euadunt infirmi: ideo dicūt medici cū protestatione se in-
tromittere ipsis medendo dicendo hos raro liberari: tamen si qua proficere possint sunt illa q̄ sunt administranda. Debet etiā primo cognoscere an apoplectic⁹ vsuat an non. sunt enim ipsi parū a mor-
tuis differentes. ⁊ ad hoc cognoscendū ponunt aliqua signa ⁊ ingenia.

Primū signū est q̄ si apposito coto carminato ad os ⁊ nares tale cotum vi-
deatur moueri est signum vite. aer eñ ex-
tra expulso p̄ anbelitū motus talis cau-
satur. quare signū est vite si anbelitū h̄z
si autē nō mouetur signum est oppositi.

Secundū signū est q̄ si candele accen-
se ⁊ ori ⁊ narib⁹ applicate flāma videas-
tur agitari erit signū sicut de coto dictū
est. d̄z tñ obseruari ne aliunde hec agita-
tio fiat puta ex acre nimis moto in came-
ra patiens ex motu boium multū anbe-
lantium.

Tertium signū q̄ si ciat aqua plenuz
pectori superponatur videaturq̄ agita-
ri signum est vite quia adest pectoris
motus.

Quartū signū q̄ si speculū limpidū ⁊
tersuz naribus ⁊ ori applicatū videatur
maculari ⁊ defedari: signū est vite q̄ an-
belitus aer vaporoso ex eunte inficiet spe-
culum.

Nota vterius q̄ ⁊ si nulla vite signa
in istis appareāt tñ nō sunt talia corpora
sepelienda statim immo debent mora-
ri spacio. lxxij. horarum ⁊ sunt tres dies
cōpleti q̄ visi sunt quāplurimi qui prius
q̄ ducebant ad eccliam ostendebant si-
gnum vite. de quibus casibus habes hi-
storias multas ⁊ hoc maxie accidit mu-
lieribus ⁊ corde fri.

Nota etiā q̄ cura huius egritudinis
diuersificatur fm diuersitatē cause. ⁊ q̄
vt in pluribus vel huiusmodi cā est san-
vel flegma; ⁊ magis flegma q̄ san. ideo

specialiter de his duabus ponetur cura
⁊ primo de sangui. in qua tres sunt prin-
cipales intentiones. prima diuersio. secū-
da eradicatio. tertia remotio male quali-
tatis ⁊ cerebri confortatio.

Prima intentio que est diuersio com-
pletur per flogo. ⁊ q̄ existente plenitudi-
ne sang. in capite raro est quin sit totius
plenitudo: ideo nunq̄ in hoc casu facim⁹
a principio flog. ex cephalica sed ex saphe-
na vel basilica deinde ex cephalica.

Secunda intentio est eradicatio ma-
terie fluxe actu oppillātis ⁊ in hac inten-
tione conuenit flogo. cephalice vel vene
frontis. ⁊ de tali loquens Auic. supra. c.
de soda. dixit q̄ talis flog. extirpat egri-
tudines oēs capitis a san. venientes. Et
licet Rasis in pñti cura laudet flog. vena-
rum guidem: non tñ est fienda neq̄ est in-
cōi vsu apud praticos q̄ est multū peri-
culosa maxime in apoplecticis siue para-
tis suffocationi: q̄ qñ sit. flog. oportz mul-
tum restringere colluz etiā q̄ sit per eas
maxima sang. emissio. nec de facili con-
solidari possunt cū non possint ligari ⁊
ligatura debite stringi. Vidi eñ in quo-
dam scholari robustissimo q̄ ludens cuz
socio cū ense fuit vulnerat⁹ in vena gui-
dem ⁊ emisit plusq̄. xx. lib. sang. instantū
q̄ nūq̄ potuit cōsolidari nec reperiri po-
tuit ingeniu aliq̄ in cōsolidādo nisi vt
vnus continue teneret digitum cōprimen-
do ne sangu. egrederetur tanto tempore
quo fatigaretur: deinde alius aduenie-
bat quousq̄ fuit facta consolidatio post
magnos labores.

Tertia intentio que est remotio male
complexionis derelicta in cerebro com-
pletur administrando ea que infri. sicut
est acetum ⁊ oleum rosatum ⁊ hoc est in
fine. est tamen timor ne oppilent vias cō-
stringendo maxime in paratis ad oppila-
tiones. possent etiam a principio ad-
ministrari in intentione repercussionis:
licet non sit ita tutum ⁊ c.

Cura apoplexie flegmatice.

A iij

Subeth.



Quattuor sunt in hac cura intentiones. prima diuersio. secunda eradicatio. tertia particularis euacuatio. quarta resolutio residui remanentis.

¶ Prima intentio completur per multa ingenia. Primo enim diuertimus cum clisteribus acutis respicientibus flegma vt esset clistere positum a Rasi. similiter clistere ex biera. s. ad deponendum flegma etiam bieralogodion q̄ est fortissimū electuarium. et sunt talia fortia exhibenda etiā a principio q̄ in istis virtus est multum sopita. Cōpeteret aut̄ in proposito tale clistere et ē vsuale. R̄. saluie maiora. foli. lauri rorisma. sticados ouigani calamenti añ. **¶** D. j. decoquant in sufficienti quantitate aq̄ ex qua decoctione sumat lib. j. cui addatur biere. s. j. vel bierelogodion. j. f. zuchari. j. f. cassie fistule. j. f. olei camomille laurini vel rute. j. ij. sal cōmunis. j. ij. vel salisgēme. j. f. misce. p̄ clisteri. est effi clistere hoc multū capitale et forte. Laudatur etiā suppositoria longa quantitatis. vj. digitorum scā ex colloquintida vel agari. vel eleboro cū melle inspissato vel etiam ex speciebus biere pigre vel bierelogodion cū sale gemma verbigratia. R̄. specierū bierepigre. j. vj. salisgēme. j. f. cū melle fiant suppositoria longa vt supra cum filo appensa: vt possint ad placitum remoueri. Nota q̄ ista debent sepe reiterari vbi nō operent. Cōueniūt etiā in hac intentione ventose sup anchas et super spatulas etiam ligature dolorose in adiutorijs brachior̄ et in costis et vbi oportet et in testiculis vt causetur maximus dolor et virtus expergescat et materiam expellat.

¶ Secunda intentio est eradicatio que debet statim fieri non expectata digestionem quia morbus hic est de non dantibus inducias. et debent etiam administrari vt prius dictum est fortia solutiua propter duo: quia virtus est sopita: secundo quia vic sunt angustate. membra enim in istis sunt relaxata et frig. quia non transeunt spiritus neq̄ san. ideo vnus paries membri cadit super aliū: vnde fit constrictio viarum. debent ergo ista solutiua fortia

esse et in magna doss. Usualia in forma pillulari sūt pillule de euforbio et cochie et fetide dissoluendo eas cum aqua saluie vel cū siru. de sticados vt possint deglutiri: q̄ apoplectici non possunt in forma pillulari sumere. Dossis istor̄ est a. j. iij. vsq̄ ad. j. f. verbigratia. R̄. pillularum de euforbio. j. f. siru. de sticados. q. s. ad dissoluendum. dissoluantur eodē modo de pillulis cochijis.

¶ Tertia intentio est particularis euacuatio: et in hac intentione cōpetunt sterutatoria vt eleborus conditi et hoc stomacho vacuo. etiam cōpetunt caputpurgia et masticatoria vbi possit scilicet cum releuant ab actuali apoplexia.

¶ Quarta intentio est resolutio residui remanentis et cerebri confortatio que cōpletur per interius et exteri⁹ applicata. Per exteri⁹ vt per euaporationes et cū rebus capitalibus supra nominatis. per embrocās etiam per vnctiones inungendo ex oleo de spica de lilio d̄ euforbio de ruta de costis quod singularissimū est et capitale. etiam emplastrum de sinapi. **¶** Des. et est in eius antidotario et est multum vsuale a quo generatur vesice: et attrahit vehementer. competunt etiam suffumigia vt ex castoreo odoramenta etiā que dicta sunt in superioribus. De interius applicatis sunt vt p̄fectio anachardina que calida est multum et feb. prouocatiua. dossis eius est ciceris quantitas que debet retineri in ore. potest etiam deglutiri confectio diacori et acorus conditus etiam cum aquis vel sine. aquis quare r̄.

¶ Cura subeth.



Hec cura diuersificatur scdm̄ cause diuersitatē: nihilomin⁹ nus generalis modus cure consistit in tribus intentionibus. prima est diuersio. secunda cōfortatio. tertia excitatio a paroxismo. et hoc quātū ad ipsam egritudinē merito membri lesi. **¶** Nota

Unable to display this page

Paraleſis.

¶ In hac diſpoſitione infirmi ſtant ſub eodem ſitu ⁊ habitu ſub quo erant: duꝛ incurrunt in paroxyſmū iſtius morbi vt ſi erant ſedentes etiā remanent ſedentes ſi flexis genibus eodeꝝ modo. ⁊ cauſa eſt qꝫ membra ſtant rigida ex frigidityte et ſiccitate materie.

¶ Secundum ſignū qꝫ huiusmodi egrotantes ſtāt cū oculis apertis vt dicit Auic. c. alſatio ppter contractionē ex fri. ⁊ ſic ci. in muſculis oculi peruenient: ideo remanent contracti. Et ſi diceretur quare non remanent cum ore aperto ita qꝫ muſculi maxillarum remaneant contracti? Dicitur qꝫ muſculi maxillares magis reſiſtūt ſue contractioni. Sed forte melius eſſet dicendum qꝫ ſi iſti reperirentur in aduentu paroxyſmi congelationis cum ore aperto remanerent eodem modo. ſed tunc non differunt hoc ſignum a primo.

¶ Tertiuū ſignū qꝫ amittunt motū ⁊ ſenſū ex eo qꝫ ſpūs ingroſſati ſunt ⁊ cū hoc alterati a ſua naturali diſpoſitione ⁊ cōplexione ad pꝛeter naturā omnino diſpoſitionē cōplexionē omnino cōtrariā ſcꝝ rig. ⁊ ſic. id ita indiſpoſiti nō inſuūt ⁊ ceſſat fluxus: ⁊ ideo nō vere dormiūt qꝫ ibi non ſit reditus ſpiritus ad pꝛincipium ſuum: ⁊ hec egritudo a Sera. dicitur atathas.

¶ Quartū ſignū qꝫ nō ſunt vere dormientes qꝫ ad ſomnū requiritur reditus ſpiritus. ¶ Ho. etiā qꝫ apopleſia ⁊ congelatio cōueniunt ⁊ differunt. cōueniūt in hoc qꝫ in vtraqꝫ eſt priuatio ſenſus ⁊ motus ſed differūt. primo qꝫ in congelatione ſpūs ſunt indiſpoſiti nō potētes morari ad inſtrumenta ſenſus ⁊ motus nec ſunt cōueniens vehiculū virtutū anime: in apopleſia vero nō. nā indiſpoſitio nō eſt in ſpū ſꝫ ratione oppilationis nō penetrant ad mēbra. Itē cōgelatus manet in eodem ſitu: apopleſicus vero nō. Item in apopleſia mēbra ſunt relaxata ⁊ mollificata: in congelatione vero cōtracta ⁊ rigida quare ⁊c.

¶ Accedēdo ad eius curā nota qꝫ nō debet in hac paſſione appꝛoximari acetum qꝫ maxime eſt exiccatiuū ⁊ hec egritudo indiget humectatione cū tēperata caliditate: ideo pꝛecedētibus diuerſionibꝫ dñt adminiſtrari reſoluētia iſtam materiā ex

quibus vſualia ſunt hec primo oleū ſambacinum ⁊ eſt oleū de ſiſamino inungendo caput ex eo. ⁊ hoc remedium laudat Raſſiſin lettera eſt eſſi huiusmodi oleū tēperate caliditatis cū aliquali humiditate: ponit aut in vna quaqꝫ lib. iſtius olei. 3. ſ. euſo. ⁊ ſit forte reſolutiuū. Aduertēdū tamen eſt ne a pꝛinci. nimis exiccemus ne fiat paucorum ſpiritus qui ſunt in corde totalis reſolutior ex cōſequenti extincio. ſed pꝛecedere debemus gradatim apponēdo pānos cal. ⁊ anodina vt ſunt mellilotū ⁊ camomilla faciēdo ex ipſis deco. ex quibus ſiant fomentationes ⁊ fomentando ex decoctione vini cū ſaluia maiora na ſticados ⁊ reliquarū herbarū capitāliū. cōuenit etiā oleū de lilio qđ habet pꝛietatē viuificādi calorem naturālē ⁊ cū hoc habz virtutē tiriaca. etiā oleū de ſpica de ruta de euſorbio. Si magis caleſcere volumus cōuenit potus vini optimi aromatici vt eſſet vinum dictum maſuaſia. ⁊ cum tali remedio dicit Sal. tertio de ſimplici medicina diſtinctione ſecūda cap. ſecundo ſe curaffe congelatum. eſt enim tale vinum apud ipſum appellatum liſtos. vinum enim huiusmodi aromaticum virtutem habet viuificandi vt dicit Auicenna ſexta quarti cap. de venenofitate ex medicinis fri. Curam hanc pꝛectius habebis. c. de melancolia. vbi ponentur medicina ⁊ remedia ad humores melancolicum quare ⁊c.

¶ Cura paraleſis.



¶ Cinque ſunt intentiones in hac cura. prima debita regiō minis adminiſtratio. ſecunda digeſtiobu. flegmatici tertia euacuatio. quarta diuerſio. quinta reſolutio materie remanētis ⁊ confortatio membrorum egrotum.

¶ Prima intentio cōpletur vt. 6. res nō naturales conuertantur ad contrarium egritudinis. debet enim regimen eſſe cal. ⁊ ſic. cū cauſa ſit flegmatica. Debet eſſi primo aer alterari ⁊ diſponi vt declinet ad calidum ⁊ ſic. ſuffumigando came-

Paralelis:

nam cum gaf. thure & alijs calefa. obseruando tamen ne a prin. nimis calefactus mus maxime hu. existantibus in fluxu & motu ne per apertione viaru ex nimia calefactione magis fluat de materia. In cibo vero & potu debent vitari acetosa cibaria & fri. & hu. & debet eligi cali. & sic conueniunt ergo assata & frigida propter eorum siccitatem. carnes etiam que ex natura sua sicce sunt vt paruap. auium & pdicis &c.

¶ Secunda intentio completur per ea que habet digerere hu. flegmaticu. Aduertendus tamen. est Aui. ne nimis preparemus cum fortibus digestiuis nimium calefactibus; et hoc vsq. ad quartam diem sed est gradatim procedendum a debilioribus ad fortiora. verbigratia a prin. debemus pcedere cum melle ro. colato tff: postea ascendere ad siru. de sticados dando de ipso cum melle ro. postea factis euacuationibus multis deuenire ad siru. de sticados soluz. q. est multum calefactiuus & capitalis & est in communis vsu. faciemus ergo a prin. huiusmodi sirupu. Re. mellis ro. co. 3. f. 5. aquaru saluie & betonice. ana. 3. f. 5. misce. & istuz cotinuabim. per sex dies vel circa vsque quo sit facta aliqualis digestio. mel enim ro. facit digestionem & confortationem. Ita etiam aut tribus vel quattuor euacuationibus possumus transire ad siru. de sticados solum conuenit etiam origanum soluz vel cum siru. mellino ad retificationem aceti.

Cum enim est flegma viscosum competit acetum. verum quantum possibile est vitari debent acetosa. acetum enim nocet nervis vt habet Aui. c. de cura vniuersali curationis nervorum sen. secunda tertij.

¶ Tertia intentio completur per ea que euacuant materia flegmatica in qua intente obseruandus est casus. Quicquid in prin. huius egritudinis non est pcedendum cum fortibus solutiuis sicut etiam dictum est de siru. digestiuis. Usualia solutiua in forma pillulari que magis conueniunt sunt vt a leuibus incipiam. pillule de biera sim. de biera composita elefagine assaieret. Aui. in. c. illo. Cum materia descripte pillule mastice descripte a Conciliato. in additionibus Mes. c. de indigestione stomachi. elefagine euacuant a capite. & istis possumus addere de agar. tro. vel per se da

re vel dare de ipsis mixtis adinuicem. agar. valet mirabiliter in egritudinibus nervorum exhibendo de istis. 3. f. elefaginaru. 3. f. agar. v. ana. 3. ij. sim. infirmi tollerantiaz. pillule assaieret in quibus ingrediuntur mirabolani sunt in comuni practica & euacuant cum constrictione & confortatione. pillule etiam fetide quibus practici communiter vtuntur sunt multum utiles non sunt aut descripte a Rasi sed sim. d. Mes. in antidotario & tenentur cōfecte: sunt effleuioribus illis Rasis. pillule etiam cochie descripte a rasi in. c. de soda conueniunt. damus enim quandoque pillulas fetidas cum cochis: quicquid alteras ipsarum de per se euacuant effluat a capite. dosis est vsq. ad. 3. ij. reducendo ad formam quinq. vel septem pillularum sim. beneplacitu. pillule etiam de serapino multum iuuat quod est gummi quoddam etiam de euforbio de oppoponaco. iste tamen sunt multum fortes ideo ad eas non semper ascendimus. debet autem solutiua dari in his passionibus in forma pillulari quia materie sunt distantes a vis ductuuz ideo oportet vt solutiua sint talia quod longam moram trahant in stomacho quasles sunt pillule. longo enim tempore morantur antequam dissoluantur.

¶ Quarta intentio completur per ea que prohibent materias fluere a cerebro ad nucham trahendo ad alias regiones. et in hac intentione laudant sternutatoria clisteria & masticatoria s. sternutatoria & masticatoria non dentur a prin. sed post euacuationes plurimas. sit autem sternutatio per injectionem elebori vel conditi ad nares. masticatoria cum mastice retento in ore et masticato liquefacit enim & resoluit flegma et facit ipsum declinare ad viam oris.

¶ Quinta intentio que est resolutio resedui remanentis & confortatio completur per interius & per exterius applicata. In exterius applicatis debet obseruari casus. Gal. tertio interiorum ubi recitat historiam de vno quem curauit. paralyticatus enim erat in digitis manus ex casu a mula unde ille apposuit digitis lassis emplastrum calidum tamen non iuuabat eo. Gal. autem idem emplastrum posuit super locum super quem ceciderat & breui tempore sanat. est: quia ex illo locooriebatur nervus digito adueniens quod

Paralelis.

ex dolore attracta materia oppilatus est
 et ideo spiritus ad manum pertransire non
 poterant. debet ergo origo attendi. Se-
 cundus casus. Aui. q. cū calefa. debent per-
 misceri aliqua infri. vel temporata vt suc-
 cus liquiritie et endiuie. Tertius casus. q. i
 resolutiuus debet fieri processus a debili-
 bus ad fortia. a prin. enim administrabi-
 mus resoluendo talia que sunt oleū camo-
 melle postea de spica. postea factis euac-
 uationibus dabimus oleū de costo oleū
 etiam de terbentina quod describitur a
 Mes. in antidotario. oleum etiam phoz
 Mes. oleum vulpinū quod etiam multū
 commendatur ab Aui. ij. casus. Et hic est
 modus eius vt accipias vulpis viua et di-
 mittas in oleo bulliet et tandiu decoqua-
 tur quousq. separentur ossa a carne tūc
 exprimatur et coletur: oleū illud multum
 valet in passionibus nervorum. Item
 aqua vite est multū appropriata. Itē ac-
 cipiantur vermes terrestres et ponantur
 in olla deinde ponant in furno et ibi exic-
 centur intantū vt possint puluerizari po-
 stea capiatur galāge. 3. ij. piperis. 3. ij.
 et cum tribus libris mellis dispumati fiat
 vnguentū vel emplastrū. v3 enim mirabilr
 in passionibus nervorum et est a me exper-
 tum. Item succus hiereos valet multuz
 ad resoluendum. Item emplastrū de si-
 napi. Mes. etiam castoreum. Et est notā
 dū in his fortibus emplastris ne multuz
 dimittantur morari super loco q. cōbu-
 rerent et apostemarēt. et Aui. dat moduz
 in littera ad cognoscendū cum satis mo-
 ram contraxerint. Cōferunt etiā ad ean-
 dem intentionem balnea sulfurea nitro-
 sa. similiter lutum balnearum iam dicto-
 rum est singularissimū: et ista omnia sunt
 de exterius applicatis. De interius aut
 applicatis sunt vt oleum diacori Mes.
 descriptum. c. de paraleli. dando singu-
 la die. 3. ij. Conuenit etiam acorus condi-
 tus quem laudat maxime Auicē. simili-
 ter acorus nutritus qui a Mes. vocatur
 bueg. et de istis non pertransit. 3. i. cōtra
 illos qui dant coclearium vnum et semel
 in hebdomada. etiam conuenit tiriaca vt
 dicit Auicē. in. c. de soda flegmatica. etiā
 diamuscus dul. et amarus dando. 3. i. sti-
 cados etiam multū prodest calefaciendo

et exiccādo cerebrum hyere aut. i. piperis
 aut. ij. omnia enim ista calefaciunt exic-
 cant et resoluunt. ¶ Nota q. est quedam
 herba que dicitur iua que v3 Simo. iāñ.
 est camepitos species. multum v3 in pas-
 sionibus nervorum et sciatica. Mesue ap-
 pellat eam zimiam et a Bicolo exponit
 tur q. est iua etiam ab Antonio guagne-
 rio et ego expertus sum in quodam iuue-
 ne Reuerendi domi. Proibonotarij de
 scipiono. v3 enim multum fm omnez mo-
 dum administrationis eius quare et c.

¶ Cura torture ouis faciet.



In hac cura sunt qnq. prin-
 cipales intentiones. prima
 est debitum regimen. secun-
 da digestio tertia euacuatio
 quarta diuersio. quinta reso-

lutio cause coniuncte.

¶ Prima intentio completur per ea que
 sunt cal. et sic. debet enim regimen esse ca-
 li. et sic. diuersimode tamen: q. a princi-
 pio non debet esse nimis cali. et sic. debet
 etiā eger situari in loco obscuro. Dieta a
 principio debet esse subtilis et precipue
 vsq. ad quartā quintaz vel decimā quar-
 tam diem. ¶ Nota etiam q. l3 regimen
 debeat esse cali. et sic. tamē oportet q. iste
 res nō sint difficilis digestionis nec stip-
 cum intendamus lenire ven. et ppter hoc
 Auicē. vituperat pullos columbarum et
 pastam factam cum melle.

¶ Scōda intentio est digō: vñ debemus
 pñderare materiā cū vt plm sit flegmati-
 ca et debemus a principio pcedere cum
 leuioribus. vnde simus cōtenti solū mel-
 lero. facta autem aliquali minoratione
 possumus addere siru. de sticados. sit er-
 go sic. Re. mellis ro. col. 3. j. s. aque beto-
 nice vel isopi vel maiorane. 3. ij. misce.

¶ Tertia intētio est euacuatio v. cura re-
 gulari nō debemus a princi. exhibere for-
 tia euacuantia s3 cura coacta sic q. forte
 timemus maiora nocumēta vt apoplefiā
 vel epilepsiā. Si ergo materia videat di-
 gesta a prin. dabimus pillulas mastici-
 nas vel elefanginas vel assaieret et aga-
 tro. postea si passio nō sit totalr ablata
 iterum debemus dare digestiua postea
 fortiter euacuatua sicut pillulas fetis-
 das cochlias. Si autē esset materia mixta

ta cum sanguine debemus facere a prin-
ci. slobotomiam.

Quarta intentio est diuersio in qua con-
ueniunt clisteria suppositoria fricationes
retentio extremitatū in aqua cali. vbi sint
decocte res cali. vt maiorana calamentū
origanum pulegium. Conferunt etiam
gargarismata ex sinapi & sru. acetoso. cō-
ferunt masticatorio vt mastix multū con-
fert euacuat enim materiā a capite etiaz
cum liquoribus qui per nares attrahun-
tur vt trahere aquam auricule muris p
nares aut loco eius aquā maiorane vel
etiam qđ maxime confert aquam blitis
ista maxime cōferūt hoc post euacuatio-
nes ne humores agitent & fluant.

Quinta intentio & vltima est resolutio
causae coniuncte que complet p interius
& exterius applicata. Per interius dñt
exhiberi calefacientia maxime cōferunt
res calefacientes vt acoi conditi confe-
ctio diacori tiriaca diamusc^o dul. & ama-
rus. Dosis ē 3. ij. diacori aut acoi 2 diti
vsq; ad 3. iij. possum^o exhibere. nux mu-
scataretēta in ore est maxime cōueniēs &
vsualis vel dimidiū ei^o etiā radix acoi cō-
diti. Per exterius applicata cōueniunt
inunctiones vt inunctio cū oleo vulpino
de costo & hec maxime conueniunt vapo-
rationes ex aceto simul cum rebus cale-
facientibus vt calefaciendo simul cum
aceto saluiam maioranam & calefacere.
ponendo etiam lapillos ignitos in tali
decoctione & facere ascēdere fumum ad
partes faciei & capitis & inuoluere caput
ex pannis vt totus fumus in capite reci-
piatur. Etiam ad resoluendum conferūt
carnes eligate siluestres posite supra ca-
put vt gazellarū & alie quas ponit Aui-
cen. ca. proprio minutim incise & sup tor-
turam posite & n illis ponatur regula
ignita supra locū similiter quod est ma-
gimi & proficui iuuamenti ponere confe-
ctionem anacardinam supra locum les-
sum ad modum emplastri. & hoc expert^o
sum etiam interius assumere. & eis adbi-
bere speculum ex calibe factum vt videāt
suam difformitatem & conentur & inge-
nientur vt ad situm reducātur: quare &c.

¶ Cura spasmi.



De cura huius egritudinis
& maxime repletionalis qz
frequentius contingentis p
ueniētis a materia flegmati-
ca primo sex intēiones sunt
obseruande. prima debita regiminis ad
ministratio. secunda digō materie spasi-
mū faciētis. tertia elio. q̄rta diuersio. q̄n-
ta resolutio. sexta accidentiū correctio.
¶ Pro prima intēione debemus aduer-
tere sicut primo notatum est in. c. de cura
palestis qz regimē v3 ēē cali. & sic. vīs ēē
alias res nō naturales ad cali. & sic. pre-
parare preparando etiā cibaria & aere3.
¶ Secunda intēio est digestio & dñt di-
gestiua cali. & sic. applicari & cañ. supra
positū. c. de paraleli nō omittere qz for-
tia digestiua vsq; ad. 4. 5. vel. 14. diem
appropinquare non dñt. Unū enī nota cañ.
qz semper primo digeri mus qz eūamus
l3 aliqū primo eūamus: qz aliqū sunt
in spasmō seuissima accidentia quia in-
tensus dolor rōne cuius virtus maxime
prostermit. ideo si prius intēderemus di-
gōni dum digereremus materiā infirm^o
periret: qz virtus deficeret. id cū medicus
videt seuissima accidētia v3 primo eūa-
re & nō expectare digestiōē hoc ergo qđ
est a prin. cū eūantibus pcedere vel non
relinquitur iudicio estimatiuo medici s3
qz videt virtutē melius vel deterius pas-
ti accidētia. & talia digestiua sunt supra
cōmemorata. s. mel ro. cū sru. defricados
cū aqua isopi maiorane saluie foliorum
lauri abrotani &c.

¶ Tertia intēio est euacuatio & aliqñ a
prin. fienda est. s3 vbi egritudo det in du-
cias & regulr pcedēdo debem^o pmodige-
rere. & eūatiua cōia & vsualia sūt pillule
fetide & cochie. Si fortia velim^o sunt pil-
lule de serapino & de opoponaco. s3 ista
nō vsitant: qz virt^o est debilis ppter seuā
accidētia. Si paties vellet accipe medicū
nā liqđāy isaf. agaf. vel dissoluere aga-
tro. cū aliqāq appropiata & capitali dia-
fenicō elsm indū dissolue cū. d. respiciēte
caput vt sal. maio. radicū acoi. dirigūt
essyvirtutē medicinā ad caput & neruos
¶ Quarta intentio est diuersio que com-
plet cū fricationibus ad partes infēio-
res & ignobiles et facere clisteria cum. d.

Spasmi.

ferum maxima ea italium. etiam facere masticatoria sternp atoria. et hoc preces dente digestionem. ut

¶ Quinta intentio est resolutio et exicca. factis diuersionibus et euacuationibus postea ad localia est deueniendū. habendo respectū ad materiā sub forma cause coniuncte ut eā traham⁹ a nervis in qua intentione cōpetūt inunctiones supradicte ut cum oleo de lilio de quo dicit Aui. qđ adhibeatur si non fuerit feb. timens ius nimia calefa. id a fortiter calefacientib⁹ abstinendū est. conferunt etiā oleū vulpium et costinum. et ut membrū patiens te neatur in tali oleo confert valde. Similiter inunctiones cū vnguentis. et singulatum est vnguentū de bdellio et erat secretum clarissimi doctoris magistri Jo. giringelli cōfert enim maximū iuuamētū in spasmō. Similiter pelles luporū nouiter excoctatorū maxime cū actuali sua caliditate inuoluēdo membrum spasmātū. Similiter ponantur catuli ad bulliendū in oleo vel vino vel aqua et in tali decoctione retineat membrū spasmātū. Si r experimētū egregiū qđ refert Nicolaus flo. de mēte Thadei qđ facit ad resolutionē et remissionē doloris. Accipias anser pinguis et euisceres postea capiatur gattus minutim incisus et ponatur in vētre anseris cū lardōe mirra et thure; dein de suatur venter anseris et ponatur ad coquēdū in vern et supponat vas aceto alio mediū quādo vera piguedo liquefiet ab anserē ppter decoctionem et non a principio. cum primus succus egreditur qđ talis parū est iuuatiuus; deinde capiatur talis piguedo supernatās aceto et referuetur in vase alio postea capiatur anser et bulliat in dicto aceto et maxima piguedo separabitur ab anserē et aceto supernatabit et talis separet et misceatur cum prima et ex illa vngat membrū spasmātum; et ea vsus sum in pluribus patientibus spasmū et hoc ī hospitali et maxime fuit vnus qui habebat spasmū ita fortissimum qđ vertig vsq ad anchas vertebatur cui fuit cum ista piguedine succursum et euasit. Conueniūt etiā ventose sup locū spasmatum posite sine scarificatione si spasmus est debilis. sed si est fortis

cum scarificatione; qđ ex eo qđ multa materia attrahitur si non scarificaretur causaretur apostema. et id dicit Aui. cum est magnus dolor si non scarificam⁹ in ponendo ventosas ē mortale. Similiter cōueniunt submersiones in aq̄ fri. curant multotiens p accidens; qđ tracto calore ad interiora fortificatur calor et per consequens velocior sit resolutio materie remanentis. Similiter conuenit in hac cura prouocare feb. ut precipit Aui. Et vt talis feb. esse effimera et de illa intelligit Aui. quia si putrida induceretur putrescerent multi mali hūiores in corpore existentes et causarent feb. peiorem. Ego autem hoc nondū feci nec vidī aliquē fecisse; qđ est timorosus quia nescimus ad quā feb. deueniat; etiā quia adueniēte forte perit et tunc incurrit medicus infamiā ab astantibus credentib⁹ medicū eum occidisse. tamen qđ tpe Aui. hoies erāt tēperatiores in vita et mō viuendi; ideo in illorum corporibus non ita generabantur hū. cum pce viuerent; ideo si feb. adueniebat in pluribus erat effimera. istovero tempore quia hoies sunt gulosi et pleni malis humoribus; ideo non sit. Balnea etiā multum laudantur et naturalia ut sulfurea salsa aluminosa et artificialia; vnde competit facere decoctionē ex camomilla maiore; na salvia beto. rosmarino abrotano aut ex omnibus istis simul vel aliquibus eorum et ponere egruz sup peluim illius decoctionis. et v3 ponere lapides ignitos et fumus qui virtute sua est exiccatus⁹ exiccet materiā et cū lintheamine cooperiat corpus totum et caput ne fumus egrediatur. Et medicine et confectiones per interiora calefacientes sine electuaria resolutione maxime iuuant. Et vsualia sunt diacorus acorus conditus diamusculus dul. et amarus. et de istis omni die exhibere ad quātitatē duarū. 3. vel etiā de fortib⁹ calefacientib⁹ ut tiriaca metridatum et exhibere semel in hebdomada. v3 etiam confectio anacardina si vellemus feb. prouocare opposponacū et castoreū que laudat Aui. esse sumenda post cibū; ex eo qđ cū non sint fortiter resolutentia et calefa; si ante cibum acciperentur sua actuali nō refracta calī. epar penetrarent et cū maxi

Spasmi.

me lederent sed cum post cibum exhiben-
tur obtunditur eorum fortitudo a cibo.
¶ Sexta et ultima intentio est acciden-
tium et remotio et est maxime dolor remo-
uendus cum in talibus sit aliquando in-
tensissimus cum maximis laboribus con-
iunctus; et tunc maxime virtus prosterni-
tur ita ut fateor vidisse quosdam in hospi-
tali de quibus maxime miserendum erat:
ita clamabant incuruantes se a vertice
ad lumbos propter malum motum spas-
mum. et isti semper debent stare in balneo
sed non multum ne virtus laetetur et resol-
uatur. et ita subito practici istis occurren-
tes succurrunt accidenti isti. scilicet dolori et
faciunt ei balneum ex oleo communi cum de-
coctione vermium terrestrium vel sine. sed
primum est singularissimum et stent in illo
oleo tepido vel actu calido. et postmodum ac-
cipere vermes terrestres et contendere et
supra locum emplastrum apponere ex ip-
sis. etiam oleum vulpinum fit ex oleo ta-
li balneum si diues est et si est pauper face-
re decoctionem ex oleo camomillino ex
semine lini et fenugreci maluarum matru-
violarum et c. et ita stent in tali balneo actu-
calido. Et ita feci primum balneum ex oleo com-
muni simul cum vermibus et ex oleo vul-
pino clarissimo viro magistro Cesari la-
dulpho cum pateretur motum spasmus
in coris et cruribus; et cum sibi aduenies-
bat dolor ita faciebat et stabat parum. Ite-
rum in lecto reponebatur et dolor ille et
contractio cessabat. Similiter accipere
caput et intestina castratorum et ex eis fa-
cere decoctionem est multum conueniens
sedatiuum doloris. Si autem talis spas-
mus sit a materia sanguinea debemus in-
cipere a flos. in qua ponit Auicenna. causam non
esse extrahendum totum san. qui est ne-
cessarius extrahi ut si una lib. san. pecca-
ret non est tota euacuanda: quia virtus des-
trueretur: ideo melius est multiplicare
vices etiam ut virtus possit malo accide-
nti resistere. Si autem proueniat ab hu-
mo. colerico vel melancolico fiat etiam
eodem modo sicut supradictum est. scilicet diri-
gendo postea euacuando esse sicut et medici-
ni conuenientibus de quibus supradictum
est. Si a ventositate veniat cito transit et
vulgo vocatur ranfo; tunc calefacimus

cum pannis calidis. et inunctione et fricatio-
ne resoluitur. Si ex inanitione proue-
niat curandus est cum rebus humectan-
tibus siue cibis siue medicinis. brodia pin-
guia adhibeantur: coctum ex carnibus op-
timis vinum limphatum. et hoc in fine quia
in principio facit materias in nervos pe-
netrare. balneum tepidum et humectati-
uum ei multum conuenit ex capitibus rin-
testinis castratorum et post exitum balnei prece-
pit Aul. in presenti cura vt iungatur lo-
ca balneata ut cum oleo rosa. quia sua vir-
tute spiritus prohibet ne humiditas actua-
lis exaleat similiter ex oleo cucurbitino vt
dicit Auicenna. facere etiam balneum ex alijs
oleis ab Auicenna. descriptis. et postmo-
dum etiam insigere ex oleo rosa. quia sua
virtute spiritus retinet confortat et conseruat
actualement humiditatem aliorum oleorum
Si autem sit a punctura aliquorum aia-
lium venenosorum extrahatur humidi-
tas venenosa a loco puncture: per hoc
experimentum. capiatur. gallus vel galli-
na et ano eius depilato bene loco punctu-
re superponatur: et quia continue anus
eius sugit: suget totum venenum in tali
loco existent. Secundum remedium quod
quidam pro maximo habebat secreto.
Capiatur scabiosa et contundatur et cum
vitello oui reducatur ad modum empla-
stri et attrahi totum venenum in loco pun-
cture existens. Ideo quidam tempore pe-
stis pro maximo secreto habebat scabio-
sam suprapositam bubonibus tempore
pestis apparentibus. Et in tali punctu-
ra optimum emplastrum attractiuum est
factum ex cepe cocto vel non cocto supra
posito et etiam eius succus attrahit effi-
omnem humiditatem. Etiam ponere ven-
tosas supra locum puncture vel morsus
et applicant cum scarificatione. et istis ve-
tosis maxime circurgitur quando
infirmo decurrunt venenato. Quidam di-
cunt tiriacam supra locum emplastrata
maxime conferre: sed de ista dubitat Sen-
s. quia videtur quod sit pessima quia de natura tiri-
ace est venenum expellere ergo venenum magis
profundabit per eius appositionem quam extrahetur.
tamen quinto causam. ubi disputat hanc
materiam tenet quod sic quia conuenit et ibi
respondet ad hoc argumentum. Si autem
b iij

Epilensie.

accidat propter puncturam ex ferro acuto super quo vide qñem. S. quam facit & de causis spasmi an sit mortal in quanos debemus primo intendere vt locus vulneratus sit apertus vt possit materia transpirare. Et si esset strictus cum ferro aperiatur ne materia siue hūiditas propter stricturā retineat & ibi putrescat & ponitur ibi vnguentū exiccantium & corrosiuū vt vnguentū apostolorū & fortius vnguentū basilicon. Sed quia aliqui intensissimus est dolor ideo p mitigatio ne doloris nota tria. Primum est glutinū albotin. i. terbentina: est effi singularis ad sedandū dolorē mixta cū oleo ro. & ad neruosoꝝ membrorum dolorē auferēdum: est multū bona quā expertus sum in filio comitis Suidonis torelli qui ceciderat a loco alto & stetit p tres horas sine operatione sensuum; postea ex illo casu facta est in capite contusio & lesus fuit neruus auris vnde intensissimum dolorem auris patiebatur: tandem applicaui de ista terbentina cum oleo ro. & cessauit dolor. Secundum quo practici maxime vñtur est capere vermes terrestres ponere ad bulliendum in oleo postea ex dicto oleo facere balneum supra locū dolorosum & ex vermibus facere emplastrū & mitigat dolorem. Tertium est maxime vsuale scilicet panis infusus in lacte postea super locū doloris in forma emplastrī superponatur. Quartum in casu desperationis venimus ad stupefacientia vbi alia non valent. & ponimus panem cū. d. papaueris albi vl. 3. ij. opij miscere cū pane & apponere loco dolenti qñe & c.

¶ Cura epilensie.



In cura hūdi egritudinis duplici regimine procedim⁹ scilicet p̄seruatiuo & curatiuo. Primum regimen debetur corporibus que non incurſunt epilensiam sed parata sunt ad hoc qualia sunt puerorum corpora qui facili ter cadunt in hāc egritudinem: vnde mater puerorum dicta est hec egritudo. Secundum regimen debetur corporibus iā egrotantibus hac egritudine & tale regimen est duplex. quoddam est quod conuenit tempore quietis. aliud quod conuenit tempore paroxysmi.

uenit tempore paroxysmi.

¶ In regimine p̄seruatiuo vt dicit Nicolaus de monte galuani debet puer nouiter natus anteq̄ sugat lac isto regimine regi vt detur infanti hoc elm. Re. 3u. albi purissimi. 3. ij. olei sissamini. q. s. ad dissoluendum zucarum vel olei amigdul. & administretur ad modum electuarij quando a somno surrexerit. abstergit enim malas humiditates in stō & in intestinis puerorum existentes a quibus eleuantur mali vapores qui ad cerebrū perueniens faciunt epilensiam. & obstetrices consueuerunt ponere loco olei butiri recentis. q. s. & hoc est satis rationi conforme. postea coclearium vñum siru. de cicorea adibeat omni die sine aliqua aqua. deinde quando incipiunt ambulare adhibeatur siru. de cycorea cum vīna propria. & recitat Nicolaus q̄ ipse curauit filios nobilis viri cuiusdam qui omnes moriebantur ex epilensia. Quedā a proprietate remouent epilensiam vel eā prohibent scilicet peonia scdm omnem modum administrationis eius etiam suspēsa collo & debet isto modo parari. Accipiantur radices peonie & incendantur secundū latuz & fiat corona & collo suspēdatur etiam lapis smeraldus & coralsus suspensus sicut etiam nūc moris est & optimum est. Vñt etiam infantes custodiri ab occurſu excellentiū sensibilibus & maxime subito vt essent sonit⁹ fortes & strepitus & timor. vnde Mattheus gradi recitat hystoriam de filio suo lactanti qui cecidit in epilensiam ex forti sonitu tubarum vide loco suo. debet etiam nutrix se abstinere a coitu quia alterat lac & debet vti cibis bonis vt bonum generent lac. etiam vitet crapulam & omnia que habent malum lac generale cuius oppositum hodiernis t̄pibus sit.

¶ Regimen curatiuū quod debetur tempore quietis respiciens causam epilensie completur quinque principalibus intentionibus q̄ ponunt in cura epilensie proueniētis a materia flegmatica tanq̄ sepius cōtingente. prima est debita regiminis administratio. scda digestio. tertia euacuatio. quarta diuersio. quinta & vltima resolutio & cerebrī cōfortatio &

remotio male complexibus in cerebro de
relicte.

In prima intentione laudat Aui. aerem debere alterari ad cali. & sic. ut sit sentia bonorum odorum: sed non debet eis sepe uti sed moderate q: aliquando ppter nimiam euaporationem agitant humores: & camera non sit frigi. & ubi esset suffumigari debet cum gar. corticib: citri ponere etiā. in camera de salvia maiorana rosmarino sicados &c. In regimine cibi & potus. cibis nimis quantitas est mal: q: nimis euaporat ad caput unde declinare ad subtilitatem est meli: vitent etiam omnia cibaria euaporabilia. oibus enim caput habentibus fri. & hu. precipitur ne multum comedat in cena q: multi vapores eleuantur & inde infirigidati faciunt cattarū. apium a ppietate facit epilensia ideo d: vitari: vitentur etiā carnes caprine ppter idem quoniam am fm quosdā inducunt epilensia. & licz Auicenn. laudet intelligit de caprina carne iuueni. vituperatur aut antiqua iuuenis enim ppter pproximitatem generationis est facilis digestionis et sunt sicce complexionis l: vlt & absolute sint difficilis digestionis. vituperantur oēs herbe fri. ut lactuca portulaca cū aceto laudantur autem herbe cali. ut salvia maiorana et inter alia isop: ideo dicit. Sera. testor multos curasse exhibēdo isopū ut in decoctide & in cibariis. caueat vinū q: inducit epilensia: si tamen sit temperatum & in modica quantitate cōceditur si sit. cal. aromaticum. etiā omnes alie res non naturales ad cali. declinent.

Secunda intentio est digestio. cum ergo materia sit flegmatica digestiua dnt appropriari flegmatiqua sunt mel rosa. ozimel. s. cōpositū squilicū. ut. Re. mell. ro. 3. i. ozimel. squilicū. 3. s. aquarum saluie & beto. añ. 3. s. s. misce. postea siru. de sicados cum aquis dictis de quibus singularissima & vsualis ē aqua isopi ut dictū est. & d: digeri per continuationem siruporum. 6. 8. vel. 10. diebus.

Tertia intentio est euacuatio que cōplet cum his que supradicta sunt in capitulo apople & subetb. singularissima ē & vsualia sunt biera. s. cum agari: clā

māt. n. omnes in virtute agari. in euacuando flegma in capite existēs ut. Re. biera. s. 3. vi. agari. troci. 3. i. dissoluatur in aqua saluie beto. vel isopi. q. s. Conueniunt etiam pillule elefangine & masticine semper addendo agari. pillule etiam de bieramagna sunt multū vsuales. pillule etiam cochie & fetide que sunt multum fortes. ut. Re. pillularum cochiarum & fetidarum ana. 3. i. dosis lenim istarum maxima ut dictum est. 3. iij. vel. 3. i. 5. Vbi vero esset multum sopita sed hoc non est tempore quietis sed in actuali paroxysmo posset esse in forma potabili. Compeunt electuaria dissoluta cum aquis appropriatis ut electuarium diaf. electuarium indum. dosis est. 3. i. s. ut. Re. diaf. 3. i. 5. d. saluie betoni. isopi maiorane sicados dissoluatur et fiat potio.

Quarta intentio est diuersio que completur per ea que trahūt ad inferiora ut clisteria fricationes suppositoria factis aliquibus euacuationibus caput purgia masticatoria strenuatozia ut supra ample in cura paralepsie & apoplepsie d: ctū ē

Quinta intentio est resolutio residui remanentis & cerebri confortatio: q: manente mala cōplexione fri. adhuc reagat noua materia: iō op: soluere qd remāsit & exiccare ipsum cerebrū & cōmplet h: intentio p: interi: & exteri: applicata. De interi: applicatis est primo diacorus acorus conditus diamusculus dul. & amar: cōfectio plirisarcoticon. Nicolai medicamen de squilla qd est singularissimum ad preseruandum ab epilensia. Accipias squilla & incidatur tpe estatis in frustera et ponatur in olla vitrea: & si in olla fuerit de melle rectificabit acuitatem squille: & tunc bene claudatur et ponatur in sole omni hora vertendo ut sol tāgat ipsam ex qualibet parte & post 40. dies inuenimus liquorem segregatum virtute solis: et ex tali liquore cum melle cōponas electuariū & hoc electuarium ponitur a Rasi primo cōtinētis et ab Aui. in pñti cura cōfert et electuariū positiū in littera & omnes practici tenent pro singulari remedio et multi testantur se multos curasse cum hoc electuario

Epilensie.

Conueniunt etiam omnia simplicia hic posita a Rasis primo continentis. et ab Aui. etiam Nicolaus floren. ponit vnum electuarium in hac cura cum dicit se curasse epilepticis. 40. que ab infantia vsq; ad illam etatem fuerat epileptica cuius dosis est hec. Re. herbe sancti petri vel sancti pauli siue herbe paraleis et est coctus si. e pipella quantitatem aliquam subtiliter incidatur deinde accipiantur gas. peonier. piretri ana partes equales misce et cum melle sufficientis quantitatis fiat electuariū: de quo oī die cocleariuz exhibeatur. Conuenit etiam in eadē intentione tiriaca et metridatum de quibus tantū semel in hebdomada administramus. Conueniunt etiam ea que valent a proprietate de quibus primo est ruta que singulariter commendatur ab Aui. ter vel quater: nō solum interius administrata sed etiam exterius odorādo ipsam etiam peonia vt dictum est collo suspensa et per interius puluerē administrata. Laudatur etiam vesica apri plena vrina accipiendo apri vesicam et cum vrina sua ponatur in furno ad desiccandū et ericcata et puluerizata de puluere. quotidie exhibeatur coclearū vnu. Laudatur etiam ab auct. tibus cornu cerui. lapis etiam smeraldus collo suspensus. corium etiam fronti affini a paroxysmo epilepsie liberat castoreum etiam: et assa fetida euaporata etiam per interius sumpta. Laudat etiam lapis hirundinum qui reperitur in stomacho pullorum hirundinū maxime ille qui est diuersorum colorum: capiat dictus lapis et inuoluatur in corio vituli et ponatur in capsula argentea et collo suspendat: est enim maxime iuuamētū. Craneum etiam humanū competit a pro-prietate. Serar. enim habuit secretū hoc a fidedigno et dabat ipse epilensiam patientibus et liberabantur: et sic craneum masculi masculo: femie vero femine. Ga. etiam. 71. de sim. medicina. c. 71. dixit quidam dabant ossa humana ignorantibus sumentibus: et hoc ad bibendū et liberabant eos ab epilepsia et artetica. Si autē epilensia sit confirmata in adultis maxime difficile curatur. Inquit enim Bordo ego multos habui in manibus diuites

et pauperes iuuenes et senes masculos et feminas: sed illi qui sunt adulti et epilensia est per essentia non curantur: causam nescio deus scit. Curatur autē in infantibus et in illis qui propter inordinationem regiminis et in illis quibus sit per cōtatem ab aliquo membro. In adultis autem vt dictū est nō curatur. Si autem causa sit materia sang. fiat flo. saphenasrum a prin. deinde cum flo. cephalicarū postea vene frontis et c. Si a melancolia fiat eodem modo sicut in flegmatica cuz respicientibus melancoliam que dicent in cura melancolie. Si a cōmunitate aliquius membri a quo eleuatur malus vapor venenosus tēpore iuuassionis debet fieri stricta ligatura in via transitus si est possibilis ne malus vapor trās. at ad caput post iuuassionem vero debemus intendere ad curam illius membri remouēdo malam dispositionem in eo existentem. Si fiat cōmunitate stomachi potest curari sicut dictum est in cura flegmatice. Si autem ab aliqua materia retenta in aliquo membro saniosa vel virulenta putata in membris exterioribus vt corā brachio pede vel digito debet fieri talis membri excoziatio et apertio vt materia exeat vt mihi contigit de quodam cui sepe adueniebat paroxysmus epilensie quem interrogavi an aliquid sibi accidisset vt puta casus vel percussio. qui respondit qd nō. feci cum eguere et inueni corā vnam tumidam sed nullum perceperat dolorē interrogavi qd illorum prius euenit an tumor an epilensia. ille nesciuit rūdere: vnde videns nullū regimen precessisse in sex rebus non naturalibus qd esset melācolie generatiūsi arbitratus suz et merito causam epilensie esse tumorem illum: feci aperire locū cum cauterio et inuēta est in loco humiditas multa putrefacta intantum qd vsq; ad os erat putrefactum: et ita dimisso loco aperto processu ericcādo humiditatem illam malam et cōtinue paroxysmi tardauerunt et intantum processu donec extractum est de osse putrefacto et ex certo nondūz redijt paroxysmus epilensie.

¶ Regimen vero curatiuum quod debetur epilentico tempore paroxysmi consi-

fit in vnica intentione. scz releuatiōis a paroxyſmo: et in hac cōuenit diuertere vapores vel quecunq; causa ſit a cerebro et hoc per ingenia ſuperius dicta. ſ. cū fricationibus ventofis ſuppoſitiōis ſi eſt in etate forti et cluſteriſ dictis. c. de apoſpleſia. etiā ſternutatoria ibi dicta. etiā ſuffumigatio rerū facientiū ad reſo. materierū vt ponendo caſtozeū ſupra carbo nes ignitos et recepiat fumum etiā radi cē peonie et ſemen eius. ſimiliter aſſa feti da ſupra carbonē ignitos. Cōuenit etiā ſuccus rute ex contuſione foliorū eius et fiat cū coto licinium et naribus immitta tur: vel etiā folia rute p ſe contuſa. odo rare etiā eam ſicut eſt etiā caſtozeum in licinio ſimul cū ruta vel ſucco eius etiā aſſa fetida ita q; accipiatur caſtozeum et aſſa et ſimul in ſucco rute infundatur et fiat liciniū et narib; immittat quare et c.

¶ Cura incubi.



Incubus dicitur ab incubo incubas qd idēz eſt q; ſupra ſtare vel ſacere q; putant ali quā rem ſuper eos eſſe. cura hui; egritudinis clara ē q; re et c.

¶ Cura melancolie.



Mota primo q; medicus non dz ire ſolus ad huiusmodi mlicos viſitādos q; iſti ex corruptione virtutū interiorū qn q; poſſent medico nocere etiā tales ſint ligati ſi opz. vnde aduerte ad caſum qui accidit Mattheo gradi qui cum viſitaret vnū melancolicū p camerā ambulante et cum ipſe eſſet in pontili exi uit ſibi obuiā et oſtendēs eū amplecti am plexus eſt et voluit eū proſicere extra pon tile. Nota etiā q; iſti melancolici ſepe ſz varietatē fantaſiarū requirūt varias me dici induſtrias in curādo eos: qnq; enim oportet eos verberare et eis minari. qh; eos applaudere et confirmare opiniones eorū et ea dicere q; dicunt ſicut cōtigit ma giſtro Jo: marliano qui cū eſſet Medico laui mlicos quidā qui eſtimabat ſe habe

re ranas in corpore et medici dicebāt nō eſſe verū: vnde ipſe nondū voluit libera ri neq; volebat eis obedire. vnde vocat; Marlianus cum interrogaret eū quid haberet rñdit ſe habere ranas in corpo re. et ipſe dixit verūz dicis et ſcio multas habere in corpe. ſed ſi mihi obedies eas extrahā. ille multum cōgaudens aſſen; ſit curari. Marlianus cū purgare eū vel let precepit aſtātibus vt cum oſtenderēt egeſtiones imponerēt ranas viuas in va ſe vt videret et ipſe. qd factū fuit et ſic cūz bono regimine liberatus eſt. Multa ēt alia poſſent narrari que breuitatis gra omittimus. iſta tñ ſufficiant p medici in duſtria. Cura eius perficitur quinq; pnci palibus intentionibus. prima eſt debi ta regiminis adminiſtratio. ſcda dige ſtio. tertia euacuatio. quarta diuerſio a cerebro et corde ad membra ignobilia qn ta et vltima reſo. reſidui remanētis et cere bri et cordis cōfortatio. ¶ Notandus eſt caſ. Aui. qm hac egritudine a pnci. de bemus preuenire: q; hec egritudo cōfir mata eſt difficilis cure.

¶ Prima intētiō perficitur p adminiſtra tionem debitā regiminis ſex rerū nō na turaliū. dz enim regimen ad cal. et hu. de clinare magis tñ humectare q; caleface re q; humiditas eſt minus actiua q; cali ditas: et quia minus poteſt per eā leſio cauſari. Aer ergo fiat artificialr hu. cum vaſe aque pleno cal. ſacte ex. d. maluarū matrū violarū et altee et ponere in came ra. habeatur etiā res boni odoris et gra ti. dimittant ex parte cibi olera pterter hu mectatiua. dimittātur legumina carnea aſſate et ſalite. vtant carnib; hedi caſtra ti brodio ēt gallinarū caponū faſſanoy vtatur ſomno vitet vigilias pcureſ ſom nus cū fricationibus leuibus. ſi non pōt cū hoc fiat balneū hoc mō. R. lactucarū foliorū ſalicū ſeminis papauperis albi ſe minis lactucarū: decoquantur predicta in aqua in qua retineātur extrema et bal neetur aliquo modo caput cū dicta aqua. ſit etiā ſomni prouocatio inungendo tē pora cū oleo violato nenufarino vnguē to populeonis: vel facere cluſteri avel dan do ſiru. de papauere dādo poſt cenam. Si non pōt dormire cū iſtis deueniendū

est ad opiata. & considera in exhibendo ea quia est timor: puta quia virtus est debilis ipsa tamen administrando incipe a leuioribus.

¶ Secunda intentio que est digestio complex per administrationem siruporum appropriatorum misc. Et vsuales sirupi sunt isti siru. de thimo de epithimo de pomis. s. & compositus vt. Re. siru. de pomis. s. 3. j. sirup. de epithimo. 3. f. aquarum bug. & end. añ. 3. j. f. misce. aque appropriate sunt aqua boraginis bug. scolop. endi. fumiterre lupulor. Si verovolum sirupos magis fri. dabimus sirup. de fumoterre cum siru. vio. vt. Re. siru. de fumoterre. 3. j. siru. vio. 3. f. aquarum bug. & lupulorum añ. 3. j. f. misce.

¶ Tertia intentio que est etiam completur cum medicinis appropriatis educitibus mliam de quibus sunt quedam leuia & quida fortis. Leuia vsualia sunt vt aqua lactis maxime caprini epithimu & est optimu. possumus enim dare epithimum per se vel cum aqua lactis maxime dicta & est bonu & optimu epithimu damus in infus. & doctis est. 3. ii. in substantia. 3. j. habemus et mirab. indos. Fortia sunt sicut folliculi sene lapis lazuli & lapis armenus. verum ista melius est administrare rectificata que sunt in coctionibus. & de istis coctionibus & compositionibus sunt sicut coactio amech pillule inde pillule de lapide lazuli. Modis istorum compositorum est vsq ad. 3. liij. & semper cum istis damus aliqd humectatiu sicut est sirupus violatus.

¶ Quarta intentio fit cum clisteri. vsuale aut est hoc. Re. decoctionis epithimi sene polipodij lupulorum thimi fumiterre. 3. vj. vel. viij. cassie fistule. 3. j. zuc. rub. 3. j. olei violati 3. j. f. salis comunis. 3. j. misce. & fiat clistere. precipis etiam tenere extrema in aqua cali. facim etiam fieri fricationes in extremitatibus. aliquo modo etiam facim applicare ventosas sine scarificatione vt in sanguinea. In eione etiam ista dicta conuenit flo. basilice sinistre si san. exiles videatur niger tunc debemus extrahere Si aut subtilis & clarus. debemus retinere. pro hoc vide Aui.

¶ Quinta & vltima intentio que est resolutio & completur per ea que per interius appli-

cantur que per exterius. De exterioribus est epithima cordiale capiēdo florum bug. & boraginis añ. 4. i. been albi & rub. añ. 3. ij. gaf. 3. j. misce. De interioribus aut exhibitis sunt diabuglosati diabozaginatū fortiora diamuscus dul. & amarus. elin de gemis 4. def. elin letificans Rasis elin Cociliatoris semper cum istis ponēdo de zucharo vio. In intentione etiam humectatiōis cōfert balneu hoc & est vsuale. Re. maluarū matrū violarū altee capita & infestina castratorum decoquant in aqua & fiat balneu. Istud autē balneu est humectatiuū multū pro hoc vi de Joan. matheū gradi. Et nota quod non debet nimiu isti stare in balneo: quia nimis resolveret. pot etiam fieri balneu particulare capiti cum decoctionibus predictis: quare &c.

¶ Cura catarri



Nota per cura catarri oportet vnu considerare vtru. s. causa catarri & catarri ipse conueniant aut differat: quia aliqui cum differunt intendentes causam nocemus catarro & econtra: vt si causa sit frigiditas & materia fluens sit cal. que per fri. expulsiōne fluat: tunc si causa cal. intendamus causam nocemus catarro: quia materie cal. fluēt. Si aut materias fluētes rectificare volumus cum fri. causam nocumētū ingerimus. quare hoc maxime aduertendū est & in talibus vbi indicationes contrarie complicant obseruare oportet. Aui. cañ. liij. f. c. vltimo quod in talibus succurrendū est rei timorose magis altera non neglecta. His habitis cura catarri consistit in sex intentionibus pncipalibus prima est debita regiminis administrationis. secunda materie catarri digestio. tertia eio. quare diuersio. quarta retentio nocumētōrū a catarro conueniētū reso. res manētis & cerebri confortatio.

¶ Prima intentio diuersimode complexatur secundum diuersitatem catarri. In cal. enim catarro vitentur cal. omnia & ventti de quibus est ventus australis & septentrionalis adueniens maxime ipost

australem: quia poros constringit & comprimendo fluere facit. cibi et calidi vitentur in catarro cal. et in fri. exhibeantur. Somnus vero fac ut non sit longus in catarro fri. maxime immediate sumpto cibo vitetur supine dormire et dormiant super ventrem suum ut materie ad nares deriuentur accidētia ale que bene inflāmare vitentur in calli. et quicquid habet et cerebrum debilitare vitent maxime in causa frigida.

¶ Secunda intentio est digestio in qua etiam diuersimode procedit. aliter enim in cal. et aliter in fri. In cal. enim ut puta salso amaro acuto mordicatio: quod ut plurimum et isti humores sunt subtiles procedimus cum ingrossantibus et infrigidantibus. et sirupi vsuales in hac intentione sunt sicut sirup. vio. de iulubis de papauere. Ubi autem materia in pectore esset recepta et propter eius grossitiam non posset per sputum eijci conuenit iulep violarum. alij vero sirupi sicut acetosus ro. de endi. de succo aceto. licet sint frigi. ingrossatiui tamen vsuales non sunt in hoc morbo quod semper plurimum pectori et pulmōi cōdicat materia catarrhalis. ideo administrandi sunt sirupi precipantes lenitione non autem stipticitate que pectori nocua est. illi autem sirupi. stip. sunt conueniunt ergo supra memorati cum sint pectori iuuatiui. Aque etiam vsuales quibus vitimur cōter sunt aque endi. ci ro. ordei zuchari. decoctio etiam pectoralis cum seminibus fri. et cum iulubis. quidam vtuntur aqua ordei post cenam quando vadunt dormire. et aliquando aqua fri. in catarro subtili acuto cal. et iuuat remittendo acuitatem. in fri. vero multum obest: ideo vulgares multum errant in omni catarro exhibendo aquam fri. In catarro fri. siue amateria grossa et fri. digestiuum singulare est mel ro. et licet Aui. laudet mel ro. in catarro cal. tamen hoc non obstat cum non laudet mel ro. quo cōter vitimur. sed illud est zucharum ro. et enim duplex mel. scilicet mel apum et est cal. et ex illo fit mel ro. quo communiter vitimur. est aliud mel quod dicitur mel cane et istud est zucharum ex quo fit zucharum ro. et istud bene depuratum est quasi temperatum in actiuis et cum melle ro. semper permiscemus aliquid sputum facilitans et vsuale est sirup. de liquiritia ut dando

se. mellis. ro. colati. 3. s. sirupi. de liquiritia. 3. s. aquarum saluie et isopi an. 3. s. s. misce. vel cum. d. pectorali cal in qua ponitur liquiritia succus citrine passule iulubesebesten et c. iste sirup. est satis domesticus et cōtinetur a principio. In processu vero possumus uti fortioribus et magis incisuius et subtiliatiuis: et sirupius vsuales quibus cōter practici vtuntur sunt sirup. de duobus radi. de isopo de prassio. et in istis debemus gradatim procedere quod materia est magis et magis digesta. et facta aliquali minoratione tendere possumus ad fortiora tandem deueniendo ad sirup. de sticados qui singularissimus est. Aque autem vsuales in hoc casu sunt sicut aqua saluie isopi beto. et c. Et si volumus sputum facilitare conuenientius est uti decoctione pectorali in qua ponitur liquiri. capillus ueneris ficus sicce passu. et c. Ubi autem materia sit viscosa conuenit oximel. s. et compositum et sunt vsualia cum aquis proportionalibus.

¶ Tertia intentio est euacuatio que completur per solutionem ven. et flo. Solutiua autem ven. vsualia sunt ea que dicta sunt in cura sode. de quibus sunt pillule et electuaria. De pillulis vt pillule auree aggregatiue. de electuariis electuarium de succo. ro. electuariū rosa. diapru. s. de his electuariis est 3. s. vsque ad. iij. de pillulis a. 3. s. vsque ad. 3. iij. et hec conuenientia sunt in cal. materia. De flo. vero notandum est quod quantum est possibile debet vitari ut habetur ex doctrina diuina. Def. capi. proprio. et id secundum istum tantum in tribus casibus competit. Primus casus in corpore cal. multum san. abundanti et robusto et catarro existente cal. competit flo. Secundus casus in intentione preservationis a futuro nocumento ut squinantia et pleuresis ut materia diuertatur et non sinat ad locum in quo est parata fluere facimus flo. Tertius casus quando cum catarro complicatur febris. conuenit flo. quia febris est causa super calefactionis humorum: in alijs autem nequaquam fienda est quia cerebrum est ex angue quod ex natura sua est fri. ideo ille paucus sang. qui est in cerebro euacuaretur. Solutiua vero conuenientia in

Catarri

materia fri. vsualia sūt i forma pillulari sicut pillule cochie de agari. que valēt multum in materia in pectore cōtēta ex hibendo isto mō. Rē. pillularū cochiarū pillularū de aga. ʒ. ij. misce. et sūt pillu le quinq; et iste valēt ad euacuandū ma teriā grossam. In forma vero electuarij habemus diaphinicon electuariū indum que etiā laudata sunt in materia cali. va lent et in ʒ. tragj. doſis est illa supraposſ ta. a. ʒ. ʒ. ʒ. vsq; ad. ʒ. iij.

¶ Quarta intentio que est diuerso com pletur p fricationes ventosas in spatulis et in natib⁹ per caputpurgia que sūt per liquores attractos p nares. Et vsua les in cal. sunt aqua violarū vel ordei q dilataſdo vias naſi faciunt ad diuersio nem materierum ex cerebro. In materia vero frig. vsualia sunt aqua maiorane. Fortiora sunt aqua siue succus radicis blitis vel foliorum eius: decoctio etiā ni gelle fortior adhuc sicut succ⁹ ireos: etiā decoctio ciclaminis. i. panis porcini. est aut in his gradatim procedendū a debi lioribus ad fortia. diuertimas et p ster nutatoria quia materie per ea ad nares conuertūtur. Sed nota q ista caputpur gia et strenutatoria non debent a princi pio fieri sed factis euacuatiōib⁹ q; p ista sit motus et agitatio. materia aut catarri ad hoc vt digeri possit indiget quiete et quietantibus eā. alie autē diuersiōes possunt viriliter in quocūq; tpe fieri. con fert et in eadē intētiōe cauterium in cō missura coronali: q; multas materias p ptes illas exalare facit et ad illas cōuer tit. et Jo. arcu. testat se nihil tāti iuuamē ti inuenisse quātū ē huiusmodi cauteriū in passione hac. conuenit et aptio facta post aures lūuat. n. maxime.

¶ Quinta intētiō est catarri retētiō. Sed nota q catarri quātū possibile est nō o; sisti: q; sit retētiō in membro principali: verum quandoq; necessitas viget vt res tineat. et hoc in aliquib⁹ casib⁹. Primus esset nimius fluxus suffocatiuus et time remus de suffocatione tunc ē retinend⁹. Secundus vbi iste catarrus esset cal. acutus et excoſiatiuus: tunc debemus siste re. Tertius vbi cum catarro coniungat⁹ tur tussis aspera cum instantia vigi

liarum: tunc etiā sistendus est. Et de his que sistūt quedā sunt que hoc faciūt stip ticitate sua sicut bolusar. spica olibanū sandaraca. et cū hoc nō nocet pectori ma xime spica. etiā hic appropriatē hoc fa ciunt q; ingrossant materias et de istis sunt sicut succus liquiritie siru. de liqui ritio. siru. vio. iulep. vio. zubarū vio. pe nidie diadragantū loch de papauere siru. de papauere electuarium etiā diaco dion pillule bichechie. i. contra tussim te nendo vnā in ore ad quantitātē lupini. Et de istis quedā gargarizantur quedā in ore tenentur quedā deglutiunt sicut sandaraca et olibanū. etiā cōferunt stip. gargarizata vt ex aqua ro. et aceto. p cō plemēto istoz vide **¶** Desue. et vbi esset in stantia vigiliarū cum tussi aspera exhibe re oportet vt alia non iuuant pillulas al chaiber. i. de cinoglosa que describunt⁹ tur a **¶** Des. in pſenti. c. et in antidotario distin. x. de pillulis. et appellat eas pillu las ad omnes morbos catarri et i eis in greditur opiū. et doſis est. ʒ. ʒ. vsq; ad me diam. et ad ista opiata deueniendū est in casu desperato.

¶ Sexta et vltima intentio est prohibi tio nocumentorum a catarro euenientiū sicut est oppilatio in capſim idest partis anterioris naſi ita vt ex naso ad palatū nihil transit neq; contra. et curam huius habes capitulo proprio fen quinta ter ti tractatu secundo. Competunt etiam in hac dispositione ea q habent aperire. et decoctio lentū esset iuuatiua. etiā vbi accideret timor de squinantia. et in hoc casu competunt gargarismata prohibē tia fluxum vt ex aqua ros. et aceto facien do diuersiones cum sſobo. et alijs vbi ex pedit. etiam dādum est in reliquis que conſequi possunt ad catarrum. cura dis positionem illam fm q meretur. Et si ca tarrus sit a materia frigida debz fieri re motio male complexionis remanētis ne iterum reaggregetur noua materia. hoc fiet cum sacculis ex rebus calefacientib⁹ et cerebrum confortantibus vt ex salua de sale maiorana etiam cuz tbure milio cū lotionē etiā capitis cū lixiuio in quo sint cocte res capitales cal. sepe dicte. la uare etiam caput cū vino aromatico vt

vernacino vel maluatico ponendo etiaz de gari. pipere zinzibere &c. Ad cōfortā dum cerebrum etiam possumus dare cōfectiones vt cōfectionem plurisarcoticō diamus. dul. & amarum tiriacam. in materia cali. vero existerē cū frigidis: q̄re &c.

¶ Cura obtalmie non vere.

Cura hec diuersificat s̄m suas species. nam quedam est obtalmia vera quedam non vera. Non vera autē est que cum rubor in oculis apparet. & ista curatur per solam cause abscissionem. et hec vt plurimum cām habet primitiuam vt sum⁹ & isti sufficit remotio a fumo. vel cali. aeris a sole & isti sufficit poni in aere fri &c. deinde natura resoluit vapores. q̄n q̄ cōtingit ex sola agitatōe hu. facta ex motu corporis & istam curat sola quies vbi corpus non esset repletū & ista spēs de qua dicit Aui. q̄ sola quietatio hu. sanat aliquādo obtalmiā. sedatur autem mot⁹ hu. cum fri. s. & stip. agitati autē fluētē ad oculū sedantur cū lacte mulieris puerum lactantis. etiam cum albumine oui & aqua ro. hec enim hu. istos ab oculis reperiunt. Si vero causa sit casus & percussio tunc vel est in principio flux⁹ materię & tunc competunt solum repercussiuā. Si autem in augmēto ita q̄ partim fluxerit partim fluxura sit tunc indiget repercussiuis mixtis cū reso. vt eēnt rose cū semine fenugreci q̄d semē fenugreci ppter tēperatā cali. quā bz dicitur resolui māz fluxā. vbi ergo intendam⁹ solū repercutere exhibebim⁹ aquā ro. & similia fri. sola. vbi autem intendamus repercutere & cum hoc resolvere exhibebim⁹ rosas & semē fenugreci. rosa. n. repercutit & semē fenugreci resoluit decoquens ergo ambo in aqua & ex decoctione illa faciemus euaporationē ad oculos. In statu vero vbi materia amplius non fuit solū administrabimus resolutiuā in hac intentione laudatur ouum induratum cuz sua actuali cali. ponendo super oculos & multum v3 ad remotionem frigiditatis & ad reso. & remotionem ruboris & a vulgaribus obseruatur: quare &c.

¶ Cura obtalmie vere.



Obtalmia vera est apostema cali. coniectiue et hec vt plurimum fit a materia sanguinea vel colerica vt satis patet ex diffinitione: in cuius cura sex intentiones obseruande sunt prima ē debitum regimen. secunda diuersio hu. ad oculum fluctus. tertia repercussio. q̄ta digestio. q̄nta euacuatio eradicatoria. sexta resolutio residui remanentis i oculō. Et aduerte q̄ oēs cas. & remedia posita ab Aui. reducuntur ad alterā istarum intentionum.

¶ Prima intentio completur per ea que faciunt ad prohibitionē apatis si nō incepit fieri vel ad pbationē completē ei⁹ si incepit fieri. & hec intentio cōpletur ponēdo infirmū in aere fri. & si est estas infirigidando artificialiter cuz his que supra dicta sunt sternendo folia herbarū fri. et arborū & irrorādo camerā. Aer etiam d3 esse obscurus & nō luminosus q̄ lumen agitat hu. & resoluit spiritus. Dieta sit multū tenuis vt mēbra sint auara in retinendo hu. & ita nō fluāt ad oculū. dimittatur vinū pro principio augmento & statim: et si conceditur vt Hippo. sexta affor. in declinatione pōt exhiberi. Laudatur somnus vt oculus quiescat. in tēpore effigilie continue oculus agitur & mouetur & inde hu. agitāf. Scōo q̄ tpe somni dolor non fit q̄ ebetatur virtus sensitiua: & ita dolor non attrahit reuma. sec⁹ sit in tempore vigilie. Tertio etiam quia quietantur hu. ita q̄ non eodē mō fluūt Etia de accidentibus animi vitentur ea que faciūt ad hu. ad inflammationē. Declinandum est etiā ad inanitationē v3 vitentur ea que replent & sang. multiplis cāt vt sunt oua. carnes & similia vinū &c.

¶ Secunda intentio est diuersio humorū q̄ completur cum flo. cephalice. & hec q̄dem flo. est conueniens in qualibet specie obtalmie s̄m Aui. & de isto dubitat Sen. diuersificatur vero hec flo. s̄m diuersitatem corporum patientium obtalmiā vt si est maxima repletio incipienduz est a saphena. si autem non tanta a basillica vel media. & si non tanta a cephalica lateris oppositi si autem magna sit repletio

Obtalmie vere.

no incipiendum est a saphena lateris eiusdem non autem opposita quia fieret diuersio secundum duos diametros et materia non tam bene diuerteretur. quo facto et quietato corpore per octo horas postea fienda est flos. a vena communi oppositi lateris. diuersificatur etiam quantitas san. extra bendi secundum diuersitatem corporum ut verbigratia in sanguineo carnosio virtute fortis viuentis bono regimine est magna copia extrahenda ita ut aliquando usque ad lithomiam. melius tamen est osuudere in plures vices ut dicit Aui. Diuertimus etiam cum applicatione ventosarum in spatulis. et ita practici communiter vtuntur incidendo locum ventosarum etiam non incidendo. et istis quotidie practici vtuntur ponendo eas in adiutorijs brachiorum et in spatulis. Diuertimus etiam cum fricationibus ante cibi assumptionem fricando a sursum in deorsum etiam ponendo pedes et manus in qua calidius. ut supfluitates ad partes inferiores diuertantur: et practici cõter vtuntur isto remedio ante cibi assumptionem. Diuertimus etiam cum clisteribus et solu. ven. cum pillulis et ita facit Rasis in exhibendo mirabolanos.

Tertia intentio est percussio et hec perficitur per ea que habent claudere et constringere porositates oculi: ut oculus non recipiat materias fluentes. et ad hanc intentionem faciunt ea que supra frontem liniuntur ut cum aqua rosata. plan. solatri cum albumine oui oleo rosato. et aceto corticibus granatorum balaustijs etc. possumus facere emplastrum et supra frontem ponere. Et in hoc dat causam Aui. quod est considerandum an materia fluens fluat per venas et arterias que sunt extra cranium. et hoc ut plurimum evenit: quia coniunctiva egreditur ab illo pñiculo cranei cooperiente: et tunc maxime iuuat percussiva. Si vero materia fluat per arterias et venas existentes intra cranium: tunc percussiva vituperantur ex eo quod materias illas videntur constringere versus duos obticos. Et de illis que communiter practici ponunt supra oculos est cotum infusum in aqua rosata vel lactuce: comu-

niter tamen vtuntur aqua rosata. deinde ponendo super oculum ligando cum petiali lini ligatura ne causet dolorem comprimensendo oculum. repercutimus etiam cum his que ad intra oculum ponuntur. Domestica et vsualia quibus practici communiter vtuntur sunt sicut aqua rosata cum albumine oui conuassatis adinuicem et distillando ad intra oculum vel etiam lac faciendo emulgere ad intra. colliria etiam et sunt liquiores qui ponuntur ad intra oculum sicut tutia coralli rubei gummi ara. dragantum et cerusa. Si tamen dolor est vehemens et cum dictis non remittatur: oportet ut cum dictis adiungatur aliquid quod habeat virtutem stupefactiuam ut non tantus dolor sentiat vel eligatur percussiuum habens utramque virtutem ut percussiuum et stupe. Et de istis percussiuis et domesticis stupefacientibus quibus practici communiter vtuntur est sumere de aqua rosata. et de semine papaueris albi et ponere simul ad bulliendum: postea accipere de dicta aqua sic bullita et distillare ad intra oculum. etiam possumus miscere cum dicta aqua albumen oui. Habemus etiam aliud remedium. scilicet capere medullam panis et eam infundere in dicta aqua cum virtute papaueris albi. ista enim faciunt ad remotionem doloris. Si autem ista non sufficiunt sicut album est magis stupefactiuum. sed ad istud non est deueniendum nisi in magno et intensissimo dolore etiam nisi alijs remedijs prius factis. ratio quia ex tali forti stupefactiuo ingrossantur spiritus et debilitatur virtus visiva. capiatur enim sicut et dissoluatur cum aqua rosata et de eo sic dissoluto distillant in oculum. vel etiam accipere de dicto sicut et miscere cum albumine oui et cõcoto distillando in oculum. Et nota quod non est deueniendum ad istud sicut quamuis sit multi iuuamenti nisi prius alijs factis: et de hoc vidi effectum bonum in quadam domina que longo tempore passa est intensissimum oculorum dolorem adeo ut dormire non poterat: et omnibus alijs expertis et non conferentibus deuenimus ad huiusmodi sicut et statim sedatur dolor: et

quo dicta domina dum incidebat in illū
dolorem semper petebat de huiusmodi
slef. Pōit tamen Auic. cañ. in admini-
stratione rerum ad intra vel circa oculū
q̄ vsq̄ ad tres dies non est aliquid admi-
nistrandum. de quo tamen dubitat Sen-
tilis.

¶ Quarta intentio est digestio et digeri-
mus cū sirupis vsualib⁹ quales sunt siru.
de granatis aceto. s. cū aquis ace. plan.
et ro. etiam cum siru. de squinanto. et ro.
et debent ista digestiua esse stip. quia cum
hoc q̄ digerunt faciunt ad materie coar-
ctationem.

¶ Quinta intentio est euacuatio et hec
completur cum mirabo. citri. pillulis ag-
gregatiuis aureis cum electuario de suc-
co ro. et electuario. ro. et cum flo. euacua-
tiua ex cephalica lateris eiusdem. Et no-
ta q̄ multi errant qui slobotomant deve-
na que est inter pollicem et indicem dis-
centes eam esse cephalicam et ex conse-
quenti venaz capitis sed non est verū im-
mo est ramus vene cōis. et nulla est dñia
inter hanc et illam nisi in magis diuertē-
do in slobotomando dictū ramum existi-
tem in manu cum sit magis remotus.

¶ Sexta intentio est resolutio residui re-
manentis in oculo: et in hac intentione
laudantur localia vt decoctio seminis
fenugreci cum spongia vel petia infusa
et ponere supra oculum. Laudatur etiam
decoctio melliloti. balneum etiam lau-
datur in declinatione tantum non autē
in prin. liquefaciendo hu. dilatādo vias
faciunt materias fluere. vinum etiam bi-
bitum post cibum. si vero accipias aloes
et dissoluatur in aqua feniculi et distilles-
tur in oculo mirabiliter v3 laudatur etiā
singulariter sarcocolla et est gūmi quod-
dam cal. ex eo q̄ habet virtutem reso. et
maturatiuam. dissoluitur enim cū aqua
ro. vel cum lacte: et ita dissoluta inijcitur
in oculo quia tunc non nocet. Slef etiam
citrinum siue puluis citrinus etiam v3.
ouum etiam coctum induratum cum sua
actuali caliditate supra oculum possit v3
ad idem quare et c.

¶ Cura debilitatis visus.



¶ Nota q̄ Auic. et alij medici de-
ficiunt in cura debilitatis vi-
sus: q̄ plures causas ponit
in quibus nō subiungit curā
vt pōt videri: de quo tñ dus
bitat Sen. Nota etiam q̄ aliar differt a
noctilopa q̄ noctilopa est qui eam has-
bens de nocte nō existente lumine male
videt. aliar vero male de die bene de no-
cte. hec vero passio qñq̄ fit per cōitatem
quādoq̄ per essentiā. quando vero fit per
cōitatem due sunt obseruande intentio-
nes. vna ad membrum cōicans. alia a
membrum recipiens. s. oculum.

¶ Prima intētio perficit cōsiderādo ma-
lā dispositionē membri cōicantis vt esset
in ethicis ppter exiccationē et in hac cu-
ra est in bene restaurādo corpus et sang.
vt boni spiritus et laudabiles generent.

¶ Secūda intentio est ad oculū vt si ocu-
lus est exiccatus est intentio in humectā-
do ipsum oculū et caput imponendo lac
in ipso oculo: etiā cū. d. facta ex maluis
altea et similibus epithimare caput. etiā
de ea ponere ad intra oculū. Si vero fue-
rit alia mala impressio per contraria cu-
retur: et idem de cōicatione particularis
membru. et vbi membrū cōmunicās esset
stomachus conueniēs est vomitus. Vbi
vero hec passio proueniret per essentiā
posset a pluribus cōtingere vt in tunicis
oculi. et quādo ex illis a quib⁹ dicta pas-
sio prouenit. fiunt ab Auicē. specialia ca-
pitula et illa aspicienda sunt vt ex obtal-
mia vngula et alijs. fit tamē aliqñ ex par-
te tunicarum propter siccitatem corrugā-
tem dictas tunicas et inde opace fiunt et
non diaphane et ibi cum rebus humectā-
tibus est procedendū. est enim ista cura
difficilis q̄ cū dicte tunice sint dure sub-
stātie et humiditas sit minime actiuitas
ideo non potest bene penetrare. lau-
dat Auicē. decoctionez humectatiuam
supra caput effusam siue embrocata. etiā
balneum ex decoctiōe maluarū et c. ex. d.
capitum pedū et intestinorum castratorū
laudat etiā aquam lactis: de quo butirū
est extractū. de quo dubitat Sentilis an
cōueniat vide eū. Q. i. vero prouenit me-
rito humiditatis exiget hec egritudo in
cura qñq̄ principales intētiōnes pma est

Debilitas vsuq.

debitum regimen. secunda digestio bu. tertia euacuatio. quarta diuersio. quinta et vltima oculi et virtutis confortatio cum localibus abstergentibus humiditatem.

In prima intentione quia causa est bu. debent applicari sicca. et ideo aer humidus pluuiosus et habitatio bu. vitentur accedendo ignem in camerat suffumigando aerem cum rebus calefacientibus et exiccantibus. Laudatur etiam pectinatio frequens capitis ex eo quod diuertit fumositates ex oculis ad cutim capitis: ut dicit Auicenna. Sed in regimine cibi ut fiat bona digestio obseruande sunt hec egregie regule.

Prima ut non sumatur cibus nisi prima digestionem completa considerando quantum tempus apponitur in digerendo cibum quare cibus indigestus euaporat ad caput et nocet oculo.

Secunda quod caueantur a diuersitate ciborum quia diuersitatem temporis in digestionem ne requirunt et fit multa euaporatio et diuersa.

Tertia est quod non debent usque ad satietatem comedere et surgere cum aliquo desiderio in anima remanente quia querimus exiccationem oculi.

Quarta quod post cibum sumatur aliquid quod reprimat ascensum vaporum ad caput. et ideo iubeant practici quod post cibum comedat frustum panis torrefacti non bibendo postea post ipsum. etiam exhibent coriandros confectos vel non confectos: vel de confectione cito. etiam possumus exhibere trifleram in qua ingrediuntur mirabola. qui restringunt. vel exhibere confortantia visum ut est feniculus: ut dicit mesue auctoritate Democriti quod animalia reptilia fricant huiusmodi feniculo oculos suos ut recuperent visum debilitatum propter moram in cauernis in tempore hiemis ut serpentes buffones etc. Laudantur etiam raspe sue napi quia confortant visum a proprietate. Laudatur etiam caro viperarum abscindendo tamen caput et caudam deinde decoqui faciendo et abijciendo frequenter aquam postea dare ad comedendum sicut fit in lepra. Dant etiam aliqui carnes viperarum coctas ad comedendum galline etiam brodium ad bibendum et in tanta quantitate dant quousque gallina deplumetur: quia tunc est signum quod vir

tus talium carniuum penetravit et est inhibita: postea decoquant gallinam. et de ea dant ad comedendum infirmis. et de vsu istarum carniuum viperarum recordor quod cum Jo. mattheus gradi curasset quendam leprosum fama diuulgata usque ad galliam: et quidam alii accessit Papiam ut curaretur a lepra et inueniens ipsum mortuum accessit ad me cui exhibui multa remedia: tandem deueni ad exhibitio nem talium carniuum que laudantur ab omnibus medicine auctoribus et dixi illi gallo ut eas caperet et fecit: et quod erat multum auidius curari accepit de eis in multa quantitate. Cum autem in mane ipsum visitarem inueni ipsum cum seuiissimis accidentibus et venenosis ita quod timui ne carnes ille ipse occideret. sed quia virtus erat fortis expulit per partes cutis facti fuerunt per corpus quasi totum bubones qui tandem deueniunt ad saniem et curatis illis remansit liberatus. Et propterea hoc medici non sunt audaces in exhibendo multam quantitatem rerum veneno.

Quinta regula est ut non dormiant post cibum sed prolongetur dormitio quantum est possibile et quando vadunt dormitum somnus eorum sit brevis et omni die fiat lenitio ven. ut munda sint intestina ne fiat euaporatio et non pertranseat somnus spacium horarum septem.

Secunda intentio est digestio et recurrere est ad precedentia ut cum melle ro. oximelle. s. deinde cum sirupo de sticados non a prin. cum aquis saluie feniculi que singularissima est. etiam isopi.

Tertia intentio est euacuatio. cum quibus autem perficiatur recurrendum est ad precedentia ut supra videlicet a prin. exhibere pillulas elefan. cum agar. tro. mastichinas etiam cum agar. similiter de biera. s. vel composita. etiam cum pillulis lucis. Ades. que sunt vsuales valentes in passione fri. oculorum etiam cum pillulis sine quibus esse nolo in causa cal. quas Mattheus gradi cum haberet hanc passionem a causa cal. tentatus quia debilis erat appellauit eas sine quibus esse nolo: quia apud ipsum fortes inueniuntur: licet ex se non sint multum. Sed si postea volumus eradicationem facere: dabimus pil

lulas coctias vel fetidas exhibendo. a
3. f. v. ad. 3. iij.

Quarta intentio est diuersio trahendo ad partes ignobiles q̄ cōplet primo cū clisterijs suppositorijs fricationibus positi de extremitatū in aq̄ali: in q̄ de coctis sint res capitales vt folia lauri salua rosmarinus &c. Diuertimus etiā cū massicatorijs specialiter a capite & cum ruptorijs & est in cōmuni practica ponere ruptoria post aures & tenere locum apertum. facimus etiā sectanum in collo hoc modo. Capimus carnem cū tenaculis & tenemus eam strictā per aliquod tēpus vt illa pars priuef spiritibus & mortificetur postea eā perforamus & tenemus locum apertū isto modo. Si est pauper ponim⁹ cordā in dicto foramine & sepe hinc inde trahimus vt locus melius aperiat & humiditas exeat. & si est diues ponim⁹ in eo anulū aureū rotundū apertū ex vna parte postea eū stringimus ne ex illa parte aperta anulus exeat ex foramine: & ita omni die circunvoluimus dictū anulum. Diuertimus etiā cū ruptorio in cōmissura coronali posito siue cū cauterio actuali siue potenciali. & Jo. ar. dicit q̄ multū v3 & recitat duas historias quas vide. tenendo igitur locū apertum & abstergendō mane & sero superfluitates que erunt in dicto loco luuant valde.

Quinta intentio est confortatio resolutio & absterfio complex per ea que per interius & exterius exhibentur. Per interius autē exhibemus nucē muscatā de qua vide laudes a Mes. dicit enim q̄ si quis ea vtatur omni die v3 capiēdo vnā in auroa visum recuperat. etiā exhibemus mirabo. kebulos conditos in dicta confortatiōe visus & damus cōter duos semel vel bis in hebdomoda. Electuaria que valent in confortatione celebri sunt ista videlicet cōfectio plirisarcoticon acorus cōditus diacorus cōfectus etiam singularissimū est emplastrum. Mes. etiam emplastrum Humain. de hoc dare. 3. ij. siue coctear vnū mane & sero quando vadunt dormitum. confert etiam metridastuz diamuscus dul. vel amarus. De his vero que per exterius applicantur ad oculi confortationez nos habemus aquam

feniculi & succum. & est Democriti auctoritas etiā collgium Mes. ex succo feniculi. Cōtunditur enim feniculus & ponitur in vase eneo vt partes grosse separentur a subtilibus. deinde accipit pars superior & 3. f. 3. uc. & mellis & folia. 6. auri. deinde ponitur in ampulla vitri & ponit ad solem in estate & frequenter mutatur de vno vase in aliud vas proficiendo semper superfluitatem. Aqua etiam quā cōmendat Arculanus vt accipiēdo feniculum berbenā rosas celidoniā rutam & ex istis sit aqua distillata ad elambicū & ista a qua posita ad intra oculos multum valet. Sen. in quodam suo consilio cōmendat hoc collgium si sumatur tustia preparata cū antimonio qd̄ est mirabile. habens virtutem exiccatiuā distillando in oculis cum aqua feniculi. Serap. autē de solo dicit si accipiatur pica auis & comburatur & contundatur & in puluerem reducatur vt de puluere dicto insuffletur in oculis vel distilletur ad intra oculos cū aqua feniculi mirabiliter v3. Serap. autem secūdo bre. describit liquorem sic factum. Capiatur epar v3 & scindatur in frustra & inter vnum frustum & aliud ponatur piper longum & affetur colligaturq̄ liquor emanans & ponatur intra oculum. similiter fel galline & perdidis multum laudatur ab auctoribus. Est tamen sciendum q̄ sunt quattuor genera fellium. Primum & acutius est animalium de rapina. Secundum animalium quadrupedum & inter illa fel illius animalis quod est calidius. communiter tamen vtimur fel e agni vel castrati. Tertium fella reptilium animalium venenosorum habitantium in cauernis de quorum approximationis timore dicitur infra. Quartū fella piscium que sunt temperatiora cum refrenentur a complexione fri. piscium. & ista gradatim debet aproximari in exiccatione talis humiditatis & semper in approximatione istorum medicis sit presens & si dolorē inferunt potest accipere aquam rosatam albumē ouī vel parum de lacte & pannos lineos in istis madefactos apponere ad remouendum dolorem inductū ab huiusmodi felibus. Usuale tamē magis fel est fel gal.

Catarracte ⁊ imaginationum.

line. laudatur etiā fel canis leporarij fel tauri sꝫ vsuale magis est fel perdicis. De emplastris exiccatiuis recitat Mathē gradi de quodaz emplastro posito a quodam emperico in oculo cuiusdam nobilis matrone papiesi. ⁊ in remotiōe emplastri sequutus est oculus emplastrum ita qꝫ sui fortitudine euulsit ligamenta oculi. ideo in eorum vsu est maxima cautela habenda: quare ⁊c.

¶ Cura catarracte ⁊ imaginationum.

Differt cura catarracte a cura imaginationū: quia ea que ualent in cura catarracte debēt esse fortiora ⁊ de egritudines possunt esse per cōmunitatem ⁊ per essentiam. Et quando est per cōmunitatem primo oportet attendere membrum cōmunicanti. uerbigratia. stomacho si ab eo ueniat ⁊ debemus cōsiderare an uirtus stomachi sit debilitata ⁊ ita cōfortare eam ⁊ si est materia flegmatica oportet digerere eaz deinde euacuare. sed hoc dicitur. c. de indigestione stomachi proueniente a materia flegmatica. Alia intentio est circa oculum: ⁊ tunc oportet eum calefacere ⁊ exiccare ut dicitur. Si uero sit vitio pprio oculi vel cerebri: opꝫ cōsiderare si catarracta sit confirmata: vel nō: quia si nō recipit curā nisi per operationem manualement ut cum acu. aliquando est talis dispositio qꝫ etiam cū hoc ingenio non recipit curam: ideo debent haberi signa ad cognoscendum si est confirmata vel non. Primo ergo debet fieri compressio ipsius oculi aliquanto tēpoꝫ postea aspiciēda est pupilla ipsius oculi si illa catarracta est subtiliata est signū qꝫ non est adeo grossa ⁊ inuiscata cū tuni- cis oculi qꝫn possit deponi. Si uero esset nimis subtilis non obediret depressioni: ideo oportet qꝫ talis catarracta habeat substantiaz mediocrem. ⁊ cōmuniter hoc obseruant practici qꝫ si talis catarracta nō sit cōfirmata recipit curam absqꝫ ope-

ratione manuali que perficitur ut dicitur. In hac cura quinqꝫ intentiones sunt obseruande. prima est debitū regimen. secunda digestio aquositate in cerebro ⁊ oculo parate fluere. tertia euacuatio. quarta diuersio. quinta exiccatio ⁊ consumptio illius materie.

¶ In prima intētionē ex quo materia est vaporosa vel aquosa regimen debet esse calefactiuū ⁊ exiccatiuum. uitandus est ergo aer pluuiosus ⁊ hu. ⁊ est alterādus aer ad cal. ⁊ sic. etiaꝫ dieta debet esse cal. ⁊ sic. ⁊ regimen multū facit in cura istius egritudinis. ex eo qꝫ materia siue egritudo est cronica ut dicit Aui. in principio capituli qꝫ debent esse cōtenti ieiunio ⁊ abstinentia. comedant semel in die. vel si est eis difficile saltem alleuiet cenā. non comedāt brodia nec bibant uinū. de quo dubitat Sen. an conueniat uide eum loco suo. ⁊ ita alie res nō naturales ita disponātur ut calefactio ⁊ exiccatio ex eis proueniat.

¶ Secūda intentio est digestio aquositatis. digestiua aut sunt sicut mel rosa. si piciparet aliquanta viscositate ut. R. mel lis rosa. ʒ. i. oximellis. s. ʒ. f. aquarū feniculi ⁊ maiorane añ. ʒ. i. f. misce etiam cuz siru. de sticados cum aqua feniculi ⁊ maiorane. maiorana enim est multum singularis etiam eius olfatus ut dicit Aui. cen. ⁊ ita practici faciunt ut patiens teneat saccum sindonis plenum maiorana sic ante oculum ⁊ nares. possumus enim exhibere predictos sirupos vsqꝫ ad. ix. dies.

¶ Tertia intētio est euacuatio de qua ponit Aui. casū. uidelicet qꝫ non debemus esse contenti vna euacuatione sed sepius est fienda ⁊ non solum bis. vel ter sed totiens donec egritudo in totum remoueat. complemus autem hāc intētionē euacuacionis maxime cū pillulis ut exhibēdo pillulas lucis que singulares sunt in euacuādo aquosaz materiā a cerebro ⁊ oculis. agari. etiā tro. vꝫ multū. Si uero sine custodia volumꝫ dabimꝫ pillulas masticinas elefanginas de biera assaia ret dādo singula hebdomada tres qꝫ uadūt dormitū. Si aut cōi custodia volumꝫ euare ⁊ radicare materiā dabimꝫ pillulas

rochias exhibendo a. 3. f. v. q. ad. 3. iij. lau-
dāt et aliq. flo. tamen raro fienda est vt di-
cit Aui. et Sen. q. p. flo. cerebri infrigida-
tur et multiplicat aquositas in eo.

Quarta intentio est diuersio que com-
pletur cum fricationibus clisterijs sup-
positorijs positione extremorū in aqua
cal. cum ruptorijs et sectano vt supra.

Quinta et vltima intentio est exicca-
tio vaporū et cataracte. si. n. pōt resolui
cū his q. per interius applicant laudan-
tur confectiones cale. et resolu. aquosita-
tis vt dictum est exhibendo vnaquaq. die
3. ij. Confectio Humain maxime laudat
a Mes. c. debilitatis visus exhibendo. 3.
ij. post cibum quando vadūt dormitum
vt simul cum vaporibus cibi caput et ocu-
lum petant. Ea vero que per exteri⁹ ap-
plicantur sunt multa sed in vsu eorū opz
duos casū. Aui. obseruare. Primus casū.
est vt non deueniamus ad ista per exteri⁹
applicata nisi corpore prius euacuato
nam ista attraherent aquositatem et va-
pores. Secundus casū. est q. debemus in-
cipere a leuioribus. de quo facit dubita-
tionem Sen. vide ipsum et quia oculus ē
membrū maxime sensitiuum: ideo opor-
tet paulatim eum assuefacere: vt pri-
mo cum aqua feniculi vel eius succo pre-
parato: videlicet faciendo eum residere
vt dictum est supra. aqua etiā mellisque
fit ex melle elābicato ē optima in abster-
gendo. Siliemus iudeus eam multum
laudat in maculis faciei abstergit enim
multum laudatur etiam dicta aqua mel-
lis a Hesi. q. dicit se habuisse a fidedigno
oculista q. multum valet ad albuginē et
maculas oculorū. valet etiam aqua rute
et succus eius extractus sicut succus fe-
niculi domesticū etiam est zucharum cā-
dum siue nabit in remotione macularū
et albuginis de quo liberaui quandam
dñam de butigellis que passa fuerat lon-
go tempore albuginem in oculis et cui
facta fuerant multa remedia et tandē ex-
hibui ei puluerē zuchari cādi et curata
est. Serapinuz quod est gummi quoddā
est etiā singularissimum. vt habetur ab
Aui. secūdo casū. c. proprio cū quo curas-
ui quendā q. passus fuerat cataractam

et p. solam applicationem sectani per sex
menses et serapini dissoluti in vino gra-
natorū curatus est. capitur etiam et dis-
solvitur dictum serapinum in aqua ros.
vel feniculi vel mellis elābicati et paula-
tine ipsum apponitur miscendo de lacte
et de albumine oui et zucharo cando vt
oculus assuefiat. cōmendatur etiam ab
Aui. puluis capiti birundinū. vri-
na etiam infantis qui nondum deuenie-
rit ad pollutionē. curat enim virtute sua
exiccatiua: et quia dicta vrina habet hor-
ribilem odorē neq. extracta a vesica pōt
longo tempore conseruari quin putrefi-
at: possumus cum hoc ingenio ei⁹ odorē
remouere. possumus enim accipere parū
feniculi et ponere cū vrina ad elābicum
et distillare et qd. exhibet nō habebit effe-
fetorem nec ita putrefiet. balsamus etia
est optimus si vna gutta ponatur in ocu-
lum exccat eum et etiam conseruat in il-
la dispositione que erat tempore sanita-
tis ipsius oculi. sed q. est de eo penuria
non est sic in vsu. Alministrin idest os scis-
pie de quo vtūt aurifices multum lau-
datur puluerizando ipsum et immitten-
do in oculum abstergit enim aquositas
tes. fella etiam multum valet: sed ad ista
tam fortia a principio non est deueniens
dum nisi cum timore. stent ergo aliquo-
tpe vt non imponantur. Ubi aut alia re-
media non contulerint et necesse est ap-
plicare huiusmodi fella incipiendum ē a
debilibus. Debilius autem est fel pisciū
etiam fel agni castrati est satis debile. si
etiam debilius volumus habemus fel
galline et perdici. Si autem fortia volu-
mus habemus fella animalium de rapī-
na vluentium vt ancipitris falconis ad-
le. fel etiam vipere et aliorum animalū
reptilium valet.

Nota tamen q. in administratione fel-
lis vipere et aliorum animalium veneno-
sorum est timor propter venenositatem.
penetrant enim huiusmodi fella et alia
imposita in oculum ad os per colatorū
vnde posset ad spiritualia et stomachum
per os trāsire. iō aduertendum est et de-
bem⁹ ingenari vt nō trāseat ad hūmōi mē-
bra. et p. hoc vide. Sē. Sed vnum inge-
nium singulare est vt teneant in ore pa-

Cura fluxus san. narium.

Uentes aquam quando ponit huiusmo-
di fella: q̄ pertransiens ad os permisce-
tur cum aqua & non transsit. debet etiam
hec aqua sepe renouari & si cum hoc po-
neretur de aliquo tiriacali cum aqua ef-
set bonum maxime de his q̄ habent spe-
cialem contrarietatem ad venenum vipe-
re que habent videri sexta quarti. prepa-
rationem autem carniuz viperarum habes
quarta quarti capitulo de lepra. lege
ibi. et modum administrandi & conditio-
nes: quare &c.



Greticus fixus fm Aui. pro-
ueniens a m̄a. san. vel ab apa-
tibus nō debet restringi cas-
est Auicē. S; in cura fluxus
non cretici requirunt quatuor
intentiones. prima debiti regimen
scōa diuersio san. ad nares fluentis. ter-
tia retentio eius. quarta abscissio cause
fluxus.

In prima intentione regimen debet esse
ad retentionē san. & constrictionē via-
rum per quas transit san. Per ergo dis-
ponatur ad frigiditatem cū aqua impo-
nendo acetum cum aqua ro. & frōdes et
folia rerū fri. vt foliavitis salicis nenufa-
ris viol. ros. &c. In regimine cibi dimit-
tantur carnes & oua for. & Aui. laudet
oua hoc tamen est fm diuersam prepara-
tionem alterata puta ad fri. & indurata
q̄ nō oportet vt multū generet san. oua
autem liquida tremula sunt q̄ generant
multū san. & subtilē. indurata vero gros-
sum et eum taliter ingrossauitq̄ san. red-
ditur inept⁹ fluxui. Vbi vero san. sit sub-
tilis & colericus preparabimus cibos cū
agresta vino granatorum succo arāciōrū
limonū &c. Et cum aqua ferrata quia sua
stipticitate restringit san. & adhibenda
sūt cibaria viscosa vt pedes & capita ani-
malū vt vituli castrati &c. etiam vtat ci-
bis de pasta caseo recenti viscoso. vtatur
etiam quiete & non motu vt bu. nō agite-
tur & fluant.

Secunda intentio est diuersio in qua
maior pars cure consistit in qua inten-
tione laudat Rasis strictionem brachio-
rum et appositionez ventosarum supra
ven. sed caue ne ponantur super umbilicū

cum vt sibi non accidat sicut accidit cui-
dam mulieri de qua recitat Sillian⁹ cui
fuit apposita ventosa supra vmbilicum
& repleta est ventosa pinguedine & mori-
tua est mulier illa. etiam laudatur flo. q̄
est melior res fm Aui. que possit fieri in
hac intentione: q̄ diuertimus san. qui
est in via fluxus. loca autem slobotomie
per que diuertimus diuersificantur secū-
dum diuersitatem corporum: quia si est
corpus repletum fienda est slobotomia
ex latere contrario. si vero non multum
repletur fienda est ex latere eodem. Aui.
aut laudat flo. vene inter spatulas q̄ ē
sublimis iuuamēti ex eo q̄ phibet san.
eleuari ad partes superiores. Ventose ēt
in diuersis locis applicate laudantur cū
scarifi. etiam sine scarifi. & hoc secunduz
virtutis tollerantiam. laudantur etiam
ventose apposite supra hypochondria & sūt
maximi iuuamenti videlicet si sang. fluit
ex nare dextra: tunc ponantur super hy-
pochondrium dextrum. si vero econtra si-
at econtra. etiam ligature dolorose etiā
fricationes valent etiam ponere manus
et pedes in aqua cali. similiter inductio
magni timoris valet multum quia res
trahitur san. ad cor. de quo vidi experiē-
tiam in Leonardo de vale. laudatur etiā
proiectio aque frigide in faciem infirmis
non aduertentibus proficiendo duos vel
tres ciatos vnum parum post alium etiā
per alios timores.

Tertia intentio est retentio san. que fit
cum constringentibus vias et ingrossan-
tibus san. & hec intentio completur cum
diuersis ingenijs. Primo cum infri. per
interius et exterius applicatis. per exte-
rius cum embrocationibus supra caput
cum insufflatione. in naribus cum liquo-
ribus licinjs postis ad intra nares &
cum odoramentis. etiam per interius ad-
ministrando facientia ad clausionem.
quedam per infrigidationem vt opium
lactuca iusculamus portulaca quia im-
mobilitant san. Secundo cum stip. stips-
tica etiam sunt que faciunt vnionem in
substantia membrorum per que fluit san.
et sunt sicut rose balaustie cortices gra-
natorum submach. tela aranearū & cum
inuisantibus et cauterizantibus ge-

nerando crustam. De inuiscationis sunt sicut flos farine molendini mucilago psl in ista effi sua inuiscatione generant escaram et faciunt adherere partes vulneris per exterius applicata. calx autem et vitriolum generant escara cauterizando. confert etiam administrare cauteria. Cōpletur etiam hec intentio cum his que a proprietate valent vt cum, basilicone. scz succo eius per nares attracto. etiaz cum succo porrozum. occulta enim proprietate valent et non manifesta: possumus tamen cum eis administrare res que remouent manifestā cali. sicut facit Rasis miscendo succum albedarungi. idest basiliconis cum camphora. Et licet iste habeant manifestā qualitatem cali. plus tamen facit illa occulta proprietate q̄ illa manifesta qualitas. Stercus etiam asininum valet inuoluendo cotum in ipso maxime quando est recens et in nares imponendo. valent etiam cerebella gallinarum et lapis iaspis habet etiam proprietatem restrictiuam. valet etiam si fiat licinium ex folijs vitice prius tamen in manibus aliquantulum fricatis. ¶ Nota tamen quod Auicena. in administratione rerum infrigidantium ponit duos canon. obseruandos. Primus canon. q̄ in capite non vtamur vltima infrigidatione propter congelationem sanguinis in cerebro existens: ideo a nimia infrigidatione cauendum est. Secundus canon. q̄ debemus semper a leuioribus incipere. In administratione autem cauterizantium ponit casū quia et si huiusmodi restringat sang. illico tamen quia postea cadit escara: tunc magis fluit sang. q̄ foras ampliat. Infrigidatur etiam sang. cū his que per interius exhibentur vt exhibere siru. infirig. in auroa vt siru. de succo aceto. de cito. et granatis. et si sang. est subtilis non inflāmat. sed si esset inflāmat. possumus exhibere fortiores vt de agresta de acetositate citri de limonibus exhibendo eos cum tro. habentibus virtutes reten. vt tro. de terra sig. de charabe exhibēdo a. 3. ij. vsq̄ ad. 3. j. vt. Re. siru. ro. 3. j. siru. et granat. 3. j. aquarum plan. et acetose. an. 3. j. s. 2. uenit etia aqua solotri et oēs sunt visuales cū predi-

ctis sirupis. Si vero ista non sufficiunt vltimo et in casu desperato ad stupefa. deuenimus que ingrossant sang. Primum et domesticum stupefactiuum quo practici communiter vtuntur est athanasia que exhibetur a. 3. s. vsq̄ ad. 3. j. filonius persicum etiam: et multū valet in superfluo fluxu sangui. et de eo recitat Matheus gradus hystoriam de quodam qui non poterat dormire per. xxiij. dies et cum exhibuisset dictū filonium statim dormiuit et cessauit sangui. fluxus. doctis fuit. 3. j. de quo fiet infra etiam sermo. ¶ Retentio etiam sangui. fit per ea que per exterius applicantur vt cū epithematibus capitis appositis etiam collo factis cū aqua ro. planta. solatri semperuiue lactuce capiēdo ex vna istarū vel ex pluribus et infundendo pannos lineos et ipsos infusos supra caput ponere et circa collum vt constringantur vie et in frigidetur sang. etia faciēdo trahere per nares de istis aquis Retinemus etiam sanguinem cū licinijs capiēdo cotum infusum in dictis aquis et in nares ponendo etiam san. dra. boaliar. et thus et incorporando in albumine oui: deinde dicta licinia intingendo et ponere intra nares. sed Galenus quinto de sim. medicina dicit q̄ nullum est excellentius remedium q̄ cōpositio ex aloe et thure incorporentur enim ad inuicem cum albumine oui. et excedit dicit ipse oē remedium ad retentionem san. non autem est timendum de aloe Et si aperiat orificia venarum. hoc enim habet virtutem exhibitum per interius. sed per exterius non aperit: immo habet virtutem glutinatiuam. etiam valent insufflationes puluerum in nares. succus etiam basiliconis quia proprietate curat attrahēdo eum per nares vel cū licinijs appositus sterus etiam asininū exiccatuz et in puluerem redactum et de dicto puluere insufflando in nares. Niccolus floren. ponit si capiatur san. columbe et exicetur ita vt in puluerem redigatur postea insuffletur in nares cum cāna multum valet etiam cum albumine oui incorporetur et licinia intingantur que ad intra nares ponantur. etia valet limatia cum te sta assata et in puluerem redacta postea

Squinantie.

Insufflata intra nares. vñ si incorporatur dictus puluis cum albumine oui et intingantur licinia vt supra valent. laudatur etiam thus incorporatum cum aloë vt dictum est de mente Sal. Alique precantiones ponuntur a Nicolo flo. qd si alius quis accedat ad bursam pastoris et genibus flexis dicat ter pater noster et totidē sue maria et concede deus cum tuo precioso sanguine etc. et eam suspendēdo collo valet in retentione sanguinis. dicit etiam qd si de san. fluente ex naribus scribatur consummatum est. etiā valet ista. vide per seipsum.

¶ Quarta et vltima intentio est abscisso cause fluxus. Prima causa potest esse colericitas et acuitas sanguinis que oportet purgare etiam cum his que contentiuam confortant. Secunda causa potest esse ruptio vene que curatur cum consolidantibus. Si vero causa fuerit venenositatis vt in pestilentialibus illa debet remoueri vt dicitur in cura feb. pestilentialis. Si aquositas: illa debet euacuari. Si debilitas contentiue: illa debet confortari quare etc.

¶ Cura squinantie.

¶ Ro cura squinantie sex intentiones sunt obseruande. prima est debitum regimen. secunda diuersio huius fluentis ad locū apostematis. tertia percussio. quarta digestio. quinta eradiciua euacuatio. sexta resolutio: et iste intentiones debentur squinantie per resso. terminande. Si vero terminetur per viam collectionis ad saniem: alie intentiones requiruntur. prima est maturatio secunda ruptio. tertia abstersio. quarta consolidatio. et in his completur tota cura. Sed priusq̃ ad curam deueniamus sunt notandi casus aliqui. Primus est qd in huiusmodi cura cum sit de morbis cito terminabilibus oportet apponere omne studium qd eadem die curemus eā iuxta affo. quarte particule. Adedicari in valde acutis etc. et prime particule. Ad vltimas egritudines etc. et quarta primi. Quando egritudo est timorosa etc. Ro.

etiam qd iste sex intentiones reducuntur ad duo fundamenta. In presenti ergo cura duo principaliter intendimus. Primum est quādo occurrimus corpori squinantico prohibere augmentum squinantie sicut dictum est de frenesi: quia si squinantia deuenit ad completam magnitudinem interficit suffocando. prohibito ergo augmento et fluxu: postea intendim⁹ remouere quod fluxum est. Primo ergo prohibemus augmentum apostematis per primam intentionem. scilicet cum administratione debiti regiminis videlicet eligendo aerem fri. et facere vt infirmus vtatur dieta sub vino vel duobus diebus sine dosine cibo si est possibile. vtatur etiam cibis liquidis facilius deglutientibus vt ptisana or. amilo dissoluto in aqua or. vitentur oua for. etiam vinum quia facit ad inflammationem humorū et apertionem viarum. vtatur etiam in potu suo iulep ro. aqua ordei vino granatorum.

¶ Secunda intentio in qua maior pars cure consistit ad prohibendum augmentum apostematis est diuersio. et hec completur per flo. Aut. autem in capitulo generali et speciali laudat eaz quia duo capitula facit squinantia. debet autem sufficiens quantitas san. exhiberi de quo fuit dubium: quia primo laudat flo. vsq̃ ad sin. copim. postea timet sincopim dicendo qd est timendum virtute existente debili maxime quia sunt impotentes in deglutiendo et non possunt cibum accipere. virtute vero existente forti et cum plenitudine corporis tunc facimus flobotomiam. vsq̃ ad sincopim secundum discretionem medici videntis. Diuersificatur enim vena que debet flobotomari secundum diuersitatem repletionis quia maxima existente repletionem primo debet fieri flobotomia a saphena postea a basilica vel nigra deinde a cephalica. et non primo a cephalica: quia plus de materia trahebit ad superiora q̃ euacuaret. potest etiam fieri magis vel minus copiosa secundum diuersitatem corporis. et relinquat hoc discretionem medici. Diuertim⁹ etiam faciendo solu. ven. vbi materia sit alia a sanguine vel sanguini mixta. ideo laudat Rasis succum fructuum. Auicena autem timet solutiua fortia quia agitant humi.

qui postea fluunt ad locum apostematis
 & maxime in prin. debilia vero possumus
 exhibere vt dando. R. prunorū thama
 rindorum ana. ʒ. j. f. coquantur cum. ʒ.
 viij. aque ad consumptionem tertie par
 tis: deinde decoctioni admisceatur man
 ne electe. ʒ. j. f. & fiat potio. Diuertimus
 etiam cum clisterijs que non sunt acuta
 nec multū fortia nec inflammabilia sed
 sint leuia maxime vbi coniungatur feb.
 vbi aut non coniungatur feb. possumus
 exhibere fortiora maxime materia existe
 te flegmatica. Diuertimus etiam cū ap
 plicatione ventosarum in spatulis in ad
 iutorijs brachiorū: sed primo applican
 de sunt in partibus inferioribus q̄ ma
 gis diuertunt. Diuertimus etiam cū fri
 cationibus ligaturis cū impositione ex
 tremitatum in aqua calida vt supra di
 ctum est. Diuertimus etiaz & est ingenū
 vulgare cum fricatione compressiua fa
 cta in parte siluestri brachiorum prope
 iuncturam manus vbi inueniuntur que
 dam parua nodorum ad modum nerui
 que tandiu fricentur quousq̄ videantur
 deleta quod fieri non potest absq̄ dolore
 quare diuertūt cum dolore.

¶ Tertia intentio que fit ad prohibendū
 augmentum apostematis est percussio
 que completur cū gargarismis vbi fri.
 & stip. in gutture vt constringant vīe & mē
 brum apostematum v3 cum aqua plan.
 solatri lactuce ro. vel aceto. siue succisea
 rum administrando & gargarizando.
 Laudat etiam Auicē. acetuz aquam fon
 tium & aquam rosa. cum aceto. singula
 ris etiam est aqua agreste etiam vinum
 granatorum etiam succus mororū & fa
 cere gargarismū ex istis omnibus & hoc
 per spatium trium dierum in quibus ma
 teria fluit. etiam singularis est succus nu
 cum viridium accipiendo nuces virides
 siue eius cortices exteriores & contunde
 re & extrahere succum & de dicto succo
 gargarizare. dicit Gal. in libro. vi. f. tra
 ctatum. Excedit omnia in percussio
 ne. & ibidem Gal. recitat historiam de ru
 stico. etiam possumus exhibere compo
 sita ad gargarizandum vt confectionem
 de succo nucum & ponitur a Mes. & tene
 ur confecta. Est aliud practicum reme

diū scilicet diamoron & tenetur confectū.
 Est etiam aliud vsuale multuz vsitātū a
 barbitonforibus videlicet zucharum re
 tinendo ipsum in ore vel dissoluendo in
 aquis predictis. est etiam diadragantuz
 Nicolai. debet enim teneri succus in ore
 est etiam confectio diacodion que dicta
 est in cura catarrhi calidi facta ex succo
 papaueris albi. etiam est sirup. rosa. de
 succo aceto de granatis. Sed in reper
 cussione duo casū sunt obseruandi. Pri
 mus est vt non applicentur extra siue cir
 ca collum percussiuū quia intus con
 stringerent materiam: ideo practici non
 inungunt cū oleo ro. sed amigda. bul. et
 camomillino sed nō in principio sed post
 modum. Secundus q̄ non sint applicā
 da ca. quia plus traheremus q̄ resolver
 remus. sed quando factum est apostema
 semper cum percussiuīs administrāda
 sunt abstersiua: q̄ semp resudat aliquid
 ex loco apostematis. & hoc est cōe omniū
 apātū intrinsecorū vt admiscendo partū
 zuchari q̄ abstergit. & hoc quando cres
 cit apā magis miscemus percussiuā.
 ¶ Quarta intentio est digō. vnde si ma
 teria fuerit cali. digeratur cū siru. fri. vt
 cum siru. ro. de succo aceto. de granatis
 de cito. q̄ in frigidant & ingrossant mate
 riam cū aquis plan. & aceto. Si aut mas
 teria est fri. conueniūt mel rosa. cū siru.
 ace. oximelle. s. q̄ incidūt & ingrossant.
 conuenit etiam aqua abs. h3 enim simul
 virtutem stip. & digestiuam.
 ¶ Quinta intentio est esse eradiciua
 que completur cum flo. & sol. ven. cum flo.
 videlicet flobotomando venam cephalī
 cam siue venam sub lingua propinquaz
 loco. errāt ergo barbitonfores q̄ a prin.
 flobotomant venas sub lingua quia vi
 sum est scholarē vnum mortuum esse ex
 tali flo. Si tamen Aui. laudat eam eadē
 die non facit hoc nisi factis alijs flobos
 tomijs & elionibus ne eger suffocet. Aui.
 dicit q̄ aliqui flo. nō est necessaria: q̄ stat
 q̄ aliqui nō sit in capite nec in corpore re
 pletio & materia sit pauca. Cōsulo tñ q̄
 in omni casu bonū ē facere flo. q̄ in om
 ni cōiungit repletio ille aut casus q̄ di
 citq̄ stat q̄ nō sit repletio ē casus ad ima
 ginationē nō aut de facto cōuenit. Com

Tussis.

pletur etiā hec intentio cū so. ven. v3 cum euacuantibus hu. cal. vt cū pillulis aggregattuis pillulis aureis. elio de succo ro. cum mirabo. in substantia vel insus. ⁊ sic de alijs.

Sexta intentio est resolutio materie fluxe remanentis que completur cū gargarismatibus emplis gargarizando ex decoctione passularū siccam siccarū dactylorum croci. faciunt enim ad maturatiōnem ⁊ reso. apatis. laudatur etiā lac matime in augmento non aut in prin. qz est minime fri. ideo nō bene repercuteret laudatur etiam decoctio fenugreci ⁊ camomille gargarizādo de ea. possumus etiā mel ro. in istis decoctionibus admiscere. errant ergo barbitonfores qui a prin. faciunt ista. ⁊ cū erroris est: qz aliquando vident medicos facere ista remedia vt exhibere diamoron ⁊ c. ipsi autē barbitonfores ignorant in quo tempore predicta exhibenda sunt ⁊ qd hoc sit verum pz qz exhibent diamoron in omni tempore qd est infri. ⁊ constrictiui. Complemus etiā hanc intentionē reso. cū inunctione olei camo. lilij cū empla facto ex farina fenugreci seminis lini oleo amig. d. etiam cū empla facto qd a proprietate v3. f. scō ex nido hirundinum simul cū aliqua. d. ap. propriata ⁊ oleo camomillino. pōt etiā decoqui cū vino al. etiā filū coctum cum cineribus ⁊ cal. circumdatum collo v3 ⁊ hoc faciunt mulieres. errant tñ si a prin. faciunt istud. Sunt etiā alia que a pprietate valent. f. sterco canis albū comedētis ossa tenendo dictū canē in camera et dando ei ossa ad comedendum postea accipere de stercore ⁊ redigere in puluerem ⁊ insufflare in guttur. etiā filum lane in tinctū in sanguine muricis postea stranguletur ex eo vipera deinde inuoluatur collo habentis squinantiam. ⁊ in hoc cōcordant omnes auctores. puluis etiā hirundinū exiccatarū ⁊ combustarū multū v3. ⁊ ponit Auicē. eius compositionem. Ea etiā que a proprietate valent ponunt ab auctoribus multa. Gal. vndecimo de sim. medicina vbi recitat historiaz capiebat sterco infantis comedētis lupinos siue panem farine lupinorum postea exiccabat ⁊ in puluerē redigebat deinde cū

melle electo insufflabat in guttur. stercus enim huiusmodi non fetet. valent ⁊ capita piscium salitōre exiccata in puluerem redacta que in guttur insufflent. ista tamen stercoza canis ⁊ infantis non exhibeantur in prin. nec in augmēto: qz sunt cal. ⁊ sic. cōplexionis: ideo forte attraherent materias. Et hec omnia sienda sunt vbi aīa deueniat ad hoc vt curetur per viam resolutionis. Si vero ad saniationem deueniat: tunc maturet cū emplaastro facto ex farina fenugreci ⁊ seminis lini. sanie autem generata rumpatur primo masticādo dura vt crustam panis violenter deglutitā. erumpitur etiam aliquid quando cū digito ⁊ aliquando si videri potest cū instrumento incidendo apostema postea inclinare faciēdo caput vt materia exeat ⁊ non trāseat ad pectus. quo erupto mundificetur cū melle ro. ⁊ aqua oz. Deinde apate mundificato ⁊ abstereso restat intentio consolidatiōis ad quā intentionem v3 bolus ar. san. dia. thus. vt in caplo de ptisi dicitur: quare ⁊ c.

Cura tussis.



Cura tussis diuersificatur s m diuersitate causarū. Si a cā primitiua proueniat cura eius est abscisso cause primitiue ⁊ remotio impressionis facte in membris in quibus impressit. Si vero proueniat propter cōitatem ab ali quo membro cura erit in regimine illius membri cōicantis remouendo cōitatem illorum membrorū: deinde remouēdo impressionem factā in membris spūalibus. Si vero ab apostemate facto in pectore vel pulmone recurrēdū est ad curā pleurēssis vel peripleumonie de quib⁹ dices infra. Si a sanie in pulmone collecta dicitur capitulo de empimate. Si a ruptura vene dicitur in capitulo de sputo san. Si sit tussis per essentiā aut est propter malam complexionem immaterialē vel materialē. Si per immaterialē vel cal. vel fri. vel humi. vel sic. Si frigida cura est in remouendo eam cū cali. f. cum his que per interius ⁊ exterius exhibentur inter que si frigiditas nō est ex cessiua ois

est Aut. q̄ retentio aeris in anhelitu ca-
lescit pulmonem ⁊ remouet malay com-
plexionem. Laudat etiam vinum exhibi-
tum cuz ouo sor. ⁊ diamusculus dul. ⁊ ama-
rus ⁊ alias cōfectiones cali. regimē etiā
debet declinare ad cal. Si a mala cōples-
sione cali. prouenerit curabimus cū infri-
gidantibus ⁊ remouentibus malam cō-
plexionem cali. ⁊ regimen erit declinans
ad frigi. Si a mala complexione sicca cū
contrarijs ⁊ regimen sit humi. Et si ex
mala complexione humi. erit e contra. ⁊
regimen sit sic. tamen vt plurimum sit ta-
lis egritudo a materia pendens. Si aut
prouenerit a mala complexione materia
li diuersificatur s̄m diuersitatē materieꝝ
⁊ de hac tanq̄ vt plurimum contingente
tractat Rasis. ideo in cura istius penden-
tis a materia tam cali. q̄ fri. sex intentio-
nes sunt obseruande. prima est debitum
regimen. secunda digestio hu. in pul. vel
in pec. cōtenti. tertia euacuatio commu-
nis cum solutiuo. quarta est diuersio. q̄n-
te euacuatio appropriata per viam spu-
ti siue euacuatio materie in pectore con-
tente. sexta resolutio residui remanens
tis.

¶ In prima ergo intentione in causa ca-
lida regimen disponatur ad frigi. ⁊ in fri-
gi. e contra. In his autem non est sermo
prolongandus quia dictum est supra ca-
pitulo de catarro.

¶ Secunda intentio est digestio in qua
diuersimode procedimus: q̄ aliquando
ingrossamus aliquādo subtiliamus a-
quando incidimus aliquando abstergi-
mus. ⁊ hoc s̄m varietatem materie vide-
licet si est cali. ⁊ subtilis ingrossabimus
cum infrigidantibus. si grossa eam subti-
liamus. si viscosa eam incidem⁹. In cali.
ergo procedemus cuz digestiuis infri-
gidantibus virtutem lenitiuam non re-
tinentibus materiam in pectore siue coar-
ctantibus. ⁊ ista sunt sicut sirupus vio-
latus de iuiubis qui sunt pectorales. Si
vero complicaretur cum inflammatione
humi. acuitas ⁊ instantia vigiliarum si-
cut frequenter contingit: detur sirupus
de papa. vt. R. sirup. de papaue. ʒ. i. siru.
violati. ʒ. f. vel de iuiubis. ⁊ isti siru. sunt
admiscendi cum aquis videlicet violarū

zuchari vel ordei vel cū. d. videlicet prius
norū thamarindorū sebesten violarū se-
cūmū fri. Aqua etiam ordei singulas
rissime cōmendatur si de ea sumantur. ʒ.
iij. vel. v. vel. vi. in sero in introitu lecti.
ideo aliqui dāt bibere haustum aque fri.
quādo vadunt dormitum. ⁊ hoc in tussi
proueniente a causa cali. non autē a qua
cunq̄. ideo errant vulgares exhibendo
aquā fri. vel aquā in qua exstinguitur car-
bo ignitus in omni tussi indifferenter a
qualibet causa proueniente. hec autem
omnia fienda sunt quando intendimus
materiam ingrossare. ⁊ in isto casu eā cō-
mendat Auicē. Si vero a causa frigi.
proueniat exhibemus alios siru. pectora-
les inter quos est sirup. de liquiritia qui
tenetur cōfectus in apothecis ⁊ est vsua-
lis cum quo ponimus mel ro. ad abster-
gendum est etiā sirup. de isopo quē sum-
mopere laudat Auicē. ⁊ maxime quan-
do queritur absterflo. vnde dicit ipse q̄
est absterfor. bonus aggregati grossi. est
etiā siru. de prassio qui est fortius abster-
fluus exhibendo cum aquis scabiose iso-
pi feniculi prassii capillorū uene. ⁊ huius-
modi. omnes iste aque valent in materia
frigi. vnde possumus etiam exhibere in-
frascriptam decoctionem pectoralem p-
se vel admiscendo cum siru. que decoctio
fit ex isopo prassio feniculo liquiritia ca-
pillouene dactilis. ⁊ est decoctio dul. quā
possumus exhibere cali. in aurore. sed er-
rant isti vulgures qui exhibent istam de-
coctionem in omni tussi proueniente ab
omni materia tam calida q̄ frigida.

¶ Tertia intentio complet cum diuersis
solutiuis s̄m diuersitateꝝ hu. vt si est ma-
teria cali. competunt ea que leniunt pec-
tus vt cassia māna. conuenit etiam ele-
ctuarium ro. Ad electuarium de succo.
ro. diapru. solu. Si vero volumus exhi-
bere huiusmodi solutiua in forma pillu-
lari s̄m plurimum exhibemus pillulas
aureas aggregatiuas a. ʒ. f. vsq̄ ad. ʒ. iij.
Si vero materia fuerit frigi. exhibemus
pillulas cochias de agari. que sunt cum
custodia. possumus etiā exhibere pillu-
las sine custodia exhibendo in sero post
cenam vt sunt pillule masticine elefangi-
ne agari. tro. de biera. s. ⁊ composita. Et

Cura asmatis.

no. q. Aui. & Ras. non videntur vti euacuatiuis in ista cura si bene inspiciantur q. nō sunt cōfisi q. hōi solutiua possint ad pul. transire.

Quarta intentio est diuersio que etiā cōpletur cum pillulis sine custodia post cenam exhibitis cū caputpurgijs vt supradictum est.

Quinta intentio est etiā propria etiā do per cānalia p. que facilius eūatur talis materia. & hec fit cum facilitantibus sreatū. & in h. maxima p. cura cōsistit. & ista mā est magis apta p. sputū eūari q. p. fluxū ven. & id. Aui. nō laudat solutiū aliquod. & h. q. materia siue loca cōtinentia dicta materiam sunt multum distantia a vijs ductū vt clarū est. ideo solutiua non profunt. valent potius dicta solutiua ad cām antecedentem & in capite existentem. totum ergo studium in hoc etiā diuersimode fm diuersitatē causarū siue materierum. nam si materia fuerit cal. & subtilis imbibita in pul. oportebit eam ingrossare vt per aerem impellatur & nō separet. Ea vero que hnt virtutē ingrossandi sunt quedā electuaria dicta loch que picipant viscositate vt adbereāt gutturi & fiat refudatio in cāna pul. & tādē ad materiam deriuetur per viam breuiorem: ideo auctores nostri laudant huiusmodi electuaria q. retēta in ore & ea paulatine deglutiendo refudant ad cānam pul. laudatur etiā zucharum vio. retentum in ore & muraba. vio. idest iulep vel siru. vio. capiēdo vnum cocleariū & paulatine deglutiendo. laudatur etiā diadragagantū & est gummi quoddā infri. non aut diagantū qd est vitriolum tenēdo eū in ore h. effi. virtutē lenitiuā. fit etiā cōfectio ex huiusmodi diagaganto & dicitur diagragantum. etiā zucharum perse etiā infusum in aqua oz. paulatine deglutiendo. laudatur etiā loch diacodion de q. audacter confidatis vt ponit A. Des. in antidotario. & istud habet virtutem in frigi. & mirabiliter operatur dando vnuz coclearium. v.3 etiā loch de papauere qd tenetur cōfectū hec autem dicta sunt. & sunt ea que per interius exhibētur. Per exterius autem curamus eam iungēdo pectus cum oleo vio. & est vsuale remediū

In causa autem frigi. alia faciunt ad p. positum vt cōfectio penidiorum q. multum vsualis est etiā cōfectio diatrias a Nicolao posita sumendo de ea ad quantitatez ciceris. valet etiā loch de pul. vulpis quod describitur a A. Des. c. de ptisi. & habet mirabilem proprietatem in confortatione pulmonis. & est Sale. cōfectio est enim vsualis & cōfecta tenetur cōuenit etiā loch sanū & expertum. & est A. Des. cōfert etiā solus sirup. de liquiritia quacūq. hora exhibitus videlicet cocleariū vnum & huiusmodi omnia loch. possunt exhibere etiā de decoctione dicta facta ex passulis ficubus liquiritia. &c. Cōpletur etiā hec intentio per exterius applicata vt cum inunctionibus scilicet oleo amigdali. d. cu.3 quo aliqui admiscēt butirum aliqui crocum. & est cōmunis vntio quā etiā faciunt vulgares accipiēdo crocum butirum & oleum amigda. d. faciunt etiā medici vnguentum pectorale in quo ingreditur oleum seminis lini & mucilago eiusdem.

Sexta & vltima intētio ē resolutio materie remanētis. pro qua & etiā pro tussi antiqua ponit Ras. aliquos tro. & alia qua suffumigia de quibus recitat Joannes matheus gradi historiam: quare. &c.

Cura asmatis.



Qta pro cura asmatis puenientis a materia flegmatica grossa nō aut sanguinea: q. de eo dicitur. c. de sputo san. nec ab apostemate: q. dicit in. c. de peri pleumonia. nec ab vlcere pulmonis q. dicit. c. de ptisi. nec a diffocatione spondilium q. dicit. c. de gibbositate sed solum de asmate proueniente a materia flegmatica grossa oppilante vias seu canales pulmonis & in qua auctores prolongant plurimū sermonē: q. hic sepe & vtpurimūz euenit in cni. cura. 6. principales intentiones sunt obseruande. prima est debitum regimen. secunda digestio. tertia eūatio per viam secessus.

quarta diuerso. quinta eradicatio per propriam viam scilicet per spiritum. sexta exicatio residui remanentis.

In prima intentione oportet vt regimen sit cali. & sic. aer ergo alterandus est ad cal. & sic. vitanda est similiter habitatio in locis humidis carnes sicce his sunt bone: pingues vero male quia generant humorem viscosum. Est autem casus. Aui. vt non admisceat potus cum cibo. & ex isto casu. qui dicitur percipiunt ne eis detur potus. tamen Matheus gradi improbat istorum opinionem dicendo. non enim vult Aui. ex isto casu. in cibo non esse simul exhibendum potus: quia cum naturaliter cibum sit grossus non posset penetrare nisi simul cum eo misceatur aliquid fluidum sed vult Auicennam. quod post cibum. id est post cenam vel prandium non bibat ex eo quod isti continuent cum maxima siti propter inflammationem cordis. et hoc quia non possunt aerem debite attrahere ad debitum refrigerium cordis. accepto igitur cibo et postmodum potu superueniente maxime intumesceret stomachus intantumque multum comprimeret diaphragma: et id magis fieret in anhelitu difficultas. & hec est vera expositio. sed debet istis potus exhiberi si sitiunt post cibum stomachus est egressus quia tunc non erit ita repletus. & eodem modo omnes alie res non naturales sunt disponende ad calidum. & siccum.

Secunda intentio est digestio materie antecedentis & ideo digerimus tam illam que est in pulmone quam illam que in cerebro vel alio membro sub forma cause antecedentis: & quia talis materia est nimis fixa & humida & viscosa ideo oportet omnes has dispositiones remouere cum calefactis & humectantibus: & pro isto ponit Auicenna duos casus.

Primus quod medicine calide non sint a principio fortis calidi. quia sua fortis caliditas exicaret subtile grossum relinquendo magis inobediens expulsiui: & tunc medicina solutiuum non posset attrahere illam materiam. Secundus casus quod in digestiuis applicandis varianda sunt dicta digestiua quia cum ista egritudo sit cronica. si cum vno remedio continuo procederemus natura illi assuefceret taliter quod ab illo non pa-

teretur quia ab assuetis non fit passio: secunda causa est quia diuersae medicine sunt diuersarum proprietatum occultarum licet omnes habeant unam qualitatem manifestam. & ideo una medicina habet unam proprietatem quam non habet alia & una est apta conferre quod non alia vt hic. Aui. adducit textum multum famosum in medicina quod inter medicinas & corpora currunt proprietates que solo experimento cognoscuntur. & oportet cum his digerere que materiam subtiliant incidunt & obediuntem faciunt vt faciliter expuantur in hoc conuenit siru. de liquiri. qui est communis et vsualis etiam siru. de isopo de quo habes multas laudes ab Aui. capitulo de tussi: ubi dicit quod est absterfor bonus aggregati grossi. Conuenit etiam siru. de prasio. Si fortiora volumus habemus siru. de duobus radi. et de quinque radi. & omnes tenent confectionem verbigratia. Re. siru. de liquiri. 3. j. siru. de isopo. 3. f. Si fortius digestiuum volumus vel incisuum Re. oximellis simpli. 3. j. oximellis compositi vel squilicici. 3. f. aquarum isopi & feniculi an. 3. j. f. Decoctiones etiam petoralium rerum cum predictis siru. multum valent que fiunt ex decoctione ficul radices. enule que singularis est passio. dasctilorum & capillorum ueneris &c.

Tertia intentio est euacuatio cum medicina solutiuum et hoc si materia multa fuerit. quia si pauca erit materia non indigemus farmaco solutiuo. sed quando dubitaremus quod materia esset tanta quod sputum non posset educi tunc exhibebimus solutiuum conuenit ergo in hoc casu agari. trociscus. est enim singularis multum respiciens caput pectus et pulmonem. Conueniunt etiam pillule de agari. quas ponit Auesenna in suo antidotario dando de eis bis in mense. Conueniunt etiam pillule cochleae etiam euacuant materias frigidas a cerebro vt verbigratia. Re. pillularum cochlearum et de agari. ana. 3. ij. & eam ponit Rasis in littera. Conuenit etiam electuarium indum & diaphani. sic ordinando. Re. agaricon. 3. ij. salis gemme. 3. j. zinzibe. 3. j. dimittantur in infus. aquarum isopi et scabiose.

Pleuresis

q. s. per horas. x. postea fortis fiat expres-
sio cui addatur electuarij indi. 3. ij. siru.
de liquiri. 3. s. et fiat potio. tamē q. mate-
rie longe distant a vijs ductuum ideo cō-
muniter in forma pillulari exhibem⁹ hu-
iusmodi solutiva vt diu retineatur in sto-
macho et eorum virtus ad pect⁹ ptingat
dent etia pillule sine custodia. et id etiam
maxime valent in catarro pillule elefan-
gine cū aga. semper enim agari. ponit
vel debet poni in medicinis istoru asma-
ticoru maxime quādo asma prouenit a
materia flegmatica. Conueniūt et pillu-
le de hiera sim. vel cōposita cum agari.
et de istis possumus exhibere. 3. ij. quādo
vadūt dormitum singulis q̄tuor vel
sex diebus. Et circa istud ponit Auicen.
tres casū. Primus est vt euacuatio fiat
cū facilitate. Et si arguatur q. Auic. cō-
cedit eleborū ac colloquintidā quomo-
do ergo fit euacuatio cum facilitate. Se-
cūdus casū. est q. dam⁹ huiusmodi solutiva vi-
tandū est tempus accessionis in ipsis q.
sunt qui certo tēpore paroxysmant. et id
dicit Mes. q. tunc est nature blādiendū
facilitādo sputū si possumus in tempore
dicti poroxysmi non aut dādo solutiū
q. si tēpore poroxysmidare solutiū agita-
ret materia et multe materie ad pul. flue-
rent et fieret prefocatio. Terti⁹ casū. est q.
debem⁹ sepe reiterare eūones et hoc quia
egritudo est cronica.

¶ Quarta intentio est diuersio. de hac
intentione dictū est abūde in caplo de ca-
tarro et tussi v. cum caputpurgijs massi-
catorijs et cauterijs.

¶ Quinta intentio est euacuatio per spu-
tum et ideo hec intentio cōplet cū cōfor-
tantib⁹ pect⁹ et elargantib⁹ vias pul. et in-
cidentibus materias: et de istis quedam
sunt simplicia qdā cōposita. Simplicia
sunt sicut liquiri. que est maxime pectora-
lis capillusue. pass. ficus sicce isopus ra-
di. enule crocus aristo. roton. scabiosa
folia et semen vitice: ista enīz incidūt ma-
teriam in pectore existentem viscosam et
grossam. Et de istis possumus facere cō-
positionem videlicet sirupos decoctides
et loch electuria quedam viscosa. valet er-
go loch de pino et de pul. vulpis. omnes
enim auctores conueniūt in istis si sumā

tur. 3. ij. etiam de pul. erich siluestris a p-
puetate. v. similiter loch de caulibus va-
lent etiam quedam singularia magistra-
lia. Et Joan. giringellus habebat pro
maximo secreto radicem luff. alio nomi-
ne serpentaria appellata. si capias cōter-
ratur et dissoluatur cū siru. de liquiritia
egregiam enim virtutē habet ad facilitā-
dum sputum. vel si capiatur et ponat sub
cineribus cali. et asset postea contundat
et dissoluat cum aliquo sirup. ideo facie-
bat hanc. d. doctor antedictus cum qua-
psitebas plurimos curasse q. ē h. Re. loch
de pino loch de pul. vulpis ana. 3. vj. pas.
enucleatarū bene mundatarum ana. 3.
s. radice serpentarie posite sub cinerib⁹
vel bullite et contuse. 3. s. et incorporent
cum sirup. de liquiritia et fiat loch. Ego
autem soleo aliter facere ad sputū faci-
litādum que est. Re. passula. enucleatarū
3. s. ficuum numero. ij. dactilorum nume-
ro. s. isopi capilloruūeneris liq̄ritie loch
de pul. vulpis ana. 3. s. penidiorum. 3. ij.
cum sirup. de liquiritia incorporent et fi-
at loch. Facto etiam inunctionem cū oleo
amigdalī. d. cum butiro ponendo aliqd
de croco. debet etiā fricari corpus asma-
tici cū pāno lineo aspero vt aperiantur
porositates.

¶ Sexta intentio est exiccatio et resolu-
tio remanentis vt cū arsenico facere suffu-
migisū. verumtamen remedium hoc est
verendum quia est venenosum. licet Ben-
ti. dicat se vidisse mirabilem experientia
in multis vel cum thure et alijs similib⁹
possumus suffumigare. Conuenit etiam
tiriacā metridatum diamuscus dulcis et
amarus: confectio plirisarcoticon et simi-
lia: quare et.

Cura pleuresis.



¶ Dictis Auicen. et rasis sex
principales eliguntur inten-
tiones. prima est debita regi-
minis administratio. secun-
da diuersio materie fluens
tis. tertia digestio. quarta euacua

tio. quinta sputi facilitatio. sexta resolutio. et hoc quando est vera et acta curari per resolu. spuitionem vel resudationez. Si autem ad collectionem terminetur requirunt alie intentiones. scilicet quatuor. prima maturatio. secunda ruptio. tertia abstersio materie saniose. quarta consolatio.

¶ Circa autem primam primi modi terminationis debet taliter regi infirmus habendo duas intentiones principales et totales. Prima sicut dictum est in. ca. de frenesi et aliorum apostematū est prohibere augmentū apostematis. Secunda resolvere quod fluxum est: et in istis duabus stat tota cura pleuresis.

¶ Primo ergo debemus regere infirmū exhibendo aquam oz. vel panem infusum in aqua cum zucharo sicut facit Rasis. solent tamen practici exhibere solam pti sanam oz. ponendo ad coquendum farinam oz. cū aqua et debet tandiu decoqui ut partes ventose exalent: et istam ptisanam exhibere vsq; ad quattuor dies. postea exhibem⁹ panem subtiliter infusum in aqua donec humectetur. deinde euacuetur dicta aq; prima. deinde decoquatur cum alia aqua cum modico butiri et zuchari. infunditur enī aqua ut partes fermentate remoueātur et huiusmodi panem exhibere vsq; ad septem dies postea autem possumus exhibere amigdalatū vel far ordei in brodio pulli vel panem similiter in brodio pulli infusum. detur autem loco vini aqua zuchari vel oz. que communiter datur. In processu autē si virtus deficeret possumus ingrossare dietam exhibendo contusum factum ex carnibus. etiam contusum carniū pulloz infundendo in brodio eozum. vinum autem non detur nisi in declinatione et vbi in splene vel epe non fuerit oppilatio vel apostema maxime dul. et albus quia etiam oppilat membra nutrimentis si autem exhibeatur sit limphatum cum aqua zuchari. debet etiam eger declinare ad somnum maxime dormiendo super latus egrum maxime in processu quia locus calefit et materia resoluitur. procuranda est preterea lenitio ven. et accidentia

animi remouenda sunt et ita omnia alia ad prohibitionem apostematis sunt ordinanda.

¶ Secunda intentio per quam prohibem⁹ augmentum apostematis est diuersio. et in hoc magna pars cure consistit trabendo materiam ad partem oppositam. et in hac intentione laudat Rasis flo. et Aui. dicens ex rebus curationis est ut fiat flob. ex latere opposito et ex saphena opposita in longitudine deinde ex basilica postea ex nigra. Si vero iste vene non reperiantur optimū est ut fiat in cephalica licet non tanti fiat iuuamenti: ideo ly deinde dicit ordinem iuuamenti. voluit enim inuenire qd magnum est iuuamentum in flo. ideo nullo modo est dimittenda licet flo. facta ex cephalica respiciat magis caput q̄ latus. et ita flob. est supremum remedium in pleu. et ideo non est bonum respicere horā diei flo. fiende in ista egritudine quia timor est ne apostema occidat egrum. etiam quia propter seuitatez accidentiū prosterneretur virtus naturalis. Et ego vidi multos curatos in quatuor dieb⁹ facta flo. a prin. exhibitis postea leuibus remedijs remanebant curati ideo a prin. debet fieri. de quo autem latere dubitat Sen. vide eū. Diuertimus etiam cum clisteribus cum applicatione ventosarum in cruribus coxis trabendo semper ad partes inferiores etiam cū frictionibus. clisteria autem sint leuia: qz est egritudo in qua solet aduenire flux⁹ ventris.

¶ Tertia intentio est digestio et qz ut plurimū pleu. puenit a materia sanguinea vel sanguini mixta vel colerica. sr. ergo digestiui colere conueniūt et licz multi et varij sint huiusmodi sirupi digestiui colere eligere tñ debes illos q̄ non nocent pectori et ideo licet siru. aceto. conueniat colere tamen qz est acutus non conuenit cū pectore. etiam sirupus de endiua magis conuenit cū epe q̄ cū pectore. etiam sirup. ro. vel de cito. et ideo istos non eligimus sed ille qui sputū faciunt simul et leniunt conueniūt in pleu. ut verbigratia. Re. sr. vio. 3. i. sirup. de iuiubis. 3. f. aque ordei vel zuchari. 3. iij. vel aq; endi.

Pleuresis.

Sed nota q̄ Auic. pulmo laudat s. men
endi. Secundo vituperat aquam endi ⁊
portulacā ex eo q̄ sunt uehemētis infri.
⁊ non sputū facilitantia. sed endi. nō est
uehementis frigiditatis s̄m ueritatem ⁊
est abstersiua ut inquit Sen. exponendo
illum tex. de mente Dini. vnde meli⁹ est
dicendum q̄ tex. est corruptus ⁊ loco de
ly endi. debet esse lactuce. vnde Ricolus
⁊ quam plures alij acceptant hanc ex
positionem licet nonnulli practici super
ficialiter videntes illum tex. vituperent
aquam endi. Decoctio etiam rerum. frig.
pectoralium ut violarum iuiubarum ses
besten ordei. sirupi sunt siru. violatus de
iuiubis exhibendo vsq̄ ad tres vel quat
tuor dies quia nolumus ingrossare ma
teriam ne nimium currat. postea vero in
processu augemus siru. in sputi magis
facilitationē ⁊ minorem ingrossationem
ponendo. scilicet cum siru. violato. siru.
de liquiritia q̄ aliquialiter tendit ad cali.
vel cū illo de iuiubis: ut. R. sir. vio. ʒ. i.
sir. de liquiritia. ʒ. f. cū. d. pectorali fiat sir.
¶ Quarta intentio est euacuatio a loco
in quo est apostema respiciens materiā
existētem in ap̄ate ⁊ iō post. flo. predictā
fiat flo. ex eodē laterel quo ē pleuresis. ⁊
oꝝ considerare colorē san. quē extrahim⁹
q̄ extrahemus donec san. niger qui erat
infectus extierit: deinde cū rube⁹ superue
nerit stringamus. debemus etiam consi
derare uirtutem quia maxime debilitat
in hoc morbo propter subtilitatem diete
⁊ seuissima accidentia: ⁊ iō huiusmodi
flo. magna vel parua stat in iudicio esti
matiuo medici: ideo opꝝ medicū conside
rare. qñ vero vrine apparēt grosse ⁊ tur
bide tunc est fienda flo. ⁊ est uirtus consi
deranda. Laudatur etiā in hac intentio
ne so. ven. ubi materia declinat ad tales
vias sed circa hoc ponunt cañ. Primus
q̄ huiusmodi medicina nō sit fortiter so
lutiuā s̄ lenitiua. idest soluat leniendo.
Scōs q̄ talis medicina non oꝝ habere
uirtutē stip. ut sunt mirabo. q̄ l̄ euacuet
materiā colericā: prohibent tñ sputū sua
stipticitate. uitanda sunt scamoneata ⁊
fortes medicine. l̄ Sal. scōo. re. acu. cō
mēto. xj. prebeat hierā in q̄ ingredis sca
monea ⁊ Hippo. filichinū q̄ s̄m quosdā

est clacteriū. i. succus cucumeris affnini:
s̄m uero magistrū Cesarez est portulaca
agrestis q̄ ē lacticinij gen⁹ ⁊ expō Se
rap. Alexā. aut exponit q̄ ē polipodiū. ⁊
hanc expōnem acceptat Simon ianueñ.
c. filichinū. Hippo. aut Sal. ⁊ alij antiqui
vñ sunt istis fortib⁹ q̄ apud eos nōdū co
gnite erāt medicine bñdicte q̄ tpe nostro
bñturcognite: ideo cū tales medicine ut
scamonea eleborus ⁊ filichinum sint ni
mium fortes: cōueniens ē uti alijs bñdi
ctis q̄ in vsu sunt. dabimus ergo hāc me
dicinā. R. cassie elec. ⁊ nouiter extracte.
ʒ. i. f. dissoluat cum. d. pectorali ⁊ fiat po
tio. vel alia. R. reubar. electi. ʒ. ij. vel. iij.
spice parū minutim incidant ⁊ infundā
tur in aquis vio. ⁊ scabiose añ. q. s. dimit
tatur in infu. p. hoꝝ. x. vel. xij. deinde for
tis fiat expressio in q̄ dissoluatur cassie
stule nouiter extracte. ʒ. v. vñ. vj. ⁊ fiat po
tio ut ponit Ricolus. pro diuitib⁹ posset
poni loco cassie manne electe. ʒ. j. vel fiat
sic. R. manne electe. ʒ. ij. vel. iij. dissolua
tur cū decoctione pectorali ⁊ fiat potio
addēdo siru. viol. ⁊ de liquiritia añ. ʒ. v.
¶ Quinta intentio est sputi facilitatio.
oportet ergo ut totum studium sit in dis
ponēdo mām ut faciliter per sputū edu
catur: quia talis materia. pleu. resudat
ad pul. ⁊ cum sputo expellitur: ⁊ ideo cō
ueniunt pectoralia diuersificando s̄m di
uersitatem temporum. conueniunt ergo
siru. dicti vsq̄ ad quartam diem: postea
dabimus siru. sputum magis facilitan
tes ut violatum ⁊ de liquiritia: ut. R. si
rupi violati. ʒ. j. sirupi de liquiritia. ʒ. f.
aque zuchari vel ordei. ʒ. iij. ⁊ quātoma
gis versus statum deuenimus minus de
sirup. violato exhibebimus ⁊ magis de
siru. de liquiritia. loch dictū zucharam
candum retentū in ore multū vñ. etiā zu
charū albū. vñ etiā diadragātū ⁊ zucha
rum violatū iulep. vio. cōis practica ex
hibet diadragantū vel zucharam vio. in
corporatū cum iulep. vio. ⁊ addis diabu
glosatū ad cordis confortationem: ⁊ ita
accipis ⁊ hoc vsq̄ ad quattuor dies po
stea loch de pino siue siru. de liquiritia ma
gis. ubi sit feb. dem⁹ facilitatiā sputū fri.
magis vel nō tantū. deinde sicut in foeli
natione feb. Iniungemus etiam in prin.

eum oleo violato & cera incorporato vel cum oleo amig. d. postea transacta quarta die dimittimus oleum violatum et exhibemus solum oleum amig. d. vel camomillinum.

Sexta & vltima intentio est resolutio que completur cum localibus in forma unctionum emplorum & fomentationum ex camomilla & alijs similibus que ponantur ad bulliendum deinde ex tali decoctione impleatur vesica: & retineatur supra locum dolentem vel accipere spongiam et madefactam in illa decoctione exprime re deinde loco dolenti apponere. simili ter conuenit dicta spongia in cura tepes ratavt si a principio volumus scire an sit vera pleu. an non vera que provenit a materia ventosa. inquit Gale. secundo regiminis acu. quod debemus madefacere spongiam cum aqua cal. & ab ipso dicitur calefactorium & appone loco dolenti & sic remouet dolor & ventositas & si per hoc magis augeretur dolor & plus de materia traheretur: signum est quod non pendet a ventositate: sed conuenientius est semper estimare quod sit vera pleu. quam non vera: quia aliquando etiam per calefactorium materia aliqua transpirat: ideo posset fieri maior dolor in omni casu ergo scienda est ratio. eo quod homines istius temporis sunt gulosi quare arguendum est magis semper esse veram pleu. & si fiat flos. & non sit vera propter hoc non est commissum magis peccatum. Ad hanc intentionem competunt inunctiones ut cum oleo amig. d. camomillino. etiam laudatur emplastrum factum ex farina fenugreci seminis lini floribus camomille & melliloti & radi. altee & folijs eius. Sed si ad sanietatem conuertatur prima intentio est ut maturetur cum emplastris mollificantibus & unctionibus ex oleo ami. dul. butiro & adipe galline.

Secunda intentio que est eruptio. in hoc laudatur tussis frequens ut ex tali tussi apostema rumpatur. laudatur etiam fortis vociferatio quia dilatat pectus & est causa ruptionis apostematis similiter sternutatio & vomitus. etiam tulacha que est quedam herba. Et coquassatio fortis corporis.

Tertia intentio est abstersio cum aqua or. & zuchari si fuerit febris. sed si non fuerit febris. cum aqua mellis etiam cum aqua si

ue brodio cicerum rub.

Quarta intentio est consolidatio que completur cum boloar. dando. s. i. boliar. cum terra sigillata que omnia dicitur capso de ptijs ad consolidationem. Quando vero apostema est in partibus inferioribus & non est vera pleuresis: primo facimus diuersionem ponendo ventosam super locum dolorosum & emplastra rubificatoria ut materia trahatur ad partes exteriores postea si conuertatur ad sanietatem rumpatur & abstergetur & consolidetur: quare &c.

Cura peripleumonie.



Ura huius egritudinis est quasi eadem cum cura pleuresis: sed que sit differentia vide de ab Aui. &c.

Cura sputi sanguinis.



In cura sputi sanguinis quatuor requiruntur intentiones. prima est debitum regimen. secunda diuersio sanguinis. tertia rectificatio: quarta res

strictio seu consolidatio. quinta accidentium correctio.

In prima intentione omnes res naturales ordinantur ut declinent ad frigus. & sic ut fiat sanguinis restrictio siue infrigidatio. Et primo alteretur aer ad frigus. & sic. & irroretur locus cum aqua ro. & aceto & ponantur intus rose sandali caphora etiam odorantur talia. Dieta autem sit subtilis Aui. iubet nihil esse dandum usque ad tertium vel quartum diem sed hodiernis temporibus aliqua habeatur discretio in huiusmodi dieta ita quod cibaria debent exhiberi multum tenuiter. Cibaria autem ad retentionem san. debent esse viscosa & glutinosa stip. & fri. ut sunt ptisana vel pulsetes facte ex farina frumenti amilo farina ordeii. etiam exhibeatur de pasta azima in communi practica exhibentur pisces viscosi quia anguille & tenche. etiam laudantur extremitates animalium ut pedes carnes cartilaginose & pingues quia ingrossant san. & constringunt labia venarum. conuenit etiam caseus recens sine sale et non antiquus quia est calida & secca. Conueniunt etiam cibaria stip. ut leno

Sputi sanguinis.

tes lac acetosum milium panicuz rizum omnia enim ista sunt stip. Conueniunt etiā cibaria fri. vt cucurbita lactuca portulaca plā. De portulaca Auicen. facit singularia verba. d. cum tenetur in ore & succus eius deglutitur retinet san. statim. Dimittatur vinum quia multiplicat san. & hoc si non sit debilitas virtutis vel magnus sit appetitus ad vinum propter consuetudinem: & in casu in quo exhibetur vinum tale debet esse stip. & grossum & possumus exhibere aquaziferrataz. & hoc pro potu loco vini extinguendo ferrum vel calibem ignitum in aqua & in ea ponere de iulep ros. & omnia cibaria decoquantur in huiusmodi aqua. Utetur exercitium & prohibeatur locutio: quia per eam agitur pectus & aperit locus a quo fluit san. Utetur omnia acidentia animi: administretur somnus vt per somnum retineatur fluxus.

Secunda intentio est diuersio sang. a vena rupta vel aperta que cōpletur per flo. & ideo Auicen. circ a pñci. capituli eam laudat que est multotiens multiplicanda sed euacuando paucum pro vice. & ideo dicit qd debet fieri pauca maxime quando maxima copia san. est educta. Spacium autem inter vnam flo. & aliaz sunt tres hore vel iterare quotiens est necessitas vt diuertatur & in oppositū trahatur. Iuuat etiam in mulieribus prouocatio menstruum. In hac etiam intentione diuersionis alia conueniunt ingenia & non solum flo. sed etiam alia vt ligature dolorose vt ligando coras ponendo ventosas in natibus & alijs locis ponendo etiaz partes extremas in aqua ca. fricatio etiam extremitatum conuenit. Sed diuersi mode in flo. procedimus vt supra dictuz est. qz si est repletio in corpore tunc sit magis diuersiua floboto: mando a locis magis distantibus, & si non fuerit multa repleo fiat ex basilica vel aliqua propinquiore vena.

Tertia intentio est equatio san. & rectificatio ipsius. Si enim prouenit ex mala dispositione san. tunc videndum est an proueniat ex mala quantitate. s. excessiua vel colicitate vel aquositate sang. Si a multa quantitate vtat dieta subtili ei

qz prohibeantur cibaria multiplicantia san. Si vero ex colicitate san. digere oz dictum san. colericum eum retinendo cū siru. ro. de succo aceto. de agresta de granatis cū aquis appropilatis & continue cum dictis sirupis digestiuis debemus admiscere retinentia san. vt aquā aceto. rosilactuce solatri sic ordinando. Re. siru. rosa. 3. j. sirupi de granatis vel de cis to. vel mirtini. 3. f. cum aquis portulace & plan. añ. 3. j. f. postea vero euacuare oz dictum hu. colericum cuz san. mirtū. sed vitanda sunt scamoneata: & exhibenda sunt ea que retinent san. & sint stip. vt mirabolani citrini de quibus possumus exhibere. 3. f. infundendo cū aquis predictis quantū. s. addendo 3. j. vel. f. cassie. & exhibeatur. possumus etiam exhibere reub. in substātia vt dicit dDef. c. de reub. exhibendo. 3. j. f. etiam mirabo. in substātia valent exhibendo. 3. j. f. & addendo. 3. f. siru. vio. Si vero proueniat ab aquositate flegmatica mixta sanguini debemus digerere fla. f. cum melle ros. siru. ros. ad constringendū cum aquis beto. & absin. postea euacuam⁹ exhibēdo mirabo. chebulos vel reubarbarū in substantia vel turbith sine zinzibere: quia cum zinzibere recūat materiā flegmaticam grossam: si ne autem zinzib. euacuat materiam flegmaticam subtilem.

Quarta intentio est consolidatio siue restrictio que statim cum occurrimus in firmo fienda est: quia forsā nimia sang. quantitas euacuaretur & natura debilitaretur nimis. id primo exhibemus consolidantia de quibus quedā sunt simplicia quedā cōposita. Inter simplicia primo est portulaca retenta in ore & masticata de qua dictū est de mente Aui. multū cōferre. laudat etiam ab eodem lap. ematites quem tenēt apothecarij exhibendo de eo aur. j. laudat etiam corallus al. et rub. Rassis tamen quarto continētis magis al. qz rub. laudat. debet enim assari & comburi postea dari cornu ceruinuz etiā si capiatur & comburaf exhibendo ex eo a. 3. j. vsqz ad. j. f. terra etiaz sigillata multum laudat Rassis in presenti. c. laudat etiā bolusar. in quo oēs auctores conueniunt consolidat enim venā phibet fluxū

et cōfert pectori ppter catarrum subtilez
descendere et est in cōi practica exhibere
vsq; ad. 3. j. qñ vadunt dormitum de quo
loquitur Rasis. 4. continentis. laudans
tur etiam flores et cortices granatorū se-
mina mirtolorū que omnia valent ad res-
stringendum. Item conueniunt diadra-
gantū gummiarabi. mastix propter inui-
scationem et glutinationē eorū. Cōposita
quibus practici cōter vtuntur dando in
plurib; formis vt in forma tro. et electua-
riorū. In forma tro. exhibent tro. de ter-
ra sig. de charabe dando. 3. j. cū aliquib;
aquis predictis appropiatis vel aliquo
siru. restrictiuo. valent etiā tro. de spodio
cū se. acetose. In forma vero electuariorū
primo est filoniū persicū singularissimū
in proposito qđ describitur a Des. c. de
sputo san. et est cōfectio opiata opz enim
diligentiam habere in restringēdo in pri-
mis diebus: qđ postea nō pñt de facili vni-
ri labia vulneris vel aperture vene: et id
cōter practici exhibēt fouuer restrictiua
vsq; ad opiata exhibendo de istis paula-
tim vsq; ad q̄tuor dies. patiens etiā sem-
p habeat in domo. 3. iij. filoniū p̄dicti qđ
est singulare remediū et expertū. cōmenda-
tur etiā athanasia Nicolai. et tenetur cō-
fecta. nec est sic stupefactiua sicut filoniū
ideo nō est sic in vsu. laudat etiā ab Aui.
san. bedi qui nō sit congelatus: qđ a pro-
prietate v3. laudatur etiā centaurea de q̄
Cōciliator facit dñiamytrum conferat in
sputo san. et est dñia. 160. Aui. c. de cetau-
rea data. 3. j. vsq; ad. 3. ij. et vt dicit Dia.
est cal. et sic. et multum solutiua. Et concili-
ator dicit qđ centaurea in certa quātitate
exhibita soluit et in alia quantitate cō-
solidat. vide ibidē qđ multa bona dicit.
laudat etiā siru. ro. de cito. mirtinus de
ribes de granatis. isti oēs retinēt san. cū
aquis solatri lactuce ro. et c. possum; etiā
exhibere quando vadūt dormitū. 3. j. bo-
liar. cū aqua ro. In mane vero possum;
exhibere siru. ro. 3. j. siru. mirtini. 3. f. cū
3. j. tro. de charabe alia vice exhibēdo. 3.
j. lapidis ematit. alia vice cornu cerui
nū cum predictis sirup. et sic semper reme-
dia debent diuersificari quousq; stat fluxus
et cessante fluxu per aliquod tempus
retera remedia ne redeat. laudatur etiā

loch consolidatiuum. vt. Re. zuchari ro.
diadraganti añ. 3. j. et cum boloarme. cor-
nu cerui balaustis gummi arabico incor-
poratis cū sirupo vio. fiat loch. cōueniūt
etiā inunctiones et epithimata in pecto-
re vt cū oleo ro. mirtino cū aquis solatri
portulace.

Quinta intētio est correctio accidens-
tium. Et primū accidens cōter eueniens
est coagulatio sang. in pec. vel in canali-
bus pul. et ad dissoluendū et timur incisi-
uis. et ita Aui. dat acetū cū aq; tñ Auer.
tertio colliget phibet acetum qđ prouo-
cat tussim et sic phibet cōsolidationē. rñ
detur tñ ad Auer. qđ si cōplicatur tussis
in tali cāu nō est cōueniens. vbi autē non
complicatur tussis tunc cōuenit acetū ad
incidendū. et ita Gal. et Aui. exhibent ori-
mel. s. vel compo. vel squilicū vsq; ad.
3. ij. cū aqua acetose. laudat etiā tiriaca
antiqua dādo. 3. j. f. cū aqua isopi vel sca-
biose. laudatur etiā diacurcuma vt in. c.
de idropisi. dādo. 3. ij. conueniunt etiam
omnes auctores in exhibitione coaguli
leporini dando. 3. j. p se vel cū aliqua aq;
dando. 3. f. cum aqua isopi vel scabiose.
Secundum accidens est tussis que pro-
hibet cōsolidationem. pro cuius cura re-
curratur ad capitulū de catarro et de tus-
si. Si vero pueniat a catarro vel ab alijs
causis pro cura oportet recurrere ad ca-
pitulum catarri et ad alia particularia
causarum particulariumquare et c.

Cura ptifis.



Hac materia vide Conci-
liatorē differentia. 193. vtrū
ptifis sit curabilis pro cuius
cura. v. principales intentio-
nes sunt obseruande. prima
est debita administratio regiminis. secun-
da abscissio cause. tertia absterisio vlceris.
quarta cōglutinatio et cōsolidatio. quin-
ta accidentium correctio. et omnes alte-
intentiones que ab auctoribus ponuntur
reducuntur ad istas.

Incipit prima intentio oportet qd exhibeantur ea que contrariantur cœ ptifis. quidam dicunt qd oportet aerem esse fri. & hu. q: cū ptifi complicatur & extenuatio: ideo ratione extenuationis conuenit humiditas: rōne vero feb. cōuenit frigiditas. Alij ordinant aerem ad cal. & sic. rōne vlceris dicētes qd omne vlcus eget exiccantibus. sit ergo aer temporatus in actiuis decliuis tñ ad sic. Cura ergo d3 incipere in abscissione cœ. cum causa extenuationis est vlcus incipiendū est primo a cura vlceris que fit cū exiccantibus. secundo a cura ipsius morbi de qua etiam exiccatione Sal. quinto de inge. sanitas tis dicit qd multi per accessum ad aerem sic. curati sunt. & ibi recitat oppidū quoddam prope Romā miliaria. 30. & ab eo dicitur stabium ad qd mittebat huiusmodi ptificos & sanabantur. ideo melius est adhibere aerem sic. vt cœ prouideamus qd prouidere effectui per humiditatē aeris. s. exiccationi corporis. In regimine vero cibi sunt aliq cōditiones obseruāde. Prima cibus istis cōueniens d3 esse facilis digestionis q: corpora ptificasibnt naturalē calorem debilem.

Secūda cōditio qd cibi sint boni & multi nutriti: quia isti sunt extenuatio i3 indigent multa restauratione.

Tertia qd cibi debēt esse subtiles & penetrabilis substantie: q: via per quas d3 deferri nutritiū sunt anguste ppter extenuationem.

Quarta qd cibi pticipent virtute infri. quia semp cōplicatur feb.

Quinta qd cibi debent habere virtutē abstersuam: quia ab vlcere semper refusdat sanies que indiget abstersione.

Sexta qd habeant virtutē consolidatiuā & cōglutinatiuā: & quia omnes iste cōditiones reperiuntur in lacte: ideo omnes laudant lac quia est facilis digestionis boni nutrimenti & multi ratione butirostatis & substantie subtilis & habet virtutem abstersuam virtute aquositate & participat virtute infri. consolidat etiam ratione caseitatis. tamen Conculiator differentiaz facit. 194. vbi querit vt plurimū lac competat ptificis & ponit multas rationes vide eas. Si aut inten-

dimus infri. & abstersionē cōuenit lac asinum & caprinum. si magis ad restaurandum vt quia corpus esset valde extenuatum: tunc magis conuenit ouinū vel vacinū: quia plus butirostatis habet tamē propter conuenientiam lactis humani si possumus ipsum habere exhibeatur & dimittantur alta. Quantitas vero exhibitionis lactis est fm diuersitatem virtutis digestiue: ideo in primis cōmuniter exhibentur. 3. iij. lactis postea possumus ascendere vsq ad quantitatem lib. j. videlicet secūda die vel vice dādo. 3. vj. vel. vij. vel. viij. & sic ascendēdo vsq ad lib. & non dormiat nec exercitetur post eius exhibitionem nec comedat alia cibaria: quia ppter calorem corrumpetur vna cū alijs cibarijs. Si fortē volumus infri. animalia lac faciētia depascantur cum diuersis cibarijs dādo eis lactucas endiuam &c. si magis abstergere dabimus feniculum isopum capillūue. & conuenit singulariter ptisana or. quā dicit Sal. secundo regi. acu. esse infri. & abstersiuam. Cōueniunt etiā brodia pinguia & restauratiua artificialiter facta cum pulpis caponum fastanorum vel perdicū cū amigda. liquiritia seminibus fri. boloar. &c. cum zuc. & conficere morsellos & multum valent in restauratione. cicera etiam multum nutriunt pul. valent carnes cancrop istu. & conueniunt cum pul. propterea quia videntur habere colorem carneū sicut pulmo. etiā generant hu. glutinosum qui nō facile dissoluitur: ideo hoc est bonū ptificis. valent etiaz mirabiliter carnes limatiarum & testudinum & conseruant similiter epati. similiter valet aqua distillationis limatiarum facta ad elambicuz. Potus sit sicut cibus: idest habeat omnes cōditiones quas habet cibus: vnde sit vinum album subtile non fumosum qd res soluit ptificos & sit limphatum remouēdo fumositatem. aliqui laudant lac pro potu vt Rasis quarto continentis recitat causam de quodam qui pro potu bibit lac & sanatus est. Alie etiam omnes res non naturales sunt ordinande vt ab ipsis alteratio & resolutio proueniat. potest etiam in lacte ipsorum extinguī calūbs. vel ferrum ignitum.

Secunda intentio est abscissio cause id oportet causam considerare. Si enim est catarrusa capite descendens oportet abscindere causam prout in cura catarrhi dictum est. Si autem propter sputum sanguinis oportebit consolidare venam. Si autem propter humorem existentem in pul. illum oportebit digerere postea euacuare et vtilr oem causam amouere.

Tertia intentio est absterfio vlcis in pulue. que completur cum sirupo. facili tantibus sputum absterfendo materiaz videlicet cum sirupo. de liquiritia de isopo de quo dictum est qd est absterfio bonus similiter de prassio. sumuntur hi sirup. cum melle rosa. aliquando cum. d. pectorali etiam cum aqua scabiose capillorū veneris. isopi feniculi et similibus decoctionibus pectoralibus si non fuerit feb. decoctionem supradictam cum ficubus decoctionem et c. dabimus. Si vero volumus decoctionem frigidam dabim⁹ decoctionem violarum liquiritie seminum comunium frigi. sebesten. etiam aqua zucha. et mellis etiam aquam cicerum rub. et lac supradicum sed semper cum ptisi completur feb. ideo licet rationem absterfionis competant hi sirupi calidi. tamen ratione feb. conueniunt et ideo miscemus cum huiusmodi sirupo. de liquiri. sirupo. vio. etiam cum lacte predicto dabimus de zucha. viola. ne noceamus febri et zucharū violatum est singularissimum. conuenit etiam aqua zuchari.

Quarta intentio est consolidatio que completur cum supradictis medicinis. sed maius studium sit in absterfendo et non p3 multū laborare in cōsolidādo q3 postea natura de seipsa incarnat et consolidat. addibere oportet ergo ea q abstergunt vt zucharū ro. in quo oēs cōcordāt Rasis enim dicit infiniti sunt curati ex huiusmodi zu. ro. et Aui. recitat historiā de quadā muliere que a fratre suo p zu. charū ro. fuit liberata vide eā caplo de ptisi. et hoc q3 in zucharo ro. multe complicant intentiones. complicat enim virtus nutritiua q3 oē dulce nutrit et virtus absterfua rōne zu. et infri. rōne substātie ros. etiam absterfua ratione succi rosa. non oportet addibere de huiusmodi zu.

ro. in magna copia et oportet vt sepe sumat sed debet diuersificari fm diuersas intentiones. Si magis absterfionez querimus dictū zu. ro. debet esse recēs q3 est acutū et dul. Si ad consolidationem magis q3 absterfionem q3 videm⁹ qd egreditur per sputum non materia virulenta s3 sanguinea tunc dabim⁹ antiquū cū bolo arme. Si vero materia ppter virtutez stip. retineret in pul. tunc debemus exhibere sirupo. de isopo vel de liquiri. cū aqua d. pectoralis vel scabiose vel alteri⁹. sanguis dra. etiam et similia valēt. alia aut valent a proprietate sicut pulmo vulpis est enim singulare in curatiōe pul. et pulmo cruij etiam valet excicatur enim et exhibet de eius puluere. Aui. laudat cōsectionem ex pul. vulpis liqui. fiat loch vel vulpis retineatur in ore. Cōciliator in illa differentia vtrum ptifis sit curabilis. dicit q3 multe sunt medicine q non cognoscuntur nisi a brutis et que curāt ptisim. et dicit q3 oues que multuz incurunt in ptisim cum eis aduenit querunt quadā herbā et comedūt eā vñ curant et dicit Auēzoar q3 anothomizauit ouē q3 passa fuerat hanc egritudinē et comederat herbā inuenit vlc⁹ pul. cōsolidatū adhuc erat cicatrix nō potuit tñ cōprehēdere q3 herbā esset ista. aduenit effi ptifis istis ouib⁹ ppter catarrū q3 sunt multuz catarroze et hu. et allegat Cōciliator Auēzoar de mente Hermetis q3 in vegetabilibus et mineralib⁹ sunt virtutes quas si homo sciret operaret illud qd per artē magicam operatur.

Quinta intentio est correctio accidentiū et vtplurimū est flux⁹ ven. et hoc ppter debilitatem virtutis nutritiue siue digestiue non potētis cibū digerere. et ppter defectū virtutis continue. et ideo puluis possit. a Rasi cōuenit administrādo cōfectionē epatis et stomachi cōfortatiuā vt cōfectionē diarodō abbatis q3 aliqui ppter egritudinē hst mēbra debilia nutritiua. i. pcurāda est illoz cōfortatio. Secundū accidēs est extenuatio et macrefactio cui succurrit cū restauratib⁹ velociter de q3 sūt brodia pigua aq carnis talia hmodi q oia quēniāt et iste q3q3 intētiōes sūt i hā cura ptifis s3 q3 vñ ptifis totale

Tremoris cordis

incurabilis tunc pcedim⁹ in ei⁹ cura cura blia ditiua exhibendo ea q̄ generant escaram: ideo debemus prouidere ne augetur vlcus. dicit tamen Sen. q̄ nunq̄ tenta it facere hanc curā: q̄ lz illi viuāt sunt tamen male viui vt dicit Aui. quia a qualibet causa leduntur. Dathe⁹ gra di recitat de quadam furnaria q̄. 28. annis vixit ptifica et hoc propter aerem calli. siccum attractū a furno ex quo exicatum fuit vlcus et facta fuit escara. id in ista cura blanditiua non sunt applicanda illo modo humida nec lac sed exiccātia quare. et c.

¶ Cura tremoris cordis.



Ota primo circamedicinas cordiales q̄ scebran et alseebran et scecebran communiter exponitur a Dioscoride. Simo. ianuen. q̄ est esula sz tamen non est verum immo est ozimum gariofilatū: vt patet per Sen. prima ter tii. c. illo. Cum materiā euacuare volum⁹ et c. in fine etiam per eundem prima quart. c. de cura ethice: lz dicat q̄ non confidat: et in sinonimis Aui. inuenitur scebran est species ozimi. etia⁹ Des. in quadam confectione cordiali quam dicit el filij zacharie: dicit esse ozimum gariofilatum. etiam mihi videtur q̄ sit basilicon. esula enim est venenosa: licet ad hoc possit dici sicut scis q̄ multis modis dicit aliquid cordiale vt habes ab Aui. in libro bello de viribus cordis. Nota etiam q̄ istud notandum est male collectum quia male improbat illos auctores: nam auctoritas eorum maxima veritas ergo est q̄ scebran est esula que est species lactici nū sicut dicit Simon ianuen. sz illud q̄ est species ozimi est scecebran vt p̄ in sinonimis Aui. Et in hoc aduerte q̄ alii q̄ iuuenies scebran. vbi d̄ est scecebra et c̄ et best vitio scriptor. De cura ergo tremoris cordis. Aui. tria facit capi. in primo dat cas. generales. in secundo ponit curam tre. cordis cali. in tertio frigidi.

di. ex quibus capitulis simul. cū dictis Rasis in hac cura elicitur quin p̄ principales intentiones que non solū deferunt ad curam tremoris cordis sed ad curam aliarum egritudinum cordialium prima est debita regiminis administratio. secunda digestio vbi egritudo pueniat a materia. tertia euacuatio. quarta diuersio. quinta cordis confortatio.

¶ In prima intentione taliter oportet ordinare regimen vt cause contrarietur et obseruamus q̄ aut huiusmodi tremor puenit a causa cal. aut fri. In pueniente a causa cali. aer est alterandus ad frigi. cū presentia fri. odorū cū aqua et aceto etiam cum aqua ro. et aceto cum rosis camphora et semper cum his ponatur aliquid odoriferum et aromaticū habes bonum odorem vt ambra muscus vinum aromaticum licet sint cal. vt faciāt frigida penetrare. In causā vero fri. sint p̄sentia taliter odoramenta cal. vt salua maiorana ambra rosmarinus organū et similia. Est autem maxima habenda cōsideratio i aere cum multum cito pueniat ad cor et ita cito potest inuare vel nocere. et eodem modo cibaria alterentur vt in cal. cum aceto vino granatorum agresta succo limonum arantiorum acetositate citri. Et vide St. ianuen. de limone vbi dicit se nunquā vidisse aliquid de limone ab aliquo auctore auctētico nisi ab Aui. prima quart. c. de cura acutarum in generali. vbi laudat succum limonis non saliti. Potus calefaciens in causa cal. dimittatur sicut est vinū potēs fumosum sed exhibeatur aq̄ decoctionis coriandorum prepa. et cum his aquis admisceatur iulep. vio. ros. si tamen nō posset abstinere ppter consuetudinem salte⁹ d̄ eis limphari cum aqua vel cum aliquo fri. et ita omnes res non naturales cause contrariantur de quibus dictum est satis supra.

¶ Secūda intentio est digestio in qua op̄ considerare in cām vel humorē tūc op̄ illum d̄ gerere. In cā ergo cal. pcedendū est cū infri. digestiuis. sz in hoc obseruandi sunt cas. positi ab Aui. Primus ponitur in. c. generali curationis egritudinis cor. v3 q̄ qū lēdīm⁹ i frigidare seu ca

lesacere non debemus cum excessiue fri.
vel. cal. in frigidare seu calefacere: et hoc
quia est membrum principalissimum et
quod omnia membra recipiunt ab eo influxu
ideo oportet taliter agere ne ipsum dissempe
remus. Scds casus est quod quando volumus in
frigidare semper cum in frigidantibus mis
scere debemus medicinam. cal. aromatis
cam ratio quod medicine frigide claudunt
vias ideo oportet admiscere quod habeat
dilatare vias etiam ut naturalis calor et
spiritus conseruent. et ideo dicit Auice.
quinto casus. Errauerunt qui abstulerunt
crocum a trociscis. de camphora. et credidit quod
forte dixerit propter Rasim qui in pre
senti loco componit trociscis. de camphora et
non ponit crocum sed solum ponit res in
frigi. unde dicit errauerunt isti. unde Cō
ciliator facit differentiam que est. clxxi.
vtrum in discrasia cordis cal. conueniant
cal. et tenet quod sic. vbi tamen cor esset ita
inflammatum tunc non debemus cum fri.
admiscere res cal. ideo Aui. facit illam
exceptionem sicut in causone. dicit Sen.
vbi sit fortis caliditas intellegit causonem
et propter hoc potest saluari Rasim dige
stio ergo in causa cal. completur cum in
frig. et ideo dandus erit sirupus acetosus
vio. de endi. de succo aceto. de ribes. Si
fortius intendimus in frigidare dandus
erit de acetositate citri et de limonibus
qui duo sunt cordialissimi de quibus re
citatur Mattheus gradi semultos curas
se cum huiusmodi siru. dando cum aqua
ro. plā. endi. solatri portulace. In causa
vero. frigi. procedimus cum calefac. ut di
gerendo flegma dando mel. rosa. oximel
sim. compositum vel squillaticum. Si for
tius intendimus dabimus siru. de dua
bus radi. et de quinq. et siru. pectorales
de quibus dictum est supra ut de liquiri
tia de isopo de passio cum aqua beto. sca
biose et aqua melisse. de qua Auice. facit
singularia verba in libello de virib. cor
dis et in secundo casu co. de melissa. et no
ta bene quod remouet humorem melancolicum
existentem in sang. cordis. Habemus etiam
siru. de fumo terre in materia adusta si
ne sit humor melancolicus adustus si
ue alter humor adustus. etiam sirupus

de thimo et epithimo. etiam sirupus de
pomis descriptum a Mesue capitulo de
melancolia. qui multum valet in tremor
e cordis et confortat multum cor dando
huiusmodi siru. cum aquis buglo. boragi
nis sumiterre scolopendrie que multum
valet contra humorem melancolicum.
¶ Tertia intentio est euacuatio quamuis
euacuatio quandoque precedat digestionem
quia cor est membrum principale ideo ne
aliquando dixeramus incipimus ab eua
cuatione vbi esset res timorosa de morte
infirmi: et hoc esset coacte procedere Eua
cuamus enim secundum diuersitatez humoris
cum farmacis diuersis. In causa ergo
calida dabimus reubarbarum de quo ser
monem facit Auice. in cura tremoris cor
dis cal. dando. 3. s. continuis diebus cum
aqua frigida. sed non est huiusmodi inteli
gendum quod reubarbarum esset solutiuum
quia non dedisset continuis diebus. Sen
tilis enim dicit quod est bonum in eua
cuando et est mirabile quod ab Aui. nusquam repe
riatur reubarbarum esse solutiuum nisi
secundo casus. capitulo proprio in aureo
la decoratio. vbi dicit quod confert panis et
vestigis remanentibus super cutes quam
do lenitur cum aceto et euacuatio cum eo.
sed ex isto textu non elicitur ipsius voluisse
reubarbarum esse solutiuum quoniam
ipse posuisset in aureola membra expul
sionis aliquid quod tamen non fecit. et vi
dit Gentilis secundo casus. capitulo allega
to quod temporibus Auice. non erat notum
quod esset solutiuum. et ideo post venit in vsu
et experientia comprobatum est quod est solens
nis medicina benedicta et confortatiua
membrorum exhibendo in infusione vel
in substantia. In substantia communiter
dabimus a. 3. s. vsque ad. 3. s. s. In infu. non
dabimus a. 3. s. vsque ad. iij. infusis in aqua
endi. mirabolani etiam citrini faciunt ad
colere euacuationem et procedere semper
debemus cum non inferentibus nocumē
tum cordi vel rectificare cum cordialibus
et hoc in omnibus solutiuis idest vitamus
scamoneata. In fri. vero causa et magis
me flegmatica conuenit pro euacuatione
electuarium diasenicon elmi indum. con
ueniunt etiam mirabo. chebuli et agast.

Sincopis.

qui laudatur ab Auicen. in libello de viribus cordis tanq̃ cordiale. Si vero vellemus euacuare materiā melancolicam cōuenit p̃fectio amech descripta a Mes. pillule de lapide lazuli pillule inde etiā flo. basilice. Inquit enim Auicē. floboto mia basilice dextre ṽz in repletionē sanguinea. sinistre vero ṽz ad remouendum repletionem vaporosam.

Quarta intentio est diuersio: videlicet trahere materias a corde & diuertere eas ad membra ignobilia in actu accidētū facimus fricationes ventosationes clisteria ligaturas flo. ex saphena & est conueniens. & ita cōter practici obseruāt quādo euenit tremor faciunt fricare coxas brachia & crura & clisteria adhibeant. Quinta intentio & vltima que statim a puero debet poni in opus & quā etiam in continua cura oportet seruare est confortare ipsum cor & remouere malam cōpletionē derelictā. In causa ergo cal. cōueniūt fri. confortatiua & e contra. Et de istis aliqua administrantur per interius aliqua per exterius. Ea que p̃ interius administrantur aliqua sunt simplicia & aliqua cōposita. Inter simplicia primo est buglosa que singularissima est: vt dicit Aui. sup buglosam sis audax. zedoarīa herba doronica qua practici ṽtūt melissa. i. citronella cortices citri semen citri muscus ambra gaī. maxime masculi. Aui. autem. c. de medicinis cordialib⁹ enumerat inter calidas medicinas acetosam cum tamen sit frigi. & sic. sed Sen. dicit auctoritate Simo. iāñ. q̃ Aui. per acetosam intelligit lapatium acutuz q̃d est cali. sed ego Senti. miroz de Simone qui in capitulo suo d̃ acetosa dicit q̃ capitulum de acetosa apud Aui. sc̃do cañ. est delapatio. cum tñ. Aui. ponat acetosam fri. & sic. sc̃do cañ. miroz etiā d̃ Sen. Inter cōposita vero & maxime q̃ per interius exhibentur. primo est diabuglosatum diaboraginatum elm. de gemmis Mes. diambria diamuscus dul. & amar⁹ que fm Sen. differunt quia dul. est min⁹ cali. q̃ amarus & pio singulari vtuntur medici istis temporibus elio Consiliatoris quod est preciosissimum q̃d etiam de

scribitur ab eodē differentia. ex. c. v. Mes. & Paph. tenetur confectum. etiam confectio de iacinto & describit ab Aui. quinto cañ. & est medicina regū & principum. Confortamus etiā per exterius applicata in forma epithimatū & sacculorū. primo capiēdo aquas cordiales & in eis dissoluimus cordialia: verbigratia. Capiamus aquam bug. melisse & boraginis li. f. ex omnibus simul & ponimus. f. i. vini aromatici postea accipimus de cinamo. mo gaī. nucemuscata & alijs cordialib⁹ & ponim⁹ in dictis aquis & facimus epithima cū pannis lini & sit calefactū. Cōfortamus etiam cū pulueribus ponēdo eos in sacculo de sindone vel de grana. & calefaciendo dictum sacculum & ponimus ipsum supra regiones cordis. faciamus etiam pomum odoriferū accipiēdo laudanum & alia odorifera vt muscū lignum al. & incorporando cum cera. ponimus etiam cū predictis been al. & rub. corallorum oīum etiam flores boraginis & mellisse corticū citri fragmētorum cord. & hoc maxime in sacculis faciēdo ex eis pulueres. In cā vero cal. habemus confectiones appropriatas vt confectionem diarodon ab. & est Nicolai. etiam diarodon. d. cōi Mes. confectio triasani. zucharum vio. & rosa. troc. de camphora Mes. In cā vehementer cal. possunt dari tro. Rasis in present. c. descripti sine croco. Fortia autem frigi. simplicia sunt sicut spodium camphora rose viole acetū ista omnia sunt infr. cordialia. Per exterius vero faciēdo epithima ex predictis cum aquis rosa. plan. acetose etiam ex pluribus rerum dictarum facere pomum vel sacculum vt supra. etiam coralli rubei. & albi sunt huiusmodi generis. similiter sandali & margarite sunt etiam frigi. & sic. in sc̃do. & reliqua in huiusmodi. vbi nō tremor prouēiat a venenis vel a vermibus dices infra in alijs causis propius quare. & c.

Cura sincopis.



In actu sincopis primuz qđ intendimus est prohibere resolutionem spirituum ita qđ il li pauci spiritus qui sunt in membris exterioribus nō resoluantur: ideo succurimus per projectionez a que frigi. contemperādo: irrorando etiā faciem cum aqua ros. et infrigidādo cū aqua fri. saluo in duobus casibus in quibus non conuenit hmodi infrigidatio. Unus est vbi proueniret sincopis a causa fri. Alius vbi proueniret a fluxu ven. qđ augeremus fluxū per hmodi infri. materie enim constringerentur in interioribus ideo augeret fluxus qđ fluxus indiget diuertētib⁹ a partibus interiorib⁹ ad exteriores. dicit effi Aui. scđa pmi. c. 26. dictionis scđe summe scđe de his qđ pueniunt ex vsu solis. faciē vero madefacere et super ipsam aquā rotare est virtutem viuificare que est laxa ex nocumento et inflammatione feb. et cū adest sincopis et ppe cū aqua ro. et aceto. In hoc autē. c. dicit Aui. etiā irroret aqua fri. super faciē eius in primis. dixit etiā paulo añ. Et in primis qđ accidit ex sincopi oz qđ incipiat et laborez cum eo qđ nutrit spiritū ex odoribus bonis nisi in prefocatione matricis. in sincopi enim scā ex ea opz vt ap propimentur naribus earū odores fetidi et proprie conueniētes ori stomachi.

Escōm qđ intēdimus est regenerare spiritus. ideo exhibemus ea que sunt boni odoris et que cito restaurāt vt vinū aromaticū de quo dicit Auer. septimo colliget de cura sincopis. exhibendū est qđ sit prohibitū a le. saracenorum. oua etiā forbilia carnes bone aqua carnis et alia que faciūt ad citā restaurationē spirituum.

Tertium et vltimuz qđ intendimus est euigilare ipsum a sincopi cum fricationibus fricando brachia et crura vt spiritus attrahantur ad exteriora et rarefiat cutis exterior. et calefiat etiam cōstrictio dolorosa constringendo manus et pedes etiam stringendo nasum vt dolorem prouocemus. ponendo etiam vřtosas in spatulis in natibus. attrahunt enim spūs ad exteriora. prouocamus etiā sternutationem qđ causat agitationem in corpore et mouent spūs. et si cū sternutationez alijs

ingenijs dictis non posset releuari: tunc erit sincopis irreuerabilis. **N**ota qđ si scires qđ talis sincopis proueniret propter nimiam paucitatem spirituum vt in forti euacuatione contingit: quia natura magnam quantitatem spirituum amisit ideo alios retraxit: nō conueniret fricatio. immo non debemus egrum mouere qđ per motum et fricationem resolveret: illa qđtitas pauca spūm qui remansisset: sed vbi proueniret ab alijs causis hec cōuenit et a vulgaribus obseruat: quare etc.

Cura colerice passionis.



Quāqđ posset querere quare Rasis imediate post capl⁹ de tremore cordis de sincopi subiungit capl⁹ de colerica passione cum colerica passio videat esse species fluxus. Aui. aut facit opposituz et melius qui in. c. de fluxu omnium modorū tractauit hanc materiam. Dicatur qđ isti auctores varias habuerunt intentiones. naz Rasis fecit hoc cōsiderando qđ in colerica passione multo tiens immo semper coniungit debilitas virtutis et vomitus. et qđ postmodum colebat determinare de passionibus stomachi ideo subiungit hanc passionē pro prima in. c. de passionibus stomachi. cū etiā qđ vt plurimum in hac egritudine ppter magnā virtutis debilitatem cōplicatur tremor cordis et sincopis ideo post harū determinationē voluit de hac determinare. prima tamen ratio est melior. In cura igitur colerice passionis sunt quattuor intentiones obseruande prima est debitū regimen. scđa vertit ad materiā in stomacho vel intestinis existentē. tertia vertitur ad materiam fluentem vel paratam fluere. quarta vertitur ad accidentia consuetū colericā passionē. **N**otādo prius qđ notat Aui. ponendo casū. qđ regimē colerice passionis est in triplici tēpore vide licet in principio medio et ad accidētia apparetia vt est sincopis et spasmus. **I**n pma ergo intē de incipiēdo ab aere sit aer nō plm illuminatus nec cal. nec fri. qđ lumen agitat hu. et resoluit spiritus et nos intēdimus quietare humores cōmotos et

Colerice passionis.

ea ratione nō sit aer nimis cal. nō sit etiā fri. nam lz aer fri. faciat ad phibitionez reso. spirituum facit tñ q materie versus stomachū & intestina mouentur & illic cōcentrantur. sit etiā continue presentia bonoz odoz. & hoc qz virtus in tali egitudine multū p sternitur ideo succurrimus cum bonis odoribus. In regimine vero cibi non est dandum aliquid qz virtus est multū oppressa ideo nō est a cibo impedienda nisi timeat casus virtutis q frequenter timeat qz in paruo tempore deficit virtus & ex humiditate naturalit pulsus de perditione cibis non sit aggrauatus sed facilis digestionis. Et primo pparetur stomachus anteq aliquid exhibeat. nam si daremus cibum sine aliqua preparatione expelleret illud & omne qd exhiberemus. & ideo Rasls dicit cogendus est patiens comedere: qz habet prius stratum appetitū & non appetit comedere preparamus autē stomachū cum his que per exterius administrant exhibendo ea que confortant virtutem retentiuam. & hoc p diuersitatem cause. vt in cā frigi. vngendo cum oleo masticino de menta de absyn. de spica. Aliquando exhibemus vnguentia composita ex dictis oleis vt accipere mentam absyn. gario. cinnamomū cardamomum galangam nucē muscatam cum cera incorporando: & cum oleis sit vnguentū vel etiā de pulueribus dictis cū oleis predictis muscendo & ponēdo supra stomachum. Et oportet vt nos simus diligentes & copiosi in remedijs nam semper patiens hanc egitudinem expectat diuersa remedia. Si volumus facere fomentationē accipiat de omnibus dictis herbis vt verbigratia de spica menta &c. bulliendo cū vino rub. stip. & fomentare cū spongia. Si vero caliditatē vini timeremus facimus bullire in aqua. Si autem causa sit. cal. curabimus cum infrigi. videlicet cum oleo cito. ros. vio. Et vbi in cā frigi. ponebamus pulueres calidos tunc ponemus pulueres infri. vt rosas sandalos cortices granatorū & flores eorū coralloz &c. cum dictis oleis infrigi. possumus et ex dictis rebus infri. facere fomentationes vt decoquendo balaustias cortices granato-

rum & facere fomentationes vt supra. cōfortamus etiā stomachū vt retineat cū his que per interius exhibentur & primo in cā frigi. exhibetur siru. de menta qui pluries laudatur ab Aui. exhibēdo duo vel tria coclearia ante cibū qñ volumus post vomitū confortare stomachū. laudatur etiā miua cito. aromatica & siru. & toniorum cum speciebus & describit euz Des. dando duo vel tria coclearia. laudatur etiā siru. de corticibus citri qui est gustui gratus & est cordialis. ideo v3 quando accidentia cordialia complicantur colerice passiōi. Si vero cā fuerit cal. dabimus siru. ro. acetosuz iulep ro. de ribes de granatis de limonibus de acetositate citri dando duo vel tria coclearia. & ita confortamus stomachum ita vt retineat cibū quo confortato postea exhibenda sunt cibaria que sunt facilis digestionis. & ideo laudat Aui. aquam carnis vt perdicum vituli & agni & dat modum faciendi dictam aquā contusum ēt oua scz. & talia cum succo arāctorū granatorum & agreffe in cā cal. danda sunt. Sed in cā fri. exhibenda sunt talia cum cinnamomo cardamomo vel parūz vini puri & ita preparantur odori etiā carniū pulloz affatoz iuxta nases appositoz cōuenit vt ille bonus odor incitet appetitū. Est autē cā. Aui. circa cibationē istoz q cibaria abominabilia debēt ab eis remoueri: qz stomachus est ita indignatus q renuit ipsa ex facili: & lz cibaria non sint in se nimis conuenientia nec in se nimis bona dummodo sint infirmo grata sunt ei danda. & ita Aui. dat vnam pensilem cū ipsa sit exiccata ab humiditate. & lz de se non sit nimis bona tñ si grata est infirmo potest concedi. Potus in cā fri. sit vinum bonum aromaticū: maxime qñ coniungit sincopis & alia & vt dicit Rasls. 4. almā. nihil est q citius reficiat q vinū. sed in cā cal. potus sit vinū granatorū & alia similia infri. etiā oēs res cōtrarie. vitentur etiā accidentia animi vt non concentrentur humores.

¶ Secūda intētio in qua maior pars cure cōsistit est circa materiā q iā fluxa est & pcedimus sic q stomachus mundificet a materia mala si natura inclinet per vo-

mitum adiuuamus eam si vero p secessus
 similiter. In hac mundificatione per vo-
 mituz & omnes auctores conueniunt in
 administratione aque cal. vt etiam Ras.
 in pñti. c. nam illi per fluctuationē humo-
 rum sunt in cōtinuo vomitu; quasi ideo
 illi hu. mixti cū aqua dicta eūantur. & aq̃
 cal. sola est melior q̃ si aliud admisceat
 q̃ non pōt augere materiam humorum
 nec illos infuriare sed tepida aqua refre-
 nat & illos eūat & facit q̃ nō tantū sit no-
 cumentū. & non solum valet in colerica
 passione sed etiā in angustate stomachi
 propter fluxum hu. colericorū ad ipsum
 stomachū deuenientē. de qua aqua cal.
 curata est mulier quedā Januē. sumen-
 do bis vel ter postq̃ euomit parum dori-
 miuit & sanata est. & eam maxime laudat
 Jo. arcu. Ponit aut̃ Aui. casū. q̃ illa que
 administrantur nō debent esse talis natu-
 re q̃ relaxent sto. & ideo vituperat oleum
 scissaminū oleū de oliuis simul cū aq̃ cal.
 intelligit enim de aqua cali. nuxta simul
 cū istis predictis oleis que relaxant parie-
 tes sto. & intestinorum. sed bene aqua de
 per se est cōueniēs vt supradictū est. Secū-
 dus casū. est q̃ talia non habeāt virtutes
 glutinatiuā: q̃ materia mala cōpriebus
 sa in stomacho non debet cōstringi. saluo
 si non cōtingat casus virtutis q̃ tūc opz
 cōstringere & cōfortare virtutē postea euo-
 mat. siru. aceto. cū p̃dicta aqua aliquā da-
 tur vt reddatur gustui gratior non autē
 ad incidendū. hu. viscosos q̃ tales non
 sunt viscosi. & becest expō Aui. cū dixit q̃
 pmiscetur siru. aceto. cū aqua cali. nō p̃-
 pter necessitatē. vel littera illa fm. Thico-
 lum est corrupta. cōter tñ practici vtunt̃
 tur aqua cal. sola vel zuchari vel oz. & hec
 in magna copia. & quis aliqua aqua est
 tñ fri. q̃ generat ventositates: ideo ponē
 de sunt cū dicta aqua. 3. v. vel. 3. f. cimini
 & non ledet cū eo exhibita. & ita practici
 cōter obseruant exhibendo pul. cimini
 vel decoctionē cum aqua vel etiā de bau-
 rach aliquātulum. Si vero natura ma-
 gis p̃ solu. ven. declinaret etiā nos decli-
 naremus. Sed in hoc ponit Aui. casū. di-
 cens q̃ materie sunt dispositę ad fluxū:
 ideo sola cass. vel manna vel reub. in sub-
 stantia vel decoctio mirabo. sunt exhibē

da. & hoc cōstante virtute. si enim per hoc
 solutiū dubitarem q̃ virtus magis
 debilitaretur nō soluamus donec virtus
 confortetur postmodū considerem⁹ natu-
 rā humoris & illum eūemus.

¶ Tertia intentio vertitur ad materiam
 fluentē a toto ad stomachum vel intestina
 & hoc in eūando illam cōsiderandum tñ
 est an materia sit digna eliatione vt si sit
 bona vel mala aut corrupta vt verbigra-
 tia si est aquosa vel colerica tñ bonū erit
 eā digerere. vbi tñ esset furiosa debemus
 dictā materiā a principio eūare nō expe-
 ctata digōne. Diuertimus etiam p̃dictam
 materiam trabēdo ad partē ad cōtrariā
 cū trabentibus: ideo cōpetit eis balneuz
 vt materias ad ptes exteriores traham⁹
 Diuertimus etiā cū ligaturis. dolorosis
 & fricationibus. bonū est etiā confortare
 stomachū & intestina ne recipiāt ideo lau-
 dat Aui. vt corpus infrigidetur & epithi-
 metur venter & intestina cū supradictis re-
 percussiuis vt vie claudantur.

¶ Quarta & vltima intentio est. acciden-
 tiū correctio q̃ in ista egritudine timoro-
 sa sunt & q̃ sitis sit; mo ideo primo da-
 mus aquā oz. & pro hoc vide. Sīmo. i. añ.
 dicentem q̃ facit ad. extinguendū sitim.
 etiā damus illa que blandiunt sitim ius
 ep. ro. succū grana. siru. de gra. Spasm⁹
 etiā nō proportionat⁹ accidit in hac egri-
 tudine: ideo debemus intendere ad dolo-
 rem in tēpore hiemis cū oleo de lilio vel
 vio. vbi sit cā cali. si sit cā frl. cum oleo de
 lilio. Si non sufficiunt ista infunde pan-
 num lineum in oleo & circūponere mēbro
 spasmato vel immittere membrū spasma-
 tum in oleo siue balneo olei qd singula-
 rissimus est. pro quo etiā recurre ad. curā
 spasmu. Vomitus etiam superfluius acci-
 dit eis pro quo curando occurrimus cū
 magna ventosa applicata prope funduz
 stomachi q̃ per illam materiaz trahitur
 ad partes inferiores. Serar. de solo dicit
 q̃ accipiebat de pane cōtuso & 3. ij. masti-
 cis cū vino aromatico & in sacculo pone-
 bat super stomachum. sed melius capia-
 panis incisus in frustra & exiccatur pos-
 tea infunditur in vino rub. stip. deinde
 ipso humectato contunditur donec red-
 datur in forma emplastri: postea addat

Debilitatis stomachi.

cinnamomū absinthium gar. mēta ⁊ facimus emplastrum ⁊ ponimus super stomachū. vel si nō vellemus ita calefacere accipiamus ex corticibus granatorū vel floribus eius ⁊ alijs stip. cum modico vini vel aceti infusis in eo ⁊ ponim⁹ supra stomachum; quare ⁊c.

¶ Cura debilitatis stomachi.

Cura hec est cura egritudinū particulariū stomachi: ideo auctores nullam vel parua fecerūt mentionem q̄ si proūciat. ab ap̄ate cura erit ap̄atis stomachi. Similiter si a dolore stomachi erit cura doloris stomachi. verum q̄ post lōgas egritudines sepe remanet stomach⁹ laxus ⁊ debilitatus sicut in bile conualecente post magnā eius egritudinem: ideo op̄z confortare stomachum et eius virtutes etiam cum his que suis proprietatibus occultis faciūt ad stomachi confortationem. ⁊ ideo dicit Aui. q̄ experimētatores curant cum calefa. ⁊ ep̄iccas tibus ⁊ errant q̄ semp hoc faciunt ⁊ q̄ aliquando causa debilitatis est mala cōplexio cali. ⁊ sic. ideo tunc potius erūt exhibēda fri. ⁊ hu. ⁊ ita Rasis optime processit faciēdo distinctionem a debilitate stomachi proueniēte a causa cali. fri. hu. ⁊ sic. troc. de rosis. d. in littera a Rasi nō tenentur confecti nec cōiter ystānt elin aut diacimīnuz qd̄ describit Rasis in littera tenetur confectum tamē non est omnino idem sed est aliud fm. d. ¶ Des. diaolibanum vsuale est ⁊ diaolibanum est stupefactiuum fm. d. ¶ Nicolai. s̄istit etiaꝫ catarri ⁊ materiā ad pectus descendentes. in isto enī Nicolai ponitur op̄iū ⁊ ideo est ingrossatiuū. Electuariū de scoria ferri non tenetur confectum sed est singularissimū. Et no. q̄ in oib⁹ fere libris auctoriū medicine vbi ferrum inuenitur descriptū ignoratur in actiuis cuius cōplexionis sit an cali. an fri. l̄z Dilucidator in prima parti. problematuz vbi querit vtrum incisio facta cū ferro sit melior fa-

cta cū argento dicit ipsum declinare ad cali. verumtamen qui hoc dubium excitauit non viderat Auer. auctorem satis autentum qui quinto colliget capitulo de medicinis que sumunt ex mineris ponit ipsum fri. ⁊ sic. cōplexionis ⁊ est dictū nota. dignū in tāta dubietate. Curā quā facit Rasis in debilitate stomachi proueniente a causa fri. facit Aui. in capitulo de debilitate digestionis. ideo dicit Aui. confert longitudo somni ⁊ dimissio exercitij vociferationis q̄ per longitudinem somni calor est longo tempore aggregatus. ideo in causa bonitatis digestionis cibi in stomacho Aui. enim laudat dimissionem exercitij ⁊ Rasis laudat ipsum. sed dicatur q̄ Aui. vituperat cibo exstente in stomacho. Rasis vero tempora vacuitatis stomachi. vel idem Rasis intelligit vbi sint multe materie flegmatice ⁊ ideo ante cibum est conueniens resoluēdo superfluitates que generantur in stomacho: post cibum vero quia fortificatur digestio mediante spiritu ⁊ calore. ideo si fiat exercitium spiritus ⁊ calor ad extra deueniens debilitat digestionē. ⁊ ita nō conuenit agitando etiam cibum ⁊ diuertendo spiritus. ⁊ sic est de vociferatione. laudauit etiam vomitum cum aqua cali. propter materiam corruptam que per indigestionem multiplicatur. Confortam⁹ ergo stomachum post longas egritudines largum in causa fri. cum his que per interius ⁊ exterius administrantur. De his no. q̄ per interius aliqua exhibētur in forma siruporum vel cōfectionū vel electuorum: ⁊ quedam in forma puluerum vel pillularum. dabimus ergo siru. stomatichos ⁊ inter eos singularissimus est siru. de abs. cuius laudes vide a ¶ Des. in antidotario ⁊ maxime in vigoratione stomachi ⁊ epatis. dabimus etiam siru. de cito. cum aromatibus ⁊ alio nomine dicitur mīua cito. aromatica etiam de menta ⁊ in hoc est maximum iuuamentum cum aquis abs. mente beto. vel fenī. inter quas omnes excellentiores sunt aq̄ mente ⁊ absyn. cū cōfectionibus etiā cōfortamus stomachum. domesticuz ⁊ vsuale remedium est aromaticuz ro. d. Sab. ⁊ est. ¶ Des. in antido. ē effi. singulare. singu-

laris etiā confectio est confectio de aromatis que etiā describitur a Mes. & Siringellus habebat pro secreto in passionibus fri. diagalangam cōuenit etiā confectio de ligno aloes et est singularissima etiā zinz. conditum. & illi q̄ hñt magnam debilitatem capiunt in mane vnam radicem. etiā possent triacam et metridatum exhibere v3. 3. f. singula hebdomada. In pipere aut conueniunt oēs q̄ est singularissimum vt in capitulo de debilitate digestiue. f. granapiperis integra. v3. vel. viij. deglutire per dimidiā horam ante cibum & sint integra non puluerizata ne subtilitate sua pñt ad epar penetrare & precipue q̄ isti qui hñt frigi. stoma. vt plurimū hñt caliditatem epatis: & ideo ea q̄ profunt vni nocent alteri. galāga etiā est optima quā Sirigenlus habebat pro secreto & maxime in resso. vñtostatis. virtutes autem ipsius vide ab Auice. capitulo de inflammatione stoma. datur. n. in puluere vel cum aliquo siru. appropriato faciendo pillulas Siringel. dabat solum puluerem cū modico vini albi ante cibum per horam. f. Corallus etiā a proprietate confortat stoma. & maxime v3 in causa cal. q̄ ipse est fri. vt hñtur ab Aui. scōo cañ. valēt ēt pellicule stomacorum gallinarum v3 ad confortandum etiā in dolore stomachi confortamus etiā per exteri⁹ in causa fri. cum unctione ex oleis calefa. & vsualia sunt olīm de spica & commēdat a Rasi in littera etiā emplastrum oleū etiā de menta abs. est. n. iuuamētum maximū inungere cū oleo masti. admixto cum huiusmodi oleis vsualibus. Componimus etiā vnguenta capiēdo simplicia & cū cera & oleo aliquo ex iam dictis facere vnguentū: & ita aromatarij tenent vnū vnguentum magistrale vbi ingredif ab syn. menta galanga mastix nymuscata & c. que oīa tenēt stomachū calefactū & cū confortāt. Aliquādo ēt fit cerotū ex oib⁹ istis & ita bonum est diuersificare remedia per diuersa ingenia: sicut dicit Aui. quarta primi. c. f. & c. de asmate. ne natura in vno medicamine assuefiat & ab illo in eadem egritudine bonū est semp diuersificare remedia etiā ex eisdem rebus vt

faciendo etiā fomentationes vel vaporaciones sicut rapiendo mentam ab syn. squinantū ana. & cinamomi ciperi calami aromatici ana. 3. f. masticiis nymuscate ana. 3. f. & aliorū cū vino aromatico. & facimus etiā euaporationes cū spongia ante prandium & afi cenā & fiat post euaporationem inunctio cum oleo vel etiā cum ceroto vsq; ad alterā euaporationem. teneatur etiā sacculus sup stomacho cum pulueribus predictarum rerum bonum est etiā dormire vt dicit Aui. primo super latus dextrum q̄ fundus stomachi est in latere dextro vt cib⁹ ad eum descendat. postea debet mouere se super latus sinistru vt epar stomachū melius amplectatur. postea reuoluat se super dextrum vt cib⁹ egrediatur a fundo stomachi ad intestina per portanariū quod est in fundo stomachi. bonum est in fundo stomachi. bonum est amplexari infantem nudum quia huiusmodi infantes habent calorem naturalem temperatum ideo fit reuerberatio & confortatio caloris. tñ non sudent vel non tantum retineantur vt fiat extuatio. & laudatur etiā catulus canis vel gatus niger super stomachum positus conuenit etiā vinum aromaticum cum absintio pro quo vide Nicoluz. In causa vero calida alio modo est procedendum videlicet cū infri. & ideo laudat Rasis pul. in fri. conueniunt etiā isti siru. & sunt vsuales v3 siru. de cito. ros. de ribes de succo aceto. & tales sirupi. in cōfortatione stomachi debent habere virtutem stip. cum hoc qd̄ infri. & misceatur cū aquis plan. & acc. etiā confectiones infri. vt diarodon. ab. diarodon. d. cōfectio triafan. & per tres horas dant ante cibū dando bolū vnū. v3 etiā zucharū ro. si volumus inungere cū oleis inungemus cum oleo cito. ro. aspergēdo ēt de alijs simplicib⁹ sup stoma. v3 ro. balaustijs corticib⁹ granatorū sandalis spodio corallis & alijs facientibus ad remotionem calidi. et stomachi confortationem. In causa vero calida. notandus est cañ. Aui. videlicet q̄ quādo in frigidam⁹ stoma. non opz multum in frigidare q̄ de se ē fri. cōplexionis. & q̄ virtus digestiua nimis debilitare vbi

Doloris stomachi

vero causa esset mala cōplo sicca ei^a cura est sicut cura ethice. Laudat ergo Rasis lac ratione humiditatis et herbas alias humectantes et balneū humidū. vinum vero limphatum clarum non potēs. balnea ut ex violis lactucis matribus violarum capitibus et intestinis castratorū; quare. etc.

¶ Cura doloris stomachi.



Diversificatur dolor stomachi secundum diversitatem causarum quia aliquis est a causa materiali et aliquis a causa immateriali. sed ante omnia obseruet cāñ. Aui. q^d in cura doloris stomachi debemus cum diligentia et bona cura procedere et causam cognoscere. ratio est q^d stomachus est a natura deputatus ut chilū generet siue cibū chilificet qui chilus est materia nutritio nis. ideo si error contingeret in huiusmodi cura talis error toti corpori communi caretur ideo oportet bene causam cognoscere a qua talis dolor prouenit: et ideo stante cāñ. ut dictum est varias cura. Si effi causa sit sola mala cōplo in cura sufficit sola alteratio ut dicit Auicē. quarta primi. c. Si vero a causa materiali prouenit in eius cura sunt quinque intentiones obseruande maxime quando talis materia non est apostematis. prima est debitū regimen secunda mitigatio doloris. tertia digestio. quarta euacuatio. quinta remotio male complexionis derelicta et cū istis curamus dolorem stomachi.

¶ In prima intentione secundum diversitatem hu. est adhibendum regimen et secundum varia signa. cognita ergo materia regimen erit contrarium ut in calidi. fri. et in frigi. cal. Et ita Rasis in materia cal. exhibet succum granatorū cū pane infuso in eo. In causa vero frigi. exhibet species aromaticas. dictum est autem supra satis de his et debiti regiminis administratione.

¶ Secunda intentio est mitigatio doloris que statim a prin. ponenda est in op^o practicum quia stomachus est membrū valde sensitiuū et neruōsū maxime in ore

stomachi in quo viget magn^o sensus: id statiremouem^o vel mitigam^o dolorē. In huiusmodi autem doloris remotione ut colligitur ab Aui. secunda primi doc. ij. summa. ij. c. de causis sedandi dolorē. et quarta primi. c. de sedatione doloris tribus vijs procedimus in mitigatione doloris. Primo abscondendo causam ex q^d prouenit ideo oportet causam cognoscere. Si enim materia fuerit in stomacho oportet eam abscondere aliquando tamē materia ē imbibita et non potest ita euari statim a principio sed primo erit digesta et interea stabit dolor. Ideo aliaz et secundam viam in sedando dolorē dat Auic. ut procedamus cum rebus anodinis temperatum habentibus calorem et ita per earum applicationem confortat locus dolens. illa enim que confortant calorem naturalem reducant ipsum ad naturalem complexionem suam et ita est siendū statim a prin. si non possumus euacuare materiā debemus cū anodinis procedere ut dictum est et diuersificat in mō applicat q^d aliqui applicantur in forma euaporationū epithimatiū emplōrū vnguentorum primo faciendo euaporationē cū camomilla mellilotosemine lini fenugreco. et semp ministrare medicinas anodinas cū aliqua humiditate est bonum q^d relaxant membrum vnde non ita sentit dolor. videlicet etiam si detur in potu ciatum vñū aque decoctiōis camomille cū istis etiam possumus miscere alream albam et facere decoctionem ex qua cū spongia facimus euaporationem infundendo in dicta decoctione et manib^o leuiter comprimendo. potest etiam fieri euaporatio implendo vesicam alicuius animalis ex dicta decoctione et eam applicare stomacho ut faciunt cōmuniter practici. Anodina in forma vñctionū sunt sicut oleū c. momillinum de semine lini aneti et alia similia. Empla vero anodina sunt ex farina dictorū se farine se. lini fenugreci radice. aliee etc. cum oleis predictis commixtis. Et quia quādoq^{ue} ista via non est sufficiens oportet cum alia succurrere et est tertia via quam ponit Auicē. scilicet cū stupe. q^d ē vltimū ad q^d medicus niti dzyt dicit. Ades. in de con.

solatione medicinarum in proptio. cap. Si dubitamus de prostratione virtutis quia per huiusmodi stupefactiua dormiunt et ebriantur sensus unde dolorem non sentiunt et ex hoc virtus refocillat: ideo prouocamus somnum stupefaciendo primo cum egerbea que a Mes. describitur in antidotario distinctione. ij. de medicinis opiatas et appellatur ab eo zazanea de qua damus vsq. ad. 3. ij. Secundum et magis stupefactiuum est arbanasia Nicolai et tenetur confecta et possumus dare a. 3. f. vsq. ad. 3. i. f. Tertium est filonium ros. quod describitur ab Auice. quinto casu. et tenetur confectum. de isto autem quia est fortius possumus dare. 3. f. et plus vsq. ad. 3. f. Auicem. xv. tertium in cura colice ex vltimate laudat ipsum et sunt vltima verba capituli. visum est experimendum a me in apothecario saraceni in quo non potuit sedari dolor nisi cum isto filonio. Aduertendum tamen est circa huiusmodi stupefactiua et maxime quando virtus est debilis quia esset periculum de extinctione illius pauci caloris. virtute vero esse forti securius possumus exhibere: vt dicit Aui. in eodem capitulo.

¶ Tertia intentio est digestio que diuersificatur secundum diuersitatem cause. In causa effluuii. ca. vtimur sir. acetoso ros. d. end. vio. Si vero talis materia colerica vel alia materia cal. fuerit: tunc prohibere debemus tale fluxum exhibendo ea que cum frigidityte habent admixtam virtutem stuporificam. ideo conuenit siru. ro. de succo aceto. d. granatis de cico. cum aquis endi. cico. plan. solatri. Vbi sit materia fri. sicut. vltimum contingit oportet vt digeramus ipsum slegma cum melle ro. v3. Re. mell ros. 3. f. oxime. s. 3. f. si fortius incisum volumus capiemus oximel compositum vel scilicet cum aquis beto. maiore salutis et similibus: vituperas autem abf. manna existente in stomacho et ideo non damus aquam abf. Si vero materia fuerit melica digerimus cum siru. de epithimo de timo de fumoterre cum aquis fumiterre scelopem. et alijs sirupis dictis et dabimus vsq. ad octo dies. Si materia fuerit sanguinea facimus slobotomiam.

¶ Quarta intentio est eussio. sed circa eam est casus. v3. quod quando volumus euacuare

materiam existentem in stomacho non debemus eussare cum medicina solutiua cum virtus pertranseat epar nec etiam cum ea que trahit a remotis quia tunc dicta medicina euacuaret plusquam esset necesse maxime quia materia est propinqua vltis ex pulsione etiam quia trahit massas ad stomachum quod tamen non querimus. et hunc casum. ponit Sal. vij. terap. c. xv. et in libello memir. i. r. tractatu. tractatu decimo et Auer. vij. colliget contra alios practicos qui dant agas. turbith et alias medicinas a longe euacuantes. laudat ipse Sal. loco allegato hiera pigram in qua nullum simplex solutiuum ingreditur preter aloem quam quidam nolunt exhibere in causa cal. propter vnum textum Auic. in pnti cura eo quod omnia simplicia intrantia sunt cal. de quo dicto Auic. dubitat Sen. et soluitur Auicem non loquitur nisi qua nudo complexio stomachi est intensiusue calidi. etiam in capitulo de eo quem ledit sensus stomachi. laudat etiam Auic. in pluribus locis: ideo ipsa maxime laudatur. Medicine vero scamoneate non debent exhiberi quia debilitant stomachum. laudat etiam cassia fistula manna cum aliquantulo reub. etiam mirabo. cit. etiam vbi non sit multum ca. vt dictum est vtimur hiera pigra. laudatur etiam vomitus cum aqua tepida quia in hac causa maxime v3 quia colera multum sursum eleuat. et vbi talis materia non possit bene educi iterum ac iterum oportet reiterare euacuando cum hiera pigra diasenicoe. diaphenicon effluuii non pertransit epar vt habetur a Sen. quinto casu. tractatu tertio super capitulo primo pre descriptionis diasenicon. dicit etiam ibi quod licet in diasenicone ingreditur scamonea et turbith tamen ratione carnis viscoze dactilorum que ingrediuntur et amigdalorum et m. d. Mes. penidiorum virtus istorum inuiscat adeo vt epar non pertranseat. laudat etiam diacitonire solutiuum huius enim virtutem euandam materiam grossam et dabimus vsq. ad. 3. f. et licet sint in eo medicina cal. tamen quia cum carne citoniorum miscentur ideo non ita calefaciunt. laudantur etiam pillule de hiera. s. et composita pillule de sanginet masticine que describuntur a Conciliatore in additione

Singultus.

bus. Des. capitulo de debilitate digesti
ue stomachi.

Quinta et vltima intentio est remotio
male complexionis. Si fuerit mala com-
plexio fri. curabimus cum fomentationi-
bus confectionibus et cerotis. Si fuerit
mala complexio cal. cum triasani. diaro-
don ab. vt supra dictum est in cura debi-
litis stomachi. Quando vero dolor sto-
machi prouenit a ventositate debemus
exhibere ea que faciunt ad reso. ventosi-
tatis. sed prius oportet considerare an di-
cta ventositas habeat materiam fouen-
tem aut non. si sic oportet eam euacuare
ipsa digesta anteq̃ exhibeam⁹ fortia ca-
lefa. q̃ talia maiora rent ventositatem. et
ideo conuenientiora sunt temperate cale-
fa. et sic debemus procedere cū euacuan-
tibus et t̃pate cal. de quibus quedā sunt
simplicia et quedam composita. De sim-
plicibus primo sunt grana lauri que res-
soluunt ventositatē. etiā aleum q̃ consu-
mit de quo vide historiā Sal. vii. terapē.
c. xv. Unum etiā purum aromaticum
dicitur resolvere et vulgares obseruant
hoc quia exhibēt semina anisi postea bi-
bunt duos ciatos vini maluatici. cimi-
num etiā valet et singulariter valet ga-
langa. et Aui. in. c. de inflammatione sto-
machi dicit laudes multas. Composita
vsualia sunt sicut diasciminum diagala-
ga confectio dianisi. si fortiora volumus
hēmus electuarium de baccis lauri de-
scriptum ab Aui. c. de colica. quare rē.

Cura apostematis stomachi

Quia vero apostematis sto-
machi est sicut cura apatis
pulmonis et frenesis et alio-
rum mēbroꝝ: quia a p̃inci-
pio debemus vti repercussis
uis diuertentibus ne materia ad locum
apostematum currat. postea in augmēto
vti debemus repercussiuis mixtis cū re-
soluentibus in statu autem mere resoluē-
tibus. vide in alijs quia idem est modus
cure. Si apostema non curetur per viam
resolutionis sed veniat ad collectionem
saniei vt maturationem vtatur maturā-
tib⁹. pro quib⁹ vide Rasim Aui. et alios

auctores. quare rē.

Cura singultus.

Quia singultus diuersificatur
et diuersitatem cause. Si effi-
proueniat a mala complexionis
ne immateriali inducta ab ali-
qua causa primitiua cura est remouere
causam primitiuam vt si a frigiditate ae-
ris ponatur in aere calido et contra. si a
cal. ponatur in frigi. postea illa cū primi-
tiua remota cito remouetur illa mala cō-
plexio impressa et curamus p̃ cōtraria et
cum omnibus remedijs q̃ remouent con-
trariam complexionē. oꝝ ergo ordinare
debitū regimen. raro enim contingit q̃
h̃mōi singultus a sola mala cōplexione
proueniat. Si vero prouenit propter cor-
ruptionem vel grossitiem cibi: tunc debe-
mus primo mūdificare stomachū a cibo
corrupto: et hoc pōt fieri cū vomitu et so-
lu. ṽl. Si enim materia inclinet ad vo-
mitum: vomitū prouocemus vbi corpus
etiā sit paratū vomitui. et si non sit para-
tum vomitui vel materia sit in fundo sto-
machi: tunc curabimus cū clisterijs leni-
entibus vel ēt soluēdo ven. cū cassia mā-
na vel cū pillulis elefanginis et mastici-
nis dando. 3. iij. de ipsis pillulis. etiam
cū electuario de hiera. s. dādo ad quan-
titatē. 3. j. cū diasenicone dādo. 3. iij. vsq̃
ad. iij. postea vero cōfortam⁹ stomachū
cū his q̃ p̃ interi⁹ et exteriori⁹ applicant⁹.
Per exteriori⁹ inungendo cū oleo de mē-
ta masticio et abs. cōfortamus ēt cū cero-
tis et fomentationib⁹ sicut dictū est in. ca.
de debilitate stomachi. Per interiori⁹ nō
exhibemus aromaticū ro. vel gariofila-
tum zinziber cōditum et alia supradicta.
Si vero proueniat propter acuitatē sen-
sus vel punctionem sicut cōtingit in has-
tentibus stomachū maxime sensitiuū vel
prouenerit a cibarijs valde acutis vt ex
comestione ceparū allei piperis vel zinzi-
beris: tunc debem⁹ mūdificare stomachū
ab istis cibarijs valde acutis vel per vo-
mitū vel p̃ secessum. puenit effi cū aq̃ cal.
prouocare vomitū et h̃mōi aq̃ cal. pauca
exhibeas et non multa: q̃ longiori t̃pore
manebit in stomacho et non cito euomes-
tur: et p̃ cōsequens melius poterit stoma-

chū mundificare. valet etiaꝫ aqua ordeī
 ⁊ zucharu ro. vel vio. confectio triasand.
 diarodon ro. ⁊ iulep vio. postea vero con
 fortamus stomachū cum his que per ex
 terius ⁊ per interius exhibentur de qui
 bus satis dictuꝫ est in. c. de debilitate sto
 machi. Vbi vero proueniat a ventosita
 te sicut plin fit: tunc debet exhibere deco
 ctionē mente mentastri cimini ⁊ thuris
 vt facit Rasis in littera exhibendo pro
 qualibet vice. 3. iij. de tali decoctione. ⁊
 p ista insinuat nobis alia remedia car
 minatiua ventositatis ⁊ proprie conue
 nit diaciminū diagalanga confectio dia
 nissi. Simplicia vero valentia sunt sicut
 semina anisi quibus vtuntur vulgares
 vel integra vel contusa bibendo cum eo
 parum vini albi. etiam valet semen cimi
 ni ⁊ grana lauri. Et quando prouenit a
 materia fri. conuenit magna ventosa vt
 dicit Auic. c. de dolore stomachi. laudat
 etiam Auic. singulariter castoreū assum
 ptum cum modico vini albi. in remotio
 ne ventositatis facientis singultum vel
 cum decoctione seminis anisi. electuariū
 etiam de baccis lauri est singularissimū
 vt dicit Auic. c. de cura colice ventose:
 dicens q̃ huic electuario nihil equipara
 tur in resolutione ventositatis. precepit
 etiam Auic. ⁊ Rasis vt dormiat quia ca
 lor fortificatur in interioribus. somnus
 longus multum confert quando est ma
 teria ventosa. dicit etiam Ras. q̃ vaporā
 dus est venter. ⁊ per hoc omnia alia re
 media dedit intelligere. exhibet etiā Ra
 sis decoctionē carminatiuā vt non intel
 ligamus decoctionē factā cum anodinis
 solū habentibus caliditatē: sed etiam fa
 ctam ex rebus carminatiuis intensiores
 habentibus caliditatem: ⁊ ideo facimus
 decoctionem cum camomilla melliloto
 aneto pulegio calamento origano abro
 tano semine lauri ameos quod est singu
 larissimum semine feniculi. hanc enim de
 coctionem facimus in aqua cui quando
 q̃ permiscemus parum vini albi odouise
 ri vel cum solo vino. Si fortius resolu
 tiuum volumus ⁊ cum vesica semiplena
 huiusmodi decoctione superponimus sto
 macho. succurrimus etiam cum vinctio
 nibus sacculis emplastris cerotis ⁊ vni

ctionibus videlicet inungendo cum oleo
 de lilio spica camomillino aliqui solent
 capere filum decoctum cum cineribus
 ac si vellent dictum filuꝫ dealbare. ⁊ ita
 cal. cum dictis cineribus inuoluūt in pā
 nis ⁊ supponunt. ⁊ isto remedio cōmuni
 ter practici vtuntur. Accipiunt etiam ali
 qui cineres cali. aliquiditer madefactos
 in liquio vel eos irrotant aqua vite qđ
 est melius vel aliquo vino maluatico bo
 no ⁊ eos in scutella existentes inuoluunt
 in pannis lineis ⁊ ponunt super stomas
 chum. isto enim remedio vsus fui cum es
 sem Ali in cura cuiusdam nobilis do
 mini Aloisij bossij cui prius applicata
 fuerunt multa alia remedia ⁊ ei bene suc
 cessit per dictam scutellam cinerum. ⁊ ra
 tio est quia illi vapores excurrentes a cines
 ribus cali. sic irrotatis cum liquio vel vi
 no aromatico vel aqua vite sunt cali. ⁊
 sic. ⁊ maxime exiccantes ⁊ resol. ventosi
 tatem ideo curant singultum. laudatur
 etiam ab Auic. ventosa applicata super
 stomachum. postea dicit Ras. q̃ ei est ies
 iunandum vel est ponenduꝫ infirmus in
 balneo tempore vacuitatis. tamen debet
 esse de remedijs vltimo applicandis: et
 ideo cum cautela debet applicari: quia
 balneum multum debilitat. Nota q̃ hec
 egritudo licet videatur parua. aliquan
 do tamen est pessima: ideo varijs reme
 dijs vtendum est. Quidam enim iure
 doctor papien. xij. diebus sletit cum sin
 gultu. Nota tamen q̃ tro. descripti a Ra
 si non tenentur confecti sed vtuntur cōi
 ter practici iam dictis supra. Resctio au
 tem anbelitus quod etiam vulgares ob
 seruant claudendo os ⁊ nares vbi sit vē
 tositas resoluitur enim ex caliditate sto
 macho cōicata: quia cor inflammatur ⁊
 talis inflammatio ⁊ calefactio cōmuni
 catur stomacho ⁊ resoluit ventositatem.
 Si vero proueniat a materia in stomas
 cho contenta in eius cura sunt quinque
 intētiōnes obseruande. prima est debis
 tum regimen. secunda digestio hu. tertia
 euacuatio. quarta excussio hu adberens
 tis partibus stomachi. quinta confortas
 tio stomachi.

¶ Pro prima intētiōe considerare oꝝ si
 sit materia cali. vel fri. q̃ cōtrariādū ē ipsi

Appetitus canini.

cause in cibis rebus non naturalibus.

¶ Secunda intentio est digō. hic etiā diuersificat sūm diuersitatem cause. Nā si materia fuerit colerica conueniēs erit siru. acetosus de endi. vio. cum aquis appropriatis. Si vero proueniat a materia flatuica conuenit mel ro. siru. de duobus radi. cum aquis appropriatis supradictis multotiens. Si materia fuerit melancolica conuenit siru. de pomis de thimo de epithimo cum aquis appropriatis. s. fumiterre scolopen. et alijs respicientibus hu. melancolicum.

¶ Tertia intentio est eūo. sed prius notare debemus cañ. supradictū uidelicet q tale solutiuum exhibitum non trahat a longinquis partibus: immo eius virtus non pertranseat epar ppter causas supradictas. In fri. vero causa exhibemus diaetonitem solutiū et alia solutiua appropriata ipsi hu. tam cal. q̄ fri. de quibus satis dictum est supra.

¶ Quarta intentio est excussio materie existētis in stomacho. in hoc laudatur primo vomitus: quia per talem fortem motum stomachi contingit ubi materia sit fixa et adherens cum tali vomitu eradicetur. laudatur etiam fortis concussio infirmi agitando eum. fortis etiam clamor et saltatio. fortis equitatio equi qui bene succussus. etia sternutatio fortis dicit Hippo. 6. affo. particula. A singultu habito sternutatio superueniens soluit egritudinez. et Arist. in proble. voluit q sternutatio non conferat eructationi sicut singultui. dicit enim q singultus est passio pulmonis et non stomachi vide ipsum. ideo Matheus gradi dicit q multum miratur de ipso Arist. in hoc et magis de dilucidatore qui nō soluerit has contradictiones. Irroare etiam faciem cū aqua conuenit: q̄ facit q calor retrahitur ad intra. Ultimo medici debilitant sensum stomachi ut huiusmodi nocuentum nō percipiatur exhibendo aquā fri. in multa quantitate quo sensu obtuso remouetur singultus et istud cōiter faciunt vulgares bibentes ciatum aque. non tamen est vera cura: q̄ postmodū redit saluo quod posset esse q̄ per antiperistasm calor ille fortificaret et resolveret materiā

illam. laudat etiam in hac intentione siru. de papauere. dando coctear vñū vel duo: q̄ facit ad stupefactionē. et istud laudant practici. etiā vulgares accipiūt lac papa albi simul cum aqua lactuce contundendo semina dicti papa. albi et faciēdo lac postea exhibere vel iacere decoctionem ex semine papa. albi semine lactuce iusquam albi et eā decoctionē exhibere. Si vero ista leuia non sunt sufficientia erit singulare filoniū ro. qd laudat Aui. quia cū eo coniungit stupefactio et resolutio ppter simplicia ingreditia que sunt cal. etiā vigoratur virtus expulsiua.

¶ Quinta et vltima intentio est remotio male complexionis in qua opz considerare quis fuerit humor qui impresserit. s. vel cal. vel fri. remouendo malā complexionē derelictā semper per cōtraria. Si vero a siccitate pueniat opz deuenire ab humectatiā. laudat ergo Ras. aquam cal. brodia pingua carnes cōtusas pro cibo. inunctio scā cū oleo vio. valet. etiam laudat oleum amig. d. inungendo spondiles. etiam omnia que sunt humida et restauratiua: quare etc.

¶ Cura appetitus canini.



Ratio cura ista nota q si talis appetitus corruptus proueniat propter membrorum inanitionē. s. propter recedentes egritudines fiat intentio in bono regimine ita q̄ patiens vtatur bono et temperato regimine suadendo patienti q stomachus non patiat magnā quantitatem ciborum: immo q̄ non pōt bene illa cibaria digerere et inde generant superfluitates multe et per consequens multe egritudines: sed debet patiens in sufficienti quantitate accipere et multotiens sed in pauca quantitate pro qualibet vice. et talia cibaria non sint difficilis digestionis et eis exhibeamus cibaria vinctuosa et pingua ut brodia pingua carnes pingues etc. que habēt relaxare tunicas stomachi et potius hñt pmouere nausēā q̄ appetitum: et ideo tunc prostrabitur appetitus et hec cura erit quando propter inanitionem membrorum talis appetitus proueniat.

niret. Si vero propter debilitatem diges-
tione dictū est supra capitulo de debilita-
te stomachi. Si propter debilitatē epatis
dicetur capitulo de egritudinibus epa-
ti. Similiter si propter splenē ut quod transmi-
tat magnā copiam humorum melancolici ut cor-
rugando os stomachi causet appetitū di-
ces in capitulo de egritudinibus splenis.
salte oporiet quod materia quod est fluxa di-
gerat et euacuet. Si vero propter vermes
videbitur cura infra loco suo. Si a mate-
ria frigida, flegmatica existēte in stomacho
et in ore eius sunt quinquē intentiones ob-
seruandę. prima est debitum regimen. se-
cunda digestio. tertia euacuatio. quarta
remotio male complexionis et resolutio
remanentis. quinta appetitus prostra-
tio.

In prima ergo intentione regimē debet
declinare in omnibus rebus non naturalibus
ad calidum et sic. quia egritudo est frigida et humida.
ita cibaria sint calida et sic. preter hoc quod in
cibariis est calidum. obseruandus est quod non ad
bibeantur acris acetosa vel stipida. Et licet
talibus competere propter causam. scilicet in di-
gerendo incidendo materiam flegmaticam
augerent tamen egritudinem: scilicet
et appetitum.

Secunda intentio est digestio in qua di-
ctum est satis supra. Si materia est frigida. di-
gerat cum melle ro. et digestiuis supra no-
minatis in materia frigida. cum aquis etiam istis
dictis convenientibus.

Tertia intentio est euacuatio: sed obser-
uandus est casus. quod tale solutiū non mul-
tum trahat a remotis sicut supra dictum
est quia materia continetur in visceribus duci-
tū verbigratia cum diafenicone et cum
pillulis elefanginis.

Quarta intentio est resolutio residui re-
manentis et hec cōplectur cum his que per in-
terius et exterius calefaciunt stomachum
de quibus satis diffuse dictum est supra ca-
pitulo de debilitate stomachi. et in hac in-
tentione laudatur vinum quod laudat Hip-
pocrates. secunda affor. potus indigentia sol-
uit. Sed videtur esse cōtradictio inter Aui-
cennam in presenti cura et Galienum in cōmento affor.
allegati. vult enim dare vinum post ciba-
ria vinctuosa et ita post cibum. Aui-
cenna vero ante cibum. Dicitur ut respondet Seneca. quod Aui-

habuit intentionē quam non habuit Galienus. Aui-
cenna dedit ante cibum ut calefaceret sto-
machum et digereret materiam flegmaticam
vel aliam. Galienus vero dedit post cibum ut vo-
mitum prouocaret: ut flegma laxum redde-
ret. vide Seneca. Etiam videtur cōtradictio de
hoc quod dicit Aui-
cenna quod vinum non debet exhi-
beri stante fluxu cum ergo ut in pluribus
cōiungatur fluxus cum appetitu canino
propter nimiam quantitatem ciborum videtur ergo
vinum nullo modo esse exhibendum. Ad hoc
respondet Seneca. et vide eum.

Quinta et vltima intentio est prostra-
tio appetitus et ista cōpletur cum omnibus cor-
rugationibus prohibentibus. et ideo Rasis
laudauit rizarum alteratū cum pinguibus ci-
bariis et ita omnia oleaginea et vinctuosa cō-
ueniunt que relaxant tunicam stomachi
ideo prohibet corrugatio. laudatur vinum
in multa quantitate post cibum: quia facit flue-
re cibum per stomachum et ita disponit ad nau-
seam. Si vero prouenerit a causa calida. resolu-
uendo succurrendum est cum regimine ciba-
riorum grossorum ut verbi gratia castaneis
carne bouina vel vaccina: quia stomachus
non ita potest sumere huiusmodi cibaria ut
ita Rasis facit in presenti capitulo: quare etc.

Cura doloris epatis.



Quo cura huius egritudinis
vide Rasis Auicennam. et alios
auctores in capitulo pro-
prio etc.

Cura apostematis epatis.



Rasis in cura apostematis epatis
remittit nos ad curam apostematis
stomachi: sed licet cōueniat
in repercussione et resolutione
necnon quod aliqui casus cōueniunt

in cura apostematis epatis qui non cōueniunt
in cura apostematis stomachi ideo facimus di-
stincta capitula. Pro primo ergo obseruā-
dus est casus. quod non debemus esse negligē-
tes in eius cura quia apostema est in membro nobi-
li et principali. ideo Aui-
cenna dicit quod cum diuersis ingenijs debemus suc-
currere et cito quia nocumētum postea sit toti
corpori et quia cōtra tale apostema epatis est calidum. ac-
cito ad duritiem venit ideo sunt intentio-
nes in eius cura obseruandę. prima est de-
bitum regimen. secunda diuersio humorum. tertia reg-

Apostematis epatis.

cussio. quarta digestio. quinta effusio. sexta resolutio. septima remotio male complexionis in esse derelicta.

In prima intentione opz disponere regimen pō prohibeat augmentū siue cōplemētū aſpatis administrando regimē fri. & si nō sit naturaliter fiat artificialiter in frigidando & immobilizando hu. ne moueant ad locū aſpatis. In cibo aut sit cōtentus ptisana or. vel pane infuso in brodio dimittant carnes oua & alia san. generantia. Et lz plurima alia aſpata possint fieri in epate tamēvt plurimū est aſpata cal. Et sicut de aere & dicta dictuz est ita de alijs sex rebus nō naturalibus ordinandū est. de hoc multoties habitum est in superioribus: ideo prolongare sermonem non oportet.

Scōda intentio est diuersio que multū facit ad prohibendum augmentū aſpatis subtrahendo materiā que est parata recipi & ista cōpletur flo. de qua loquitur Aui. in principio istius capituli & dicit qd primum opz egrotantis dispōnem cōsiderare & alia. s. virtute qd si cōsenserit faciem flo. vel in vena media. i. nigra vel in cephalica vel in basillica. & fm maiorez vel minorez repletionē & virtutis tenorez extrahemus magnā vel paucā quātitatē san. sed flo. vene nigre & cephalice non ita facit ad ppositū apostematis epatis sicut facit flo. vene basillice ppter directū aspectū: sed vt nobis ostenderet Aui. necessitatē flo. dixit vt fiat flo. ex omnib⁹ dictis venis. & etiā ita facit in capitulo de cura pleureſis. & ideo si non inueniremus basillicā nō propter hoc desistas in floboto: mando aliā venam. s. eādem vel nigram. & hoc maxime si nō apparet ppter pinguedinem fiat de cephalica lz magis capiti deseruiat. Utrū aut talis flo. debeat fieri in latere dextro vel sinistro facit conciliator differentia. I9 § vide eam. & Gen. tenet hanc opinionē Conciliato. sit etiam diuersio cū fricationib⁹ ligaturis & alijs que faciunt ad diuersionē san. & hu. currentium. etiam cum ventosis in extremis tatibus.

Tertia intentio est repercussio qd facit ad pibendū augmentū aſpatis & hoc fit

cōstringendo porositates epatis ne recipiat materiā: & in hac intentione ponit Aui. cass. obseruandos & alios timores quos debemus timere & cauere. Primus est qd aduertimus in vsu istorum fri. repercussiuorum quia epar habet venas strictas & est membrū parū cadere in oppilationes. & ideo aduertendū est qd fri. cōstringēdo vias sunt cā oppilationis. Secundus est qd nos debemus aduertere qd aſpata epatis facillime indurāt qd partes subtiles aſpatis resoluūtur & remanent partes grosse. ideo dicit Aui. qd non euadit aliquis ex aſpate indurato. etiā dicit Aui. o quam v. lociter respondet duritiei ideo non debemus nimis infrigidare. Tertius est qd aduertam⁹ in vsu fri. fri. ne sui frigiditate pbibeamus resudationē. ideo etiam in pleureſi est v. cass. in prima parte augmenti. semp enim ex tali apostemate resudat aliquid de materia: ideo sit sputū subrubēū vel subcitrinū: & ita etiam resudat aliquid ex apostemate epatis & illa virulentia indiget abstersione. Quartus est qd ista repercussiuā fri. sunt aliqui causa retēdis colere in esse & ideo sunt cā maioris inflammationis & prohibet ne materia colerica mittat ad cholestim fellis. Ideo dico stantibus istis cass. qd repercussiuā nō debēt esse fortia & semper debemus aliquid immiscere qd habeat virtutē aperitiuā & abstersionē exhibendo aliquādo ea que p interius & alio quando ea qd p exterius applicant. Per interius dam⁹ siru. v3 rosa. de succo ace. de cito. cū aquis appropriatis scz aceto. plan. qd singularissima est qd nō est cōstrictiuā sed aperitiuā: lz quidā dicant qd est cōstrictiuā lz male. Et nota tex. qd in cura oppilationis epatis laudat Aui. aquā plā. factā ex folijs & ra. suis & cū hoc ponem⁹ aquā en. qd cōuenit cū esse. miscem⁹ etiā cū supradictis aqs aliquā ex istis. s. ci. capillorū uene. qd abstergūt & aperiūt & hoc vbi materia sit cali. quia si esset frigida. conueniret mel ro. cum siru. ro. & tunc cum aqua absen. que non ita infrigidat. Per exterius autem conueniunt epis thimata & inunctiones: vt ex oleo rosato & de cito. & epithima ex aqua plantaginis. solatri & rosatum cum panno infusa

Ad applicetur epati faciendo etiam sacculos ex pulueribus vt ex sandalis albis rubeis et citri. rossis corticibus et floribus granatorum et puluerizare et super epar applicare cum sacculo. Si etiam fortius indigemus apponemus tam in epithimate quam in sacculo quatuor vel sex grana camphore. aut ex eis possumus facere emplastra. Si vero materia esset frigida non faciemus epithimata ex rebus frigidis sed cum eis ponemus de calefactiuis vt absinthium. squinanto mastice cum oleo ro. et masticino etiam ex decoctione absinthii. et squinanti ponendo super epar.

Quarta intentio est digestio. si enim sit aliud humor a sanguine diuersificabilis digestio secundum diuersum humorum. quod si erit colericus digerendus erit cum digerentibus colerica et sic de aliis. Est tamen obseruandus casus. in hac intentione quod illa que exhibemus secundum diuersitatem humorum debent habere virtutem spirituum. conuenit ergo sicut ro. de ribes de succo aceto. quod enim simul spiritificare et digerere et maxime quod sumus in principio. et ideo non conuenit sicut vio. quod nihil habet spirituum. Ubi vero nec esset semper in principio. nec in augmento ita quod iam fluxa esset materia quam debebat fluere: tunc possumus vt alii non spiritificis: et tunc daretur sicut ro. acetosum vio. et alios sepe dictos et isti conueniunt per digestionem materie colericę. In flegmatica vero conuenit mel. ro. oximel sicut. sirupus de duabus radicibus. In Melancholica vero etiam propterea conueniunt digestiua vt sicut. de pomis sicut plerumque sicut. de fumo terre.

Quinta intentio est euacuatio et obseruandus canon. predictus ab Auicenna pluries quod quando volumus euacuare oportet considerare locum apostematis quia si est in concauo oportet euacuare per venas meseraicas et intestina. si autem in gibbo per venas emulgentes et vias viue: facere autem aliter est magnus error et diuersificatur huiusmodi intentio secundum diuersitatem humorum. nam si sit colera euacuabimus cum reubar. cassio. et manna et non oportet quod sint fortia attrahentia quod essent causa augmenti apostematis agitando humorum. conuenit ergo reubar. in infusione. et laudauit Auicenna. vt exhibeatur

huiusmodi medicine cum pane vel alio cibo. id. quo dubitatur. Sen. nihil determinando. precipit enim Auicenna. vt exhibeatur turbitus elleborus oppositum huius habet. iij. s. c. de regulis cõibus solonis ven. et vomitus. vbi dicit quod medicina adhuc existente in stomacho non oportet cibum exhiberi. **Matotheus** gradus soluit dicens quod regula est in cura apostematis quod non soluamus ven. cum medicinis trahentibus a remotis materiis ad ipsum epar: quod tunc est timor de augmento et additio apostematis: et debemus euacuare quod in epe continetur: et quod aliquando materia est grossa et rebellis: ideo indiget forti solutiua vt turbitus vel elleborus verum quod iste materie habet annexam aliam virtutem. scilicet quod attrahit a longinquis ideo ingeniatum est Auicenna. vnu modum quo esset ret ab epate et non ab alijs membris vnde do paucam quantitatem soluiui et secum admiscendo cibum et ita cibum alteratus cum virtute huiusmodi solutiui facit solu. et non attrahit a remotis quod illud paucum solutiui quod non fuisset sufficiens ad attrahendum materiam admixtam tamen cum cibo et alterato ipso cibo complet solutionem et non attrahit a remotis quod eius virtus refrangit a cibo. Sed posset quis dicere quod re est quod dictum solutiui cum est in epe non attrahit a remotis: dicatur quod virtus solutiui est ita contracta quod non potest a longiori loco attrahere: et ideo dicit Auicenna. aliquid ex istis solutiuis quasi velit innuere quod illud solutiui sit par. **Euacuatiua** colere flegmatis et melancolie satis dicta sunt supra: ideo diuersimode procedimus euacuando secundum diuersitatem humoris. **Sexta intentio est resolutio:** in hac intentione ponit Auicenna. casus. vnu quod in ista via non debemus absoluere solutiua a spiritibus confortatiuis vt spiritus squinantus quod epar est membrum sicut sanguis congelatus siue coagulatus et est membrum satis laxum et dissolubile. esset ergo timor ne tale membrum eliquaretur et dissolueretur sicut cum digestiuis semper miscemus quod habeat virtutem aperitiuam. si ergo volumus facere decoctionem pro somentatione. verbi gratia melliloti camomille altee addemus aliquid spirituum. vt spiritus et squi

Debilitatis epatis

natum: conueniunt ergo in hac intentio-
ne reso. inunctiones emplastra epitima
ta fomentationes circa regione epatis
cum aneto melliloto altea & camomilla
ponendo aliquid de rosis de absinthio
vel masticis. inunctiones vt cum oleo lu-
liorū camomilino anetino & simul misce-
re ponendo semp de oleo absyn. ad sti-
pti candū & confortandū.

¶ Septia: vltia intentio ē remotio male
complexionis: & ista proportionat cause
q: si est calida. debemus remouere cum
frigidis. & e contra. Completur autē hec
intentio cum his que per interius appli-
cātur. Per interius cum infri. scōm di-
uersitatem cause modo dicto. & hoc quā-
do tale apostema terminat per reso. Ali-
quando tamen deuenit ad saniationem
et cognoscimus per hoc q non diminuif
feb. nec dolor: immo forte augeat q: circa
generationē saniei accidit dolores &c.
Et ita arguendū est q saniat & si est san-
guineum apostema maxime ad dubleti.
i. saniem conuertitur & ideo debemus ad-
iuuare naturam ad collectionem saniei
vt citius apostema maturet. laudas ad
hoc decoctio pas. ficuum siccarum altee
maluarū seminis lini & fenugreci. & ita
ex eis facim⁹ emplastrū cum butiro vel
oleo amig. d. cum assungia pinguedine
galline anatis. Maturato autem apate
rumpimus ipsū cum tussi motu forti p-
uocando vomitum vel sternutationē vel
saltando & sic de similibus motibus. po-
tea abstergemus secundum diuersa late-
ra: vt si est in gibbo dabimus absterflua
que sunt vrine puocatiua vt aquam mel-
lis zuchari vel ordei vel cicerū rub. Si
autem in cōcauo dabimus ea que faciūt
ad puocationem secessus: vt cassiā mā-
nam tamarindos seru caprinū: postmo-
dum consolidamus cum bolo ar. terra si-
gillata vt supra dictum est. Si autē ad
duritiem deueniat raro curant sed po-
tea ad hidropisim deueniūt. Est ergo in-
tentio ad mollificandum cum radice al-
tee maluis farina. s. lini & butiro. S; vñ
singulare remedium est emplm mellilo-
ti qd describitur a Mes. i nantidotario
in duritie splenis epatis & duritie quā-
oim mēbrozū et ponit cū corio sup loco.

etiam isopi cerotuz. d. filagri. Et nota q
ipsopus humida. s. sordities lane ouium
incorporata cū oleo ami. d. vel butiro in
apostematibus auris puerorū vel in grā-
dulis mirabilr mollificat & resoluit. Et
ego consequutus sum maximū honorez
& si possibile est fiat remotio duritie apo-
stematiz: tamen quando est confirmata
durities non curat vt dicit Aui. qre &c.

¶ Cura debilitatis epatis.

Dico cura debilitatis epatis
ponit Aui. in prin. ca. cañ. q
medicines que adhibētur ad
debilitatem epatis debent eē
aperitiue cum leui caliditate
& subtili. leui. q: nō multū eleuate in cali-
ditate q: si cōtingeret qd esset discrasia
tum ad calidum adderent in causam ca-
li. & ppter hoc vt calor epis cōfortet tali
leui caliditate. Et q habeant virtutē ape-
ritiuā q: cum debilitate epis cōiter oppi-
lationes coniungunt ppter venarū stric-
cturam q: ex debilitate multe in ipso ge-
nerātur superfluitates q aggregat cau-
sant oppilationē. Alia virtus q d; eē in
hōi medicinis est virt⁹ lenitiua & abster-
flua: leniter q: supfluitates q gñant in-
digent absterfide. & dicit Nicol⁹ q mul-
tum conuenit terbetina q: est absterflua
& lenitiua. ideo ponit vñ elm de terben-
tina. Aui. in hac cura ē medicine q epī
exhibent sint stip. q: epar est mēbrū laxū
& dñt humores pseruari a putrefactione
q: multi humores nō bñ dispositi gñant
tur: iō o; illa exhibere que oēs has vir-
tutes cōpleat vt cinamomum qd h; oēs
has virtutes. Stāte ergo isto casu o; cō-
siderare cām & q: vt plurimū cā debilita-
tis epatis est frig⁹ & si est cal. tādē dedu-
cif epar ad infrigidationē ppter multaz
reso. san. & spiritū: & iō ad cōfortationē
quidā sunt simplicia vt absyntiū in quo
oēs doctores cōueniunt q: est epatis ca-
lesfactiuū: temperate. aperit enim rōnem
partium subtiliū & habet virtutem stip.
& solutiua. squinnantum & spica simili-
ter sunt singularissima in pfortatiōe epa-
tis. pistachivel fistici passule etiā dul. q
laudat multū Aui. & etiam in cura ma

le complexionis cali. qz a tota substantia respiciunt epar vt in capitulo de mala complexionione frigi. epatis: quia vult qz magis faciant ad confortationē epatis sui proprietate qz per eius caliditatē noceant: et debent esse potius aliquafr acetose qz dul. in cā cali. in presenti etiā cap. eas bis laudat et etiam in fine capituli dicit qz fluxū curant lotiū et in cōmuni practica multū confert exhibere vnū coctlear passu. in fluxu lotiū. Etia carnes limatiarū in cura male cōplexionis cali. et fri. laudant ab Auicē. et connumerat eas in rebus cōuenientibz epati. de quo facit dubitationē Sen. differentia. lxxvii. Et Joā. mattheus de gradi tenet qz Sent. et cōtra eū arguit. vide eū. Endiuia ē vt in egritudinibus tam cali. qz frig. epatis quia hec agit a proprietate occulta. etiā limarie licet sint viscosę et oppilent: tamē rōne proprietatis occulte cōueniūt et magis iuuant qz noceant: eo maxime quia artificio illa viscositas pōt remoueri. p qua preparatione vide modū preparādū quē habes in fine Jacobi foli. super tegni in vltima charta. pmo capiēdo cīneres et ponere dictas limatias in eis cū aqua et multotiēs fricare abijcēdo aquā vel cū arena et aqua et ita sepius fricare vel cū aqua tepida et sale ita qz nunqz tāgant aquā fri. sed cal. qz in aqua frigida indurescūt. Aqua etiā distillationis earum multū valet extenuatis et ptificis et est multū fortis ad restaurādū. etiam ad debilitatem epatis. doctis eius est. .3. vj. in auro et tenetur cōfecta. etiam absynthiū est singularissimum in solo vsu eius et nō est timor in eo. liberaui enim hidropicam ex solo vsu eius. valet etiam aqua ordeī in debilitate proueniēte a malitia complexionis cali. derelictę post feb. tertianas. et hoc expertus est Mattheus gradī. Epar etiam adip. conuenit a proprietate quod aliqui estimant etiam epar lupi. Auicē autē sexta quarti ponit differentiam inter ea. facit enim de eis capitula distincta. conuenit etiā confectio dialace dādo de ea coctlear vnum valet etiā dia curcuma. dicit enim Auicēna infra qz in ea est spes ad omnes species hidropisis dādo. .3. ij. in mane cū aliquo liquore vt

aqua absy. electuarius etiā de vino qz ponitur ab Auicē. licet non sic ab eo nominetur sed ponitur in capitulo de debilitate epatis qz est ex sublimibus Sale. qz forte vt dicit Senti. ponitur a Sale. in libro experimentorum vel in libro particularium egritudinū qui liber memir appellatur vel decem tractatum quēlibrum Sen. nō viderat et ponitur electuarius hoc in octauo libro decem tractatum capitulo decimoquarto. et Auicēna accepit eum de verbo ad verbum sicut ē facit Senti. loco allegato: l3 ab eo Auicēna raro inueniatur qz verificet simplicia in gredientia cōpositionem. multi vsi sunt hoc electuario et maxime quidam medicus Mediola. p illustrissimo duce Bazarri pro fluxu epatico a quo sanatus fuit. postea vero alia egritudine obiit. Nota etiā qz in isto electuario ingredis quoddam simplex qz dicitur darsilacham de quo est dubitatio quid sit. quidam enim dicunt esse asphaltum quidam flores granati siluestris: sed loco eius vtimur xilocarata vel char? vel squila charoba vulgariter dicitur vel garoua vel faba vltima marina. In libro autem Aristotelis qui dicitur ad Alex. multum commendatur reubarba. et dicit qz est vita epatis. et ab Auer. quinto colliget comendatur qz est frenum aliarum medicinarum. quidam practici dant bis vel ter de eo in hebdomoda. et pro qualibet vice dant. .3. et curant fluxū epaticum. et hoc erat Sirin gelli secretum. Troc. etiam de reubarba. multum valent. videlicet dādo. .3. j. vel. ij. bis in hebdomoda. valent etiā trocisci de rosis et eupatorio. et non debemus stare contenti in vno remedio: quia egritudo est longa dādo superscriptos trociscum siru. vel aquis confortantibus epar vt siru. de absy. vel de eupatorio. Et vbi timeretur caliditas in frigidates res dāmus remittentes eam sicut endi. tarasacōn vel cico. dicit Nicolus de mēte Senti. qz tarasacōn est planta leonis que facit florem citrinum. est etiā vna alia species que cicerbita appellatur et vt quidā dicunt morsum porcinum. Et de rebus cōferentibus epi ponit Auicēna vnū aliud declinans ad frig. s. spodium et est simile

Icteritie citrine & nigre.

ossibus combustis vel est radix canne co-
buste. Sed dicit Simon ianu. q non est
verum: licet ponatur ab Auicena. valet
etiam diarodon abbatis. r. d. communi
similiter co. sectio triasan. posita a Hi-
colao in antidotario. r est in communi
practica r est fri. Et si superfluitates sint
fri. laudat Auicē. esse exhibēdum agar.
tamen omnes auctores cōueniunt in reu-
barbaro. ideo est in cōmuni practica in
egritudinibus epatis. sed aliqui dicunt
q agari. facit seua accidentia in stomas-
cho r epate quod non videtur de mente
Auicē. Sed nota in confortatione r vi-
goratione naturalium virtutum epatis
medicines conueniunt fm complexionem
virtutum ita q fm distemperamentum
virtutum cōueniunt medicine vt si sit de-
bilitata sola digestiua conueniūt calefa.
r humectantia. Si vero retentiua conue-
niunt fri. Et licet auctores inuestigaue-
rint quamlibet causam que posset quasi-
bet vtutes epatis ledere r vna posset di-
stemperari alio modo q alia r ita fm ea-
rum distēperatē varie requirantur medici-
ne: tamen vt plurimum distēperata vna
omnes distēperantur: ideo dāde sunt me-
dicine confortatiue omnium virtutū vel
vna medicina compositis ex diuersis me-
dicinis confortatiuis diuersarū virtutū r

Cura ictēritie citrine r nigre.



Cura ista diuersificatur fm
diuersitates ictēritie: q alia
debet citrine alia nigre alia
illi que prouenit ex multitu-
dine cole alia illi que proue-
nit ex oppilatione. diuersificatur etiam
fm diuersitatem materie. In cura ergo
ictēritie citrine prouenientis ex multitu-
dine cole r a mala cōplexiōe cal. epatis
quattuor intentiones sunt obseruande.
prima est debitum regimē. scda digestio
bu. facientis ictēritiam. tertia euacuatio
quarta remotio male complexionis res-
manentis.

In prima ergo intentione oz vt. vj. res
non naturales declinent ad frig. r bu. r

in hoc non opz sermonē prolongare: qz
satis dictum est supra.

Secunda intentio est digestio bu. cole-
rici peccantis r hec completur cum siru.
acet. s. de endi. vio. d. cico. d. succo aceto.
de agresta de limonibus de acetositate
citrī r alijs valentibus in digerēdo bu.
colericum cum aqua endi. cico. solatri la-
ctuce plan. acetose. r possumus admisce-
re cum predictis aquis iulep vel etiā per-
se r sic completur digestio.

Tertia intentio est euacuatio sz prius
fienda est flobotomia si fuerit necessaria
postea debemus euacuare coleram cum
cassia manna admiscendo de electuario
de succo ros. de electuario ros. cum dia-
pruni solutiuo dando vsq ad. 3. iij. etiā
reubarbarū in infus. si timemus oppila-
tiones si nō dabimus ipsum in substan-
tia. Si aut sit mala cōplexio in toto: tūc
opz flobotomare ipsum vt faciamus sub-
tractionem cole etiam quia per flo. epar
infrigidatur seruato tñ casū. Aut. quarta
primi. c. de flo. Caue ne egrum ad alte-
ram duarsi rerum perducas r c. cu3 san-
guis sit aliorum humorum frenum.

Quarta intentio est remotio male cō-
plexionis derelictę q remanens: tali ma-
la complexionē de nouo adhuc regenes-
ratur ictēritia. remouetur autē cum his
que per interius r his que p exterioris ap-
plicantur vt in cōplexione cal. exhibere
ea que infrigidāt epar r corpus vt sunt
epithimata fri. vt capiēdo pānū lini in-
fusum in liquore fri. r epi applicando. r
semper huiusmodi epithimata debēt ap-
plicari ante assumptionem cibi r non stā-
te repletionē cole in epe ne retineat ma-
teria r propter infrigidationem probis-
beatur conuersio san. applicentur ergo
predicta epithimata per duas horas an-
te prandium r vnā ante cenam. r non de-
bent fieri vt dictū est stāte repletionē ma-
terie colerice in epe: qz talis materia res-
tinetur r retenta putrescit. r id in febrib⁹
qui administrāt epithimata añ cōpletā
euacuationē errāt. postea nō scdā eūōne
pnt appropinquari: r ad hoc ppositū sin-
gulariss. est aqua endi. fiat ergo epithi-
ma sub hac forma. Re. aq end. li. j. aq ro-
qi habet virtutē stip. siue constrictiuā. 3

ij. vel. iij. sandalorum & spodij añ. 3. f. aceti. 3. f. cā penetrationis. spice. 3. f. ppter virtutē calefactiuam aut croci gra. iij. & fiat epithima qđ etiam est singulare pro mala cōplexione cordis cal. si superponat regioni cordis. & circa hoc. s. cor non tanta est habenda consideratio in applicatione huiusmodi frigidorū quia stante repleione possumus etiā appropinquare eo qđ nō est timor de prohibitione digestionis: qđ cor non replet cibo nec est timor de oppilatione sicut in epate. In corde autē cuz huiusmodi fri. debet poni de cōfortantib⁹ cal. fiat ergo epithima sic. Rē. aque ros. lib. f. aque buglo. 3. ij. aceti. 3. f. sandalorum omnium ros. spodij añ. 3. f. croci been albi & rub. a. 3. j. cāphore. 3. f. ligni al. 3. f. potest etiā huic epithimati addi de gariofilis. Et nota qđ ponit crocus ratione appropriationis medicinarum ad cor laudat etiā Aui. administrationē balnei qđ debet esse cal. actualiter & fri. virtualiter faciendo decoctionē ex lactuca endi. & similibus. etiam per interiorius administrant siru. infri. & aque & cōsectiones infri. vt zucharum ro. vio. dia. rodon ab. & d. cōi cōfectio triasan. iulep vio. & ros & acetositas citri maxime quādo venit a multitudine colē. & sic quatuor intentiones complent. Si vero puer nerit ppter aliam cām. s. propter oppilationes sunt etiā quatuor intentiones obseruande. prima est debitum regimen. secundā digestio hu. tertia euacuatio. quarta carnalium & viarum apertio.

¶ Prima ergo intētio complex per regimen qđ cause contrariat. cuz ergo causa oppilationis sit materia colerica grossa vel fla. oportet vt regimen sit cal. aperitiuū & subtiliatiuū: l3 cōiuncta sit materia cal. tñ nos intendim⁹ ad apertionē vt supradictū est: & ideo sit cal. aliquo modo.

¶ Secunda intentio est digestio que fit cum siru. incissis subtiliatiuis & aperitiuis exhibēdo primo siru. de bisantijs cū aceto. deinde siru. de duabus radi. postea illum de quinqz exhibendo etiam de mel. ros. etiā siru. de eupatorio in intentione digestionis cū aquis cico. lupulorū fenicu. apij cuscute eupatoriij. ista enim digerunt hu. grossos verbigratia. Rē. siru.

de bisan. 3. f. mel. ros. 3. f. aquarum feniculi & cico. añ. 3. j. f. & quia isti siru. sunt aperitiui ideo opz vt non inueniāt in stomacho hu. multosqz facerēt eos ad epat penetrare & sic augerēt oppilatio. & ideo practici cōmuniter primo mundificāt stomachū exhibendo cas. electe. 3. r. vel dia. si. 3. ij. vel. 3. ij. pillularum clefanginarum & sic postea digerere & aperire vel si est diues cum. 3. ij. manne electe.

¶ Tertia intentio est euacuatio in qua oportet solutiuā administrare que respiciant coleram grossā mixtā cū flegmate & primo in hac intentionē laudat agari. quia curat egritudines quarū mater est oppilatio. conuenit etiā reuba. in infusi. dando. 3. ij. vel. iij. conuenit etiā reuba. et agari. simul mixta verbigratia. Rē. reuba. eli & bene mundi. 3. ij. spice parum minutim incidantur & infundantur in aquis cico. vel endi. q. s. cui addatur vini albi. odoriferi parum dimittantur in infusi. p horas. x. vel. xij. deinde fortis fiat expressio cui addatur agari. trocis. 3. j. iulep vio. la. 3. f. pro remotione mali saporis & fiat potio cum istis enim euacuamus materiam oppilantem. Euacuamus etiā cum diafenicone cum ello indo cum hiera. s. dando. 3. f. cum. 3. j. aga. trocis. Clisteria autem multum laudantur: quia pertinet virtus eorum ad intestina superiora: & quia in hac egritudine vt plurimum fit stipticitas ven. ideo oportet tenere ven. lubricum. confert etiam flo. basilice vel saluatelle maxime quando materia illa est admixta san. que saluatella est inter digitum paruum & anularem: quia per flo. agitantur humores & sunt causa qđ vbi prius ille humor qui erat firmus postea agitur & exoppilatur illa via que prius erat oppilata.

¶ Quarta intentio est apertio viarū. conueniūt ergo primo siru. aperitiui & aque aperitiue vt siru. de bisan. de duabus de quinqz radi. cum aquis aperitiuis vt lupulorum cuscute feni. & aqua sparagi ēt v3 cum predictis siru. v3 etiam famosa decoctio quinqz radicum. s. apij feniculi sparagi petrosilij brusci que sunt optime laudande deinde decoquende quousqz medietas sit consumpta & ita ma

Oppilationum epatis.

ne exhibere. Nicolus flo. laudat aquam rasani ab Auic. cōmendatam et habetur secundo cah. capitulo de rasano q̄ curat icteritiam et aqua decoctionis foliorum rasani ea contundēdo et ex eis per quat tuor dies exhibendo. 3. iij. de dicta deco ctione vel etiam aqua distillationis ipso rum foliorum: quia erit gustui gratioz. Secundum remediū positum a Nicolo sunt lūbici terrestres exiccati quos Auic. laudat remouendo icteritiaz citrinā et Nicolus recitat q̄ illud remediū habe bat p̄ singulari magister Sugutius de scarparia et magister Petrus de latrini tate Papie tenebat hoc remediū p̄ se creto maximo exhibendo cum vino albo sed non est opus dicere infirmo ne recus set assumere. erit etiā bonum eis aliquid admiscere de zucharo optimo vt malus sapor et abominabilis remoueatur. et eo dem modo fiat in omnibus casibus in quibus exhibentur abominabilia sicut sepe fit in squinantia in qua exhibentur stercoza. Ego autem de dicto puluere lū bucorum cuz siru. de bisan. facio compo nere pillulas et eas deaurare postea ex bibere et die sequenti do serum caprinū. laudatur etiā ab Auic. in presenti capitu lo stercoz canis album comedentis ossa Tertiu remediū est capere decoctionez prassij vel marubij et ponant ista ad bul liendum cum vino albo subtili deinde dantur. 3. iij. in mane. dicis enim q̄ om nem curat icteritiaz. Quartum remediū est decoctio cicerū rub. et radicum spara gori bene eos bulliendo in aqua donec dissoluantur: de qua decoctione dantur. 3. iij. vt supra. v3 etiam multū aqua la ctis quam laudat Auicē. dicit enim si ca piatur lac acetosum ponendo de semine cartami q̄ tunc coagulabit postea debe mus remouere caseitatem: et tunc rema nebit illa aquositas que multum aperit oppilationes vt verbigratia accipiantur lactis caprini lib. iij. que capra sit per ali quot dies nutrita herbis appropriatis aperitiuis vt feniculo apio petrosilio bru sco lupulo eupatorio sparago et c. deinde ponat in ipso lacte. Ad. j. cartami et di mittat sic per noctem et in mane extraba tur aquositas derelicta de qua datur pa

tienti. Ultimū remediū complex cum con fectionibus primo exhibendo vt dialacā diacurcumā diacalmentū que confectiones sunt aperitiue et vsuales dando a. 3. ij. vsq̄ ad. iij. secundo cū troci. vt de reus ba. de eupatorio de ros. qui omnes tro. sunt aperitiui et dabim⁹. 3. j. Et quia hec egritudo est cronica oportet dare diuersas res siue diuersificare remedia vt in vna hebdomada das supra scriptos tro. cum siru. digestiuis postea cū aquis ape ritiuis postea vt electuarijs aperitiuis sicut ponit Rasis in littera. et hoc fit imi tādō casū. Auicē. quarta primi q̄ in cro nicis egritudinibus procedendum est cū diuersis et varijs remedijs: q̄ vna medi cina operabitur sic in vno tempore q̄ nō in alio. etiam ne natura assuescat vni me dicamini. Citrinitas autem et cutis dese datio remouetur cum decoctionib⁹ ape ritiuis et prouocatione vrine cum ablu tionibus balneis siccis etiam humidis faciendo balnea resolutiua sicca sicut in stufa prouocando sudorem vt illa mate ria que est in cuti resoluatur. etiam fiunt balnea resolutiua humi. vt ex decoctio ne camomille melliloti et c. etiam balnea aluminosa et nitrosa: quia dilatant po ros. Conferunt etiam sternutationes: q̄ fit excussio et agitatio qua de re materia colerica exalat. Acetum etiam confert ol faciundo ipsum actualiter calidum: quia ille partes subtiles ascendunt ad caput postea reuerberando descendunt ad oculos et rarefaciunt poros oculorum deins de materia exalat. Et nota q̄ aqua rosa. solum in principio cōuenit et non quan do facta est citrinitas. nulla enim frigi. cōpetunt: quia magis magisq̄ constipa rent materiam ad intra oculos. Si vero est icteritia nigra cum eisdem curabitur intentionibus videlicet. primo cū regimi ne contrario colere nigre. secundo cū di gestiuis ipsius hu. tertio cum euacuatio ne et remotione male complexionis et ista cura habita est in cura melancolie qua re et c.

¶ Cura oppilationū epatis.

Unable to display this page

Hidropisis ascitis.

exhiberemus cum istis aliquantulum de speciebus diarodon simul. competunt etiam tro. de ro. et eupatorio in materia mixta. et isti tro. describuntur a Mes. Si vero oppilatio pueniat ab angustia vel tortuositate venarum epatis utimur regimine preseruatiuo dando subtiliatiua et aperitiua. Si a debilitate epis dicitur capitulo suo quare et.

Cura hidropisis ascitis.

Cura hidropisis ascitis completur duplici regimine scilicet sex rerum non naturalium et regimine medicinalium. Et primo in regimine sex rerum non naturalium omnes conueniunt auctores quod debet declinare ad cal. et sic cum: quia causa ascitis est frigida et humida: quia aquositas in ventre contenta. et sic oportet ut regimen sit siccum ad remouendum talem humiditatem. et licet aliquando sit ex mala complexionem cal. tamen tandem illa ducit epar ad infrigidationem priuatine propter magnam resolutionem spirituum et debilitatem. causa tamen coniuncta semper est fri. et hu. quia aquositas. potest tamen causa remota esse cali. et sicca secundum diuersitatem causarum procedimus quod si illa causa inducat frigiditatem postiuam ita quod talis causa sit frigi. tunc magis calefaciemus. si autem a frigiditate priuatiua non ita frigidis utemur. Ab aere ergo incipiendo prohibeamus infirmum habitare in locis frigidis terrenis et humi. vel cauernosis: sed eligatur aer calidus et sic. et si naturaliter non habeamus prepararemus ipsum ad illam complexionem cum odoribus bonis et aromatibus suis fumigationibus et alijs et respectu cibi et potus si virtus tolleretur debet uti subtili dietam calorem conuertatur ad resoluendum materiam aquosam. Cibaria etiam preparantur cum pipere gas. et alijs rebus calefacientibus. aqua est dimittenda. dicit enim Auicenna. quod non solum prohibeatur aque potus sed etiam eius aspectus secundum

suam opinionem. et hoc est quia non absoluuntur a siti clamosa et videndo aquam incitantur ad potum. Vinum etiam secundum Aui. non debet exhiberi in causa cali. Intelligit tamen de vino vinoso et potenti. dabitur ergo vinum album subtile et sit pauca quantitatis declinandum est etiam ad exercitium magis quam ad quietem etiam magis vigilare quam dormire et ita in alijs ad res calefacientes declinare.

Secundum regimen principale quod est circa medicinalia consistit in duabus generalibus intentionibus. vna vertitur ad causam coniunctam eam remouendo. alia vertitur ad malam dispositionem epis que fuit causa hidropisis et aquositatis quod frustra laboraremus nisi remoueremus malam complexionem epatis quia cito rediret aquositas.

In prima intentione procedimus cum diuersis ingenijs primo cum euacuationis. secundo cum diureticis tertio cum his que insensibiliter euaporare faciunt resoluendo aquositate et ista applicantur alijs quando in forma sacculorum balneorum fomentationum unctionum emplastrorum et ultimo si ista non sufficiunt ad incisionem deuenire oportet. Solutiua autem multa ab auctoribus ponunt sed solum hic ponentur vsualiora conuenientiora et excellentiora. Euacuariua ergo aquositatis maxime leuia et debilia sunt sicut serum caprinum siue aqua lactis aperit enim oppilationem et educit aquositatem. Reubarbarum etiam educit aquositatem et cum hoc confortat epar. Agaricus etiam commendatur ab auctoribus si detur. 3. i. vel. 3. i. f. et non nocet epati sicut dicit Auicenna. in capitulo debilitatis epatis. Aqua chachile etiam valet vbi Sen. nihil dicit de littera Aui. in hoc loco licet sit corrupta vbi euacuariua commemorando ponit cardamomum et aquam eius tamen non inuenitur ab aliquo auctore quod sit solutiua: sed Sen. in vno suo consilio de cura hidropisis ascitis a causa calida dicit quod predicta littera Aui. est corrupta et causa est quod apud arabes habentur hec nomina chachile chachole: et ideo propter eorum conformitatem errauit Serapion. cremonensis qui transdugit. nam chachole significat cardamomum.

chachile vero ē soldanella vel saldanel-
la que habet mirabilem proprietatem edu-
cendi aquositatem de qua etiam mulie-
res faciunt aquā ad delendas maculas
faciei de qua chachile facit Serapio ca-
pitulū in littera. C. et laudat eā maxime
succum eius educit enim aquositatem ci-
trinā sine difficultate. Alia pprietas quā
habet est qd confortat epar a tota specie:
et tota cura in his duobus consistit. Ra-
fis etiā septimo continentis: et Nicolus
flo. laudant maxime eam et exhibet de ea
seu succo eius vsq; ad. 3. iij. vel. iij. f.

Rota tamen qd in vno Nicolo impres-
so deest de hac herba. vbi est istud dictū
scilicet est herba quedā que nascit apud
cornetum quā incole appellant soldanā
que mirabiliter educit aquositatem et sol-
uit sine molestia. Pponit autem Aui. cass.
in administratione horum solutiuiorum
qd nos nō debem⁹ euacuare cum his que
nocent epati. sed si non possumus aliter
facere saltem debemus confortare ipsuz
epar post solutionem. Item mirabolani
citrini dicit Aui. in hidropifis cali. simili-
ter serapinum quod est gūmi quoddā in
frigidatiuū videlicet. de quo Mesue fa-
cit capitulum et est forti⁹ qd chachile vel
agaricus et quandoq; tamen oportet trā-
sire vsq; ad serapinum quod est fortius.
Mesue dat modū conficiendi pillulas
de serapino et possumus dare vsq; ad. 3.
f. et sunt vsuales et tenentur confecte. va-
let etiam ad soluendum succus radice
hircos qd oritur in locis siccis et siluestri-
bus et debet capi agreste quia est fortio-
ris resolutionis hircos vero hortulanuz
vtiliter operatur. lauantur enim radices
et conteruntur. et oportet qd succus talis
faciat residentiam: postea aqua superna-
tans facit ad solutionē. et de eo dicit Sor-
donius qd sanat eos qui sunt possibiles
sanari. Et Nicolus floren. recitat de hoc
multas historias dādo singulis quattu-
or vel sex diebus de succo hircos et in in-
termedijs diebus dando de succo prassij
vel aque eius ad confortandum epar et
ita exhibere aquaz cuscute vel absynthij
Sordonijs dat quantum in media tes-
ta oui potest contineri. potest etiam das-
ri et ita est in communi practica vsq; ad

3. f. incipiendo primo a minori dosi vt a
3. ij. vel. iij. vsq; ad conuenientem dosim.
Est alius cas⁹. qd euacuationes fiant se-
pe et non copiose vt natura possit refici et
restaurari: qd in vna euacuatione nō pos-
set tolerare. Si indigemus fortiorib⁹ so-
lutiuis habemus mezereon que laureola
dicitur velles terre vel faciens viduas et
fiunt pillule ex eo electuarium quod fa-
cit Mesue et fuerunt date de hoc. 3. ij. du-
ci. Francisco sfortier fecerunt ei maximā
angustiam: ideo si possumus ista vitare
melius est qd nocent epati Aliud forte ē
electuarium de quo possumus dare cos-
clear vnum qd electuariū est succus cucu-
meris asinini exiccat⁹: de quo dicit. Pli-
nius qd conseruatur centum annis et qd
nullum est solutiū qd tanto tempore co-
seruetur possumus etiam dare de eufor-
bio vsq; ad grana. 8. valent etiam pillu-
le de euforbio. et aromataris de la sere-
nella. Papie dat vnam paruā pillulam
in cura quartane et dolois iuncturaruz
a causa frigi. et mirabiliter soluit et nimi-
rum verum exhibere mediocria solutiua
et frequenter melius est. Itemus ergo in
minouibus exhibendo de agar. reubar-
baro soldanella hircos sepius intermis-
cendo confortantia epar interiectis die-
bus vt supradictum est. flobio. vero ē ma-
xime cauenda naz in capitulo de cacefia
dicit Aui. qd non dz sanguis euacuaret
dicit et vitet eā ois hydropic⁹: ergo in hī-
dropifis nō est fieda qd est prior dispositio
qd epar ifrigidat et tāto magis aquosita-
tem generat. Duo tamen sunt casus in
quib⁹ licitum est flobotomare. Primus
est si pueniat hidropifis propter retēti-
onem menstruorum. Secundus si propter
retentionem emoroidarum ita qd natura
non sit potens has supfluitates euacua-
re. regurgitāt enim ad epar: et ita cum in-
ficiunt ynde pro euacuatione illarum co-
uenit flo. et in cura timpanitis. dicit Aui-
cen. debet cauere quisq; ne decipiatur si-
cut medicus qui videns vinam rub. et
credit talem rubedinem prouenire ex cā-
calida et erat ex debilitate sequestratiue
epatis. vbi vero hidropifis fiat propter
apostema epatis. pro eius cura recur-
ratur ad curam apostematis epatis.

Hidropifis biposarce

Remouetur etiam hec dispositio procedendo cū diureticis aperitiuis intervnā euacuatiōem ⁊ aliam dādo sirupos aperitiuos videlicet sirup. de bisan. de ouabus et de quinq; radi. cum aquis absynthij prassij cuscute feniculi. Et Aicolas laudat vnā decoctionē prassij q; prouocat vrinā. Curamus etiā cū his que insensibiliter resoluāt vt ponēdo infirmuz sub sole ⁊ cooperiēdo omnia mēbra pter ventrē ita q; radij solis solum ven. tāgant etiam cum arena cali. ven. in ipsa sepeliendo. etiaz capiat tabula in qua sit foramen amplum ita vt totus venter ingredi possit. ventre vero existente in dicto foramine capiat aqua ⁊ res calide exiccantes vt saluta maiorana rosmarinus pulegium camomilla anetumoriganum sticados folia lauri cuz sale alumine ⁊ sulfure ⁊ capiat media situla vini ⁊ media ligiui ⁊ omnia simul decoquantur deinde ponatur lintbeamen circa tabulam ⁊ corpus ne vapor ille egrediatur et ex ista decoctione vaporetur. rarefaciet enim poros ⁊ subtiliabit materiam et eam resoluēt. ⁊ cum incipit infrigidari dicta decoctio imponant lapides igniti ad intra vt iterum calefiat ⁊ euaporet possumus etiam applicare sacculos ventri plenos arena sulfure ⁊ sale ⁊ alumine. Cōmune etiam remediū est balneare ven. ex vrina infantis colerici ⁊ supra vētre spargere pulueres exiccatiuos: vt de semine anisi ⁊ de stercore caprino. inungendo etiam cum oleis vt aneti ⁊ lilij cōueniunt etiam emplastray de stercore vaccino actualiter cal. singulare etiā est emplastrum de granis lauri qd ponitur a Mesue ⁊ est in forma ceroti vt .s. ponatur supra ventrez. valet etiam vnguētum agrippa Nicolai. etiā limatie cum testa conterantur ⁊ reducantur in forma emplastri ⁊ applicentur supra ventrem: ⁊ dimittantur quousq; cadant per se. Ultimo loco aliquando est deueniendū ad incisionem. de qua tamen incisione testatur omnes auctores paucos euadere. ⁊ de qua Conciliator differentiā facit. et Senti. tangit eandem difficultatem sub hoc titulo. Dubitatur ppter presumptuosos. ⁊ ponit tres conditiones requisi

tas que obseruande sūt ad hoc vt debita fiat incisio. Prima q; corpus sit robustum. Secunda q; sit eger iuuenis quia si in infantia vel senectute esset non conueniret. Tertia q; cura sit tēperata p alias vias ⁊ est fienda eleuādo mirach in parte superiori ⁊ sub vmbilico declinās ad dextrum. si sit propter epar ⁊ ad sinistrū si sit ppter splenez ⁊ imittatur canula ⁊ paulatine dimittatur egire aqua. In diebus vero intermedijs in quibus sit extractio dicte aque vel si in die tervel quater extrahatur de dicta aqua interea in spacijs intermedijs oportebit cuz bonis cibis confortare ⁊ bonis confectionib; postea extracta dicta aqua dimittat pelles ⁊ ligetur cum fascia. Cōfectiones vero q; dam dieb; intermedijs sunt vt diacacca dādo. 3. ij. i mane diacurcuma quā laudat Auicē. in p̄senti capitulo dicēs q; est species ad omnes species hidropifis cum aqua endi. cuscute absyn. Vbi vero proueniat a mala complexiōe cali. res frangimus cum confectionib; triasani dolorum diarodon abba. reubarbarum in confortando maxime valet etiā tro. de reubar. descripti a Mes. quos etiam laudat Joan. mattheus gradi mirabiliter valent dādo singula hebdomada bis. 3. ij. sic factum fuit duci fr̄scisco sfortie. v3 etiā epar adip. ⁊ alia que a proprietate respiciunt epar etiā electuarium de vino. ⁊ in cā cal. v3 siru. de bisan. in causa vero frig. siru. de absynthio cuz aqua cuscute prassij ⁊ euaporatori; quare ⁊ c.

Cura hidropifis biposarce.



In ista cura duplici indigemus regimine. .s. 6. rerū naturalium ⁊ regimine medicinalium. regimē. 6. rerū non naturalium sicut dictum est supra d3 esse cal. ⁊ sic. ex quo causa est fri. ⁊ hu. .s. san. flegmaticis q; nō potuit conuerti a membris. Aer non sit fri. pluuiosus nec nebulosus. habitatio non sit hu. dieta sit subtilis si virtus tolleret. et ideo dicebat Aui. q; sufficit semel comedere: ⁊ hoc in cura hidropifis asclitis. et Rassis in p̄senti cap. Cibaria sint talia

per eis nō genere materia flegmatica. & ideo non debent esse fri. & hu. & sint ea que generent san. bonum & subtilē. & sint etiam facilis digestionis vt vinū carnes bone oua forbilia. & Nicolum recitat de vno qui comedebat aludas quod non credo impletas cum petrosilio cū pane biscocto & modico vini subtilis & in sero cum pane puro infuso in vino & asperso cum puluere quē describit sic. R. cinna. momi electi. ʒ. ʒ. gario. galāge macisani si amomi lacce lote añ. 3. v. in nocte stabat sine potu & sic curatus est. & tu vide Nicolum. Utatur exercitio si fuerit fortis & si debilis faciat se supinū portare & si fuerit virtus fortis bonum est qd ambulet per loca arenosa & sit continue qui abstergat sudorem: quia per exercitium partes ille subtiliantur. & ita talis materia aquosa resoluitur. cōuenit etiā magis vigilia qd somnus: conueniunt ēt accidia ex cāntia.

¶ Secundum regimen scilicet medicina liū duas habet intentiones. Prima vertitur ad materiā que est cā coniuncta vt illa remoueat. Secūda vertit ad maiorem dispositionem epatis: qd oportet ipsum bene disponere: qd iterum aggregaretur materia. Prima intentio que est remotio cause coniuncte completur cū diuersis ingenijs. primo cum medicinis solutius sed prius digerendo materiā illā tamen digestio in asclite non sic requiritur: quia a materia aquosa labili & fluxibili prouenit. digerimus enim cum sirupis de quibus dictū est supra. scilicet cum melle ros. oximelle. s. cū siru. de duabus & de quinq; radici. cū aqua absyn. cuscute feniculi continuando quinq; vel sex diebus. Circa euacuationem autem quidam casū. sunt obseruandi. & Auicē. remittit se ad curāz hidropifis asclitis. Primus casū. est qd nō debemus euacuare cum his que nocent epati: quia epar tunc est multum debilitatum. & ideo elle bonus coloquintida & similia sunt vitanda si possumus habere alia. Secundus casū. est qd in intermedijs dieb; debemus administrare ea que confortant & remouent nocumentum impressum in epate

per medicinas solutiuas. Tertius casū. est qd non debemus esse contēti vna sola euacuatione eo qd hec egritudo est cronica. & ideo Auic. in cura cacesse dicit. Nō dimittas materiam figi nec retineri. ideo frequenter euacuamus. idem etiam dicit in presenti cura. Euacuamus ergo cū solutius. & primo cum hiera. s. Sal. cutus hie laudes habemus in capi. de egritudine stomachi. & in cura cacesse dicit Ipsa enim euacuat superfluitates dimittendo humiditates innatas de qua dabimus circa quantitatem. ʒ. ʒ. etiam possumus admiscere cūz hiera. s. de agari. vt capiēdo hie. ʒ. ʒ. agari. trocisca. ʒ. ʒ. & agaricus est cōmendatus in capitulo debilitatis epatis. & pillule de reubar. & iste sunt vltime. laudantur enim in capitulo de cura hidropifis bipofarce & euacuant humorem flegmaticum cōfortando epar. Et dicit Nicolum de mente Guil. qd multos curauit exhibendo. ʒ. ʒ. dictarum pillularū de quattuor in quattuor diebus & quia aliquando iste materie putrefiunt & in coleram conuertunt: ideo reubarba. conuenit. conuenit etiam electuariū diasenicon & electuariū indū verum vt in pluribus practici dimittunt scamoneata: qd epati nocent. vel saltē postea confortamus epar vbi sit necessariū exhibere huiusmodi scamoneata. Si vō volum; exhibere reubar. et agari. simul sic cōponemus. R. reubar. & agari. troc. añ. ʒ. ʒ. & fiant ex eis pillule quinq; quasumat. & ita singula hebdomoda capiat dictas quinq; pillulas. & sic vtor ego in practica & sic nō debemus dimittere materiā figi sed singula hebdomoda euacuare. Alius casū. Auic. est qd quādo euacuamus debemus cauere ne euacuemus colerā: quia aquositate resistit vt in bipofarca: quia materia est flegmatica & colera est frenum flegmatis saluo si cū dicta hidropifis complicaretur feb. colerica vel pleuresis: quia tunc ratione illius possemus euacuare colerā. & quando cum hidropifis complicatur feb. in digestionis & alijs debemus admiscere frigidum cum calido. quia natura dirigit vnuquodq; applicando egritudini cui contraria

Hydropisis tympanitis.

fur sicut dicit Hippo. in libro epidimiarum. et Aui. prima quarti. c. de emistiteo de flo. dicit Auicē. qd est minus timorosa in hac specie et in tympanite q̄ in asclite: licet in omnibus speciebus sit vitanda. ratio est duplex. Prima quia virtus est fortior in hiposarca vt dictū est eo qd de-terior est asclites. deinde tympanites. po-sterior hiposarca. Secunda est quia mate-ria hiposarcā faciens in venis magis co-tingitur et illa que facit tympanitē et ascli-tem continetur in ventre et in eius conca-uitatibus: et sic quia hiposarce materia est in venis si faceremus flo. euacuare- de materia faciente hiposarcam vt dicit Aui. Quod si materia proueniat ex re- tione sang. menstrui vel emoroidarū qd tunc audacius possumus flobotomare. vtimur etiam diureticis. scilicet siru. de coctionibus et alijs vt sirupo de bisan. o- duabus et de quinq; radicibus. etiam ex decoctione radicum sparagi bruci et pe- trosilij. Item cum succo vel decoctione prassij sicut dictum est de mente Ricoli pro pauperibus. Aqua etiam andacho- che q̄ est species trifolij etiā aqua lactis. et aliqui laudauerūt cantarides sed Aui- cēne nō placent: quia sunt ventose. Per- exterius applicata. Primo est stare sub sole tempore cali. et stare capite cooperto ab Auicē. laudatur qd resoluit materiā illam circa partes cutaneas existentem. v3 etiam sepultura in arena vt dicit Ri- colus. cinis etiam cal. est singularissim⁹ applicatus circa partes inflatas. etiā in troitis balnei sicci tempore vacuitatis stomachi est enim causa: qd talis materia exiccatur. et si non habeatur stufa arti- ficialiter fiat vel fiat balneum cum reb⁹ exiccantibus vt cū aneto origano abro- tanosaluia rosmarino folijs lauri et a- lijs ponendo infirmum super asserem ex- tensum et cooperiatur cum lintheamine sicut supra dictum est. Conueniunt etiā balnea naturalia vel artificialia salsa aluminosa sulfurea et nitrosa. laudat et Aui. qd huiusmodi infirmi ponantur in clibano quando panis est extractus et ponantur super tabulam intra clibanū capite tamen ad extra existenti ne suffo-

ceture aere clibani calido.

¶ Secunda intentio rerū medicinalium est ad remouendum causam que fuit cā huius materie. i. oportet vt eradicemus malam dispositionem epatis circa quā oportet considerare que sit causa huius male dispositionis an oppilatio an apo- stema an mala cōplexio. Et si fuerit apo- stema cura eius erit cura apostematis. Similiter si oppilatio. Et si fuerit mala complexio seu debilitas epatis remoues- mus diuersimode s̄m diuersitatez cause videlicet si fuerit causa frigi. conforta- bimur epar ad cali. dādo de electuario diacurcume. 3. ij. cū aqua absyn. et cuscute. dabimus etiam confectionem dialac- ce vel reubar. vel epar adip. absyn. vel eupatorium. Si vero fuerit causa cali. conueniunt vt siru. de bisan. de endi. de cico. cōfectio diarodon ab. et triasan. cō- sectio diarodon. d. cōi. Et si timeremus elia cali. contēperabim⁹ cū alio elio fri. vt speciebus diarodon abb. et similibus confortando. etiā dialacca et diacurcus ma cū dictis sp̄ibus valent. Auctor aut libri qui rosa anglica appellatur ponit ynum elm quod appellatur elm de cu- cube. laudes eius ab eo vide. ponitur et hoc idē electuariū a Jo. mattheo gradi de mente Thesauri pauperum qui liber quasi idē est cū rosa anglica. dicit Ma- theus gradi qd nullum fuit excellentius remedium q̄ tro. de reubarba. admiscē- do secum de speciebus diarodon abba. et hoc si timeremus caliditatem reubar. et hoc factum fuit in principe sfortia qui ab huiusmodi egritudine curatus fuit: quare rē.

Cura hydropisis tympanitis.



Abens hanc egritudinem pro cura eius o3 vitare gene- rantia ventositatem et debet vti eis que eam resoluunt: iō eedez intentiones sunt obser- uande sicut in predictis. prima est admi- nistratio regiminis qd debet esse caliduz et sic. secunda ad materiam coniunctam

conuertitur. et primo ad resoluendum eam scdo ad remouendum malam dispositionem epatis.

In prima intentione exhibent solutiua nō solū que euacuāt ventositatē sed et aquositas: qz ventositati cōiungitur aquositas que fouet dictā ventositatem. Solutiua satis dicta sunt ad resoluendū ventositatē. etiā fiat sicut dicit Rasis sacculus ex milio panico sulfure sale et cinere cal. et ponere supra ventrē vt dicit Rhiculus. Item decoctio ex lixiato vino albo camomilla ouigano calamēto et alijs dictis resoluentibus et faciendo decoctionem cum spongia vel vesica vel pāno apponendo sepe et sepius. ventose etiā sicce possit supra ventrem valent multum et laudantur a Rasi. Ite diagalanga diaciminuz diamusculus elm de baccis lauri galanga ciminum de quibus supra dictum est. Jo. arcu. dicit esse singularissimum remedium elm de baccis lauri ponendo in clisteribus. 3. iij. qz sit propinquū loco in quo continetur materia et sic sit resolutio ventositatis. commendatur etiā ad eandem intentionē exercitiū tempore inanitionis sibi sustinere famē et sitim. Item collyria resolutiua et clisteria carminatiua sunt multū vtilia vt verbi gratia. R. camomille melliloti aneti añ. **M**. j. seminis anisi cimini añ. 3. iij. bulliāt in sufficienti quātitate aque et fiat decoctio de qua capiatur lib. j. elij de baccis lauri. 3. iij. biere. s. 3. f. olei camomille vel aneti. 3. iij. mis. et fiat clistere. fiant etiam suppositoria resolutiua ventositatis vt R. foliorum rute mediocriter exiccatoz cimini anisi feni. añ. 3. j. subtiliter puluerizentur et incorporentur in sufficienti quātitate melliscocti. et fiant suppositoria conuenit etiā fm Rasm fortis fricatio ven. cū pāno cal. vt porositates bene aperiantur et ventositas resoluatur.

Scda intentio est remouere malā dispositionē epatis et cōfortare ipsum cōsiderando cām eius de quibus sepe supra dictū est. Et nō. qz spēs bldropisis plerūqz abinuicem non absoluuntur sed sepe nūmero complicātur et c.

Cura doloris splenetici.



Cura huius egitudinis diuersificatur fm cause diuersitates incipiendo a cā cali. oportet considerare naturā doloris splenetici. Si. n. fuerit mala complexio cal. sufficit alteratio et regimen. cōtrariū et abscisso cause: ideo oportet alterare cām calefacientē et ordinare regimen contrariū tā cum interius applicatis qz exterius. et ita de qualibet mala complexione dicendū semper ordinando regimen cōtrariū. Si vero fuerit mala cōplexio dependēs a materia humoralis sicut plurimum contingit tres intentiones sunt obseruande supposito debito regimine de quo abunde multotiens dictū est. prima est digestio. secūda euacuatio. tertia resolutio et remotio male complexionis.

Prima intentio completur cum sirupo acetoso vio. de endi. cuz aquis appropriatis sin. cico. endi. violarū acetose et c.

Secunda intentio completur cum reubar. pillulis aureis aggregatiuis diapiuni. s. electuario succi rosa. et c.

Tertia intentio completur cum debilibus resolutiuis quia materia est cali. et si tota est eradicata remouebimus malam complexionem et confortabimus cuz predictis siru. etiam cum aquis zucharo rosa. violato triasan. diarodon abba. et d. communi. Per exterius vero inungendo cum oleo ros. violato: etiam epithime tur splen. cum aqua ro. plan. et alijs in frigidantibus permiscendo puluerem rosa. Si vero sit humor flegmaticus oportet primo digerere ipsum flegma cuz his que sepius dicta sunt. Sed oportet notare cām. qz medicine digestiue debēt esse vigoratiores et fortiores qz in egitudinebus epatis: quia materie cōtente in splene multum distant a vīs ductuum: ideo medicine non possunt ita ad splenem penetrare propter earum grossitiem. ideo oportet semper in eisdem medicinis admiscere acetum. et in causa cal. siru. acet. est conueniens. et in causa fri. oximel. s. vel compositum vel squiliticum cū melle ro. etiā cū siru. de duabz et de quinqz radicibus. Et huius vero intentio cōplet cū aga. qz

Doloris splenetici.

Angularissimus & habet cū esse ppieta-
tem etiā cum splene etiā cum biera. Sal.
diasenicone & alijs. Remotio vero male
cōplexionis fri. complex cū interius ap-
plicatis vt dādo diamus. dul. vel ama-
rū electuariū de baccis lauri aromaticū
rosa. tiriaca &c. Per exterius vero inun-
gendo cū oleo de spica de ruta de cappa-
ribus: & ista sunt vsualia quibus practi-
ci cōter vtant. Si vero sit materia vento-
sa opz cōsiderare si habeat cām fouentē
sicut plurimū contingit qz tunc necesse
est illā digerere & euacuare postea vento-
sitate resoluerē. Per interius cōuenit
diaciminū electuariū de baccis lauri dia-
muscus dul. de quibus dices infra. Per
exterius conueniunt fomentationes ex re-
bus resoluētibus vt aneto ruta pulegio
calamēto semine anisi cinini &c. & facta
decoctione cuz spongijs vel vesica appli-
camus postea inungimus locū cum oleo
de capparibus de ruta de aneto. sed dicit
Auic. in. c. de inflatione splenis. qz me-
dicine egritudinuz splenis debent habere
virtutē resolutiuā aperitiuā & abster-
si nā postea dicit qz in apatibus cōpetunt
magis roso. qz stip. & in resolutione vento-
sitis magis stip. qz reso. qui tex. videtur
dubius qz ad resol. ventositatis magis
conueniunt carminatiua ventositatis.
Senti. dat duas expositiones vide eum.
Si vero cā sit aspa & sit cal. qd raro con-
tingit vel sit a materia colerica vel fleg-
matica vel melancolica vel sanguinea
in princi. diuertimus & euacuamus. si sit
a materia sanguinea vel sanguini mixta
debet fieri flo. basilice dextre. si ppter re-
tentionē menstruorum debet fieri flo. de
saphena. postea debemus repercutere cū
oleis & aquis fri. supradictis vt inunges
re cū oleo ro. vio. &c. & epithimamus cuz
aqua ro. plan. &c. Et quādo nō amplius
fluit de materia facimus flo. de saluatel-
la de qua fecit mentionē Rasis que est in
ter digitum annulārē & auricularem et
est ramus basilice. In augmento permis-
cere resolutiua cum stip. & etiam semper
debent admisceri aliqua que prohibeāt
duritiē splenis qz facillime indurat. In
statu vero resoluimus cum camomilla
radice altee farine seminis lini & fenugre-

ci. sed cauendū est ne induremus vt predi-
cimus & cum istis facimus empla admi-
scendo de oleo amig. dul. de capparibus
&c. Ultimo in declinatione consumpta
materia confortamus locum cum oleo
masticino ro. &c. Si vero sit aspa durum
& hoc est quasi semper in egritudinibus
splenis qz hec durities prouenit propter
materiam melancolicam induratum vel
aspa induratum. In cura eius sunt tres
intentiones. prima est digestio melanco-
lici hu. secunda euacuatio. tertia molli-
catio & resolutio.

¶ In prima intentione digerimus cuz si-
ru. de thimo de epithimo de fumoterre
de pomis permiscendo semper aliquid
incissuum vt siru. acetosum vel oximel
simp. compositum vel squiliticuz vt. Re.
siru. de epithimo. 3. j. siru. aceto. simp. 3.
f. cū aquis appropriatis inter quas est
aqua scolopendrie maxime spleni appo-
puata vt dicit Auic. secundo cāsi. dicit
etiā in caplo de cura splenis qz si degur
quattuor diebus de decoctione oximeli
lis in qua sit decocta scolopendria delet
splenē. valet etiā aqua fumiterre & aqua
thamarisci qz thamariscus respicit sple-
nē a ppietate. quidā vtunt vino infusio-
nis thamarisci vel tenēdo thamariscū in
vino quādo bibunt vel imponunt in va-
sibus vbi sit vinum. cortices etiā radicū
capparorum laudātur ab Auic. etiā lau-
datur ab eo portulaca a ppietate.

¶ Secunda intentio est euacuatio que
completur cū confectione amech Mes.
cum mirabolanis indis cum epithimo
vt sumendo de epithimo. 3. ii. cum. 3. j. ox-
mel. multum valet vt dicit Auic. Item
valent pillule inde pillule de fumoterre
de lapide lazuli dādo a. 3. j. vsqz ad. 3.
iij. & debent iterari iste euacuationes qz
iste humor est durus & non potest facili-
ter in vna euacuatione euacuari.

¶ Tertia intentio que est mollicatio &
resolutio complex cū his que habēt mol-
lificare & resoluerē de quibus sunt que-
dam que laudat Bordonius vt est vnguē-
tum factum ex medulla cruriz cerui vel
vitulorum cum adipe galline. assungia
oleo amigda. dul. valet etiam vnguentū
de melliloto etiam isopi cerotum & cum

istis possumus miscere ea que a proprietate valent. Est etiam vñū singulare quod cōmendat Aui. et est in cōmuni practica scilicet gummi armoniacū dissoluendo in aceto squillitico miscendo cū oleo de capparibus aut amigda. dul. et vt confidas in eo fuit secretū Joā. giringelli. Est etiam vñū singulare in resoluendo et molificando materias splenis videlicet accipiendo radicem ciclamini siue panis porcini qđ idem est dissoluendo cum alio quo oleo appropriato et est multū vsuale in partibus romanis et neapolitanis: et hāc egritudine lōgo tēpore passus est pñceps Robertus seuerin⁹ quē empiricus quidā cum hac radice sanauit fiat itaqz ex radice ista vnguentum cum oleo et super splenē ponatur et ordinatur sic hoc vnguentū. Rē. succi panis porcini vel radicis eius succi senationis olei cōmunis añ. lib. j. olei amigda. dul. 3. j. vel olei spice et seminum portulace añ. q. s. cere parum et fiat vnguentū. Siringellus habebat hoc remedium pro secreto. s. Rē. florū genestire scolopendrie foliorū salicis thamarisci radicū capparorū añ. ʒ. bulliant in sufficienti quātitate aque deinde capiatur vesica in qua positum sit butirum liquefactum: deinde ponas hec vesica in vase in quo sit illa aqua calida et ingeniatur vt stet submersa in aqua donec butirum liquefiat: deinde accipiatur de butiro illo quod participat virtute illorū simplicium et ex illo vngatur regio splenis. accipiatur etiam vesica talia illa decoctione plena et ponatur super splenem quare et c.

Cura colice.



Cura doloris colici serua bitur ordo Aui. primo ponēdo quosdam casū. generales postea ponendo distinctam curam sū causas.

Quātū autē ad curā generalē pmo opz aduertere vt nō differat cura colice qđ colica est dolor intēssimus cito virtutis pstratiuus: ideo cito a principio est cū vārijs remedijs et ingenijs succurrēdū. Secundus casū. est qđ in eis in quibus danf

inducie primo exhibeamus clisteria deinde solutiua per superius: nō ergo primo exhibeamus medicinas solutiuas p os: qđ talis medicina attraheret multas materias ad intestina: et tunc humores per partem inferiorē nō poterūt egredi: et nō potētes egredi regurgitabūt ad mēbra pncipalia. Terti⁹ casū. ē qđ nō administrētur medicine solutiue que attrahāt a remotis quia talis materia faciēs colicam est in intestinis: et ideo illa que veniunt a remotis ad intestina non possunt transire propter oppilationē et ita faciunt seuā accidentia. sed hoc intelligendū est quando materia colice solum est in intestinis collecta et nō aliunde fluit qđ vbi fluere oporteret illam euacuare vt si esset colera fluens ab epate que esset colice causa vel a cerebro vel ab alio mēbro quāuis alia materia fluat. Si vero ab intestinis solū est quartus casū. qđ si in intestinis cause excoziatio nō debemus administrare fortia et acuta clisteria: sed exhibeantur anodina lauatiua et sedatiua dolorē qđ talia bene conueniunt. et in casu hmoi casū. bene euacuabimus per superius sicut dicit Aui. intelligēdo p superi⁹. i. p vomitū ne materia trāseuntes per loca excoziata magis lederent. et hoc modo exponit Hic colus. Nota qđ et si videatur cōtradictio inter dicta Aui. qđ prius dicit qđ non debent dari solutiua nisi prius sit deoppilata via. deinde dicit qđ si nō possumus aperire viā inferiorem debemus dare solutiua. ibi. n. intelligit de debilibus solutiuis et nō fortibus. in primo autē casū. intelligit de solutiuis fortibus que multū agitant. Ro. etiā qđ Aui. in isto capitulo etiā in. c. de apate epatis docet admiscere solutiua cū cibis sicut ibi notatum est. ideo aliqui cōponūt nebulas solutiuas cū scamonea turbith et esula. Quintus casū. est qđ qñ venit colica a cā fri. nō debemus vtī fortib⁹ calefactiuis qđ ista multotiens augēt dolorē qđ inueniūt materias grossas fri. aliqñ eas subtiliāt et in vterostate cōuertunt et ita augent dolorē et ideo licet Gal. 7. terapē. c. I s. recitat hī storiam de alio in cura colice cum vino albo vbi etiam dicit qđ ipsum est tiriaca rusticorum non tamen conuenit vbi stet

Colicē.

repletio materierum neq; alia fortia res soluentia sicut electuariū de baccis lauri. Sextus casū. in vsu clisteriorum est q̄ eger debet se taliter situare vt clisteria declinent ad locū doloris itaq; post assumptionē clisteris reuoluat se eger super locum dolentē. Septimus casū. q̄ si talia clisteria nō pnt ingredi ppter vētositatē debem⁹ iterū ac iterum reiterare q; fortas se ventositas erit egressa vel mutata. Et Aui. describit vnā optimā formā clisteris per cuius inuisionē pōt et enema ingredi et ventositas egredi: cuius descriptionem et formā ponem⁹ infra. Octau⁹ casū. est in suppositorijs et ipsa debent esse longa ad mensurā septem digitorū vt vir tus eorum possit ad longinqua cōmunicari. Nonus casū. in stupefacientibus est q̄ non debemus cito a principio narcotica appropinquare: sed quando alia nō sufficiunt q; in paruo tempore redit postea dolor et materia in frigidatur et ingrossatur si fuerit frigi. si oppilatio magis oppilabitur si ventositas magis ingrossabitur. Decimus casū. est q̄ extra debem⁹ ista narcotica appropinquare in forma emplastrozū. Si vero per superiora vel inferiora administramus ad intra oportet q̄ ista stupefactiua sint bene consolata si cut eger bea filonium et c. Casū. aut speciales sunt isti. Prim⁹ sedatio doloris que cum talibus ingenijs cōpletur. Primus est in cause abscissione et hoc ingenio vere curatur dolor q; remota cā remouet effectus. s. dolor. Sed in abscissione cause quā doq; indigemus digestionē diuersionē resolutionē et tandem euacuationē et ista nō possunt fieri nisi per tempus et interim ppter dolorem virtus prostermitur: ideo indigemus alio ingenio et secundo in ordine et est administratio rerum anodinarū supra locum dolentem que habeant caliditatem temperatam non excedentē primum gradū: et aliqualem humiditatem que confortant calorem naturalem. conferunt etiam quia si mala complexio fuerit cal. confortando calorem naturalem redditur vicina naturalitati. etiam propter humiditatem ista anodina faciunt laxare locum dolentem et remolliunt ipsum. ideo quando fit extensio a ventosi

tate pōt membrum magis dilatari. Tertium ingenium est administratio narcoticorū auferendo sensum loci. et ita natura recipit aliquantulum iuuamentum ppter stupefactiua quando alia non sufficiunt vt habetur quarta primi capituli penultimo de sedatione doloris. Cū ergo occurrimus alicui patienti intensissimū dolorē oportet ipsum a prin. remouere cū secundo ingenio q; sepe causa non potest ita cito remoueri: ideo procedim⁹ cū anodinis mitigantibus dolorem per exterius et per interius applicata. Per exterius autē applicamus in forma embrocationum fomentationum vntionum emplastrozū et balneozū. Per interius vero in forma clisteriorum. facimus autem a principio embrocationem ex rebus anodinis faciendo cadere ab alto aquā decoctis camomille melliloti aneti seminis lini et fenugreci et ex malua altea et similibus ponendo istam decoctionem in vase facto sicut clepsidra q̄ est perforatum multis foraminibus in fundo quod vtuntur mulieres ad irrigandas herbas suas: s; hoc infirmis fastidiosum est: ideo practici procedunt potius cum fomentationibus euaporationibus accipiendo magnam spongiā et eam infundere in decoctione predicta et exprimendo vel accipiendo vesicā et eaz implendo illa decoctione et applicando loco dolenti. Inunctiones fiant ex oleis anodinis vt ex oleo de camomilla anetino: de semine lini: maxime quando est ventositas vel replere vesicā oleo communi et apponere loco dolenti. Quidam habent pro singulari secreto accipere de fimo iuuenconū et ledamine in quo mingunt boues equi et asini et putrefacto incorporēdo cū dictis oleis et in forma empl. applicant loco. Quidam accipiunt silum coctum in cinerib⁹ cū lixiuo et sic cali. apponunt loco. Sed si ista nō sufficiunt opz deuenire ad balneū quod fit ex decoctione dictarū rerū in vase ad sedendū in illa decoctione ita q; aqua superascēdat locū dolentē et ibi stet p mediā horā vel p quartā partē hore. Sed est notoriū casū. in impossibilitate balnei q; virtus maxime prostermit ppter dolorem parū cibū et ppter vigilias. Videm⁹

ergo si virtus est fortis potens tollere balneū et tūc adhibeat et pro toto tpe balnei sint odores boni et aromatici. lauent pedes et manus ex aqua ros. et vino aromatico vt virtus confortetur. Per interius autē possumus dupl'r exhibere: p' superi'. s. et p' inferi' p' inferi' exhibem' clisteria ex anodinis et decoctione p'dicta et ponat in libiā. j. humidi decoctionis. 3. j. cassie. et 3. j. zuchari et erit lenitiuū ven. et clistere ex brodijs pinguibus et ponere duo vitella ou. etiā clistere ex solo oleo camomillino vt exhibendo de ipso lib. i. etiam oleum de semine lini est singularis finis per clistere impositum q' humectat et lenit ven. et q'dam habent hoc profectro. Per superi' vero exhibent' ea q' hnt talem virtutem inter que singularis finis est aq' decoctionis camomille vel aqua sublimationis eius in secādo cañ. c. proprio. Brodiū ēt galline vel carnis pinguis cū croco multum v3. et ius galli. Aliqñ vero dolor est ita vebemēs q' nō sufficiunt anodina et timemus ne virtus deficiat et in h' casu oz ad narcotica deuenire p' superi' velp' inferi'. Est ih. cañ. q' nō debem' h'mdi narcotica a prin. exhibere q' vt dicit Aui. in c. de colica a materia fri. cōponūt rem maximi timoris p'cipue qñ materia est fri. q' addūt in cā. et si est v'tositas illa ingorisa et dolor reddit fortior q' p' p' exhibitionem narcoticorum et ideo soluz in casu desperato opz ista exhibere. si. n. videmus q' infra duos dies infirmus posset deficere administremus ista stupefactiua et apponam' ista magis per inferi' q' per superi' vt faciendo clistere ex brodio galline admiscēdo filoni romani. 3. j. q'd describit qnto cañ. 3. ē aliud filonium p'sicum q'd ab Aui. describitur tertio cañ. de cura sputi san. et habet virtutem constrictiuaz. sed primo practici communiter vtuntur. fit etiam in forma suppositorij accipiendo lanam vel cotū et ponere circa de filonio ro. et torquere in forma suppositorij. Aliud quo practici communiter vtunt' est suppositorij de litio in quo ingreditur opium. et describitur ab Auicēna in. capitulo de fluxu ven. excoctatiuo. sed oportet alligare cum filo vt possit ad libitum remoueri

quia aliquādo accideretq' propter nimiam dmissionem posset eger mori extincto calore. sicut contingit. P'apie in quadam muliere in qua superuenit subitū et appoplia et mortua est: laudat etiā Aui. clistere ex aqua carnis. et 3. j. castorei castoreum. n. corrigit opiu et est sicut bezoar ad ipsum. et dicit. Aui. q' aliqñ oportet solum opium ponere. q' dolor est ita intensus q' cum debilibus non potest remoueri. sed consulo vobis vt semper sint correcti. Niculus autem floren. facit clistere ex vino aromatico cū sit cal. et hu. nō tale tamen vinum debet esse multum antiquum. Aliquando aut ista non sufficiunt per partem inferiorem. sed op' est trāsfire ad fortioraque per os sumunt'. Et de istis sunt tria v'sualia. domesticū est egesthea stupefacit. n. et resoluit propter castoreum q'd ingreditur. Si fortius volumus est athanasia. Hi. dādo. 3. j. vel. 3. j. ē fortius aut adhuc est filonius de quo damus vsq' ad. 3. j. Sunt etiam aliqua q' a proprietate valent vt stercus lupi vt dicit Gal. x. de sim. medicina recitās historiam de q'daz dicitq' os q'd inuenit in intestinis lupi qñ cōedit aliq'd aial et nō potuit bñ masticare ossa postea inuenit ipsi in testinis si postea accipiat et suspēdat collo v3 dicit Aui. q' debem' colligere illud stercus lupi q'd inuenitur sup spinas. etiā in testinum lupi si suspendatur collo valet. Si etiam in lana arietis qui euasit a lupo inoluatur huiusmodi intestinuz et collo suspendatur valet. Castoreum etiam est singulare et laudatur ab Auicēna ratione proprietatis et manifeste qualitatis. est enim calidum et siccum etiam lumbrici terrestres dādo. 3. j. cum vino albo etiam cornu ceruinum dādo. 3. j. cum vino albo. in quocūq' tempore possunt ista exhiberi. Scorpiones assati valent multum vbi talis colica nō prouenit ab apostemate. et dicit. Au. cena q' per se valet in dolore renali et per accidens in colica secundum scriptum Antonij vacce qui scripsit super. 16. tertij ratio q' per se valeant in dolore renali est q' rāgūt lapidem per se. sed q' dolor colicus pōt per communitatem renalis fieri ideo remouēdo dolorē renalē p' se dicūt remouere

Colice

dolores colicū per accidens. Vel dicitur aliter per accidens quia solum a proprietate valent et non remouent causam in colica. in renali vero dolore abscindunt causam. Joan. arcula. dicit quod puocat vrinā Ideo dicunt per accidens eo quod puocatio vrine facit ad diuersionem materierum ad intestina fluentium. sed ista ratio parum vult valere. Quidam medicus. **M**si huius pro secreto puluerē ossium vel seminum nespilorum et potes exhibere cum semine anisi coclearii vnum. Quantum vero ad abscissionem cause si materia fuerit flegmatica dimissoregimine considerade sunt quattuor intentiones. prima est lenitio ven. secunda digestio. tertia euacuatio. quarta resolutio residui remanentis et confortatio.

In prima intentione conueniunt ea que leniunt ven. qualia sunt clisteria sicut dictum est facta cum cas. puluere zuchari addendo. 3. s. hie. s. vel hierelagodion vel diafeniconis vel elij indi. et qui sunt molliificate feces possumus dare per supius 3. s. hierepigre diafi. 3. ij. vel electuarij indi. et cum cas. et non debet ista solutiua esse fortia a principio.

Secunda intentio que est dige. fit cum si ru. de duabus radi. vel de quinque radici bus cum oximel. s. si materia est viscosa cum melle ro. et de istis satis supradictum est et cum aqua fe. et c.

Tertia intentio est euacuatio sed debemus commemorare cas. in principio cure dictos. euacuamur postea cum hiera gal. que multum commedat dando. 3. s. et 3. ij. diafini. vel electuarij indi vel de algalia. Item cum pillulis descriptis in littera a Rasi materia est que est in vijs ductuū potest euacuari sine digestionem quia est et magnus et intensus dolor ut patet in carminibus positis a Jacobo foiliuensi. et Ugone senensi videlicet Sinocha cum colica frenesis squinantes et antrax materias crudas euacuare iubent.

Quarta intentio est resolutio que fit cum oleo rute aneti lilij camomille addendo carminatiua ut ciminum feniculi laurum abrotanū pulegium anisum cum. d. predicta. conueniunt etiam confectiones cal. ut aromaticum ros. electuarium de

baccis lauri diaciminum diamaſcū diagalaga. Si proueniat huiusmodi colica a materia melancolica vel a colera procedimus cum eiusdem quattuor intentionibus. Primo dando siropos appropriatos. Si autem a fecibus molliciamus eas cum camomilla altea matribus violarū semine lini fenugreci faciendo emplastra cum butiro oleo amigda. d. etiam faciendo fomentatides et clisteria ex predictis ut clistere ex solo oleo violarum. Per superius vero molliciamus cum cas. fistu. manna et terbetina dando. 3. s. vj. etiam ius galli. et Auicenna. dat modum quomodo debet preparari. dicit enim capiat galli antiquus et verberet adeo quod multum de biliteſ deinde euisceret deplumetur abluaturque cum vino albo imponendo inter polipodii anisum feniculum agari. turbitum et diuersas intentiones et consumet usque ad ossa et damus de brodio eius usque ad 3. viij. vel. x. huius enim virtutem solutiua et non euacuat a remotis. Dubium autem est de iure galli utrum sit cal. coplonis. nam Aui. in. c. de cura colice in generali dicit quod est cal. et tamen in cura colice ex fece consummat inter lubricantia fri. Dicit Ben. quod ius galli est fri. respectu aliarum rerum magis calefacientium. Anto. vacca dicit quod Aui. deficit in ista. inquit. n. debet dicer. Et lubricantia in fri. s. colica sunt sicut iura pingua et proprie ius galli et c. Vel dicit quod debet poni cal. ut dicat sic. Et lubricantia fri. et cal. sunt sicut iura pingua et c. quia Aui. paululum antea dicit. et lubricantia fri. et cal. Quidam alij dicunt quod in decoctione galli ponunt primo thamarindi sebesten. ita ut multum consumet aqua et illa supant virtutem galli et ius erit fri. Si vero proueniat colica ab asate procedimus cura asatis. et de istis satis dictum est superius. Si vero a vermibus dicit in. c. de cura vermium. Si a malo situ intestinoiū debemus reducere ad situm suū leuiter et eleuent crura ad superiora et per motum reducantur si propter rupturam facilius reducere ita sita si a mala coplone quod raro est consideremus quis sit et illa remoueamus si a vetustate resoluamus illam ut cum electuario de baccis lauri quod ponitur a Rasi. et huius feculentibus et sionibus. Si predestat a materia ipsa

cipio vero cū leuiforti incipe ozvputa cūz puluere anisi cū vino albo. est etiam dia ciminū diagalanga. Item clisteria ano dina r carminatiua vt cum camomilla aneto pulegio calamento semine anisi ci mini aneti cū. 3. iij. olei aneti r. 3. f. hie re pigre r euaporationē cū decoctione pres dictorum facere. Item vētosa magna po sta supra locum r iterata laudatur hic a Rasi r. viij. continentis r ab Auicē. r alijs r clistere: r inunctio ex oleo ruta ceo r cū oibus carminatibus. Eum aut cañ. aduertēdus qd in principio nō sunt fortia exhibenda qm materia est fouens. r ideo opz facilia prius adhibere. Nota cañ. singularem in hac cura colice in ex hibitione medicinarum quē ponit Rasi r est optimus modus practicandi. sci licet dare solutiua mixta cum stupefacti uis r isto modo practicādi vtebatur qui dam singularis doctor. s. Jo. arcu. etia3 nunc quidā medicus mediolanē. in hac cura cōsequutus est magnum honorem q: illa stupefactiua remouent caliditatē farmaci solutiui: r econtra farmaci stupefactionem r frigiditatem nimia quaz posset inducere stupefactiuum r simul re mouet dolorē r euacuat r ideo ista mix tio est conuenientissima r pōt sic ordina ri. R. hie re. s. que est optima. 3. vj. diase. 3. ij. elij indi maioris. 3. j. filonij ros. 3. f. vel si dolor est fortis 3. j. mis. Si dolor ēt sit magnus r virtus fortis egethee. 3. f. vel athanasse Nicolai vsqz ad. 3. iij. r hoc bene nota. Electuariū de baccis lau ri est singularissimum in resolutione vētostatis siue in colica ventosa quod de scribit Rasis in littera r dat a. 3. j. vsqz ad. 3. j. f. r est multum vsuale. Joā. arcu lanus ponit d dicto electuario in cliste rijs quia virtus ipsius prouenit ad locū r ipse inuenit proficui iuuamenti q: ma iorem retinet virtutem. dat etiam Rasis filonium ro. descriptionem illius qui cō muniter habetur in vsu: babes ab Auic. quinto cañ. vbi loquens in persona filo nij dicit. Ego sum filoniū qui separo in ter mortem r vitam.

Forma enematis.



Ec est forma clisteris quā nō intelligunt multi r quam de scribit Auic. s. qd ps superior scilicet canna eius sit dupla ad partē inferiorem r mediet inter has partes mediū vnum sicut pa ries diuidēs ptes illas sicut est in duab⁹ fistulis coniunctis r habeat pars minor vñ foramen in pte que est prope coniu ctionem burse clisteris: r aliud in oppo sito directe fm longitudinē qd sit apud foramen partis grossioris p quā partem maiorez cui contiguatur maxime bursa transeat aquositas enematis imposita per vtem. per inferiores vero cannā si ue minorem pulsa ab enemate ventosita te per vtriciis compressionem ipsa vento stas egrediatur. r hoc patet in figura r reddēt dicta cum causa litteram Auic. obscuram claram rē.



Cura fluxus cerebralis.



Nota primo qd in cura fluxu talis seruabit ordo qd in particularibus speciebus fluxus particulares ponentur cure q: ista materia fluxu est mare magnū r non pōt vna cura tota euacuari id sicut dictū est succinte r ordinate ponent cure singulariū species rum. r primo fluxus cerebralis qui pro uenit vicio cerebri r ē ex eo qd aliqua ma teria salsa acuta vel pungitiua descens dens a cerebro r hoc per catarrhos pluri mos stimulat r irritat virtutem expulsi uam stomachi r ita ante digestionem cō pletam cibi virtus conatur illum expel lere vel etiam multi catarrhi humidi bus mectantes superficiem intrinsecam sto machi ratione cuius prouenit quedā lu bricifas r ita debilitat contentiū qua

Lienterie.

recibus non potest in stomacho contineri debito tempore sicut si manus essent inuncte oleo et lubrice facte non possent debite continere. Signa istius fluxus sunt catarrhi precedenti vel actualiter existentes vel etiam quod euenit fluxus iste tempore pluuioso vel etiam post somnum longum ex eo quod in somno longo retinentur vel multiplicantur siue ingrossantur vapores multi: et ita facientes catarrhum sunt causa corruptionis cibi in stomacho. et ideo signa sunt corruptionis cibi etiam mala complexio fri. cerebri. Cura istius fluxus est in duabus principalibus intentionibus. prima est ad membrum cōicans. scōda ad mēbrium cui communicat. ¶ Prima intentio compleretur quattuor intentionibus particularibus supra cōmemoratis. prima debitum regimen catarrhi prohibituum. secunda catarrhi digestio. tertia hu. diuersio. quarta euacuatio et remotio male complexionis. et hec cura sufficienter dicta est in capitulo de catarro et cum quibus debet cōpleri quod si cal. fri. et e contra.

¶ Secunda principalis intentio est ad membrum recipiens scē stomachum pro cuius cura recurrendum est ad capi. de debilitate stomachi. Si enim illa materia catarrhalis indiget digestionē digeratur et euacuetur postea resoluitur et mala complexio remoueat: et hoc cum fomentationibus sacculis vaporatōib⁹ vnctionibus emplastris confectionibus et singularissima in euacuatiōe est biera sim Sal. q. non euacuat a longinquis. similiter electuariū diafenicon et esm indum. facere etiam fomentationes cum vino in quo decocte sunt herbe stomachales vt absy. rosa mēta spica rosmarinus pulegium calamentum gar. cinamomū galanga maxime quando ventositas cōplicatur et cū oībus istis facere vaporatōnem seu fomētationem simul cū vino aromatico vel ex pulueribus istorum simul cū aliquo oleo appropriato incorporatis facere vnguentum vel ex oleis predictarū rerū inungere: vel etiam dictis facere sacculū. et inungimus cū oleo masticino de mēta de absy. de spica et c. etiam cerotum pro stomacho emēdās vitia sto-

machi et vnguentū stomachale. hec enim oīa tenentur confecta. etiam confectiones per interius assumpte valent vt diagalaga zinziber conditū aromaticū ros. aromaticū gariofilatū et cetera confectiones que singulares sunt ad remouēdum malam complexionem fri. stomachi et c.

¶ Cura lienterie.



Luxus stomachus prouenit ex eo quod superfluitates remanēt in stomacho quod cū digestiua est diminuta ablata vel corrupta et ita cibus aliqui complete aliquādo diminute digeritur: et iste superfluitates aggregantur aliqui propter difformitatē cibi. prouenit ex eo quod vna pars eius est digesta alia vero indigesta. differunt dicere non totus digestus et totaliter digestus. totaliter. n. respicit qualitatem. totus vero respicit quantitatem. aliqui egreditur cibus in eadē quantitate et qualitate qua sumitur hoc dicitur totaliter ablata digestio. si cibus corruptus dicitur corrupta digestio. si diminute digestus dicitur diminuta digestio. Prima causa lienterie dicitur debilitas cōtētiue siue retentiue que non gradat missionem cibi et hoc clare exponit Senti. Scōda causa est remanentia solutiui in rugositatibus stomachi que stimulat virtutem expulsiuam et ita cōprimū cibus est in stomacho expellitur. Tertia causa est de qua dictū est propter debilitatē digestiue vel propter materias slegmaticas adherentes parietibus stomachi et ita parietes fiunt lubrici. Quarta causa est vlcus stomachi quare cibus tangens vlcus moridicationē causat et ita virtus expulsiua cibū expellit. Quinta cā est ab humiditatibus quod profluunt ad stomachū tamē hec proprie non est stomachica sed fm diuersa membra a quibus pfluat materia. Sexta cā est propter ventositatem subleuantē cibum quare prohibet bonā fieri digestionem. Alia causa est septima propter dolorem stomachi resolutis spiritibus. Octaua causa est ex parte ciborum licet hic proprie nō sit fluxus sto-

maticus q̄ isse non fit vitio stomachi. Sed pro complemento doctrine adducitur omnes caule vt si quis propter nimiam ciborum quantitatem lienteriam incurreret vel etiam sumere cibaria acetosa vel corruptibilia vt cerasa melones &c.

De signis. iste fluxus non debet ordinem sed fit fin cibi assumptionem quia si tu sumis cibum & non digeratur fit fluxus. Secundum signum q̄ apparent ege stides cibales si nullo modo stomachus agit in eodem colore & apparebit si cor rupte ledatur cibus corruptus si aliquis sumat cibum aliquo tempore cito egrediatur propter vitium retentive quia non potest gradare digestionem & expulsione nem cibi. Si propter vlcera est dolor fortissimus cum assumptione cibi. etiam cognoscetur ex eructuatione corrupta & q̄ illa materia saniosa egreditur Si est propter solutium sentitur odor medicine & punctio in stomacho & q̄ ante non erat fluxus. Si propter nimiam quantitatem cibi sentitur grauitas. Si ab alijs humoribus proueniat per vomitum & secessum cognoscemus. Si propter ventositatem erit extensio & eructatio & non grauitas.

Pro cura fluxus stomachi Auicenna. remittit se ad. 13. fen. c. de lubricitate stomachi. tamen succinte determinat de eo. Si proueniat a cibo cura variatur & variatē causarum q̄ cibus potest ēē maioris quantitatis vel minoris q̄ debeat vel grossus vel corruptibilis. iste tñ non ē fluxus stomaticus sed ex parte aliorum se tenet. Cura ergo est ex pte cibi q̄ si est corruptus vomitu vel secessu est educendus vt cum cassia manna vel cum aqua tepida per vomitum. Si vero est in intestinis cum clisteri & ita pro debita cura inuestiganda est causa. Si ex nimia quantitate prouenerit paucis exhibeatur. Et si est nimis grossus vel subtilis fri. vel calidus vel nimis vinctuosus corrigatur deinde de remoueat mala complexio stomachi si fuerit derelicta. Si vero prouenerit propter presentiam nimie humiditatis in stomacho contenta sicut plurimum contingit: quattuor intentiones sunt obseruande. prima est debitum regimen, secun-

da hu. digestio. tertia euacuatio. quarta stomachi confortatio.

Prima intentio s. debiti regiminis docuit Rasis in littera cum iussit vt patiens comedat incisua calefactua subtiliatiua falsa & acuta. & de hoc dictum est supra in. c. debilitatis stomachi.

Secunda intentio est digestio humo. flegmatice que fit cū cōueniētibz digestiuis flegmatis. s. cū melle ro. siru. de duobz radi. de absyn. si non timem⁹ retētiōē materie in stomacho cum oximelle sim. etiam cum his que dicta sunt in. c. de debilitate stomachi cum aquis beto. fenisculi & absyn.

Tertia intentio est euacuatio in qua laudat Rasis vomitū & solu. ven. de quo vomitu videtur dubium quia Aui. in cura frigus stomachi vituperat ipsum vomitum cum etiam dictus Auicenna. 13. tertij. c. de lubricitate ven. etiam laudat ipsum vomitum. Respondetur q̄ si materia est in fundo magis apta descendere tunc non conuenit sed per partem inferiorem euacuari debet. & ad istum intellectum Aui. vituperat vomitum. Si autem materia fuerit in parte superiori stomachi corpus dispositum ad vomitum laudatur. etiam vt Rasis q̄ si vomitus non sit sufficiens soluamus. Et debet cōmemorari cas. sepe superius dictus q̄ solutiu a longinquo non attrahant. Et de istis sunt sicut pillule elefantine magis sicine de hiera sim. dando. 3. ℥. & si corpus esset robustum & non posset soluē per solam hieram de qua dicit Auicenna. q̄ cum stat ambiguitas de materiabus in stomacho nulla est conuenientior medicina: addimus tunc diafeniconis. 3. ℥. & licet vt alias dictum est in diafenicone ingradientur solutiu a remotis trahentia: tamen virtus eius non pertrahit epar vt dicit Sen. quinto cas. eo q̄ dactili inuiscent huiusmodi medicinas. conuenit etiam diacitonitem solutiuum quod ratione citoniorum non attrahit a remotis.

Quarta intentio ē confortatio stomachi & remotio male cōp̄lionis cū his que p̄ interius & exteri⁹ administrant. De exteri⁹ administratis sunt inuictōes facte ex cale-

Dissenterie.

et humectantibus habentibus virtutem stip. vt cū oleo de spica de absyn. de thimo mastice menta de citonij. Itē capi mus mentā absyn. squinatū spicā ro sas balaustias cortices granatorum cuz cinnamomo cipro gaf. calamo aroma tico et ex istis facimus cerota et vnguen ta. Item fomentare stomachum ex deco ctione facta in vino nigro stip. cū galāga cipro cinnamomo et alijs antedictis et stomacho applicare cū spongia vel vesti ca: etiā ex pulueribus istarū rerum face re sacculos. De interius autē applicatis est aromaticū ro. diaciminūz diagalāga zinziber conditū et mirabolani chebuli conditi dando duos in hebdomoda mul tum valent ante cibum. diacitoniten etiā de zucharo cum speciebus in causa fri. et sine speciebus in causa cali. etiā miua citoniorum aromatica confortat virtutem digestiuam et facit ad debitam reten tionem dando duo coctlearia ante ci buz. Sirupus etiā de menta et de absyn. si est a debilitate digestiue et retentiue de bemus eas confortare per interius et per exterius administrata sicut supradictūz est. Cotandrum etiā conuenit de quo di cit Auicē. qd retinet cibuz in stomacho et est fortis impressionis. Si autem cā sit materia calida que faciat fluxum cūsimi les sunt habende intentiones et quatuor prima est debitum regimen qd debet esse frigi. secunda digestio hu. tertia euacua tio. quarta confortatio et remotio male cōplexionis cal. et in his procedamus cū digestiuis appropriatis contrarijs cause scilz frigide vt euacuare cum mirabola nis citrinis in substantia vel in infus. Al terius remouemus malam complexionē cali. et confortamus cum infrigi. vt cum iulep ros. zucharo ros. diarodon abba. et decoc. cōmuni siru. ro. de granatis de ci tonijs cōfectione triasandalorū Si vero proueniat propter vlcera primo oportet abstergere scdo cōsolidare vt in. c. de pti si dictum est. Si proueniat a ventositate et materia sit fauens digeratur et euacue tur: deinde resoluatur ventositas cuz ele ctuario de baccis lauri et alijs de quibz dictum est in capitulo de colica. Si vero proueniat a dolore stomachi recur

ratur ad capitulum de cura doloris sto machi: quare et c.

Cura dissenterie.



In cura dissenterie quattuor intentiones sunt obseruāde. prima est debitū regimen. ses cunda vertis ad cām dissens terie. tertia ad excoziationez quarta intentio est restrictio fluxus.

In prima ergo intentione qz excozias tio fit propter humores cali. debet esse de clinans ad fri. Aer ergo est ad frigi. alte randus. In cibo vero oportet aliquos cas. obseruare. Primus cas. qz cibaria non sint valde acuta nec salia nec acetosa vt allea porri cepezinziber cinnamomum. acetosa etiā cum multo aceto. salia cum multo sale. dicit Auicē. qz cibaria nō debent habere nimiam salsedi nem nec nimiam acetositatem volens in nuere qz sint aliquantulū acetosa quia no cumentum cōmunicatur stomacho: ideo opz qz aliquantulū incitetur appetitus qz virtus appetitiua est prostrata. Secun dus cas. qz cibaria sint pauca quantita tis vt membra sint auara et ita retinebūt humores et non poterunt fluere. et licet di cat Aui. stent per duos dies non tamen est hoc tempore sic faciendum sed cū sub tili dieta debent stare. Tertius cas. qz cibaria sint actualiter frigi. quia frigidus facit ad constrictionem: ideo vitentur cali. cibaria etiā actualiter. Quartus cas. est qz non sint illa cibaria diuerse nature seu speciei: immo dimittatur diuersitas cibariorum. Quintus cas. est qz cibaria sint facilis digestionis et sint boni nutri menti. causa clara est: et velocis digestio nis quia stomachus est debilitatus. etiā quia non potest longo tempore permane re cibus in stomacho. et propterea Aui cen. laudat epar gallinarum testiculos gallorum ona sorbilia que tamen non sint dura siue nimis assata nec nimis mol lia siue elixa qz mollia ven. leniunt dura vero sunt difficilis digestionis. Itē aqua carnis et cōtusum carniū. et de milio faro re panico rizo qd aliquantulū torrefiat hoc

modo. Habeat tegula et rizum superpositum qua posita super ignem rizum circumuoluatur super tegulam. lentes etiam excoctate laudantur. etiam lac acetosum quod sic preparatur. Dimittatur per noctem in aere sereno postea in mane butiro sitas extrahatur et capiatur acetositas. Et si volumus quod sit magis constrictum extinguamus in eo lapides ignitos vel calibem ignitum ter vel quater. Vinum autem non conuenit nisi sit virtus debilis: et si exhibeatur sit stipticum vel sit bene temperatum cum aqua extinctionis ferri vel calibis. aqua enim ferrata vel calibata restringit et confortat membra naturalia etiam retinet fluxum. vel etiam cum aqua decoctionis seminum coriandrorum conuenit etiam ponere aliquantulum de iulep rosa. vel zucharo rosato vel aqua decoctionis sumach vel aqua berberorum. In alijs etiam regimen debet esse fri. et stipticum quia talis excoctatio ut plurimum a materia cal. prouenit.

Secunda intentio principalis respicit causam excoctationis et ideo dicit Auicenna si est fluens talis causa stude in abscisione neata quod oportet omnes causas seruare. Si ergo materia est colerica et fluxit primo et eduxit muscositates postea cortices et ita sanguinem videmus et cum hoc continuat fluere colera et ideo non precedere digestionem et euacuare debemus quia continue fluenti augeret excoctationem practici quod primum videtur fluxum excoctationis statim abscindunt causam fluxus non expectando digestionem: et ita cito exhibent solutiuum: tamen aduertendum est ne exhibeantur solutiuum que noceant loco vicerato sicut scamonea et omnia scamoneata sicut diaprurnis solutiuum electuarium ro. propter quod Auicenna. et alij auctores laudant mirabolanos citrinos propter stipticitatem sed pro remotione eorum asperitatis admiscunt dragagantum vel communiter faciunt practici admiscunt iulep rosatum: habet enim virtutem infrigidatiuam et lenitiuam. verbigratia sic ordinando. Re. mirabolanoz citrinorum subtiliter puluerizatorum. 3. s. iulep. rosa. vel violati 3. s. cum aquis buglo. planta. et similibus et fiat potio. ponunt etiam aliqui aliquid

de reubarbaro licet nonnulli vituperent: possumus etiam dare dictos mirabolanos in infus. verbigratia sic ordinando. Re. mirabolanoz citrinorum. 3. s. contundantur et infundantur in aqua calida quantum sufficit deinde bulliant duabus vel tribus bullitionibus postea fortis fiat expressio: cui addatur reubar. electi. s. p. 3. i. vel. 3. iij. sirupi rosa. 3. i. misce et fiat potio. Solutiuum aliud magistri Galasij astarij doctus celeberrimi. Re. corticum mirabolanoz chebulorum. 3. iij. mirabolanoz citrinorum. 3. i. passularum enucleatarum. 3. i. spice parum incendantur vel conterantur minutim et infundantur in aquis planta. absyn. bug. an. q. sufficit. et ponantur ad bulliendum duodecim bullitionibus vel circa: deinde de facta infrigidatide bene manibus fricentur et fiat ipsorum debita expressio cui addatur diacatolicum. 3. iij. reubar. subtiliter puluerizati. 3. s. misce et fiat potio. Nota quod aliquando practici torrefaciunt reubarbarum super tegulam calefactam reuoluendo ipsum ut partes acute resoluantur et remaneant solum partes stiptice sed ista torrefactio a principio non esset conueniens: quia adhuc est magna quantitas materie in corpore. In processu vero quando maiori indigemus confortatide quod euacuatione quia euacuata iam est materia: tunc talis torrefactio multum conuenit. Et nota quod licet Auicenna. hic multum laudet reubarbarum non tamen laudat ipsum in intentione euacuandi sed stipticandi et restringendi: quia addit post de glandibus et rossis: nec inuenitur aliquis textus Auicenne. qui dicat quod soluat. habes tamen ipsorum esse solutiuum ab Auer. quinto colliget et Mesue. facta autem aliqua euacuatione a principio postea digerimus materiam facientem fluxum. et ita secunda die practici communiter dant sirupos videlicet. Re. sirup. rosa. 3. i. sirup. de endi. 3. s. aquarum ros. plantagi. et endi. an. 3. i. misce. Iste enim sirupus ingrossat digerit infrigidat et stipticat. Nota tamen quod isti sirupi non debent esse a principio nimis stiptici: tum quia febris mala coniungitur: tum etiam quia non intendimus talem materiam retinere. In pro-

Dysenterie.

cessu vero exhibentur isti sruipi scilicet si
rupus rosa. de citonijs cum aquis aceto
sis rosa. & plantagi. fucta autem digestio
ne materie eradicatiue euacuamus & re
linquimus vestigium stipticitatis dando
mirabolanos in substantia & reubarba
rum: & tunc bonum est torrefacere reubar
barum sicut supradictum est. Postea ve
ro facta effione debet epar epithimari cu
sandalis rosis aqua rosa. endiuie spodio
& alijs & hoc ieiuno stomacho deinde sti
pticare oportet.

Tertia intentio principalis est curatio
excoriationis intestinoꝝ & hoc diuer
simode procedendo sicut quod huiusmodi ex
coriatio diuersificatur. Nam aliqua est
excoriatio cum vlcere aliqua sine vlcere.
Illa autem que est cum vlcere cognosci
mus quando egreditur materia saniosa:
quod etiam aliquando fit a principio:
ideo aliquando oportet nos lauare & ali
quando coaglutinare. Si enim videmus
a principio egestiles sanguinolentas de
bemus lauare intestina ne materia figa
tur in ipsis: & hoc completur cum clisteri
bus lauatiuis que sic fiunt. Re. aque oz.
lib. s. vitellos ouorum numero. ij. zucha
ri rubei. 3. s. hoc effi clistere abstergit ma
teriam illam que figeretur in intestinis.
& hoc quia non poterit longam moram
trahere in intestinis & etiam quia clistere
remouet acuitatem humoris excoꝝiantis
fit enim vnum aggregatum ratione cui
non poterit excoꝝiatio induci in intesti
nis. singularissima enim sunt clisteria in
hac cura. & oportet vt a principio ista ad
ministrantur: quia si profundaretur pos
tea non euacuaretur. Ego enim fateor
me multos curasse solum cum admini
stratione horum clisterioꝝ. Aliquan
do autem mucositates sole sunt euulse &
non profundata est excoꝝiatio immo nec
inchoata & tunc oportet procedere cum
clisteribus glutinatiuis & viscosis quia
adherent intestinis & faciunt vestem su
pra tunicas intestinoꝝ: & ita practici
communiter faciunt ordinando tale cli
stere. Re. albuminis ouorum gummi ara
bici adipis renuz caprarum vel sepi ana

3. ij. olei rosa. 3. s. ne adeps ita cito conge
letur. boliarmeni dragaganti ana. 3. s. cuꝝ
aqua ordei si querimus cum hoc abster
sionem & lauare. vel cum brodio pingui
si volumus conglutinare magis. 3. x. mi.
pro clisteri. ponere etiam cum istis buti
rum iuuaret. Aliquando tamen materia
retinetur propter istozum viscositatem.
ideo oportet post quod modico tempore ste
tit clistere hoc conglutinatum quod fa
ctum fuerat post debitam intestinoꝝ
lotionem iterum administrare clistere la
uatiuum. deinde iterum conglutinatum
vt deficiat excoꝝiatio & prohibeatur per
istum modum. ponitur etiam aliquando
succus plan. in his clisteribus qui lau
dantur ab Auice. Cognito deinde quod sit
abscessa causa quia puta non plus fluit
de materia colerica neque mordicatiua sed
solus sanguis vel mucositas: tunc conso
lidamus & primo videmus si oportet ab
stergere & lauare quod facimus cum cli
steri lauatiuo postea facimꝰ clistere incar
natiuum faciendo decoctionem ex rosa.
balaustijs corticibus granatoꝝ sumach
& semine coriandri semine berberioꝝ &
gallis ex qua decoctione accipiat lib.
s. cui addatur boliarmeni sang. dia. terre
sigillate thuris ana. 3. s. vel tro. de terra si
gillata. 3. ij. addendo vitellos ouoꝝ nu
mero duos vt adhereat intestinis. & bec
omnia fiunt vbi sit excoꝝiatio sola & pus
ra. Si vero sit excoꝝiatio cum vlcere in
cura sunt due intentiones obseruande.
prima est abstergio & mundificatio. secun
da est consolidatio.

In prima intentione cum videmus quod
egreditur pus vel sanies ab vlcere proce
dimus in cura faciendo clistere abstergi
uum & mundificatiuum ex aqua decoctio
nis furfurum frumenti vel ex aqua melo
lis vel ex brodio cicerum ru. vel ex aqua
lactis capini vel ex vina vel ex liguio
quia fortius est. aliquando etiam ex vi
no rubeo quia abstergit & confortat et cuꝝ
istis possumus miscere mellis rosa. 3. ij.
Si autem hec non sufficiunt accipimus
aquam decoctionis pisciū salitoꝝ & aquam
oliuarum salitarū. Si ista non sufficiunt

venimus ad fortia. s. accipiendo tro. de ar
senico et ita cum istis abstergimus et mu
dificamus locum ulceratum. et semper ti
bi maior sit cura ad abstergendu et mun
dificandu qd ad consolidandu: qd et si no
adminstras consolidantia dummodo be
ne abstergas et mundifices natura ex se
postea incarnabit.

¶ Secunda intentio est consolidatio qua
facta optima mundificatione et non flu
te amplius tali materia possumus po
nere ea in actu practico administrado cli
steria consolidativa et coagulativa cu re
bus stipticis vt cu decoctione lentiu ros.
balaustiaru imponendo boliarme. de ter
ra sigillata et de alijs de quib dictum e
supra tamen nunq recedas ab absterfio
ne et mundificatione: quia vt dictum est
natura de se incarnabit.

¶ Quarta et vltima intentio principalis
est restrictio fluxus. aliquando. n. propter
superfluum fluxum timef casus virtutis
et ideo oportet istum fluxum retinere. et
etiam quia aliquando non fit ex materia
mala: quia iam euacuata est sed fit eo qd
vie sunt late et debilitate. retinemus aut
fluxum cum his que per interius et per
exterius administrantur. Per interi⁹ con
uenit sru. ros. mirtin⁹ de citonijs de gra
natis et his similes. conueniunt etia tro.
de spodio cum semine acetose dando. 3. s.
ante cibum. etiam confectiones vt zucha
rum ros. imponendo corallo rubeos vel
spodium vel accipiendo codognatam si
ne speciebus vel de sirupo de citonijs. si
vero hec non sufficiant ad narcotica de
ueniendum est. ipsa. n. dolorē remittunt
inducunt somnum immobilitant humo
res: sed bene considerata est virtus in
administratione istorum narcoticorum.
non. n. dentur illi cuius virtus est debi
lis. extingueret. n. illum paucū calorem.
et huiusmodi Quandoq administratur
per superius quandoq per inferius Per
inferius aut est suppositorium de litio de
scriptum in littera a Kass. et tenetur con
fectum in apothecis. et debemus semper
appendere cu filo vt possimus ad placi
tum remouere. et dicit Aui. nos testifica
mur et c. Per superius conuenit athana
sia dando a. 3. j. vsq ad. 3. iij. et aliquan

do ponimus in clisteri dissoluendo eam
in ipso per exterius. conueniunt inunctio
nes facte ex oleo citoniorum masticino et
mirtino aspergendo supra de puluere co
ralloru ros. masticis boliar. san. dia. sin
gularissimu est emplastrum diafinico de
scriptum a Des. s. 3. describit duo. vnum
in intentione cal. aliud in intentione fri.
et istud tenef confectum et capif pannus
grossus et ponitur supra ventrem et itera
to renouamus. Aliqui faciunt suffumig
ia cum vino ru. stiptico supra ferru igni
tum fumuz recipiendo: vel igniunt sco
riam ferri et similiter faciunt: vel vt com
muniter fit ponere manus et pedes in de
coctione stiptica talis enim virtus stipti
ca communicat stomacho et intestinis si
autem fuerit solus fluxus intestinalis
lubricatiuus cura est eadem cum cura
stomachi et no est diuersitas nisi in hoc
qd in fluxu stomachi medicine magis p
superius administrantur. sed in fluxu in
testinali sine excoziatione et debilitate di
gestiue magis per inferius vt per clister
ia procedimus. et si est materia statica
euacuatio vt supra in cura fluxus stoma
chi. quare et c.

¶ Cura fluxus spleneticus.



¶ Si fluxus proveniat propter
debilitatem virtutis attras
ctiue splenis vel propter op
pilationem curetur sicut dis
ctum est in capitulo de dolo
re splenis: et ibi ampla e cura ad solutio
ne. multu vz oleu caparoy de lilio de ge
nestra agrestri et alie res appropiate sple
ni. aqua scolopen. multum appropriatur
spleni etiam thamasci. euacuatio fit cum
mirabolanis indis vide ibi quare et c.

¶ Cura fluxus intestinalis qui dicit
tenasmon.

Fluxus epatis.

Enasmon est appetitus vehe-
mens egerendi absque egestionem
notabili respectu illius appe-
titusque huius. No. q. cum dissen-
teria huius semper complicat tes-

nasmon ex eo q. loc. excoxiatus stimula-
tur ad egerendum. I. non sit materia vel
pauca egerenda. et etiam q. multotiens
materia virulenta egreditur a tali vlcere et
figit in extremitate intestini recti et cau-
sat talem appetitum et h. no. Si causa istius
fluxus fuerit colerica vel flegmatica
falsa curat cum clisteribus lauatius ut cum
aqua ordei zucharo et duobus vitellis ouo-
rum in calid. in fri. cum melle. ro. aqua lactis
brodio cicorum etc. Si causa fuerit apostema
debemus curare secundum nodum apertis. scilicet cum cli-
steribus mollificantibus. Vel etiam si causa sit
sepe secca curet cum mollificantibus per superius
et per inferius. ut supra dictum est in cura
colericæ. vulgares accipiunt tabulam par-
uam ligni fortis ut puta nucis et calefaci-
unt et cum illa actuali caliditate appo-
nunt ano et aliquando inungunt ipsum ses-
po hircino: quod per calefactionem illam si est
propter fri. vel ventositatem remouetur. Si
vero sit ventositas practici faciunt saccu-
los ex camomilla vel ex floribus tassi bar-
bassi. mirabilis. n. habet proprietatem in
tenasmonem vel faciunt ista bullire cum vi-
no et exprimunt et postea cum actuali ca-
li. ponunt supra ventrem. Quando autem sup-
fluit fluxus et timemus defectionem vir-
tutis debemus ipsum restringere et uti-
mur emplastro diafeniconis quod descri-
bit Mesue sicut supra dictum est. Super
posteriorum etiam de litio multum confert.
hoc tamen est in intentione stupefactionis
et describitur a Rasi et sicut supra dictum est
administratur cum filo appenso possumus
ad placitum remouere: ne propter nimiam mo-
ram eius somnus nimis profundaretur
et sic esset periculum de morte infirmi. et
ideo hoc sit vltimum remedium. Per su-
perius administrantur tro. de opio confes-
ctio de storace ut dictum est supra. vsualis
est athanasia Nicolai. a. 3. i. vsq. ad 3.
liij. Si autem pueniat a repletionem: tunc est bo-
nus et non debet restringi. Si a debilitate
contentiue est tunc confortanda cum pul-
ueribus suprascriptis. Si vero a liquefa-

ctione tunc debet illa caliditas remoue-
ri quare etc

Cura fluxus epatici.



ura fluxus epatici diuersifi-
catur secundum diuersitatem cau-
sarum: et ideo oportet bene con-
siderare causam illam: et quod talis

fluxus epaticus dependet ex
specialibus causis epatis ideo auctores
breviter tractant. et ista causa assignatur a
Nicolao alia causa a Conciliatore differetia
22. assignatur quod ipsi parum vel nihil spe-
rant de cura: et ibi allegat Gal. quinto
de interioribus quod dicit quod multi mortui
sunt propter defectum curatiuum: et quod aliqui
materia prosilit ad intestina et vicerat et
ipsi habebant oculum ad solam vlcera-
tionem et non attendebant ad epar et retine-
bant materias. op. ergo considerare causam
et abscindere propterea dicit Aui. oportet
ergo ut redeas et cures apsa et oppilatio-
nes et alias causas. cum. n. feceris hoc iam cu-
rasti. Prima ergo species fluxus epatici
est chilosus fluxus qui potest puenire ex de-
bilitate attractiue a fri. causa vel propter op-
pilationem epatis. et in cura istius tres
intentiones sunt obseruande prima est di-
gestio. secunda euacuatio. tertia remotio
male complexionis et epatis confortatio.
¶ Pro prima intentione pueniunt siru.
de duabus radi. de quinq. radi. cum aquis
appropriatis ut seni. absyn. cuscute ap-
passij que omnes sunt aperitiue et et digera-
mus humorem flegmaticum. optimus est
siru. de cicorea: qui a Nicolao describitur
pro diuitibus. in causa autem calid. possumus refrä-
gere dictos siru. cum siru. de endi. cum si-
ru. ros. cum aquis endiue cicoree et alijs
¶ Secunda intentio est esatio in qua opor-
tet cauere ne euacuemus cum rebus no-
centibus epati. ideo uti debemus reubar.
in infusione. Item cum agarico quibus ad
oppilationes saltem cum reubarbaro
fiat.

¶ Tertia intentio est remotio male com-
plexionis epatis que completur. cum
troci. confectionibus et electaurijs ut cum

tro. de lacca cum tro. **De reubar.** electua-
rium etiam diacalamentū conuenit dan-
do ad. 3. j. vsq; ad. 3. ij. cōuenit etiam dia-
curcuma dialacca et noli semper proces-
dere cum vno remedio iuxta sententiam
Aui. quarta primi capi. primo. In croni-
cis egritudinibus et c. sed in vna hebdo-
moda cū. 3. j. vl. .f. vel. ij. d. dialacca alia
cum sirupis alia cum tro. et caue ne con-
stringas fluxum saltē a principio; et hec
est cura fluxus chilosi. Nota etiam qd di-
cit Aui. Multotiens linis inspissē epar
in hac ascellatione cū inspissantib; san-
guinē et extinguentibus epar per hoc qd
sunt frigi. et in hoc est mors. Si vero fue-
rit causa debilitas epatis recurre ad cu-
ram debilitatis epatis. oportet enim vt
vigoretur epar maxime in fluxu lotiuo.
et caue ne perducas epar ad augmentū
cause: ideo oportet cōsiderare eam: quia
si debilitas epatis sit a cā frig. cum cali.
procedimus et contra. quia ergo vt solū
est frigiditas: ideo procedimus cum cal.
et laudat Aui. pistachia. i. fisticos. Rosa
anglica cauat et ponit vnū electuarium
quod ipse appellat de cucube qd est sin-
gularissimum cuius laudes ab eo vide et
cum eo possumus administrare aliquid
de reubar. Inter alia autem qd epati con-
ferunt est epar adipisue lupi dādo in ma-
ne coclearium vnum. optime etiam sunt
passule multum enim commendātur ab
Aui. vt in capitulo de rebus conuenien-
tibus epati. et in capitulo de cura male
complexionis cali. et frigi. epatis. et in ca-
pitulo de debilitate epatis. et in capi. pre-
senti dicit. Et iaz laudate sunt passe pin-
gues in hoc capitulo ita vt quidam esti-
mauerunt qd ipse sanant fluxum lotiuū
difficilem: et nos quidem iam experti su-
mus illud et debet passe in frigi. esse dul-
ces et pingues. in cal. vero acetose. comē-
datur etiam spodium fm commune dī-
ctū. gaudet epar spodio. et si vis stipticas
re da passas cum armillis et granis ad
intra contentis. et si nō vis stipticare da
sine illis et dentur coclearia duo ante ci-
bum accipiātur etiam passe bene pistate
et cribellate cum sedacio deinde conficiā-
tur cum zucharo et si vis potes ponere de
spodio vel de alijs epati appropriatis et

fac confectionem vel electuarium: valet
enim multū propter hoc qd penetrat me-
lius ad epar et hoc. no. singularissimum
etiam est electuarium hoc quod sic a me
describitur. Re. diacurcume passularum
añ. 3. j. reubarba. epatis adip. añ. 3. j. et si
vis temperare cal. addas spodij. 3. f.
cum siru de bisan. et fiat electuariū. v3 et
epatica herba que nascitur in puteis et
locis aquosis. optimum etiā est reubar.
nam bonū est exhibere in qualibet heb-
domoda. 3. j. et Siringellus. dabat om-
ni die. 3. j. de quo loquitur Nicolus de
mente Serardi. absynthium similiter op-
timum est vt ex administratione eius in
cibo et potu multū rectificatur epar. sin-
gularissimum est etiam electuarium de
vino descriptum ab Auicē. supra de mien-
te Sal. et cū isto illustrissim; dux. Barri
qui passus est hunc fluxum per dimidiū
annum curatus fuit et maxime valet in
causa frig. in causa vero cali. admiscem;
cum eo spodium species diarodon abba-
tis tro. despodio species triasandalorū
et similia. etiā siru. de absynthio in causa
frigida. multum valet. sirupus vero de
cicozea Nicoli vel Gulielmi placentini
in cā cali. est bonus vbi sit fluxus aquos-
sus. similiter valent predicta et stat inten-
tio confortandi cum cali. Si vero sit flu-
xus colericus detur sirup. de endiuia de
bisantijs cum aqua endiuie cicoree tro.
de spodio cū semine aceto. diarodon ab-
vel descriptione communi et triasandalū
Si fuerit sanguineus dimittatur. vbi sit
fluxus virulentus remittatur cali. epis
cum fri. immediate dictis et epithimatis
bus vbi sit diuersorum colorum vigora
omnes virtutes epatis cū his que dicta
sunt in capitulo debilitatis epatis cum
cinamomo et c. Si causa sit frigi. cū melo-
le rosa. vbi autem sit saniosus absterge
re cū aq; lactis cū aqua ordeī cū zucharo
cum aqua cicerum ru. et alijs de quib;
dictum est supra postea consolidā
cum rebus supradictis et c.

De cura fluxus cibalis.

Fluxus cibalis.



In cura fluxus cibalis tres intentiones sunt obseruande prima est abscissio cause. secunda est mūdificatio intestinorum et stomachi. tertia est remotio male complexionis et stomachi confortatio.

In prima intentione procedim⁹ a principio abscindere causam. Si causa sit nimia quantitas cibi sumant paucarū quantitatem. Si vero causa sit ciborum corruptibilitas quia scilicet comederit cibos malos et facile putrescibiles illos dimittat et bonos capiat. Si vero causa sit oleaginosa et vinctuosa sumat sēptica.

Secunda intentio est mūdificatio stomachi et intestinorum. Si enim illud quod corruptum est in intestinis continetur lenimus ventrem cum clisteribus lenitiuis ut cum lib. s. decoctionis communis cum. ʒ. j. cassie et. ʒ. ʒ. pulueris zuchari. Si vera materia in stomacho contineatur dabis mus cassie electe. ʒ. s. vel. ʒ. x. vel manne electe. ʒ. ij. vel pillularum elefantinarum. ʒ. iij. vel hieze sim. Sal. ʒ. s.

Tertia intentio est remotio male impressionis facte a corruptione ciborum et confortatio stomachi ut verbigratia. Si quis comederit cucumeres cum aceto et agrestia preparatos ex quorum comestione impressa fuerit mala complexio fri. illam effremouebimus cum inunctione olei de absinthio de spica cum vnguento stomacho etiam fomentando cum absyn. galanga squinato et capiēdo alias res sēpticas et bulliendo cum vino rubeo sēptico et euaporare cum spōgea postea dare sirupos de menta de absynthio aromaticū ros. dia. galanga diaciminū et alia confortatiua stomachum que supra sepius numerata sunt. ibi ergo recurras si istorum copiam vis sē diuersa ingenia etc.

De cura fluxus ex dispositione aeris.



Similiter in ista cura tres intentiones obseruantur. prima est abscissio cause. secunda est euacuatio. tertia confortatio membrorum laetorum.

In prima intentione quod est abscissio cause si proueniat fluxus ex forti fri. aeris oportet ponere infirmum in loco cal. etc. de alijs rebus non naturalibus semper contrariando cause ut etiam si ex cali. vel bu. fiat contrarium.

Secunda intentio est euacuatio si aliquid de materia in stomacho continetur que iam sit fluxa oportet ipsam euacuare: de hoc dictum est supra puta de his que conueniunt ad hanc intentionem sicut est biera sim. Sal.

Tertia intentio est membrorum que sunt laxa confortatio ut confortare cum sēpt. sē diuersitatem male complexionis videlicet cum vncionibus ut cum oleo de absinthio de menta de mastice et cum confectionibus sicut in fluxu cibali dictum est: quare etc.



Et dictis Rasis et Ruicena cura difficultatis vrine reducit ad duas generales intentiones seruato tñ pri⁹ debito regimine sē diuersitatem cause. Prima intentio est abscissio cause diuersitatis. secunda est prouocatio vrine. **P**rima intentio sic complebitur quia primo priabimus causam et in eius abscissione studebim⁹ ut si fuerit mala complexio fri. vltice tunc oportebit eam calefacere et sic regimē primo erit calefactiuū. et facere clisteria calefacientia et inunctiones calefacientes sicut postea dicetur. si ab oppillatione colli vesice oportet causam considerare. Si enim fuerit apostema curabimus ipsum apostema cura apostematū sicut dicet. Si causa fuerit materia lapidea hec dicetur in cura lapidis quia oportet conminuere lapidem et frangere ponit tamē in hoc casu vnum remedium. Rasis quod si non possumus conminuere tunc debemus facere ut infirmus supinus iaceat et eum conquassare et diuersis modis pedes infirmi lauare in altum donec lapis a via vrine remoueatur. Si autem lapis sit in collo vesice et nullo modo possit remoueri; tunc debemus facere ut infra

mus capiat stringam auream vel argenteam et intromittat in vesicam ad expellendum lapidem. vel accipiat candellam ceream oleo intinctam ut melius per viam flectatur et faciat similiter ut supra et hoc est singulare remedium. Si vero causa fuerit oppilatio facta a materia saniosa vel flegmatica vel sanguinis coagulatione tunc stat intentio in subtiliando talem materiam: et in hoc conueniunt struppi aperitiui et subtiliatiui sicut est sirupus de duabus radicibus et de quinque radicibus de eupatorio cum aquis appropriatis ut feniculi apij. etiam confectioes valent ut diacurcuma dialacca iustini. et etiam tiriaca mitridatum cum modico vini. Si vero causa est ex parte renum remoueat mala dispositio renu Si propter apostema curetur cura apostematis diuersificando remedia secundum ipsorum diuersitatem. Si vero causa sit ex parte epatis cures mala dispositio epatis. Secunda intentio vertitur ad eductionem vrine: nam dato quod causa sit abscessa oportet tamen vinum prouocare primo incipiendo a leuioribus ut leuiter commovendo vesicam: et si hoc non sufficit fiat suppositorium cum sale thabarzel vel salgemma in ano. et hoc quia lacerti animalium communicant cum lacertis colli vesice. capiatur etiam pediculus et ponatur in extremitate virge: motu enim suo irritabit virtutem expulsiuam. etiam frustum cepi et allei irritant enim valde. fiat etiam levis fricatio cum vngue in collo vesice prope anum. sed si hec non sufficiant tandem deuenire oportet ad diuretica. Et horum quedam administrantur per superius quedam per inferius. Per inferius vero quedam ab intra quedam ab extra. Ab extra ut functio pectinis cum oleo scorpionum cum oleo de lilio. calefaciunt enim et dissolunt et relaxant. etiam fomentationes facte ex paritaria sola quia talem virtutem habet. vel ponere senationis id est cresonis cum dictis oleis frizando in sartagine deinde per se vel ad intra petiam pectini apponere. calefacimus etiam tegulam vel ferream laminam et spargamus supra vinum calefactum superponendo herbas humiditas et ponamus

supra femur zircus etiam adipinus cum sua actuali caliditate positus supra ventrem multum valet. Niccolus florentinus recitat se habuisse a fidedigno. sit etiam fomentatio ex rebus magis calidis videlicet cum abrotano calamento mentastro sauina fomentando cum spongia. Sed si ista non sufficiant oportet deuenire ad balneum faciendo decoctiones ex rebus supradictis et poneudo egrum ad sedendum addendo etiam de prouocatiuis vrine. Ad intravero per interius conueniunt clisteria et inunctiones impositiones per stringam. facimus enim clisteria ex decoctione ex qua facimus fomentationem ut accipiendo hierampigram vel benedictam simplicem cassiam puluerem zuchari cum oleo scorpionum vel de lilio et facimus enema vel per stringam oleum scorpionum vel de lilio distillando: vel etiam oleum de ruta vel de spica. Per superius vero conueniunt ut sirupus de duabus radicibus vel de quinque radicibus: etiam de eupatorio cum aqua feniculi sparagi. decoctio etiam quinque radicum scilicet feniculi bruschi sparagi apij petrosilij etc. decoctio etiam senationum: ut dicit Niccolus. multum vix. et etiam de ipsis decoctis comedere de quo ipse historiam recitat quam tu vide. decoctio etiam iuniperi singularissime laudatur quia tantum prouocat quod facit sanguinem mingere secundum Dioscoridem decoctio etiam saune vix super omnia. etiam Niccolus. singularissime commendat corticem oui a quo pullus est egressus exhibendo 3. j. corticis bene depurate a pellicula sua Et ego dedi domine Marie de taconibus et emisit. xij. vitrea vrina plena. est enim hoc singularissimum remedium. etiam rubea tinctorum vix. similiter cantarides amotis capitibus et alijs sed sunt timorose: participant enim venenositatem de quibus quidam scholaris illudens accepit et mortuus est. Gerardus multum laudat bombei cantarides et componit hoc modo receptam in qua ingrediuntur. Re. spice. 3. f. cantaridarum. 3. iij. coquantur et decoquantur cum decoctione apij vel feniculi vel cum aqua cicurum ru. aqua etiam rasani multum ab Auicenna laudat. De co

Lapidis renum.

possit sunt cōfectiones vt dialacca dia curcuma iustinianū. cōfectio de cineribus scorpionum dando vsq; ad. 3. s. f. cuz a quis appropriatis. ista enim sunt vsualia. Si proueniat a coagulatione sanguinis v; exhibendo in forma sirupi oximel s. oximel compositū oximel squilliticum qd est fortius vel coagulum leporis etc.

¶ Cura lapidis renum.



Cura lapidis distinguitur fm diuersitatem loci. Alia enim est cura lapidis renum alia vesicæ. Primo igitur dicitur cura lapidis renum que duplici indiget regimine. s. preseruatiuo et curatiuo. Preseruatiuum regimen debet corporibus que sunt parata cadere in hanc egritudinem. Curatiuum vero debetur corporibus actua liter egrotantibus. Regimen preseruatiuum consistit in quattuor fundamentis. Primum est prohibitio multiplicationis humoris flegmatici. et hoc q; materia flegmatica est causa lapidis seu materia ipsius. Secundum vero est q; si generetur talis materia diuertamus ne fluat ad renes: sed versus intestina. Tertium est q; si aliquid ad renes trāsierit pbibere ne in renibus figatur et retineatur ne possit lapideari. Quartum est remouere seu remittere cal. renū. que est causa effectiua lapidis.

¶ Quantum ad primum fundamentum oportet q; infirmus in regimine cibi taliter se regat vt vitet omnia cibaria grosse substantie fri. et viscosa. vnde vitet caseus maxime recens et lacticea omnia et cibaria de pasta azima ptes pingues animalium et extremitates ipsorum et intestina. carnes etiam auiū aquaticarum: nimia etiā comestio et abundans sed dimittat comestionem cum reliquis famis et comedat cibaria optimum sanguine genantia.

¶ Quantum ad secundum fundamentum si multiplicetur materia flegmatica debemus eam diuertere ad vias intestinorum et in hoc casu iubent practici alternis diebus vel bis in hebdomoda fieri clisteria lenitina vt natura assuescat has mate

rias ad intestina transmittere. etiā semel in hebdomoda est bonum sumere bolum cassie: vs. 3. s. f. Quidā habent pro singulari remedio cass. fistulatum quod vocatur diacassia. accipiunt enī cassiā cū zucha. et cum decoctione liquiritie et seminis alchebengi exhibēdo semel vel bis in hebdomoda. tenet enim ven. lubricum. Quidā etiā habent pro singulari remedio terbentinā dando ab. 3. s. f. vsq; ad. 3. s. f. qui dā enī soluuntur a tali doxi et quidā nō. Iuuamentum autem eius est maximum lenit enim ven. mundificat renes et vesicā est quidem singularissimum et expertum remedium. capis enim nebula et infunditur in vino deinde in illa inuoluitur terbentina et sic sumitur quia est res viscosa vel accipitur cum brodio galline: in illo enim liquefiat et sumatur. Quidā vtuntur pillulis quibusdā vt sunt pillule elefantine dando pillulam vnam singula die vel alternis diebus: et ita natura assuescit transmittere materias illas ad intestina et hec sunt quibus practici cōiter vtuntur.

¶ Tertium fundamentum est vt si contingat q; aliquid de materia flegmatica ad renes trās mittatur debemus prohibere ne in lapidem conuertatur: debemus ergo dictā materiam a renibus expellere: et in hoc conueniunt diuretica vt brodii cicerorum rubeorum vt si hodie damus lenitiuum die sequenti exhibeamus brodium cicerorū ru. vs. 3. s. f. vel. vii. vel. viij. multum enim abstergit renes et vesicam. Aliqui addunt de radice liquiritie q; mirabiliter mundificat renes et vesicam vt dicit Auic. in capitulo de oppilatione renum: et si ponitur de zucharo magis conuenit. ius etiā galli decrepiti. ius etiam carniū cum zucharo multum vs. etiam aqua lactis caprini exhibendo. 3. s. f. post lenitionem. est enim multum absterfua. etiam decoctio paritarie multuz facit in puocatione vine et succus eius vel aqua decoctionis siue sublimationis eius.

¶ Quartum fundamentum est remouere vel remittere calorem renum vt non fiat induratio materie vel exiccatio practici ergo communiter singulo die faciunt unctiones renum cum oleo violato cum oleo cucurbitino et nenufarino. Unguen

aut et si sint fri. vt vnguentū sandalinum
vnguentū galeni et vnguentū comitisse.
practici tamē cōmuniter vitant qz vltra
fri. habent virtutē stipticam etiam illa
claudendo faciunt ad materie retentionē
Regimen curatiū debetur corporib⁹
actualiter habētib⁹ dolorē. nam lapis
per poros vitides transit et extēdit et do
lorem causat descēdendo. oportet ergo vt
administremus ea que vrinam prouocāt
et lapides expellunt atqz frangunt et que
sunt aperitiua venarū qz facilius lapis
descendit. Aui. oia hec notat. Sz est cañ.
aduertēdus qd cū illa que administrant
ad frangendū lapidē sint vt plm cal. et in
stomacho inuentientia materias liquefa
ciendo illas. faciunt ad renes p̄cipitare.
debemus ergo ante horū administratio
nem exhibere boluz vñū cassie cum oleo
amigdalaz dul. vt vie lubricent: et po
stea exhibere ea que frangūt lapidē. Ho
rū aut que frangunt lapidem quedam
sunt que a proprietate frangūt ipsuz que
dam vero que a manifesta qualitate. In
ter ea aut que valent a manifesta qualita
te est pulegium: habet enim virtutē diure
ticam et aperitiuam et dissoluit lapidem.
est etiam calamentum origanuz milium
folis saxifragia etiā multū v3. radix etiā
graminis: et quidā habēt p magno secre
to facere decoctionē ex radice graminis.
etiā amig. amare masticent et cū vino al.
deglutiant. etiā nuclei ceresorum et persi
corum. radices petrosi. sparagi bruschi
feniculi apij cicerū ru. decoctio etiā mul
tum v3. etiam aqua corticū fabarū. Item
brodiū multe decoctionis radicū malua
rum. De his aut que a proprietate occul
ta valent primo laudat lapis iudatus
et magis in lapide renum qz velle: et po
test secure dari: qz bonum saporē habet
et nō horridum. cinis etiā leporis multū
valet. capiat effi lepus et ponat in furno
et ita exicce vt puluerizari possit de quo
pulvere exhibeatur. valet etiam vitrum
combustum ponendo ipsum ad ignem et
extinguendo eum in aqua saxifragie et se
ptez vicibus ignire et septem extinguere.
commendatur etiam puluis ossis calca
nei leporis. puluis etiam lapidum qui re
periuntur in cancriis. v3 puluis etiā lapi

dum limatiarum. etiam puluis ossium
mandibularum luti v3. et quidam medi
cus venet⁹ habet hoc pro secreto nec ab
alio auctore reperitur possum. isti enim
puluer s sunt in vsu et dantur cum vino
albo vel aq̄ appropriata vel brodio. v3
etiam aqua apij rasanit melliloti. v3 etiā
cinis scorpionum et est multum fortis in
frangendo lapidem. dosis eius est sexta
pars. 3. s. idest. 3. 5. v3 etiam lapis spon
gie etiā lapis qui exiit ab homine pul
uerizatus multum frangit. s. renalis re
nalem vesicalis vesicales: licet Gal. x. de
simplici medicina dicat hoc esse menda
cium. puluis etiam vermium terrestrium
multum laudatur. os hominis humati
puluerizatum et cum vino albo exhibitū
audiū mirabiliter conferre dolori renas
li: seu lapidis: et hoc vtebatur quidam re
ligiosus in seipso: habebat enim os vñi
et cum lima limabat et de illa limatura
cum vino albo sumebat et statim dolor
quietabat. laudatur etiam ab Auicē.
cortex lauri si bibatur. frangit enim san
guis hircinus: multum etiam laudatur
capiatur enim hircus quattuor annorū
et cibetur pluribus diebus cum herbis
supradictis prouocantibus vrinam fran
gentibus lapidem et bibat etiā vinū mal
uaticum aromaticum et tempore Augu
sti decoletur et colligatur sanguis nō pri
mus in ingressu neqz vltimus. sed medi⁹
et hoc sit cum scutellis multis colligens
do et primus et vltimus abijciatur et me
dius colligatur: et dimittatur coagulari
et in frustra incidatur et sub diuo pastora
li. i. in domo pastoralis sub tecto vt dicit
Aui. exponit et ita exiccatur et ponitur
in alto ne a pulueribus tangatur. et pro
hoc videas Auicē. et cōiter datur de eo
vsqz ad quantitātē. 3. s. laudatur etiā su
per omnia ab Aui. quedam auis que di
citur cauda tremula que exiccatur in fur
no et in puluerem redigatur. Composita
autem quibus practici communiter vtun
tur sunt vt dādo Iustinianum descriptū
a Nicolao dictū a Iustiniano impera
tore patiente calculum et datur vsqz ad.
3. s. vel. ij. in mane cum vino albo cal. v3
etiam limptuntripon etiam dialaca. ele
ctuarium descriptum a Nicolao efficax

Lapidis vesice.

cus est. et omnia ista sumat ieiuno stoma-
cho cū vino vel aquis appropriatis. ele-
ctuarium etiam de cineribus scorpionū
est singularissimum et tenetur cōfectum
Papie et fuit positum in practica a me.
electuarium etiā ab Auicen. descriptum
quod dicitur manus dei non tenetur con-
fectum v3. et de istis damus a.3. f. vsq; ad
3. f. f. Per inferius vero conueniunt cli-
steria q; recepta in intestinis appropin-
quant renibus et illa clisteria debemus
facere cū rebus anodinis. sit enim deco-
ctio maluarum paritarie camomille mel-
liloti fenugreci capil. veneris cum nota-
bili quātitate butiri vel pinguedinis gal-
line vel olei amigdalorum dul. vel ama-
rarum. decoctione p̄dictarum herbarū
accipis li. f. b̄fidicte simplicis descripte a
Nicolaio. 3. f. q; valet in passionib; renū
cuz. 3. f. cas. et et. 3. f. zuchari et cū. 3. f. olei
scorpionū et fiat enema. et etiam quia con-
iungitur aliquando magna ventositas
potest addi de oleo anetino. potest etiam
fieri clistere ex solo oleo oliuarum et semi-
ne anisi. potest etiam fieri cum alijs car-
minatiuis ventostatis. aduertat tamen
casi. vt nō pertranseamus lib. f. ne nimis
comprimantur renes et dolor augeatur
et fiant sepius huiusmodi clisteria. Per
exterius etiam conuenit facere inunctio-
nes vt. Re. olei amigdalorū dul. pingue-
dinis galline olei de amigdalīs amaris
et olei scorpionū añ. 3. f. valet etiā inunctio
ex solo butiro. etiam de isopo humida.
emplastrum etiaz ex decoctione p̄dicta
vel ex radice altee paritarie et c. cum fari-
na seminis lini fenugreci cum butiro et
oleo scorpionum vel amigdalorum dul.
multum valet etiam facere fomentatio-
nes cum camomilla altea melliloto pa-
ritaria malua et alijs p̄dictis et cū spon-
gia vel vesica apponere loco dolenti sed
vesica est excellentior. Per superius ex-
hibeatur ea que habent huiusmodi intē-
tiones vt biodia pingula. laudat etiam
Auicen. vnam decoctionem v3. Re. deco-
ctionis malue cāpestis vel altee. 3. viij.
butiri. 3. f. mellis colati. 3. f. f. misce. et de
istis detur frequenter et abundāter. et de
istis possum; exhibere vsq; ad. 3. ff. et est
singularissima et experta. valet etiam ad

frangendum lapidem iste puluis. Re. ar-
stologie longe alchehengi radices sagi-
fragie añ. 3. f. et detur. 3. f. cū vino albo.
Pro stomacho autem si est debilitata dē-
gestiua vt aliquando accidit in ista egrē-
titudine. Re. olei spice absyn. et mente añ.
3. f. gar. macis cinamomi cardamomi ro-
sa. corallorum galliemuscate añ. 3. f. cuz
modico cere fiat vnguentum et stomacho
apponatur. In primis etiam quando oc-
currimus infirmo post lenitionem cū cas-
sia conueniunt sirupi vt. Re. oximellis.
s. 3. f. sirup. aceto. compositi. 3. f. cum aq;
betonice vel sagifragie decoctionis etiā
sagifragie liquiritie granorum iuniperi
et milij solis fiat sirup. etiaz sirupus com-
positus de radicibus de eupatorio admi-
scendo aliquid de siru. vio. vel de liquiri-
tia ad remouendum eorum virtualem sic-
citatem etiam siru. de bisantio cum ace-
to et aquis appropriatis vt sagifragie.

Cura lapidis vesice.

Cura lapidis vesice est eadem
cuz cura lapidis renū nisi
q; fortiora conueniunt in la-
pide vesice q; in lapide renū.
tum quia via est longior et la-
pis durior sed quando lapis est indura-
tus nihil est melius q; incisio que non de-
bet fieri in commissura sed aliter in collo
vesice et nō in corpore vesice. postea extra-
hatur lapis et non permittatur q; mates-
ria egrediatur per illud foramen. postea
debemus incarnare cum incarnantibus
et consolidantibus. Pro cura autē apo-
stematis renū et vesice vide Rasim et
Auicen. et c.

De cura ardoris vine.

Pro cura ardoris vine due
generales intētiones sunt ob-
seruāde. Prima vertit ad cau-
sam ardoris. Secūda ad ipsū
ardorē auferendum. et hoc cū
bis que remittunt ardorem ipsius vine

et remittunt sensus loci. ideo oportet primo considerare causam. Si. n. sit ex parte materie colerice admixte ipsi vrine p cura eius sunt quattuor intentiones ob seruande. prima est debitum regimen. secunda digestio. tertia euacuatio. quarta diuersio.

Prima intentio que est debiti regimi nis administratio complectitur infrig. quia materia vt patet est cal. opz ergo vt patiens abstineat se a cibarijs calidis amaris et acutis safrege di rapheos. i. cibaria cum rebus fri. administrantur. laudantur ergo herbe infrigi. vt lactuca portulaca cico rea endiua et alie herbe infrigi. laudantur etiam malue et spinachia. qz sunt lenitiue et lubrificatiue. plures etiam ex ordeo et sunt quidam qui ex solo vsu malue liberati sunt. bleta etiam conuenit. aqua etiaz zuchari cum iulepys.

Secunda intentio est digestio materie colerice que fit cum sirupoviolato endiua et c. Et nota qz sirupus acetosus est vitandus. quia vicerat.

Tertia intentio est euacuatio que non debet fieri cum medicina scamoneata sz cum manna cassia vel mirabolanis citri nis vel in infusione.

Quarta intentio est diuersio humoris colerici a vijs vrine et ideo singulis quattuor vel quinqz diebus debemus dare cassiam vel esum ex cassia et cum zucharo exhibendo partes equales et dissoluendo cum decoctione appropriata vt quattuor semini cōium etiam sebesten alchebēgi et est singulare: qz complectitur duas intentiones. s. diuertendi a vijs vrine et infrig. dando singulo die vel alternis diebus duo coclearia vt natura assuefiat transmittere ad vias intestinorum aqua etiam lactis caprini est singularissima vt natura diuertat et transmittat superfluitates colericas ad intestina: de qua datur semel vel bis in hebdomada. et lac caprinum euacuat materias barauchias vel nitrosas et et qz lac est multiplicatiuum vrine et ita propter multam quantitatem vrine colera p mixta non tñ pūgit vt dicitur. Aui. et qñ non sunt vlcera melius est puocatio vrine p cuius varia expone. vide Conciliatorē vtrius diuretica referat ardori vrine. et magister Jo. mati

theus gradus de mente Nicolī non vult qz conferant diuretica. laudant etiam clisteria que participant duplici virtute. s. lenitiva et remissiva acuitatis vrine. et talia sunt ex decoctione maluarum violarum matrum violarum nenufaris foliorum salicis aff. **Ad. i.** cassie. **z. s. 3u. 3. s. olei violati. 3. ij.** Si autem fuerit materia slegmatica falsa debet euacuari cum rebus sibi appropriatis vt cum terbentina que indistanter diuertit a vijs vrine et remittit acuitatem cum qua mulierem quandam que longo tempore passa fuit hanc egritudinē cum solo hoc remedio mirabiliter curata fuit lauando dictam terbentinam cum aqua oliuarum et endiue vt acuitas remittatur et est singularissima in hac egritudine sicut absinthium est singularissimum in mala dispositione friepatis vel prassium. etiaz faciendo aquam et cum hoc curauit quandam mulierem que per multos annos passa fuerat bidropissim. s. cum sola comestione absinthij diuersis modis exhibiti. opz ergo qz primum possumus diuertam dictam materiam a vijs vrine ne antiquetur ista egritudo et ne natura assuefiat transmittere has materias ad renes et vesicam et ideo illa terbentina facit ad diuertendum per secessum et etiaz remittit acuitate vrine qñ transit per viam illam. Si vero sit ab excoiatione existente in membris vrine vñ in vesica vel in poris vritidibz cura eius est consolidatio et in hoc casu conuenit dare boliar. **z. s. vel dare tro. de terra figilata de carabe cum aqua solatri vel plan.** Si vero causa sit vlcus due requiruntur intentiones. Prima est absterfio vt cum aqua zuchari aqua decoctionis semini fri. et aqua lactis asinini vel caprini. Secunda intentio est consolidatio. cum effz amplius non egreditur sanies sed sanguis indigemus consolidatione vt cum tro. de carabe et alijs supradictis. Si vero ardor proueniat ob effectum humiditatis regentis vesicam tunc oportet administrare cibaria viscosa et cibaria de pasta vt lagana et silia vt tegant vesicam et c. Secunda intentio principalis est remissio ardoris vrine qñ multotiens debet a principio poni in opus practicum. aliqui. n. est

Mictus sanguinis vel saniei

ita intensus dolor ut patiens nunquam possit quiescere: remouetur autem cum his que infri. et remittunt actiuitatem vrine et cum his que hebetant et remittunt sensum vesice et aliarum viarum ne talis ardor sentiat. Istorum autem quedam per superius quedam per inferius administrantur. Per superius conueniunt siru. infri. et humecta: tui ut siru. vio. cum aqua lactuce portulace solatri et endiuie. Si fortius volumus exhibemus sirupum de papauere simul cum vio. et cum decoctione seminum coluz fri. verbi gratia. Re. siru. vio. 3. i. sirupi de papauere. 3. p. cum decoctione prunorum tamarindorum sebesten simul miscendo cum sirupo quantum sufficit puta. 3. iij. et est confectio nes. s. ut zucharum vio. rosa. et de predictis siru. demus unum in mane et unum in sero. Puluis singularissime descriptus in littera a Rasi v3. scilicet seminis iusquiami et papaueris. al. 3. i. cum ads lactu. et portulace in mane exhibeat. Si fortior volumus sunt tro. de alchathegi descripti a Mesue et est singulare remedium dando de eis 3. i. bñt. n. virtutem stupefactiuam et diureticam et multum valent in remissione acuitatis vrine. Per inferius valent clisteria ex decoctione maluarum vio. matris vio. et cum cassia et zucharo et oleo vio. exhibendo omni die duo coclearia unum in mane et unum in sero. Valent etiam ea que per stringam immittunt de quibus singularissima sunt ut lac humanum caprinum et oui nū: quia tale lac miscet cum vrina et sua humiditate obtundit vrine acuitatem. singulare autem est albumen oui conuassatum donec tota viscositas sit remota et de tali mittimus in virgam vel miscemus cum decoctione papaueris vel cum lacte. mucilago est psyllii singularissima infundendo in aqua fri. per sex horas de semine psyllii postea ex tali psillio emanat quedam humiditas viscosa que mucilago appellatur. est n. singularis in sedatione omnis doloris acuti. v3. et mirabiliter in maximo dolore hemoroidarum de qua maximam experientiam fateor habuisse etiam in dolore podagrico multum valet a causa calli. ut expertus sum. Si ergo talis humiditas siue mucilago in virgam per stringam immittatur prodest multum. Si for-

tius volumus possumus immittere tria vel quatuor grana camphore. et si adhuc fortius unum granum opij vel. 3. i. alchathengi dissoluti in aqua papaueris accipiat. et imponatur. tenere etiam virgam in lacte vel decoctione papaueris albi. v3. inungere etiam fumen cum oleo de salicibus violato de nenufare ponendo in istis aliquantulum camphore. balnea et ex decoctione foliorum salicis vitis malvarum violarum matrum violarum ordei et cum vesicis hac decoctione plenius vaporem fumen vel balneare multum valet. quare etc.

Cura mictus sanguinis vel saniei.

Quando mictus sanguinis fit propter nimiam repletionem san. et ex defectu superiorum cum natura querit se exonerare. aliquando propter aquositate ipsius sanguinis. aliquando propter colericitate. alioquando propter putrefactionem ipsius san. ut in synocha. alioquando propter malam dispositionem epatis propter defectum digestionis et sequestrationis eius. aliquando accidit ex defectu membrorum vrinarum. Mictus etiam saniei potest contingere ex parte superiorum et inferiorum aut propter rupturam vene. Si a superfluitate pueniat non est restringendus nisi superfluat. et si per viam crisis etiam non est restringendus nisi superfluat. Si vero a mala dispositione epatis ut debilitate sequestrationis pueniat tunc rectificandum est epas. Si vero a debilitate sequestrationis renū tunc oportet curare renes et restringere san. cum unctionibus scilicet. v3. cum oleo martino rosa. de citonijis. Item cum stipticis faciendo decoctiones cum aqua rosa. plan. aqua calibea seu ferrata. etcum. d. balaustrarum gallicarum bipoquistidos. Unguenta etiam conueniunt ut unguentum de anthera id est de semine rosarum unguentum. Sal. san. comitisse. Per interius similiter exhibendo ea que habent virtutem stipticam ut est siru. rosa. martinus de cito. cum aqua solatri plan. lactuce et rosa. etiam confert dare boliar. 3. i. cum predictis siru. trocisci etiam de charabe de terra sig. de spodio cum se. ace.

descripti a Rasis multū valent et inter cetera confortando renes Aui. ponit vnum singulare remediū. scilicet lac ouinum. et dicit qd non habet sibi simile in confortando renes. et ita practici dant de isto lacte ouino ad quantitatem. 3. iij. vel. vi. stomacho vacuo et miscent. 3 j. boli armeni. et hoc expertus sum. Est tamen precipiendum ne post assumptionem lactis dormiat nec exercitet. Si vero fiat ab excoaratione propter incessum lapillorum a natura consolidatur et rectificatur et de isto non multū curamus. Si tamen videamus qd sanguinis mictus continuaret tunc stat intentio solius consolidationis: et in hoc casu damus trociscos de chara be cum aqua plan. et boli armeni. Si fiat apercussione vel a casu prima intentio est diuersio: et in hac competit flo. basilice qd primo respicit epar et ita diuertim. Secunda intentio est restrictio vt dādo troci. de charabe de terra sigillata de spodio cum semine acetoso dādo de omnibus ad quantitatem. 3. j. cū aquis solatri plan. itē cum bolo armeno facimus etiā inunctiones supra locum dolentem: cum oleo ro. mirtino yuguento Sal. vel cum alijs puluerib⁹ stipticis. Si sanies egrediatur prima intentio est absterio quas etiam nobis insinuat Rasis si sit caliditas et inflammatio cōuenit aqua lactis zuchari oz. vel cicerum rub. Secunda intentio est consolatio et in hac p. superius conueniunt tro. supradicti. per inferius colligium quod ponit Rasis multū valet. predicti etiam tro. dissoluti cū aliqua aqua appropriata inieci cū siringa in virgā multum valent: quare et.

¶ Cura inuoluntarij exitus vrine.

In hoc capitulū nota qd Rasis sub hoc capitulo cōprehēdit quattuor capitula ab Aui. in quattuor locis posita. scilicet capitulū de inuoluntario exitu vrine. de his qui mingūt in lecto. de diabete. de multitudine vrine

Nota secūdo qd diabetes est multitudo vrine non tamen quelibet immo requiruntur aliquę cōditiones. Prima qd sit cum siti intensissima: ita qd non possit cū potu extingui. Secunda qd aqua que sumitur ita egredit sicut sumitur eo modo quo in lienteria: cib⁹ in qualitatis cum quibus sumitur egredit. Tertia qd sit frequentissimus exitus vrine adeo vt quasi continue egrediatur vrina. Multitudo vero vrine est qd est magna vrine exuberantia qd si cū ea coniūgitur sitis: tamē est remissa et extingui bilis. Ista tamen passio dibetica raro accidit adeo qd Sal. dicit se tantū bis vidisse. No. qd magister frā. de busti mediolan. i dicta ciuitate Mediolani anno. Mccccxxvj. habuit in cura quandā puellam annorum. xvij. que passa est superfluum fluxū vrine adeo qd singula die mingebat bocallia. xvj. vrine et continuauit per. lx. dies. et illud quod sumebat inter cibum et potum non ascendebat ad quantitatem boli calii. iij. et p. manifeste qd si totū corpus dissolutum fuisset non ascēdisset ad quantitatem tantam: qua de re medici mediolan. querentes inter se cām. Joā. marlianus reddit illā dicens qd aer qui erat in porositatibus corporis istius et alie humiditates corporis et in mēbris ex dispositione corporis eius conuertebantur in aquositatem vinalē: et tandē puella liberata fuit nec erat multum extenuata. Jō dicendū est cum Auer. quinto colliget qd in medicina sūt mōstra sicut in materia. In cura fluxus vrine prima intentio est abscisso cause. scdā mēbroz vrine confortatio. Prima intentio diuersificat sū diuersitatem causarū. Si proueniat propter cibū et potū opz abscindere cām. Si propter frigus extrinsecū idem est faciendū. Si propter debilitatem epatis et maxime hidropisis ascitis dictum est supra in cura debilitatis epatis: oportet enim rectificare epar. Si causa fuerit relaxatio laetorum colli vesice stat intentio curandi cum his que dicta sunt in cura paralisis. Si vero causa sit caliditas renū stat infrigidatio renū per interius et per exterius vt cum succo granatorū limonū.

Vermium.

Et cum virtus contentiua debilitat stat intentio confortandi per interius cū frigidis stip. et Rasis laudat puluerem eius iisdem sim. vt olibani. 3. j. vl. 3. f. cū aqua absyn. vel vino coriandri preparati spodium glandis assate et puluis earū. Cōposita sunt sicut tro. de spodio cū se. acese tro. de terra sigillata tro. de balaustris. Dosis est. 3. j. cum vino vel aqua absyn. Aui. ponit in. c. de diabetica passione. Et sepe istis vsus fui. et l. c. de distillatione vrine laudat electuariū quoddā in quo ingrediuntur omnes species mirabolanorum. Si propter relaxationē laceratorum datur acorus conditus et diacorus. Si propter cām calidā debemus infrigidare et siccicare cū siru. de agresta de limonibus de acetositate citri cū aqua portulace lactuce. etiā cū spodio coralīs etiā possumus infrigidare cū vnguento vt de anthera sandalino Gal. et possumus dare succum plan. et aliarū herbarum vel acorum cū aqua plan. et ponere res frig. stip. vt rosas balaustris spodiū. Aliquādo stat maior intentio infrigidandi vnde ponitur eger in balneo rerum frigidarū quare rē.

Cura vermium.



Duplex regimen in cura vermium obseruatur. s. prescriptiuū et curatiuū. Primū regimen debetur corporib⁹ aptis in hac egritudine cādere: et in hoc regimine prius debemus prescribere vt vitent omnia cibaria viscosa et mām flegmaticā multiplicantiā: et hunc cāss. in pti. posuit Aui. qz effi vt flegma extrahatur a corpore et mundificetur in testina: et id Rasis laudauit vt detur panis cum sinapi et hoc qz sinapis sui caliditate facit ad consumptionē materiē flegmaticā. et si istud non sufficit optz digerere flegma et euacuare. et p hoc recurre ad capitulum de colica et de debilitate stomachi.

In regimine aut curatiuo quinqz requiruntur intentiones prima est debiti regimen. scōa necatio vermium. tertia eoz ex-

pulsio quarta prohibitio ascensus ad superiora. quinta diuersio ad inferiora et diuersio a principalibus.

In prima intentione nō possum⁹ dare regulā gēalem qz nūc vnū intendimus nunc aliud. Aliqñ enim intendimus interficere vermes et tñc precipimus vt corpus stet famelicū postea exhibeatur medicina eorum intersectiua vt vermes postea ad eā perueniant. Aliqñ principaliter intendimus remouere eoz seuā accidenstia: et tunc opz eis dare cibū gratum vermibus et conuenientem: qz ipsi cum sint famelici mordicant ventrem et ascendūt aliquādo. Si tñ volum⁹ prohibere augmentum flegmatis debemus cibaria calida et sicca administrare. Si vero volum⁹ diuertere ad inferiora dabim⁹ acetosa acuta et amara.

Scōa intentio q̄ est vermiū occisio cōpletur cū his que contrariant cōplexioni et materiei ipsorum. s. cum cal. siccis et amaris. ideo opz vt illa que interficiunt vermes sint calida et sicca in tertio. etiā cū his que a proprietate contrariantur. Domestici autē et vsuale est cornu cerui vstum qd ponunt auctores maxime Albertus magnus in libro de animalibus cap. de ceruo. et per aduersionē non acquirit neqz amittit virtutē suā. sed hoc faciunt apothecarij vt melius in puluerē redigāt et exhibēt ad quātitatē. 3. j. et istud est gratū gustui absynthiū etiā in hac intentione multū cōmendat: quia sua caliditate et amaritudine vermes interficit. folia etiā persicorum sunt multū vsualia contundendo ea et de eoz succo dare ad bibendū vel ponere supra stomachū lupini etiā multū valent exhibendo de aqua decoctionis eoz. quia sunt multū amari faciendo etiā emplm de eoz farina. mētastrū etiā ab oibus laudat quia hz virtutē vermiū intersectiua. semen et caulium contundendo et exhibendo. 3. f. semē etiā apij alleū a Rasi et ab Aui. laudatur simistr vinum simplex qd dicit ferax de quo loquitur Rasis decimo cōtinentis. et est filix masculus et cognoscitur a femina qz habet certas maculas in inuerfa parte folioz et ei⁹ radix ē gros-

sa ad modum brachij & habet fm longi-
tudinem innumerabilia capita radi cum
eius enim decoctio necat vermes siue
sint magni siue parui. Radix etiam gra-
minis singulariter valet: vnde mulieres
communiter exhibent decoctionem gra-
minis. nullus tamen auctor autenticus
ponit de radice graminis: nisi Raf. xx.
continentis dicēs q̄ decoctio graminis
vz contra torsionem a vermibus proue-
nientem. commendatur etiaz sceca sando-
nicū vel cētonicū semen sanctū semen ale-
xandrinū herba granella semēcina gemi-
na marina. hec effocto nomina sunt sino-
nima & est species absynthij. mulieres cōi-
ter exhibent de isto semine contrito. & Ri-
colus eum laudat & appellat eum semen
alexandrinū vel semen sanctum. Aliqui
dicunt q̄ non est idem sed differunt.

¶ Tertia intentio est vermium expulsio.
interfectis enim vermibus oz eos a cor-
pore expellere. Si enim retinerētur mor-
tui in intestinis: vt dicit Aui. essent causa
seuorum accidentium q̄ ab eis eleuan-
tur sumi putridi & venenosi. Euacuam⁹
autem cum his que expellunt vermes et
inimicantur eis vt aloē & absynthio pil-
lule compositae quas laudat Auicē. sunt
singulares in educendo & interficiendo
vermes. Item reubarbarum dando. 3. s.
vel. ij. multum enim confert q̄ necat ver-
mes etiā expellit licet a nullo inueniatur
q̄ necet vermes. sed potest ratio persua-
deri q̄ omne amarum vz in cura vermiū
& reubarbarum est amarum. & quia vt in
pluribus complicatur lubricitas ven. &
q̄ reubarbarū est stipticum etiā vz lubri-
citati ven. & in confortatione stomachi.
etiā q̄ vt plm complicat se. & reubarba-
rū euacuat hu. corruptos: & vt dicit Aui-
cen. secundo casū. confert se. antiquis et
habentibus periodos. confert etiā mor-
tui venenosorum animalium & serpentis
Et quantitas potus eius est sicut quan-
titas potus agaf. ideo his rationibus cō-
cluditur q̄ confert vermibus & est medi-
cina benedicta que potest dari infantib⁹
& pregnantibus. agaf. etiā vz propter sui
amaritudinem sed non sic vz vt reubar-
barum nec ita omnibus datur. oleū etiā
olfacinum quod fit ex oliis immaturis

vz ad necandum vermes in magna quā-
titate exhibitum & multis vicibus. facit
etiā ad eductionem sua lubricitate & sua
amaritudine eos necat. Si vero timere-
mus ascensum vermiū non ponas illud
oleum olfacinum in clisteribus q̄ magis
ascenderent q̄ fugiunt ab eo. Composita
sunt aloes cum absynthio vel cum di-
ptamo. s. cum radice eius biera. s. Sal.
pillule etiam communes sunt singula-
res scilicet compositae ex aloē myrra & cro-
co. etiam pill. de biera. s. & vniuersaliter
quecūq̄ participant amaritudine & le-
ui stipticitate conueniunt.

¶ Quarta intentio est phibitio ascensus
vermiū ad partes superiores. hec aut cō-
pletur cōfortando stomachū cum stip. vt
inungere stomachum cū oleo de cito. de
absynthio de sumach de semine portula-
ce de corticibus granatorum stipticādo
ven. damus ēt amara per superius q̄ ver-
mes fugiunt amaritudinem. conueniunt
ēt omnia acetosa. ēt acetū forte est singu-
larissimum cōtra vermes. facimus ēt em-
plastra & vnguenta supra stomachū vt fa-
cere vnguētū ex succo absynthij & abro-
tani cū felle vaccino. Emplm fiat isto mō
Accipe bucellā panis & bene assec de in-
de infundat in aceto fortissimo: postea ex-
primatur leui expressione donec veniat
ad formā vnguētū. vel alr admisce de cor-
ticibus granatorū de succo absynthij &
alijs appropriatis & fiat emplastrum. isto
enim sepius vtor.

¶ Quinta intētio est attractio vermiū a
partib⁹ superiorib⁹ ad inferiores & ista p-
ficiat faciendo suppositoria grata vermib⁹
Quidā hnt p singulari clistere ex lacte
calefacto q̄ vermes delectant lacte des-
cendunt ad intestina. Alij aut vituperāt
lac q̄ facile coagulat & corrumpit ppter
se. ideo magis vz scfi ex brodio carniū et
melle ponēdo. 3. s. mellis si non est se. & si
esset se. ponēdo. 3. s. zuchari. delectant effe-
vinctuosis & ppter dulcedinē trahunt ad
inferiora mēbra. Si aut sint vermes i ano
cōfert suppositoriū de coto inuoluto ex
oleo olfacio vel oleo simul cū aloē vel cū
felle vaccino. Est ēt vñū igeniū exptū ca-
piat caro pignis porci salita & filo appē-
dat & ponat i āo. oēs. n. nymes ad illā car

Superflui fluxus hemoroidarum.

nem conuertuntur & adhibebunt: qua extracta extrahentur: & eodem modo valēt omnia clisteria vermes interficiētia quare &c.

De cura superflui fluxus hemoroidarum.

Ro cura hemoroidarū nota q̄ alia cura debetur hemoroidibus fluentibus alia nō fluē. alia dolorosis alia nō dolorosis. Pro cura fluctuū duo casū. sunt obseruandi. Primus q̄ nō debent a prin. restringi nisi quousq; nimium fluat: q̄si corpus cum huiusmodi fluxu preseruatur a multis egritudinib⁹. Si vero videat propinquitā sincoptis color san. variet de malo ad bonum & videat debilitas & molities tūc debemus restringere. Secundus casū. est q̄ semper debemus intendere ad ven. lubricitatem dando brodiū carniū in clisteribus vel cass. vel brodiū cauliz & hoc q̄ feces indurate magnum causant dolorē in egressu suo. Quibus obseruatis quattuor intentiones sunt obseruande. prima debetum regimen. scda diuersio. tertia restrictio. quarta cōfortatio & san. rectificatio. Prima intentio cōpletur per stiptica & eam docet Rasis quando dixit esse aliterantia cibaria cū sumach: sintq; frigida & stiptica.

Scda intentio complet per slobotomiam vene basilice & est vena epatis q̄ epar est fons san. & talis extractio debet esse copiosa & sit ad oppositū: ideo laudatur illa basilice. Item slobotomia saluante in manu. Item appositio ventosarum in hypochondrijs & in regione epatis & in spatulis & in adiutorijs brachiorum. etiā balnea extremitatū & fricationes dolorose. etiā ligature extremitatum superiorum.

Tertia intentio complet per ea q̄ restringunt vias & ingrossant san. & immobilizāt cū interius & exteri⁹ applicatis. Per interius cū sira. vt sirupi sci. & stip. vt sunt ro. mirtinus de succo acetose de granatis de citonijs cū aqua plan. acetose ro. solatri. cōfectio ex zucharo ro. cūz b. oloar

v3 dando in mane per duas horas ante cibum vel ponēdo de lapide ematitidis de corallis ru. & cum sirupo de granatis miscemus in modum electuarij & ea exhibemus. etiā trisera ex arte senonis. elin de scotia ferri q̄ laudat Rasis in p̄nti cap. & est multū vsuale. Et nota q̄ scotia ferri est spuricies ferri. squama vero que separatur a ferro cum super incude ferrū maleo percutitur. limatura vero que cum lima diuiditur. Simplicia sunt vt corallirubei lapis ematitidis bolusarmenus. dādo vsq; ad. 3. j. Nicolus ponit vnum singulare quod est expertum & vsuale sumatur squama ferri & subtilissime puluerizetur & bulliatur in aceto postea exsicceetur. & hoc fiat quater postea exhibeatur. Et dosis eius sit a. 3. j. vsq; ad. ij. vel. iij. dando bis vel ter in hebdomoda de dicto puluere. valent enim in cōfortatione. stomachi epatis & rectificatione humorum. Et quando ista non sufficiunt debet alia vsualia dari vt tro. de charabe de terra sigillata de spodio cūz se. acetose. magis tamen vsuales sunt tro. de charabe & de terra sigillata. Aliqñ autem nos opz ad stupefactiua deuenire: & vsualia sunt sicut athanasia Nicolai filoniū perficum dosis atanassie ē a. 3. j. vsq; ad. 3. iij. Per exteri⁹ vero cōueniunt balnea stiptica cum rebus fortiter stip. vt cum corticib⁹ & floribus granatorum sumach. & alijs stipticis extinguendo aliqñ ferrum ignitum. & pulueres & emplastra. Et vñ singulare est emplm de citonijs q̄ sit decoquendo citoniū sub cineribus ponendo de boloar. & de alijs sup. vsualibus vt de sang. dra. dragagato balaustijs gallis. Et cōuenit emplm Nicolai flor. in hac cura & est tale. Re. aloes thuris boliar. san. dra. pilorum leporis subtiliter incisoruz & cum albumine oui & tela aranea misce Item Nicolus laudat cinerez sotulariū combustorū. Sal. etiā quinto de inge. sanitatis ponit emplm quo melius credit non posse in restrictione sang. excogitari q̄ sit ex aloe olibano & albumine oui. Est etiam quoddā secretum Siringelli & est puluis de subere. i. cortice quoddā grosso poroso leui ex quo fiunt pantofole. cōburitur enim dictus cortex & puluerizā

tur: deinde cū aliqua re appropriata fiat ano emplm. Item Nicolus ponit vnum emplm ⁊ ē de cinere buffonis qđ postū supra hemoroidas retinet sa. ⁊ remouet dolorē ⁊ delet eas. ⁊ dicit qv venenositas deletur per adustionem sicut etiam in cinere scorpionum: ⁊ est in eo securitas.

Quarta intentio est rectificatio san. ⁊ debet considerari si sit propter nimiam quantitatem san. fiat minutio ⁊ dicta sit tenuis dimittēdo carnes oua ⁊c. Si propter nimiam aquositate san. vtatur die ta exiccatiua ⁊ calefactiua. Si propter nimiam quantitatem colere vel flegmatiz humor digeratur ⁊ effietur cum appropriatis vt dictū est in capitulo de fluxu san. narium. Nota etiā qđ valet vnus singularissimum emplm. s. comitisse applicatum supra anum quod tenetur confectum ⁊ istud describit Bartholomeus de varignana: quare ⁊c.

Cura tumoris hemoroidarum siue cecarum hemoroidarum.



I Cura tumoris hemoroidarum diuersimode procedim⁹ fm diuersitatem intentionū. aliqui enim dolori intēdimus si enim nihil de materia egrediatur: tunc vehemēs contingit dolor qđ a vena chilis quinq; oriuntur vene que ad anum terminantur ⁊ intestinū rectū ⁊ sunt ibi quedam pellicule cooperiētes orificia predictarū venarū que sunt maxime sensibilitatis: ⁊ ad quarū extensionem intēssimus dolor causatur. Remittimus autē dolorē cū localibus que si nō sufficiunt. opz procedere cū his que san. fluere faciunt. aliqui vero intendim⁹ eas exiccare ⁊ ita diuersimode procedimus. primo ergo intendimus dolorem mitigare. secundō vero eas exiccare. Sunt tamē primo aliqui casū. obseruandi. Primus casū. qđ si nou fuerit dolor nec apostema: nō est necessitas curationis. ⁊ hoc quia ppter remedia fortia qñq; deuenitur ad prauas egritudines. s. cancrum vel fistulam. Secundus casū. est qđ in cura huius egritudinis sit studium in lenitione ven. quia cum feces indurare egrediūtur ma-

ximum causant dolorem in egressu suo sua asperitate. ⁊ sic fit humorum attractio ad locum. lenitio autem fiat cū brodio carniū vel cum cass. fistula vel cum decoctionibus leuibus vel cum brodio caulium. Terius casū. est opz vt rectificetur corpus vt magnus sang. euacuetur. Istis stantibus oportet primo diuertere humorem fluentem. Et in hac intentione laudatur flobotomia basilice ⁊ flobotomia saluatelle que est inter anularem ⁊ auricularem. etiam administratio ventosarum in spatulis ⁊ ligature dolorose in adiutorijs brachiorū ⁊ alie diuersiones vt positiones extremitatum superiorum in aqua calida. Ad doloris etiam remissionem valent anodina supra locum applicata in forma unctionum emplastroꝝ ⁊ vnguentorum. De vsu illius primo est oleum vio. quando sentitur calor ⁊ ardor sicut euēit in actu practico. oleum etiā ro. vitellum oui cum oleo vio. incorporatum ita vt reducatur ad formam emplastri ⁊ extensum super panno lini ano applicetur. v3. etiā multum medulla panis infusa in lacte cum vitello oui que simul ponatur ad bulliendum postea ad misceatur albumen oui. valet etiam oleum de semine lini oleum crisomularum ⁊ etiā ponatur cum crisomila oleum decoctionis lumbicorum terrestrium. oleum etiā procelionum. i. panaroles. singularem enim habent proprietatem in mitigatio- ne doloris si cum adipe galline contundantur ⁊ cum butiro incorporentur ⁊ in forma emplī redigantur ⁊ ponantur supra locum sedant enim dolorem illico vt dicit Nicolus. v3. etiam oleum decoctionis scarabeorum si contundantur ⁊ cum oleo fiat emplastrum ⁊ sint olea predicta vel amigdalorum dul. Rasis xj. cōtinentis dicit capiatur mellilotum ⁊ in aqua ponatur ⁊ bulliat donec dissoluat ⁊ misceatur cum farina fenugreci ⁊ cum aliqua pinguedine vt anatis vel galline ⁊ in forma emplastri redigatur. Siringellus vtebatur hoc remedio videlicet capiat suber qđ ponitur in solis pianelarū. de quo supradictum est cōburatur ⁊ puluerizetur ⁊ cum aliquo oleo appropriato vt de semine lini vel vitello oui empla-

Hemorrhoidarum cecarum.

stretur hoc enim maxime iuuat in miti-
gatione doloris. Joan. mattheus gradi
utebatur limatijis que sunt naturaliter
sine testa decoquantur in oleo violato &
contundantur: deinde cum farina se. li.
ni vel fenugreci fiat emplastrum bene in
corporando. Et etiam vnum singulare &
expertum remedium a me. s. facere vt in-
firmus sedeat in balneo anodino quod
remittat acuitatem: videlicet faciendo de
coctione maluarum vio. matrum violas-
rum melliloti fenugreci camomille folio-
rum altee florum tassi barbasti seminis
lini in q̄ decoctide sedeat infirmus. & vbi
sedere nō posset fiat epithima cū pannis
lineis madefactis in dicta decoctione &
loco dolenti applicatis & misceatur etiā
flores nenufaris stipita papaueris al. se-
men eius & cortices semen iusquiami. cō-
fidens in virtute discretiua consequitur
intentionem mitigationis doloris. Qñ
autem ista non sufficiunt ad stupe. deue-
niendum est quorum vsualia sunt primo
suppositorium ex filonio ro. cū coto vel
ponendo more emplastri supra locum. v3
etiam athanassa Nicolai. v3 etiam hoc
emplastrum. R̄. vnguenti populeonis.
3. i. vitellum oui vnum opij. 3. i. vel vsq̄
ad. 3. q. croci parum simul misceantur &
in forma emplastri redigantur. mitigat
n. dolorem sed non fiat nisi in intensissi-
mo dolore. Si aut ista nō sufficiunt opz
hemoroidas aperire faciendo fluere san-
guinem: quia euacuatio sanguine cessat
bit dolor. Aperimus aut cum diuersis in-
genijs. Primo cum fricatione cum re as-
pera poros dilatante vt cum folijs ficus
etiam cuz paritaria & si est tps diem̄is ita
q̄ folia non inueniantur pannus asper
accipiatur fricando cū hoc donec locus
aperiatur. Et oportet nōnunq̄ ad fortio-
ra deuenire vt si sumatur pulpa coloquin-
tide & infundatur in oleo amigdalorum
amararum & applicetur. aperit enim in
quinq̄ horarum spatio. Ad hanc etiam
intentionē laudat Aui. stercus columbi-
num cum saxifragia. succus cepe etiā sin-
guraliter v3 vt. s. succus extrahatur & lo-
co applicet: facit. n. ad aperitionē est eniz
sua acredine viceratiū. v3. etiam sel vac-
cinum. radiz etiā ciclamini vel succus

eius. practici etiā qñq̄ applicant sangui-
fugas nō venenosas. & primo inungunt
locum cum sanguine galline vel colum-
be vt sanguisuge loco adhereat. q̄ q̄ p̄-
mum sanguisuge degustant figuntur et
sugunt ipsum vñ replentur & tumescunt
& ita fortiter qñq̄ adheret q̄ vix pñt euelli.
& vt euellantur accipiat de cinere &
supra caput earū spargatur quia subito
cinere percepto separantur. quas capi-
mus & ponimus in vase vt sanguinē quē
sugerūt euomant. & vt euomant vtimur
hoc ingenio. s. ponendo sal super eas et
statim euomunt totum sanguinem. Des-
inde si iterū indigemus sanguinis extra-
ctione iterum eas applicamus faciendo
vt supra. Si aut non habebimus sangui-
fugas tūc extrahemus san. cum flogo. s3
hoc vitare debemus quantum possibile
est propter difficultatem cōsolidationis.
qđ si ex necessitate fiat consolidemus cō-
siderata quantitate sanguinis extracti.
Aliqñ etiam non stat dolor nec sunt com-
sue te fluere nec eger est cōsuetus pati tas-
lem fluxum sed sibi displicet talis tumor
vnde vellet eas remouere q̄uis sit cas. s3
prescriptus q̄ si non est dolor nec apha nō
debent curari. Si etiam esset cōsuetus
pati talem fluxum non restringatur nec
exicetur. sed pur qñ volum⁹ exiccare test
quando non sunt solite fluere aliter non
tamen fm Aui. si per interius sumantur
de galbano. 3. ij. tribus vicibus exiccat
& hoc expertus est Matth⁹ gradi in quo-
dam & bene ei succellit. & sicut dicit Aui.
valet etiam ad idem puluis antimonij
pro quo vide Aulcen. secundo cas. & ap-
plicatur per exterius. Item per exterius
v3 epithima factuz ex decoctione siliqua-
rum. i. charabe. Item cum aqua piscium
salitorum vel capita piscium cum modis-
co casei salis apponantur supra locum.
anacardi fructus quidam a proprietate
valent & applicantur hoc modo incidant
tur dicti anacardi & ex eis locus fricetur
& quidam ponunt eos supra prunas et
cum emboto quod est instrumentum quod
dam faciunt ne recipiatur fumus ita q̄
habeatur scutella in qua sit cinis & pur
ne ignis in q̄ ponant. de anacardis des-
inde cooperiat scutella emboto & totus

sumus recipiatur & bene ingrediatur hemoroidas. valent etiam folia serpentarie & hoc a proprietate vt dicit Ricolus. ra. dix etiam serpentaria oleum serpentarie & cineres eoru & cortices multum valent vel stringantur hemoroides cum capillis caude equi vel serico paulatine a principio stringendo et in pcessu magis stringendo & tales vene stringantur et paulatine exsiccentur: quare &c.

¶ Cura exitus ani.

No cura exitus ani primo considerare si cum humiditate complicetur caliditas si non fiat intentio calefactionis et exiccationis & in hoc casu ponit Rasis remedium singularissimum. & ita dicit Ricolus ego soleo hoc facere. ex succo hipochistidos & acatie fiat puluis & ex puluere isto etiam ego vti. Adodus aut applicari est quod quando infirmus vadit ad assellam & intestinum est grossum videndum est si est inflammatus & rubescit si sic lauamus ipsum cum aqua or. vel zubar. si vero non lauamus ipsum cum vino rubeo vel etiam cum decoctione balsamitarum corticum granatorum & aliarum rerum stipticarum & hoc ubi non sit caliditas. postea inungere cum oleo ros. et inde aspergimus ex puluere stiptico deinde intromittat & quiescat cum corporis eleuatis & strictis. Et hoc opus facere fecibus emissis. Quidam laudant rosas contritas facta lotionem intestini & inunctione ex oleo ros. mirtilorum; citoniorum. Si militer valet puluis turis vel sandarace forte aut remedium in exiccando est scorria ferri posita supra intestina vel vinum decoctionis eius est enim multum stipticum quando intestinum non est inflammatum vtimur suprascriptis. Sunt etiam remedia valentia quando est inflammatum quetu discernas. Ubi ergo sit inflammatum inungimus ex oleis et vnguentis frigidis. et sic vt cum oleo citonio. rosa. to. vnguentum etiam sandalinum est singularissimum et vsuale et facta prius

lotione & hoc quando est humiditas laxans. Et nota. quod Rasis tacuit debitum regimen in medicinalibus & in sex rebus non naturalibus que omnia requiruntur ad curam ultra localia & ratio est quia in cura paralisis fuit sufficienter dictum in cura enim relaxationis oportet regimen esse cali. & sic. oportet etiam digerere materiam flegmaticam & eam euacuari: postea malam complexionem remouere & confortare. Si vero est alia intentio est remouere materiam apostematam & facere decoctionem ex rebus anodinis vt ex camomilla malua altea semine lini se. se. nugreci & applicentur supra intestinum apostematum. laudatur etiam aqua calida intelligendo de apostemate facto vt ponit Rasis non autem de fiente quia tunc stant alie intentiones. Quod si est materia admixta sanguini tunc primo diuertimus a principio cum flo. Si vero sit a san. diuertimus cum ventosis vel vomitu. Item repercutiendo. s. faciendo epithimam ex aqua rosa. plantagi. &c. Quando vero est factus resoluimus cum decoctione dicta & applicentur panni vel spongia in dicta decoctione madefacti. fiat etiam inunctio cum oleo camomillino & fiant reliqua putafomentationes emplastra balnea vntiones vaporations que omnia habeant resoluere materiam: & hanc intentionem tetigit Rasis. postea intromittatur intestinum et curetur vt dictum est supra ablucendo inungendo & imponendo illa stiptica stet etiam eger cum corporis eleuatis post remedia applicata quia erit situs satis conueniens. quare &c.

¶ Cura exitus matricis.

In cura exitus matricis etiam considerare oportet vtrum sit apostema vel non. et vtrum sit mollis vel tractabilis quia tunc est materia humida relaxans & tunc facta lotionem aspergat cum puluere stiptico dicto in alia cura scilicet de exitu ani et intromittatur. Aliquando enim non potest ingredi et Aliquando

¶ ij

Superflui fluxus menstruum

tota ingreditur vt dicit Auicenna. et putrefit. Et ego vidi mulierem habentem matricem inter coras pendentem et putrefactam cui abscissa fuit et adhuc illa per plures annos vixit. preterea tempore pestis papie mortua est. Practici et applicant per inferius prauos odores et suffumigant vt faciendo fumigium ex pennis perdicum et facere vt fumum recipiant quando sentiunt matricis descensum. capiunt etiam asinam fetidam et ponunt supra carbonem ignitos ponendo egram in cathedra perforata: qua posita supra carbonem recipiant fumum. item castoreum quod habet terribilem odorem. contundunt etiam folia vrtice et superponunt matri. similiter matricariam quam crispulam vocant miscendo cum oleo de semine lini ponunt etiam ouum corruptum sub gallina fouente oua cum quo intingunt lanam et matrix sugiens prauos odores petit partes superiores. si etiam teneat patiens apud nares bonos odores iuuat quia matrix percipiens eos insequitur et consequenter magis conatur ad ascendendum sed si ista non sufficiunt habeatur optima obstetrix que intromittat matricem postea coque eleuentur et in hoc situ stet. vel si fiat instrumentum sicut virga virilis et imponat inunctum facta tamen prius lotionem vini. ru. scripti. gallarum hipochistidos cum balaustis et floribus granatorum et inungere cum oleo de cito. vel mirtino. postea cum pulueribus aspergendo vel accipiendo stupas infusas in albumine oui cum pulueribus et alijs predictis et cum bolo armenico. san. diaconis. ante et retro et in situ debito stuetur. Si sit apostema consideremus tempus apostematis. in principio procedimus cum percussiuo. in augmento miscemus resolutiuum cum percussiuo: percussiuo dominantibus in statu percussiuo cum resolutiuo sed resolutiuo dominantibus in declinatione pure utemur resolutiuo et consolidatiuis postea intromittatur et fiat vt dictum est de exitu intestini. quare et c.

¶ Cura superflui fluxus menstruum.



¶ Cura huiusmodi egritudinis sunt due obseruande intentiones. prima est abscissio cause. secunda est retentio sanguinis fluentis.

¶ In prima intentione oportet considerare si proueniat ex sanguine. abundantia et tunc oportet remouere cum fobo. et dieta tenui prohibendo comestionem rerum san. multiplicantium vt oua vinum carnes. et c. Si vero proueniat ex sanguine subtilitate et colericitate: tunc oportet coleraz digerere vt cum siru. ro. de succo acetose de ribes de granatis cum aqua plan. acetose portulace et ro. euacuando postea cum mirabolanis citri. contra hoc euacuare etiam in frigidant facta euacuatione oportet alterare malam complexionem cum supra dictis vt cum siru. ro. tro. de ro. cum diarodo cum epithimatis vt cum aqua ro. pla. cum oleis et emplastris in frigidantibus. Si sit ex nimia aquositate humor flegmaticus digeratur cum melle ro. et aqua absinthij euacuando postea cum mirabolanis chebulis deinde remoueat mala completio cum contrarijs. Si sit a causa stat intentio consolidationis. Si ab ulceribus due sunt intentiones scilicet absterfio et consolidatio pro quibus fideis vide dicta in de mictu saniei.

¶ Secunda intentio principalis est retentio sanguinis fluentis que duobus perficitur ingenijs scilicet diuersione sanguinis per aliam viam et restrictione viarum per quas fluit sanguis.

¶ In primo ingenio laudatur flos. bassilice oportet etiam applicare ventosas sub mamillis quia multum diuertunt a matrice: habet Hippocrates quita pericula affor. Mulieris menstrua si vis retinere: sibi am maiorem mamillis appone: etiam cum ligaturis dolorosis et ipone extremum in aqua calida. si illeueto sunt multum vsuales mane et sero apponantur ante cibum. fricationes etiam ventose in brachijs multum valent.

¶ Secundum ingenium quod est restrictio aquarum per quas fluit sanguis perficitur cum his que exhibentur per superius

et inferius interius et exterius. Per interius cum siru. constrictiuis ut cum siru. ros. mirtino de cito. de granatis cum aquis solatri plan. et acetose. Et de aqua plan. dicit Auic. quod ipsa non habet sibi simile in retinendo huiusmodi fluxu. Valent etiam ad hanc intentionem trocis. de charabe et sunt multum vsuales exhibendo. 3. ij. vel 3. j. cum siru. predictis valent etiam tro. de spodio cum se. acetose. trocis. etiam de terra sigillata exhibendo de quolibet illorum. 3. j. cum siru. vel aqua plan. item coralli ru. a. 3. ij. vsq. ad 3. j. vel exhibere tandem de lapide ematitidis cum aqua ap. proprietata. electuariu. etiam de scorria ferri est multum vsuale. etiam trisera ex arte fenonis quam laudat Auic. v3 etiam multu. confectio vltimi iuuamenti isto modo appellata quam multu. laudat Auic. Et nota quod ista intentio restrictionis est a principio ponendo in actu practico quod si multum differamus natura postea assuefacta per illam via. difficulter remouetur ab illa. scorria ferri etiam est singularissima et experta. Suppositoria etiam multum conueniunt. et sic Rasis laudat vnum in littera quod cum lana vel coto debz imponi intinctu. in aqua vel succo plan. ponendo de olibano balaustis antimonio acatia alumine. etiam sedeat paties in aqua de curcuma quaz quida. dicunt esse celidonia. quida. vero aliud. Quando causa est san. aquositas opz eam remouere cum exiccantibus. et ideo conuenit balneum reru. stip. ut ex rosis corticibus granatorum ponendo in dicta decoctione platas pedis vsq. ad genua vel in ipsa madefacere panos lineos et ponere ipsos in regionib. matricis ante et retro. vnciones etiam constringentes conueniunt ut vnguentum sandalinum de anthera vel coitisse et ex istis fiat inunctio supra dorsum vbi est situs matricis et venter inungatur ex oleo mirtino de cito. postea aspergimus de pul. reru. stip. ut de pul. boliar. sang. dra. terre sigillate corticum granatorum gallarum balaustiarum rosarum etc. Per inferius vero ponantur suppositoria ex lana vel coto intincta in succo plata. solatri vel aquis earu. et aqua ro.

ponendo de terra sigillata boloar. et cum aquis frig. et alijs pulueribus predictis conueniunt etiam clisteria cum aqua plata. boloar san. dra. clisterizando matricem. Quod si ista non sufficiunt tandem deueniendum est ad stupefactiua ut dando athanasie Nicolai. 3. j. vel filonij persici 3. j. causa constringendi et est sciendum in casu desperato ut virtus confortetur de inde procedimus cum diuersis remedijs. Rasis docuit quod fiat pessarium acutum quod cauterizat et generat escaram sed non laudatur nec est vsuale fit solum in casu desperato: quare etc.

Cura retentionis menstorum.



Quando in corpore mulieris non est sanguis superfluous tunc si per menstrua non emittatur non est mirandum quia natura intendit corpus restaurare ut multotiens accidit in mulieribus cum patiuntur egritudines vel febres. cronicas quod tunc natura intendit illum sanguinem retinere pro corporis conseruatione et restauratione: ita tunc sanguis non superfluit nec per menstrua emittitur: vnde de tunc prouocari non potest sicut accidit cuidam scholari nouiter practicati cum vellet menstrua prouocare in quadam muliere extenuata ex quartana quam longo tempore passa fuerat vnde nunc potuit quare misit ad me mulierem qui eam videns dixi nunquam posse prouocari donec mulier esset bene restaurata. Nota quod trocisci quos Rasis in littera describit sunt vsuales et eis practici coiter vtuntur et tenentur coeacti et multu. valent in prouocatione fetus et menstorum etiam ad iuuandum exitum et dentur cum decoctione iuniperi de quo dicit Dios. quod tantu. prouocat quod facit san. mingere. Cura huius egritudinis reducitur ad duas principales intentiones. prima est abscissio cause retentionis. secunda est facilitatio exitus sue prouocatio.

Prima intentio sic perficitur. nam si causa sit ex parte fortitudinis caloris seu

Retentionis mēstruorum.

virtutis q̄ talia menstrua retineantur non debent prouocari quia calor est sufficiens ad consumendum tales superfluitates sicut accidit in mulierib⁹ que sunt viragines ⁊ videntibus fortibus exercitijs. Si vero ex debilitate virtutis oportet bonum cibum ex bibere vt vinuz oua fortilla carnes ⁊ similia san. generantia ⁊ restaurantia virtutem ⁊ non oportet prouocare. sed vt supra dicebatur oportet expectare dispositionem in qua reducta sit natura ad suā naturalem dispositionem: qua reducta si remaneat sopita: tunc orem eam adiuuare ⁊ prouocare. Si vero fuerit propter materiam oppillantē flegmaticam sicut plurimum contingit oportet eā digerere cum sirupo de bisantijs de duabus radicibus ⁊ quinq; radicibus cum aq̄s apij feniculi cuscute. postea vero euacuamus. ⁊ de solemnibus euacuatius est agar. q̄ mundificat materiā flegmaticam ⁊ maxime a matricibus mulierum ⁊ est singulare. In hoc casu euacuamus etiam cū elio indo cū diasenicone: deinde oportet alterare ⁊ malam complexionē remouere ne iterum reaggregetur materia confortando stomachū ⁊ epas cū inunctionibus ⁊ cōfectionibus in alijs locis proprijs iam dictis. Si vero ex parte organi oportet cognoscere causas. Si fuerit propter materiā flegmaticam oppillantē ⁊ tūc digerimus deinde euacuamus diuertendo ad intestina vt dādo semel in hebdomoda pillulas masticas cum aga. vel de hie. s. cu3 agar. vel de hiera magna cū aga. ⁊ cum istis taliter diuertimus mām ad intestina ne amplius reaggregetur in matrice: ⁊ tūc disponim⁹ regimē declinās ad cal. ⁊ sic. Si vero ab apostemate proueniat curetur cura apostematis vt supradictum est. Si autē ab vlcere cura est impossibilis sed ordinetur regimen ⁊ non multum comedat ⁊ exercitetur ⁊ esiemus san. per fibotomiam frequentem vt san. qui dēbat p̄ intestina fluere resoluat hoc regimine vel effietur hac effione per illas vias. Si cū sit nimia pinguedo curetur cū forti exercitio tollerantia famis ⁊ cum alijs resoluentibus.

¶ Scōda intentio principalis est prouocatio

menstruorum que fit cum illis que per superius ⁊ inferius administrantur. De his que p̄ superius sunt oēs sirupi ⁊ aque aperitiue vt est siru. de bisantijs de duabus radicibus ⁊ de quinq; radicibus cū aquis apij feniculi cuscute. Decoctio etiam cōis quinq; radicū sola conuenit scilz petrosili biuschi feni. sparagi apij ⁊ hoc est expertum a mulieribus maxime monialibus abstinentibus a coitu. admiscetur etiā de sauina parua q̄ est maxime prouocatiua. cōuenit etiā decoctio facta ex pulegio calamento mentastro ⁊ organo. conuenit et decoctio cicerū ru. faseolorum vel ex rubra tinctoū que est multum prouocatiua ⁊ damus de huiusmodi decoctione. 3. v. vel. vi. in mane ⁊ debz prohiberi cal. ⁊ cū sir. de duabus radi. damus tro. descriptos in littera a Rasi. ⁊ cōmuniter damus de huiusmodi tro. 3. vel. 3. iij. sed hnt odore valde prauum: sed in forma pillulari melius capiūtur. cassia lignea est maxime prouocatiua. ⁊ eius cortex. cinamomum etiam ⁊ crocus multū prouocāt ponēdo in scutella bionidij maxime cicerū vel faseolorum rub. in aqua decoctionis sit radix apij. postea ponendo crocū. ⁊ de istis oibus pulueribus possum⁹ dare. 3. j. vel cassie lignee solum. 3. j. Et Joā. mathe. gradi dicit capiā cassia lig. poiray gummi quoddāz quo vtunt aurifices ad cōsolidandū aurum. ⁊ de istis cū aqua apij vel decoctione sauinē def in potu. Dosis aut istorum puluerisator sit. 3. j. Valet etiā sedere in balneo decoctionis rerū prouocatiuarum menstruorum. ⁊ qñ volumus prouocare oportet expectare ipsas in quo nō sit cōsuetudine illū sang. expellere ⁊ tūc fiat decoctio ex rebus dictis vel applicentur alia dicta bis in die. s. mane ante prādū ⁊ ant cenā prouocam⁹. Et cū fortibus fricationib⁹. fricet ergo vter ⁊ core quia attrahit ad matricē sang. Et cū appositione ventosarum. ⁊ sic practici faciūt applicāt effi. vt tofas in pte domestica coararū vt sub curuatura poplitis. i. genu: q̄ ibi est vena q̄ respicit matricē laudat etiam fibotomia saphene q̄ est singularis in hac prouocatione. Sed aliqui sang. est fluxus ad ma-

tricem & vene matricis sunt claufe: unde opus est tunc ponere in matrice aliquid quod aperiat officia venarum cum venae sint claufe: san. non possit egredi ideo est herba que appellatur mercurialis que si capiatur & contundatur vel subtiliter incidatur & ligetur in petia lini & ponatur ad intra matricem in nocte aperit officia venarum. & debet hec petia poni cum filo appensa ut possit libere extrahi. Aliud etiam singulare quod laudatur Jo. mat. est farina gith & est granum nigrum & rotundum quod nascitur in frumento contundatur siue teratur & ligetur in panno lini subtili & ponatur ut supra & mirabiliter operatur. Detridatum etiam est cum mazze ut capere meridati. 3. s. mastice. 3. s. & superponatur. Et si mazze sit suplicus tunc est attractivus: unde si retineatur in ore mirabiliter attrahit flegma a capite. Si fortiora volumus habemus quasdam gummi species ut galbanum serapinum opponamus euforbiu de quo dicit Aul. in. c. de prefocatione: quod provocat in illa hora qua sumitur. Et coliquintida eleborus scamonea ciclamen si mulier transierit super ea provocat menstrua mirabiliter. fiant ergo ex eis suppositoria alligata filo. & aliquando trahitur ad matricem tanta materia quod vir per mensem non potest coire. Et si ista suppositoria faciunt ardorem maximum sicut sepe contingit ita ut mulieres blasphemant medicum madefaciunt pannos lini in aqua rose & albumine oui oleo violato rose & lacte & supponatur. & si opus fuerit remouebitur ardor cum predictis etiam cum litar giro: quare &c.

Cura prefocationis matricis.

In cura prefocationis matricis prima intentio est convertere vapores que eleuantur ad superiora ad partes inferiores & prohibere ne alij vapores ascendant. & hoc pluribus modis. Primus ut dicit Rasis fricentur extremitates inferiores. Secundus est ut dicit quod fiant ligature fortes & sic faciunt practici ligantes crura & coxas & dimittunt ligatas: aliquando tempore. Tertio fit cum ventosis

ponendo circa partes inferiores. s. partes domesticas coxarum & in carnositate tibiae rum vel supra lumen. Et si illa non sufficiunt fiat fibotomia in saphena pedis quia attrahitur san. & materie ad inferiora. laudatur etiam fibotomia sub poplite id est genu. sed oportet primo causam divertere si est ex retentione menstruorum & non ex spermate corrupto per retentionem: quia si ex spermate corrupto: tunc traheremus illud sperma corruptum ad intra venas per talem fibotomiam quia non esset fienda. diuertimus etiam vapores cum rebus odoriferis applicatis intra. Et ita Aul. laudavit galliam. scilicet muscatam in qua ingreditur gallia & muscus etiam elefantinam quoniam vapores ad ista conuertuntur. accipiat etiam muscus ambra gari. cinnamomum incorporando cum storace liquida & fiant pillule ad modum lupinorum quarum una ponatur supra ignem ut effusmet: deinde egra ponatur ad sedendum in cathedra perforata & recipiat huiusmodi fumum. accipiunt etiam practici de oleo de lilio hirino laurino & de musco dissolvendo in eis de gallia & inficiunt in matricem & faciunt ut obstetrix experta intingat digitum medium in hoc liquore deinde imponat in matricem & circumvolvendo ducat hinc inde causando quandam titillationem: unde matrix commovetur ad appetitum coeundi & percipit delectationem. & per hoc quandoque possit quod egreditur sperma corruptum. Etiam ad idem valet quoddam simplex quod dicitur vulgari sermone zibet vel zebet quod applicatur eodem modo sicut supradictum est: de quo semel usus fui in muliere quadam patiente prefocatione cui causavit tantum appetitum coeundi quod quasi continue volebat marito suo copulari deinde rogavit me sibi velle tale appetitum removere. dixi quod ex se remouebitur post aliquot dies. Et nota quod si vir quando vult uti cum muliere ponat in summitate virge de dicto zibet & subito utatur cabit in eo maximam delectationem. Per superius vero conveniunt ea que malum habent odorem: quia in sursum convertuntur summi vel maximi odores eos repugnantes

Ragadiarum vulue ⁊ eius aposte.

ter que est asfa fetida que ponat sub naribus etiā castoreum est singulare. similitur serapinum ⁊ galbanū si ponantur supra carbones ignitos vel ponantur ad nares. tenere etiā in ore radicem zedoarie confert. mulieres capiunt sotulares ⁊ comburunt in igne ⁊ ponūt in oleo de semine lini ⁊ recipiunt fumum. ⁊ istud est corij combusti. fumus enim iste fugat serpentes viuos vt vidi in vno existente in hospitali. Papie qui habebat viperam in stomacho cui fecerunt multa remedia vt eam expellerent. scz ponēdo lac ad os ⁊ multa alia: veniebat enim ad os ⁊ nolēbat egredi. tandem factis fiendis eger fuit suffumigatus ex tali fumo ⁊ statim vipera visa est egredi per anum. fumus etiā pennarum precipue perdicis combustarum conuenit ⁊ sic releuamus egrā a peroxysmo prefocationis: ⁊ q̄ tunc oz in abscissione cause insistere euforbiuz est multum prouocatiuum vt supradictum est hoc etiā medicamen potest exhiberi. **R.** seminis agni casti seminis dauci cinnamomi croci añ. ʒ. ʒ. fiat puluis subtilis ⁊ sumatur cuz aqua infrascripta. **R.** aquarum nepite arthemisse ⁊ bugl. añ. ʒ. ʒ. misce. Si vero ex spermate retēto fiat ⁊ sit puella vel non consueta viro vel vidua: tunc debemus dare maritum si est possibile. Si vero non vellet nubi vel esset monialis srobotomemus sepe eam et faciamus eam ieiunare ⁊ fortiter exerceri. dimittat etiā carnes oua ⁊ vinum vtatur semine ⁊ folijs agni casti ruta ciminio dauco. **Secretum** Jo. marliani qđ exiccat sperma. **R.** dauci ʒ. ʒ. dissoluatur cum aqua arthemisse ⁊ bibatur. Auicē. etiā laudat vinum simplex quod dicitur alfofor. ⁊ dicit cum sumitur est sanitas in eo quare ⁊c.

Cura ragadiarum vulue ⁊ eius apostematis.

Nota qđ pessarium dicitur clistere matricis: nascale vero dicitur suppositoriū eius. sz aliqui cōfundunt. isopi cerotū est isopus humidat est forditus quasi sudor accepta a pellib^o ouiu

qđ cerotum est sublime in mollificando: ⁊ ideo applicatum super illas scissuras que maximum causant dolorē soluendo continuum est singularissimū. **Quātū** vero ad curā apatis. istud apā aliquādo terminat per resolutionem: aliquādo cōuertitur ad dubletū. i. collectionem ⁊ saniem: etiā q̄ multotiēs generatur in matrice apata melācolica cācerosa: ideo cōmuniter practici vtunt vnguento de plūbo ad extrahendum adustionem. capiuntur enim liquores diuersi maxime illi de scripti a Rasi in litterayz cāphora sandali ⁊ alta frigida bene pistent in mortario plumbeo cū pistello plumbeo. ⁊ istud applicatur apati cāceroso. **Emplm** etiā de melliloto v3 in omnibus apatibus interioribus: ⁊ dissoluatur hoc emplastrum cū aliquo oleo vt cum oleo de semine lini: sedat enim dolorem ⁊ mundificat. **Et** no. qđ in cancro confirmato non oportet vt acutis sed blanditiuis: q̄ si cum acutis procederemus: tunc materia magis adureret. procedendum est ergo cū aqua vel succo solatri ⁊ plani. oleo vio. ro. muscilagine pslij vnguento de cerusa de plūbo. **Pro** cura etiā ragadiarum conueniunt rose oleum camomillinum de semine lini violatum ros. vt dictū est supra emplastrum de plūbo dissoluto cum oleo de semine lini linitum vel clisterizatum v3 ad omnia apata interiora. v3 ē balneū anodinum in quo sedeat. v3 etiā suppositio vel suffumigatio. debent ergo iste ragadie primo abstergi deinde cōsolidari: nisi sint cancerose quare ⁊c.

Cura mole matricis.

Cura mole matricis est cura retentionis menstruoꝝ ita qđ procedere debemus cum his que prouocant menstrua vt cum decoctione calamenti radicū pulegij corticū cassie fistul: ⁊ similibus prouocantibus menstrua. Si ergo puenerit a ventositatē ⁊ non ab aliquo san. retento nec carne generata fiat decoctio de seminibus ⁊ ea que diximus in. c. de colica ventosa. v3 enim resoluendo ventositatem diaciminum dianisum

Hernie siue crepature.

diagalanga electuarium de baccis lauri. fiant etiam pesaria ex mercuriali git. vel si fortia volumus faciemus ex cardamomo oppoponaco euforbio. sed ad ista fortia deueniendum est in ultimo alijs iam probatis. Item inungendo fundendo balneando cum his que habent virtutem resolutiuam inungendo v3 cum oleo de balsamo. Item faciendo etiā pesarium de ruta mentastro de quibus dictum est in. c. de retentione menstruorum et cum nutridato mastice et c. semper a leuioribus inchoando. Cōfert etiam sepe mundificare corpus patientis cum pillulis fetidis. sed quando ista non prosunt. relinquatur nature: q3 ipsa ex se resoluet superfluitates. Nota q3 sicut generatur hec mola in matrice ita etiam generant alie res preter naturam vt testor me vidisse in quadam muliere Papiente que putans esse pregnantē post. xij. menses emisit frustum vnum carnis satis magnum et multa alia parua et simul cum illis perierit animal ad similitudinem vnius tenconis piscis et erat coloris viridis obscuri supra tergum et infra erat rubet coloris et habebat corium ita durum quod vix cum gladio scindi poterat. habebat enim motum et plicabat se sicut ericius quare et c.

Cura hernie siue crepature.



Quo hac cura due sunt intentiones notāde. Prima est reductio intestinorum ad situm suum. Scōda est intestinorum retentio in situ suo cōuenienti et consolidatio rupti siue dislocati. In prima intētiōne regimen debet esse prohibitium vētositatis et nō gñatiui q3 si intestina descēdunt tunc tumesciunt et non pōt bene reingredi. reductio autēz intestinorum fit hoc mō. iubent. n. practici vt resupines infirmus cū coris sursum eleuatis et si ex ipsis nō ingrediant: tunc opz cū leui compressione illa ad intra siphac reducere et si non possumus ppter vētositatē resistentē que est in intestinis prohibēsteoz ingressum resoluemus illā vētositatem postea intromittamus. rei

soluemus aut cū decoctiōe melliloti aneti seminis lini fenugre. anisi cimi. se. etiaz carui cum spongia vaporando vel cū vesicis illa decoctione plenis et inungendo cum oleo amigdalorum dul. camomillano et anetino vt mollificatis intestinis et siphac melius ingrediantur et leuiter trectando introducantur. eleuamus etiam coras infirmoz et caput tenemus depressum sepius agitando cum cruribus eleuatis vt melius ad situm suoz reducant. Scōda intentio est retētiō intestinorum in loco suo. retinemus aut cū ligatura debita cum biagerijs que compumēdo locum cōprimant ne in intestina descendāt aliqui autem ad retinendum et consolidandum sola ligatura sufficit maxime in infantibus qui habent virtutem restauratiuam bonam. et in eis fit talis consolidatio. aliqui indigemus medicaminibus. et de eis sunt quedā cerota vt est cerotum Ras. in littera etiam cerotum aliq3 vsuale qd dicit cerotū de pelle arietis. et istud tamen confectum aromatari de la ferene la Pape in quo ingreditur san. humanus: Cuius descriptionem habes a Jo. mat. gradi in quodam consilio qd facit de ruptura siphac et est hoc. R. picis nualis. 3. ij. litargirij 3. j. cere citrine et rusbee colofonie añ. 3. ij. aromati oppoponaci bdellij galbani añ. 3. j. visci quercini. 3. iij. aloes. 3. j. f. mastice cortici thuris myrrhe terbentine nucis cupressi glutinis piscium sarcocolle añ. 3. j. f. boli arme. gipssi añ. 3. iij. aristol. long. et rotun. mumie sangui. dia. añ. 3. ij. radicum consolidide maioris et minoris añ. 3. j. san. buamani. lib. 5. cipiari sansuci acatie gallarū añ. 3. f. sauiue capitum granatarū añ. 3. f. Jē. R. pellem arietinam vnā et decoque diu in aqua dulci pluuiali quousq3 pellis discoagulata sit tūc mollifica viscum et gummas in detā aqua pluuiali et pone ad ignē quousq3 oia bene discoagulata sint deinde cola postea adde desup puluerē oīum aliarū rerū et iterū reduce ad ignē et coque quousq3 sit ad modum emphi: postea ipso vtēre. Nota tñ pro regula q3 ipso apposto nō remoueat circa. ix. dies patiente semp quantū possibile est quieto manente. nam vt refert

Doloris iuncturarum a causa calida.

Auzoar. lib. 24. thesr. quidā iuuenis qui hoc morbo laborabat stetit duobus mensibus super dorso suo cum bono regimine sine medicinarum applicatione liberatus est. vide predictum consilium qz ibi ponit multa alia et singularissima. Alia sunt ingenia retinendi intestina ne descendāt. Quidam enim cauterizant locum per quem descendunt intestina ut in inguine dextro si per locum illum descendunt: quia per hoc generatur caro callosa prohibens descensum. Alij faciunt foramen in loco dicto et imponunt filum aureum et ita continue procedunt constringendo. et faciunt istud foramen per constrictionem ita strictum qd intestina non possunt descendere. Alij vero faciunt per castraturam ita qd scindunt illum testiculū et vasa spermatica et ita didimum postea cauterizant et generat escara. in pinguibus in musculis faciunt fascias ab ipsis incipientes et descendentes vsqz ad inguinat: et ita ad alium musculum et est optima ligatura quā ego fieri feci pluribus. Papi. est vnus ferrarius in sancto Joanne in burgo qui facit bragerios ferreos et sunt optimi et multum iuuantes. Si vero proueniat a ventositate cognoscimus: qz ibi non est grauitas et est magna transluentia. cognoscimus etiam ex tactu bursa testiculorum qd sit ventositas et ista maxime appz in hidropisi ascite et maxime in tympanite: tunc in cura est procedendum cum resoluētibus vt cum oleo de cherua cum oleo sambacino qd fit ex folijs sambacis de lilio camomillino de ruta de aneto. Remediū singulare qd laudat Aui. est emplastrum facum ex fabis deco. eo modo ac si vellemus eas comedere sunt. n. calefactiue et exiccatiue: ideo valent emplastrate cum oleo camomillino rutaceo de lilio fm qd volumus magis vel minus calefacere. possumus etiā ponere de alijs seminibus vt anisaneti carui cimini. Si vero proueniat ab aquositate procedamus cum calefactiuis et exiccatiuis vt cū emplastro de stercore vacino et caprino. Sed si ista et alia calefactientia non valeant fiat foramen in bursa testiculorum vt aqua egrediatur: postea cōsolidetur. Et aduertamus semper

et attendamus cause seu radici que generauit aquositatem et puta epati si sit causa. Si vero sit cancerosa et proueniat propter sang. abundantiam fiat primo flobotomia postea humectamus deinde resoluimus. Si vero sit varicosa et proueniat a sanguine varicoso primo fiat flobotomia deinde digerat humor melancolicus postea euacuetur deinde humectentur veruce deinde resoluantur. Sed si ista parum faciunt scindantur leuiter cum cauterio cum igne vsqz ad didimum incidendo postea venas comprimendo que sunt circa testiculum redibit ad pristinum statum.

Nota de muliere quadam quam vidi que cum in partu laboraret fuit crepta et egressa fuerunt intestina fecerūt magnū tumorem in vmbilico.

Nota etiam qd maltotiens quando intestinum ingreditur bursam testiculorum intestinum voluitur et torquetur et causat magnum dolorem. repletur etiam quandoqz fecibus et ventositate et non potest redire ad locum suum. etiam ratione inuolutionis alie feces non possunt descendere ad partes inferiores: quare resurgunt ad partes superiores: quare et cetera.

Cura doloris iuncturarum a causa calida.



No cura doloris iuncturarum quinque intentiones sunt obseruande. prima est diuersio vel minoratio materie. secunda digestio. tertia euacuatio. quarta mitigatio doloris et percussio. quinta et vltima remanentis resolutio. **P**ro prima intentione facimus flos. laudatam a Rasi. et hoc quando talis dolor prouenit a san. vel a materia san. mixta: in diuersis tamen venis hanc facimus. Si. n. est in manu dextra fiat flobotomia in pede dextro tantum per vnā diametrum et e contra. Si tamen pedes sint debiles a natura non debemus hanc facere ne materie attrahantur ad pedes sed tunc fiat a basilica. Si autez fiat ab alia materia a sanguine: fiat digestio deinde

enacuatio. De flobotomia videtur cōtro-
uerſa. Nam Serapio non concedit flo-
botomiam eſſe ſciendam materia non di-
geſta. Aui. vero vult q̄ fiat in principio.
Reſpondetur q̄ Ani. habuit intentionē
ad dolorem qui eſt fortis & multum at-
trahit: ideo ad diuertendum concedit flo-
botomiam in principio poſtea dicit inci-
pe a re forti q̄uis debilior ſit incolumior.
Iſte autem ſermo videtur cōtradictori⁹
ſed dicatur q̄ nulla eſt cōtradictio: quia
quando dicit incipe a re forti intelligit.
I. incipe ab euacuatiuo electiue euacuāte
quia materia eſt in locis longinquis: iō
indiget euacuatiuo electiue euacuāte q̄
uis inter electiue euacuantiā debilior ſit
incolumior: quia fortia euacuatiua eua-
cuant ſubtile relinquendo groſſum. etiā
faciunt maximam agitationē in corpore
ideo gradatim in huiusmodi euacuatio-
nibus procedendum eſt diuertimus er-
go cum ſolutiue electiue euacuāte in ma-
teria calida & ſuales ſunt pillule de her-
modactilis minores & tenentur confecte
pillule autem de hermodactilis maiores
valent in cā frigida & deſcribit eas. **¶**
vbi dicit pillule de hermodactilis ex in-
uentione noſtra & damus. 3. j. pillularū
de hermodactilis minorum vel. 3. ij. in cā
cali. ponēdo aliquātulū de reubarbaro.
¶ Secunda intentio eſt digeſtio humo-
rum: & licet multa habeamus in propo-
ſito tamen ſiru. de endiuia & ſiru. aceto-
ſus non ſunt boni: opz ergo vt ſiru. in p-
poſito ſint frigidi & ſtipiti. vt verbigratia
Re. ſiru. ro. 3. j. ſirup. de grana. 3. f. aqua
rū plan. & ro. an. 3. f. ſolatri acetosea. 3.
j. miſce. cōtinua p̄ quattuor vel q̄ncz dies
¶ Tertia intentio eſt eradiciua euacu-
atio in qua laudantur pillule dicte ſup̄
videlz dādo. 3. j. pillularū de hermoda-
ctilis mino. vel. 3. iij. & ſic pcedendo vſq̄
quo tota matetaria euacuetur & ad reper-
cuſſionem materierum ad locū oportet
attendere continue & inungere cum oleo
ro. p̄actici enim incipiunt epithimare &
ita ponunt ſtatim a prin. in ope intentio-
nem repercuffionis.

¶ Quarta itētiō ē phibitiō doloris q̄ſta-
tim ē ponēda i op̄ p̄ctici a prin. & iō Ra-
ſis laudauit multa ſingularia remedia

dolorē mitigātia ſil. & repentiētia vt ca. ſi
ſu. diſſoluta cum oleo ro. vel aqua roſa.
vel ſolatri linita ſupra locum. Etiam vt
ponit Auice. ſecundo caſi. c. de caſi. ſiſtu.
Item farina oz. incorporata cū oleo roſ.
vel aqua roſa. linita mitigat et reſoluit.
¶ Medulla etiam panis infuſa in lacte &
panis ſiligineus. i. de ſigala eſt melior:
quia eſt frigidioris complexionis ad-
dēdo vitellum vnum oui et incorporans
do cum medulla panis et lacte ac in for-
ma emplaſtri applicare. Si nō dolor ſit
intenus addat. 3. j. op̄i incorporando cū
modico croci vt det penetrationē. Si au-
tem percipiatur vebemens dolor & inflā-
matio ſingulare eſt facere mucilaginem
de pſilio in aqua ro. vel aqua ſolatri po-
nendo etiam aliquid de aceto quia dat
penetrationem extendendo illam mucila-
ginem ſupra pannum poſtea ponere ſu-
pra locum dolentem renouando ſepe cū
incipit caleſieri: & hoc expertus ſum. & dz
eſſe pſilium ex quo fit mucilago integrū
quia partes eius exteriores ſunt frigide
interiores vero calide. ſi etiam accipiat
oleum roſa. in quo bullierint vermes ter-
reſtres et ſit inſrigidatū actualiter & po-
natur ſupra locum dolentem mirabiliter
operatur ad eandem intentionem. Quā-
do materia totaliter fluxerit v3 applica-
tio rerum anodinārū vt camomilla mel-
lilotum ſenugrecuz: bulliant hec omnia
cum vino ru. ſtip. ponendo etiam de ſua-
que eſt ſingulariſſima in confortatione
neruorum & eis ſacere balneum. valet
etiam emplaſtrū ex rebus anodinis mē-
ſcendo aliquid ex frigidis vel oleo ro. &c
¶ Quinta itētiō eſt reſolutio illi⁹ qd fluxū
eſt q̄ cōpleſ cū approximatione reſolūtiū
& mollificatiū v3 cū oleo ro. & camomille
& in proceſſu cū camomillino ſolo valet
etiam ſtercus vaccinum cum ſua actuali
caliditate ad hanc eandem intentionem
¶ Pro preſeruatione vero valet balneum
ex vino nigro in quo bullierint aqua ſti-
ptica. vel galle balausti &c. miſcendo al-
quid de vino. conueniunt etiam omnes
auctores q̄ patientes hanc egritudinez
habent ſe abſtinere a vino vt dicit Raſis
in littera. dicit etiam in alio loco dimit-
tēt vinū toto tpe vite ſue & curabuntur &
D ij

Doloris iuncturarum a causa fri.

Aui. 22. tertij prohibet exhibitionē vini idem asserit Cornelius celsus et ita hoc in memet feci cum incepissem pati podagram v'us enim fui tali regimine. scilicet dimisi vinum per duos annos ita quod parum vel nihil bibebam. faciebamque singulis mensibus euacuationes et accipiebam aliquam pillulam diuersam et minoratiam bis in hebdomoda ut natura diuerteretur in transmittendo materiam ad iuncturas et potius transmitteret per viam secessus: quia in principio facile est materiam diuertere: sed quando est consuetudo nullo modo vel cum magna difficultate possumus illam consuetudinem remouere. Similiter quando facta est nodosa ut Ouidius Tollere nodosam nescit medicina podagram. et cum tali regimine curatus fui: et pro certo nunquam passus sum tales dolores. non etiam huiusmodi patientes laborant in coitu: quare etc.

Cura doloris iuncturarum a causa frigida

In cura huius egritudinis sunt obseruandi hi. canon. Aui. Primus quod non ab soluamur ab euacuatiuis materie flegmatice quando cum eis sint permixta euacuatiua colere: quia flegma ex se non fluere nisi secum esset mixta colera. Secundus canon. est quod cum euacuatiuis simul permisceamus stiptica: quia constringendo vias faciunt ne materia ad locum fluat. ideo ad hanc intentionem valent pillule de hermodactilis et valent tam in causa frigida quam calida. tamen quando volumus euacuare materiam calidam admiscemus aliquam respicientiam a proprietate illa si vero frigida admiscimus ea quae frigida euacuant. Tertius canon. est quod a principio non est euacuandum cum fortibus euacuatiuis: quia euacuarent subtile relinquendo grossum et ideo dicit Auicenna. Oportet ut blande tractetur. innuit enim quod si a principio aliqua conueniunt non tamen sint fortia sed debilia ut aliquantulum minoratur materia pillule descripte a Rasis in litte

ra non sunt in usu sed. d. Mesue quas describit in antidotario et sunt dande usque ad. 3. s. in principio pro minoratione. Nota etiam quod non debemus euacuare cum fortibus nisi permixta digestionemque non debet fieri cum valde aperitiuis ne materie fluant ad iuncturas ideo pro digestionem conuenit mel rosa. ut sic dicendo. Re. mellis ros. 3. s. f. aquarum betonicæ et absinthij ana. 3. s. misce pro sirupo. facta ergo una vel pluribus euacuatiuib' transsumus ad fortiora valet addendo in processu sirupi de sticados. 3. s. cum. 3. s. mellis rosa. colati cum aquis dictis. facta autem euacuatione attendimus ad materiam fluxam epithimando cum epithimate Rasis Item cum aqua decoctionis camomille fenugreci maluarum alteæ. semper etiam in emplastris oportet exhibere aliquid quod humectet ne induretur materia lapidetur seu gispetur. diuretica etiam non debent dari nisi corpore debite modificationis quantum potest debet vitari: licet hic Rasis ponat potius causa resolutionis ab extra. dicit enim ego plures vidi qui resiquerunt vinum et oino curati sunt. In hac ergo cura ex dictis Rasis et Aui. quinque intentiones sunt attendende. prima est diuersio et minoratio. secunda digestio. tertia eradicatiua euacuatio: quarta mitigatio doloris. quinta resolutio remanentis

In prima ergo intentione notandus est canon. supradictus. s. quod non debemus a principio procedere cum fortibus euacuatiuis sed cum debilib'. conueniunt ergo pillule de hermodactilis minores. d. Mesue. cum aliquantulum reubarbari ut verbigratia sic dicendo. Re. pillularum de hermodactilis minorum. 3. s. reubar. electi. 3. s. misce. Si autem talis materia fuerit san. mixta demus diuertere cum slo. vomitus etiam multum valet ut dicit Aui. ad diuertendum ex eo quod per vomitum fit vomitus contrarius dummodo corpus sit bene dispositum ad ipsum.

Secunda intentio est digestio de hac dictum est quod digestiua non debet esse aperitiua nec que noceant nervis et iuncturis ut sunt si rupi de radicibus oximel simplex et compositum nocent enim ner

uis standum est ergo in melle ros. per ali quos dies postea veniendum est ad sirup. de stichados.

Tertia intentio est euacuatio que fit cum fortibus euacuatius vt cum pillulis de hermodactilis maioribus et pro eradicatione damus. 3. liij. sine reubarba.

Quarta intentio est mitigatio doloris que statim a principio debz poni in actu practico maxime in non consuetis dolori. mitigamus enim cum anodinis in forma vnctionu. possumus etiam in forma epitimatium applicare vt accipere oleu camomillinum cum vermibus sicut in calida. accipimus oleum ros. cum dictis vermibus et dictum emplastrum ponim⁹ supra locum. oleum etiam vlpinum scilicet ex decoctione vulpis supra dolores iuncturarum a causa frigida multum valet et est expertum emplastrum etiam factum ex farina fenugreci melliloti et pauco aceti v3. cassia fistula est etiam singularrissima scilicet tam in causa calida quam frigida sed in calida dissoluimus cum modico olei ro. vel aq ro. vel solatri. In frigida vero non ponimus oleum rosatum sed mel sufficientis quantitatatis cum oleo camomillino. Est etiam vnum aliud autentium remedium et singulare quod ponit Auic. capitulo de sedantibus dolorem quo vsus fuit frequenter et est tale. bulliatur fenugrecus in aqua et aceto et ponatur de melle sufficientis quantitatatis et comisceatur ad modum emplastri et ponatur supra locum dolentem et dimittat tribus diebus. valet enim multum. et sic tale emplastrum exiccaretur supra locum et confringeretur membrum ponatur pannus lineus supra emplastrum et inungat talis pannus lineus cum peria ex oleo ro. intincta vt melius tale emplastrum separetur: mitigatium et aliqua liter resolutiuum est stercus vaccini cum illa actuali caliditate cum qua egreditur. et si taliter non potest haberi ponatur in eo de oleo camomillino vel vlpino et simul bulliant in vase: postea calidum ad modum emplastri loco apponatur.

Quinta et vltima intentio est resolutio residui remanentis et ista perficitur cum

emplastris et vnctionibus calidis et sicis non tamen vehementer ne materiam lapideam efficiant. conueniunt etiam in hoc casu balnea et quecumque temperate res soluant vt oleu camomillinum. vulpinu de lilio. conueniunt etiam emplastra ex farina fenugreci altee seminis lini floris bus camomille radice altee. emplm etiam postu a Rasi in littera vel balneum factum ex omnibus anodinis vt ex altea camomilla fenugreco saluta rosmarino no semine lini absynthio et alijs silibus bulliant etiam predicta in vino vt salua maiorana rosmarinum iua: et in tali balneo infirmus commoretur quare etc.

Cura doloris sciatici.



In cura doloris sciatici non fit repercussio a principio debent tamen remedia esse magis fortia: ideo emplastra et alie vnctiones sint fortiores: ex eo quod materia est profunda et virtus medicaminum non potest nisi cum difficultate ad locum peruenire. Aui. laudat flobotomiam brachij diuersis: qua facta aduertat si sit rubedo in vna. et si sic fiat flo. vene sciaticae que est prope clauiculam pedis in parte siuestri. Si sit materia flegmatica fiat vomitus dummodo corpus sit ad ipsum paratum. Inungamus etiam cum oleis appropriatis. fiant etiam supposito ria et clisteria acuta et fortia vt propter dolorem materia diuertat et attrahatur a partibus superioribus ad partes inferiores et sic diuertatur a suo cursu ad iuncturas caueantur tamen huiusmodi in corpore delicato timetes excoitationem. Emplastrum quod describit Rasis est vesicatorium et cauterizatiu. attrahit enim materiam ab inferiori parte ad superficiem. Item stercus columbinum conteratur et cum decoctione farine superponatur pro cauterio. Et in omnibus alijs cura est eadem cum cura podagre de qua dictum est quare ibi recurre quare etc.

Cura gibbositatis.

Q. iij

Varicum.



Clandogibbositas prouenit a materia flegmatica descendente a cerebro tunc eius cura est cura spasmi et cura paralisis. et ideo factis euacuationibus et digestionibus debet postea talis materia resolui. Et optima resolutiua sunt sicut acorus conditus confectio diacorii: confectio plirisarcoticon oleum de euforbio per unctionem quod describit Auicenna in capitulo de gibbositate. et remittit nos ad capitulum de paralisi. Et debemus a principio in hac cura esse solliciti: quia quanto magis confirmata est in firmis complacemus aliqua tentamus sine spe curationis. Si autem ab apostemate proueniat curetur cura apostematis. saltem talia emplastra sint fortioris impressionis quia materia est profunda quare etc.

Cura varicum.



Cura huiusmodi egritudinis est cura sicut melancolie oportet digerere et eam euacuare cum his que sunt appropriata humori melancolico et remoueatur causa assis cum fistulotomia basilice que sit cum foramine lato: et corpus sit exercitatum ut permisceatur sanguis subtilis cum grosso et cum digestiuis appropriatis predicto humori: valet cum sirupo de thimo de epithimo de fumo terre de pomis: euacuando postea cum pillulis indis sicut dictum est in capitulo de melancolia. etiam cum pillulis de fumo terre. et hoc frequenter faciendum est ut bene talis humor euacuetur qui est causa antecedens varicum. In regimine autem cibi et potus abstineat debet a leguminibus carnibus salis caulibus et alijs generantibus melancoliam sicut est vinum grossum spissum et

nigrum. et hoc regimen continuetur pluribus diebus. deinde euacuetur causa coniuncta fistulotomando venam et permittatur tota san. exire pluribus vicibus ut bis vel ter et non una vice tantum in die usquequo vena inaniatur. postea semper attendamus ne iterum fiat aggregatio euacuando a basilica. Modus autem quo chirurgici vtuntur in extrahendo sanguinem est quia primo excoquant pellem et excarnant bene venam et ligant eam cum filo usque ad locum tumidum et sic incidunt ut sanguinem extrahant paulatim qui est in parte inferiori: sanguis a parte superiori non potest amplius descendere. postea cauterizant ut fiat escara ut amplius non fluat sanguis. Et si diceretur illa tibia non nutriretur quia sanguis per eam non potest transire. Respondet quod sunt aliqui rami per quos transit sanguis quare nutrit. Recordor ego de quodam icholare aliamano adolescenti pulcherrimo qui patiebatur hanc egritudinem et non precedentibus euacuationibus et alijs se commisit in manibus unius emperici qui extraxit sanguinem et clausit venas: et quia corpus non erat mundificatum passus est illinc ad paucos dies se quartanam pestilentialem et mortuus est. et hoc fuit quia natura erat consuetudine per illa loca transmittere superfluitates quibus retentis et putrefactis sequutus est effectus dictus: ideo cauere debemus a tali nisi seruato prius ordine debito iuxta Hippocratis sententiam sexta afforismo. Democritus sanari ait quas si non una dimissa fuerit multum periculum est hidropisim aut ptisim aut maniam fieri etc.

Cura elephantie.



Elephantia est eadem egritudo que varices. id est utraque sit ab eadem materia nisi quod hanc faciens est subtilior et spargitur per multas venas causans tumores in tibijs. ideo precedentibus predictis digestiuis

euacua cū pillulis de hermodactilis ⁊ pluribus vicib⁹ euacuādo prohibeant a generantibus san. grossum. Item vtantur vomitu inprim. vtemur percussiuus cum aloe acatia aceto hipocristidos. Item valz fobo. extrahendo a contrario si materia fuerit san. Et si assuescat portare calceos de pelle canis erit bonuz vt pes stet strictus. Item valet decoctio caulium ⁊ aliarum rerum piedi. ⁊ fiat balneum vt fiat resolutio illius materie. Et mirabile remedium ad elephantiam. id est tumorem in tibijs vel in manibus vel ad quemlibet alium tumorem est tale. Accipiatur lignum ex cineribus quercus ⁊ si acetum forte imponatur erit melius ⁊ cum eo misceatur boccale vnum vini albi aromatici ⁊ ex his fomentetur locus cum spongia. postea cum eisde spongijs sic madefactis fricetur locus ab inferiorius ad superius si est in tibijs; deinde accipiantur folia ebuli ⁊ cum eis locus cooperiatur ⁊ emplastratur cuz eis quia maxime valent. exiccant enim illam materiam grossam facientem tumorem vel aliud ⁊ est mirabile. Accipiat lapis maris moreus vel silex vel sagum viuuz igneatur postea irroretur aceto fortissimo; postea teneat tibiā siue locum tumefactū supra fumum illius lapidis supraposito panno loco vt melius fumus accipiatur ⁊ videbitur qd sudabit quia illa materia dissoluetur ⁊ hoc expertum est quare ⁊c.

coleras adeo qd videbatur leprosus; quare alij fratres volebant eū separare ab eis. ⁊ potest hoc modo fieri descriptio. Recipe litargirij aurei. 3. vna conteratur ⁊ infundatur in aceto forti ⁊ dimittatur per diem ⁊ noctem vel per dies duos remouendo primum acetum ⁊ ponatur aliud ⁊ ita abijciendo singulis quattuor vel sex diebus nisi sit albificatum: quod gratus redditur: ⁊ tunc non oportet qd maneat in infusione in aceto cuius albificatio fit duobus modis. vno modo fit cum sale in quadraginta diebus vt ponitur a Seruitore postea dissoluatur in mortario cum aceto quantum sufficit inspissabitur ⁊ qd inspissabitur addatur de oleo violato ad sufficientiam. et iterū dissoluatur cum ipso oleo et ducatur in mortario cum pistello inspissabitur adhuc et iterato ponatur de aceto et fiat vt prius vna vice ponendo acetum alia vice oleum violatum continuando per spatium duarum vel trium horarum. et si fiat hoc sub sole conuenientius erit vltius addatur camphore subtilissime pulverizate. 3. i. postea vsui referuetur. lauetur locus cum decoctione maluarum sumiterre lapatij violarum matrum violarum aduertendo qd balneum infectum abijciatur: et cum dicto litargirio liberaui quandam mulierem habentem intensissimum ardorem in vulua per tres vel quattuor dies et per applicationē istius bis vel ter fuit liberata quare ⁊c.

¶ Cura ulcerationis cutis.

¶ Cura dolorū in membris manifestis.

Ro cura. vide Rasm ⁊ nota qd litargirium aureuz est singularissimu ad omnia ulcerat ad maculas delendas cuius compositionem ponit Seruitor. mirabiliter etiam valet ad pustulas faciei ⁊ ad coleras facta prius debita euacuatione cause antecedentis cuz fobotomia ⁊ alijs requisitis. Et ego cū istis liberaui quandam fratrem sancti Dominici de obseruantia qui habebat has

Dolorum in membris manifestis.

¶ Cura doloris in membris manifestis.



Mota q̄ dolor qui fit in membris exterioribus potest causari vel a causa interiori vel exteriori sicut a casu & percussione vel similibus vel a mala complexionē sine materia vel cū materia vt calida frigida cum astate vel siue astate vel a solutione continuitatis. Ad propositum Rasis ponit curā quādo dolor fit a materia calida vel frigida.

¶ Secundo nota q̄ doloris proueniens a materia calida signa sunt rubedo calor pruritus &c. Et si sit cū duritie vel tumore loci apha calidum futurū significat. sed quando fit causa frigida sunt priuatio rubedinis & caliditatis & est stupor & fuscido grauitas & fornicatio. hec autem cum affuerint paralysim vel mortificationem significāt caloris oportet ergo egrum interrogare ubi dolor accidat scilicet vel in pede vel in manu. si sit ex percussione vel si aliquid acciderit supra membrum vel diu supra eum iacuerit siue ab alia causa extrinseca. Si vero non sit a causa extrinseca debet considerari locus coloris an sit rubicundior reliqua parte corporis: q̄ si sic debet curari ex medicina aphas calidi scz cū oleis frigidis vt violato ro. & similibus. & in tali casu conuenit slobotomia. Si enim sit in pedibus fiat in manibus & ecōtra. Si fiat ex exiccatione & membrum non fuerit rubescere nec calidum sed continue offuscat & exiccatur debet distillari aqua calida ab alto. ratio q̄ humectat. deinde inungatur ex oleo & cera &c. Quando autem dolor fit a materia frigida & si locus apparet grossior & ad tactum frigidus fricandus sepe erit vt fiat rarefactio pororum. deinde debet fieri embrocatio ex aqua decoctiois camomille sansuci & sticados arabici. ratio q̄ resoluit materiā frigidā postea inungatur cum oleo de cheiri citris

no vel cum oleo costinoyel de lilio & similibus. ratio p̄. Regimē & dieta debet subtiliari quo ad quantitatem vt calor naturalis reddatur potentior ad resoluendum & debet vti multo exercitio: q̄ calefacit & resoluit. debet etiam sudare in balneo. & si predicta non sufficiunt debet fieri euacuatio cum medicinis euacuantibus materiam flegmaticam. vt cum pillulis de hermodactilis vel cum pillulis fetidis vel cum medicina de turbith. & si membrum sentitur frigidum debet fricari deinde inunge ex oleo costio sambacino de ben & similibus. & si adhuc ista non sufficiunt debet inungi cum vnguentis de quibus dictum est in. c. de paralysi: donec sequatur sanitas ratio quia sunt fortis virtutis quare &c.

¶ Decoctio communis.

¶ Re. prunorum thamarindorū sebesten violarum & ordei añ. partes equales cū aqua fontium quantū sufficit fiat decoctio

¶ Decoctio pectoralis.

¶ Re. ficuum siccarum iuiubarum liquiritie capillorum vene. violarum añ. partes equales cum aqua vt supra fiat decoctio. Et ego addo passularū enucleatarū & bene pinguium ad pondus omnium.

¶ Decoctio carminatiua.

¶ Re. seminis anisi seminis feniculi seminis dauci seminis fiseleos añ. ptes equales. Et ego addo seminis cimini ad pondus aliorum.

¶ 3 R 3 S

Blasius astarti Papiensis omnium disciplinarum artium Doctoris eruditissimi et benignitatis ingenio memoriaque sua excellenti totius fere orbis ad ipsum confluere: opus solum breue et utile de curandis febribus Ab Aben Ishali super primam quartam traditus ad laudem summi Conditoris qui omne humanum genus dirigat et protegat per infinita. feliciter incipit.

Capitulum primum de cura tertiane pure et continue.



Pro cura tertiane pure interpolata et continue cum ista non differant nisi secundum magis et minus septem sunt habende intentiones. quarum prima est debita administratio regiminis in rebus non naturalibus. secunda venientio. tertia materie digestio. quarta ipsius materie digestio. quinta prouocatio urine aut sudoris. sexta alteratio caloris febrilis remanentis post ejectionem materie. similiter confortatio membrorum. septima et ultima correctio accidentium ut plurimum cum tali febre euenientium.

Quantum ad primam intentionem incipiendo primo ab aere debet vitari aer calidus et precipue in tempore estatis: unde pro tunc non conuenit accendere ignem in camera: immo multotiens expedit aerem ipsum artificialiter alterare ad frigidum et humidum. unde conuenit aspergere in camera de aqua rosata. cum sandalis et aceto aut cum aqua communis et aceto si patiens esset pauper. Item in camera sternantur folia vitium salicum et similibus rerum infrigi. et humectantium ante cubile et circa cubile. nam predicta competunt ratione alterationis aeris ad frigidum et humidum. etiam ratione odoris et confortant eorum par et cerebrum. color etiam multum delectat ratione viriditatis et propter humiditatem suam. Et hec de aere sufficiant dicta. Circa cibum et potum cibi qui conceduntur sunt ptisana ordei. panis tritus cum brodio pulli aut butiro recenti prout magis infirmis libet ut Hippo. testatur prima affo. Illo. Parum deterius cibus et potus etc.

Item panatella similiter cum brodio pulli aut butiro ut supra. sed prius conuenit lauare panem cum aqua calida. bis aut ter. et hoc ut remoueatur virtus fermenti que calida est. unde panis inde remanet frigidus. et iste est modus positus ab Aui. secundo capitulo proprio de pane. Item conceditur farinde colatum aut non colatum. conceditur etiam amilum nisi timeatur oppilatio: quod ipsius est oppilatiuum testatur Aui. primam tertij capitulo de cura canine. Olera etiam conueniunt que sunt frigida. et humida ut cucurbita dummodo non timeatur de colica: quia maxime a proprietate generat colicam. ut idem Aui. testatur. 16. tertij tractu. quarto capitulo de colica. similiter lactuca portulaca endi. malua blites spinachia et similia que sunt frigida. et humida. Carnes que conceduntur sunt sicut carnes auium minutarum degentium in pratis et in arboribus non in aquis nec sunt habentes colla et rostra longa. conceduntur etiam carnes pulloium precipue extremitates et pulle magis laudantur apud arabes ut habetur ab Aui. prima quarti capitulo de cibus. febricitantium in generali. competunt etiam carnes vituli et precipue hedi cum sit frigidior et humidior. competunt etiam extremitates aliorum quadrupedum et precipue in declinatione quod si verus status diete debet procedere subtiliter liando. Pisces etiam qui conceduntur sunt pisces petrosi et parui. conceduntur etiam lucii et persci et similiter pisces qui sunt de bonis aquis et currentibus. conueniens etiam est dare dictos pisces potius elixatos quam assatos: quia humide diete omnibus febricitantibus conferunt ut Hippo. prima affo. conceduntur etiam oua recentia precipue vitelli cum sint maxime digestibiles. Si volunt insalutarium detur lactuca cum aceto vel agresta siue cum oleo cum pauco sale. similiter etiam portulaca. Si volunt gelatiuum quod aliqui appetitus est prostratus possumus facere cum carnibus pulloium vel hedi pedibus vitulorum cum vino non vinoso et sine speciebus cum modico aceti et zuchari fini. fructus sint sicut pruna: et hoc propter causam iam dictam. similiter melones indi citruli granata dulcia. acetosa et mu. illa tamen dulcia ubi esset

Tertiane pure & continue.

feb. valde acuta credo esse vitanda: licet Aui. concedat in hoc capitulo de cura tertiane pure, causa est quia multoties nocet acuitas habentibus febres vt Aui. scdo cass. caplo proprio. Gal. etiā in terapentica ad clau. & Nicolus sermone secundo cura pñti vñ cōcedere poma magis me acetosa aut muza. s; dicit Nicolus qd melius esset differre vsq; ad apperitionē digestionis. Sen. super caplo de cura putri. in generali sup illo cass. Et ois virtus &c. dicit qd cōceditur ad lasciuia febucis tantum & administrant decocta aut eligando aut assando fm varias medici intentiones. si enim vis plus humectare eliga. si plus a putrefactione prohibere asisa. conceduntur etiam arantij limones non falsi. vitentur fructus qui sunt facilius corruptibiles sicut cereisa etima qui sunt sriptici sicut pira & citronia. Circa potum detur aqua oz. iulep vio. vinū granatorū permixtū cū aq; oz. prohibet etiaz vinū nisi in declinatione: & ideo digesta materia pōt exhiberi & tale d; esse album et pauci coloris & limphatū fm proportio nem que tibi vñ. Circa motum & quietez debēt vti tranquillitate corporis & quiete: q; motus de se inflamat & est cā calor: ideo ab ipso caueatur. Somnus & vigilia potius declinet ad somnū qd ad vigiliam. quia somnus attestatur quieti & vigilia motui & sit somnus de nocte potius qd de die nisi adueniret de nocte paroxysmus in cuius principio caueat a somno quantum possibile est nisi ppter aliquam necessitatis causam vtpote si abstinendo violenter a dormitione multum inflāmaretur & esset dubiū de ethica aut de arefactione in quo cāu in omni tempore & in prin. sinas dormire vt Aui. in capitulo de cura putri. in generali. in declinatione tñ talis somn⁹ multū iuuat inasinitio & repletio. Dieta d; esse subtilis respectu eius qd concedit tēpore sanitatis & d; procedere gradatim subtiliando vsq; ad statum prout supra dictum est. Et quāuis Aui. dicat qd in tēpore status sufficiat cibus vt aqua ordeī & succus granatorum dul. & muzo. vel siru. acetosus verūtamē nunc nō competit: ita subtilis dieta cū isto tpe corpora non sint ita ro-

busta sicut tpe antiq; etiā ppter consuetudinē comedēdi magis nunc qd tūc. etiā ppter vitare infamia vulgi & medicorū ne si perirent dicerēt qd sunt ex fame cōsumpti. Quātitas & tempus cibationis nō determinate possunt mēsurari sed stant in estimatiua medici vt habet a Nicolo sermo nescdo summa scda caplo. 12. & 13. Accidentia ale procurent tranquillitatem. vitent quantum possunt iram & furorem quia inflammant. Et hec quantū ad primam sufficiant intentionem.

¶ Secunda intentio que est lenitio ven. que multū necessaria est in qualibet febre putri. ista sic completur aut clisteria lenitiua que sunt magis dilecta & secunda aut per ea que per os sumuntur. clistere commuiter sit sic. R. ca. electe nouiter extracte. 3. j. pul. 3u. 3. f. olei vio. 3. iij. salis cōmunis triti. 3. j. cum. d. maluarū matrum vio. & blitis lib. 3. in dicta deco. dissoluatur predicta & fiat clistere. Sed si quis nō posset facere expēsas de cas. electa capiat de illa que est in vase. Lentiūm per os. R. cas. electe nouiter extracte. 3. j. tapelo letur & cum 3u. fiat bolus vel dissoluatur cum aqua endi. aut. d. cōmuni addendo sirupi vio. 3. f. vel. 3. j. & fiat potio. & multis infirmis magis placet vt detur actus fri. qd cali. sed si quis abhorret cas. detur de diaprūni non. s. in eadem dossi. si patiens esset diues detur diamāne. 3. ij. vel 3. j. f.

¶ Tertia intentio qd est digestio pifici dādo siru. ace. s. s; Nicolus videat ipm phibere in materia multū subtili & hoc dicit caplo isto ex opinione aliorū. & in capitulo de causone ex ppria opinione nisi sit pmixtus cū siru. vio. Ego aut non habeo hūc respectū in dādo istū siru. materia existēte subtili: q; siru. exhibent maxime cū aquis appropriatis vt end. cicobug. & credo qd tpe Nicolī exhiberent sine aq; qd duplici intentione exhibent. prima vt sirup⁹ sit gratio pulchrior ac penetrabilior: quia vt plurimū sunt viscosi cū fiant ex melle & zuc. vñ Mesue dist. 6. vbi loquit de oximel. s. qd d; ab eo purū secheniabin dicit qd ponitur aqua ppter rea q; iuuat ad penetrationem: confert etiā siru. vio. & de endi. fiat ergo sic. R. si

rup. viio. 3. s. bru. ace. s. 3. s. aquarum en
3. ij. cico. vel. bu. 3. s. mis.

¶ Quinta intentio est euacuatio si mate-
ria fuerit mixta cum sanguine statim fiat
slobo. et non differatur. sed si materia in
puin. non sit permixta sed in processu po-
stea permisceatur quod cognosces ex uri-
na et c. dimittatur in puin. et fiat in proces-
su premissa ven. lenitio et saltem cum cli-
steri. Quantitas sangui. extrahendi stat
in estimatiua medici considerantis etate
virtutem et c. vena que slobotomatur sit
communis aut basilica s3 communis po-
tius laudatur euacuatio cum medicina
solutiua quando materia est separata a
san. aut nō sit mul. iū p m. et a aut vbi nō sit
mixta et nō potuisset tota p flo. educi cō-
plet. cum reubar vel alijs solutiuis faciē-
do sic. Rē. reubar. electi et mundi. 3. ij. aut
3. iij. specie parum incidantur minutim et
infundantur in aquis endiuie cicoree et
buglose añ. q. s. ponendo vini albi odo-
riferi et subtilis parum videlicet. 3. ij. vel
3. iij. finant in infusione per horas decē
deinde fortis fiat expressio cui addat oia
puu. non sim. 3. s. diapiu. sim. aut electua-
rium ro. 4d. 3. ij. aut. iij. s3 corporū diuer-
sitate. siru. viio. 3. s. et fiat potio postea
hora debita fiat lauatiuu et hec euacua-
tio cum medicina solutiua: licet conue-
niat digesta materia verum etiā materia
non existēte digesta vbi timeremus de fu-
rio si tate materie aut multitudine mino-
ratiue conueniret et si non eradicatiue. et
vbi eger sit pauper loco reubarbari au-
geat doses aliorū solutiuiorū scdm doc.
4d. in antidotario dando. 3. iij. vel. iij. s.
vel. iij. vel. iij. s.

¶ Quinia intētio ē puocatio vine aut
sudoris et ista itētio pplet exhibēdo in po-
tu siru. aceto. sim. cū emulsione se. cōiuz
fri. añ. 3. s. s. aq endi. 3. iij. vel. iij. et def in
potu in auroia. aut loco ei⁹ pōt exhiberi
siru. aceto. de rad. et iste ē in cōi vfu pōt ēt
exhiberi aq or. subtilis cū modico zucha-
ri. et si volum⁹ sudorem puocare talis aq
exhibeat ca. et isirm⁹ stet pānis coop⁹ po-
stea dormiat si possibile ēi declinatōe tū
paroxyismi et sic meli⁹ puocabitur sudor.

¶ Sexta itētio q̄ ē alteratio cali. febrilis
et cōfortatio mēbroz laxoz tū p debili

tatē acquisitatē ex reso. spirituum ex calo-
re febrilitum propter euacuationes pre-
cedentes naturaliter aut artificialiter fa-
ctas. In hoc. n. casu Niccolus in. c. istius
cure videtur concedere aquam fri. que tū
exhibēda est in multa quantitate stanti-
bus cōditiōib⁹ req̄stis de quib⁹ dictū est
in. c. de cura putri. in gene. Ad hāc ē intē-
tionē laudant tro. de cāphora. verū q̄
dictum fuit in. ca. proximo alle. Auicē-
dum erat sermo de tro. hodierno tempo-
re cecidit eorum vsus et hoc propter ab-
hominationem: et ideo vt tunc dictū fuit
administratur in forma pillulari. posset
ḡfieri sic. Rē. pul. troci. de camphora. 3. s.
cū siru. ro. vel de endi. q. s. fiat pillule
tres deinde post dictas pillulas dentur
aquarum endiuie. et cico. añ. 3. ij. s. Item
ad hanc intentionem valet sirup. ro. qui
vt solet administratur in die sequēti post
medicinam solu. et cum aquis appropria-
tis de quibus dictuz est et iste siru. debet
esse factus ex rossis siccis non recentibus
sicut communiter solet teneri ab aroma-
tatis quia est magis confortatiuus vel
loco siru. ro. def zuchorum ro. antiquoz
ad quantitatem. 3. s. vel de diacitoniten
cū zucharo sine spēbus vel de cōfectione
triasandalorū. et iste est in cōi vfu et exhi-
bent practici. 3. ij. vel circiter in mane: do-
nec egritudo sit remota. aliqñ ē loco ei⁹
dat cōfectio diarodō abba vel decoc. cōi
de qua decoc. habet in antidotario. sed
ista est magis in vfu: et ista cōfectio diaro-
don exhibet coitex magis practicis q̄
timemus de oppilatione. Ab extra pos-
sunt alterari membra et confortari sicut
epar et cor sic faciēdo. Primo ad cor epi-
thima. Rē. aquarū ro. 3. vj. vel. vj. buglo-
se. 3. ij. sandalorū oīuz: dico notāter oīuz
ppter diuersitatem medicorū corallorū
alborum et ru. ossis de corde cerui añ. 3.
s. croci. 3. s. cāphore gra. v. vel. vj. dūmo-
do nō sit vigilia aceti al. 3. j. s. vel. ij. fiat
epithima cum panno de scarlata vel sin-
done vel lino et cordi applicet. Pro epa-
te fiat sic. Rē. aquarū endi. 3. vj. vel. vj.
ro. 3. ij. sandalorū oīuz. 3. s. pul. spice
nar. 3. v. vt cōseruet⁹ et ep̄is cāpho. gra.
vj. nisi teneat vigilia aceti. al. 3. ij. misce p
ep̄e. et no. q̄ ista epithimata dñt admini-
P. ij

Tertianenō pure

strari stomacho ieiuno et non existente repletionem in stomacho ut habetur a Rasi. 10. continentis. c. de cura ethice. postea tempore cibi remoueantur et possunt administrari bis in die videlicet ante prandium et ante cenam. Et modus administrandi est hic. capiantur illi liquores et in eis infundatur pannus lineus vel aliter ut dixi: postea exprimatur et teneatur intra palmas manum deinde frices manibus ut actualis frigiditas remoueat. et sic fiat de corde et reitetur tribus vel quattuor vicibus. et hec de hac intentione.

¶ Septima et ultima intentio que est cura accidentium paucis expediendo quia accidentia que maxime coniunguntur in hac febre sunt asperitas lingue. sitis instantia vigiliarum et dolor capitis. Idcirco incipiendo primo a siccitate lingue et si multa possint adduci remedia inter cetera et precipue que sunt in usu sunt sicut puina sicca madefacta in aqua et in ore retenta similiter cerasa acetosa sicca. Item sepe lauare os cum aqua ordeii aut aqua cocta simplici aut aqua recenti simplici vel non cocta quando scis quod non diglutiret. Item confert tenere de mucillagine psylli in ore in sacculo paruo reterando. et sepe madefacias in aqua ordei. aut cocta. ista multum conferunt ut dicit Aui. in principio. cure putri. in generali. Sitis autem remouetur etiam per predicta medicamina. etiam capiendo de granatis et de succo arantii. Et quando ista non sufficiunt exhibenda est aqua sicut est aqua ordeii secundum varias intentiones ut habetur capitulo de cura putri. in generali. et debet dari in multa quantitate provice. alii qui etiam concedunt amarenatam Dolor capitis remouetur cum fricatione extremitatum et earum. ligatura etiam cum earum. infusione in aqua calida: et hoc est in usu apud practitantes. Et quando ista non conferunt administratur vento se sicce in spatulis. Instantia vigiliarum remouetur faciendo infusionem ad tpa et ad platas pedum cum unguento populeone et est usuale et facimus ad somnum prouocandum et sit actu frigidum. Item apud me solet fieri inunctio ad intra nares cum

oleo violato et nenufarino ana. partes equales pura ana. 3. s. et oleum lactuce magis laudatur ab auctoribus et precipue ab Auicena. Item valet lotio tibiarum et brachiorum cum aqua decoctionis infrascripte videlicet. Re. maluarum lactucarum foliorum violarum vitium et salicis ana. 4. s. 1. Decoquantur in vna situla aque vel circa duodecim bullitionibus vel circa 4 cum ista decoctione simul cum corpulentia victorum fiat lotio accipiendo fumum per nares. et hoc fiat quando intendimus prouocare somnum. Et quando ista non sufficerent et vellemus facere cere magis somniferum addatur in dicta decoctione de corticibus capitum papaueris. 4. s. vel circa aneti. 4. s. quia facit ad prouocandum somnum ut secundo canon. capitulo proprio. et cum hoc etiam corrigat nocuentum narcoticitatis corticum predictorum. Et si ista non sufficiunt detur sirupus de papauere cum aqua frigida secundum modum Senti. in capitulo de cura febrium acutarum cuius dosis est. 3. s. 8. Sed ista narcotica cum administrantur debent administrari cum cautela. et quando alia non sufficiunt secundum doctrinam. De. in suo tractatu de consolatione medicinarum intentione tertiaca. 3. et ca. 6. et debent administrari corpore existente mundicator non impuro et non immediate post cibum sed post duas horas vel circa: sed conditiones que habent obseruari considerentur in dicto capitulo ad quod me offero. Caueatur etiam ne corpus cui adhibetur fuerit cerebri nimis debilis et fri. ne per tale somniferum dormiret dormitione perpetua. Item quod non patiat catarrum cuius materia sit contenta in pectore: quia tunc prohibetur secundum sententiam Aui. ca. de catarrho. Et hec de cura ista quare et c.

¶ Cura tertiane non pure.



No cura tertiane non pure. hec enim cura diuersificatur a cura tertiane pure in differentiis noue postis ab Aui. ad quas quidem recurrendum est diuersificat et talis cura est maior aut minor elongatione a tertiana pura putri

etum fuit circa declarationem tex. Aui.
verumtū vt modus spālter habeatur &
clarior magis ordinabitur cura hoc mō
v3 discurrendo p septem intentiones ha
bendas quarū prima erit administratio
regiminis in sex rebus nō nālibus. scda
ven. lenitio. tertia digestio. quarta cūo.
quinta puocatio vrine aut sudoris. sex
ta mēbroz cōfortatio. septima correctio
quorundā accidentiū. & vltimo narra
bitur multa que cū proprietate occulta
videntur magis tunare q̄ cū manifesta.
¶ Quantū ad primā intentionē incipiē
do pilo ab aere breuiter expediēdo aer
debet eē minus fri. & minus hu. q̄ in cu
ra predicta & in tpe hyemali sit decliu
ad aliquā caliditatē fm̄. Ricolum: & iō
tunc tps non esset incōueniens aliqñ ac
cedere ignē in camera pro aliquo tempo
ris spacio in aliqua parte diei. Cibi sint
scut ptisana ordeacea cū zucharo pana
tella cū butiro recti aut cū brodio pulli
aut allarū carniū laudabiliū. Item far.
ordei nō aut frumenti q̄ tale far est opil
latiū vt Ben. super prima tertij capitu.
de mania canina. Itē pōt concedi amig
dalatū dummodo non esset profunditas
somnia q̄ amigdale sunt multū vaporose
& somnum inducunt. Item possent fieri
fercula ex bliti boragine petrosilio & si
milibus qd̄ quidem petrosiliū multū cō
fert in his ferculis cū sit multum aperi
tium & subtilatiū materieruz grossa
rum: sed prius tñ materia digesta ali
qualiter euacuata. Pisces sint petrosi
boni sicut dictū fuit in cura tertiane pu
re. Item conceduntur oua sorbilia & re
centia precipue in declinatione. etiaz in
alijs temporibus intentione habita cō
seruationi virtutis: vt Sali. in terapeu
tica ad glauco. & vt recitat Conciliator
in differentia. c. in adiuncto scdo ita ē
q̄ in causone conceduntur. & ista oua de
bent esse recētia. vnde mesue capitulo de
cura tussis dicit q̄ oua debent esse illius
diet. Conceduntur carnes perdicū pullo
rum fassanoz & aliarū carniū de quib⁹
supra facta mētio in cura tertiane pure.
Itē possent concedi carnes leporis iuue
nis. Laudant̄ et cappares & sparagi cō
diti cū aceto: sed pri⁹ digesta & cū tama

teria passule etiā sine granis sunt lauda
te. Potus sit aqua ordei cū zucharo vel
sine prout magis libet infirmis in q̄ sint
decocte radices feniculi & petrosiliū quī
sint lauati in aqua aut vino albo. In de
clinatione vero conceditur vinū album
subtile medium inter antiquū & nouum
& sit leue & bene limphatū plus & min⁹
fm̄ potentiā vini & fm̄ naturā infirmi &
eius consuetudinē. In declinatione etiā
conuenit brodiū cicerum rubeoz. In tē
poribus aut ante declinationē etiā cōces
di posset tale vinū habendo cōsideratio
nem ad consuetudinē ipsius infirmi aut
ad naturā stomachi: videlicet si esset de
bilis propter cōplexionē frigidā. Adot⁹
& quies. aliquis motus leuis est cōueni
ens in die quietis: non aut tēpore paro
xismi & corpore potente tollerare eū. Et
vbi non posset tollerare loco talis exerci
tij sūt fricationes & precipue extremita
tum videlicet tibiariū & brachioz: postea
leuiter pectinef caput. Et hec fiant ante
cibū stomacho telunio & pri⁹ habito vē.
beneficio naturalr aut artificialiter ino
anitio & repletio. Cibatio vniuersalis in
quantitate cōtinua sit maior q̄ in tertia
na pura. Cibatio tñ particularis & fm̄
quantitatē discretā sit minor. Exemplū
primi damus cibū grossiorem & in maio
ri quantitate: & in toto tpe morbi in ter
tiana non pura: puta carnes pulloz
quas exhibemus a principio vsq; ad sta
tum exclusiue: vbi in tertiana pura loco
eius daremus ptisanā oz. Exemplū secū
di in tertiana pura cibam⁹ omni die: in
nō pura vna die sic alia die non fm̄ sen
tentiam Sali. in terrapen. ad glauco. &
Auicen. in capitulo proprio. Dico etiaz
q̄ consideranda est virtus consuetudo
etas regio forma & reliq̄. accidentia ale
vitet irā tristitiā suspitionē cogitationes
malas & horribiles sed in summa tpe
gaudeat & bene speret de salute sua. Et
hec de prima intentione.

¶ Secunda intentio que est ven. lenitio.
Ista qd̄ pficitur cū clisterib⁹ aut cū me
dicinis q̄ sumuntur p os. clistere fit vt in
fira. R. cassie electe nouiter extracte. 3. v
biere. s. g. 3. f. olei violati & camomillio
ni añ. 3. f. mellis rosati colati. 3. f. vel

Tertiane non pure.

I. *f. salis triti. 3. f. cum deco. maluarum mercurialis foliorum blitis fiat clistere. hoc effi clistere dicit esse acutus respectu clisteris qd competit in tertiana pura. et que quidem clisteria sunt acuta conuenientia in tertiana non pura ut patet ex sententia Aui. Si volumus lenire possit sic. Re. cassie electe nouiter extracte. 3. vj. diapheniconis. 3. ij. vel. iij. misce et cum zuca. fiat bolus. Si in forma potabili dissoluatur cum deco. coi. hec enim medicina vltima hoc qd sit lenitiua est etiam euacutua materie proprie: qd quidem euacuatio minora tiua confert in tali febre considerata multitudiue materie sicut dictum fuit in declaratione exitus.*

¶ Tertia intentio qd est digestio. Ista quidem perficitur exhibendo tale sirupum. vj. Re. siru. aceto. s. 3. f. mellis ros. colati. 3. f. aquarum endiuie. 3. ij. bug. 3. f. misce. In processu post digestionem me et aliquid eius nem competit sir. fortior predicto sir. vj. sir. de bisā. cum aceto si mla sit viscosa aut multum mixta cum colera aut sir. acetosus compositus cuius quantitas sit. 3. f. mellis rosati colati. 3. f. Et ubi materia non esset multum viscosa possit exhiberi siru. de bisantia sine aceto permiscendo secum mel rosatum quod quidem conceditur ut puta quia abstergit flegma cuius minera est in stomacho. Ubi ramen feb. esset valde intensa ut puta non esset multum elongata a tertiana pura posset dimitti mel ros. et exhibere sirupos predictos maxime sirupum acetosum. s. cum habeat oēs intentiones quas querimus ut virtutem incisiuam subtiliatiuam et digestiuam put supra in cap. vniuersali de cura fe. putridarum.

¶ Quarta intentio est eūo que completur sic: vj. faciendo sloboto. si expedit: ut puta si vriue essent grosse et subrubee sicut dictum fuit circa declarationem ter. Aui. prius tamen fiat lenitio ven. saltez cum clisteri quod ipso tunc non sit acutum sed tantummodo lenitum. postea vero fiat euacuatio cum medicina solutiua prius existente materia perfecte digesta: qd eūo sit eridicatiua ubi per. flo. tota materia non esset euacuata aut ubi esset materia separata a sang. qd per flo. non esset educen

da cum ista esset inepta euacuacioni. Medicina autem conueniens in dicto casu vj. ad eradicandum materiam antecedentem tertiane non pure. Et si plures possent describi medicine ad hoc propositum inter ceteras videtur esse conueniens ista et est. Re. reubar. electi et mundi. 3. ij. spice parum incidant minutim et infundant in aquis endi. buglo. et absy. an. q. s. addendo vini al. odoriferi parum puta. 3. ij. vel. iij. dimittantur in infusione per horas duas deinde infundantur agari. electi. 3. ij. zinzib. 3. ij. dimittantur in infus. per horas octo. deinde foris fiat expressio cui addat diapheniconis vel cass. nouiter extracte. 3. f. diaphenico. 3. ij. vel ij. f. plus tamen et minus habendo considerationem ad etatem et alia. et fiat potio addendo siru. vj. 3. f. ut si etiam tempus esliuū. Nota qd licet cōter fiat infusio reubarba. et agarici diuisim. ego tamen simul facio propter maiorem commixtionem. et quia agari. est mollior prepono reubarbarum post addo agaricum ut in exemplo dicto. Aliqui ad euitandum expensas infirmorum aut ad complacentiam eorum dimittimus reubar. et agari. et solum damus electuarium diaph. sed tunc damus maiorem dosim et de eo gratia exempli a. 3. iij. vsq. ad. v. Aliqui sunt qui praesentunt vsq. ad. vii. vñ Desue dicit dosis eius est a. 3. v. vsq. ad. vii. ego autem non pertranseo. 3. v. postea vero de lauatiuum completa operatione medicine quod sit ex aqua or. Et ibi feb.bris non sit multum intensa et non fuerit elongata multum a tertiana pura cum ordeo in dicta aqua facio addere parum anisoy compositum ut ponit Nicolus sermone scdo. c. de caus. generalibus. Die vero sequenti potest exhiberi siru. ro. vel zuca. ro. cum aqua absyn. aut ubi. feb. fuerit elongata a puritate precipue tempore hyemali potest exhiberi. 3. f. mitridati cum. 3. ij. zuchari ro.

¶ Quinta intentio que est prouocatio vriue aut sudoris ad hanc intentionem paucis expediendo confert aqua ordei: in qua sint decocte radices apij aut petrosilij. et ista aqua cum fuerit actu cal. de ad quantitatē. 3. vj. vel circa. Et ubi non magis inclinaret ad sudorem quam ad eūonem per vias vriue queniens esset post decentem cooperturam

pannorum vt inclinaret ad dormitionem: quia tunc melius operaretur et debet exhiberi tunc temporibus debitis non existente stomacho repleto ex cibo sed stomacho existente vacuo.

¶ Sexta intentio que est confortatio membrorum que laza sunt precipue post euacuationes naturales aut artificiales omitendo multas medicinas que possent describi narrabunt succinte et breuiter aliquas que sunt magis vsualia et precipue apud me: quorum quedam sunt que exhibentur per interius et quedam per exterius.

¶ Per interius conueniunt tro. de ros. et eupatorio precipue quando timemus casum in hidropisim propter oppilationem que plurimum coniungit in huiusmodi febre et dosis eius sit. 3. j. in auroa stomacho ieiuno precedentibus euacuationibus.

¶ Et quia tro. sunt abominabiles reducant in formam pillularum cum aliquo conuenienti sirupo vt cum sirupo de bisan. aut de eupatorio sumendo post assumptionem earum de aquis endi. et absyn. ana. 3. ij. s. vel detur sirup. consuetus loco predictarum aquarum semper magis placet infirmis.

¶ Item ad hanc intentionem confert administratio aromatici ros. decocti. et Sabie. ad quantitatem. 3. ij. in hora scilicet suprascripita. et similiter sumendo aut sirup. suum consuetum aut aquas predictas.

¶ Et si timeremus de caliditate epatis possemus ordinare medicinam vt infra. Recipe specierum aromatici ros. decocti. aut Sabie. specierum diarodon ab. an. 3. s. pellicularum stomachorum gallinarum preparatarum. 3. s. pul. epatis adib. i. lupi. 3. ij. zuchari albi quod sufficit dissoluti in aquis endi. et absyn. an. q. s. fiat confectio in morsellis et de ista confectione sumat tempore debito iam dicto ad quantitatem. 3. ij.

¶ Ab extra vero fiat unctio cum oleo de mastice aut de spica aut vtriusque simul unguendo stomachum et alias partes ven. usque ad hypochondrium dextrum et sit oleum actu cal.

¶ Possunt etiam fieri somniationes ex aqua decoctionis florum camomille summitatum absyn. cum modico spicenardi et cinnamomi electi grosso modo contusi addendo et modicum vini albi subtilis et odoriferi: que decoctio bulliat donec consumpta sit quinta pars vel circa. in ista decoctione madefiant spongie fortiter expresse inter

duo incisoria postea inuoluta petiolis nea superponatur stomacho reiterando ter vel quater stomacho ieiuno et alijs conditionibus. postea exicef leuiter cum panis lineo calido. deinde fiant unctiones cum dictis oleis. et vbi coniungere ventositates doloris causans in predicta decoctione addant semina anisi feniculiz similium ventositatem resoluendum.

¶ Septima intentio est correctio accidentium quorundam: quorum quedam sunt que communiter solent magis accidere: vt puta prostratio appetitus et profunditas somni.

¶ Ad hanc enim intentionem et primo quantum ad incitandum appetitum valent cappare condite cum aceto de quibus dictum est in intentione prima.

¶ Item oliue condite sed bene masticate propter earum viscositatem et difficultatem in digerendo.

¶ Item aliquando posset administrari de citoniten cum zucharo siue speciebus dando 3. ij. vel circa singulis vicibus et ante assumptionem cibi saltim per horam.

¶ Item potest fieri inunctio cum oleis suprascriptis addendo de oleo mete et citoniorum partes equales.

¶ Quantum vero ad profunditatem somni omissis multis remedijs ab alijs auctoribus precipue ab Aui. c. de cura subeth postis confert odorare acetum cal. fiat ergo sic. accipiat spongia et infundat in aceto cal. et teneatur ad nares ad odorandum.

¶ Item si lauetur facies ex dicto aceto multum confert aut accipiendo pennam galline et intingendo in aceto et tangendo angulos lacrimales domesticos.

¶ Ultimo restat vt narrentur aliqua auctoribus medicine posita que magis videntur a proprietate iuuare quam a qualitate manifesta: quorum aliqua sunt que ab intra aliqua que ab extra approximantur.

¶ De his enim que per interius sumuntur sunt sicut radices plantagi. si sumantur tres numero et exhibeantur stomacho ieiuno ante horam accessionis. hoc effi narrat Nicolus sermone secundo distinctione tertia summe secunde capitulo octauo auctoritate fidelis experimentatoris.

¶ Item laudatur singulariter succus plan. qui sit depuratus et colatus ad quantitatem 3. ij. et tribus vicibus ante accessionem. et dicit fran. de pedemontium auctoritas

Causonidis.

rate Alex. q̄ statim liberat et q̄ est exper-
tus. Ego autē nūq̄ expertus sum. Item
laudatur camomilla a Gal. in tertio de
simplici medicina: et a Serapione in suo
de simplicibus caplo proprio de camo-
milla. et dicit Nicolus in predictis locis
capitulo tñ nono circa finem capituli q̄
debet exhiberi succus florum camomille
ab. 3. j. vsq̄ ad. ij. et sit depuratus clarifi-
catus et permixtus cū zu. et pul. liquiri. et
vbi flores essent siccī et non posset haberi
succus infundant in brodio aut in aqua
lactis vel endi. Et ego dedi multos flos-
res intinctos in aqua simplici faciendo
decoctionem de eis precipue qñ feb. erat
coniuncta cū dolore: q̄ Serapio loco al-
legato dicit q̄ est de fortibus sedatiuis
dolorū precipue etiā debet cōuenire qñ
feb. non fuerit multū intensa. Per exte-
rius narrat etiā Nicolus loco allegato
scilz caplo. viij. auctoritate aliorum q̄ si
capiatur vrtica maior trita cū multo sa-
le et ligetur super tempora et pulsus bra-
chiorū statim curat tertianā. Est aliud re-
medium ab extra vt narrat auctor pan-
dectarū: etiā ponitur ab Aui. scōo cāsi.
et auctor pandectarum dicit auctoritate
Diosco. q̄ si capiatur tela aranea cū ali-
quo vnguento aut vt dicit Auicē. cū aliis
quibus emplastris et super tēpora et pul-
sus brachiorū ponatur q̄ curat. Et hec
de hac cura: quare et.

Cura causonidis.



Cura causonidis pauca di-
cenda sunt: cū eius cura sit p-
rima cure tertiane de qua su-
pra dictum est. Differt tñ cu-
ratio q̄tum ad aliqua v3 q̄-
tum ad alterantia que debent esse fortio-
ra in hac febre. Item quantum ad leni-
tionez ven. que debet esse maior ppter ma-
iorem siccitatem ven. et cū rebus magis
infri. Item quātum ad subtiliationē res-
giminis que debet esse maior ppter ma-
iorem febrem. Item quātum ad euacua-
tionē materie. s. minoratiuam proprie a
qua frequentius inchoandū est propter
causam dictam in declaratione cure fm
Aui. v3 ppter furiositatem materie. Ue-

rumtamen vt clarius habeat modus cu-
rādi cōdescēdēdo ad spālia et primo quā-
tum ad sex res nō materiales aer d3 esse
decliuus ad maiorē fri. alterādo ipm mō
dicto in cura tertiane pure: et frequentius
renouent ista alterātia et que sint ex reb-
magis frigi. Cibi sint sicut caplo prehā-
bito dictū fuit et spāliter cōuenit p̄tisana
or. et panis loi in aqua pluries et cū mul-
ta quantitate aque exhibit vt facilius
deglutiri possit q̄ ea q̄ sunt masticabilia
vt facit ab infirmis accipiant. Itē cons-
fert panis lotus vt dictū est: deinde cōpo-
nendo cū eo de vino granatorū talis. n. ci-
bus est multū cōueniens q̄ est multū mi-
tigatiuus et extinctiuus caloris feb. O le-
ra vero sunt ea que supra caplo de tertia-
na dicta sunt. et inter ea multum confert
portulaca siue fuerit preparata cū aceto
siue nō fm infirmorū cōplacētia. Cari-
nes et cōcedunt ppter timorē casus viri-
tutis vt carnes pulloū alterate cū rebus
fri. vt succo arantij limonū agresta succo
granatorū muzorū aut acetosorū non aut
dul. ppter cām caplo prehābito dictaz.
Et nō. q̄ cibi debēt exhiberi actualr fri.
Itē possent alterari fm modū meū cōsue-
tū ponēdo in vētre dictarū pullarū lacru-
cam portulacā et c. fruct⁹ cōcessi sunt qui
dicti sunt caplo prehābito vt poma arā-
tia granata muza aut acetosa. Itē dicit
Nicolus q̄ possunt exhiberi vne q̄ non
sunt dul. et sunt ille que maturant in fine
autumni et in hyeme. Por⁹ sit sicut aqua
or. vinū granatorū acetosorū vel muzorū
singulr vel cōmixtim cū aqua or. Itē ius-
lep cū dicta aqua siue vio. siue ros. vinuz
tamen aliqui concedit. s. in declinatione
aut in alijs temporib⁹ hñdo respectū ad
virtutē et sit al. debile et bene limphatum
Motus et c. abstineat se ab omni motu et
fricatione precipue fortibus s3 vtaf quie-
te. Somnus et c. procuret dormitionē sa-
tis longā et vitet vigilias nisi in casu in
quo accidit profunditas somni sicut di-
ctū est in expositione capli. Inanitiō et c.
dieta debet esse subtilis et subtilior q̄ in
tertiana siue interpolata siue continua
Accidentia anime bene speret de salute
sua et gaudeat quātū possibile est.

Quantū ad medicinalia summatim

expediendo primum qđ habet medicus
facere cum occurrit infirmo ordinato de
bito regimine dñ lenire ven. saltem cum
clisteri qđ dñ esse magis fri. qđ in cura ter
tiane predictę. vñ in. d. clisteris de qua su
pra addantur sicut pruna viole tamarin
di & similia infri. magis. Si fiat lenitio
ven. per medicinas que sumantur per os
cōster datur decoctio ex tamarindis vio
lis prunis & similibus rebus in quibus
dissoluat cas. aut fiat sic fm modū meuz
consuetum etiā in alijs feb. inflāmatiuis
Si fiat lenitio per os ordinatur isto mō.
R. cas. electe nouiter extracte. ʒ. j. dissol
uatur in aqua endi. & fiat potio addendo
siru. vio. ʒ. j. & si expedit vt fiat flo. fiat ex
cōi vena aut basilica prius tñ ven. lenito
Sed vbi materia sit separata a san. post
lenitionem predictā cūetur materia illa
a pri. differēdo saltē p diē post lenitionē
Et hec minoratio materie p priē dñ fie
ri nō expectata digestionē ppter cām vi
ctam in declaratione tex. Ista autē cūo sit
cū medicinis de qbus facta fuit mentio
supra. s. cum elio ros. Des. cum elio suc
ci rosa. & cū reubar. & hoc in causone noi
to. s. a flegmate falso & addat cuz reuba.
infusio aga. postea minorata materia de
bemus digerere residuū vt illa possit era
dicatue eūari q̄uis raro cūetur q̄ pluri
mum per crism eūatur. Digestiua vero
sint paucis expediendo siru. acetosus cū
siru. vio. vel oxizachara que in paucis
differt a siru. acetoso & est res grata infir
mis ppter granata acetosa que ingredi
untur in eo. Si expedit digesta materia
eūare artificialiter cūetur cuz niedicinis
sepe narratis & natura inclinante ad vo
mituz adiuef beneficio medici. p ostea
sit intentio nra ad scōfortādum membra
& hoc cum cōfectionibus triasā. & cum
aq̄ fri. in multa quātitate exhibita prius
obseruatis suprascriptis conditionibus
Item etiā alterando cum epithimatis
fri. fm modum datū in caplo de cura ter
tiane. Deinde succurramus accidentib⁹
videlicet instātia vigiliariū asperitati lin
gue sñi vebemēti dolori capitis & hñdi
quibus prouidendū est fm modū in alijs
capitulis declaratū Et q̄ qñq̄ solet ad
uenire fluxus ven. cui Aui. docet succur

re cum tro. de spodio cui addat siru. ros.
de rosis siccis prout alias dictum est. aut
loco eius detur siru. de citonij vel de suc
co ace. vel de granatis aut de ribes. & in
hoc casu tunc dimittat iulep & zucharu
quantū possibile est: q̄ facili ter conuertit
tur in colerā & cum est solutiū vt Aui.
scōo cas. ca. de zucharo. Et hec de cura
causonidis dicta sufficiant: quare. &c.

Cura febris sanguinis.



In cura febris sanguinis in
qua medicū opz esse sollicitū
cum sit egritudo iacuta & in
qua magna est sollicitudo
hñda fm sniam Hipp. scōo
regi. acu. volens medicū esse sollicitū cir
ca egritudines acutas. vñ Ra. r. cōtinen
tis dicit febricitantes & p̄cipue acute nō
solum opz eos vilitare sed cōtinue eis as
sistere. Specialiter ergo ad ipsam conde
scendendo primo ordinabitur debita res
giminis administratio que dñ esse tendēs
ad fri. & aliquantū ad sic. scōo videbitur
qualis debet esse cura quantum ad meo
dicalia.

Quantū ad primū incipēdo primo ab
aere aer dñ esse ad fri. & sic. declinās. vñ
Sal. ix. terapē. docet alterare camerā ter
restre in qua forte fenestre sunt septētrio
ni exposite & dñ locus alterari cū rebus
frigidis odoriferis vt cū ro. folijs salici
& vitiā & in summa fiat fm modū dictum
in. c. de cura tertiane pure. Cibi sint sicut
prisana ordeī & panatella condita vt su
pra. conceditur etiā amigdalatū s̄ prius
dñ expumari eius vnctuosum: & dñ modo
nō fuerit profunditas somni & hoc ppter
causam in alijs ca. dictā vñ in. c. de cura
tertiane. pōt etiā concedi far ordeī colatū
aut nō colatū. Olera q̄ cōueniunt sunt vt
lactuce q̄ s̄ Sen. appellant ab Aui. olus
bñdictū. cōuenit acetosa spinachia endi.
& cucurbite alterate cū aceto aut agresta
pcedunt etiā lentes cū aceto. s̄ dicit Aui.
colus q̄ debēt esse excorticate aut cocte
in duabus aquis primā aquā abijciēdo.
Carnes etiā pñt cōcedi sicut dicit Aui.
lus auctoritate Serap. & maxime in des
clinatione. etiā in quocūq̄ alio tpe stam

Febris sanguinis.

te debilitate virtutis. sed debet esse alterate fm modū dictū in cura caufonidis. Fructus sunt sicut melones indi & cucumeres vt ponit Aui. Jē cōcedunt pūna matura in modica quātitate natura exi stente sicca. natura vero exiſtēte nō sic. fru ctus q̄ cōcedunt sunt sicut granata ace tosa aut muza cōcedunt etiā pira de ſeni idest de illa cōtrata. & iſta concedunt ab Aui. apud quē etiā cōcedunt pira de ſeni. ſimiliter granata aut acetosa aut odorati fera fm q̄ auctores diuerſimode expo nunt. cōceduntur etiā iuiube apud Aui. Nota in iuiubis q̄ oritur dubitatio: q̄ Aui. i pſenti cura laudat iuiubas. & ſcōa cañ. c. proprio dicit q̄ in nulla cōueniunt egritudine. ſolue. ſi vis. Potus ſit ſicut aqua ordeī vel vinū granatorū vel aqua ſimplex cocta permixta cum dicto vino aut cū iulep ro. vel vio. vinum vero cōce ditur in declinatione & Serap. etiam in quolibet tēpore in quo videamus q̄ opz ſubuenire virtuti & ſtēvinū pauciferum & bene limphatū. Adotus & c. abſtineāt ab omni motu q̄tū poſſibile eſt ita q̄ vitent multā loquutionē & crebriam reuolutio nem de latere ad latus. nam dicit Raſis 16. cōtinentis. Adotus reſuscitat febrez & incēdit eā ſicut ſolit ignē. Somnus & c. vitent ſomnū & vigiliā ſupſuās. naz ſom nus lazat caput & totū corpus grauāt. vigilie vero impediunt digōnez cibi. & po tus vt habet ab Ihippo. ſcōo regi. acu. Adſura aut ſomni & vigilie ſtat in eſti matiuā medici cōſiderātis etatē cōſuetu dinē virtutē & reliqua cōſiderāda. & ſit le ctus de coto ſiue coto inſtato more tur eborum. aut fm quendā ſolet fieri ſic v3 accipiant pelles & teneant ſub dorſo vel accipiēdo coopertorū pellis cuius char ta ſit inter lintheamē & dorſum & ſint lin theamina munda & ſepe remoueantur vt dicit Nicolus ſermone. ij. ſumma. iij. tit. ij. ſiue. iij. ſ. de dieta febrili acutari. Culci tra ſit leuis & ſit cū capite eleuato & fa cie oīno diſcooperta & ſit magis ſup la tus dextrū q̄ ſiniſtrū. Inanitiō & reple tiō. dieta v3 eſſe ſubtilis & ſubtilior q̄ in alijs tēpibus. v3 eſſe in ſtatu & verſus ſta tū habēdo tñ reſpectū ad virtutē & cōſue tudinē. vñ l3 antiq̄tus ſubtilius dietaret

q̄ nūc hoc accidit plerūq̄ q̄ hodierno die hoſes ſunt debiti magis lūgi & gule etiā ſortitae hoc eſt q̄ a parētibz pdu cti ſunt debiliores ppter q̄s cauſas etiā ppter vitare infamiā groſſius nūc dieta mus vt Nicolus ponit ſumma prima ſer mone. ij. tit. ſ. c. ix. de dieta in vli. In decli natione vero. ſ. reſpectu aliorū tēporū be rius eſt reſiciē. fm doctrinā Sera. & hoc fm quātitatē cibi in dicto tēpore debent eſſe minus fri. q̄ in alijs tēporibus preceden tibus: tū ppter ſto. magnā plurimū nece ſariā: tum ppter regimē precedēs multuz fri. timeſ ne materia conuertat ad natu rā ſlegmaticā. Accidētia aſe vitent ſuro rē iram triſtitiā: ſed inclinet ad gaudiuz & letitiā moderate. & bene ſperet de ſa lute ſua.

Cura quantū ad medicinalia conſiſtit in intentionibus inſcriptis. naz ſi feb. ſan. nō putrefacto duplex tñ ſufficit ino tentio. Quarū prima eſt eū p ſto. v3 ad ſincopim vt ſere oēs auctores aſſentiunt quāuis tamē partitiō in ea ſit melior vt ſtatim dicetur. Alia intētio eſt alteratio que ſit per potū aque fri. in multa quan titate exhibite ſtantiſ ſcōditionibus re quiſtis de q̄bus ſepe dictū eſt. nam hec duo. ſ. ſlobo. de qua dictū eſt ſupra & ſimī liter potus aque fri. excuſant q̄q̄ a cura. alia vt vult Aui. Si vero fuerit feb. ſanguinea de ſanguine putrefacto vltra pdictas intentiones ſunt multe alie hñs de. quarū prima eſt ven. lenitiō ſcōa dige ſtio ipſius bu. v3 ingroſſatio eius ſi fue rit ſubtilis: aut eius ſubtiliatio ſi fuerit groſſus. tertia ē eū bu. derelicti poſt ſto. aut bu. ſanguinē ipſum reddētis immun dū. q̄rta eſt rectificatio putrefactiōis. q̄n ta potiorū apertio & reſo. vaporū. ſexta al teratio cali. febrilis. ſeptima & vltima cor rectio quorundā accidentium.

Prima intētio. ſ. lenitiō ven. cōpleſ p cluſteria aut p adminiſtrationē lenitiuoz ſcz caſſia tamarin. & ſimiliū de q̄bus dictū fuit in curis antecēdētibus. & que len itio regulr opando v3 pcedere ſto. coa cte tñ. aliqū pponēda eſt & incipiendū eſt ſtatim a ſto. q̄n ppter multaz ſanguinis repletionem timeretur de ſubita infirmā ſuffocatione.

Secunda intentio que est digestio cōpletur per medicinas istas videlicet per administrationem sirupi acetosi sim. cū aqua endiuie sanguine existente grosso. Sanguine vero existente subtili def sicut sirupi de iunibis cū aqua acetose vel portulace aut detur rob. t. decoctio de lentibus quam Aui. describit. vel dentur lentes decocte cum aceto prout etiam ponit Auicē.

Tertia intentio est euacuatio humoris permixti cū sanguine non euacuati per flobō. Ista quidem intentio completur per administrationē medicinarū appropriatarū tali humori: licet vt plurimū sit colericus et propterea Aui. concedit mirabolanos citri. et in quo casu posset concedi reubar. in infusione verumtamē q. etiaz pōt reddi immundus p. presentia aliorū humo. vt puta flegmatis aut melancolice ideo pōt euacuari p. dicti humores cū medicinis appropriatis vt in flegmate cum mirabolanis chebulis. et in melancolia cum indis aut cum epithimoyt alij cōtēdunt. p. prius tamen habeat mēti vt fiat euacuatio per flobotomiam stantib⁹ conditionibus consentientibus maxime de virtute et etate. vbi autē nō posset fieri flobotomia loco eius apponatur ventose cū scarificatione. et licet flobotomia debeat fieri vsq. ad sincopim taz in sanguine nō putrido q. putrido vt fere oēs auctores volunt verum tamē partitio in ea est melior vt dicit Aiculus in capitulo proprio de cura feb. sang. et in summa secunda tractatu primi capituli. vij. dicit q. moderni plus contentantur de tali flobotomia partita in plures vices q. corāpora fortasse nunc sunt debiliora non potentia ustinere talem flobotomiam vsq. ad sincopim. et ita moderno t. tempore in practica hoc obseruatur. Quantitas autē sang. extrahendi consistit in estimatiua medici qui habet mensurare san. quantitatem cum sua bona coniectura sicut dicit Aiculus in predicta cura.

Quarta intentio q. est rectificatio putrefactionis sang. et istam vult Aui. fit p. administrationem succi granatorū. s. acetosorum vel muzorū aut vt credo loco eius posset aministrari succ⁹ aratij vel agre

ste et similia.

Quinta intentio q. est aptio pororū et resolutio vaporū p. fricationes debitas et per administrationem siru. acetosi cum aqua endi. vel capillorū vene. vel cū aqua radicū feni. vel petrosilij. dicit Sen. si expedit hoc est si se. fuerit remissa quia phibent ab Aui. aperitiua que dūcunt ad ebullitionem sanguinis.

Sexta intentio est alteratio caliditatis febrilis et ista completur per administrationem medicinarum de quibus dictum fuit in capitulis precedentibus precipue in capitu. de cura causonidis.

Septima intentio est correctio accidētū cōiūctorū cū ipsa feb. san. q. sunt ista v. dolor capitis pfunditas somni vt plurimū: et q. instatia vigiliarū. itē flux⁹ san. supflus ex naribus. pro quorū cura recurrat ad pprias sen. et ppria capla posita ab Aui. in li. iij. de quibus accedentibus aliquid facit. c. de cura feb. san. ad quod habeatur recursus si placet q. re et

Cura febris flegmatice.



Cura febr. flegmatice et primo interpollate. secūdo cōtinue.

Cura interpollate primo quātum ad debitum regimen in sex rebus non naturalib⁹ incipiēdo primo ab aere. Aer⁹ eē subtilis et clarus et propterea fenestre debent eē aperte. p. uideat tamē ne aer fri. occurrēs corpori oppilet porositates. Causa hui⁹ est q. vt plurimū in feb. flegmatica precipue in prin. siue vli siue particulari calor prefocatur sub materia q. est grossa et fri. et iō ppter pntiā aeris lucidit et clari cū spūs sint de materia lucis spiritus et calor naturalis mouētur ad exteriora et sic surgit calor naturalis a suffocatione materie. d. et esse decliuus ad caliditatē et siccitatē cū materia sit fri. et hu. et iō confert tpe hyemali accēdere ignē in camera et cū lignis odoriferis vt videlz iuniperi rosmarini et c. Cibi sint sicut panatella cum brodio pulli aut pulles cum frursure. Item brodium cicerum in declinatione vli et similiter cicera rub. concedunt etiā caules et porri materia existēte fri. multū

Q. ij

Febris flegmatice

ut puta in flegmate vitreo aut acetoso. Item blites et spicchia cum gar. aut cinamo-
mo aut pipere condita in materia multum
frigida iam dicta. Item feniculus petro-
silium et similia. Qui quidem cibi et si-
militer totum regimen diversificandum est
secundum diversitatem specierum flegma-
tis: quia calidiores cibi conveniunt in fleg-
mate vitreo aut acetoso quam salso aut dul-
ci. secundum etiam diversitatem temporum
sicut cibi calidiores in principiis quam in aug-
mento aut statu. Conceduntur etiam pi-
sces saliti et ova mollia. Item et carnes
pullorum gallinarum et similia de quibus
satis dictum est in cura tertiane non pui-
re. et hoc precipue habendo consideratio-
nem ad virtutem consuetudinem et alia se-
pe dicta. fructus sint sicut passule amig-
dale capparum condite oliue condite et
rape. Potus sit vinum album subtile
debile et limphatum cum aqua cocta. ubi
timeatur de debilitate capitis et consequen-
ter de vaporazione vini loco eius detur
aqua zuchari cocta aut aqua ordei cum
radice feniculi aut petrosilij. Potus et
exercitium convenit et ubi non possit fieri
loco eius fiant fricationes incipiendo
ab inferioribus et tenendo ad superiora.
Somnus et cetera. Somnus dicitur. Qui dicitur esse
equalis vigiliis hoc dicitur intelligi quo ad
effectum videlicet ut tantus sit somnus quo
ad effectum quam inuget ad digestionem materie
et cibi: et vigilia sit tanta quam inuget ad reso-
lutionem. Aliquando tamen vigilie de-
bent separare somnum aliquando e contra
et hoc propter diversas necessitates quibus
corpi occurrentes. Inanitione et cetera. vitis omnis
repletio superflua et nauseativa satietas.
Dieta tamen debet esse grossior quam in ter-
tiana pura. et hoc propter longitudinem
morbi. minus tamen grossa competit quam
in cura quartane: cum quartana de se sit p-
lixior et dieta debet procedere subtiliando a prin-
cipio usque ad statum. et quod in principio
sit grossior. et procedendo versus statum sit
subtilior habendo tamen semper respec-
tum ad virtutem precipue et alia sepe nar-
rata que a medico sunt consideranda. Ac-
cidentia anime. gaudeat et letetur ac be-
ne speret de salute sua. Aliquando tamen
conuenit patientem prouocare ad iram quia

suscitat calorem naturalis faciens ad reso-
lutionem materie. Et hec sufficiant quan-
tum ad debitum regimen in sex rebus non
naturalibus.

Cura per medicinalia perficitur sex inten-
tionibus prima est lenitio venarum. secunda di-
gestio. tertia euacuatio. quarta membro-
rum confortatio. quinta correctio accid-
entium. sexta medicinarum a proprietate
valentia narratio.

Prima intentio perficitur clisteri leni-
tione de quo in alijs capitulis precipue
capitulo de tertiana non pura dictum est
addendo ut illic dicebatur de hiera. s. aut
benedicta. s. scilicet. 3. liij. vel circa. Item per
os cum. cas. et c. ut in alijs capitulis dictum
fuit. Et fac si possibile est ut omni die assel-
let bis. s. mane et sero sponte aut cum clis-
teri vel suppositoio ut dicit Acolus.

Secunda intentio est digestio. hec effi-
ci potest cum sirupis digestiuis qui debent esse di-
uersi secundum diversitatem specierum flegmatis:
nam in flegmate vitreo aut acetoso conuenit
dare oximel. s. cum dicitur non esse continuus
dum omni die solum quia ducit ad hidros-
pissum ut videtur et mortui sunt ut dicit Auer-
roes et id permisceatur cum melle ro. Et ubi timere-
mus de caliditate febrii precipue in hunc calide
complexionis et tempus est estiuum loco oximel-
lis deest sirupus acetosus aut oxizachara et pre-
cipue in flegmate salso in quo per permix-
tionem colere vult Auerroes. quod si euacuetur permi-
sceatur cum medicina solutina sirupus. vio. mel.
viole condite que et sunt digestiua colere. et
similiter potest dici quo ad intentionem dige-
stionis. Sed talis sirupus non mihi placet quia
ad nauseam parat propter violam que est nau-
seativa ut testatur Auerroes. decimatertia ter-
tij capitulo cura apertum calidum stoma-
chum non in febre flegmatica plurimum accidit nausea
immo quandoque vomitus superfluus: cui
auctores precipue Serapio docet succi
currere ut patebit in intentione quinta.
ideo non est benetutum eum administra-
re: sed possumus ad alios sirupos frigid-
os transcedere de quibus statim dictum fu-
it. nec tradatur obliuioni administratio si-
ru. fri. in casibus statim narratis et omitti-
re administrationem sirup. calid. quia prepa-
rant ad febres igitur respiciant multum causam que a
predominio est fri. cum omne flegma sit fri.

flue. dul. flue saluz. et remouere causam et augere multum febris forte feb. et febrici tans pibunt: ut dicit Nicolus auctoritate Gal. puto primo ad glau. Debent igitur digestiua diuersificari secundum multa a medico consideranda maxime consideratio ne habita ad materiam: quia alia sunt digestiua flegmatis vitrei: alia mucilaginosi et acetosi: alia salis aut dulcis. vtpote existente flegmate mucilaginoso exhiberetur oximel. s. et semper pcedit a debiliore aut a dosi minori tendendo in processu ad fortia. in falso sir. acetosus. Item diuersificari debet siru. secundum diuersitatem temporis morbi vltimum. exempli gratia si in principio damus oximel. s. in processu detur oximel de radicibus siue compositum. In flegmate vero dul. aut falso si in principio damus siru. acetosum. s. in processu damus siru. de bisan. cum aceto aut cum sir. acetoso. s. et cum aquis conuenientibus ut endi. absy. aut fenicu. et similia.

¶ Tertia intentio est etiam et ista completur per euacuata materiam propriam que in se fuerit sanguini commixta vel et esset separata et cum ea coniungeretur san. repleto in corpore: tunc in isto casu conueniens esset flos. materia vero separata a sang. et non existere repletionem sang. ipsa existente aliquantulum digesta aut et ipsa existente oio cruda sed multum supflua: ita quod timere de suffocatione caloris naturalis: tunc copetis etiam cum medicinis appropriatis solutiuis: quod etiam esse minoratiua. Ipsa vero existente perfecte digesta conueniens est etiam eradicatiua. Medicine cum quibus fiunt dicere etiam nes sunt sicut agar. et turbitus quos multum laudat Auer. et Bul. dicit quod huius proprietate curandi feb. flegmatica. Cum igitur minore intendimus fiat sic. Re. cass. electe. 3. s. dissoluat in decoctione liquiritie pass. et feni. addendo in dicta decoctione agari. electi et mundi. 3. s. 3. s. aut loco saga. exhibeatur turbitus in sili dosi et cum eodem correctiuo. Item dicit Nicolus quod de conuenientibus solutiuis sepe sumendis sunt pillule stomatice cum turbitus posite a Mes. in antidotario suo. Item posset dari de diasi. 3. iij. vel. iij. et hoc maxime ubi est flegma salsum. quia respicit tale flegma et colera et notum est et loco eius pos-

set exhiberi. 3. s. cass. fist. et cum renb. et aga. an. 3. s. ita quod materia paulatine euacuetur et in multis vicibus et per interualla et non subito procedat. et a dosi sili incipiendo minori intendendo ad maiorem. et hec fuit sententia Isaac. Conuenit et etiam per vomitum precipue natura inclinante ad eum. nam dicit Aui. quod est vehemens iuuamenti et vltimi huic egritudini et dicit esse an peroxysmum per aliquod tempus spatium cum in principio peroxysmi raro accidat quod possit vomitum per uocari quia eger grauat frigore secundum plurimum et somno ac corporis grauitate. Ea vero que conueniunt ad vomitum prouocandum sunt sicut aqua decoctionis rafani aut sir. acetosus in quo rafanum sit infusus cuius dosis sit. 3. iij. tepidus aut de aqua tepida in multa quantitate cum. 3. s. oximel. s. et hoc est multum vsuale. et in dicta aqua posset poni ad decoquendum de semine aneti quod quidem iuuaret ad vomitum cum sit vomitus prouocatiuum ut huius Aui. ij. can. c. pro puto. vult tamen quod vomitum non fiat vsque ad vltimum diem. ita quod materia recepit aliquam digestionem aliter posset nocere agitando materiam crudam et illam educendo. et ubi talis vomitus laboriose fieret posset esse causa debilitatis sicut et attractionis materiae ad stomachum et inter apatis in eo. Ubi vero vomitus fieret in principio peroxysmi natura inclinante ad eum non retineat nisi fatiget et debilitet: ut dicit Aui. c. et ut vult Gal. in therap. ad glau. vomitus enim iuuatior est post administrationem ciborum et post repletionem eorum que cibi sunt iuuantes ad vomitum incitui et subtiliatiui. nam plures per tale vomitum semel facti sunt liberati. Cum vero est conueniens etiam per urinam aut sudorem incipiendo a medicinis debilibus ad fortiores post tendendo ita quod quando egritudo peruenit ad statum possumus dare sibi trochi. de eupatorio: ut voluit Ras. in diuisionibus et Aui. in prouocatione urine laudat tro. de absyn. Ad prouocationem vero sudoris competit euaporatio facta cum aqua cal. scilicet tam actualiter quam virtualiter ut facta cum cammomilla. et similibus. et de modis prouocationibus sudoris et urine satis dictum est supra.

¶ Quarta intentio completur per ea que confortant stomachum et alia membra de quibus

Sincopalis humoroſe.

quedam ſunt que per interius: quedam que per exterius adminiſtratur. Per interius ſunt ſicut ꝑfectio de ſiloaloes aromaticū garioſilatū aromaticū ro. ꝛ iſtud eſt in cōi vſu. Itē tiraca antiqua ꝛ mitridatū qđ ſecurius adminiſtraſ diatrion pipereon. ſed iſta non cōueniunt in tempore eſtiu in complegiōne cal. ꝛ in etate iuuetutis: vt dicit Nicolus de mēte Baſyla. Itē laudat mel. ro. aut zucharū ro. aut denſ tro. de roſ. permixti cū mel. roſ. aut zucharo ro. Ab extra vero fiat inunctio circa regionē ſtomachi ex oleo nardino aut maſticino ꝛ ſunt in vſu.

¶ Quinta intentio que eſt accidentium correctio ꝛ q̄ ſunt vt dolor capitis: vomitus ſupfluus: proſtratio appetit: caceſſia fluxus v̄tris ſupfluus. debilitas virtutis q̄ plurimū ſuccedit fluxui: frig⁹ valde intenuſum in principio paroxyſmi precipue in ſlegmate vitreo vel acetoso: cōpletur ſi fuerit dolor capitis ponēdo ex tremā in aqua calida quātū ſufferri poſteſt in qua ſit decocta camomilla ꝛ ſimilia Itē ſiant ſiricationes extremorū doloroſe ꝛ ligature doloroſe eorūdē. Itē applicentur ventroſe ſicce ſpatulis. Si vero accidens fuerit vomitus ſupfluus exhibeat ſiru. de citonijs aut de mēta aut de miua cito. cū ſpecieb⁹. ꝛ iſta multū eſt in vſu vt aliqui daf ſine ſpēb⁹ quādo timeſtur de calore feb. Appetitus vero proſtratio: vt dicit Aui. remouetur ꝑ exhibitionē decoctionis vini abſen. dactiloꝝ ꝛ melliloti. qđ quidē medicamen pōt exhiberi ꝑ interius ꝛ ꝑ exterius. ſed iſtud nō eſt in vſu. ſed illud qđ apud me eſt in vſu eſt adminiſtratio oliuay conditarū ſed bene maſticentur q̄ difficilis ſunt digeſtionis. Itē credo nō eſſe inutile ſi exhiberent vna vl̄ due anclade abijciēdo bñ ab eis ſal ꝑ abſolutionem earū in aceto vel vino. Fluxus ven. qui prouenit ꝑpter debilitatē epatis in iſto caſu. Aui. concedit ſemen cuſcute. Ego vero laudo paſſulas cū arillis ſed bñ maſticentur. Si vero fluxus fuerit ꝑpter debilitatē ſtomachi cōfert maſtix ꝛ aniſum. Si ꝑpter debilitatē ſplenis cōuenit ſcolopen dria. Si vero fuerit debilitas virtutis q̄ ſequatur fluxū ven. exhibeantur pulli af

ſati ꝑo cibis ſuis ꝛ adminiſtrētur boni odores q̄ multū viuificant virtutem. Si fuerit caceſſia q̄ plurimū accidit ꝑpter debilitatē ſtomachi ꝛ oppilationem epatis: vñ non ſit bona digeſtio: in iſto caſu cōueniūt ſicut trociſ. de lacca diacurcuma etiā multū eſt in vſu. Modus adminiſtrationis ē maſefacias in aliqua aq̄ conuenienti aliquā nebulā ꝛ in ea inuolue diacurcuma ꝛ ſumat eger in modum pillularū. Si vero fuerit frigus intēſum vitetur cū exhibitione decoctionis ſemis apij aut deſ ozimū garioſilatū aut tiriaca antiqua vl̄ mitridatū. Ab extra vero fiat inunctio toti corpori precipue circa ſpinam doſi cum oleo de coſto aut ſimilibus oleis calidis.

¶ Sexta intentio cōpletur exhibēdo ſicut ozimū garioſilatū appentaſilon ſive millefoliū ꝛ ꝑprie folia eius. Itē dī q̄ ſang. aſini acceptus ex auricula eius dādo tres gutas vel quattuor cū. 3. ij. aque ante paroxyſmū ꝑ horā vnā q̄ deſicit feb. ut dicit Raſ. xvij. continentis. Itē dicit Gordonius q̄ gentiana bibita ante paroxyſmum cū vino cali. multū operatur ꝑ danc feb. Ben. aut ſuper. ca. de cura ſlegmatice continue dicit q̄ vſus ſucci apij ſirupizati cū ſu. confert. ita q̄ vidit quēdā liberatū a feb. ſlegmatica interpolata que durauerat ꝑ ſpacium ſex menſū ꝛ q̄ ille adoleſcens erat ſlegmaticus ꝛ doſis. ei⁹ eſt. 3. j. f. Cura vero ſlegmatice continue eſt ſicut cura interpolate quātū ad regimē ꝛ res naturales: ſy diſferunt in hoc q̄ oīa debent eſſe minoris frigiditatis ꝑpter calorem feb. eſſe remiſſiorem quare tē.

¶ Cura ſincopalis humoroſe.



¶ No cura ſincopalis humoroſe breuiter ſunt tres bñde iniectiones quarū prima ē regimen in ſex reb⁹ nō naturalibus. ſcōda ven. lenitio. tertia eſio materie cōis ꝛ ꝑprie q̄ ſm quoddam medicine auctores ꝑfici ꝑ ſolas ſiricationes ꝛ ſm alios completur ꝑ faromacum ſolutium euacuans materiam

ppriam prius tñ precedente digestionē.
¶ Quantū ad primā intentionē ⁊ primo
quantū ad aerem diuersificat fm diuersi
tatē temporū anni. nam in estate debet eē
declināis ad fri. in hyeme ad cal. in alijs
autē temporibus ad tēperamentū vt **Ai**
colus auctoritate **Sal. xij. terapen.** ⁊ sit
luminosior ⁊ clarior cuius cā de se nota
est. Cibi a princ. vsq; ad septimā diē sint
sicut mellicratū cū isopo virtute cōsentiē
te; non cōsentiente vero virtute dāda est
ptisana ordet ⁊ aqua deco. pulle vt dicit
Aiculus ⁊ ita moderno tempore hoc ob
seruaf ⁊ ideo deuenimus vsq; ad pullam
contusam; vel saltē vsq; ad far ordet. Et
ita credo q; vitelli ouorum possint conce
di vt patebit in caplo feb. sincopalis mi
nute q; prouenit a colera in corporibus
colericis in quibus est timor q; dicti vi
telli ouorum corrumpantur. qui quidem
timor nō sic est in feb. sincopali humorō
sa. Et ipsos ego aliquando exhibui infu
sos ⁊ conuassatos in vino permixtos
cum aqua bug. ex quo cibo consecutus
sum magnū honorez ⁊ iuuamentū. Pro
potu licet **Sera.** omnino phibeat vinuz
⁊ loco eius concedat aquam mellis cum
isopo verū fm sententiam plurimū aucto
rū ⁊ precipue **Aui.** in cap. proprio cōceditur
vinum a prin. ⁊ precipue in senibus non
stante timore de agitatōe materie ⁊ hoc
propter sincopim molestam trahens ad
se curā. sit tñ vinum debile aut limpha
tum cū aqua cocta. Ubi tamen feb. esset
valde intēsa vt **Aui.** loco preallegato et
Raf. x. cōti. vinū tunc debet phiberi ⁊ lo
co ei⁹ cōcedi **Aiculus** aquā bug. cū zuc.
posset etiā administrari aqua oz. cū radi
ce apij feni. petrosilij fm modū dictuz in
caplo de cura tertiane nō pure. Circamo
tum vitent omnes motus ne propter ma
terie agitatione fortior fiat sincopis. fri
cationes tñ cōueniunt vt patebit. Circa
somnum vitetur somnus superfluous q;
phibet materiā a resolutione. vitent quo
q; vigilie superflue q; virtutē psterunt.
Noceat etiā somnus in hora sincopis. pci
pitur vigilare vt vult **Aui. xj. tertij** capi
tulo de sincopi. ⁊ ideo sit somnus minor
vigilia. Circa inanitionem ⁊c. vitet pa
tēs oīm repletionē sllr nauseatūā satie

tatē. Circa acidētia anime. adhereat gan
dio ⁊ letitie. vitet tristitiam timorem sol
licitudinem ⁊ suspicionem.

¶ Scōa intētio complex per clisteria que
sunt iuuatiua valde in hac egritudine. q;
⁊ qualia debeāt esse ⁊ quibus ⁊ quomō
pficiant satis pz ex prehabitis capitulis
¶ Tertia intentio est euacuatio materie
pprie. in hac ēdiuersificant auctores me
dicine. nā **Sal. xij. terapē. ⁊ Aui. caplo**
isto volunt q; euacuatio fiat per fricatio
nes q; dñt esse gradate incipiēdo a debi
liorib⁹ tendēdo ad fortiores ⁊ dñt fieri cū
mātili aspero abradēte cutē vt dicit **Aui.**
⁊ incipiendo a cruribus ⁊ coris tendens
do ad superiora ⁊ sllr fricādo crura inci
piēdo ab humeris tendēdo versus pedes
Et de modo fricationis recurrēdū est ad
Aui. ⁊ Auer. in septimo colliget. ⁊ in ca.
de cura feb. flegmatice. Quidā vero alii
ter voluerunt de quorū numero fuit **Alex.**
⁊ **Raf. 16. cōti.** volentes euacuationē fiē
dā esse cū pharmaco solutiua a quo dicit
Aiculus honorabilius ⁊ tutius est desl
stere. tñ vt ipse magis asserit supra cōsi
deranda sunt climata in hoc ita q; in res
gionibus cali. humore flegmatico existiē
te ⁊ etiā mucilaginoso purgatio fieri pos
set cū pharmaco solutiua ⁊ maxime vt quē
dā dicunt in duobus casibus quorū pri
mus est virtutē existiēte forti tolerāte hāc
euacuationē. secūdus casus vbi materia
esset in vijs ductuū aut in vijs satis ppin
quis euacuationi: in quib⁹ casibus d; ē
medicina solutiua fortis ⁊ debilis. fortis
in virtute. debilis in doss. ⁊ sit partita in
plures vices. prius tñ precedere d; diges
tiuū qd vt dicit **Aiculus** d; esse oximel
sim. in prin. postea oximel cōpositū ⁊ hu
iusmodi. Cura vero sincopalis puenien
tis a materia colerica vitellina cōueniēs
est ei⁹ per vomitū ⁊ ven. so. ⁊ fricationes
dñt esse leuiores q; in ea q; puenit a mate
ria flegmatica. Et lz auctores vt dicūt re
linquāt eā tāq; notā: ego tñ eredo q; ei⁹
cū pharmaco stantib⁹ casib⁹ supra narra
tis multo magis posset cōcedi pcedēte tñ
digestiōe cū sirupo appropriato ⁊ cōue
niēti vt siru. acetoso sllr. exhibitio cū aq;
lupulor: q; tale est digestiū bonū in hac
materia vt dicit **Aic.** Et hec de cura ista.

Sincopalis minute.

Cura sincopalis minute.

Quo cura sincopalis minute colerice quinqs sunt habendi intentiones. quarū prima est debita regiminis administratio. scōa vñ. lenitio. tertia cause abicisso. quarta phibitio fluxus materie colerice ad stomachū ex qua frequenter homo incurrit sincopim. quinta est administratio medicinarum confortantium membra principalia et resistentium prauitati materie et febrī.

Quantū ad primā intentionem et primo quātum ad aerem: aer debet esse fri. et hu. et hoc vt cutis inspissetur et probibeantur spiritus a resolutione et vt restatur calori febrili. et qualiter hoc fiat. p3 ex causis phibitis scipue caplo de tertia na pura. Cibi vero sint sicut panis de simila infusus in succo granatorū et pñsa na ordeī cū succo granatorū. concedunt etiam carnes vt pulloī. Item carnes be dorum fastianorum et perdicum precipue qz cordiales sunt ad frigi. declinātes vt apparet ab Aui. II. tertij. c. de tremo. cordis cali. concedunt etiā a Sal. II. tera pen. vitelli ouorum qui sunt facilis digestionis et vt credo melius esset infundere in aqua ros. aut simplici ante eorum decoctionem et postea cum fuerint decocti preparantur cū aliquibus alterantibus ad fri. vt cum succo arantij granatorum acetosorum vel mizorum et similibus cū quibus carnes decem preparant. Conceduntur etiā pisces carnes duras habentes. Olera etiā concedunt sicut lactuca et huiusmodi. Fructus qui conceduntur sunt sicut predicta al. pñna modice tamen quantitatis exhibeantur ne virtus grauetur. Potus sit vinum aquosuz nō vetustum: nec est timendū de exhibitione vini propter caloriē febrilem: quia vt vult Aui. II. tertij. c. de sincopi. Quādo aggregantur feb. et sincopis tunc sincopis est dignioris cure. Circa motum et c. vtendum est quieter cuitandus est motus precipue fortis. immo etiā vitari debent friccationes et precipue fortes que tamen ceduntur in sincopali humerosa. nam in tali febre nocent qz attrahūt spiritus ad

exteriora et aperit porositates vnde spiritus exalant. et ideo Sal. in loco allegato vult qz patientes fricandi non sint. veruntamen vt voluit Nicolus in actu sincopis conceduntur: cutis causam puto esse vt spiritus qui sunt sepulti in corde in tali tempore ad exteriora trahantur non remaneant suffocati. Somnus et vigilia omnino vitentur si sint superflua: et precipue vitandus est somnus in actu sincopis sicut dictum est in febre sincopali humerosa. In alijs autem temporibus concedi debet et amplior qz in feb. sincopali humerosa propter causam satis dictam. Inanitio et repletio superflua nocent etiam repletio tam cibi qz potus. cibibus enim debet esse: modice quantitas et facilis digestionis et partiendus est pluribus vicibus et in actu sincopis propter accidens molestum remouendū conceditur cibus. vnde Sal. loco allegato vult qz detur parum panis in quo sit parum vini: quia dicit qz citā facit redditionem siue releuationem. Accidētia anime. vitet iraz et moderate gaudeat. et hoc de regimine.

Secunda intentio que est ven. lenitio siue materierum fecaliumeductio perficitur maxime per clisteria que in isto casu sunt valde iuuatiua. que qualiter fieri debeant satis patuit in alijs curis. Sed vbi clisteria fieri non possint precipue virtute existente debili loco clisteriorū fiat suppositoria sed cōia: quia minus debilitant vt Sal. tertio regiminis acu. comemento ultimo.

Tertia intentio completur per medicinas leues fri. et stip. membra confortantes que sunt vt voluit francis. de pedemontium in additionibus. Desue vt succus ro. succus granatorum expressorum cum pulpis suis tamarindi et reub. quod numeratur ab eo in numero medicinarū frig. quod puto esse paucē caliditatis. et apud me mirabolani citrini essent meliores in casu isto. et credo qz melius esset exhibere aliquod digestiū prius si egritudo traheret inducias ad se. Et si auctores non fecerint mentionē de digestiuis hoc contingit ppter venenositatem et furiositatem materie que non expectat diu

gestionē: ita credo q̄ minorata materia & cōsequenter expectāte digestionem q̄ si in reliquū volumus digestiū exhibere illud esset vt sirup. acetositate citri orizachara sirupus acetosus sim. vel de succo acetose & cum aquis appropriatis & cico. & endi. &c.

Quarta intentio completur dando panem infusum in vino granatorū acetosorum aut mazorū vel in succo arātij. & talis panis debet esse assus in principio paroxysmi vel ante paroxysmum.

Quinta intētio cōpletur p̄ medicinas quarū q̄dā p̄ interius q̄dā p̄ exterius administrantur. Per interius est vt cōfectio triasan. & zucharū ro. & huiusmodi q̄ sunt in cōi vsu apud modernos. Per exterius vero vt dicit Aui. opz vt epithimes pect⁹ scz. circa partes cordis ex aqua ro. & sandalis. & de modo faciendi satis habitum est in capitulo de cura causoni dis quas re &c.

Cura quartane pure.



Dico cura quartane pure siue vere septē erunt intentiones habende. quarū prima est de bita regiminis administratio. scōa ven. lenitio. tertia digestio. quarta digesti etiā. quinta membrorum cōfortatio. sexta accidentiū correctio. septima enumerabuntur quedam medicīne ab auctoribus posite a proprietate conferentes.

Quantū vero ad primā incipiendo primo ab aere. aer dī esse cal. & hu. ideo nō debent igni appropinquari sed sint sufficienter cooperti pānis. Cibi sint sicut pti sana or. ius galli & ius cicerum in declinatione tū p̄cedentibus digestionē & cūa tione in materia. Itē carnes pulloīū pullarū caponū edi agnōi. vnde caro mōtonis dicit habere mirabilē p̄prietatē contra melancoliā: vt dicit Aiculus auctoritate Albucasis li. de cibis. Et dicte carnes potius debēt esse elixate q̄ assate. Cōcedunt etiā pisces petrosi & oua mollia. Olera etiā q̄ cōcedunt sunt sicut boragobu. spinachia blites & huiusmodi. fructus sunt sicut amigdale passule cappa-

res condite & huiusmodi. Potus sit vinum. al. debile aut limbatū cū aqua cocta nō acerbum nec dulce nec nouū nec vetustū. & in fine factis euacuationibus cōcedit purum & vetus: vt habet a Kass. Io. Almā. Potus & quies cōpetit deambulando tpe quietis precipue p̄ loca delectabilia & ante cibum & emissis superfluitatibus prime & secunde digestionis In die vero paroxysmi abstineant a motu vt quiescant humores. Somnus & vigilia. adhereant somno magis q̄ vigilie sed in principio paroxysmi abstineant a somno. in declinatione vero somnus est iuuatius valde. Inanitio & repletio. vident quoq̄ omnem repletionē superflua & nauseatiua satietatem. sed in die paroxysmi abstineant a cibo si possibile est constante virtute. regimen tamen sit grossius respectu aliorū feb. putri. & hoc propter longitudinem eius nisi sit in regimine tentatiuo vsq̄ ad tres hebdomadas. & Aui. dicit vel p̄ aliquod huiusmodi tempus possumus exhibere huiusmodi regimen subtile. & vbi videremus non obstante tali regimine egritudinem non remoueri nec diminui siue eradicari: tunc vtendus est regimine ingrossatiuo p̄pter causam dictam. Accidentia anime. gaudet & letetur. vnde Aui. laudat multum patientem adherere delitiis. Kass. tamen. I. continentis voluit q̄ timor subito induct⁹ possit a quartana liberare puta egrum subito cum ense inuadēdo. **S**cōa intentio est lenitio ventris que qualiter & cum quibus perficiatur satis patet ex his que dicta sunt in alijs curis inter cetera tamen lenitiua laudatur a Aicolo cassiasitu. dissoluta in aqua deco. florum boraginis buglose stichados & huiusmodi.

Tertia intētio completur dando sirupum acetosum sim. quo q̄dē sunt cōtenti practīcantes a principio egritudinis vt dicit Aiculus in quo sit mixtū mel ro. & credo q̄ cōueniat sirup. de epithimo. In processu vero cōpetit sirupus de bl. antij quia cū apertione sua etiā iuuat sua humiditate: que humiditas multum necessaria est in feb. ista: q̄ oēs indigent humectatione. & vbi calor febrilis esset intēsus

Quartane pure.

valde precipue in tēpore paroxyfmi non incōueniēs eſſet adminiſtrare ſecū. ſiru. vio. qñ iuuaret ſua frigiditate exingue do calorem febrilem ⁊ iuuaret ſua humi ditate exinguido ſiccitatē humoris ⁊ remouendo eam.

¶ Quarta intētio perficiſ p adminiſtra tioneꝝ flo. de baſilica ſiniſtra. ⁊ dū extra bitur ſan. cōſideretur quis ſit calor eius. ⁊ ſi ſit niger permittat exireꝝqꝫ ad quan titatem oportuna hūdo tamen reſpectuꝝ ad virtutē. ſi aut rubeus claudatur vena vꝫ nō vltorius exeat. ⁊ talis flo. nō ſolum ſit a prin. ſed etiā ab auctoribus cōcedit in proceſſu. ⁊ ab Aui. cōceditur in prin. vt qñ ppter vſum medicinarū calidarū ſupercalēfactus eſſet ſan. aut ex calore fe buli intēſo aut peccaret ppter retentio nem hemoroydarū aut menſtruorū fluere ſolitorū. vñ in tali caſu cōueniret flo. pua tñ ⁊ facta in ſaluatella ſiniſtra: qꝫ talis nimis debilitaret virtutē qꝫ flo. brachij vt apparet ex dictis Sen. vñdecima ter tiꝝ ſup ca. de curayli tre. cordis. etiā ex di ctis ab Aui. tertia quarti ca. de cura le pre. In ſcōdo aut caſu. ſi ſi fuerit retētio he moroydarū aut menſtruorum cōueniēs eſt flo. in ſaphenis ambabus aut ſaltem in vna ⁊ que etiā flo. ſit parua ne nimis debilitetur virtus cōſiderata prolignitate egritudinis. In eſſione vero p pharmacum ſolutiuū vbi intēdamus minotare ma teriam conuenit dare. 3. j. diacatoliconis aut. 3. j. aque lactis cū zucharo in qua in fundatur. 3. j. folliculorum ſene. ⁊ hoc qui dez eſt multū vſuale apud modernos pra cticantes. Et vbi timeremus multum de cal. intēſa precipue tēpore eſtuo conue niret dare aquā lactis ſolā aut decoctio nem mirabolanoꝝ chebulorū ⁊ indor. ⁊ hec eūo dꝫ eſſe in pluribꝫ vicibus: vt ait Serapio ⁊ Ra. decimo Almā. ne eūetur ſubtile ⁊ remaneat groſſum. Cū tñ mate ria fuerit digeſta poſſumꝫ eūare eradica tiua eūando in pluribꝫ vicibus ⁊ non in vna die ſolū laudat etiā ab Aui. eūo pꝫ mitū. Inquit eſſi Aui. vomitus quidē in pun. paroxyfmi aut alleuiat paroxyfmi aut eradicat eū. ⁊ hoc ſi talis vomitꝫ fiet ad educendū materiā cōem exiſtētē in ſto macho pōt etiā fieri quocūqꝫ tpe. Si veꝫ

ro fiat ad educendū materiā pꝫiā ſecus ruſ eſt ipſum facere poſt digeſtionē ſicne facto ſolutiuo per ven. Concedit etiā in proceſſu egritudinis eūo peryuinam ⁊ ſu dorem.

¶ Quinta intētio breuiter concludendo recurrēdū eſt ad pꝫias ſen. pro corde ad vñdecimam. pro ſtomacho ad decimā tertiam. pro epate ad decimā quartam pro ſplene. ad decimā quintam. ⁊ ſic de alijs.

¶ Sexta intētio que eſt accidentiū correo cno. quorū accidentium magis moleſtū eſt frigus ſiue rigor validus. Ad cuius accidētis remotionē ⁊ ſi plura medicamē na ab auctoribus medicine ſint poſita in ter cetera dicit Aiculus fiat inunctio ad ſpinā doſſi apud ignē magnū ex tyriaca ſex annorū vel circa cū qua ſit permixta parū ſpice nardi ⁊ gar. ⁊ cal. apud ignē cū vino vel oleo inungatꝫ locus dictꝫ Et aliqꝫ faciūt dicto loco inunctionē cū oleo rutaceo aut coſtino. per interiꝫ vero exhi beat tyriaca antiqꝫ aut mitridatū aut cō ſectio diatrion pipereon aut cōſectio de aſſa ſed nō eſt in vſu. Et iſta quidē medli camina nō debent adminiſtrari niſi dige ſta materia alr eſſet timor ne cōponereſ quartana cū quartana vt dicit Auicē. ⁊ Gal. in libro de pronoſticatione: narrat hitorū de Ennio romano ad hoc pro poſſumꝫ vide eum.

¶ Septima intētio cōpleſ p medicinas qꝫ a pꝫietate cōferūt ⁊ ſunt ſicut radices plan. quattuor datē in potu cū. 3. iij. vis ni ⁊ tantūde aque vt dicit Serap. lauda tur etiā pentaphilon ⁊ ſimiliter milleſo lium. Dio. etiā dicit qꝫ ſi ſumantꝫ ſeptem cimices in faba in potu cū vino qꝫ curāt quartanā. Dicit etiā Aiculus qꝫ fiat in unctio ex ſan. aſini circa ſpinam doſſi qꝫ curat quartanā. Dicit etiā qꝫ habuit a ſi dedigno qꝫ ſi capiatur es nouū nunqꝫ tñ elaboratū ⁊ nouē diebus igneat ⁊ totidē exinguatꝫ in ſucco celidonie: deinde ex eo fiat anulus qꝫ in digito anulari manꝫ ſiniſtre teneat qꝫ curat quartanā. Mul ta alia ⁊ infinita ponūtꝫ ab auctoribus precipue a Aicolo que gratia breuitatis omitto ⁊c.

¶ Cura quartane non pure.



Quo cura quartane nō pure. p̄io videbit qualis dz eē cura quātū ad regimen in sex rebus nō naturalibus. secūdo ad medicinalia deueniemus. Quātū ad dietā in cura quartane nō pure facte p̄ adustione humoꝝ qualiscūq̄ fuerit dieta debet declinare plus ad hu. & min⁹ ad cali. Et vbi fuerit a san. adusto vel colera adusta esset maior indigentia in infrigidatione. incipiendo ergo ab aere aer dz esse humidior. Et si fuerit a san. adusto vel colera adusta aer debet esse frigidior q̄ in quartana p̄oueniente a flegmate adusto aut mīlia naturali adusta. Cibi sint sicut ptisana oz. far. ordeī amigdalatū. Olera sint sicut blītes borago lactuca ī colera adusta. Carnes sint sicut pulloꝝ gallinarum caponum fastanorū perdicū turturū & quālearū hec oīa a Rīco. concedunt. Jtē ale anser & anatū. Jtē carnes bedi & agni annualis castrati iuueis Jtē epata gallinarum testiculi gal. nondū coeuntū. Jtem laudant p̄sces petrosi. Et plz facere epulum gratū infirmis qđ in colore est albū capiāf pulpe dictarū carniū. s. pulloꝝ vel pisciū & contūdantur: deinde cū lacte amig. dul. & cū zucharo simul cum broddo leuiter decoquendo fiat deinde epulū. Et si plz cōdere cuz speciebus p̄cipue in illa que est flegmatica in qua habēda ē consideratio de cōfortatione stomachi & p̄cipue de ei⁹ digestiua. Spēs sūt sicut cinamomū in modica quantitate. fruct⁹ qui p̄nt exhiberi sūt sicut pas. cappares condite a migdale mūde melōes & p̄sica in colera adusta p̄sica quidē sunt concessa ab Aut nisi timeat putrefactio. melōes nisi timeat puocatio vine. Potus sit vinum album leue & cuz aqua cocta limphatū considerata virtute & cōsuetudine motus & quies. motus dz esse paruus respectu quartane non vere. Somn⁹ & c. somnus dz esse pligior vigilia. Inanitio & c. dieta debet esse minus grossa p̄cipue in flegmatica vel colerica que vt plurimum sunt minoris durationis respectu aliarum. Accidētia anime. gaudiū & moderata letitia conueniunt.

Circa medicinalia condescēdo bre-

uiter si fuerit a flegmate adusto p̄mo cedat ven. lenitio que & qualr fieri dz satis dictū est. post deueniēdū est ad digestionē materie dādo oximel. s. p̄mixtum cum melle ro. colato: vel loco eius deflūru. aceto. de zucharo vbi timeret de calore febrilis. In processu vero sirupum acetosum cum possum cū aquis appropriatis: puta scolopendrie apij fenj. & similia. Digesta vero materia fiat eūo cum decoctione polipodij epithimi & turbitū aut agarico in qua dissoluaf cassie. fistu. vel diacatolicon. Et dosis eorum stat in estīmatua medici habendo cōsiderationē ad etatem & c. Jtem loco dicte medicine posset administrari electuarium indum quod quidem est in vsu. & cum decoctioe pas. scolopen. sticados & similia. aut loco eius aliqui dāt de diasene s; nō est in vsu in Pāpīa. concedit etiā eūo p̄ vomitum & est vtilis in hoc casu. & que sit cuz oximelle. s. dissoluto in aq̄ decoctionis seīs aneti. Cōfortatio stomachi sit tā p̄nteri⁹ q̄ p̄ exterius administrata. p̄ter in⁹ teri⁹ cū aromatico ro. d. cōi aut Sab. & c. multū in vsu cū zucharo ro. aut melle rosa. aut cū aromatico gariofilato sed ē parum in vsu. Ab extra vero fiat inunctio cum oleo masticino aut nardino. Si vero rosuerit ex colera adusta p̄supposita velenitio que sit ex decoctione p̄uonū violarum in qua dissoluaf cass. fistu. vel māne vel diacatoliconis. 3. s. siru. viola. 3. s. vel circa. Digestio aut sit cū siru. aceto. s. aut oxizachara addēdo de sirupo vio. p̄pter humectationē suā sicut sup̄ dictum est. Omnes eūz iste quartane indigēt humectatione vt dicit Rīco. & c. de cura quartane cōtinue auctoritate. Guili. voluit qđ oīo negligēda sit humectatio quia calorem quartane obtundit & sciatatem materie melancolice destruit. Eua cuatio sit postea cuz infusione mirabolanorū citrinorū & indoy in aquis endi. suamiterre & bug. aut in aqua lactis que dicit mater infusio a me. c. p̄p̄io. Et vt vult. Aui. vbi caliditas eēt violēta posset sola aqua lactis administrari nisi in eo in quo stomach⁹ esset remollitus aut in eo dominaretur humor frigidus & humidus: tunc enim non datur aqua lac

Febris ethice

etis ut vult Aul. Et ubi esset op^{us} flobotomia: puta q^{uia} materia esset sanguini masta: tunc posset fieri de basilica manus sinistra fm q^{uia} dictum est in cura quartane de sanguine adusto. Si vero fuerit ex sanguine adusto prius facta lenitione ventris fiat flobotomia ex basilica manus sinistra. Deinde pro residuo materie verelice illam digerere cum siru. conuenienti dicto in cura quartane proueniēti a colera postea detur solutiū tale. R. cassi. fist. diaca. ana. 3. s. vel ana. 3. v. cum decoctione passu. liquiri. capi. vene. scolopendrie sumiterre florū buglo. et borag. in qua quidē decoctione dissoluā predictē medicine. scilicet cas. et diaca. et hec quidē medicina satis est conueniens et sufficiens in casu illo in quo vult Aulice. q^{uia} euacuatio sit leuis subtilis et debilis. Si mīlia fuerit naturalis adusta quamuis illa nūq^{uam} aut raro reperiā si tū reperiatur cura eius est sicut cura quartane vere addendo humectantia et remissiora calefacientia.

¶ Cura quartane continue est sicut cura interpollate: verum differt in tribus. Quorum primum est quantum ad infrigidationem que debz esse maior propter assiduitatem caloris febrilis. Secunduz est q^{uia} flobotomia plus et audacius conceditur q^{uia} in interpollata et est magis necessaria. scilicet vbiq^{ue} ut dicit Nicolus. Tertium est circa administrationem regiminis quod debet esse subtilius: q^{uia} est breuioris terminationis. Item vtiliter debz esse minus cali. propter causam dictam scilicet propter assiduitatē fe. et sic ē finis.

¶ De cura febris ethice.



¶ Cura ethice consistit induab^{us} intentionibus generalibus. quarum prima est debita administratio rerum non naturalium. secunda est administratio medicinarum conferentiu^{rum} ethice.

¶ Quantum ad primam incipiendo ab aere. aer in estate debet esse decliu^s ad frigidum ut vult Rasis. et Almā. et qualiter fiat satis pz ex alijs capitulis. Cibi sint sicut panis infusus in aqua frigida aut sit lotus in ea bis vel ter et postea infusus in vino albo delectabili et bene lim-

phato. Item confert ptisana ordei et carnes sint sicut bedi fassanorum perdicum paruarum animum et pullorū et precipue ale predictarum animum et testiculi gallorum nondum coeuntium in lacte nutritorum et sine lacte. Item carnes caponum nutritorum ex amiloz frumento. Pisces peirossi et nati in bonis aquis dul. Item cancri fluuiales testudines lunacie et rane Item ona sorbilia precipue in aqua decocta. Item caseus recens non salitus. Item non existente feb. putrida conuincta ut dicit Serapio de quo lacte infra magis dicitur. Olera sint sicut lactuca portulaca blitis curcubita malua et spinachia et similia. Fructus sint sicut cerasa pruna more perfica granata precipue muza melones indi cucumeres citralli poma arātia ficus humide vua bene maturas in parua tamen quantitate. Potus sit aqua ordei aut vinū albū debile subtile clarum aromaticū et cū aqua limphatū: et tā cibi q^{uia} pot^{us} debet esse actius luter frigidū. et plus declinātes ad hūidū q^{uia} ad frigidū q^{uia} in feb. ista plus indigemus humectatione q^{uia} infrigidatione ut vult Auer. ij. colliget. Motus et quies vitetur motus vtatur quiete. aliquis tamē mot^{us} paru^s et mitis ante cibum conueniens est. et similiter leuis fricatio precipue cum intēdim^{us} somnū puocare: q^{uia} iuuat ut Rasis dicit loco preallegato. Somn^{us} et vigilia. somn^{us} dz esse plūsus. vnde Aulice dicit q^{uia} oportet ut ethicus declinet ad quietē tranquillitatē. s. animi et somnū et vitet quantū pōt instātiā vigiliarū. Inanitiō et repletio. vitet repletōē supflūā et ieiuniū: et ideo ut vult. Aul. non debet tollerare famem aut sitim. Dieta th dz magis declinare ad grossū q^{uia} ad subtile propter plūsitatē morbi. s. q^{uia} virtus est debilis nō pōt regulare multā quantitātē cibi in vna vice: nō dz partire in multis viciis: ut puta ter in die naturali: et cenas dz ē āplior pūdū et dñt cibi ēē facili digestiōis boni nutrimentū nō tñ facili dissolubilis in corpore. Accidētia anime gaudeat et letetur moderate.

¶ Secunda intentio principalis que est circa medicinalia conuenientia quattuor habet intētiōes. quarū prima ē ad cō-

feb. ethice non neglecta tamen feb. secūda est ad ethicā feb. prout ethica est. tertia est ad dispōnes complicatas cū ipsa feb. ethica, quarta est ad accidentia conluncta cum causa.

¶ Prima intentio completur per ea que contrariantur ipsi cause vt si fuerit vlcus in pulmone aut in pectore sicut cōtingit in ptisi debent remoueri ipsa vlcera non negligēdo tamen curationē feb. ethice. Et similiter si fuerit tristitia q̄ ad ministraretur cōtrariū. s. letitia. Si fuerit ira remoueat cū patiētia: vt dicit Isaac et sic intelligendo de alijs causis de quibus esset proligum narrare.

¶ Secunda intentio completur per medicinas frigidas et humidas. et quāuis Auicē. concedat troiscos de camphora qui sunt siccī intelligi debet q̄ non admittantur soli sed mixti cū aliqua re: humectāte vt cū siru. vio. aut simili vt vult Ricolus ad hūc etiā intentionē confert aqua ordeī cocta cū cancris fluuiialibus et modus faciendi eaz est vt accipiantur cancri fluuiales recentes et euellant corlices et extrema ab eis et abluant cū aq̄ frigida. cinere et sale tribus vicib⁹ et plus donec remoueat ab eis ille ordo grauius. deinde lauentur iterū cū aqua frigida. sola postea conterantur et coquantur cū aqua ordeī excocti. dosi istius aque est lib. 5. Ad hanc intentionē v3 sicut iulep violatū siru. vio. sirup. de papauere. et ista possunt administrari permiscendo cū aqua frigida aut cū aqua endi. Item laudatur siru. de iuiubis. Item electuarium restauratiūū descriptū a Sordonio et multa alia restauratiua. Electuaria sunt descripta a practicis precipue a modermis de quibus esset longū dicere: sed inter cetera apud praticos modernos et excellentes viros laudat vnū electuariū descriptum a Francisco de pedemontū quod dicit esse expertū: et confert tam in ethica febuli q̄ in ethica senectutis. hec enim electuaria restauratiua iuuant propterea vltra hoc q̄ humectant etiā restant. vnde Auicē. vult q̄ omnes medicīne que conueniūt in tali febre ethica sint frigide et humide et cū hoc nutritiue Item in hac intentione multum confert

lac humanū quod fugitur ab vberē: aut lac asininū quod apud aliquos magis commendatur propter humiditatē suā et eius subtilitatē vnde facilliter trāsit in nutrimentū et debet eligi asina iuuenis que sit in colore flaua propinqua partui per duos vel tres mēses et eius lac sit bone substantie qd̄ cognoscitur cū distillat super vnguē aut speculū q̄ non extendit versus latera: et v3 nutriri asina ex herbis frigidis et humidis sicut endiuia lactuca et similibus. dosi eius sit incipiendo primo a pauca dosi vt Aui. dicit. 3. r. postea deueniēdo vsq̄ ad. xxx. francisc⁹ de pedemontū incipit a quantitate. 3. iij. et postea ascendit vsq̄ ad. 3. iij. aliqui a principio incipiunt a quantitate. 3. ij. et postea ascendunt vsq̄ ad lib. 5. et ego do. 3. iij. vsq̄ ad. iij. et v3 dari stomacho ieiuno. et causa propter quā experitur in modica quantitate est q̄ ne sequat lesio corporis et sequat feb. putrida. Signa autē lesionis sunt: augmentum sitis angustia anhelitus et caloris recepti apparent. q̄ quiddē accidentia quādo sciūtur tunc abstinendū est a lacte. et etiā est abstinendū ab eo vbi feb. putrida coniuncta fuerit sicut supra dictum fuit nisi lac esset factus acetosum et esset prius extractū butirū. Modus autē faciendi lac acetosum est positus ab Auicē. capitulo de cura ptisis et debet sumi stomacho ieiuno et debet esse nouiter mulctū ab vberē ne corrumperetur. Ab extra v3 inunctio facta ad dorsum cum oleo violato et istud cōmuniter est in vsu apud me. Itē laudat frācis. de pedemontū quoddā cerotū qd̄ dicit esse expertū cuius descriptio videatur ab eo. Item confert epitbima ad pectus frigi. virtualiter non tñ actualiter vt dicit Ricolus et debet administrari ante cibum vt Ras dicit loco superius allegato. laudatur ab auctore balneū ex aq̄ frigida. sed vt dictū est de mente Senti. in capitulo de cura putridarū in generali aqua modernos non est in vsu.

¶ Tertia intentio est ad dispōnes complicatas cum ipsa feb. quarum inter ceteras purimum reperitur febris putrida. vnde in casu isto interdū oportet administrare solutiua que non conueniunt

Ethice senectutis.

in cura ethice vt ethica est cum sit inma-
terialis sed ratione putride q̄ plm cau-
satur propter indigestionem ex qua ag-
gregatur supfluitates multe que sunt a
corpore euacuande sed nō cū farmaco so-
lutiuo forti propter timorē exiccationis
et debilitatis virtutis: sed cū farmaco so-
lutiuo debili et leui euacuandum est qua-
lia sunt cassia māna mirabolani q̄ licet
sint sicci tñ laudantur ab Isaac: sed pu-
to q̄ debent esse permixti cū medicinis
lenitiuis dictis aut cum siru. violato.

Quarta intentio est correctio accidē-
tium coniunctorū cū ipsa feb. ethica que
vt plm sunt sicut sincopis fluxus ventris
et tussis. vnde si fuerit sincopis curatur
dando aqua carniū bedi aut aliarum
car. laudabiliūz suprascriptarū et permi-
scendo succū de succo pomorū macianorū
et similiū vtputa de succo granatorū et cū
decima parte vini odoriferi. aut vt dicit
Sera. detur vitellus oui foibilis et rore-
tur facies sepe cum aqua ro. fluxus ven-
tris curatur exhibendo in potu lac ace-
tosum a quo extractū est butirū. et sifr ex-
hibendo in potu trociscos de spodio cō-
stricitiuos vt dicit Rasis loco sepe alle-
gato. Et vbi modo esset ventris stiptici-
tas leniatur venter cum manna aut cas.
aut cū deco. prunorum et similia: aut si
at clistere ex brodio pulli aut vitell' o-
rum cum zu. rub. et oleo vio. et tale cliste-
re est singularissimum et ego frequenter
vtor habita intentione ad restaurandūz
leniendum infrigidandum et humectan-
dum. Tussis curatur si fuerit fm q̄ plus-
imum contingit cōplicita cum fluxu vē-
tris tunc detur sirupus mirtinus et tene-
at sepe in ore diadragantum lambendo.

De cura ethice senectutis.



Cura huius consistit in dua-
bus intentionibus genera-
libus quarum prima est cir-
ca debitum regimen. secun-
da est circa administrationē
medicinarum.

Prima intentio aer debet esse calidus

et humidus. et quomodo fiat satis dictū
est in capitu. de cura quartane. Cibi sint
cal. et humidi facili digestionis velocis
descensionis a stomacho et facili pene-
trationis ad membra non habentes su-
persuam viscositatem oppillantē et sint
multi nutrimenti et isti sint sicut carnes
pulloz et vitelli ouorum lac humanum
quod ab ybere fugitur aut lac asininūz
lac enim multū ab auctoribus cōmenda-
tur quod q̄ tñ debet esse decoctū cuz la-
pidibus fluuiialibus ignitis. tale est dē
cit Auicē. esse vltimi nutrimentū. et carnes
suprascripte possunt preparari cum alijs
quib' speciebus puta cū cinamomo gar.
et similibus vt inuetur digestiua mem-
briorum naturalīū vt stomachi et epatis.
vnde cibaria taliter preparata meli' dis-
geruntur et tales species laudantur a Ri-
colo auctoritate Constantini. Potus sit
vinum debile subtile odoriferum non ni-
mis antiquū ne corp' pessicet et sit pau-
ce quantitatis ne nimis grauetur stoma-
chus. Motus et quies. modicus motus
et facilis et paulatine factus in loco ame-
no est conueniēs. Somnus et vigilia. vis-
tet vigiliā precipue supersuam quantū
potest et adhereat somno quoniā iuuat
humectando: non tamen sit nimis super-
fluus. Inanitiō et repletio. abstineat as-
me et siti et ieiunio. sit tamen cibus modi-
ce quantitatis ita q̄ nō sumatur multa
quantitas cibi in vna vice sed partiatur
in multis vicibus et abstineat a coitu. Acci-
dencia animi. gaudeat et letetur et fors-
te aliqua ira conuenit vt dicit Aiculus
Secunda intentio que est debita ad-
ministratio medicinarū in ea conueniūt
medicines que calefaciunt incipiēdo sem-
per a debiliozibus et ascendendo ad for-
tiores. medicine leues sunt sicut mel aut
mel rosa. fortiores sunt sicut zinziber cō-
ditum. et ad hoc fortiores sunt sicut dias-
muscus tiriaca et mitridatum. Ab extra-
vero fiat inunctio ad ventrem cum oleo
masticino aut nardino. De his etiam q̄
per interius sumuntur laudantur. cliste-
ria facta ex decoctiōe capitū et pedū agni-
pmiscēdo secū d cāomilla aneto et silib'
et decoquendo in dicta decoctiōe: postea

Febris pestilentialis. lxvii

ponēdo de oleo sissamino aut de amigda-
lis dul. qñ dictū oleum non potest haberi.
nam talia clisteria que sunt calida et
humida et restauratiua laudant a Se-
rap. et etiā ab Auicē. et similibus cliste-
ribus ego vsus sum in Augustino de bi-
scosis Papie et liberatus est. Lauantur
etiā balnea facta cū camomilla et simili-
bus a Serapione positis et ego feci ad-
dere in dicto balneo de capitibus et inte-
stinis agni et inueni multū iuuare et mul-
tum impinguare. et sic est finis et hīce se-
nectutis.

De cura febris pestilentialis.



Quia febris pestilentialis in
duabus consistit intentioni-
bus generalibus. Quarum
prima est circa debitā admi-
nistrationē in. vs. rebus non
naturalibus. Scōda est circa administra-
tionem medicinarū conferentiū in cura-
tione eius quāuis parum respiciat illam
iuxta doctrinā Aut. in prin. capli signo-
rum feb. huius dicens. Nec feb. est quies-
ta exterius conturbans interius secun-
dum plurimum perdominans.

Prima intētio aer debet esse declin-
ad frigi. et potius ad siccum q̄ ad humi-
dū vt resistatur putrefactioni aeris et ei-
malignitati. fiat ergo sic. roretur camera
aut locus habitationis ex aceto et aqua
et precipuero. et cū sandalis et cū campho-
ra nisi vebemens esset instātia vigiliarū
aut multū timeretur de prostratione ap-
petitus: que dispositio sepe contingit in
patientibus feb. pestilentialē in quo ca-
su vitāda tunc esset camphora iuxta pos-
sibile q̄ deicit appetitū. conuenit etiā po-
nere in camera de folijs salicū et vitium
iuxta modū positum cū alijs caplis ma-
gime in capitulo de cura tertiane pure. et
vt dicit Nicolus bonuz est q̄ infirmus
trāsportet de vna camera ad aliam odo-
riferā et postea camera rectificet s̄m mo-
dum dictū. Cibi debent esse facili digesti-
onis ppter debilitatē virtutis que cō-
muniter coniungit ppter venenositatem
materie: et ideo debent esse tales vt pos-
sint bene digerī. vnde cibi qui cōcedunt
in hac egritudine primo incipiendo a pa-

ne cū sit in cōmuni vsu magis q̄ alij cibi
et fere in omni egritudine debet esse pa-
nis de bona farina et bene fermentatus
in quo tēpore fermentationis ponat pa-
rum aceti. fercula sint sicut ptisana or-
dei et panatella prius bene lauando pa-
nem ter aut bis scōm modū dictū alias
precipue in cura tertiane pure. Item lau-
datur fere ab omnibus auctoribus medi-
cine lac acetosum a quo est extractū bu-
tirum. Carnes que concedunt sunt sicut
carnes hedi aut vituli aut vitule lactan-
tis. Item carnes pullozum fassianorū per-
dicū autum paruarū et minutarū: et debēt
esse dicte carnes preparate assando et nō
eligando: nec debent esse multū pingues
et vinctuose. nam elixa et vinctuosa vitari
debent quātum possibile est vt dicit Ni-
colus et debent esse preparate cum aceto
seu cum alijs rebus acetosis vt cum agre-
sta sicut arantij aut limonū et similibus: et
debent comedi actu frigide. oēs enim cū
bi et etiā potus vt dicit Nicolus debent
esse actu frigidi. Olera que conueniunt
sunt sicut blites endiuia lactuca portula-
ca cicorea et acetosa precipue. et ista etiā
cōueniret preparare cū rebus dictis ace-
tosis. concedunt etiā vitelli ouorum simi-
liter preparati cum aceto et alijs rebus
acetosis dictis vt vult Rasis in diuisio-
nibus. Fructus qui concedunt sunt sicut
limones pruna arantia succus citri gra-
nata muza aut acetosa pruna mediocri-
ter matura. Ista tamē debēt sumi in mo-
dica quātitate sepe nisi aliquod accidēs
impedierit vt dicit frāsciscus de pede-
montium. Potus sit aqua ordeī actu frī-
gida et cū succis predictis vt granatorū
et similitū vt dicit frāsciscus de pedemon-
tiū: et vt dicit sint in quātitate multa ne
eorū paucitate inflāment et sitim augeāt
nisi fuerit qd prohibeat. Item vt dicit Au-
conuenit acetum mixtū cū aqua frigida.
Item aqua frigida multa et subito bibi-
ta in vna vice aut in pluribus vicibus: il-
la effi vt dicit est iuuatiua valde. pauca
aut frequēter bibita fortasse nocet est q̄
excitat caliditate et non extinguit sicut
facit aqua plurima: tamen vt puto hoc
debet intelligi qd datur aqua in multa
quātitate ratione medicine non autē ra-

Febris pestilentialis.

stone potus permixti cum cibo quoniam talis aqua in multa quantitate exhibita sua gravitate faceret descendere cibum indigestum. Conceditur etiam vinum granatorum cum aqua veri frigoris a Gulielmo in practica sua. conceditur etiam a Rasi vinum album odoriferum cui sit admixtum quintuplum aque frigide dulcis. et hoc in diuisionibus. Franciscus de pedemontium dicit quod vinum debet esse album acerbum permixtum semper quod exigit dispositio feb. et tolleratur dispositio stomachi. et ubi non reperiretur vinum album dicit Nicolus quod loco eius posset dari vinum rubeum ponticum et odoriferum. Motus et quies quiescat eger et non moveatur quantum possibile est ne necessitas attrahendi aerem malum pestilentialem augetur. Somnus et vigilia. dicit Nicolus quod debent vitare vigilias et pro posse dormiant in loco odorificato nisi accedens profunditatis somni dormitioni contradijerit. Franciscus autem de pedemontium in hoc aliquantulum versus aduersari Nicolus quod dicit quod parum dormiant et magis vigilent ut caliditas interior ad extrema trabatur. Sed pro concordia puto esse dicendum quod quilibet precessit cum estimatiua sua habendo considerationem ad virtutem etatem et c. Inanitionem et repletionem. vitari debet repletio superflua. unde Auicenna dicit quod cibi multi sunt mali: quod ex eis fit additio materie morbi. debet tamen se abstinere a fame ut vult Gulielmus qui etiam vult quod omni die eger habeat lenitionem ventris. sint ergo cibi paucæ quantitatis in una vice et cibetur pluribus vicibus in die naturali ut fiat malorum spirituum regeneratio que est necessaria propter corruptionem festinam quam recipiunt. ubi spiritus non sufficiunt pro sustentatione virtutis. et ideo ut fiat eorum regeneratio necessarius est cibus in parua quantitate ut dictum est et facilis digestionis. et cogendus est patiens et inuitandus ad sumendum cibum. nam dicit Aui. et restauretur ad comedendum. id est inuitentur et cogantur. et postea subiungit. et plurimi eorum qui viriliter comedunt et violenter et si non appetunt absoluunt et viuunt. Accidentia animi. caueat a malis et suspectuosis passio-

nibus animi et teneatur in spe bona cum gaudio et letitia et annunciatione rerum delectabilium et presentia dilectorum et etiam illorum qui liberati sunt a pestilentia. Cura quantum ad medicinalia consistit in sex intentionibus. quarum prima est alteratio caloris febrilis. secunda est confortatio membrorum principalium maxime cordis et spiritus et eorum depuratio. tertia est euacuatio materie peccantis. quarta est digestio ipsius. quinta est diuersio vaporum a corde et pororum apertio. sexta est accidentium correctio.

Prime due intentiones complentur quando in potu troiscos de camphora cum acetositate citri ut dicit Rasi. decimo Alman. et quos troiscos etiam laudat Aui. et ubi non haberes acetositatem citri loco eius capiantur aliqui succi frigidi ut puta granatorum aceto. et similium. aut ut vult Auicenna. detur cum aqua rose. Item ad hanc intentionem conuenit zucharus rose. confectio triasanda. et ista debent dari a principio usque ad finem. nam si non conueniant scripta a principio feb. putride ut vult Auicenna. in c. putridarum in generali in feb. tamen pestilentiali gratia exiccationis humiditatis superflue putrefacte aut apte putrefieri et gratia etiam putrefactionis membrorum principalium et spirituum conueniunt dicta scripta. Idem dicit Nicolus quod iste due prime intentiones non sunt postponende immo a principio usque ad finem impleri debent quantum est possibile. Ab extra vero conuenit epithima factum ex aqua rosata et aqua buglose cum sandalis et in summa fiat sicut dictum est in alijs capitulis et precipue in cura causonidis.

Tertia intentio que est euacuatio materie completur cum euacuatione que debet esse eradicatiua nisi debilitas virtutis dissentiret: que ut plurimum accidit in feb. pestilentiali propter venenositatem materie ex qua virtus debilitatur. sed ubi virtus permitteret esse fiendam eradicatiua sicut est in materia furiosa fiat. sufficiat igitur considerata virtutis debilitate. cum minora tiua non quidem parua sed sufficiens aut saltem quo ad bonam partem materie eradicet siue talis euacuatio fiat cum siccis. seu cum

farmacia: et talis esse debet fieri cum medicina respiciente materiam propriam: et non solum cum medicina leniente quod satis Aui. debet intelligere cum dicitur opus ut incipiatur in eo ad euacuandum. non dicitur leniens dum nec digerendus. conueniens est igitur euacuatio materie proprie a principio. et non expectata digestionem. Unde si materia fuerit sanguinea aut sanguini commixta fiat flob. et primo de basilica dextra deinde de sinistra iuxta doctrinam Auicennae. vnde decima tertij cap. de curatione egritudinum cordis in generali. nam flobotomia facta primo ex basilica dextra euacuat repletionem existentem circa cor. facta vero ex sinistra euacuat vapores existentes circa cor. debet tamen ante flobotomiam premittere clistere lenitiuum ex regula generali habita ab auctoribus medicine et precipue ab Auicennae. qui vult quod stante necessitate flob. et farmacie scilicet lenitiue premittere debet farmacia. scilicet lenitiua. et quia intentione habita ad leniendum clisteria sunt magis dilecta ut Aui. dicit cap. de cura putridarum in generali. ideo clistere lenitiuum primo premittendum est. Si vero materia fuerit alia a sanguine aut a sanguine separata tunc fiat euacuatio cum medicinis respicientibus materiam propriam que medicine tamen sint benedictae ut dicit Niccolus auctoritate Aui. zoar. Unde in materia colerica fiat euacuatio cum reubarbaro et manna. Si vero fuerit materia flegmatica esse cum agarico precipue quia attrahit materiam a membris spiritualibus. vnde Auicennae. in de viribus cordis: connumerat agaricum inter medicinas cordiales. Si vero materia fuerit melancolica euacuetur cum sene polipodio epithimo aut mirabolanis indidis. Et si materia fuerit adusta euacuetur cum reubarbaro et fumo terre et aqua casei. Et si materia fuerit mixta euacuetur cum sensitiuis medicinis permiscendo eas adinuatem secundum diuersitatem materiarum mixtarum postea minorata materia deueniendum est ad aliam intentionem ut infra.

Quarta intentio est digestio materie que remansit post euacuationem minoratiua et completur digerendo digestiua diuersa secundum diuersitatem materie taliter tamen quod

libet digestiuium recipiat acetum ut dicit Niccolus et etiam de alijs medicinis resistentibus putrefactioni de quibus dictum est supra. De digestiuis autem conuenientibus sunt sicut sirupus de acetositate citri et sirupus acetosus scilicet quem franciscus de pedemontium ponit pro digestiuium et quem ego facio administrare fere in omni materia digerendo. postmodum digesta materia restat euacuare residuum eius in totum vel secundum partem ut virtus permittit et necessitas exigit.

Quinta intentio est diuersio materie ad exteriora que precipue videtur esse conueniens ut vult Auicennae. quando patiens deuenit ad hoc ut hipochondria eius tendantur et extrema in frigidentur et prolongentur vigilie et sit permixtio mentis et videamus pectus et quod est supra ipsum eleuari: tunc autem dicit necesse est administrare regimen trabens caliditatem ad exteriora cum fricationibus et calefactionibus et similibus ut diuertantur vapores qui retinentur in membris spiritualibus et alijs membris interioribus causantibus predicta accidentia.

Sexta intentio est correctio accidentium que per se coniunguntur cum febre pestilentiali. et ista sunt sicut vermes propter fungam eorum a materia venenosa et propter eorum generationem ex materia putrefacta et corrupta. Item prostratio appetitus propter malas materias et corruptas in stomacho existentes. Item syncopis propter destructionem et corruptionem spirituum a materia venenosa. Si igitur fuerint vermes fiat clistere ex decoctione sebesteni. Item detur decoctio de cornu cerui adustum quod est multum vsuale precipue apud me. Item conuenit sorbire aliquid aceti tempore somni ex sententia Aui. capitulo de signis vermium. Si fuerit prostratio appetitus fiat sicut dictum est in cura febris flegmaticae. Si fuerit syncopis fiat sicut dictum est in ca. de cura febris syncopalis. et sic est finis.

De cura variolarum.
et morbillorum.

Variolarum et morbillorum.



Variolarum et morbillorum qui morbilli apud Aul. dicuntur variole colerice consistit in duabus intentionibus generalibus. quarum prima est circa debitam administrationem in sex rebus non naturalibus. secunda est circa medicinalia.

Prima intentio in principio et ante apparitionem earum aer debet esse temperatus aut ad frigiditatem declivis ubi inquietudo aut inflammatio esset vehemens. cum autem apparere inceperint et similiter in processu eorum custodiendum est patiens ab aere frigido et ingenandum est ut sit coopertus cum panis precipue coloris rubei maxime de scarlata. nam in eis est proprietas extendendi materias calidas ad exteriora cum frequenter aspiciuntur. non sit tamen coopertura talis quod grauet infirmum aut ipsum debilitet. sed illud quod de aere calido dicit convenire post apparitionem earum debet intelligi nisi patienti acciderit tremor et syncopis et cum magna inflammatione caloris febrilis: quia tunc ponendus esset patiens in aere frigido ut cor eius temperetur. Cibi sunt diversificandi secundum diversitatem temporum morbi. nam in principio ante apparitionem earum conveniunt sicut lentes excocticate et decocte cum aceto ptisana ordei amilum lactuce cum aceto aut cum agresta portulace cucurbitae. et in dicto tempore revertentur carnes et vitelli ouorum sorbilia donec febris omnino mitigetur ut vult Rasis vigesimo continentis: nisi ut dicit Niccolus casus virtutis exigeret: quo casu tunc conceduntur sed preparantur cum agresta aut similibus acetosis. Potus in dicto tempore scilicet principis ante earum apparitionem sit sicut aqua ordei aut iulep violatum aut rosa. et in summa conveniunt cibi et potus dicti in cura febris peritentialis. tamen ante cibos dictos convenit preponere aliquos cibos lenientes ut spinachia et similia exhibendo sicut cas. et mannam et similia ut puta infusorem prunorum. nam ut dicit Aul. oportet ut in principio natura sit lenis. est enim eius lenitio iuvativa valde sicut constrictio est nociva valde. et hanc intentionem

scilicet lenitionem ventris. Ultra predictas medicinas singularissime valent tamariundi qui multum ab auct. commendati sunt in hac cura in intentione evacuationis et lenitionis ventris. et precipue ab Aul. quia cum in hoc quod sunt leniti sunt etiam extincti caloris et ebullitionis materie sedati. post etiam earum apparitionem et in tempore declinationis febris. conveniunt cibi temperati aut ad aliquam caliditatem declinantes: unde tunc conveniunt carnes avium laudabilium ut pullosum et pullarum et similia. laudantur etiam tunc vitelli ouorum sorbilia. Et potus conveniens per tunc sit vinum album potius quam rubeum ut vult Niccolus quavis frons. de pedemontium videatur laudare rubeum ego autem vitos albo et adhero in hoc opinioni Niccoli quoniam est magis aperituum et ceteris paribus minus calidum: et sit permixtum cum aqua calida cocta. vinum tamen ante earum apparitionem non debet dari si patiens potest ab eo excusari quod si non in dicto tempore sed principis ante earum apparitionem sit rubeum et stipticum ut dicit Niccolus. post etiam apparitionem dictorum morbillorum et variolarum vitandi sunt cibi et potus leniti. nam ut voluit Rasis. xx. continentis post eorum exitum nullo modo exhibendum est aliquid mollium: quia sepe in fine morbi accidit fluxus ventris ut testatur auct. medicine precipue Rasis loco allegato et frequenter apud me visum est in experientia. Motus et quies. motus temperatus et in aere temperato factus et ubi non sunt venti in principio morbi et similiter in declinatione convenit. et similiter fricatio sub coopertura pannorum facta quia poros aperit et vapores excludit et materiam ad exitum preparat ut dicit Niccolus. Somnus et vigilia. somnus sit temperatus ante apparitionem earum. sed quando incipiunt apparere minuat somnus propter causam notam et augeatur vigilia. Inanitio et repletio. vitetur repletio superflua tam cibi quam potus et vitetur coitus. Accidentia animi. vitetur sollicitudo. tristitia ira furor: licet forte aliquando ira parva post earum apparitionem non esset illa laudabilis: studeat tamen pro poss

se gaudere.

Quantum ad medicinalia cura consistit in quattuor intentionibus generalibus quarum prima est ad causam siue materiam morbi. secunda est ad morbum. tertia est ad accidentia applicata. quarta est custodia quorundam membrorum a noxamento eorum.

Prima intentio que est ad causas siue materiam stat in tribus intentionibus quarum prima est ad equationem siue ad digestionem materie. secunda est ad euacuationem eius. tertia est ad diuersionem materie ad exteriora.

Prima intentio prime intentionis generalis que est digestio materie diuersificari debet secundum diuersitatem temporis morbi quantum. scilicet ad principium eius. scilicet ante apparitionem varolarum vel morbillorum: et quantum ad temporis processum et apparitionem earum. nam ante apparitionem earum sirum. digestiuus qui conuenit debet esse ingrossatiuus materie facientis morbum et prohibitiuus ebullitionis materie unde in casu isto sanguine existente subtili et colerico vel in quo dominatur colera proprie in morbillis et non existente materia furiosa que possit expectare digestionem fiat digestio cum infrigidantibus et insipientibus sanguinem. in quo casu concedit Auicenna. sirupum de dactylis imaturis qui sirum. apud nos non reperitur. et idem ut puto loco eius potest exhiberi sirup. de iunibus aut de succo aceto. aut de acetositate ciuri. et isti duo sunt multum vsuales apud modernos practicos. potest et dari sicut sirupus de ribes aut sirupus rosa. aut sirupus de granatis acetosis et cum aquis conuenientibus ut portulace lactuce et similia. Si vero sanguis fuerit grossus et etiam precipue ante tempus apparitionis eorum. in quo casu franciscus de pedemontium concedit decoctionem feniculi et anisi. credo quod loco istius decoctionis conueniret sirupus de bisantijs quo ego communiter vtor in casu isto et sine aceto propter timorem fluxus ventris et laxationis intestinorum. Aque que possunt permisceri cum dicto sirupo sunt sicut aqua endiuie feniculi et similia.

diuersificando eas in caliditate maiori aut minori secundum diuersitatem corporis in complexione eorum. et secundum diuersitatem materie in minori grossitie: et secundum diuersum gradum caloris febrilis. et in casu isto. scilicet post apparitionem earum et eorum et similiter in principio apparitionis eorum et earum laudatur ab Auicenna inter ceteras medicinas una decoctio que est multum in vsu apud practicos modernos et precipue apud me et que est secunda ab eo posita et que ut videtur expellit caliditate a partibus cordis et prohibet pulsus cordis et hoc facit expellendo materias ad exteriora. hec tamen exhibitio prouocantium et aperientium debet fieri post slobotomiam si slobotomia expedit id est consentiat particularia de slobotomia si qua ut virtus etas et c. opus etiam precessisse lesionem ventris ut dicit Rasis loco allegato. debent etiam hec prouocatiua diuersificari secundum intensiorem et remissionem feb. ut satis dictum est. et secundum diuersam dispositionem porum corporis in apparitione et constrictione eorum et secundum diuersitatem materie in subtilitate et grossitie eius ut dicit Nicolaus.

Secunda intentio est etiam que quantum ad opus et intentionem medici debet esse prima: quia cum materia sit sanguinea aut sanguini commixta et ut presupponit apta pro slobotomia euacuari: ideo ab ea incipendum est nisi natura per se euacuet per nares aut hemoroidas aut menstrua et stantibus conditionibus requisitis et consentien. ad eam ut virtus etas et c. et ubi non posset fieri slobotomia ponantur sanguisuge proprie in natibus spatulis et dorso vel ponantur ventose super spatulas cum scarificatione. et hoc est magis vsuale et securius. Spatiu vero temporis ad quod possumus peruenire ad faciendum slobotomiam non potest punctualiter assignari. nam Aui. dicit quod spatiu slobotomie est usque ad quartum diem tamen alio quando fit in secundo die aut tertio aut primo: idem medicus dicit esse sollicitus ad slobotomiam mandum autem eorum apparitionem quia post eorum apparitionem non est slobotomia necessaria. Et etiam Aui. et Rasis per tunc prohibent nisi vehemens fuerit repletio et dominium materie super

S i

Varolarum et morbillorum

fluentis. dicit Aui. tunc enim flobotoma-
tur oſtitate q̄ exiccet. i. educat illud super
fluum ita q̄ quare videtur velle q̄ nō fi-
at flobotomia magna & que flobotomia
videtur conuenire respectu cause antece-
dentis solum & non respectu cause con-
iuncte qui traheretur ad interiora: & il-
lud dicitur de flobotomia. scilz. q̄ stante
repletionē conuenit flobotomia non ob-
stante tempore apparitionis earum & re-
spectu materie antecedētis. idēz puto eē
dicendum de euacuatione cum pharmaco
solutiuo respiciente materiam propriam
s. colericam p̄mixtā cum san. & que p̄ flo.
p̄fecte euacuari non poterit. talis enim eu-
acuatio debet fieri cū facilitate puta cum
manna tamarindis & similibus prout cō-
cedunt auctores medicine. & ego multo-
tiēs deuenio ad exhibitionē. reu. in infu.
& hoc fuit in magistro Carolo de caruis
ſſe phisici ducis orliēſis & a paucis dieb⁹
citra dedi in substantia ſiue parue Joan-
nis de biscoſſis & sic aliter operatus ſuz
in alijs. iter ceteras tñ medicinas laudā-
tur tamarindi p̄dicti quia cum solutione
ſua ſunt ſedatiua cultatis materie coleri-
ce destructiui. & licet Raſis. & al. di-
cat q̄ ſummopere cauendum eſt poſt ap-
paritionem variolarum & morbillorum
non detur aliud quod ventrem ſoluat.
hoc vt alia dixi debet intelligi niſi mate-
ria ſit ſuperflua ſicut de flo. dictum eſt. &
ſic etiam dicit Nicolus. vel alr vt puto
poſſet reſpōderi q̄ Raſis loquitur de ſo-
lutiuo forti euacuando materiam exol-
uendo & hoc p̄pter timorem fluxus qui
communiter accidit in iſta egritudine vt
dictū eſt ſz cū medicinis leuibus non cō-
uenit facere eſtationē ſiue morbus fuerit
in principio ſiue in p̄ceſſu poſt apparitio-
nem variolarū & morbillorū & p̄cipue
cū tamarindis. nam in p̄t. cōpetit talis
eſio cum medicinis leuib⁹ & lenitiuis ad
educendū mās ſeculentas iſteſnales
& ad mollificandū venas p̄imas. i. meſera-
cas. & in p̄ceſſu ad educendū mās que re-
manſerunt & non potuerūt p̄fecte euari p̄
flo. vt ſtatim dictū eſt. nō exiſtēte vero ma-
teria ſup̄flua nullo mō cōpetit eſio cū me-
dicinis fortib⁹ nec ēt leuib⁹ in p̄ceſſu poſt
earū apparitionem ita q̄ ēt p̄tūc ceſſā-
dū eſt ab oī euacuatione. ita q̄ ēt a diſte

rijs vt dicit Nicolus q̄ talia eſſantia de-
uertūt materiā ad cōtrariū. & hoc puto
eſſe intelligendū niſi ventri ſtictitas cō-
tingeret qd̄ rariffime accidit: immo vt
plurimū cōiungit fluxus ven. quapro-
pter in dicto tēpore. ſ. apparitionis earum
abſtinendū eſt ab inunctionibus & empla-
ſtris vt dicit Aui. Et ſimiliter intelligē-
dū eſt de oppillationib⁹ vt volūt auc. me-
dicine & p̄cipue Aui. & hic modus cura-
tionis obſeruatur p̄cipue apud p̄actis
cos modernos.

¶ Tertia intentio ſiue vltima prime inten-
tionis generalis que eſt diuerſio materie
ad exteriora completur per adminiſtra-
tionem rerum calidarū. ſ. aeris cal. aut
ſaltem ad cal. decliuſ & cum inſpectio-
ne rerū ru. & cum medicinis puocantib⁹
de quibus ſupra dictum eſt maxime cum
o. facta ab Aui. que eſt deſcriptio ſe-
cunda de qua facta eſt mētio in digeſtio-
ne materie. Ad hāc intentionē valent
ventoſe cum ſcarificatione quas vidi ali-
qñ p̄ferre multū maxime in domino An-
tomo de barachijs. & Aui. laudat odo-
re crocum ſz hoc nō eſt in vſu. & in hoc tē-
pore appitionis variolarū & morbillorū
phibendū eſt patiēs ab oī re repellente
materiam ad interiora & oppillāte: & idē
Aui. p̄tūc phibet dictorū adminiſtratio-
nez que qñq̄ ſit in feb. maxime acuta vt
puta ad doſū cū oleo v. maxie i pueris
v̄dictū fuit de mēte Sen. ſuper caplo de
cura putridaz in generali: p̄pter /quam
cām in tpe appitionis eorū phibeo ſemp
adminiſtrationē epitimatū ſup̄ mēbra
principalia que communiter in febribus
adminiſtrari ſolent. nō in adminiſtratio-
ne p̄dictarū medicinarū eſt timor de ſubi-
ta cōſtrictione anhelit⁹ & de malo fluxu
v̄ltriſ & de mictu ſanguinis vt vult Aui.
& ſimiliter Raſis. xvij. continētis.

¶ Secūda intentio principalis q̄ eſt ad
morbuſ. ſ. ad variolas poſt complemētū
apparitionis earum in caſu iſto quinq̄
ſunt habēde intentiones quibus parum
aut nihil fere eget morbilli. Quaz p̄ma
ē maturatio earum. Secūda poſt earum
maturationē aperitio earū. Tertia poſt
aperitionem earum exiccatio ſi fuerint
magne: quia ſi fuerint parue neceſſaria
non eſt talis exiccatio. Quarta eſt ſub

ueniatur vlceri succedenti. Quinta et vltima est curatio vestigiorum earum et concavitate earum.

¶ Prima intentio que est maturatio cum pertranseunt septimam diem ut vult Aui. et in nona die non complete maturantur opusque artificialiter prouideat quod sit faciendum decoctionem caricarum passularum enucleatarum dactylorum pinguium et cum dicta decoctione fomentando eas. est et alia decoctio scilicet maluarum altee fenugreci seminis lini et similium: aut ut voluit Rasis. xviii. conti. suffumigetur facies in locis variolarum cum aqua cal. in qua decocta sit camomilla. et ego alias feci fieri istam. d. in qua infundebantur petie lini et superponebantur locis variolarum nam ultra iuuamentum maturationis sequebatur iuuamentum sedationis doloris earum.

¶ Secunda intentio que est eruptio earum post maturationem ubi a natura non rumpatur tunc vult Aui. quod hoc fiat artificialiter ut cum acubus aureis pungendo in duobus aut tribus locis et auferatur ab eis humiditas fluens cum coto et leniter ipsum applicando sine violentia et compressione. aut loco puncture dictarum acuum incidantur forpibus ut quidam faciunt remouendo modicum de pelle earum ne remaneat in eis materia putrida sed tota ab eis effluat absque expressione: et hoc frequenter vidi facere et talis eruptio solum habet fieri in magnis quod parue solum indigent exiccatione materiarum post earum apertionem cum remanentia multe humiditates et sorditiei etiam exiccatione indigent.

¶ Tertia intentio que est exiccatio earum fieri potest multis modis primo cum aqua salis in qua est virtus croci ut dicit Aui. cen. Item cum aqua. d. tamarisci lentium et ros. in qua aqua infunditur cotum ponatur super eas. hoc enim maturat et exiccat ut dicit Aui. et eas cadere facit cum velocitate. talis enim exiccatio ubi fuerit variola magne non debet fieri ante maturationem super et apertionem quia tunc vehementer augetur dolorem ut vult Rasis loco allegato. scilicet. xviii. conti. Item ad hanc intentionem exiccationis suffumigatio facta ex tamarisco

est iuuatiua valde ut dicit Aui. Item si fiat cum oliuarum folijs desiccat eas ut dicit Rasis loco preallegato. Alius modus exiccationis ut vult Aui. fit per dormitionem patientis super farinam croci milijsa be et ordeii. et melius ut ista ponantur implendo culcitram que sit rara ex predictis rebus ut penetret eorum virtus. et quando querimus exiccationem prout vitandum est oleum quod est malum ut dicit Aui. quod prohibet exiccationem. verumtamen facta conuenienti exiccatione ubi cortex variolarum esset sedus qui remansisset desuper in modum escare inunctio multotiens facta cum oleo communi tepido cum modico croci videtur esse conueniens. et hoc remedium ponit a Rasis. x. Alman. et ego pluries feci hoc administrare et vidi conferre et sedare dolorem et debent prohiberi patientes ne scalpant se ne remaneant vestigia rupta et concavitates ut dicit Niccolus que si remanserint remouentur secundum modum statim dicendum.

¶ Quarta intentio. scilicet vlceris curatio fit cum vnguento facto ex cerusa et albumine oui et oleo ros. aut cum vnguento de cerusa et litargirio ut dicit Aui.

¶ Quinta intentio. scilicet vestigiorum et concavitate curatio. ad vestigia remouenda conuenit aqua sublimationis pedum vitulorum radicum serpentarie et florum fabarum cum aqua rosata aut aqua limonum aut citratorum: etiam conuenit ut dicit Niccolus et multa alia sunt ab auctoribus medicis ne posita precipue ab Aui. et a franco. de pedemontium tam simplicia quam composita de quibus esset prolixum narrare. Ad concavitates eorum remouendas dicit franco. de pedemontium quod si remanserint non replebuntur quia vlcerauerunt interiora. scilicet cutem et mirach: que cum sint de radicantibus medicamentis. scilicet spermaticis non restaurant. Niccolus tamen ponit regimen dicens quod adiuuat regimen impinguantium et inunctio facta ex carne testudinis marinarum adustarum et subtiliter tritarum et mixtarum cum oleo.

¶ Tertia intentio generalis que est circa correctionem accidentium coniunctorum cum variolis et morbillis et ideo plures sunt que possunt coniungi de quibus esset prolixum narrare tamen tangetur solum ista que ut plerumque euenire solent et de

Variolarum et morbillorum.

quibus cura magis est adhibenda. que accidentia sunt sicut inflammatio caloris febrilis. syncopis fluxus ventris punctio in plantis pedum aut in palmis manuum. Si igitur fuerit inflammatio ita quod non obstante dimissione rerum calefacientium tamen intus quam extra tempore appetitio nis earum et ista inflammatio non minueratur immo potius augetur postquam febris cessauit sed iterum redit sicut prius in quo casu tunc redendum est ad siccum. scilicet balsilice aut bene coctis aut saphenarum. Si fuerit retentio hemoroidarum aut menstruum et ad administrationem infrigidantium sunt sicut dictum est supra et inter cetera siccum. vium. est utilis in casu isto. Si fuerit fluxus ventris dentur troisci de spodio cum seminibus acetose et de similibus ut dicit Rasis in diuisionibus. Si fuerit syncopis curetur sicut dictum fuit in cura febris syncopal. Si fuerit punctio plantarum pedum aut palmarum manuum ponantur dicta membra assidue in aqua calida. ut dicit Nicolaus et ego vidi multum conferre.

Quarta intentio generalis est quorumdam membrorum custodia ne ledantur aut si aliqua ex eis fuerint lesa eorum lesio remoueatur que sunt sicut oculi sicut sepe accidit ne scilicet incurrant obtusitatem aut aliquod vestigium malum in oculis propter quod frequenter visum fuit aliquos amisisse visum. Est etiam custodiendus eger ne incurrat squinantiam aut vlcus in meri aut aliquam aliam malam egritudinem in dictis membris. etiam nares quandoque vlcerantur. Item pulmo et membra pectoris ne patiens suffocetur aut periculum incurrat vel aliquam aliam malam egritudinem. Si igitur timeamus de lesione oculorum omittis multis alijs medi-

cinis ab auctoribus medicine possitis precipue ab Auicenna. conuenit administrare aquam rosam. in qua sit infusum sumach. hoc enim remedium a multis auctoribus medicis est maxime laudatum precipue a Rasis et ab Aui. et ego videri aliqui hoc medicamine et sepe videri aqua rosam. siue sumach et facio ponere de zucharo candido nec vltimum nunc sum visus alio medicamine ad istam intentionem et facio distillare ad intra oculos cum coto infuso in dicto medicamine et postea ponendo liquorem ad intra oculum aut cum penna de plumis. Ad guttur fiat gargarisma cum diamorion et aqua rosam. et hoc est in usu. aut cum succo granatorum: et hoc est etiam visuale et medicamen satis delectabile de quo coniter vtuntur principes. Et vbi in gutture est dolor aut excoctatio eger non gargarizet sed ut dicit Nicolaus potius paulatine sugat de dicto medicamine. vnde Auicenna. dicit quod quando patiens conqueritur de dolore quod tunc lambat de rebus eorum scilicet licet aliud post aliud ad nares ne vlcere tur. Auicenna. laudat ut extra fiat epithima super nasum quod sit factum ex aqua decoctionis rosa. sandal. al. et rub. etiam conuenit de dicta decoctione ad intra nares ponere. Item odorare acetum solum et est multum iuuamentum ut dicit Aui. et vbi nares essent vlcerate conuenit cerotum factum ex oleo vium. diadaganto et cera ut dicit Rasis. xix. continentis. Pro pectore et pro pulmone ne ledantur laudatur loch factum ex lentibus quod non est in usu: sed loco eius conuenit diadagantum ut ponit Nicolaus et quo ego sepe videri. Et sic est finis de cura febrilium ad laudem Dei et glorie se virginis Marie. Amen.

f 3 R 3 S.

Celeberrimi tempestate sua Cesaris
 Tandulphi; cuius doctrina in florēti Ti
 cinensi academia iamdiu refulsi; de cu
 ris februm opusculum.

Cura tertiane pure.



Ro cura rectifi
 enda in tertia
 na pura primo
 sez ponet regi
 men sex rerū nō
 naturalium. se
 cundo ponet re
 gimen medici
 naliū facientiū
 ad eandē curā.

Incipiendo primo ab aere qui debet
 esse fri. laudatur vt camera sit locus ter
 raneus et nō posita ad intra duos sola
 rios. In mane aer expellatur qui sit tem
 pore noctis inclusus cū fiabellis et pan
 nis. et si fenestre respiciant versus septem
 trionem vel versus orientem aer tunc est
 purior prout est sententia Auicenne se
 cunda primi capitulo de causis aeris. ca
 mera aspergatur sepe numero cum aqua
 frigida aceto et aqua rosa. camera sit mū
 data a superfluitatibus. sternantur folia
 salicum et vitis et nenufaris et rosarum.
 sed non teneatur in camera in qua ma
 net infirmus cathedra in qua egerit.
 aut si tenetur non remoueat feto cum
 herbis calidis. Cibi sint frigidi et humi
 di vt lactuca portulaca borago endiui
 buglosa acetosa. panis sit ifusus i aqua
 frigida et exprimatur bis aut ter. Conue
 nit ptisana ordeacea iuxta sententiam
 Hippocratis laudatur super omne genus
 ferculi. Si potest abstineat a carnibus;
 et si non potest eligantur carnes faciles
 digestionis vt carnes pullozum aut vitu
 lozum ponendo in ventre pullozum semi
 na frigi. aut lactucam agrestā: ligentur
 omnia in petia aliqua. Carnes vituli al
 tereni cum succis frigidis. In declinatio
 ne conueniunt vitelli ouorum prius in
 aqua infusi et decoquantur in aqua et ace
 to. Pisces petrosi prius elisati et postea
 assentur et superaspergantur cum succo
 aranciorum vel limonum. Potus sit vi

num albū pauciferū et nō vinosus versus
 declinationē misceat cū aqua cocta sim
 plici. In principio aut statu bibāt aquā
 ordeī et aquā zuchari que nō solū extin
 guit sitim sed etiā abstergit. si nō vellet cō
 tentari solo potu a que detur de vino al
 bo aut cisolō. et si iste hz stomachū forte
 ita qd nōn percepit acetosationem def cū
 aqua ordeī. Si autē acetosetur detur cū
 aqua cocta simplici. Somnus extra pa
 roxyzmū conuenit qd in frigidat et hūme
 ctat. multe vigilie cauēde sunt. tempore
 paroxyfmi nō dormiāt. in declinatione
 cōuenit. sed in corporibus multe sensibis
 litatis apud statū cōuenit put est senten
 tia Aui. c. de cura putridarū in generali.
 dormiat super matarario aut super lecto
 sub quo sint pelles aut lintheamina du
 plicata. Motus laboriosus nō conuenit
 qd inflāmat. quies magis conuenit. vtan
 tur dieta tenui et nō se repleant put Hip
 po. scdo affo. Corpora nō pura et c. nō tū
 famē tollerare dñt. def vnus bolus lactu
 ce vel aliquid sile. Accētia animi. caueāt
 ab ira furore et rixa. gaudiū sit tēperatū
 habitet cū personis sibi gratis et paucis.
Quantum ad medicinalia in princio
 pio inspiciat vrina si fuerit ignea citrina
 et subtilis. Sed si fuerit satis grossa cum
 rubedine clara p̄sentiente virtute et alijs
 flobotometur ex vena cephalica. Sed si
 sentiret magnam inflammationem in
 hipocundrio dextro conuenientior flos
 boto. esset ex basilica lenitio prius pres
 cedente vt. Re. decoctionis maluarum
 matrum violarum lib. s. cassie nouiter ex
 tracte. 3. s. olei viola. 3. iij. pul. zuchari.
 3. se. salis communis. 3. ij. sequenti die
 post flobotomiā detur lenitium per su
 perius vt. Re. cassie nouiter extracte. 3. vj.
 tamarindorum si infirmus non habeat
 stomachum debilem. 3. iij. cum zucharo
 fiat bolus. Si timeremus debilitatē sto
 machi damus. 3. r. cassie. Si in forma po
 tabili. Re. cas. 3. r. dissoluatur cum deco
 ctione communi cui addatur paruz siru
 pi violati. Transcundū est postmodum
 ad digestiua nō neglectis clisterib⁹ vt. Re
 sirupi acetosi. s. 3. j. sirupi de endi. 3. se.
 aquaz lupulorū en. et bug. añ. 3. j. misce.
 Endiula hz p̄prietatē cū epate. lupulus

Tertiane continue.

mundificat sanguinē. bug. cum corde. & ideo in omnibus sirupis administranda est buglosa. Alij sirupi sunt sirupus violatus sirupus de orizachara. Et si timeamus excoiationē intestinorū cū aceto: so admiscemus sirupū violatum. Et si infirmus habet debilitatē stomachi aut egritudines pectoris: daremus loco sirupi acetosi sirupum de endi. post sirupū acetosū danda est aqua ordeī. post sirupos apparenti signo digestionis danda est medicina solutiua vt diafenicon diapru. solutiū. electuariū de succo ro. electuariū rosatū. Mesue diamāna: cuius descriptionem ponit Mesue & in vsu nō habetur. elin de psilio qđ etiā nō est in vsu. diafe. nō solū euacuat colerā sed flegma. & licet tertiana sit pura dandū est tñ qđ non euacuat a remotis quia per indigestionē multiplicatur in stomacho in meseraicis flegma. Compositio. Re. diapru. non. s. 3. f. diafeni. 3. ij. electuarij ro. Mesue. 3. f. f. misce. & cum decoctione cōmuni fiat potio. cui addātur sirupi vio. 3. f. qđ ista solutiua inflāmant. Sed si sit diues. Re. reubarbari. 3. iij. spice pap infundantur in aqua endi. & bug. añ. quantū sufficit. cui addat manne. 3. j. assumatur in hora frigidiori diei & post sex ho. assumat. 3. ij. aque ordeī cum zucharo & post horā detur prandiū leue. Sequenti die. Re. sirupi violati. 3. f. f. ex infusione rosarum siccatū. Si intendimus maiorem cōfortationē & precipue quādo euacuatio fuisset multa: facta euacuatione fiat intentio remotionis male cōplexionis vt. Re. diarodon abbatīs aut descriptione cōmuni aut cōfectio triasan. 3. j. per horas tres ante cibum cum aquis endiuie & cicoree. Epithima. Re. aque endiuie. 3. viij. aque rosate. 3. ij. aceti. 3. j. triasanda lorū spodij subtiliter incisorū añ. 3. f. infundantur panni aliquāliter calefacti in manu & applicāda sunt per horas duas ante cibum tempore febris versus declinationem. Re. diabuglosati diaboragis natī añ. 3. j. cū tribus folliculis auri fiat mixtura qđ administret cū aqua buglose. ¶ Pro prouocatione somni. Re. foliorū salicū vitis lactuce añ. 3. f. flo. aneti. 3. f. aneti flores a proprietate prauos

cant somnū. capitū papaueris albi grosso modo combustorū numero septem. & post cibū per horā cū dimidia recipiat infirmus fumū eleuatū. Si ista nō sufficiunt detur. 3. j. se. sirupi de papauere cū aqua simplici. aut fiant vnctiones cū vnguento populeon aut oleo nenufarino. Pro extinctione stitis colluatur os cum aqua frigida aut teneat in ore de dama scenis.

Cura tertiane continue.

Cura hec complet cū intentionibus iam dictis in cura tertiane interpollate pure & cū eisde medicinalibus: sed fortiores sunt iste intentiōes in cōtinua qđ in interpollata. Primo est fortior intentio ad infrigidandū: qđ in ea est maior flāmar incendiū maius: & ideo oportet aerē esse frigidiorē habitādo in camera frigidiori in qua sternant multa folia frigida vt salicis & vitis & nenufaris & aspersio aque cū multa aqua frigida & cū notabili quātitate aque rosate infundendo etiā lintheamina in aqua frigida que appendant ad parietes camere & sepe cū flabellis renouet aer aperiēdo fenestras & hostium in ortu solis vt nouus aer frigidus ingrediat. Cibi sint frigidiores & similiter potus &c. ideo conuenit maior quātitas lactuce portulace cucurbite cū aceto vel agresta. Conuenientior erit exbibitio magne quantitatis potus aque frigide & magis debemus studere ad subtiliationē diete propter morbum esse acutiorē. & omnino dimittatur vinum: qđ si concedat sit valde pauca quātitatis temperatum cū multa aqua recenti non cocta si fuerit boni fontis: quoniā aqua p decoctionē remittit in sua virtuali frigiditate. sed vbi dubitamus de nimia eius mora in stomacho: quia aqua frigida plus figitur & cocta citius labitur: tunc temperetur vinum cum aqua cocta que actualiter sit frigida. Carnes dimittantur si possibile est. & si dentur sint multū alterate ad frigidum cum agresta succo limonum non salforum vel aranciorum aut vino granatorū faciēdo gelatiuas

et alia cibaria cum rebus frigidis. Fortior est etiam intentio ad digerendum quia materia faciens continuam est inobedientior virtuti cuius signum est: quia materia interpollate expellit extra venas facies continua non ideo si interpollate semel exhibet bis vel exhibebimus siru. aceto. in maiori dosi aut alium sirupum. Intentio prouocandi urinam etiam est fortior in continua: quia sanguis vinctuosus est et plus infectus et est maioris quantitatis. et ideo ubi interpollata sufficiebat aqua ordei subtilis vel decoctio quattuor seminum communium frigidorum: in continua utemur sirupo aceto. simplici cum decoctione radices endi. miscendo lac quattuor seminum communium frigidorum ut. Re. siru. acetosi. s. 3. s. 8. aquarum endi. lupulorum et bug. an. 3. s. vel emulsionis suprascripte. 3. iij. et ista prouocatio conuenit quando aliquae precesserunt lenitiones. Intentio in leniendo ventrem est fortior: quia feces sunt magis exiccate et maior timor de raptu colereuersus suden et per consequens de frene. Maior quantitas foliorum matrum vio. cum maiore quantitate olei vio. ponentur in distilli ut. Re. fol. mal. ad. s. matrum vio. ad. ij. cass. nouiter extracte 3. s. que dissoluatur in decoctione suprascripta olei vio. 3. iij. Per superius. Re. cass. nouiter extracte. 3. vi. tamarin. 3. s. si mul tapellatur tunc zucchero fiat bolus. In forma potabili. Re. diapru. non. s. 3. s. 8. cas. 3. vi. cum decoc. prunorum tamarindorum fiat potio. a medicinis solutiuis maxime seamoneatis caueamus quantum est possibile. Et si necesse est euacuamus cum medicina solutiua eo quod natura non tenet crassum facere ut. Re. reubar. 3. iij. minutim in cist. infundatur in aqua endi. et lupulorum an. quantum sufficit et post. xij. horas fiat fortis expressio in qua dissoluatur mane 3. s. aut diapru. non solu. 3. s. et si non esset copia reubarbari fiat ut infra. Re. mirab. bo. citrinorum. 3. s. aut. 3. vi. contundantur et infundantur in aquis endi. et lupulorum an. quantum sufficit cum modico passu. aut gummi arabici et post. xx. aut. xxiiij. horas fiat leuissima expressio olei. addatur diapru. non. s. 3. s. sirupi violati. 3. s. et fiat potio. In die sequenti exhibeatur iste sirupus. Re. sirupi rosa. 3. s. s. 8. aquarum

endiue. 3. ij. buglo. 3. s. De floboto. fiat ut dictum est in cura precedenti. Epithima ut infra conuenit. Re. aque rosa. et acet. an. 3. ij. aque endi. 3. vi. sandal. omnium coral. al. et rub. subtiliter puluerizatorum an. 3. s. lignia loes et garios. an. 3. s. capphore grana. iij. croci. 3. s. vini albi. 3. s. misce et fiat epithima pro corde. Epithima pro epate et vinctio pro renibus et decoctiones somnifere et reliqua talia fiant sicut dictum est in cura immediate precedenti

Cura tertiane non pure.



Consequenter dicendum est de cura febris tertiane non pure que causatur ex putredine colae permixta cum flegmate. et dicitur tertiana nota maioris fame vel causatur ex admixtione melancolie cum flegmate que raro euenit et dicitur minoris fame: quia sit hec feb. frequenter a colera permixta cum flegmate propter multitudinem eius et viscositatem quam ambo faciunt flegma faciliter permisceri cum colera ideo de ista principaliter ponetur cura quemadmodum ponit Aui. et primo ponemus succincte regimen sex rerum non naturalium. secundo ad medicinalia deueniemus. Eligatur primo aer temperatus. et ideo bonum est habitare in camera situata inter duo solaria in qua frequenter et maxime in mane remoueatur aer expellendo aerem vaporosum retentum tempore noctis et non oportet sternere folia plantarum frigidarum neque opus multum facere irrorationem cum aqua frigida et aqua rosata sed debet teneri camera purgata et bene mundificata a sorditibus ita ut aer sit boni odoris et non fetidi: et ideo potest suffumigari aliquantulum cum sandalis citrinis et modico corticum granatorum ut. Re. sandalorum citri. 3. ij. corticum citri puluerizentur et infunduntur cum modico cere vel laudani et fiant formule similes lupinis quarum una proijciatur super carbones ignitos in mane et eleuabitur fumus boni odoris: qui fumus modico tempore in camera retineatur: remanebit iste aer boni odoris. et erit co-

Tertiane non pure.

fortatius cordis. Cibi sint temperati quales sunt carnes pullorum bedoniarum vitulorum castratorum iuuenum perdicum fascianorum et auium paruarum degentium in vineis et pratis. fercula sint far panis tritus cum quo post eius decoctionem misceatur vitellus oui recentis qui prius sit alteratus in aqua per duas horas vel tres ante. Si militer panis de semula recenter et decenter coctus infusus in brodio carniuum scriptarum. Inter olera laudat blitis buglosa borago. Utent omnes pisces. Utantur cappar. conditis cum aceto et modico vini cocti. Utantur brodio cicerum ru. potest concedi brodium caulium non multum decoctum. Vinum sit album non potens vel viridi coloris mixtum cum aqua zuc. ita ut sit una pars vini et due partes aque. Et licet Aui. vituperet cibationem fieri ea die in hac febre ideo finem cum solum in die quietis et alio die non. et hoc sit sumptum indicatione a paroxysmo qui multum prolongatur in ista febre. sumpta tamen indicatione a consuetudine moderni temporis laudo quod in die quietis bis cibetur in die autem paroxysmi cibetur semel hora magis quiete ut in declinatione vel hora quietis in eadem die si haberi poterit cibetur tamen patiens magis fortis in die afflictionis quam in die quietis. Dandum est enim aliquid consuetudini ut fuit sententia Hippocratis in isto afforismo. Et quibus semel aut bis aut amplius etc. fuit etiam sententia eiusdem in secundo regiminis acutorum. Et non permittas venas inaniri quod dictum finem ceteris exponentes intelligit de morbis chronicis. sed quia hec febris est cronica igitur etc. Canon tamen est obseruandus. scilicet quod quando intendimus cibare egrum cibemus taliter quod inter tempus cibationis et tempus paroxysmi sit spatium quinque aut sex horarum. Circa somnum et vigiliam breuiter dicitur sicut de alijs dictum est supra quod in declinatione paroxysmi conuenit somnus maxime apud statum in corporibus delicatis. in alijs. tempore paroxysmi dimittat. in die quietis sit somnus equalis virgilie. Circa motum et quietem laudatur quod in die quietis deambulent leuiter per cameram si possunt; et fiant fricationes in

mane cum pannis tepidis incipiendo a coris trahendo versus inferiora deinde ascendendo ad humeros et ad brachia deueniendo ad partes pectoris et hipocundriorum. et bene perspice si habeat ventrem et hipocundria tractabilia. ubi si essent tensa fortior requireretur fricatio. deinde cum oleo de spica et de camomilla fiat inunctio circa partes istas et tandem reuertendo cum istis fricationibus ad coras et ad crura. De inanitione et repletione satis constat quod grossior competat ei dieta quam in tertiana interpollata vel continua igitur versus statum sit magis subtilis quam in alijs temporibus. In accidentibus animi fiat ut dictum est supra.

Deueniendo igitur ad medicinalia cum primo occurrat infirmo inspiciatur si viriditas sit rubra et grossa: tunc alijs consentientibus fiat slobotomia ex basilica dextri lateris: vel ex nigra si basilica haberi non possit premisso tamen clisteri lenituo summo mane in die quietis et minime acuto. Sequenti die exhibetur sirupus ad digestionem materiei ut infra. Re. siru. ace. 3. j. mell. rosa. colati. 3. f. aqua end. lupu. et bug. ass. 3. j. mis. et sumatur duabus vel tribus vicibus. Et poterit postea exhiberi minoratiuus propter multitudinem materiei que solet in hac febre peccare: culus descriptio est hec. Re. cass. nouiter extracte. 3. vi. diasinico 3. j. misce. et cum zucha. fiat bolus. vel dissoluatur cum decoctione camuni et fiat potio que administretur in aurora et post sex horas vel quinque damus lauatiuum ut. Re. aque ordeii. 3. viij. pul. zuc. pume cocte 3. j. misce et exhibeat ante prandium per horas. v. hoc lauatiuum non solum conuenit in hac febre. sed etiam alijs. laudatur hoc lauatiuum quando exhibetur medicina scamoneata aut agarcus vel turbitus vel alie medicine fortes: quia ubi exhiberetur reubar. solum aut mirabolani non esset tanta necessitas istius lauatiui. Et die sequenti sumatur siru. magis aperitiuus et prouocatiuus ut infra. Re. sirup. de duabus radici. cum aceto 3. j. mellis ro. colati. 3. f. aquar. end. apij et bug. ass. 3. j. mis. Isti siru. sunt continuandi quattuor aut quinque diebus. et in istis diebus interdum debemus uti clisteribus s

acutis aliquantulum: vt. Re. mal. foliorum
blutis mercurialis añ. ℞. j. furfur. farine
tritici. ℞. iij. s. cartami grosso mō contri
ti. ℞. s. mis. p deco. de qua accipis. ℞. xij.
et in ea dissoluatur cas. nouiter extracte
hiere Sal. añ. ℞. ij. olei cōis. ℞. iij. pul. zu.
℞. j. salis. ℞. ij. et fiat clistere. Et post assum
ptionem siruporū potest exhiberi medici
na sub hac forma. Re. diacatolicōis qui
euacuat materias adustas leniendo. ℞. s.
diaph. ℞. ij. electuarij indi. ℞. s. misce. et cū
d. cōi fiat potio q̄ cum debita custodia re
cipiatur sicut relique medici. solu. Sequen
ti die fiat vt infra. Re. sir. ro. ℞. j. s. aqua
rum absynthij buglofer cicoree ana. ℞. j.
misce. Et si feb. p̄seueret ordinetur ali^o si
rupus aperitiuus vt infra. Re. sirupi de
bisantijs cū aceto. ℞. j. sirupi acetosi cōpo
siti facti cum radicibus et seminibus cui
us descriptio habet a Desue in antido
tario. ℞. se. aquarum buglofe. absin. et se
ni. an. ℞. se. misce. Quo continuato tres
aut quattuor dies exhibeantur pillule
vt infra. Re. pillularum aggregatiuarū
ex inuentione propria ipsius Desue. ℞.
liij. reformentur pillule. v. et exhibeant cū
modico aquarū siue sirupis. Iste pillule
vt testat sunt expertorij iuuamentorū ad
feb. antiquas et ex diuersis generatis hu
moribus et educit superfluitates colere
et flegmatis et mltā alia sequunt iuuamē
ta posita a Desue q̄ in hoc casu sunt ne
cessaria. vel si placet possumus formare
has pillulas. Re. pil. aggreg. ℞. s. reubar
bati electi. ℞. s. misce et cum siru. de bisan
tijsfiant pillule. v. reuba. ponitur in hac
descriptione quia facit pro confirmatiōe
stomachi et epatis que sunt relaxata et de
bilitata per medicinas precedentes. va
lent etiam ad hanc intentionem tam pil
lule auree Nicolai q̄ pillule auree Des
ue: sed mihi magis placent pillule ag
gregatiue. Et quia hec febris vt testatur
Auicenna solet prolongari ad mēses vt
duret circa medietatem anni ex qua plō
gatione corpus perducitur ad hidro
pissim debilitato epate. Ideo post vsum
medicinarū solutiuarū et siruporū bonorū
est q̄ infirmus vtatur trociscis de rossis
et eupatorio vel de reubarbaro vel de ab

synthio: quorū omniū descriptionē ponit
Desue. Magis tamē sunt in vsu trocis
ci de rossis et eupatorio et de reubarbaro
descriptio sit vt infra. Re. trocis. de rossis
et eupatorio. ℞. ij. subtiliter puluerizent
et cū sirupo de bisantijsfiant pillule tres
quas recipiant in auroa cū duabus vel
tribus. ℞. aquarum suprascriptarū. Si
milis descriptio potest fieri de trociscis
de reubarbaro et sunt magis calefactiui
et puocatiui q̄ trocisci de rossis et eupa
torio q̄si in illis de reubarbaro ingredi
tur rubea tinctorū que excellenter est ca
lida et prouocatiua. Habēda est bona di
ligentia circa stomachum qui solet ex lō
gitudine feb. multum debilitari: et ideo
potest fieri inunctio s̄m hunc modū. Re.
olei mastici. ℞. s. olei de spica nardi. ℞.
s. pul. gario. ℞. ij. misce. punctione stoma
chi ante cibum. Vel potest fieri vt infra.
Re. vnguenti seu ceroti Sal. emendatis
vitia stomachi. ℞. s. s. et cum eo inungat
stomachus. hui^o ceroti descriptio habet
tur a Desue in antidotario. Pro cōfor
tatione omnium mēbrozū potest fieri cō
fectio vt infra. Re. specierū diarodon ab
batis. ℞. s. specierū aromatici rosati descri
ptione. Saleni. ℞. ij. misce et cum zucchero
dissoluto in aquis absynthij et buglo. fi
at confectio in morsellis ex quibus acci
piat patiens morsellum vnum pro qualē
bet vice per duas horas vel p̄ tres ante
prandiu. Dosis morselli est. ℞. ij. Et cum
istis omnibus remedijs liberabitur infir
mus si deus voluerit.

¶ Cura febris sanguinis.



In hac cura sunt due inteno
tiones. prima est debiti regi
minis administratio. secun
da est medicinalium exhibi
tio.

¶ Quantum ad primam intentionem re
gimē i sex rebus non naturalibus decli
net ad frigidum. aer sit frigidus vel alte
ratus cū rebus frigidis et boni odoris si

Febris sanguinis

cut cum sandalis campbora rosis vio. cum folijs salicuz cum folijs vitis nenu-
fariis & similibus vt cum aqua ros. & ace-
to. Cibus & potus sint frigidi actualiter
& potentialiter quales sunt curcubita
endi. cū aceto portulaca borago & bug.
que san. faciunt bonū & cordialem. Pitis
sana ordeī seu lusi seu pitifana facta ex sa-
rina lētiū excoctatarū. Potus sit aqua
ordei actualiter frigida. Dimittant oua
carnes & vinū nisi in casu necessitatis p-
pter magnā virtutis debilitatem & tunc
alterentur carnes vt pullosū cū rebus in-
frigidantibus ponendo lactucas & fru-
sta cucurbite & puina damascena in cor-
poie pulli cum decoquit & in processu p-
missis flobotomie. & alijs euacuationib⁹
de quibus dicitur. Ponant in corpore
pulli quattuor semina frigida maiora. s
melonis cucurbite citrulli & cucumeris
cucumeres comeduntur expulsa pu⁹ aq̃
que facilis est putrefactiōis & oportet vt
saliti preparentur cum aceto. In relijs
rebus non naturalibus fiat sicut dictuz
est in cura tertiane continue.

¶ Quantum ad medicinalia sex sunt ba-
bēde intētiōes p eius cura. quarum pri-
ma est euacuatio. secūda est substātie san-
guinis rectificatio. tertia est infrigidatio
quarta est mundificatio. quinta digestio
sexta puocatio & resolutio.

¶ Prima intentio completur cū floboto-
mia & in hoc bene aduertatur qz si incen-
dium magnū percipere in membris spi-
ritualibus & in hipocūdro dextro circa
regionem epatis dī aperiri vena basili-
ca dextri lateris. Si autē esset plenitudo
sanguinis in ambitu totius & maxime si
percipiatur inflammatio & rubedo faci-
ei cū extēsiōe venarum oculorum & fron-
tis & temporū & maxime si sentiatur pul-
satio in ipsis temporibus tunc fiat flos-
botomia ex vena nigra seu ex vena com-
muni quia euacuat a superioribus & in-
ferioribus & hoc constante virtute in cor-
pore robusto naturaliter fiat vsqz ad sin-
copim vel vsqz ad lipotomiā & hoc si ap-
pareat incendiū magnū cū magna mul-
titudine sanguinis quāuis sit tūcī banc
flobotomia copiosam ducentem ad sincopim

dimittere & eaz partiri in duas vices ma-
ne & sero inungat stomus cum oleo cōi
& inungatur vulnus factum in vena cum
oleo qsi propter hoc tardabitur eius cō-
solidatio: & ita poterit fieri alia flo. sine
alia percussione facta in vena ante tamē
immittat clistere lenitiū descriptum vt
infra. Rē. decocti. mal. & matrūvio. lib. s.
cas. nouiter extracte. 3. s. olei. 3. iij. pul-
zucha. 3. s. salis. 3. ij. misce pro clisteri &
in die sequenti exhibetur lenitiū prout
infra. Rē. cassie. bene pinguis & nouiter
extracte. 3. vj. tamarindorum. 3. s. simul
tapellent & cuz zucharo fiat bolus vel si
libet in forma potabili fiat vt infra. Rē.
tamarindorū. 3. s. incidantur & bulliant
in sufficienti quantitate aquarum aceto
fumiterre: & endi. & semper fricentur cuz
spatula aut manibus: deinde fiat colatu-
ra de qua recipiat. 3. iij. & in eis dissoluā-
tur cassie nouiter extracte. 3. x. vel māne
electe. 3. s. f. & fiat potio.

¶ Secunda intentio que est rectificatio
sanguinis cōpletur hoc modo si sanguis
est grossus cum reb⁹ ipsum subtilitibus
cul⁹ grossities potissime cognoscit ex sen-
su visus & ex difficili exitu sanguis extra
venā stante tamen foramine mediocriter
lato. & in hoc valet aqua or. siru. aceto-
sus sim. aqua endi. lupulorum & fumiter-
re s. describendo. Rē. siru. aceto. sim. 3. s.
f. aquarū. endi. lupu. & fumiterre. añ. 3. s.
misce. & si ppter dulcedinē sir. lederet isir-
mū recipere recipiat. 3. vj. de aq̃s supra
scrip. Si ergo sit subtilis & multū colerū
cus qd ex multa ei⁹ spuma & ex facili ex-
itu faciliter cognoscit tūc exhibeātur in-
grossantia ipsum qualia sunt inter cetera
rob vel sirupus de iulubis & sirupus
violatus et aqua portulace & aqua deco-
ctio. lentiū abiecta prima decoctione vt
Rē. siru. de iulubis. 3. s. sirupi. violati. 3.
f. aque portulace. 3. iij. vel aque decoctio-
nis iulubarū aut lētiū si placuerit.

¶ Tertia intentio que est infrigidatio cō-
pletur cum illo de quibus dictum est &
aere frigido et cum rebus medicinalib⁹
qualis est aqua ordeī et potus multus
aque limpidissime sumpte vsqz ad sanis-
tatem.

Quarta intentio completur cū rebus mundificantibus san. ab humore colerico in quē facili cōuertit pars vinctuosa & subtilis sang. & mundificando partem grossam mīcā in qua sang. sūm aliquas eius ptes conuertitur. fiat ergo post aliquos sru. mundificatio cū medicina vt infra. Rē. mirabo. citri. 3. vj. contundant & infundantur in aquis endi. lupu. & sus miterre. añ. quantū sufficit cum modico pass. vel dragagā. & post xvj. vel. xx. horas fiat levis expressio cui addat vj. cas. nouiter extracte. 3. vj. vel diacato. 3. s. & fiat potio q̄ recipiat in auroa & parum super ea dormiatur tardādo prandiu vj. q̄ ad. ix. vj. vj. horas sine aliq̄ lauatiuo.

Quinta intentio que est digestio completur cum rebus que equant substantiā sanguinis de quibus dictū est in secūda intentione. cōplet etiā cū rebus prohibētibus putredinē in sang. qualia sunt sīrupi aceto. sim. origachara rob vel sru. pus de agresta sru. de berberis sru. de limonibus aut succus limonū & arantiorum: & finalr acetū & oīs res acetosa prohibet fieri vel saltē notabiliter intēdi ipsam putredinē in sanguine: & ppter hoc in ferculis conuenienter expumitur succus limonū vel arantiorū vel parū agreste ad intentionē suprascriptam.

Sexta q̄ est resolutio cōpletur cū reb⁹ prouocātibus vrinā & sudorē & dilatantibus poros cutis ad facili exitū vaporū & id conueniūt multū fricationes in cāu nostro & ad puocationē vrine fiat vt infra. Rē. sru. acetosi simplicis. 3. s. s. emulsionis quattuor seminum cōmuniū frigidorum malox. 3. ij. aque decoctionis radicū endiuie. 3. iij. misce. Si etiam ponuntur emulsionēs quattuor seminū cōmuniū frigidorū minorum scilicet lactuce portulacē endiuia & scariole erit etia3 bonū. Pro prouocatione sudoris accipiuntur. 3. vj. vel. viij. aque ordeī calide. & si vult aliquāliter eā alterare seu dulcorare imponatur parū zuchari: sed quanto erit maior eius quātitas tāto erit melius: & cooperiatur linteaminib⁹ & panis & stet sub culcitra tamen cū facie: discooperta. & ponant vasa plena aqua calida dulci circa coras circa dorsū & cir

ca hipocundria. quia sudor facili ter prouocabitur. De correctione accidentium hic non scribitur propter longitudinem sermonis sed recurratur ad suprascripta inter que est sitis quaz blandiri oportet cum retentione rerū frigidarum & humidarū in ore & nihil solet esse gratius aq̄ frigida: & q̄ profunditas somni solet in hac febre causari propter vapores multos & grossos qui eleuantur a sanguine non stimulantēs panniculū sed oppillationes inducentes meatibus spirit⁹ sensitiui & motiui. inter cetera commēdatur acetum forte: in quo infundatur spongia & ponatur tēpore supsiui somni subnaribus & proiciatur ad infra angulos oculorum lachrymales aliquod aliqua liter acer & acutus vt succus arantij & limonis aut modicū vini. et sit finis. Amē

Cura febris flegmaticæ.



Dico cura feb. flegmaticæ primo ponet regimen obseruandum in sex rebus nō naturalibus. scōdo deueniemus ad medicinalia. Pro primi expeditione aer v3 declinare ad calidum & sic. & propter ea laudat q̄ infirmus habet in camera situata inter duo solarīa in qua fiat ignis d lignis & solijs lupiperi & ex lignis & solijs rorismarini v3 saltē defectu illorū ex lignis quercus nō putridis: & pōt fieri suffumigiū in camera scōm nomen infrascriptū. Rē. corticū citri gariofilorū nucismuscate turis sandarace añ. 3. s. ligni aloes macis añ. 3. s. subtiliter puluerizent & in modico laudani fiant formule similes lupis ex q̄b⁹ vna vel due ponantur sup carbones ignitos: & hec potissimū fiant si tēpus fuerit frigidum vel hyemale. Cibi sint tēperati ad aliquale3 caliditatē declinātes sicut carnes caponū gallinarum iuuenū perdicū fassianoꝝ cuniculorum lepusculorum turturū & turdorum & reliquarum auium minutarum degentium in rubis & practicis. & vitentur carnes aquaticarum sicut anserum & anatum & similiū panis sit recens & decenter coctus fact⁹ ex farina frumenti participante cum ali

Febris flegmatica.

quali furfure. Pro ferculis utatur panis nata pane trito confecto cum vitello oui prius aliquantulum infuso in aqua fri. ex fare ex rizo et similibus. Pro oleribus valent extremitates feniculi buglose borago radices tenere petrosilij blites cum modico saluie. Vinum sit album subtile non potens vel sit medij coloris clarum boni odoris et saporis mixtum cum aqua zucha. plus vel minus secundum potentiam vini. et secundum consuetudinem patientis versus principium egritudinis minori utatur quantitate vini. In processu autem potest uti aliqua dieta ampliori. Somnus sit equalis vel quasi equalis vigilie ut resolutio fienda in vigilia bene proportionem digoni fiende tempore somni: vitetur somnus quantum est possibile circa principium paroxyismi. loco motus et exercitij fiant fricationes cum panno aliquantulum aspero et calido moderate incipiendo ad costas ascendendo ad hypochondria ad dorsum et ad pectus: et postremo redeundo ad costas et ad crura. De inanitione et repletione dic iuxta regulas duas et Gal. prima affo. et iuxta sententiam Auic. in capi. de curatione febricitantium quod debemus incipere a dieta grossiore descendendo ad subtiliorem usque ad statum. sed verum est quod cura tentatiua incipimus a dieta tenui ut possit natura vacare ad digestionem materie peccantis. Quod si nobis apparuerit ex postpositione et tardatione apparitionis signorum digestionis statum esse notabiliter remotum a principio debemus ingrossare et postea subtiliare versus statum. De accidentibus aie patiens moderate gaudeat et letetur habitando cum dilectis: etiam si fuerint mulieres iuvenes abstinendo tamen a coitu: neque adat deceptio propter unam sententiam Aristo. in primo problematum problema te quinquagesimo in quo queritur propter quid est quod coitus confert in egritudinibus flegmatis. quam sententiam ponit Auicenna. in. xx. tertij in cap. de iuuentutis coitus circa principium. quia istud est verum ut ponit Auic. quando corpus habuit caliditatem innatam multam et fortiter ita non debilitetur ex emissionem spermatis. et intelligitur ista sententia ubi in

corporibus non sint putredines neque preparata ut in scabiosis leprosis et sibi similibus. et quia huiusmodi corpora patientia talem febrem sunt debilia et preparata putredini. igitur etc.

¶ Veniendo ad medicinalia multiplices sunt habende intentiones in cura talis febris. prima est ventris lenitio. secunda est digestio. tertia est euacuatio. quarta est prouocatio. quinta est membrorum confortatio. sexta et vltima est accidentium correctio.

¶ Pro prima expeditione dicitur primo fieri clistere lenitiuum ut infra. Re. foliorum maluarum blitis parue et mercurialis ass. .℞. i. furfuris. .℞. f. decoquant in sufficienti quantitate aque de qua accipe lib. i. cassie fistule. .℥. i. pul. zuchari et mellis rosati ass. .℥. f. olei communis bene maturi. .℥. iij. sal. .℥. ij. misce pro clisteri. Per superius stantibus materiis multis in stomacho fiat lenitio ut infra. Re. pulpe cassie .℥. i. vel mane. .℥. i. f. sed plus placet cassia: quia est potentior in educendo materias grossas: dissoluantur cum decoctione passularum iuiubarum et liquiritie et fiat potio. Et non frequentetur lenitio ventris per superius ut non nimis mollescentur stomachus. In processu autem possumus uti clisteribus lenitiuis sed fortioribus ut. Re. decoctionis suprascripte. li. i. decoquant in ea cartami grosso modo contusi. .℥. f. deinde coletur et in colatura addas cassie fistule. .℥. vi. bierepi. s. Sal. .℥. ij. misce.

¶ Pro secunda intentione primo incipitur a leuioribus ut. Re. oximellis simplicis. .℥. i. mellis rosati colati. .℥. f. aquarum lupulorum bugli. et capil. veneris ass. .℥. i. misce. Sed in processu possumus uti digestiuis fortioribus ut. Re. sirupi de duabus radicibus scilicet feniculi et petrosilij. .℥. i. mellis rosati colati. .℥. f. aquarum feniculi et bug. ass. .℥. i. f. misce. Aliud fortius digestiuum. Re. sirupi de quinque radicibus vel sirupi aceto. compositi. .℥. i. mellis rosati colati. .℥. f. aquarum feniculi et maratri seu fenicu. et apij ass. .℥. i. semis misce.

¶ Pro tertia intentione primo dicitur non dicitur

fieri euacuatio cū medicinis appropriatis neq; cum clisteribus fortibus nisi trās factis tribus diebus: id est nisi incipiat apparere aliquale signum digestionis: tunc pro euacuatione minoratiua laudat Rasis in. 10. Alman. in capitulo de cura febris flegmaticæ. quam sententiam videtur imitari Auicē. in capitulo proprio medicinam de turbith omni nocte quesitū describitur. R. turbith gummosū & arundinosū zinziberis & mast. aī. partes equales zuchari ad pondus omniū misce & subtilissime puluerizētur de quo puluis accipitur qualibet nocte. 3. s. cum modico aque feniculi. Vel fiat sic. Recipe agarici trociscati. 3. s. pillularum elephanginarum. 3. s. misce & cum melle rosato fiant pillule tres que vt innuit Auicē na laudantur sumi debere qualibet nocte. Sed nostris temporibus tutius videtur qd cum interpollatione iste medicine minoratiue accipiantur ita qd inter vnā & alteram medient duo vel tres dies in quibus accipiantur siru. digestiui. & hoc modo faciendo paulatim digeremus et paulatim euacuabimus. Si tamen appareret materia notabiliter digesta vel quasi notabiliter digesta ita vt possum? vti medicina eradicatiua fiat sic. R. agarici trociscati. 3. ij. reubarbari electi. 3. j. spice zinziberis salisgemme aī. parum minutim incidant & infundant in aquis feniculi & buglo. aī. quantum sufficit cū oximel simplici & post duodecim horas fiat fortis expressio cui addatur diasen. 3. s. electuarij indi. 3. s. diacatoliconis. 3. s. & fiat potio. Item. R. pul. zuchari. 3. j. pro lauatiuo. Item. R. diabuglosati et diaboraginati aī. 3. j. s. zuchari rosati. 3. s. misce pro die sequenti. Et si placeret magis recipere in forma pillulari fiat vt infra. R. pillularum aggregatiuarum descriptione Mesue. 3. 4. misce & cum sirupo de bisantijs vel cum oximelle simplici fiant pillule quinque vel septem. Sed circa euacuationem fiendam per flobotomiam dicitur qd in quocunq; tempore apparuerit vrina rubicunda & grossa ex qua iudicemus mixtionem esse factam sanguinis cum flegmate: tunc debet fieri

ri flobotomia extrahendo quattuor vel quinque. 3. ex basilica: premissa tamen ventris lenitione. Sed debemus bene cōsiderare ne cadat deceptio: quia posset ista rubedo apparere propter putredinem flegmatis magnam & non propter sanguinis mixtionem propter quam facta magna ebullitione in flegmate ipsum flegma ad rubedinem tenderet. & istam putrefactionem maxime cognosceremus et ex malo & fetido odore excrementum vt fecum vrine sudoris & reliquarum talium.

¶ Circa prouocationem que est quarta intentio: primo est procedendum cum lenibus prouocatiuis a principio postea ad fortiora transcendere debemus iuxta ordinem digestiuorum datum supra: quia ipsa digestiua sunt prouocatiua. Et quando essent premissæ multe euacuationes & appareret notabilis digestio in materia tunc iuxta sententias Auicē. in capitulo proprio dicitur qd semen vrtice est in hoc casu mirabile. fiat ergo sic. R. seminis vrtice. 3. j. cuscute. 3. s. subtiliter puluerizētur & exhibeantur cum aliquo de suprascriptis sirupis aut cum aqua feniculi vel apij. Sentilis autem in fine capituli de cura flegmaticæ continue multum commendat succum apij sirupizatum cum zucharo vel mel. asserens curasse iuuenem flegmaticum qui sex mensibus hoc morbo laborauerat. fiat ergo vt infra. Recipe succi apij bene depurati facta prius residentia quantitatem quam volueris decoquatur & sirupizetur cum sufficienti quantitate zuchari vel mel. de hoc exhibetur. 3. j. vel. ij. hora sirupi ipso infirmo.

¶ Quinta intentio. Circa quintam debemus esse solliciti de conseruatione stomachi faciendo inunctiones cum oleis vel vnguentis appropriatis vt. R. olei masticiini olei de spica olei de absyn. aī. 3. s. mis. pro vntione stomachi aī cibis. Item. R. ceroti Sale. emendantis vitia stomachi. 3. ij. gallie elephangine. 3. s. mis. pro vntione stomachi. siru. de succo apij non est dandus vbi infirpius sit vis

Quartane.

spostus ad epilepsiam et potest uti confessione stomaticha ut infra. **R.** specierum ar. ro. decoc. Sabii. specierum diagalage añ. 3. ij. specierum diarodon abba. 3. j. pellicularum interiorum stomachorum gallinarum bene preparatarum. 3. ij. mis. et cum zucchero. q. s. dissoluto in aqua absyn. et bug. fiat confectio in morisellis. 3. ij. de quibus accipiat unum pro qualibet vice per duas horas ante prandium. Quia tamen in hac feb. facilliter reiterantur oppilationes dabitur bis vel ter in hebdomada maxime quando precesserint euacuaciones medicinas que partim sint aperitiue partim subtiliatiue et confortatiue membrorum naturalium: ut. **R.** troci. de absynthio precipue vel troci. de ros. et eupatorio vel troci. de reubar. capiendo 3. ij. de vno istorum trociscorum et cum mel. ro. vel siru. de bis. faciendo in pillulis. ¶ Sexta intentio. Circa ultimam intentionem duo sunt accidentia mala que solent coniungi cum ista febre. scilicet profunditas somni in principio paroxysmi et rigor valde intensus. Ad prohibendum somnum fiat sicut dictum est de feb. sang. Et ad prohibitionem nimij rigoris aut frigus fiat inunctio super totam spinam dorsii ut infra. **R.** olei rute. 3. vj. vini maluatici. 3. x. simul decoquantur vsq. ad consumptionem vini. et ex isto oleo ante aduentum paroxysmi per aliquotulum temporis fiat inunctio ut dictum est. Vomitus prouocatus in principio paroxysmi non solum remittit istud accidens calefaciendo: sed etiam est causa abbreviationis paroxysmi. et de vomitiuis dicatur sicut dictum est de prouocatiuis ut incipiendo primo a leuioribus transiendo postea ad fortiora. Leue fiat ut infra. **R.** oximel. s. 3. j. s. aque tepide. 3. viij. mis. et deinde prouocetur vomitus cum digito vel cum penna inuncta oleo. Si fortius fiat sic. **R.** decoctionis rasani. 3. liij. aque tepide. 3. vj. oximel. s. 3. j. mis. et fiat ut infra. Et fortius fiet sic. **R.** seminis rasani. 3. j. subtiliter teratur et misceatur cum. 3. viij. aque tepide et. 3. j. oximel. s. et sic finis.

¶ Cura quartane.



¶ Non cura quartane periodice primo ponet regimen obseruandum in sex rebus non naturalibus. Scio ad medicinalia deueniemus. Aer in quo habitat febricitas declinet ad humidum principaliter et ad calidum secundum plus vel minus iuxta diuersitatem humoris melancolici geniti ex adustione sanguinis colere flegmatis vel mlie naturalis. ideo si sit aer frigidus fiat ignis in camera ex lignis salicis vel populi seu albare: quia iste ignis non multum notabiliter exiccat: sed ponantur vasa plena aqua dulci calida et clara a qua eleuentur vapores dul. qui moderate calefacient et humectabunt aerem camere et per bono odore aeris fiant pulueres vel forme similes lupinis ex aromatibus sepe dictis que ponantur supra carbones ignitos quibus addantur viole et flores nenufaris ad remittendum superfluum illarum medicinarum odoriferarum siccitatem. Circa cibum et potum vitentur omnia cibaria multiplicatiua humoris melancolici qualia sunt carnes grosse et maxime salite. omnia genera leguminum precipue lentes. omnia olera ex cetera lactuca et bug. quia ut est sententia Auer. quinto colliget omnia olera generant humorem melancolicum excepta lactuca et bug. et inter ea maxime vitentur caules et euite caseus antiquus et salitus sint igitur cibi temperati vel declinantes ad aliquam caliditatem vel humiditatem quales sunt carnes pulloium gallinarum iuuenum caponum predictum fastanorum columbarum turdorum iuuenum et auium minutarum degestum in pratis et arboribus. et sint iste eligate magis quam assate. oua etiam forbilia recentia decenter cocta vel decocta in aqua cum butiro recti multum conueniunt et maxime conueniunt brodia pinguia sumpta ex laudabilibus carnibus et maxime brodia gallinarum quia vehementer temperant humores immo confortant epar et impinguant de cuius debilitate est suspicandum propter longitudinem febris conueniunt rape abiecta prima decoctione et postea decoque cum aliqua laudabili carne de suprascriptis. et conueniunt carnes castratorum iuuenum unius. scilicet anni conueniunt cappares. conuenit sinapis dissoluta cum vino cocto et vinum sit parum et

paruum et albu vel modici coloris subtile et clarum: sed in sanguinea vel colerica aliquantulum temperat: et cum aqua zuchari. Circa somnum et vigiliam somnus fit longus ad humectationem corporis sed ab eo caueatur in principio paroxyismi. De motu et quiete dicat quod caueat a motibus corporis fortibus et laboriosis exiccantibus et potissimum ante vniuersalem declinationem totius febris. In declinatione vniuersali cum incipiunt paroxyismi notabiliter fieri leuiiores et minus seuorum accidentium experientia probat quod ante paroxyismum per aliquod tempus facto forti motu equitudo saliendo multoties prouocat sudor propter quem tollitur paroxyismus vel notabiliter remittitur: et declinatio ista vniuersalis minorat. Circa inanitionem et repletionem primo laudatur ieiunium in die paroxyismi: nisi forte in corporibus colericis que ieiunium tollerare non possunt. et regulariter dieta sit grossior in principio. et in statu apparentibus paroxyismis longioribus et senioribus accidentibus dieta notabiliter attenuetur licet in cura tetatis ualiquando a principio per vnam septimanam. verbigratia. subtiliamus et postea ingrossamus. De accidentibus animi non est dubium quod inter cetera debet euitare terribilia et tristitiam inducentia quoniam ista exterminant ab ea que est secundum naturam consistentia: tertio Tegni. sed debent moderate gaudere et letari: quoniam animus gaudens floridus etatam facit: spiritus vero tristis exiccat ossa. prouerbiorum xviij. ponant annulos in eorum digitis et gemmas. induantur vestibus scarlatinis vel de serico intincto in grana et de reliquis talibus. et hec sufficiant pro regimine.

¶ Accedendo ad medicinalia sex sunt habende principales intentiones in cura istius febris. quarum prima est lenitio. secunda est digestio. tertia effusio. quarta prouocatio. quinta membrorum confortatio. sexta accidentium correctio.

¶ Pro prima igitur intentione fiant a principio clisteria lenitiua cum decoctione maluarum et mercurialis si fuerit flegmatica aut mlica. Si autem fuerit sanguinea vel colerica addantur folia matris vie. et non

ponantur a principio aliquae medicinae in clisteribus que respiciant humorem melancolicum. sed in processu apparet digestione possunt apponi ita describendo. R. folliculorum maluarum et mercurialis et matris violarum si fuerit ut dictum est antea. Ad. i. folliculorum sene vel polipodii quercini boni non corrosi. ʒ. i. vel. ʒ. i. decoquant in sufficienti quantitate aque de qua recipiant. ʒ. iij. in qua dissoluat cassie fistu. ʒ. i. pul. zuchari. ʒ. i. olei codis. ʒ. iij. salis. ʒ. ij. misce. pro clisteri quod fiat in die quietis et maxime per diem post paroxyismum loquendo de isto clisterio. electiuo respiciente materiam flegmaticam vel melancolicam quoniam aliud clistere quodcumque lenitiuum potest in quocumque die quousque administrari et per superius leniat stomachum et intestina cum cassia vel cum manna secundum modos sepe superscriptos. Circa digestionem incipiendum est a leuioribus aperitiuis et subtiliatiuis ut in sanguinea vel colerica. R. sirup. ace. ʒ. i. sirupi vio. ʒ. i. aquarum bug. et lupulorum antea. ʒ. i. misce. In flegmatica autem vel fecali seu melancolica. R. oximellis. s. ʒ. i. aquarum bug. ʒ. ij. sumiterre. ʒ. i. misce. Et in processu vero maiore apparente digestionem in materia vtemur digestiuis incisuiis et subtiliatiuis fortioribus: ut est sirupus de epithimo mo qui in digerendo etiam euacuat: cuius descriptionem ponit Auesennas et sirupus de pomis compositus cuius duas ponit Auesennas sue descriptiones. vnam in capitulo de cura fode mlice. aliam ponit in capitulo de cura melancolice. et istis potissimum vtemur stante materia flegmatica vel fecali: ut. R. sirupi de pomis compositi. ʒ. i. oximellis sim. ʒ. semis aquarum scolopendrie tamarisci et sumiterre antea. ʒ. i. misce. et loco sirupi superscripti semis pomis posterius adhuc magis apparente digestionem vtemur sirupus de epithimo iuxta descriptionem superscriptam. In quartana autem san. vel colerica loco sirupi immediate superscripti vtemur sirupo de bisantibus ut. R. sirupi de bisantibus. ʒ. i. sirupi de sumiterre. ʒ. semis aquarum endi. sumiterre et bug. antea. ʒ. i. misce. Circa euacuationem debemus primo incipere cum effusiuis debiliores et tandem transire ad fortiores. primi solutius descriptio. R. folliculorum sene et polipodii

Quartanē.

ad quercini electi añ. 3. f. pa. parū infun-
dant in aq̄ lactis caprini vel vaccini vel
in defectu illoꝝ in aq̄ fumiterre & bu. añ.
q. s. deinde fiat fortis exſſio cui addat
pulpe. ca. & diacatoliconis añ. 3. f. fiat po-
tio & experta est a dñō. Desue. In p̄cessu
possum⁹ vti fortiori solutiuo vt. Re. dia.
3. f. diafeni. 3. f. cōfectionis bamech. 3. ij.
f. dissoluant cū aq̄ lactis caprini vel vac-
cini vel cū deco. cōi in sine deco. pap. ad-
dat folliculorū sene & fiat potio addēdo
siru. de pomis sim. 3. f. vel loco cōfectiois
bamech. possum⁹ ponere tātundē de ele-
ctuario diaffene cui⁹ descriptionē ponit
Mico. in suo antidotario. Et si in forma
pillulari vellemus vti vtamur pillulis
indis vel pillis de fumoterre vel de lapi-
de lazuli. do. est. 3. ij. vel. iij. reformādo.
v. vl. vij. cū modico sir. vio. 3. ij. Re. sir. ro.
3. f. f. aquarū bu. 3. ij. lupulorū. 3. f. mis. p
die sequēti. Vel fiat sic. Re. diabu. & dia-
bo. añ. 3. f. f. zuc. vio. 3. f. misce pio die se-
quēti & recipiant cū modico aq̄ bug. Et
si antecesserūt aliquē euacuatōes de de-
bilitate & relaxatione membrorū possu-
mus vti medicina infraſcripta. vt. Re. mi-
rabolanorū indorū. 3. ij. mirabo. chebus
lorū si peccauerit flegma vel. citoniorū si
peccet colera. 3. ij. cōtundantur & infun-
dantur in aqua lactis caprini vel vacci-
ni vel in aqua buglose & lupulorum añ.
quantū sufficit. addendo parum passula-
rum enucleatarū & post horas decem &
octo fiat leuis exſſio cui addatur dia-
catoliconis. 3. f. reubar. electi subtiliter
puluerizati. 3. ij. cōfectionis bamech. vel
diaffene. 3. ij. & fiat potio sumēdo in die se-
quēti mixturā supraſcriptā. De euacua-
tione autē fienda per flobotomiam dicif
q̄ si hec feb. sit facta per aduſtionem san-
guinis & videamus vinā rubeam & gros-
sam dñz fieri floboto. ex basilica dextri
vel sinistri lateris. dextri si apparuerit
sanguinem esse superabundantem ratio-
ne epatis. ex sinistra si apparuerit domi-
niuz sanguinis ratione splenis: & cū hoc
appareat dolor aut tumor circa regionē
splenis. & aliqui doctores laudant hanc
flobotomiam debere fieri in oppilatio-
ne splenis quia facta maiori agitatione
in humoribus facilius educitur humor

melancolicus qđ tamen non sit a magi-
stro Cesare. Si autē fiat ex saluatella dex-
tre vel sinistre erit etiam conueniens. Cir-
ca prouocationē dicitur q̄ potest fieri vel
prouocando vomitum vel sudorem vel
uinā. Si intendimus prouocare vomitū
a principio vtamur vomitu leui: vt. Re.
oximellis simp. 3. f. f. aque tepide. 3. vij.
aut. x. misce. In processu vtimur vomitu
uo fortiori: vt descriptuz est supra: vt. Re.
aque decoctionis rafani. 3. vj. oximellis
simplicis. 3. f. misce & tepidum exhibeat.
Si fortius. Re. seminis rafani. 3. f. cōtera-
tur & decoquaf in sufficiēti q̄titate aque
ordei & in potu exhibeant. 3. vij. Vom-
itus competit in omni tpe feb. q̄rtane. sed
in prin. paroxysmi aut parū distāter ab
eo multuz cōmendat q̄ aut eradicat aut
alleuiat. Et si volumus vomituum aut
soluti. forte melius est vt exhibeatur per
diem post paroxysmum. In die paroxysmi
non solū lenitiuū leue pōt exhiberi sed so-
lutiuum leue in eadem die per sex horas
ante aduētū paroxysmi pōt exhiberi & magi-
me in declinatione vli q̄ multū alleuiat
fiat ergo sic. Re. folliculorū sene subtilis-
sime puluerizatorū. 3. ij. exhibeant cum
3. ij. vel. iij. aq̄ lactis aut brodi alicui⁹
carnis laudabilis de supraſcriptis. Pro-
uocatio autē vine fiat a principio cum le-
uioribus vt cū digestiuis leuibus supra-
scriptis q̄ sunt etiā vine puocatiua & in
p̄cessu digesta magis materia fiat cū di-
gestiuis fortioribus de q̄bus etiā dictum
est. Sudoris puocatio maxime cōuenit
in declinatione multū subtiliata & pauci-
ficata materia exhibendo. 3. ij. vini albi
clari subtilis odoriferi sed nō multū po-
tētis mixtū aq̄ zucharate tepide. 3. vj. ml.
& totū ante paroxysmū exhibeat & infra-
mus bñ cooperiat cū pānis q̄ sudor faci-
lius prouocabif. vel exhibeat tiriace an-
tiq̄ & bone. 3. f. dissoluēdo ipsam cū modi-
co vini albi & subtilis mirabilif puocat
sudorē & materiā subtiliat q̄ p tres dies
aut q̄tuor q̄rtanadeſinit sz p eā nō facia-
mus quēadmodū emperici q̄ in quocūq̄
tpe q̄rtane exhibēt tiriace aut diatridon
pipereon vel diasulfur & componunt q̄r-
tanā cū q̄rtana resoluēdo qđ subtile ē cū
remanētia grossi & inflammando corp⁹

Ita ut deueniat ad ethicā. Pro confortatione membrorum quia iste humor ledit suam naturam omnia membra principalia debemus attendere ad confortationem cordis epatis et cerebri exhibendo vnum morsellum seu. 3. ij. diamusci dulcis vel electuarij de gemis vel electuarij Concil. simul cum eo exhibendo. 3. s. 3u. diabus. et post bibat parum aque bug. electuarij et regum cuius descriptionem ponit etiam me. mirabiliterque in hoc casu. p. pauperibus fiat mixtura ex diaboraginato diabuglo. zucharo vio. et ro. ponendo de zucharo ro. minus. Et si timemus nimis calefacere fiat confectio refracta vt. Re. specie diamusci dul. specie rum electuarij de gemis. ana. 3. s. f. specie rum diarodon abba. 3. s. misce et cum zucharo quantum sufficit fiat confectio in morsellis. 3. ij. Et quia multum in hac feb. ledit splenem ita vt fiat in eo notabilis tumor vel durities primo a leuioribus inchoando faciemus istud medicamen. Re. olei de capparibus ad subtiliandum. 3. s. olei amigda. dul. 3. s. f. aceti fortis parum verbigratia. 3. s. misce et simul bene conquassent et ex eis cal. inungat regio splenis faciendo fortiter frictionem vt virtus medicaminis facilius penetret. que durities si cum isto medicamine non remoueret applicetur sibi emplastrum de melliloto cuius descriptionem ponit. De. quia in isto casu est singularissimum vt. Re. emplastrum de melliloto quantum sufficit extendatur super petia lini amplectente totam regionem splenis et calidum supponat: et cum exiccatum fuerit remouet. Circa correctionem accidētis dicimus quod principale accidēs magis ledēs in tempore porphyrmie fortissimus rigor ideo fiat inductio ad spinam dorsum cum oleo de ruta decocto cum dupla quantitate vini maluatici ad consumptionem vini. Et si fortius. Re. olei rutacei. 3. iij. piperris et piretri confractorum ana. 3. s. euforbij. 3. s. decoquant cum. 3. x. vini maluatici vsque ad consumptionem vini et ex eo cal. apud ignem fiat inductio in spina dorsum ante primum porphyrmie. et aplecare mulierem iuuenem fert quia est medicina tepata. caueat tamen se a coitu licet humor melancolicus excitet libidinem quia facilius ventosus iuxta sententiam Aristotelis quarta problematum: propter quod melius

colici sunt maxime veneri non quia sint multum fortes in coeundo sed quia multum et. Et vomitus factus in principio porphyrmie multum alleviat rigorem vel probibet cuius causa est fortis caliditas que imprimatur in membris propter fortem agitationem. De quartana continua cura non scribetur quia est raro eueniens.

Ad excellentissimum dominum dominum Ludouicum de gonzaga Marchionem et c. Ad tue epistolam Sebastiani aquilani interpretatione morbi gallici et cura.



Si illustrissime ac reuerendissime Ludouice omnia quecumque ingenio ac studio consequi possint tibi facile superpetant: tamen ab admonitione Cosmici nisi non alienum arbitratus sum ad te scribere ea que diebus elapsis de egritudine quam morbum gallicum vocant apud principes nostros disputata sunt non tamen vt aliquid tua celsitudine dignum adduceret: sed vt illa que de illo morbo sentiret: que et reliqui arbitrantur exactissimi iudicii celsure apponeret examinandam. Non enim temerarium visum est principi bonarum olum disciplinarum studioso: aut in noticiam venire: aut eundem suarum quarumcunque lucubrationum partem voluisse. Quandoquidem si itegerrimo Cosmici iudicio credendum est: neque in quibuslibet disciplinis diligentior: neque eruditior olus amantior est ista hec audeat etas. Quare nisi hanc infamam audaciam in bona parte accipere designaris: et me differente antiquorum sententias medicorum afferente tuo humanissimo ac luculentissimo ingenio facile feras. Quo circa ne mihi aliquando confusa oratio haberetur in tria capita volui presentem materiam diuidere. declaraturus primo quo nomine debeat appellari hec egritudo: et quia in Sale. operibus memoria habeatur. Deceui namque ex huius principis medicorum sententia verba facere. Quare satis mihi erit si ex illius doctrina ostendero sub quo propinquo genere talis egritudo collicetur. Ille enim vere in medicina se profecisse

De nomine huius egritudinis

sciat cui Sal. placebit ut Quintilianus bis de Cicerone utar. Secundo vero an talis morbus sit vnus vel plures. Tertio ex declarati morbi diffinitione veniā in rationalem curaz.

De nomine huius egritudinis. Caput primum.

Nimuz itaqz sufficienter ab soluam si per exactissimum modum declarandi Sal. pcedam quem secundo microtegni exercuit v3 p essentiali ter inherencia rei. p ea q appio. t tertio per ea que sint hominata siue casus appellantur. Dicamus igitur qz vbi concederetur hunc morbum nunq apparuisse in nostra regione nec aliq apud antiquos memoria haberetur. non propter hoc tamen tollitur inuestigandi modus t tandem veniendi in veram cognitionem ad minus subalternor generum vnde preterea fiet aptum iter venandi appropriatā speciem. quamobrem accipiamus cōez omnium medicorum confessionem morbum s. esse dispositionem preter naturam qua corpus sensibilibiter in operationibus leditur vt colligitur primo de morbo t primo sanatiuor. Quot igit modis dispōetur primo pternaturaliter corp? vt actioni noceat tot erunt prima morborum genera. hoc autem sciatur si que integrant corpus ad naturalem actionez cognouerimus. Hec aut sunt corporis complō cōpositio t conueniens vnitas. Tria igitur erunt prima genera sub morbo reposita ad modum loquendi medicorū: t ne longior qz conueniat procedat sermo videndum est primo an cōpositionalis debeat dici egritudo. Hoc autem commodē fit si talem naturam in suas partes resolverim? ipsam integrātes. Hec vero sunt q cunqz ex igitur ad morbi cōpositionē si cōpositum membrū suū debeat facere actionē. illa sub quartanario numero reduxit Sal. pmo de morbo v3 debita mēbri formatione. conuenienti ptiū numero. laudabili quātitate t bona dispōne. q qdēz si pternaturali se habuerint quattuor faciēt genera morbor in cōpōne qd? habitus videndū est an gallic? sub aliquo isto

rū morbor quattuor generū reponatur. hoc aut statim innotescet si accipiat vnuz quo omnes cōueniūt. s. p hunc morbū ledi principalr organica mēbra qd? t sensus ipse declarat. Itā in hac egritudine multe ptes corporis extenuantur. aliq crassescunt: que quidē nō ad simplicia s3 composita mēbra referunt. quo fit vt manifeste cōcludere possim? hāc egritudinē eē cōpositionalē. Primiū qdē cōpōnas lis nature gen? diximus plasma siue formationē. Ad hoc aut vt mēbz sit bñ plasmatū hec necessario pccurrūt. debita mēbri figura. cōueniēs porus cuz debita aspitare t cōcedēte lenitate. Si igitur mēbrium ppter hoc recedit vel propter aliq quod istorum a debita coequalitate cadet in morbum qui fit in plasmate. Et cū dictum sit ex hoc morbo multa membra macrescere aliqua ingrossari: exaspera f effi cutis que deberet eē lenis in multis ptiū corpis. vñ debita fluētilis forma corrūpitur: inferri potest esse morbum in forma conclusum ita v est hucusqz eē cōpositionalē morbum in forma quem eē morbum tetigit Sal. secundo de morbo Ex quibus itaqz agilis sum ad inueniendū appropriatā speciem egritudinis hui? p essentialia huic morbo inherētia dictū et effi est formā naturalē membri ex debita figura concavitate poro asperitate t lenitate cōponi. Quēsiqz igitur signa sumuntur ab istis aut ab aliquo istorū erūt signa sumpta a rei substantia. Ab istis igitur arguendo statim deueniemus in cognitionē proprie speciei quā sedulo querabamus resumens verū ingrossari membra p hunc morbū t pustulosam fieri cutim tāte grossitie vt similitudinē habeat ad pellē elephātis subtilianf t multe corporis ptes t intumescit facies adeo vt satirica corpora videāf q oia tribuit Sal. elephātiāsi morbo vt statim ex diuersis locis declarabim?. Itā vt certior fiat processus adducā verba Sal. scdm ppriam seriē. vnde manifestū erit quantū ad hoc hūc q serpit in populū morbū eē elephātiāsim. In libro at de cole. nigra Apparet aut absqz febriendo plurimis pustule scdm cūctum facte ingrossatam t exiccatā abundantem melancolico humore

ipsum expellente foras. nam ex cuius genere est elephantiāsis. Item Gale. in li. de diffinitionibus. Elephas est passio crassa & inequalis. Item in secunda parte introductionis anteq̃ loquatur de diuisione curationis que fit per farmacū in capitulo de elephantiāsi. Cutis effi hac passione contentorum & crassior est & durior: similitudineq̃ habetur ad pellē elephanti. Rursus secundo de morbo. Si quidem & elephas nominatur & tabes: manifeste autē permutat formam. & postea subdit. et vniuersū similes satiricis elephantes fiunt. formantur satirici rubicunde: ridentes apertis labijs: dentes ostendentes facie quēadmodum inflata: alia aliter: reliqua habētes subtilia quorum aliqua expressit ꝑ illustrat^o in imaginibus. Inquit enim inspectant adoloscēte rubicundi & ridentes apertis labijs dentes ostendant & ob id aliquādo morbum appellant satiricum. vnde & in libro de tumoribus qui preter naturam Quibusdam vero eorū vltra adinueniūt hanc passionem: cū incipit consueuerūt vocare satirissimum. satiris effi facie similes fiunt & parum infra. fiunt & scōm alias particulas carnum emineñ. Item sexto de morbo. Et si nigram coleram alias carnē atq̃ apertā elephantiāsim ab elephāte dictā. Et q̃ cāue morbi reducitur ad substantiā morbi cui⁹ sunt cause: id signa sumpta a causis huius morbi dicatur quoquomodo sumpta ab essentia liter inherētibz quod Galie. exercuit secundo de crisi. Cognoscitur autem causa faciens morbum & ratione exeuntium vt docuit secundo de crisi: & ratione colous vt in libro de fibotomia. Inquit enim albiores semine albiorē sanguinem coaceruant. nigriores vero grossiorem & melācoliozem. Itē in decimo mēmir. Rursus in decimo quarto terapētica. Differentibus tandem aliter demū tumoribus non in colore solū sed in differentijs que scōm calidum frigidū duriem & molliem. ideo rubet quidem tumor manifeste indicat humo. existere sanguineum. Item & figura pustularum facit ad cause cognitionem vt Gal. in comen. xvi. sexte particule affor. ponit ibi.

Late pustule incipientes. ergo ad exeuntia apparet tales pustulas emittere aliquid quantulam sanie liuidā non bene olētem. sed his temporibus hu. quendā album qualis est albedo oculi. interdum subrubeum cū quadam liuiditate videmus que omnia ostendunt materiam talis egritudinis esse aut ipsum sanguinē melancolicum aut nigram coleram aut crassum flegma. De flegmate autem nō est dubium. nāz contingit paulopost dū hec disputata fuerant facta esse anothomiam cuiusdā qui in vita patiebatur talem egritudinem cum doloribus & alijs que huic morbo sunt solita compicari. inuenta q̃ est mirabilis copia flegmatis viscosi in iunctura genu per spaciū fere octo digitorum supra iuncturam. se paratissq̃ preterea cannis faciētibz iuncturā exiuit maior copia adeo vt iudicatum est repleuisse medietate vnius ciati Nec poterat esse ros futurum nutrimentum quia cur in illo & nullo alio cōsimili. nec ros est illo modo coadunatus sed est aliquid irrorans mēbrum nutriendū vt colligitur pūmo naturalū virtutum a Gal. similiter ossib⁹ ibi existētibz aduenit nutrimentū per concauitates musculis per propria vasa. similiter mēbrana. quāuis carnes & mēbrana seipsa regētia. appellauerit Gal. ij. tegni hoc tñ eodem mō quo de interiorib⁹ pūmo declaratū est. Diceretur fortasse cā humectandi loca illa q̃ sicca & in nimio motu. hoc tñ nō negat: at tñ falsum est q̃ tanta humectatione indigeāt. nā cur in alijs iuncturis hoc sub tāta quātitate non est inuentū. In genu nāq̃ sinistro inuenimus de eode humore in subdupla quantitate Nec obstat si dicat q̃ dexterū latus d̃z esse humidius rōe epatis q̃ dextera p̃s matricis est calidior & siccior: vt in libro de spermate ostēdū est. Sed reddat nūc sermo nūc vñ discessit attēdentes colorem pustularū subalbidū: aliqñ subnigrum: aliqñ aliquali subrube dine: q̃ predictos hu. ostēdūt. Itē figura pustularū plana est vt ad sensum p̃z q̃ frigidā ostēdit materiā vt in cōmento affo. sexte particule supius adducto. Has oēs easdē causas & alia oia ascripsit Gale. elephantiā. nā

De nomine huius egritudinis.

In libro de humoribus qui preter naturā Melancolica vero passio est et elephas propriā quiddē gñationē habēs ex sang. melancolio in tpe vero fit nigra. Itē in libro de colera nigra. Ubi etiā qñ sobri⁹ qualitatibus fuerit humor sanguini cōmixtus subtrudēam elephantiāsm operatur. Similr scō ad glau. Rursus in scōa parte introductorij. Similitudinez habent ad pellem elephātis. Causa aut passionis est flegma g rossum et nigra colera. Itē vñdecimo de sim. medicina ca. de carne. Et veluti quedā cortex excudit a cuti in qua detiment maxime grossi et viscosi humores delati in cutē in quibus scabies et lepra et elephātes fiunt. Pretereā in lib. de diffinitionib⁹. Cuius color liuidus est scōm colorē albū oculorum. Cām vero mālem siue subiectiūā primo de differentiis febriūz ex Hippo. Inia in libro epidimiarū manifeste retuli in ea q̄ sumunt ab essentialr inherētib⁹. Si quis vero subiectiūā hui⁹ morbi cām requirat certum est q̄ cutim inueniet. Uidimus namq̄ in anothomia pustulas istas vix penetrare cuti: plurimas vero in ipsam superficiem. sed q̄ ista ad sensum cognosci pñt quo fit vt probatione nō indigeant. Consilr Sal. elephātiāsm cutis nūm morbiū voluit in libro de colera nigra vbi morbiū fm cutē appellat. Similiter in libro de tumoribus q̄ preter nām inter melācolicas et cutaneas passiones reposuit. Scō ad glau. dixit elephātiāsm fieri ex humore diffuso p cutim maxime ad faciē. Silr. xi. de sim. medicina. Item in suo introductorio allegato cap. Elephātia lepra ipetigo scabies alphas leuce ponunt morbi cutanei cū manifestis aliqñ cutis exulcerationib⁹. Ex q̄b⁹ oibus summatim cōcludit quantum ad essentialiter inherētia hūc morbum esse elephantiāsm secundum Sal. quare rē.

CA necessario consequentibus.

Expediendū est mō q̄ breuiorib⁹ poterimus quo mō concludi possit a necessario pñtib⁹ propositū nrm. Hoc autē ad duas dñas reduxit gal. in de pñtione artis medicatiue. scilicet ad necessario pñtia dñā dispositionē et necessario pñtia dñā siue

modū dispōnis. sed prima nunc accipiētur a nobis. Illoz vero quedā in initio morbi appent qdā vero in processu morbi vt allegatis supius locis colligitur a gale. et q̄ cōpō de q̄ nunc est sermo nō in organicis pñst. Nec aut aliqñ equalia hñtur. primo mō sanitas fm cōpōnē iudicabit. alio mō diuersimode lapsa fm q̄ diuersimode in sensus fit impressio vt alē dictū est. Ad debitā aut corēqualitatem sequit necessario pulchritudo. s; ad indebitā disformitas. Signa igit sumpta a pulchritudine aut disformitate dicentur accepta et necessario pñtib⁹ cōpōnē. Idē erit iudiciū de quocunq̄ alio necessario pñte quodcūq̄ illoz q̄ essentialiter concurrebat ad integrandā compositionālē naturā. dicam⁹ igit q̄ tales hoc genere morbi laborantes et si nō statim a principio saltē in processu tēporis sūt vt quisq̄ sensibillr cognoscere pōt. cōsimilē proprietatē attribuit Sal. elephātiāsm in locis allegatis. expresse tñ in lib. de tumorib⁹ q̄ preter naturā. et in de sim. plici medicina. Inquit est quādoq̄ horribiles sunt ad videndū. Item ipse autē factus deformis. Sed vt adhuc distinctius ista videamus et breuius nō recedētes a mō procedēdi Sal. suppono quod ab ipso notatur primo de ingenio sanitatis v; accidens qd̄ conuenit humano corpori: duob⁹ modis ad summā eē. aut q̄ actioni virtutis ptingit et dñ nocumētum ei⁹. aut alio mō immutāt corp⁹ sicut colores. pño modo dicim⁹ propria accidentia. scō mō cōia. His acceptis dicamus cñ eodē tertio de morbo et accidente q̄ actio q̄cūq̄ nfi corpis trib⁹ modis leditur. corrupte. diminute. ablate. Consilr mīl est in genere tot modis variabūtur accidentia. virtutis aut differētiā multā plures faciūt. multi vero vnā vt. xij. tera pen. tāgit. Sed quomodoq̄ sit tot modis primo variabil pñtiū accidēs quot modis et ipsa virt⁹ recepta. postea et illa trimembri diuisione discurrentes: pretereā p nocumēta q̄ accidunt actioni virtutis descripta a galie. in patiente elephantiāsm in omnia illa inueniemus et in talibus qui hoc genere morbi laborauerūt: quo fit vt manifeste cōcludi possit

De casibus siue accidentibus. lxxx

per argumenta. s. a pprio hunc morbum esse
elephantiasim. fm Gal. quare &c

De casibus siue accidentibus.

Restat ultimo inquirere quantum ad ea
que casus vocantur & proprie accidentia
que aliter contingunt corpori q̄predicta
illa autē actioni contingunt vt dictū est.
casus autē reducunt aut ad qualitatem
mutatā aut ad exiens mutatū aut vtrūq;
non sic intelligēdo q̄ omnia que ab istis
sumunt dicuntur proprie accidentia: sed
hoc sane intelligētibus relinquat. sed ad
qualitatē mutatā illa ad quattuor mo-
dos reduxit Gal. nā talia accidentia aut
comprehēdunt visu aut odoratu aut gu-
stu aut tactu. tertio de morbo hoc.

Discurrendo igitur per ista inuenies
mus Gale. vt supra tactum est elephantia-
si tribuere colorem quēdam liuidum vt
in libro de diffinitioibus. similiter & hor-
ribilitatē ad videndū similiter & de his
que olfatu percipiunt. vnde. xj. de simpli-
ci medicina. ipse autē iam fetebat factus
difformis sentitur aut talis fetor ab istis
vnde multoties volens hoc experiri fa-
ctus prope percepi illos male olere: im-
mo & vnusquisq; qui tali morbo labora-
bat ex hoc videbatur esse sibi maiori fa-
stidio. vbi per p̄similia alia discurremus
hunc modū sectātes inueniemus omnia
vniformiter corrumpere. Similiter etiam &
per exēptia mutata possemus discurre-
re. sed reliqua hec dimittamus volenti vl-
terius considerare. & qui exactionē expe-
rientia premeretur imitando semper pro-
cessum artificialē gal. iij. de morbo. **A**d
hi vero satis sit summam ex omnibus
istis ita collectis aperte ostendisse propo-
situm nostrum ex gal. intentione fuisse suf-
ficientissimū vt nostre fuerat intentionis.
Tamen ad propositi nostri confirma-
tionē adducā Cornelij celsi auctoritatez
libro nāq; tertio vbi de elephantiasī fa-
cit mentionem sic inquit. Ignotus autē
pene in Italia frequentissimus in quibus-
dam regionibus. is morbus est quem ele-
phantiasim greci vocāt. isq; longis an-
numeratur. totum corpus inficitur ita vt
ossa quoq; nitiari dicantur. summa pars

corporis crebriasmaculas crebrosq; tumo-
res habet cum his que sequuntur. hoc
idem sentit Plinius siquidem. xxvj. c. s.
tribuit elephantiasī omnia que cernimus
in hoc populari morbo. **N**ec mirandum
est quia dixerat ipsam a facie sepius inci-
pientem in nare primo veluti lenticula.
nam tales cutanei morbi apud diuersos
diuersis modis possunt incipere ex di-
spostione partium subiecti patientis vt
nos in hoc morbo hodie videmus. **N**on
enim apud omnes in pudendis incipit
immo alias is morbus erat letalis etiā
cita morte. **Q**. sereno medico referente
ex malignitate materie facientis mor-
bum. hoc tamen hodie raro accidit vt in
tertia parte dicef. **E**x quibus iam clarū
est omnibus qui animo non perturbato
hanc rem trutinarent morbum dictū vul-
go gallicum esse elephantiasim.

Et iam prime parti finem imposuissē
nisi Conciliatoris dicta aliquantulum
me retenuissent differentia nāq; 177. ex
plurium virozū illustriū sententia quos
longum esset enumerare innuit elephan-
tiasim esse nebandam lepre speciez. **I**te
& gal. ipse visus est hoc concedere vt ex
suis verbis elici potest secundo de mor-
bo vbi agitur de causis morbi in forma
sub hac serie. In leprosis enim dilatatur
narus. anhelitus grossus efficitur. aures
subtiliantur & fiunt quasi illud quod ap-
pellatur elephas. **R**ursus. vj. eiusdem
vbi est sermo de his que digestionē con-
tingunt & nutritioni sic habet. **E**t inde
in butusmodi carne lepra generatur quā
eleni appellant leuchim quod albedo in-
terpretatur. & similiter carnem nigram
atq; asperam elephantinam atq; leoni-
nam nominant. **I**tem secundo ad glau-
conem circa finem videtur concedere ele-
phantiasim quasi vniuersalem cancrum
Adhuc ibidem q̄ irradicatas & inuete-
ratas reprimere magis q̄ sanare. isti au-
tem sanantur. **P**aulus namq; egenita
qui dicta gal. in compendium reddidit
in principio quarti libri vbi de elephan-
tiasī agit: voluit elephantiasim quasi
vniuersalem cancrum. immo & capado-
cem artium scio fuisse huiusmodi senten-
tie. sed quia locus ab auctoritate debilis

De nomine huius egritudinis.

est nisi rationibus fortificet: iustus erit & aliquas rationes subnectere quarum hec sit prima. Si apud Gal. elephantiasis non esset morbus a nobis dictus lepra seque retur eum fuisse insufficientem & inartificiosum in dando nobis medicinam quod nephas est dicere in medicorum regem. patet hoc. nam nullibi fecit mentionem de cura lepre. Preterea quecumque tertia quarti dicit Auic. de lepra dicit Paulus de elephantiasi. Similiter quecumque Gal. de elephante Auic. de lepra quo fit ut elephantiasis apud Paulum & Gal. sit lepra apud Auic. Preterea Plinius quem dixi nostre parti favere aperte mihi est contrarius. nam in allegato loco voluit hunc morbum egipto peculiarem exitialemque egiptum habitantibus. Si quandoque tali genere morbi rex vexaretur utebatur balneis ex sanguine bircino. Consimile remedium legimus in his historiis consuluisse medicos Constantino imperatori qui lepra laborabat quare &c. Alia possent adduci argumenta que causa brevitatis relinquuntur cum inferius ponatur vltis solutio. A talibus autem breui me expediam cum nec apparentem habeant difficultatem secundum nostrum Gal. secundum quem erat propositum nostrum presentem materiam declarare quare quicumque alij oppositum dicerent propositum nostrum non destrueretur sed forte in hoc calumniarer. Dicerent nonnulli temerarium fore tantum mihi arrogare me his melius dicta Gal. intelligere ea maxime cum Paulus egenita dictis nostris contradicat. quis inquit ille subtilius penetravit in omnia que Gal. dixit quam Paulus? Sed vnum rogo ut qui hec nostra dicta aliquando dum ociosi sunt percurrant equo adsint animo nec me repente indefensa causa condemnent. Ostendam proculdubio ex dictis Pauli & Gal. elephantiasim apud Paulum esse longe diversum morbum ab eo quem Gal. elephantiasim appellat. Paulus itaque in principi. quarti libri laudat auctoritatem Aetij qui voluit elephanta curationem attingere non posse & ut omnia meliori modo procedat ponam prius verba Pauli secundum proprium ordinem. Inquit ille recte prius

to capadocem Aetium dixisse oportere ut virtute auxiliorum maiorem esse ipsis egritudinibus: & idcirco curari non posse elephanta. non enim reperi medicamentum ipso validius. nam si cancer quassus elephas existens in una particula incurabilis & apud ipsum Hippo. existimatum est quomodo non magis elephas quassus cancer quidam existens in toto corpore penitus incurabilis erit. hec ipse ad verbum. Ex quibus sic formatur ratio secundum Paulum nulla elephantiasis recipit curationem. sed elephantiasis secundum Gal. recipit curationem igitur elephas secundum Gal. non est elephas secundum Paulum. Sed dicit quis maiorem assumpti syllogismi non esse veram. nam ibidem paulo inferius inquit. Quamobrem de his qui tali morbo vincti sunt desperandum est sed in principio morbo existente ita ut neque aliquod extremum exiderit neque superficies exulcerata sit nec etiam tumores ad plurimum eleuati sint sed turpior quodammodo solum facies. s. ut hec non valde dedecens appareat curare tentabimus &c. Ex quibus dicit ille secundum Paulum in principio morbus curari potest in quo Gal. curauit elephantiasim. & ita syllogismus non procedit. Sed hec nobis non obstant primo. nam Paulus non dicit in principio non posse curari sed quod ipse conabitur curare ac si diceret extra principium egritudo hec non recipit curationem sed si possibile sit aliquando hanc egritudinem curare in principium conemur. Ex his potius arguitur impossibilitas quam possibilitas. iterum his omnis arguatur sic. elephas secundum Paulum non recipit curam extra principium sed secundum Gal. elephas recipit curam extra principium &c. minor facillime deducitur. nam ex. de simplici medicina ubi de carne loquitur referens causalem quamdam experientiam de elephantioso de quo dicit alio quodam conuersatum cum hominibus: deinde quod iam ferebat factus deformis constituta est illi humilis casa postea dierum intervallo illi cibos afferebant. canicularibus preterea diebus sanatus est. Quis diceret hunc esse in principio sue egritudinis fetor namque cum deformitate ostendit illum exiisse principium quod apparet ex his que

dicit in libro de tumoribus qui preter natura in quibus elephantiasim propriam generationem habere ex sanguine melan colico: tempore vero fit nigra colera quado. s. fetidi sunt et horribiles visu ac si diceretur procedente tempore quando non sunt in principio fit nigra colera. Cosuevit namque Galenus. cum egritudo est in principio dicere illam esse in principio ut eodem capitulo de illo quarto loco ponebat inquit. Is in principio. passio nis erat de primo hoc non sed quod ferebat cum deformitate significat namque confirmatum fuisse illud in egritudine. Rursus in illo met capitulo ubi de philosopho illo quem excellentis doctrine predicat. Inquit quod potius desiderabat mori quam sic debilitate vivere. Quis diceret tales leprosi in principio febilitate disponi sed tunc cum aliquod extremorum excidit aut superficies exulcerat aut partes corporis plurimum eleuantur: tunc appellantur febiles et tunc non potest aliqua species secundum Paulum curationis haberi. Preterea ex argumento Pauli de facto concludamus hunc morbum aut penitus incurabilem esse aut cum magna difficultate. immo hoc non affirmat sed dicit se conaturum. Arguit enim auctoritate Aetii. nam si cancer quasi quidam elephas existens in una particula incurabilis et c. quanto magis elephas cum quasi cancer existat in toto corpore penitus incurabilis erit. quem arguendi modum tetigit Aui. capitulo de lepra. Queratur modo quot cancri ipsa curauere immo arguatur sic. magis videtur quod debeat curari cancer quam elephas secundum Paulum et Aetium. sed ille aut non curatur aut maxima cum difficultate. igitur elephas penitus incurabilis existet ex Pauli sententia. at secundum Gal. talis morbus videtur facilis cure ut patet in. v. exemplis in allegato capitulo. Item mirandum est de sic dicentibus. nam semper apparent grecos extollere qui vere in omni doctorinarum genere laudandi sunt. illi mirabiliter deprimunt. faciunt enim Aetium valde puerum in medicina quem Paulus tantopere laudat. Nam dicit ipsum non inuenire tali morbo medicinam potentior quam Gal. ex modica exhibitione vipera

ti vini eiciebat. nonne et Paulus videtur rat. xj. de simplici medicina cur tantum laudasset Aetium si diceret tempore Paulus. et Aetii non haberi copiam viperarum: migrauerunt fortasse ad fortunatas insulas. Grauior hercle ista amplius declarare. sed ut omnia in contrarium fortius vincant iterum instabimus: nam ille morbus a quo cum curatur aliquis currit in alium non debet denominari morbus ille in quem transit ad bonum sensum. Sed Gal. ex elephantioso fecerat leprosum: ut patet in libro dicto. s. xj. de sim. medicina in tertio et quinto exemplis. igitur elephantiasis apud Gal. non est lepra. loquens igitur Gal. de pho qui patiebatur elephantiasim inquit. Huius vinum sic toxicatum effectus est leprosus. et parum infra de alio. In elephantioso conuersa est passio non post multos dies in lepram. Diceretur forte quod ex una specie lepre fecerant transire in aliam veluti si ex secunda specie ethiope transiret in primam. unde postea facile curaretur. Sed hec ratio stare non potest. nam concedatur gratia disputationis diuersa animalia posse adinuicem transmutari ut in fabulis scribit et accipiantur homo et leo quis diceret hominem conuersum esse in animal si in leonem fuisset transmutatus significaret certe hominem prius non fuisse animal. a pari si ponamus elephantia esse speciem lepre non diceremus elephantiosum sed esse leprosum. Sed dicet alius me recte non tenere Gal. sententiam. nam lepra secundum Gal. est morbus cutaneus importans quandam exquamationem ut vocabulum ostendit. leprosis enim squamationem significat. quare decipiunt qui credunt Gal. per lepram intelligere morbum quem hodie intelligimus lepram: et ita tex. Gal. optime consonat. nam morbus ille nefandus conuersus est in lepram. i. in hominem exquamationem ut verba Gal. in primo exemplo vident manifestissime importare. Contra quem sic arguit secundum Gal. una species est lepre in qua non fit talis exquamatione solus. igitur non semper apud Gal. lepra accipitur pro tali exquamatione. antecedit patet nam in libro diffinitionum ut supra inductum est diffiniendo lepram: sic inquit. Lepra est mutatio cutis ad id quod

De nomine huius egritudinis.

preter naturam cum asperitatibus et priu-
ritibus et doloribus et squamis abicit;
interdum quidem non sed interdum plures par-
tes corporis depascitur. Ecce manifeste
dicit Gal. quod non semper in lepra abijciuntur
squame et ex consequenti quod lepra non sem-
per clamat talē exquamationē. Nam que-
ratur ab istis quid intelligat Gal. per hec
verba interdum quidem non sed plures partes
corporis depascitur. ubi unusquisque sane
mentis diceret Gal. intelligere morbum
a nobis dictum vulgo lepram. Ex quibus
aduertendum est quod ex tali diffinitione des-
clarauit nobis Gal. duas species lepre
primam in qua exquamatur vel velis dice-
re cortices abijciuntur quedam ut accidit
dum nominantur cancri que species est fa-
cilis curationis: quod quidem est passio solius
cutis: et de hac intelligit Gal. ubicunque
dicit lepram esse passionem solius cutis in
quam etiam speciem transmutabat Gal. ele-
phantioso. secundam speciem in qua insensibiliter
consumuntur carnes exciduntur particule que
prius plurimum eleuabantur et talis est
aut difficilis curationis aut longe diffi-
cilioris prima: immo qui hac specie labo-
rant non nisi durissimam speciem curationis
possent habere: et hanc in principio solus
qui post principium solis pronosticis sunt res-
linquendi: quam etiam speciem posuit Aui. ter-
tia quarti cum voluit antequam ingrossetur
egritudo adhibere curationes et mun-
dificationes. quo fit ut secunda ratio ad me-
tem Gal. stare non possit. Sed cum ad hoc per-
uenerit sermo noster arabes multi diffes-
rentiam fecerunt inter lepram et elephantia-
m ut patet ex Aui. tertio et quarto canonibus. Et
credendum est vitio translatorum esse transla-
tos tales terminos elephantiasim et lepram
Sic bonus Desue tractatu de medicis
nis solutiuis capitulo de cofectione hamech
inquit. Coferunt egritudinibus cutis sicut est
scabies. morphea. lepra. cancer. elephan-
tia et impetigo. Auenzoar etiam tractatu
septimo libri secundi ponit differentiam
ut patet ex Gal. tertio et quarto capitulis. Et quam speciem
lepre secundam dicimus secundum Gal. similis
ille nam lepram cancerum pessimum in corporibus
hominum appellat quemadmodum et Aui. si-
militer Rasius quinto et nono ad Alman-
sorem differentiam facit inter elephantiasim

et lepram. lepramque appellat quam nos vulgo
dicimus lepram De antiquioribus vero no-
stris Plinius. xxv. c. illo loquens de ele-
phoro. Dedetur inquit elephantie albe et
lepris. Preterea de elephantia dixit.
xxvj. capitulo primo hunc morbum esse
ad tempora magni Pompei nunquam fuisse
se in Italia: deinde breui restinctum fuisse
se ut etiam de gemursa oblitterato nomine
credo quidem quam nos dicimus lepram nun-
quam fuisse restinctam in Italia: sed bene de
morbo gallico adeo ut hec passio nec etiam
a nostris proavis et alijs longe antiquio-
ribus nunquam visa fuerit. Hoc idem Lucre-
tius ipse testatur. nam temporibus suis
nondum talis popularis morbus in Ita-
lia apparuerat ut patet libro. vii. sub his ver-
sibus. Est elephas morbus qui propter
flumina nili. Nascitur in egipto in media
neque preterit unquam etc. Plura alia adduci
possent que gratia copendiosis processibus res-
linquo. Et quia res hec in se clarissima
est: super est modo ad in oppositum addu-
cta responsione postpono illos qui oppo-
situm tenuerunt: et quicumque dixerint ele-
phanta lepram nisi hoc probauerint ex
Gal. aut Hippo. ut nostre fuerat intentio-
nis a principio. Sunt tamen qui fauent
nobis longe celebriores ut visum est quam
tum ad negatiuam conclusionem videlicet
cet lepram non esse elephantia. esto quod ara-
bes plurimum per elephantia aliud intelli-
gant quam Gal. ut patet sen. xxij. ab Aui. li-
cet volenti ulterius considerare concor-
dia appareat inter Gal. et allegatos ara-
bes. alijs tamen hoc derelinquamus. Aduersus
te pro istis qui dixerunt Gal. non tractasse
hanc materiam videant ipsum tertio inter-
riorum tertio.

Ad primam Gal. auctoritatem dicis litteras
rā esse deprauatas: sed patet sic iacere: si quis
dem elephas nominat et patris manifeste
aut permutant formam tumescit enim nasus
et postea concluditur et in uniuersum
similes satyris elephantia fiunt. nulla hic
fit mentio de lepra. similiter littera sexti li-
bri debet sic iacere. et inde in huiusmodi
carne leuce generatur quam elei apo-
pellant leucin quod albedo interpretatur. et
similiter nigra carne atque aspera elephanta-
sim ab eleph. dicta. Item ad glauconem sic

debet esse series. et quandoque ad cutem totus expellitur sitque his moribus que elephantem nominant nec in grecis exemplaribus est illud inueteratas et irradicatas etc. Sed quia aliquis in hoc me reprehenderet quod negem illa esse Saleni dicta cum iam per plures annos fuerint sic impressa et in manibus tam illustrium virorum Attamen roga illum absque aliquo graui animi affectu videat ipse grecam litteram. sunt namque Sale. tex. in propria lingua in manibus multorum. et deus sit mihi testis: quod si haberemus Saleni libros ut decet fideles omnes alij superfluerent in medicina scriptores propter Hippocrata. omnium magistrus esto quod multi alij recte scripserunt. At Paulum dictum est fuisse contrarie opinionis ut latius declaratum est. Ad primam inductarum rationum dicis quod illa manifeste peccat in forma. est enim conditionalis falsa ut probatum est. elephas namque non est lepra nec Sale. est diminutus: et ad probationem negatur assumptum: imo in secunda parte inductorum in loco totiens allegato ponit quod cura lepre est per ducentia flegma et exterius inunctiones. unde dat preterea nobis intelligere quod si qua ex illa melancolia quod illa curatur per ducentia melancoliam et exterius inunctiones dixerat esse pro de morbo et accidente lepram generari ex multiplicatione colere nigre in toto corpore. pro quo aduertendum est ex sententia galeni quod illa secunda species lepre sit ex nigra colera: prima vero ut plurimum ex flegmate. et ideo secunda species vel omnino incurabilis est vel maxima cum difficultate potest curari. Esto quod rasis curauerit iuuenem illum ut refert quinto Ad aliam solem. prima vero difficillime curat. cum igitur secunda species apud gale. iudicata sit fere impossibilis: cur voluit illos potius profligis derelinquere. tamen si aliqua esset species quia iam dixerat ad causam attendendum in tali educatione melancoliam et exterius inunctiones iuuabunt. Alterius ad manus nostras non dum peruenerunt galei. opera omnia in medicina et sicut multos fecerat particulares libellos de diuersis egritudinibus:

ut de cura lapidis: icteritie etc. ita forte et de lepra fecit. Ad aliam rationem dicis quod argumentum concludit verum. sed non illud quod intendit sic arguens. nam licet concedatur quod elephantiasis apud Paulum sit lepra apud Auicem. non valet quod sit lepra apud alios et maxime apud galen. Si vero intelligeretur quod greci omnes sic existimet palam quod hoc fatuum et falsum est. Nam gal. in libro de diffinitionibus postquam dedit diffinitionem lepre posuit diffinitionem elephantiasis longe diuersam ab illa quod de lepra in qua dixerat quod depascitur carnes. similiter et in libro introductorij primo ponit diffinitionem elephantis deinde lichenis preterea lepre. ergo si diffinitiones sunt diuersae necesse est diffinita diuersificari. Auicenna enim capitulo et sen dicta. per lepram intelligit secundam speciem postquam a gal. Nec mirum si Auicem. tribuit leproso quod Sale. elephantioso multis de causis primo nam sicut superius dicebam multotiens ubi galen. elephantia nominabat translatum fuit lepra. quod patet ab Auicenna capitulo. allegato de lepra. ubi referens fortuitam illam experientiam quam ponit gale. undecimo etc. inquit Sicut quidam accidentaliter sanati sunt ex intentione interficiendi ex eo qui in potu tribuit ut moueretur ille leprosus. ubi galenus habet elephantiosus. Secundo quod inueniens esset diuersis egritudinibus conuenienter unam medelam applicare quod admodum gale. 6. interiorum de passione renali et colica dicit. et septimo mihi de diacodion. in li. namque de interioribus dicit quod 13 in principio sunt difficiles ad cognoscendum: non tamen tunc diuersae medicine sunt necessarie. et hoc idem primo interiorum sed in hoc non oportet tempus contere. nam boni sciunt practici quomodo una simplex medicina diuersas sanat egritudines et maxime prouenientes ab una causa imo et a diuersis ut de melle dicitur ad partenianum. similiter de agarico aloë etc. ut a gale. et Mesue accipitur et ita de multis alijs medicinis quas longum sit enumerare. patet iam quantum valeat hec forma arguendi. Quencunque laudat Saleni

De vnitāte et pluralitate

in elephantiasis laudat Auicē. in lepra
Igitur elephantiasis apud Sa. est lepra
apud Aui. Sed q̄ apud istos habet dif-
ficultas de viperis. nam extraneū videt
illas p̄desse huic egritudini quas tantū
laudat Sal. in elephantiasis nisi elephā-
tiasis sit lepra: ideo videant et attendant
ad p̄prietates carniū viperarum et desin-
nant admirari. vnde cō nāq̄ de simplici
medicina allegato capitulo excalefaciē-
tem et ericcantem habent virtutē et sum-
mopere diaforetica preparatō ad cutim
materiā per ipsas. P̄terea similis eua-
cuando. I. 4. terapeuticē. vbi de curatio-
ne multe carnositatis est sermo mirabili-
ter subtiliandi p̄prietate tribuit istis
carnibus: immo et salī ipsarū: et ideo ar-
teticis doloribus p̄uenientib⁹ ex gros-
sis humoribus sunt conuenientissimum
remedium quo fit vt sint multum destru-
ctiue cutanearum passionum.

Ad vltimum et historicū argumentum
dicitur primo q̄ ipsum peccat in forma.
arguit enim sic. sanguis hircinus opitu-
lat elephantio et idem opitulat lepro-
so. igit̄ vnus est alius. sed sic debet cōclu-
dere. igit̄ opitulans leproso est opitulans
elephantio. q̄ concessimus. Et ex hoc
non sequit̄ q̄ vnus sit alius: concessio il-
lo q̄ in tertia figura accipiantur omnes
particule ne videamur sopbisse. nam vt
paulo ante dicebamus vna et eadem me-
dicina diuersis prodest egritudinibus et
si sit sermo de medicinis cōpositis instā-
tia est de tiriaca q̄ multis egritudinibus
prodest: vt sit vnusquisq̄ etiam parū in
medicina eruditus sed istis longe melior
esset inquisitio quomodo sanguis huma-
nus et tiriaca diuersis prosint egritudi-
nibus. sed certi respondebūt a p̄prietate
occulta. et si mihi liceret exclamare ob
medicorum insaniā oīa conuertentes in
occultam p̄prietatem facerem itaq̄ et c.
Item bonum eēt si quereretur modū pre-
parationis humani sanguinis. et tūc ma-
nifeste viderent multa etiam in fabulis
scripta aliqua fulciri veritate. sed de his
alias. nā scōa huius tractatui p̄s n̄as
personat aures: quare primo capiti finē
impono Deo sit laus gloria et honor.
Amen.

De vnitāte et pluralitate huius morbi Caput secundum.



Imittēs fere omnes illos cō-
positiōis modos p̄ter vnū
q̄ tetigit Sa. primo de mor-
bo de illa tñ cōpositione lo-
quar quā cōmuniter medici
intelligūt. Nam ipsi querentes an talis
morbus sit cōpositus querunt an plu-
res morbi de facto adinuicē complicētur
omittendo similiter illud q̄ aliqui cōs-
tingit: q̄ nulli dubiū est q̄ interdū febrī-
cula quedam suboritur et taliter aliqui cō-
sueuimus dicere pleuresim morbum cō-
positū. Similiter nec nūc sermo sit de cō-
pōne respectu lesarū opationū. Et q̄ plu-
res actiones in vno aut plurib⁹ morbis
manifestissime impediunt: id morbi plus
res accipiātur. Scōdo differentiā esse in-
ter morbum et passionem qualē ponim⁹
inter viam et terminū sicut diffuse decla-
ratū est a Sal. tertio de morbo. et scōdo de
ingenio sanitatis: lz aliqui terminis abu-
tamur. Item accipiat et tertio q̄ aliquid
dum est in via pōt et d̄ a termino accipe-
re denominationē. p̄ hoc ēt aliquātulū
exercitato in philosophia naturali. Ad
huc quarto supponat q̄ accidentia que
cōpetunt ipsi passioni recipiant a medi-
co ac si competerēt ipsi morbo. p̄ de dolo-
ribus multotiens accidentibus dū in fie-
ri sunt apostemata. Ex quibus inferē ele-
phantiasim esse vnū morbū dolorēq̄ ibi
accedētes nō facere morbū distinctū vt si dī-
cerem⁹ ibi distinctā ēt arteticā passionē: imo
tales dolores consequūtur elephantia vt
passio lz p̄pter hoc nō destruat quin ip-
sam elephantiasim aliquādo sequant vt
morbus est. Et esto q̄ sequerent̄ ipsum vt
passio nichilominus elephantiasim seq̄-
rēt. p̄ per tertium et quartum presuppo-
situm. Et p̄ hoc solū dubitatio multo-
rūz si elephas est is morbus vñ est q̄ mul-
totiens existūt dolores et tñ nulla app̄z in-
cuti diffinitas. Patet responsio ex ter-
tio presupposito est esse in via ad termi-
num acquirendum: ideo elephantiasis
appellatur esto q̄ tales pustule nun-
q̄ exeat vel appareant in dato homine
stante tamen tali materia sic expellenda
vt diximus: quēadmodū si quis moueret

ad albedinem et nunquam efficiatur albus ex impedimento contingente: contingens autem ex duabus principalibus causis inequaliter se habentibus fieri in proposito impedimentum ne huiusmodi pustule eueniant presentibus tamen doloribus aut effluvia a natura expellente per aliquam aliam viam quam per cutim materiam pustularum aut beneficio artificis extrinseci educentis materiam. Si vero quis vellet aliam viam tueri dicereque hunc morbum esse compositum: non reputo eius sententiam dignam vituperio: sed alia pars me plus delectet. Non enim nunc is animus mihi est alicui contradicere: sed potius partes nostras defendere. Sed queret amplius esto quod tales dolores non faciant compositum morbum: unde prouenit quod tales egrotantes a tantis seuis doloribus cruciantur. Respondetur quod ex quo natura semper tentat mundificationem sanguinis ut in libro de colera nigra dicit Gal. excernens quod prauum est aliquid quando ad ventrem et intestina quandoque ad eam que extrinsecus superficiem. Et earum que expelluntur aliqua sunt subtilia, aliqua sunt crassiora, quedam vero non siquidem subtiliora, hec per insensibilem transpirationem resoluuntur aut per sudores. Si vero crassiora aut tanta crassitie quod cutis densitate transire non possint: et sic operantur aut carbones si calida fuerint aut cacos si non calida. Si vero crassa sed non tante crassitie sed medio ut ita dixerim modo posita: licet cum difficultate pertransire cutim talia operantur elephantiasim. Itaque igitur ut dicebam cupida mundificationis sanguinis et totius corporis transmittit in propositum ad superficiem exteriores conatu quo potest nociuam materiam. At cum grosso corpori opus sit ampliori via quam dum sit necesse est causari continuitatis solutio nem. et tanto maiorem quanto corpus fuerit strictiorum meatuum aut sensibilia membra habuerit ad quam grandis sequitur dolor. vel quod natura fuerit consueta transmittere humiditates ad articulos corporis humectatione indigentes: mittat nunc huiusmodi superfluitates in abundantiori copia: ex quibus dolor causatur ut tertia particu

la affo. et. r. de cetero tractatum declaratur a Gal. Hec breuiter dicta sint quantum ad caput. ij. tanquam excitamenta quedam cum iam tempus sit ad ultimum propositum accedere scilicet ad curam.

De modo curationis cum aliquali pre seruatione, Caput. iij.



Uicunque animam induxerint ad curam alicuius egritudinis necessarium est illud pre oculis semper habeant quod gale. ij. et. iij. de ingenio sanitatis magnope commendauit: ut quod ingenium perfecte curationis morbi haberi non possit nisi curandi morbi diffinitio conueniens habeatur illa scilicet in qua communiter conueniunt omnes.

Ex locis igitur allegatis et maxime ex libris de diffinitionibus collegimus diffinitionem elephantis. Dicam igitur quod elephantiasis est passio crassa et pustulosa dispargibilis precipue secundum corpus extrema coloris huius secundum oculorum albedinem emittens aliquantulum superfluitate liuida et male olentem ex flegmate grosso aut ex nigra colera proueniens dictaque ad similitudinem pellis elephantis. Et qua quidem notificatione primum omnia signa apparent siue illa sint propria siue accidentalialia. quod omnia suo ordine deducta sunt in prima particula: et ideo illa amplius non repetitur sed potius ad earum determinationem procedendum. Si ex flegmate grosso aut nigra colera euenire hunc morbum dixerat diffinitio cause secundum medicos et maxime gal. in tertia differentia consistunt ut ad presens attinet negocium. quasdam namque procatarticas dicamus. quasdam autem antecedentes: tertias quibus magis nomen cause competit coniunctas. Si non huiusmodi morbi causas procatarticas querimus quod sub alio termino principiatiuas dicamus nullidum quod multis modis contingit assignare secundum quod hec egritudo potest diuersimode in populum serpere. nam aliqui ex ipsa aeris infectione. aliqui non ex infecto aere sed ex ea quam medici contagionem dicunt: et breuiter ex omni eo quod sub tali causa continetur. quorum omnium in diuersis locis in

De modo curationis.

ter antiquos inuenit Gal. infectionis. aut primo complexionū auctoritate Hippo. ij. epidimiarū. et tertia particula affo. cōmento. xij. et xxij. maxime ubi tēpora humida precesserunt flantibus etiā australibus ventis; et moderato superueniente calore de facili corrumpente quē inspiramus aerē. Et istis namq; dispositionibus summopere causat putrefactio ut prima quarti Aui. primo de differentiis febriu. et. xj. terapētica. declaratū est quā pestilentiali em constitutionem olim accidisse memorant in Cranonia ciuitate vexata egritudinibus memoratu horribilibus quarum qui notitiam desiderant percurrāt predicta loca cū mibi animus sit pro virib; prolixitatē euitare. Si nō de contagione loqui velimus sicut de eo quod in cōuersando cōtrahitur ut de elephantiasi. xj. de simplici medicina. dixit Gal. ista ad faciū principalr reducenda sunt siue mediate siue immediate. Et isto modo coitus dormire assidue prope elephantiosum et ipsum tunc ipsis tangere sumere lac a patiente elephantiasim pnt esse primitiue cause p contagionem. Et si queratur; hec que iā inualit ad qd horum magis reduci dz. an ad ipsam aeris infectionē vel ad modū quē contagiosus diximus. Dicit q; magis ad cōtagiosas dispositiones qd etiā modus propagationis declarat manifestissime. Nā fere omnes qui hanc egritudinem passi sunt aut illam per coitum cū elephantiasim patiente aut cum illo dormiendo ut dictū est vel lac sugendo contraxerunt aut alio quo alio contagioso modo.

Aliter accidit ex infecto iā aere. et ipse Hippo. dicit de habitantibus Cranonē urbem ob hoc iā nō negatur hanc epidimicū morbū posse ex aeris infectiōe causari ut diximus. Et credo hac tēpestate aliquale infectionē aeris concurrere. nā precedentia tēpora si recte meminim; minus humida precessere ut pz in longis et frequentibus alluuiōib; et caliditate sequente; licet nō immoderata extitisset q; si modum nimis excessisset cum tāta humiditate nō est dubitandū quin aliqua

nephanda et letalis pestis sequuta fuisset. Sed questio est a qua magis causata est talis passio; quia de facto nūc Italia vexata est. Iterum queret aliquis vñ apud antiquos extet memoria quando q; incepisse egritudines aliquas a pudēdis ut nunc maiori parti egrotantiū accidit. Respondetur q; quicunq; Salie. et Hippo. dogmatibus diligēter studuerit nullam hac in re controuersia habebit; siquidē in primo de cōplexionibus dunt refert nephādas illas egritudines gētis Cranonie dū inquit. Et puenerūt in pudendis carbunculi in estate et morbi alij hmoi generis qui putredine nascunt. q; q; verba sint Hippo. circa principiū secūdi epidimiarū. Itē et tertia afforismorū particula. xxij. At vero genitaliū putredines nō simplici absolutaq; rōne eueniunt; sed si humectio sit. Et si adhuc queratur q; causa est cur tales egritudines per corpus serpentes ex putredine genitas quas sudamina dixit Hippo. sic incipiunt a pudendis. Respondet ibidem Gal. ex caliditate scilicet et humiditate ularum partium que ex parua etiam cū putredinem gignūt. Et si adhuc querat cum illa loca sint nervosa videtur deesse ibidem materia. soluit gal. propter humiditatem ad illa loca emanentē non q; suapte natura humida sint. Et quo pz q; cōmode hinc incipiat talis morb; deinde percurrat semitaz corporis. Sed si adhuc queratur q; causa est cū buiusmodi pustule incipiūt ut plurimū i facie aut anteriore parte capitis apparere. Rñdetur ex humiditate residēte in capite. Nā gal. dicit in epate abundat colera in corde sang. in cerebro flegma. vel si rectius quis vocare velit pituitā magis q; flegma ut scōo naturalium virtutū dicitur. abundantiori igitur existente nō miruz si ibi prius appareāt. Adhuc et anterior pars capitis humidiorē posteriore ut secundo complexionū et scōo tegmi scriptū est vñ ad facies et ad alias ibi apparet particulas citi; hūiditates defluūt. Rursus si quis querat cur p coitū ista lues facili; p̄trahit. Rñdet q; siāte in pudēdis humiditate nimia ut dictū est ex mo

tu qui fit in colitu: tunc illa loca magis calent quo fit vt maior copia humiditatis trabatur que citius putrefit. Itē etiā & propter apertionem poru membri virtus: q̃ tunc vapores corrupti citius a matrice eleuantur vt bene tangit. Concilia tor differentia superius inducta. Quib⁹ sic ordine declaratis facillime hui⁹ egritudinis habeatur cā antecedens pariter & coniuncta. Si quidē antecedēs cā a pcatartica cōstituitur vt in introductorio Sal. hec autē & quātitate & qualitate esse potest vt abundantia melācolici sanguinis aut flegmatis que a multitudine nutrimenti aut his que fm magnā sui partem in tales humores habitudinem habeāt vt transmittantur causata sunt vel prefati humores qui talem cōtraxerunt dispositionem vt quāuis quantitate nō multi sint tamen quales sint faciliter poterunt in coniunctā transire vt scz malignitate sua ad extrema corporis transmittantur.

¶ Coniuncta vero causa elephātiāsis est vt supra patuit colera nigra aut flegma grossum actu talem egritudinem facientia: esto q̃ multotiens Sale. nominet melancolicum sanguinem. vbi est aduertendū q̃ merito huiusmodi cause coniuncte ex intentione Sal. venari possumus elephātiāsis differentiam. Nam si ex ipso flegmate proueniat elephātiāsis alba generatur. Et propterea apud auctores multotiens inuenitur elleborum mederi elephātiāsi albe. Vbi vero a nigra colera admixta sanguini eueniant subrubeae elephātiāsis species accipientur vt in de colera nigra. Sal. Inquit enim quando niger humor qualitatib⁹ sobrius fuerit sanguini commixtus subrubeam elephātiāsim operatur. Itidem dicamus si a nigra colera proueniant tunc subnigram egritudinem operatur.

¶ Istarum autem egritudinū & specierū prima est & minus vt ita dixerim maligna existens licz crassiores & pinguiorē efficiat pustulas: que vt alias dictum est tunc temporis plurimū inuadit. Reliquae vero maligniores existūt. Sz apud Paulū elephas ex melancolico & ferculentior & quasi luto sanguinis aut flaua colera

aut bile vtriusq̃ vltra modū aduſtis fit nec mentionē facit de flegmate quo fit vt diuersimode accipiāt elephātiāsim. Sz de his satis. nam tempus est iam ad curam accedere.

¶ Dicamus igitur curam tripartitū actum esse vt Sal. placuit. in dietam. farmaciam & chirurgiā. Per dietam autē nō solum intelligere debemus administrationē potus & cibi verum & debitā administrationē omnium que sub rebus non naturalibus continētur quemadmodū primo ad glauconē accipit Sal. Et propterea dicebat dietā quam viuendi regulam dicimus esse medicinam aut medicine partē. Inuentionē autem horum omnium rei ipsius natura denunciat. Contēnēs nos igitur aer de quo medicus magnam debet habere solertiā: vt. xij. contēnentis. & xj. terapen. scriptum est ad calidum declinare debet. nam causa faciens hunc morbū frigida est. Et q̃ opus est tractione que ad exterius ne patientes infestent a tam seuis doloribus. Et q̃ talis materia est grossa & compacta q̃ postq̃ venerit ad extrinseca exiccatione indiget: ideo ad siccitatē aer tendere debet. Confirmat hoc experientia. nam omnes qui tali morbo laborant longe deterius se habēt in hyeme q̃ in estate licet in actu preseruatiuo ad temperamentū aerem alterare debemus vbi inequalis fuerit & tātum quantū possibile est & tandem ad illas qualitates debet declinare si declinauerit que minus sint generatiue materiei faciētis hanc egritudinē. Exercitia pariter siue sint exercitia solum siue exercitia & opera meliora sunt que vehementia dixit Sale. seruatis tamē conditionibus dictis ab eo in primo & secūdo sanatiuorum hoc autem esse dicunt cū letitia vt sunt venationes. Itā quemadmodū dicit Sal. in libro de ludo parue sphere multi liberati sunt ab egritudinibus gauiſi solum. Quare illa exercitia maxime cōmendanda sunt in quib⁹ corpus & anima simul exerceat cū leticia: & propterea ludus parue pile multū ibidem cōmendat. Idē dicat etiā in preseruatiuo actu nisi q̃ nō ita vehementia fieri debēt. Somn⁹ aut eligatur quantum nature patientis

De modo curationis.

conuenit nec ex longitudine somni superfluitates augmentarentur in corpore si cut dormitio in mane aut in meridie quā sufficienter dormierit in nocte nisi consuetudo multum inualuerit. Est enim consuetudo secunda natura ut ad glauconē scripsit Gal. licet ex conuenienti somno superfluitates resoluantur et natura confortetur. Itidē de vigilis dicat que in hoc morbo eligibiliores sunt. opus namque potius est inanitione et extenuatione quam e contrario. omnia tamen moderato usu. Cibaria vero cum in triplici differentia consistant: quedam enim grossa sunt quedam subtilia et aliqua mediocria. Eritentur autem quedam quod flegma aut colera nigra generant. similiter quedamque indigestibilia sunt et breuiter omnia que cachochimia a Gal. dicuntur ut carnes agnorū anserum preter alas auis in aqua degentium et quorūcūque animalium nouiter natorum. Carnes bouine leporine hyrcine que male sunt quod grossum generant humorē. Caprine autem mali sunt chimi et pinguitate quandam habent et digestionē grauāt ut ad glau. dicit Gal. Porcine carnes non laudantur propter viscositatem merito cuius facilliter causantur oppilatio maxime in epate aut renibus. Et propterea bene dixit Gal. in de eu chimia et cachochimia quod audaces nimio usu nimium porcinarum semper sentiunt quādam grauez et tristē sensationē in predictis locis. Salita autem sunt diaforetica et subtiliatiua virtutem habeant ut quinto dicit alimentorum tamen in hac egritudine fugienda sunt quādammodum secundo ad glaucones. Gal. scribit Porcorum autem salita caro poterit aliquantulum concedi dum quis ea rarissime utatur et in modica quantitate.

Laudatur fasiani perdices galline carnes vituline hedorum castratorum iuuenum et breuiter omnium que laudabile generant nutrimentum. partes autem laudatorum animalium a quibus est fugiendum breuiter sunt intestina ventris: matris: aures: oculi: caude et sanguis secundum omnem modum ad ministrationis. Et pisces quicunque paludosis et stagnosis locis capiunt fugiendi sunt et horum quod pinguiiores sunt. anguille autem siue in bonis siue in malis locis capiuntur semper fugiende sunt quas Gal.

semper vituperat siue sanitatis siue egritudinis tempore. Qui vero pisces capiunt in puro mari et superagitato a ventis non vituperant et maxime ubi pingues non fuerint et qui viscositate carent. similiter de his qui in dulcibus capiuntur aquis mundis atque currentibus. sciatiles vero vel volueris petrinos pisces dicere sum mopere laudant. Legumina vero omnia fugienda sunt pessime autem sunt lentes et frixe fabae. quo circa dixerat secundo ad glauconē quod habitantes Alexandria abundant tali genere morbi quod existente multitudine materie in corporibus illorum aere vero excellenter calido de facili fit motus humorum versus cutim. Nec obstat quod dixerim supra aerem declinare ad calidum quod genito tam morbo materia subtiliabitur que erat in via citius traheret ad extra quam pharmaca exhibita trahere non poterant.

In actu vero vere preseruatio asinorum dinare ut tactum est supra. Casei usus omnis malus est esto quod antiquus quādam vim subtiliandi habeat. butirum etiam superfluum cum sit pinguisimum. bouini lactis usus laudatur secunda ad glauconē et propterea scythae lactis potatores nunquam fere hanc egritudinem passi sunt. melius tamen est quod asinarum preter humanam lac ex similitudine et cognitione quam habeat ad humanam naturam. ut tertio de ingenio sanitatis dicat: et postea caprarum et c. Administretur autem lac secundum quem modum docet Galenus septimo therapēice. x. et v. Et lac caprarum lac sit magis temperatum excipiendo humanum tamen ut dixi conuenientius est patientibus hanc egritudinem quam asinarum. In actu vero preseruatio caprarum esset ad propositum. Inter fructus conceduntur ficus et uae bene mature sed moderato usu. vuarum passarum aliquantulus usus: eius natura sed dicat quod impinguat epat: tamen immoderatus usus earum ardorem faceret. et ad pzinianum dixit Gal. Consilia seruet quod cupiunt se a tali morbo preseruare. Quātū ad potum siue sermo fuerit de potu tamen quiper accensum nutrimentum siue de potu et cibo dent vina aquosa usu et virtute et si febris coniungatur: tamen quod digestionem auxiliant: tamen quod sudores puocant: ut. S. therapē. et quarto

Sanatiuorū dicif. Una nāq; ex intētionib; in sanādo est alteratio vt ibidē dicif talia aut siue alba siue nigra dummodo aquosa sint: sed q; nigra nō ita diaforeti cā virtutē hñt & magis nutritiua: ideo magis laudant. mellicrati vsus laudabilis est aut aqua in qua decocta sit bora; go aut buglofa & hñdī oib; nota. Nec aut ad melius summati sint dicta q; longe plura fuissent dicēda sed breuitati indulgendū est. Tamē vnū moneo vt tales hac egritudine laborātes vtant tenui die ta & quāto cōmodius fieri pōt tāto subti lietur magis: inspectis semper etate ma xime & virtute ac cōsuetudine. Quantū aut faciāt animi accidētia ptz cuiusq; le genti libros Sal. de sequela potētiarum aīe & libellū de ludo parue sphere. q; pos tēs autem sit fantasia ad immutationem taz exterius q; interius ptz manifeste his qui diuī Jambici aut Sicarelij operib; incubuere pariter & qui sciuerunt intelli gere quid Sal. per virtutē regitiuaz siue naturalem calorē intelligit. sed de his si lentio me expedio ad pñs alia alijs relin quēdo. Admoneo vt coitū summope cui; tēt ex cōis superius assignatis. & qui vo lunt se pseruare similiter abstineāt & ma xime cū patiētibus hanc egritudinē. sed de hoc satis cū iaz cōueniens sit & lauda bile ad cōueniētes farmacias accedere quas similiter ex rei natura inuestigabi mus retinētes cōe pūncipiū in medicina ad egritudines curādas v; egritudinib; cōtraria exhibēdo. Dicam igitur q; cū egritudines crasse in multiplici dñia cōst itant: nā alie sunt intrinsece alie vero ex trinsece & quedā medio mō se hñtes sicut multe earū q; in cute apparent intrinsec; tāz hñtes: & interius affligētes cuius ge neris sit elephātiāsis: quo fit in duplici genere farmacie ad eius curā: intrinseca scz. & extrinseca opus sit. Intrinseca far maca ad duodecim genera reducunt: ex trinseca vero ad vñdecim vt in scda pte introductorij a Sal. declaratur. Sed q; in diffinitione dicebatur crassa & pustulo sa statim declaratur nobis quibus me dicaminibus vti debemus. Habitum est effi in prima pte ex tali crassitudine ledi naturalē formā. Exasperat effi & pustulo

sa fit cutis id illo generi farmac' e exteri⁹ est op⁹ qđ sineticū dixit gal. i. purgatiuū eoz q; in superficie florescunt. At cū talis superficies aliter crassities sic dura proueniat ex crasso flegmate vt plm nūc aut nī gra colera: ptz tam qualia dicunt hñdī farmacia q; mollitiua. Similiter q; dices bas pustulosa: hinc manifeste cognosci mus materiā ad cutē a natura transmitti adunāte hoc q; crassum dicebat quo fit vt prius abscessa cā apponi debeāt que talis materie ad cutim a natura trāsmis se habeant attractiuā potentiā: materia attracta exiccati o; & inde cutis abstergi quo fit vt talia exteri⁹ applicāda & molli tiua & attractiua & diaforetica cū diges siōe & absterfiōe ex q; exiccatiua sint tā dē bonū colorē in cutē inducāt. Sz q; vl teri⁹ in data diffinitide dicebat q; ex flegmate grosso & nigra colera proueniret trāstrus aut talis materiei ad cutim fieri nō pōt absq; aliqua solutione cōtinuitatis vt in scda pte dictū est ex qua fm quā dam pportionē causabatur dolor q; & q; mitigāt dolorē quare dicunt. Ex quibus intentionibus sic faciemus cōuenientem vñctionem. Accipiantur saponis albi & minuti & in parua folia redacti. 3. iij. mul totiens loti in succo endiuie & plantagi nis: deindē bulliat in succo lapatij acutē vsq; ad lenem spissitudinē. Preterea. Res masticeis thuris añ. 3. iij. aromatici sulfu ris viui nitri añ 3. s. vnguenti cōmunis ad scabiē qđ dicitur vnguentū de quinq; 3. v. & misceatur oīa simul. Modus. autē administrationis est vt vna die vtantur hac vñctione. alia die lauentur cū aqua decocta fuerit malua & excoctatū ordeū aut farina amarorū lupinorū. Sed q; dī xeram⁹ ista fieri nō debere nisi prius fuif semus exercitati circa abscissionē cause: hoc aut cōmode fiet qñ data materia fue rit expulsiōi parata. Quēcūq; igitur dī gerunt flegma grossum aut nigrā colerā & huic rei cōueniētia: & talia sunt bora. buglofa. fumusterre. sparagus. lupulus scolopēdria. pipinella. lauādula & hñdī Si igitur fiat decoctio oīum istorum aut aliquoz cū intentione optimi zuchari & accipiat per septē dies. 3. v. in mane bonū erit & multi cū predictis verbis faciūt

De modo curationis.

bullire mirabolani chebuli aut indum.
multi vero absq; mirabolani immittunt
solliculos sene. alij vero magis expedis
te pcedunt et sic ordinant farmaciu. Re. si
rupi de fumo terre mellis rosati colati añ.
3. j. aquarū lupulorū buglose et endi. añ.
3. j. mis. deinde administret hoc solutiū.
Re. mirabolanozū indorū chebulorū her
modactiloz. añ. 3. j. florum boraginis et
buglose añ. 4. f. bulliant in septem vni
cijs aque lupulorū. vel si aliqua affuerit
febricula endiuie et cicoree et facta conde
centi decoctione. Re. agarici electi. 3. j. sa
lis gemme. 3. f. boni ponderis et infundat
tur condecienti tempore in. 3. ij. p̄dicte de
coctionis. preterea fiat expressio cui ad
datur dia. 3. iij. Dia si. 3. iij. mellis rosa.
colati. 3. j. et misceantur simul cum p̄dicta
decoctione. Poterimus vti electuario
hamech et alijs quibuscunq; slegmatis
grossi aut nigre colere eductiuis. Simi
liter et vti poterimus hac purgatione po
tione gal. nam accipiant mirabolani in
di chebuli absinthium flores violarum
turbith carthamus fumusterre fructus
sebesten capilli veneris que oia bulliant
in. 3. viij. aque longa decoctione et lento
igne vsq; ad cōsumptionē duarū tertiariū
deinde addat diagredi. 3. j. Rosi eius
est. 3. iij. cū aqua calida p̄sideratis oibus
q̄ circa egrotantē cōsiderari debēt: admo
nētes q̄ ista ventur in maiori aut mino
ri dosi: similiter ista aut alia s; q̄ bonus
medicus iudicauerit ne incidam in illud
q̄d. 9. terapē. scriptū est v; vt oēs vna for
ma velim calcari. Aduertēdū tñ est q̄
hac effionem v; flo. p̄cedere etate et virtus
te cōsentiētib; In magnis nāq; egritu
dinibus siue p̄sentibus siue incipētib; vel
expectatis semper expectanda est flo.
vt in lib. de flo. digit. gal. et p̄pterea scō
ad glauconē p̄cepit flo. in hac egritudi
ne et alijs de causis quas hic enumerare
nō est locus. Et vbi iudicatū fuerit mate
riā in aliquā aduersionē tēdere optima
esset ex sinistro latere vt in q̄rtanis p̄ce
pit gal. et quanto copiosior tanto melior
cōsideratis in flo. examinādis. Istis aut
factis eūonibus applicāda sunt illa que
dolorē auferāt talia aut sunt in multipli
ci dōia. nam aut mitigāt apparenter sen

sus hebetādo q̄ stupefactina dicunt a q̄.
bus fugiendū esse optime docuit. xij. ter
nisi in vigētis necessitatis casu. Et tunc
accedendū est ad illa quorū p̄asim exers
cuit gal. x. decē tractatū. Et i alijs locis
quedam mitigant vere et horum quedam
per abscissionem cāe immediate siue per
seqlā vt verbo vtat gal. talia aut interdū
sunt calefactiua interdū infrigidatiua.
Et i; horū aliqua tacta sint iupraybi po
suimus medicinas euacuatiuas: tñ vltra
illas inueni mirabiles pillulas a gal. cō
positas quas i; ipse mirabiles appellet:
ego vero mirabiliores inueni et sunt. Re.
mirabolanozū chebulorū indorū corticū
cucumeris asinini vel loco ei⁹ electuarij
zingiberis interioris colloquintide salis
indi hermodactilozū bierepigre satirio
nis añ. partes eāales. serapini ad duplū
vnius p̄dictorū et nō oim: pistent pistāda
subtilr et redigant in formā aut massam
p pill cū aq̄ endi. et aliquātulo mell. ros.
et fiat pillule admodū ciceris: vsus quaz
sit de tertio ad tertiū fm virtutē patētis
Ego vero aliqui tres: aliqui duas: aliqui
vnā exhibebā. Quedā vero pprie tollūt
dolorē p solā. s. resolutionē vaporū et sup
fluitatū cōcurrentiū ad dolorosum locū.
bmōi aut sunt tēperate vt ita digerim ca
liditytis vel velis dicere in gradu primo
et subtilis substātie vt. v. de sim. medicina
ga. dicit et iō dicunt resolutiua et rarefa
ctiua subtiliatiua maturatiua et q̄ faciāt
p̄cedere oē q̄d coarctatū est et retēū in do
loroso mēbro: vt ibidē late gal. Q̄lia sunt
camo. oleū anetini cuius. cassia aut si
stula multū v; in mitigādo dolores exte
rius applicata et seruatis suis cōditionē
bus. oleū antiquū maximi inueni tuas
mēti p̄pter suā citā penetrationē et resolo
nē nō q̄ recētī magis sit mitigatiū dolo
ris vt. 6. de ingenio et. 6. de sim. medi. scri
ptū est. Itē farina puri frumenti et multa
alia: q; vsus eorū poterit esse vel ex eorū
oleis vel faciēdo ep̄sm siue cerotū ex his
immiscēdo aliqd de noua cera cū aliquā
tulo cinamomo. Itē appositio bone tiria
ce ad loca dolorosa vt. 4. tera. scribit Et
siquis b̄et echiglas q̄s marfi ppli ma
rasos dicūt: et sale ipsoz pilliniret dolorosa
mēbra. Silr. et viperatū vinū bibitū ex cō

In prima pte assignata cuius rei fecimus experientiam. R^a tūc t^opis adhortante gregorio spoletino in ga. opibus diligētissimo ex utraq^{ue} lingua optime habita accepimus e patavinis mōtib^{us} marafos mortuos deinde in vino quod postea tribus exhibuimus et vidimus notabile iuuamentū. Sūt tñ multi q^{ui} volentes citius euadere in hac egitudine vtunt in frascripta vnctione p^{er} quinq^{ue} dies cooperientes se in lecto quo ad plurimum sudant vtentes tñ suprascripta dieta. R^a rasine pini turis masticis tartari albi lⁱtargiri auri argēti viui olei laurini olei vulpini olei abietis cuscute succi pomorum arancio^{rum} ana. ʒ. ij. assungie porcine colate. ʒ. vj. redigant oīa simul miscēdo in formam vnguenti. Ab hac tamen vnctione caueāt q^{ui} sunt debilis cōplexionis et potius sophistica inuenit q^{uam} vera. nā vīdī fere oēs recidiuasse vt prius. S^{ed} si q^{ui} hoc pati pōt curat postea p^{re}dictis pillulis cū bona dieta credo p^{oss}esse multū factis prius euacuationibus.

¶ Alterius ne quid deficiat succurrēdum cēseo ne macule quedaz rubeae remaneāt in illis locis vnde pustule abscessere. Ad hoc inueni vnguentū vel velis dicere lūtū q^{uo}d sit ex finissimo cristallo et bene possea trito: deinde accipiat fructus cuiusdam sp^{eci}i pentafilonis quos frālas dicimus et redigant in aquam que permiscetur cum p^{re}dicto p^{re}parato cristallo quousq^{ue} accipiant formam luti et inūgant ex eo loca maculata. vixi aut calcinatū cristalluz ne fiat error: q^{ui} aliter eueniret. Ultra hec expertus sum ad hoc mirabilē aquā que non solum delet huiusmodi maculas sed quasdam al^{ias} turpiores adhuc quam medici dicūt aquam metallorum omnium. sed quia mod^o faciēdi eaz a multis medicis diligentissime notatus est: idcirco supra illam amplius non me extendam s^{ed} potius aura benigna in trāq^{uo}llo portu n^{ost}ra uicula nostra firmetur.



Abes reuerēdissime dñe lucubraticulas meas mouib^{us} viti litigatoruz mea q^{uo}dē snia obnoxias aurib^{us} non antiq^{ue}s s^{ed} n^{ost}ri t^opis elocutionē expectā

tibus blādientes: q^{ui} tñ pinde erūt quāq^{ue} fortasse apud aliquos tāq^{ue} hospites et a cōi snia aliena videbunt accipiēda. S^{ed} vt q^{ui} antiquos legerint n^{on} e opiniononi nō aduersant: sic q^{ui} has tue clemētie vigilias dedicaui tribue his quantū voles. voles aut quantum licebit. nihil enim nisi illa dignū abste desideramus. Vale. et c.

¶ Questio de febre sanguinis ad mentē gal. prestantissi. Sebastiani aquile.



Atiq^{ue} et difficilis dubitatio est de putrescente sanguine vtrum ex ipso cum propius de corem perdidit et in putredinem venerit: sanguinea febris fiat:

sicut ex alijs humoribus putrescentib^{us} proprie febres generāt. Antiqua quidez nam si vellemus eam altius repetere inueniemus a Democriti temporibus incipisse vt ex gal. dictis secundo de virtutibus naturalibus elici potest. Est etiā difficilis quidē ex diuersitate viro^{rum} illustrium. colligitur diuersimode sententia in hac materia. hoc enim semper arguit difficultatem in re vt primo capitulo colligitur. Ad q^{uo}d manifestanduz primo adducunt auctoritates et rationes volentium sanguinem facere genus febrium humoralium. Secundo eorum qui partem contrariam et veram magis sectant. Tercio ad argumenta prime partis respon^{de}o debo.

¶ Pro primo exequēdo est Joanniti^{us} in sermone de febribus q^{ui} sic h^{ab}et de ipsa. Secundi generis modus primus est qui fit de putredine sanguinis cōburentis vtrāq^{ue} partem interiōrē et exteriorē vt est sinochus. Halgabas ē t^{er}tio p^{ar}ctice ca. 16. de medicinis cōtinuarū febriū sic refert. Continue feb. ab humorū putredine q^{ui} sunt intra vasa et venas sūt vt in prima hui^{us} n^{ost}ri libri pte ostēdimus. Et q^{ui} qui amplior ē in venis humor: sanguis ē fit vt q^{ui} continua est se. amplius sanguinea sit p^{ar}are dicitur sinoch^{us}. Auenzoar autem tractatu primo tertij libri de febre sanguinea loquēs sic inquit. Et possibile est q^{uo}d supradicta ephimera conuertatur ad febrez sanguinis cuius tres sūt

Quod de febre sanguinis

Species. Et infra de signis febuis sanguinis. Modus vero febuis sanguinee est qz continue affligit et patitur sitim et vigilias et habet perturbationem mentis. sed vapor qui procedit ab hac febre non est tunc motus sicut ille qui exit a febre tertiana. Ra. iterum. 16. continetis. 2. cap. ponit hanc feriem. Tertia erit tertiana. cum ipse scilicet Gal. videat quod sanguis quando putrescit erit colera. raro tamen vult quod numeretur que est de putredine sanguinis per se cum inter sanguinem quando putrescit et coleram quando putrescit sit remotio magna. Auer. aut. 3. colliget. c. de egritudinibus calidis febuis sanguis sunt duae species una sit propter augmentum quantitatis solus. Et alia species sit propter putrefactionem aliquam. Et illo eodem capitulo: sed exitus ipsius in qualitate debet dici paucus: quia quando exit multus oportet attribui egritudinem nomini illius egritudinis ad quam declinat. Aui. vero non solum hanc partem tutat est prima quarti. c. de febre sanguinis. verum etiam effulminat: ut ita loquar et contra Gal. processit quem conatur est alii quibus rationibus redarguere. Sed pro rationum suarum intellectione arguit Aui. ex dictis Gale. 2. de differentiis febrium. c. 9. sic dicentis. Si vero supercoquitur sanguis transmutatur quiddam utique quasi osoliquidum quiddam est subtilissimum simul et pingue est in flauum quantum vero grossius in nigrum coleram sicut et in vocatis carbunculis. Usus est igitur Gale. voluisse quod sanguis cum putrescit conuertitur in coleram quantum ad eius subtile. et ideo non potest facere sanguis putrescens propriam febrem. sed sicut in coleram conuertitur ita et colericam febrem facit. Accipit igitur Aui. hanc compositionem. sanguis cum putrescit fit colera. et illam distinguit secundum duplicem intellectum quem potest habere ut ex v. phisicorum potest colligi. Uno modo quod putrefactio illa sit via in coleram et terminus talis alterationis sit ipsa colera. Secundus intellectus est quod simul et semel procedat sanguinis putrefactio et colere generatio. Contra primum intellectum tripliciter arguit. Primo nam si Gal. dicit quod subtile conuertatur in coleram grossum et in melancolicum quomodo igitur

cum totalitate sua faciet febrem colericam cur non faciet melancolicam. Secundo alii humores cum putrescunt causant febrem. a pari et sanguis. igitur non bene intellexit dicendo quod sanguis faciat tertianam post putrefactionem. nam questio est in ipso putrescere. Tertio multa sunt que ex putrefacta materia generantur quod non sunt putrefacta: ut patet in muribus vesperis et similibus quod dicitur loquitur philosophus primo de generatione animalium. c. 4. Et Auer. 12. metha. etiam ex intentione Theophrasti committit. 18. r. 4. metha. trac. c. 5. menti. 13. igitur esto quod generet coleram post putrefactionem sanguinis stat ipsa non esse putridam et non generat febrem colericam. Adducit post hoc Aui. alia tria argumenta contra secundum intellectum que nunc dimitto: quia in tertio exequendo illa manifestabunt. Sed preter rationes Aui. quas friuolas appellat plusquam commentator tertio tegni. 38. sunt et rationes ipsius plusquam commentatoris eodem loco Arguit namque primo probando rationem Gale. non esse efficacem. nam videtur fundari Gale. super hoc ut tangitur. 2. de crisi. r. 2. virtutum naturalium. Calidum agens. scilicet extraneum in sanguinem per ulteriorem decoctionem conuertit subtile eius in coleram et grossum in melancolicam. quo statu a pari oportet concedi de flegmate quod ibi subtile conuertatur in coleram et grossum in melancolicam. hoc autem non concedit Gale. quare etc. Preterea si moueret ad hoc concedendum: quia sanguis putrescens non haberet propriam periodum sed colere. ut tangitur secundo de differentiis febrium. Contra namque reditus pyrexiorum non fit ex transmutatione sanguinis in coleram sed penes reiterationem sanguinis cursus ad locum putredinis: quod fit autem tales supercalescentie sanguinis: quia postea sanguis conuertitur quod ad subtile in coleram et grossum in melancolicum. Propter has rationes motus est ad aliam fundandam fantasiam: videlicet quod esto quod cogamur dicere sanguinem simpliciter dictum posse putrescere quod dicit propter hoc: quia secundum ipsum sanguis qui est vere sanguis rarissime aut vix inuenitur quin declinet: aut in melancolicum: aut in colericum: aut in flegmaticum. Sibi po

neremus q^d iste putresceret tunc ex affini-
tate quā h³ cū flegmate: hoc enim ex mo-
dica decoctione transit in sanguinē. pio-
dus sanguinis magis assimilabit perio-
do flegmatis q^d colere. Ex quo conclu-
dit non recte dici sang. piodicare piodio
colere: l³ z aliā dederit ad hoc rōem. pri-
ori tñ magis enitit. At cū illa sit viri ex-
cellentissimi qⁱ tñ repugnat oim veritas
tum post Hippocrate magistro z qⁱ fal-
sa est in se: ideo fas erit cōtra ipsum ali-
qualiter instare. Itā esto q^d illi cōcederēt
q^d flegma naturaliter dispositū maiore
affinitatē habeat cum sang. natura^l q^d
sang. natura^l dispositus cuz colera: ex
hoc tñ nō sequit^r q^d flegma nāliter dispo-
sitū maiore cōueniētiā hēat cū sanguine
preternaturali disposito a calido extra-
neo q^d cōsimilis sang. cū ipsa colera. In
hoc effi. consistit fundamentū Sal. z sta-
tim pōt reflecti argumentum p^r ipm sic.
Sanguis p^r vltiori decoctionē qualis
est febrilis vicinior est colere q^d flegmati
igif verisimilius est piodicare piodo co-
lere q^d flegmatis. antecēdēs p^r vniciq^s
intelligēti dicta Sal. ij. virtutū nālūm
vbi determinat de mō gñationis humorū.
Dicit. n. q^d res p^rstūcūq^s dulces per vltē-
riorem decoctionē fiunt amare: vt p^r de
melle. ergo san. per vltiori decoctionē
nō trāsibit in flegma sed bñ in colerā. z
isto mō non magis vicinā flegmati q^d
colere. Q^o autē per vltiorem decoctio-
nem nō trāseat in flegma patet similiter
ex Sale. scōdo naturalū virtutū cap. vlti-
mo. vbi assignās rōem quare natura nō
fecerit flegmati receptaculū sicut colere
z melancolice: inquit qⁱ ipsum humidū
z frigidū est: z veluti semidigestū aliq^o
nutrimentū. indiget. n. nō euacuari hoc
tale sed in corpe manens alterari. sang.
vero est complete digestus vt liquet igif
per vltiori decoctionē nō transibit in
flegma. sed si trāsiret istud esset p^r infrigi-
dationē. Preterea si q^s quereretur a Tru-
siano quo medio probaretur flegma ma-
gis appropinquare sanguini q^d sanguis
colere. non dicit aduersarius q^d magis
appropinquat digestū digesto q^d semidi-
gestū digesto. immo dicit quis q^d vbi ca-

lor naturalis aliquo modo intenderetur
non taliter q^d traheret hominē extra las-
titudinē sanitatis: tunc ex subtilissimis
partibus sanguinis generarentur par-
tes colere. Et isto modo diceret aduersa-
rius maiore posse esse distantia inter fleg-
ma z sanguine q^d inter partes subtiles
sanguinis z coleram. Q^o autē maior pos-
sit esse distantia deducit^r ex tribus suppo-
sitis primo z secundo tegni: v³ q^d natu-
ra non tolleret repentinas mutationes
sed q^d actiones nature paulatim sūt ori-
dine quodā. z hoc Trussianus nō negat.
Secūdo q^d preternaturali aliquid pos-
sit breuissimo tempore z quasi subito im-
mutari patet. xij. terapē. vbi habetur. Si
vero repente z fm multū nō solū curatio-
nes sed z adiectiones aliquando curat
egritudo: itaq^s demū consistet. Tertio q^d
non ad quācūq^s caliditatē preternatu-
ralem existentem sequatur febris: sed ad
istam que in tantā immoderatam venit
vt contristet hominē z actionibus nocet
at. viij. terapentice. Et est sentētia princi-
pis qⁱ ponit remedia ad egritudines cal-
das cordis distinctas ab egritudinibus
febris. Et septimo de ingenio curatio
manifeste ex istis arguitur sic. transitus
flegmatis in sanguinē de quo ibi loquit^r
Trussianus est naturalis. igitur hoc
fiet paulatine z nō repente per primum
suppositū. sed transitus sanguinis in co-
leram de quo est presens sermo est preter-
naturalis: qⁱ ab agente preternaturaliter
agente. igif hoc pōt fieri repente p^r scōm
suppositū. igitur citius poterat sanguis
in colerā transire q^d flegma in sanguinē.
Itē potentius est agēs trāsmutās sang.
in colerā q^d trāsmutās flegma in sangui-
nem: qⁱ hic naturalis calor tātū. vbi nō
calor naturalis fact^r igneus. ignis autē
inter cetera elemēta est maxime actiuita-
tis hoc enim requiritur ad esse febris ex
tertio presupposito. Resistētia autē par-
tiū flegmatis est maior q^d resistētia par-
tiū sanguinis in tali cōuersione: quia
quecūq^s partes flegmatis comparant^r
tur proportionabiliter ad partes san-
guinis munus resistunt q^d sanguinis q^d
que flegmatis. igitur citius partes san-

De febre sanguinis.

guinis conuertentur in colera q̄ flegma
tis in sanguinē qd̄ erat intentum. Prete
rea Trusianus fundatur super mala cō
sequentia. nā hec consequentia non v3.
flegma est vicinius sanguini q̄ colera.
igitur potius peryodicabit peryodo fleg
matis q̄ colere. sed oportuit ipsuz sic ar
guere. sanguis citius transiit in flegma
q̄ in coleram. igitur r. c. sed antecēdes ne
garetur vbi concederemus cōsequentia.
Et licet visus sim aliquantulum a propo
sito exiuisse tñ Salie. doctrina ad hoc me
impulit. Gentilis post hos licet voluerit
Aui. cū Sal. concordare adheſit tñ ma
gis Aui. q̄ galie. immo appellat gal.
ambiguum cū. ix. terapentice ad pinci
pium noluerit sanguinē facere febriē pu
tridam sicut patet in exemplo de seruo t
in multis alijs locis hoc negauit. Utrū
autem hoc sit verum videmus in opinio
nis declaratione ipsius gal. Ultimū x̄o
de modernioribus fuit Joan. arculan⁹
veronensis qui vltra rōnes adductas fa
cit rōnem vnā contra gal. q̄ efficacē di
cit. Ritiſ nanq; improbare istā propositio
nem sanguis dū putrefcit est colera: quia
sanguis cū putrefcit: aut est aut nō est. nō
datur scdm q; sequit cōtradictio. Sed
tur effi sanguis putrefcit qñ nō est sang.
putrefcit. t nō est. Ex alia pte sequit san.
putrefcit igit est. cū putrefactio sit passio
mixti. Si vero dī pūmū. igit putrefcit qñ
est sang. igit putrefcit qñ nō est colera. ali
ter sequeretur q̄ simul esset sang. t colera
Alia possent adduci argumēta in prolis
xitate: s3 satis sunt ista viroz excellētū.
¶ Restat mō scdm propositorum exequi
vbi declarabitur opinio gal. cū suis ve
rissimis fundamētis. Pro cuius opinio
nis declaratione pio notādū q̄ totum
fundamentū gal. q̄re san. putrefcēs nō
facit propriā febriſ specie cōsistit in hoc
v3 in mō generationis humorū vt tangit
scdo de criss. Et scdo de virtutibus na
turalibus vbi redarguēs opinionē Era
strati sequentis in parte fantasias De
mocriti: voluit generationē humorū
quattuor fieri a calore naturali agente
in materiā clarificatā excernente ex tali
materia in epate diuersos humores. cui⁹
oppositū voluit Erasistratus calorē na

turalem nō excernere hos humores sed
in rebus q̄ comedūtur t bibuntur extroz
sum existerē. Glitis nāq; absq; hoc q̄ in
eā fieret actio a naturali calore in seip̄a
continet coleram. t dicebat q̄ secure vtī
poteramus que non multā colerā conti
nebant. que vero multā: cause erunt di
uersarum passionū: exemplum dabat de
corporib⁹ ictericorū. Hec opinio fortasse
potuit ponere febriē ex putredine sangui
nis. sed q; ista positio est manifeste falsa
t a gal. ibi sufficientissime redarguitur:
ideo p̄his negociū non expedit hic illam
tractare. gal. autē qui oēm rem in medi
cina exactissime tradidit ex snia Hippo.
Aristo. t Pythagore noluit q̄ alterato
cibo in stomacho venis t epate a calore
naturali q̄ ipsummet calidū innatū f3 di
uersum modū agēdi in materiā iā dictā
generet quattuor humores diuersos. nā
dum ipsum moderate ageret sanguinē
dicebat gñari. si vero immoderate alios
humores a sanguine. Sed quia ista possi
tio est q; talis inequalitas poterat esse
versus diminutā decoctionē t versus ni
miā coctionē: primo mō flegma generat⁹
q; est humor semidecoctus vt supra dice
batur. scdo mō colera t tandē melanco
lia. Ex quibus sequitur pio q̄ sicut ad
generationē sanguinis requiritur cōmo
derat⁹ calor innat⁹: ita ad sang. genitū
necessariū est habere rōnem cōmensura
ti t mediū inter alios humores. Ex quo
deducit q̄ supfluyente alio calore innato
cū illo vt supflue agat nō generabit pro
prie sang. neq; diu cōseruabit iaz genit⁹
sang. t hoc si secum fuerit coniuncta ali
qua mordicatiua propietas t putrefa
ctiua rōne cuius superetur virtus regis
tiua nostri corporis. Scdo notandū vt
bene tetigit Conclia. differentia. lxxix
ex premissis sequit ex quo sang. propius
quior est t magis conueniens nāe nostri
corporis ceteris alijs hūorib⁹ vt scribit⁹
in fine de elemētis t tertio de sim. medi.
t quinta pti affo. a gal. t id tanq; oved
ens nature filiū non poterit tantam la
titudinem putrefactionis sustinere sicut
t aliū humores de quibus pauca aut nō
tāta solertia h̄ cū multum a medio rece
dant. cito enim corrigit san. a natura si

Questio de febre sanguinis. lxxxviij

potens fuerit: deinde quod multum extraneas
Et quo sequitur quod non tanto gradu putres-
cit sanguis remanens sub propria forma
quanto putrescunt alij humores. Et quibus
omnibus sequitur quod quous sanguis possit esse
subiectus putrefactionis tamen nunquam po-
terit in tantum putrescere ut ipso remanente sub
forma sanguinis possit febre putredinalis
generari merito proprie putrefactionis sed be-
ne ratione partium subtilium conuersarum in
cole. et grossarum in mliam. Quod sic deduci-
tur primo auctoritate Gale. secundo de crissi-
cap. xij. ubi h3 cum san. incipit putresce-
re non remanet verus sed declinat ad cole-
ram. Tunc sic. igitur si magnum gradum putres-
factionis suscipiet multo minus remanebit
verus. Secundo nam. viij. tera. ut supra tactum est
caliditas febrilis et supabundans: incommo-
derata et diffusa per universum corpus. Secundo
de morbo et accideri et in comm. primo res-
giminis acutorum: est declinatio caliditas
tis innata ad caliditatem igneam. Et in li. de
creticis. quod est calor naturalis extraneas
tus factus igneus sed tanta adustio fieri
non potest a parua ebullitione putrida: quia
sic effervesceret calor naturalis et tam mo-
dica ebullitione iam illi humoris sic bre-
uiter putrefactum natura expelleret et non
permitteret universum corpus inflammari.
igitur per declarata superius cum sang. re-
quirat moderatam et equaliter caliditatem sta-
te magno incendio erunt aduste partes san-
guinis subtiles et in coleram conuerse. hoc enim in-
tendebamus.

¶ Sed contra hec omnia posset quis ar-
guere ex fundamento Gal. ix. tera. ca.
pitulo. iij. ubi Gal. loquitur de synocha si-
ue putredine. exemplificat enim de iuvene pa-
lestina et libero qui huiusmodi febrem ex sangui-
ne sine putredine patiebatur. Ille febricitaba-
bat ex sanguine. igitur ibi erat immodera-
ta caliditas: et iam non fiebat conuersio
in coleram sed semper remanebat verus
sanguis licet inflammatus igitur etc.

¶ Ut ad hoc pateat responsio notandum
quod in sanguine consideravit suarum par-
tium diversitates ut supra dictum est. Alique
namque sunt partes valde subtiles. alique te-
nues et grosse. alique molles et superflui
sic quodammodo quedam uniformes. in hoc
enim uniformi vera sanguinis ratio reserua-

tur. Et quare homo sanguineus denomi-
natus. ab alijs vero san. colericus sstaticus
aut melancolicus denominatus ut scribit. g.
de sim. medi. Possemus autem signare lati-
tudinem talium san. eo modo quo de omnibus
corporibus primo tegni significata est. hoc
autem lenius esset ordinare. idem relinquit. Et
quemadmodum est dictum de sanguinea ita et
suo modo dicendum est de ceteris: ex quo se-
quitur ultra temperatam complexionem et simpli-
cem sexdecim dari complexionum copositiones
tandem in quatuor principales reducuntur
Ex his statim soluit argumentum. nam in fe-
bre synocha ex sanguine sine putrefactio-
ne bene aduritur san. et continuo declinat ver-
sus extremum sanguinis colerici ex quo il-
li non admisceatur putrefactiva qualitas ut
supra quo multum inimicatur virtuti nostre res-
gitiue. Et si quis instaret de extremo. id est
de sanguine in extremo latitudinis ima-
ginate adducendo simile argumentum. Ad hoc
dicitur in responsione ad argumenta ex
parte ex quo non admisceatur mala qualitas
putrefactiva: idem non opus est fieri tale con-
uersionem vel idem et melius quod cum incipit fa-
cere febrem subtilissime partes conuerse sunt
in coleram et fit synocha ex colera sine pu-
trefactione. Et si diceret ubi est sanguis
flegmaticus et incipit putrescere tunc pus-
trefactum in illi sanguinem quod in coleram qua-
re stabit putrida ex sanguine. Dicitur quod si
cut non est opus exempli gratia sanum ut multum
si de egrotare quod currat per residuum latitu-
dinis sanitatis sed statim potest cadere in la-
titudinem neutralitatis ut nunc per puncta
tam proportionalem correspondentiam punctis ad
itra latitudinem sanitatis. ita et de tali san-
guine est et maxime cum iam processus sit ex sen-
tentia gal. nisi quod sanguis non generetur nisi ex
caliditate equali: quanto magis ille qui habet
rationem sanguinis veram. sed de hoc satis.
¶ Superest nunc ad tertium propositum accede-
re videlicet ad inducta respondere: et ut clarius hec
materia sit examinata adducam prius rationes
aliorum ut rectum in hoc loco possit fieri iu-
dicium. Conciliator vir diligentissimus in
omnibus dictis antiquorum et maxime gal.
in differentia preallegata imaginatur est
sanguinem in duplici loco posse putrescere
scilicet intra venas et extra ut in bubone he-
rispilla. Et colligitur hoc a gale. ij. de

Questio de febre sanguinis.

differentis febriū. sed quia sanguis extra venas manens duplicem habet causam putrefactionis: et quia extra suum locum naturalē manet: et quia caret sua debita euatione. hinc est quod maiorem gradum putrefactionis suscipiet et citius transibit in coleram. In venis autem quia in suo loco manet naturali si non multam putrefactionem accipiet: poterit facere febrem sanguinis ex putrefactione ipsa: per tres per quattuor et per plures dies: remanente tamen sub forma sanguinis antequam in coleram transeat. Ex quo patet concordia inter Gal. et Aui. quia extra venas non datur febris ex sanguine sed intra venas nihil prohibet. Iste vir multum afficiat Gal. tamen salua reuerentia tanti viri non videtur processisse ex fundamento Gal. immo cum dictis Auer. quarto colliget voluit ponere concordiam inter utrumque. Dictum namque est supra rationem Gal. esse vniuersalem ad omnem sanguinem ubicunque existat. nam in secundo de crisi. c. 12. dicit tantum tria esse genera febrium putridarum: et reddens rationes sic inquit. Constat igitur propter hoc quod genera febrium singulis omnia sunt tria propterea quia febris que prouenit ex sanguine quando putrescit proportionatur ad coleram: cum sanguis quando putrescit declinet ad coleram. Et illud tibi manifestum erit cum considerabis in sermone meo de rebus naturalibus. et cum consideras apud te quod iam vere ostendimus quod sanguis non generatur nisi ex caliditate equali. et colera non generatur nisi cum caliditas superfluat in re plusquam oporteat. Quis igitur bene dispositus diceret hanc rationem non esse vniuersalem. Nam queras a Concliatorum cum sanguis putrescit ad intra venas nonne tunc dicitur caliditas maior quam conueniat. certum est quod sic nam aliter non esset febris. Preterea Gale. secundo de crisi capitulo. 9. ubi loquitur de febribus compositis sine apostemate sic inquit. Jam ergo conuenit tibi ut scias ex libris in quibus narraui esse febres. quod omnia genera febrium ex humoribus sunt tria notata mihi. et illud est quia quedam sunt que ex colera et est ut plurimum qui accidit de febre: quedam ex melancolia: et quedam ex flegmate. Ecce quomodo Gal. lo-

quit hic de generibus febrium. sine apostemate et tantum dicit illa esse tria quod magis explicat in fine illius capituli ubi describitur. Et forme quidem febrium que sunt ex putredine aliquorum humorum absque egritudine in loco membrorum corporis sunt tres. Nonne patet manifeste cum hic loqui de febribus non ex apostemate. si ipsemet hoc explicat quare oportet manifeste non solum Gal. cum fuisse locutum sed Auer. imaginatione. Post hunc Hiltilis nititur concordare Gal. cum Aui. ex diuerso modo considerandi. scilicet naturalis philosophi et medici et concedit quod Gal. pro brevissimo aliquo tempore non negasset esse in sanguine putredinem facientem febrem pro quanto nulla est facta conuersio vinctuositatis sanguinis ad coleram. Sed quia istud tempus est adeo breue quod vix a medico percipi potest: ideo Gal. tanquam medicus aspernatur hoc tempus et dicit non dari febrem sanguinis: ex quo medicus debet per sensibilia procedere. Dicitque ulterius Aui. magis philosophice quam medicis processisse. Ex his igitur patet concordia ad omnes: licet ab ipso plura dicta sint super prima quarti. Hec tamen est sententia ex quo deducitur quod solum gentilem Gal. medicine processit. Aui. autem philosophice. Sed cum questio sit in medicina igitur solum medicum tria erunt genera febrium. Preterea licet gentilis dicta sint apparentia non sunt tamen solum Gal. sententiam tam ex his et c. quam ex quibusdam alijs positis secundo de crisi. nam si daretur pro aliquo tempore febris ex sanguine ad minus duraret per vnam inuasionem: ideo Galenus non fuisset incognitus probatur consequentia. nam in secundo de crisi dat regulas cognoscendi febres in prima accessione. et in hoc mirabiliter deridet Theophilum qui expectabat tertium diem et assimilauit illum pectinantibus lanam. igitur si Galenus in prima accessione non cognouisset et ipse collocandus esset inter pectinantes lanam. Preterea si diceretur quod illud tempus est ita breue quod medicus aspernatur illud: quare igitur tradidit doctrinam cognoscendi febrem in prima accessione. Alterius concedit gentilis pro illo tempore facere febrem. igitur cum calor febr-

Questio de febre sanguinis. lxxxix.

lis sit igneus et stet sufficiens applicatio igitur in illo tempore erunt aduste aliquae partes vinctuose sanguinis ex sententia Gal. igitur in illo tempore erunt sufficiens dispositiones pro forma colere. Sed ex quarto capitulo agens quantum dat de forma tantum dat de consequentibus formam. Igitur in illo habebit modum periodicandi colere et alia multa accidentia posita secundo de cri. et scdo de differentiis febrium. quare patet hanc rationem non esse ex principijs Gal.

Venissim ad tertium propositum complendum nisi superioribus diebus vidissem questionem in hac materia cuiusdam dignissimi viri et operibus Gal. multum assueti ita et non immerito magnum iam adeptus sit nomen. Habeat et ipse nouum in hac re fantasiam. vult enim preter ferre omnium opiniones Gal. voluisse dari febrem ex sanguine que vere sanguinea sit: et hoc siue ad intra siue ad extra venas moueturque sola gal. aucto. 2. de differentiis febrium capitulo nono. et eius verba fuerunt superius posita qui ut ostendat veram sententiam magis affirmat. Ad ea autem que secundo de crisi adducebant respondetur quod Gal. ex his verbis non plus voluit nisi quod talis febr. sanguinis non diu durat quin transeat in feb. colericam: igitur illud tempus sit a medico preceptibile. et alio quo modo concedit cum Gentili. Sed quia sanctum est prebonorare veritates primo ethicorum: pace sua pergerim multum elongatur a mente gal. ut in responsione generatis sufficienter puto dictum est. Adducuntur tamen breuiter alie rationes quod talis febris quam dixit breui tempore durare: aut durabit per aliquod sensibile tempus: aut non. Si secundum dicatur igitur vanum est secundum gal. dari huiusmodi febres cum maxime ipse inter alios preposuerit sensum in medicina. Immo primo elementorum mordet Aethaneum qui loquendo de elementis transcendebat sensum. Si detur primum. scilicet quod duret per aliquod sensibile tempus ponat quod duret ad minus per unam diem: quo concesso sequitur quod a pari non debuisset gal. nisi duo genera febrium principalia ponere. scilicet humoralem et ethicam: quod ephimera quam ponit. id est. terapen. in prima p-

te latitudinis non durat nisi per unam diem et tamen tria ponit genera febrium principalia. Igitur quis febris ex sanguine non duret nisi per diem propter hoc non negasset quartum genus febrium humoralem quod expresse negat locis allegatis: et rationem reddit ut supradictum est. Esto enim quod parum duraret propterea non dubitasset negare genus per se huiusmodi feb. namque aliquae sunt egritudines que forte minus durant: et tamen facit de illis gal. mentionem specialem. hoc namque in de interioribus loquens de passionibus cordis habet quod si vulnera cordis non perueniunt usque ad concavitate cordis igitur in substantia cordis fiant: perit per illam diem vivere et per noctem qua hoc passi sunt. Non debuisset gal. de his mentionem facere quia breuissimo tempore durant. Item minus videtur quod debeat fieri mentio eorum que raro tempore accidunt quam de illis que frequentissime: igitur parum durent: dummodo illud sit sensibile. Sed quarto interiorum facit mentionem de squinantia accidente ex passione primorum spondilium: quam raro dicit euenire et ponit per se speciem igitur a fortiori et de tali specie feb. patent omnia consideranti. Preterea queratur quare scdo de differentiis febrium secundum ipsum memoriam faciat ponendo ibi signa propria: cum tamen ibi non debuerit neque de ea questionem mouere neque signa ponere: cum ipsa parum duret: et de hoc medicus non considerat. ponuntur. nam signa egritudinis ut possimus in appropriata remedia deduci. et maxime secundum gal. qui voluit omne negocium medicum dici esse practicum. et patet quod non poterit debite respondere. Diceret fortasse ad illud quod ego superius obijciebam de ephimera: instantiam nullius esse valoris: quod ephimera non transsit ita cito in putridam neque necessarium est ipsam sic transire. Sed de sanguinis mutatio est aliter dicendum. Ad hoc dico quod nihil est: quod accipiat quod scribitur ad principium primi de differentiis febrium ex intentione Hippo. vix ratione subiecti accipit tria genera febrium. hoc est species humoris et membrum. deinde accipiat quod scribitur ad principium noni therapetice. ubi ponit medium inter ephimeram veram et putredinalem. Et arguatur sic. si ephimera

Questio de febre sanguinis.

vera durabit plusq̃ p̃ diem transibit de necessitate aut in putridam; aut in illud mediū. igitur nō debuit ponere Sal. aliq̃d genus rōne speciei. Preterea ad hoc principale sic dicētes iudicio meo videtur implicare cōtradictionē. Concedunt nāq̃ sanguinē periodicare periodo colere dum putrefit; & tamen facere p̃p̃iā febriem. Nam queratur ab eis vñ prouenit fm̃ Sal. talis paroxysmōrū circuitio tot vel tot diebus terminata: cū hoc inuenierint nō dubito: immo certissimum habeo q̃ statim mutabunt propositū. Et si dicatur q̃ huius rei causam assignauit Sal. secundo de dñis febriū circa finem: tunc minus in hac re credam illis: q̃ ibi ponitur causa reditū paroxysmōrū tantum. sed q̃ colera de tertio ad tertium & m̃ia de quarto in quartum minime ibi declaratum est si bene considerentur eius verba. Item ostenditur q̃ isti nō loquuntur ad Sal. mentem. Nam stante ista ratiōe nō oportuisset eum ponere nouē complegiones fm̃ genus sicut fecit secundo complegionum: cum quelibet simplicium parum daret quin de necessitate associet sibi aliam: vt ipsemet dicit ad principium sexti sanatiuorum. Et propter hoc negauit expresse simplices cōplegiones: sed bene licet parum durent non propter hoc negauit nouē genera gal. Ad autoritatē quam adducit non est difficile respondere. Nec obstat in aliquo nobis p̃ q̃ est notatum sicut superius dictum est aliquantulum q̃ cum primum incipit sanguis putrefieri statim incipiunt multe subtilissime partes in coleram conuerti & declinare: sed quanto magis procedit supercoctio tanto plures & plures partes vinctuositas sang. conuertuntur in coleram quousq̃ residuum. s. totum vinctuosum & subtilissimum conuersum sit. grossum vero tūc erit in medio termino constitutum. i. grossum adhuc non est conuersum in melancoliam sed est in via. Secundo notatur q̃ talis feb. q̃ p̃cedit ex putredine sang. vt supra pōt quātum ad presens spectat compleri ad duo. Primo ad alias feb. q̃ ex proprijs humoribus proueniunt volo dicere ad eam que est colera absq̃ hoc q̃ sanguis cōuertatur in eā: & ad eā que ex m̃ia. Secōdo ad seipsam in principio & in

termino. s. postq̃ facta fuerit cōuersio totius vinctuosi: primo febriū q̃ sit per h̃mōē cōuersionē respectu feb. colerice genite ex p̃p̃ia materia dī esse lenis caliditatis ad tactum & similiter videt̃ minus tristans. q̃d rōne p̃z. nā cum talis feb. pueniat ex illis vinctuosis partibus iam cōuersis in colerā quibus admiscuntur vapores eleuati ex putredine sanguinis de se nō sunt sufficientes facere febriem: sed ptes illas subtiles cōuersas in colerā reddūt mitiores & non tante mordacitatis sicut in febrie ex propria massa colerica. Nondum enim partes ille tantū habent de siccitate ppter humiditatē sanguinis sicut colera non ex cōuersione q̃uis sit tanta vt sufficiēs sit pro colerica febrie: hinc est q̃ talis febriū dicim̃ mitior. Preterea colera ebullit fere fm̃ totam profunditatē in febrie colerica. & dato q̃ fm̃ subtiles nō tamen habet talem humectationē sicut in colerica ex sanguine: quo fit vt mordaciores vapores & minus resolubiles eleuentur a massa colerica: q̃m̃ mordacior erit calor in tali colerica q̃ in illa que ex sanguine conuerso. Si vero scōdo mō fieret cōparatio dicere debem̃ q̃ mitior est in ipsa in principio q̃ in termino. Nam cōtinue partes magis & magis ericantur. Siccitas enim acuties est caloris vt in libro de generatione scriptum est. Et quibus postea sequitur q̃ talem feb. esse magis malam aut minus malam cognosci h̃z a malignitate humorum in quos conuertitur sanguis: seruatis his que paulo ante dicebam̃. Nec igitur expresse Sal. scōdo de differentijs febrium loco allegato. vbi ipsi maxime fundatur: que vt melius poterō iterū repetam verba Sal. Nam post q̃ gal. probauit sanguinē posse putrescere sicut secundo principali dictum est prosequitur: facientes autem in eam que in ipso est febriem simpliciorē esse que his q̃ in alijs humoribus sunt. hoc declaratum est fm̃ primum modum comparationis. Et ne aliquis crederet eam aliud genus febriū statim subiungit. Analogiaz vero paroxysmorum in tertiana maxime periodo suscipere ita videt̃ & in pleuritidis fieri cū expuerint. Deinde vt ostenderet modū cōuersiōis sanguinis in diuersos humores secundū diuersas partes

Ne prosequitur. Si vero supercoquantur transmutatur quidem utique quasi omnino quantumquidem utique eius subtilissimum quidem simul pingue est in flauas quasi dicat Gale. cum sanguis incipit putrefieri statim declinat ad coleram ut dixit secundo de crisi. Et ideo cum primus potens est facere febrem statim apparebunt periodi tertiane propter multas partes subtiles conuersas in coleram. Sed si ulterius procedat inflammatio non solum aliquid sed totus subtile et vinctuosum conuerteret in coleram. immo quod plus est pro tunc fiet dispositio in partibus grossis ut ille sint in via ad conuersionem ad melancoliam. Et ideo dicebat. quantum vero grossius in melancoliam seu in nigram coleram. Et seipsum declarans dicit. non ut certissime iam facta nigra coleram sed in medio termino aliquo constitutum. Deinde ut poneret differentias inter hanc febrem et illas que ex propria massa colerica generant declarauit hoc et a qualitate et a modo motus quas essentialia differentias vult ex primo de differentiis febrium ex sententia Hippo. sic inquit Simpliciores non sunt que in sanguinis transmutatione alijs et mitis calor. Et hac ratione qualitatis in transmutatione sanguinis dixit non in sanguine. Postea prosequitur ratione modi motus. Si enim quod maxime multum apparuerit secundum immisionem manus sed mitis demum omnino est sicut quod est post balnea. quasi dicat talis febris proueniens ex conuersione sanguinis a principio scilicet secundum propriam immisionem manus: quia non magna adhuc est facta conuersio multarum partium vinctuositatis: neque multum est de siccitate: et satis est de vaporoso humido sanguinis iustum est ut calor a principio appareat a liqualiter mordax vere multum: quia statim vapores colerici apparent tanquam velocius eleuati quam sanguine ut supradictum est. Ulterius faciens manifestam comparationem ad alias que ex proprijs humoribus nascuntur dicit. Aliasque que ex utraque colera proueniunt esse magis angustias corrosiuas et mordaces: cuius ratio superius assignata est. et ideo inquit. Et

tibi quidem maxima sit cognitio humoris operantis febrem. Dico utique per ea que est secundum equalitatem caloris operantis febrem. Patet itaque manifeste quomodo hec auctoritas sit confirmata omnium eorum que superius dicta sunt. Et ad maiorem declarationem resumovimus quod paulo ante dictum est quod ista febris quam san. dicit maxime cognoscat in eo quod magis differat ab alijs ratione qualitatis et ratione modi motus. per nam dicit gal. quod maxima cognitio humoris operantis hanc febre est ea que est secundum qualitatem caloris. Et superius dixerat quod secundum immisionem manus appet multum. Demum vero quasi dicat in fine iuuenit mitis si lingua sic iaceat per hanc conuenire colericam. secundo de crisi. c. iij. ubi docet cognoscere febre tertianam. ponit hanc verba quam ponis manum tuam super corpus primo obuiat tibi cum ipsum tangis caliditas misce activitatis quasi eleuet vaporem. deinde ipsa non mouet quando de biliter et vicit ea manus tua et non est offensa nisi per magis et minus. Si vero iacet lingua ut nunc traducta est. nam si se prima manui tangenti offert est in oino mitis sicut ea que in balneis probis: tunc non poneret ibi gal. offensa a modo motus sed tamen a qualitate quasi dicat ista que est ex quersione san. in coleram in hanc differt ab his que ex proprijs humoribus: quia ibi est multum calor mitis. in in alijs vero aliter. et causa dicta est et in omnibus locis est uniformiter loquens. super est modo tertium Alman. complere.

Ad argu. s. i oppositum respondet et primo ad Joannitium per quod considerandum est et maxime per gal. inquit quod medicus nunquam debet dimittere iudicium sensus si potest imo quod ita iudicet sicut sensui appet. unde licet multoties senserit tamen ne precepit coleram predicare de tertio in tertium tamen aliter poterit innasce putredo sanguini secundum vniuersas venas et maxime secundum magnitudinem ut. it. terapeuticam habetur vel in locis multum propinquis corde. Et licet pro tunc sit facta conuersio in coleram ut supra. tamen ex magna abundantia humoris putrefacti et ex propinquitate similiter et magnitudine vasorum. unde absque impedimento fiet transitus vaporum putridorum ad cor: tunc eger tanta afflictione perturbabitur: ut neque medicus neque eger percipiat differentias alicuius periodi: sed indicabit illam uniformem aut ascendendo: aut descendendo: aut

Quod de febre sanguinis

vniformiter. Tales igitur oēs sinoche ex putredine appellantur: et sub alio vocabulo adurētes febres. vt. ij. de crisi. c. vii. declarat Gal. Hec nūc non solū ex putre facto sanguine sed ex colera et maxime citrina generantur vt ibidem docet Gale. quo stante p̄t̄ solutio ad eius argumēta et dicta: quare et c. Simili mō dicitur ad alia.

¶ Itē dicit ad auenzoar. dictū est effi supra non tante mordacitatis esse febriē colericā ex sanguine: maxime illam que fit in principio sicut illa que est ex colera

¶ Ad Rasis non esset extraneū dicere eum in hoc fuisse diuersum a gale. in credo q̄ adhuc esset via conciliādi vtrūq̄. q̄ facere iustum est ob reuerentiam quā habuit Rasis aduersus Gal. sicut in toto suo continēte ofiditur. Si igitur considerentur febres ille ratione qualitatis quia mordacior est illa que ex colera q̄ caliditas illius que est ex sanguine conuerso immo isti calor ap̄ paret mitis. hic est q̄ Rasis fm̄ istam considerationē voluit illam numerare de per se: si fuisset questum ab illo: differunt ne specie: pro certo dixisset q̄ nō q̄ bene sciebat q̄ magis et minus non variant speciem sicut dixit Gal. in principio libri de differentiis febrium. nam cum ibi dictum sit et rōne qualitatis differre: seipsum declarauit dicens per eā que est ex magis et minus Et dicitur q̄ ibi Gal. per magis et minus intelligit istas differentias: v̄z mīdē mire mordacem et medio modo se habentem. Ista nāq̄ faciunt essentialem: vt medic⁹ loquitur sed de hoc assignare hic ratio nem non est opus. Dico ergo q̄ illud mēbrum v̄z mordax: suscipit postea magis et minus: vnde non sequitur variatio specifica. Sed in hoc non prolongetur amplius sermo.

¶ Ad auer. dicit q̄ fuit alterius opinio nis licet Conciliator aliter sentiat: in hoc tamen conuenit cum Galeno q̄ cum sanguis supercalefit declinat ad coleram vt p̄t̄. 4. colliget: s̄ loquitur de sanguine extra venas: vnde generatur apostema cum galen⁹ voluerit illud vt iliter: tamen contra arguitur vt supra.

¶ Ad rationes Aui. ad primā dicit q̄ p̄p̄o

stio illa est intelligenda ad modū superius declaratum.

¶ Ad argumentum dicendum est q̄ mī norandum est de ipso cum ipsemet soluat 2. de differentiis febrium allegato. capi. vbi inquit. Ita vero intelligere oportet in febriarū melancolicum humorem vt nō certissime iam effectum nigram coleram sed medio modo constitutum. nā si multum prolongabitur cadet homo ille in melancolicum.

¶ Ad secundum patet responsio ex iam dictis: cur ex sanguinea nō possit sanguinea febris generari. similiter patet quo modo hoc est dum ipse sanguis putrescit q̄ tunc aduruntur partes vinctuose vt supra.

¶ Ad Aliud dicitur q̄ si verum sit q̄ ex putrida materia possit non putriduz generari: tamen et preternaturale putriduz generabit per se putridum et preternaturale: cui⁹ rō hec est. Itā si ex putrida materia generantur apes ex causa: istud puenit ratione alicuius naturaliter agentis: vt puta celestis artificis sicut. xij. metha. dixit Auer. Licet alia in hoc efficacior possit adduci ratio: sed philosophi eā requirant. Et cuz in nostro proposito illa transmutatio sanguinis in coleram fiat ab agente preternaturaliter in putrida materia non tamen extraneum videri debet si per se semper putridum generetur si procedat putrefactio. et si per viā accidentis aliter accidere posset: hoc ppositum non destruit quia aliud genus feb. nūq̄ generetur: nisi vt dictū est. Ex dictis etiam patet responsio ad argu. cōtra intellectum secundum quia vt supra dictum est cum putrefactio in tantum venierit vt subtile conuersum sit in coleram tunc putrefactio colere fundabitur in colera vnde prouenit febris et putrefactio sanguinis erit residuum sanguinis vnde eleuantur vapores facientes leues illos qui ex colera vt dictum est. Ad secundū dicitur q̄ potius est contra ipsum q̄ cōtra gal. vt bene Conciliator deducit differentia preallegata: et ideo nō aliter respondet Ad tertiū patuit supra ratione diuersitatis

¶ Ad Plusq̄ cōmentatorē p̄t̄ iaz respō

No. & licet in quæſto conueniat q^d ex ſanguine non detur febr̃ is ſanguinea accipiēdo ſanguinem diſtinctum contra alios humores tanq̃ quartus humor: lz aliter conſiderando haberet fort̃ aſſe dicere omnem febr̃em putridā eſſe ſanguineam colericam etiam vt ſanguinis colerici & de alijs. tamen quia ipſe ex alijs fundamentis procedit: ideo gradatim reſpondetur ad ſua argumenta.

¶ Ad primum patet reſponſio ex alijs q̃ in ſecundo principali dicta ſunt: v3 quēcunq̃ alium humorem poſſe ampliari latitudine extraneari ipſo ſanguine: & iō alios humores poſſe cauſare pprias febres & nō ſanguinem: non tamē propter hoc negatur quin alias ex magna aduſione poſſit vna febris in aliā commutari: q̃ ratio Sal. eſt efficac̃. & conſequentia quam facit Truſianus eſt falſa. Ad ſecundum dicitur q^d ratio periodicandi fuit vna merito cui⁹ venit poſtea in exaetam cognitionem. Et licet redditus paroxyſmorum fiat ex reiterato curſu humoris tamen redditus paroxyſmorum in tali tempore vt de tertio in tertiu3: eſt ex alia cauſa vt ſupra tangebatur. Itā ſtatim poſſe quidem querere quare reiteratus humor mouetur in tot diebus. quomodo hec eſt multum deſiderata: ſed de hac adhuc ſub iudice lis eſt. Ad vltimū negatur conſequentia ſicut fuit dictum ſupra in ſolutione argumentorum Aui. ¶ Ad Sentilem patz per vniuerſum corpus. q. immo gale. in hoc quæſto nūq̃

fuit ambiguus nec in alio immo magis me ſe declarat in prin. ix. tera. ſemper effuſio concedit feb. ex ſanguine ſine putredine ſed de hac non erat mota quæſtio verum de putreſcente ſanguine. Et ſi aliter dicat putrida3 febr̃ ex ſanguine: ſuperius patet quomodo intelligi habeat.

¶ Ad Jo. arculanum dicitur diſtinguēdo illam propoſitionem. nam vnus ſenſus poſſe eſſe talis. ſanguis dum putreſcit eſt colera ita q^d nihil ſanguinis ſit. Et iſto modo negatur quia falſa eſt vt probat argumentum. Alius poſſe eſſe ſenſus. Dum putreſcit ſubtile eius ſit colera alique iſtarum partium facte ſunt colera. reſiduo remanente ſub forma ſanguinis: licet etiam non in ſuo decore. Et iſto modo cōceditur illa propoſitio & poſſe concedi conſequentia: q^d putreſcit quando non eſt colera. nam quādo incipit putreſcere incipit declinare ad coleram: tamen nūq̃ putrefactio illa ſufficiens eſt facere febr̃em niſi quouſq̃ aliquid ſubtilis & vinctuoſi ſanguinis in coleram venerit: quia tunc poterit eſſe cauſa febris. Melius tamen eſſet absolute negare illam ſecundum ſenſum quem facit. Et ſic eſt ſinis huius auree quæſtionis.

¶ Impreſſum Lugduñ. Per Simonem beuilaqua. Expensis honeſti viri Vincētij de Portonarijs. Anno Dñi millesimo quingentefimo ſexto. Die vero. xxix. menſis Octobris.

Tabula.

**Darci gat. Eupenticula
rium egritudinum.**

Sode sanguinee.	fo. ij.	Dienterie.	fo. eodem.
Sode colericæ.	fo. iij.	Dysenterie.	fo. xl.
Sode flegmaticæ.	fo. iij.	Fluxus splenetici.	fo. xliij.
Sode per coitatem.	fo. f.	Tenafmonis.	fo. eodē.
Sode ex nimia mora in sole.	fo. f.	Fluxus epatici.	fo. eodem.
Scotomie & vertiginis.	fo. f.	Fluxus cibalis.	fo. xliij.
Frenesis.	fo. f.	Fluxus ex dispositione aeris.	fo. eodem.
Apoplexie.	fo. iij.	Difficultatis vrine.	fo. eodē.
Appo. flegmaticæ.	fo. iij.	Lapidis renum.	fo. xliij.
Subeth.	fo. iij.	Lapidis vesicæ.	fo. xlv.
Subeth a materia fleg.	fo. iij.	Ardoris vrine.	fo. eodem.
Congelationis.	fo. iij.	Adictus san. vel sanici.	fo. xlvj.
Paralefsis.	fo. iij.	Inuoluntarij exitus vrine.	fo. xlvij.
Torture oris & faciei.	fo. v.	Uermium.	fo. eodem.
Spasmi.	fo. vj.	Supflui fluxus hemo.	fo. xlvij.
Epilepsie.	fo. vij.	Tumoris hemo. cecarum.	fo. xlvj.
Incubi.	fo. ix.	Exitus ani.	fo. l.
Delancolice.	fo. ix.	Exitus matricis.	fo. eodem.
Catarri.	fo. ix.	Superflui fluxus menftruoz.	fo. eodem.
Ophthalmie non vere.	fo. xj.	Retentionis menftruozum.	fo. l.
Ophthalmie vere.	fo. xj.	Perfectionis matricis.	fo. liij.
Debilitatis visus.	fo. xij.	Ragadiarū vulue apoftemate.	fo. liij.
Cataracte & imagi.	fo. xij.	Mole matricis.	fo. liij.
Fluxus san. narium.	fo. xij.	Hernie siue crepature.	fo. liij.
Squinantie.	fo. xv.	Doloris iunctu. a causa calida	fo. liij.
Tuffis.	fo. xvj.	A causa frigida.	fo. liij.
Asmatis.	fo. xvij.	Doloris sciatici.	fo. lv.
Pleureffis.	fo. xvij.	Sibboftatis.	fo. lv.
Peripleumonie.	fo. xx.	Varicum.	fo. lv.
Sputi sanguinis.	fo. xx.	Elephantie.	fo. lv.
Puffis.	fo. xxj.	Ulcerationis cutis.	fo. lvj.
Tremoris cordis.	fo. xxij.	Dolori in mē. mani.	fo. lvj.
Sincopis.	folio. xxij.		
Colericæ passionis.	fo. xxij.	Blasij astartij Cure febrium.	
Debilitatis stomachi.	fo. xxv.		
Doloris stomachi.	fo. xxvij.	Tertiane pure & con.	fo. lvij.
Apostematis sto.	fo. xxvij.	Tertiane non pure.	fo. lvij.
Singultus.	fo. xxvij.	Causonidis.	fo. lx.
Appetitus canini.	fo. xxvij.	Febus sang.	fo. lxj.
Doloris epatis.	fo. xxix.	Febus fleg.	fo. lxij.
Apostematis epatis.	fo. eodem.	Sinco palis humo.	fo. lxij.
Debilitatis epatis.	fo. xxx.	Sinco palis minute.	fo. lxij.
Ictericæ cit. & nig.	fo. xxxj.	Quartane pure.	fo. lxvj.
Oppillationum epatis.	fo. xxxij.	Quartane non pure.	fo. lxvj.
Hidropiffis ascitis.	fo. eodem.	Febus ethice.	fo. lxvj.
Hidropi. bipofarce.	fo. xxxij.	Ethice senectutis.	fo. lxvj.

Tabula.

Febris pestilentialis.	fo. lxxviij.	Quartane.	fo. lxxvj.
Variolarum & morbil.	fo. lxxij.	Sebastiani Aquilani de morbo gale.	
Cesaris landulphi Cure febrium.		De nomine huius morbi.	fo. lxxviij.
Tertiane pure.	fo. lxxij.	De unitate & pluralitate huius morbi.	fo. lxxvij.
Tertiane continue.	fo. lxxij.	De modo curationis ipsius.	fo. lxxvij.
Tertiane non pure.	fo. lxxij.	Eiusdem Aquile Questio de febre sanguinis.	fo. lxxvj.
Febris sang.	fo. lxxij.		
Febris fleg.	fo. lxxvj.		

I 3 R 3 S

o cū post oia fcll nō

Margriete conq[ui]et van Doorn
de 2 de februer 1645

Johan ~~Mare~~ ~~van~~
~~permission~~

~~Magister J[oh]n[es] Leonardus~~
~~Wolffendael alias~~
~~barth[olomeus] Hornemann~~
~~artium liberalium~~
~~Licentiat[us]~~
Nec non ~~Medicina~~ Doctor

Josina Maria Balzolio

visy sans amour Et tout

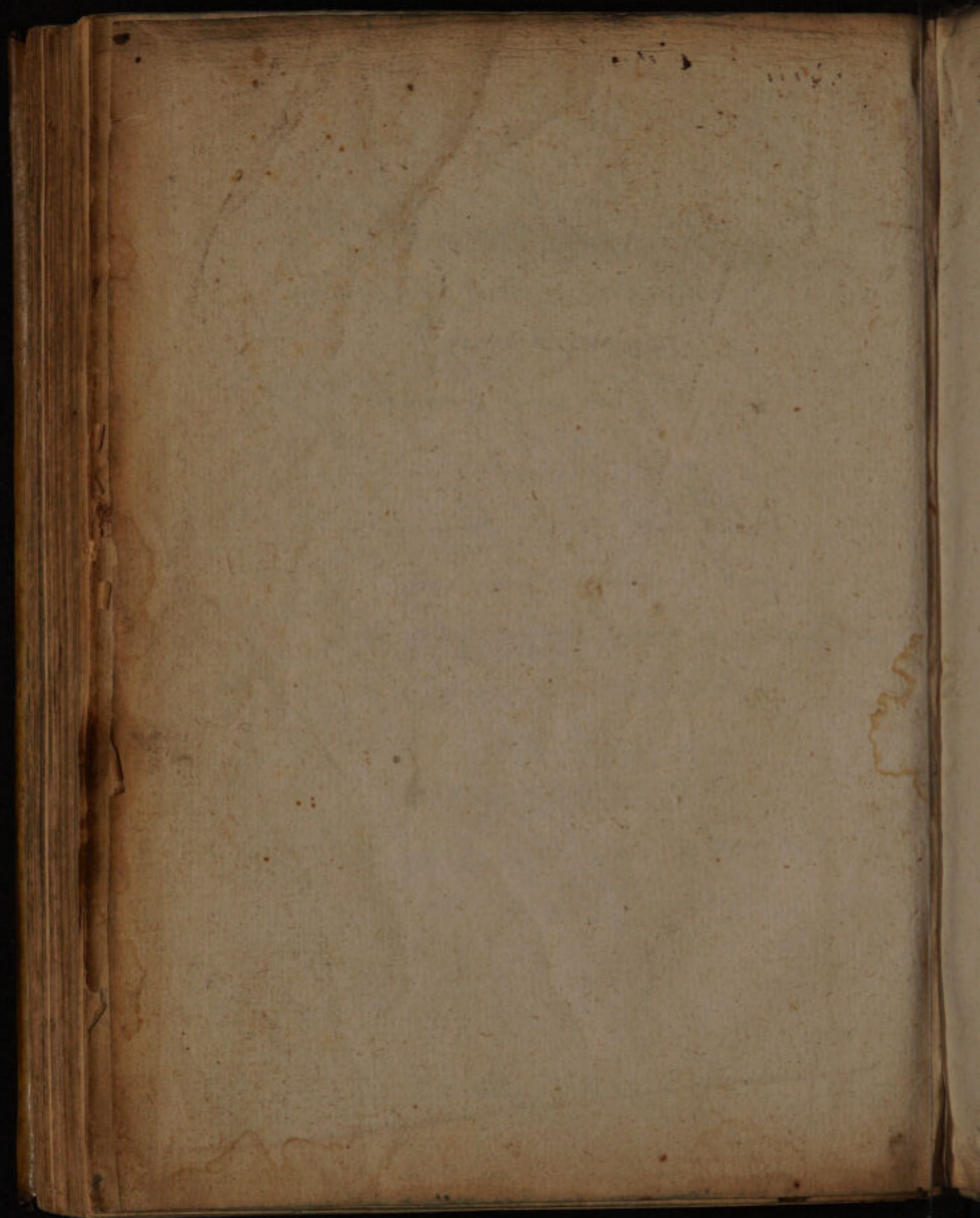
par amour

pense sur moy comme

Je pense sur toy

Où ne seras jamais

sans penser sur moy



XVIII

Evj.

Paris Mar 1904

20-1/2

RR

5-4

